ΤΗΣ ΤΩΝ

ΑΜΑΡΤΩΛΩΝ

ΣΩΤΗΡΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τοῦ χρέους ὅπερ ὀφείλομεν τῷ εὐεργέτῃ Θεῷ.

Σοφώτατα καὶ μὲ πολλὴν γνῶσιν ἐμέρισεν ὁ Προφητάναξ τὴν ἀκρότητα τῆς δικαιοσύνης ὅλης εἰς δύω μέρη, λέγων· Ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν. Ἐπεὶ οὖν ἐγράψαμεν ἱκανῶς διὰ τὸ ἓν μέρος, πρέπον εἶναι νὰ σημειώσωμεν ὀλίγα τινὰ καὶ διὰ τὸ δεύτερον.

Εἰς τοῦτο τὸ μέρος τῆς δικαιοσύνης, κάμνει χρεία νὰ δώσωμεν καθ' ἑνὸς τὸ ἴδιόν του, τουτέστι, τοῦ Ποιητοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, τὸ πλησίον, καὶ τοῦ ἑαυτοῦ μας, ὅτι ἡ τελείωσις ἑτέρου τοῦ ἔργου γινώσκεται, νὰ ἔχῃ ὁ ἄνθρωπος εὐταξίαν τε καὶ διάκρισιν πρὸς ταῦτα τὰ τρία πρόσωπα· καὶ ὅταν γένῃ τοῦτο, δὲν λείπεται ἀπὸ τινὰ ἀρετήν, ἀλλὰ εἶναι εἰς ὅλα δίκαιος. Καὶ διὰ νὰ καταλάβῃς καλλίτερα τὴν ὑπόθεσιν, σὲ γράφομεν τρεῖς συγκρίσεις, καὶ ὁμοιώσεις, μὲ ταῖς ὁποίαις νὰ γνωρίσῃς πῶς ἔχεις νὰ πράξῃς, διὰ νὰ εὕρῃς τὴν σωτηρίαν σου. Μὲ τὰ τρία ταῦτα φυλάγεις τὴν δικαιοσύνην τελείως, ἤγουν νὰ ἔχῃς πρὸς τὸν Θεὸν καρδίαν Υἱοῦ, πρὸς τὸν πλησίον καρδίαν Μητρὸς, καὶ πρὸς τοῦ λόγου σου καρδίαν Κριτοῦ. Αὐτὰ εἶναι τὰ γ΄. μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα περιέχεται ἡ δικαιοσύνη πᾶσα, καὶ σωτηρία μας, περὶ τῶν ὁποίων νὰ εἰπῶμεν, καὶ πρῶτον περὶ Θεοῦ, ὁποῦ εἶναι ἀναγκαιότερον καὶ ὑψηλότερον μέρος τῆς δικαιοσύνης. Εἰς αὐτὸ χρειαζόμεσθεν τὰς τρεῖς Θεολογικὰς ἀρετὰς, πίστιν, ἐλπίδα, καὶ ἀγάπην. Μὲ τὰ χρέη ὁποῦ διαλαμβάνουσιν αὐταῖς ἡ ἀρεταῖς, ἱκανοποιεῖ, καὶ πληρώνει τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην ὁ ἄνθρωπος, ἔχων πρὸς αὐτὸν τὴν εὐπειθῆ γνώμην καὶ καρδίαν, ὁποῦ ἔχει ἕνας καλὸς υἱὸς καὶ ἐνάρετος πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅτι μία ἀπὸ ταῖς ἀρχαιότεραις ἐνεργείαις τοῦ Παναγίου Πνεύματος εἶναι, νὰ μᾶς δώσῃ τοιαύτην καρδίαν πρὸς αὐτὸν τὸν Θεόν. Στοχάσου τοίνυν ἐμμελῶς, καὶ ἐρεύνησον, ποταπὴν καρδίαν ἔχει ὁ γνωστικὸς Υἱὸς πρὸς

τὸν Πατέρα αὐτῦ, πόσην ἀγάπην τοῦ ἔχει, πόσον φόβον καὶ εὐλάβειαν, ποταπὴν ὑπακοὴν τοῦ κάμνει, πόσην πίστιν κέκτηται, καὶ ποταπὸν ζῆλον εἰς τὴν πατρῴαν τιμὴν, πῶς τοῦ δουλεύει χωρὶς πληρωμὴν, μὲ πόσον θάρρος τρέχει πρὸς αὐτὸν εἰς τὰς χρείας του, μὲ πόσην ταπείνωσιν ὑπομένει τὰς ὕβρεις καὶ παίδευσιν, ὁποῦ τοῦ κάμνει, καὶ τὰ ἐπίλοιπα. Ἔχε γοῦν καὶ σὺ τοιαύτην καρδίαν πρὸς τὸν Θεὸν, ἐὰν θέλῃς νὰ πληρώσῃς αὐτὸ τὸ μέρος τῆς δικαιοσύνης ἀνελλιπῶς. Εἰς ἐτοῦτο χρειάζεσαι ὀκτὼ ἀρετὰς, ἀ. τὴν ἀγάπην, β. τὸν φόβον καὶ εὐλάβειαν, γ. τὸ θάρρος, δ. τὸν ζῆλον τῆς τιμῆς τοῦ Θεοῦ, ε. τὴν καθαρότητα τῆς γνώμης, καὶ τὰ ἔργα τῆς αὐτοῦ θεραπείας, ϛ. τὴν προσευχὴν νὰ τρέχῃς πρὸς αὐτὴν εἰς ὅλας τὰς χρείας σου, ζ. τὴν εὐχαριστίαν τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ, τὸ ὕστερον τὴν ὑπακοὴν, νὰ ὁμογνωμῇς μὲ τὴν ἁγίαν αὐτοῦ καὶ σωτήριον θέλησιν.

Κατὰ τὴν τάξιν ταύτην λοιπὸν, τὸ πρῶτον καὶ ἀρχαιότερον, ὁποῦ χρεωστοῦμεν νὰ κάμωμεν, εἶναι νὰ ἀγαπῶμεν αὐτὸν τὸν Κύριον, καθὼς μᾶς ἐπροσταξε, μὲ ὅλην μας τὴν καρδίαν, μὲ ὅλην τὴν ψυχὴν καὶ διάνοιαν, καὶ τὰς δυνάμεις ἁπάσας, εἰς τρόπον ὁποῦ εἴτι καὶ ἂν ἦναι εἰς τὸν ἄνθρωπον, κατὰ τὸ ἴδιόν του, νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ σὲ σέβεται τοιοῦτον Δεσπότην· ὁ νοῦς καὶ ἡ διάνοια νὰ τὸν μελετᾷ, ἡ θέλησις νὰ τὸν ἀγαπᾷ, ἡ ὄρεξις καὶ πᾶσαι αἱ ἐπιθυμίαι νὰ κλίνουσιν εἰς ὅσα τοῦ δίδουσι τιμὴν, καὶ αἱ δυνάμεις πάντων τῶν μελῶν καὶ αἰσθήσεων νὰ ἐργάζουν ὅλον ἐκεῖνο, ὁποῦ προστάζει αὐτὴ ἡ ἀγάπη, πρὸς τὴν ὁποίαν μᾶς προσκαλοῦσι καὶ ἕλκουσιν ὅλα τὰ δικαιώματα καὶ αἰτίαι τῆς ἀγάπης, ὁπῦ εὑρίσκονται εἰς πάντα τὰ κτίσματα, ὅτι ὅλα ταῦτα συνίστανται εἰς μόνον τὸν Θεὸν καὶ εἰς ἄκρον βαθμὸν τελειότητος.

Τὸ Δεύτερον, ὁποῦ χρεωστοῦμεν, διὰ νὰ ἀρέσωμεν τῷ Θεῷ, εἶναι ὁ φόβος, ὄχι δουλικὸς, ὅστις γίνεται διὰ τὸν πόνον καὶ ὀδύνην τῆς τιμωρίας, ἀλλὰ φόβος φιλικὸς καὶ ἀγαπητικὸς διὰ νὰ μὴ λυπήσωμεν τοσοῦτον Πατέρα εὔσπλαγχνον Κύριον, ὅτι τοιοῦτον φόβον ἔχουσι τὰ καλὰ τέκνα, καὶ ἐγκρατεύονται ἀπὸ ἄπρεπα πράγματα, διὰ νὰ μὴ λυπήσουσι τὸν Πατέρα τους. Τοιοῦτον φόβον ἔχει ὁμοίως ἡ ἐνάρετος καὶ εὐγενὴς γυνὴ, ἥτις ἐπιμελᾶται καὶ φυλάγεται μετὰ πολλῆς προσοχῆς εἰς ὅλας τὰς πράξεις, καὶ ὑπηρεσίας αὐτῆς, διὰ νὰ μὴ γένῃ οὐδεμία ἀταξία καὶ ζημία εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, καὶ σκανδαλίσῃ τὸν ἄνδρα της. Οὗτος ὁ ἅγιος φόβος, ὅστις εἶναι ἐξαίρετος δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, αὐξάνει εἰς τὴν ψυχήν μας καὶ θρέφεται, ὅταν συλλογιζώμεσθεν αὐτὰ τὰ δ. πράγματα, ἤγουν τὸ ὕψος τῆς θείας μεγαλειότητος, τὸ βάθος τῶν κριμάτων αὐτοῦ, τὴν δικαιοσύνην ἐκείνου, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῶν. Αὐτὰ πρέπει νὰ μελετῶμεν εἰς τὴν καρδίαν διηνεκῶς, ὅτι ὁ λογισμὸς οὗτος διαφυλάττει εἰς τὴν ψυχήν μας αὐτὴν τὴν ἁγίαν ἀγάπην, καὶ διώκει ἐξ αὐτῆς πᾶσαν ἁμαρτίαν, καὶ μάλιστα, ὅταν εἰμεσθεν εἰς τὴν Ἱερὰν Λειτουργίαν, κάμνει νὰ στέκωμεν μὲ πολλὴν προσοχὴν καὶ εὐλάβειαν, νὰ μὴ συντυχαίνωμεν, οὔτε νὰ στρέφωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐδῶ, καὶ ἐκεῖ, καθὼς τινὲς ἀπαίδευτοι κάμνουσιν, ἀλλὰ νὰ προσέχωμεν μὲ φόβον πολὺν καὶ εὐλάβειαν πρὸς τὴν Βασιλικὴν ἐκείνην μεγαλειότητα τοῦ Θεοῦ τῶν ἁπάντων, ὅστις θύεται ὑπὸ τοῦ Ἱερέως μὲ θαυμαστὸν τρόπον καὶ ἀκαταλήπτον. Ἀλλὰ περὶ τούτου, ὅταν ἔλθωμεν εἰς τὴν Ἱερὰν Κοινωνίαν, θέλομεν γράψει σαφέστερον. Ἡ τρίτη ἀρετὴ εἶναι τὸ θάρρος, ἤγουν καθὼς ἕνας Υἱὸς εἰς ὅλας τὰς θλίψεις καὶ χρείας, ὁποῦ τοῦ ἔλθουσιν, ἐὰν ἔχῃ πλούσιον τὸν πατέρα καὶ μέγαν ἄρχοντα, εἶναι βέβαιος ὅτι δὲν τοῦ θέλει λείψει ἡ βοήθεια τῆς πατρῴας κηδεμονίας· οὕτω καὶ πᾶς ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ εἰς τοῦτο τὸ μέρος τοιαύτην καρδίαν πρὸς τὸν Θεὸν, πιστεύοντας ὅτι ἔχει διὰ Πατέρα ἐκεῖνον, ὁποῦ ὁρίζει ὅλον τὸν Κόσμον, καὶ κυβερνᾷ τὸ Βασίλειον τῦ Οὐρανῦ καὶ τῆς Γῆς, καὶ τὸ διακρατεῖ μὲ τὴν παντοδύναμον αὐτοῦ σοφίαν καὶ κυριότητα, καὶ οὕτω δὲν θλίβεται εἰς ὅσα ἐναντία τοῦ ἔλθουσι, ἀλλὰ στρέφει πρὸς αὐτὸν μὲ θάρρος, ἐλπίζωντας εἰς

τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ, νὰ τὸν εὐγάλῃ ἀπὸ τὰ λυπηρὰ διὰ ὄφελός του, καὶ διὰ νὰ τὸν ὁδηγήσῃ εἰς τὰ χρηστότερα. Ὅτι, ἐὰν ὁ Υἱὸς ἔχῃ τόσον θάρρος πρὸς τὸν Πατέρα του, καὶ μετ' αὐτὸ κοιμᾶται ἀμέριμνος, πόσῳ μᾶλλον πρέπει νὰ ἐλπίζῃς ἐσὺ εἰς ἐκεῖνον, ὁποῦ εἶναι Πατὴρ πάντων τῶν γεννητόρων, καὶ πλουσιώτερος πάντων τῶν πλουσίων; Ἐὰν δὲ εἰπῇς, ὅτι ἡ ὀλίγη σου δούλευσις καὶ ἀρετή, ὁπῦ ἔδειξες πρὸς τὸν Δεσπότην αὐτὸν, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν σου, σὲ κάμνει καὶ δειλιᾷς, ἡ ἰατρεία τούτου εἶναι, νὰ μὴ στοχάζεσαι τότε τὰς ἁμαρτίας σου, ἀλλὰ τὴν ἄπειρον εὐσπλαγχνίαν τούτου τοῦ ἐπουρανίου Πατρὸς, ὅστις ἔταξε τὴν βοήθειάν του ἐκείνων, ὁποῦ ἐπικαλέσουσι τὸ παναγιον αὐτοῦ ὄνομα μὲ ταπείνωσιν, καὶ καταφύγουν ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ. Ἐπειδὴ καὶ εἴδαμεν τινὰ ὁποῦ εἴχασιν ἔχθραν ἀλλήλους τους, καὶ ὑποδέχθησαν τὰς ἐχθράς τους εἰς τὸν καιρὸν τοῦ κινθύνου εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν, καὶ ἐφύλαξαν αὐτοὺς, καὶ τοὺς ἐβοήθησαν, ὡσπερ νὰ ἦσαν φίλοι πιστότατοι. Καὶ ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τόσην ἀνεξικακίαν καὶ ἀγαθότητα, πόσην νομίζεις νὰ ἔχῃ ὁ Ἐπουράνιός σου Πατὴρ, ὁποῦ σοῦ ἔκαμε τοσαύτας εὐεργεσίας; Ἔχε γοῦν εἰς ἐκεῖνον τὸ θάρρος καὶ τὴν ἐλπίδα σου, καὶ αὐτὸς σοῦ στέλλει βοήθειαν. Ἡ δ'. ἀρετὴ εἶναι ὁ ζῆλος τῆς τιμῆς τοῦ Θεῦ, τουτέστι, νὰ ἦναι ὁ πόθος σου ὅλος καὶ ἔννοια, νὰ δοξάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, νὰ αὐξάνῃ ἡ πρὸς αὐτὸν εὐχαριστία, καὶ νὰ γίνεται τὸ θέλημά του, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὁ σφοδρότερός σου πόνος, καὶ ἡ τρανήτερη θλῖψις νὰ ἦναι, ὅταν ἰδῇς πῶς τοῦτο δὲν γίνεται. Τοιαύτην καρδίαν καὶ ζῆλον εἶχασιν οἱ Ἅγιοι ἅπαντες, περὶ τῶν ὁποίων εἴρηται ταῦτα. Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με, καὶ οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. Καὶ πάλιν. Ὁ ζῆλος τῆς δόξης σου, Κύριε, ἀδυνάμισε, καὶ ἐγέρασε τὰς σάρκας μου. Διατὶ ἦτον τοσαύτη ἡ θλῖψις, ὁποῦ ἐλάμβανον διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην οἱ ἀγαπῶντες τὸν Κύριον, ὁποῦ εὔγαινεν ὁ πόνος τῆς ψυχῆς εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ ἔδιδε σημεῖον εἰς ὅλον τὸν ἔξω ἄνθρωπον. Ἡ πέμπτη εἶναι ἡ εὐθύτης τῆς γνώμης καὶ καθαρότης, ἤγουν εἰς τὰς πράξεις ὅλας καὶ ἐργασίας μας, νὰ μὴ ζητοῦμεν κανένα ὄφελος αἰώνιον, οὔτε πρόσκαιρον, οὔτε νὰ προτιμῶμεν τὸ λόγου μας, ἀλλὰ μόνον τὴν δόξαν, τὴν εὐδοκίαν, καὶ ὑπακοὴν τοῦ Δεσπότου μας. Τοῦτο πρέπει νὰ ἐρευνῶμεν, καὶ νὰ προτιμῶμεν εἰς τὰς ἐργασίας ἡμῶν πάντοτε, ἔχοντες ζῆλον εἰς αὐτὸν ἀνυπέρβλητον, φοβύμενοι μήπως καὶ κυττάξουν οἱ ὀφθαλμοί μας εἰς ἄλλο τίποτας, πάρεξ τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρά μας. Εἶναι πολλοὶ πλούσιοι ἀπὸ καλὰ ἔργα, οἵτινες θαῤῥῶ, ὅταν ἐξεταχθῶσιν εἰς τὸ Θεῖον Κριτήριον, νὰ εὑρεθοῦσιν χωρὶς αὐτῆς τῆς γνώμης τὴν εὐθύτητα, ἡ ὁποία εἶναι ὁ ὀφθαλμὸς, ὁπῦ λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, ὅτι ἐὰν ἦναι καθαρὸς, κάμνει ὅλον τὸ σῶμα φωτεινὸν, καὶ ἐὰν ἦναι πονηρὸς, τὸ κάμνει σκοτεινὸν καὶ ἄχρηστον. Εὑρίσκονται τινὲς εἰς ὀφφίκιον καὶ ἀξίωμα, ἐκκλησιαστικοί τε καὶ κοσμικοὶ, οἵτινες βλέποντες, ὅτι οἱ ἐνάρετοι ἀξιώνονται μεγάλων τιμῶν, πολιτεύονται θεάρεστα, πλύνοντες τὰς χεῖράς τους ἀπὸ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, διὰ νὰ μὴ μολύνουσι τὴν τιμήν τους, ἀλλὰ τοῦτο κάμνουσι διὰ νὰ τοὺς εὐλαβῆται ὁ Κόσμος, καὶ νὰ τοὺς ἀγαπῶσιν οἱ Ἀρχηγοί τους, νὰ νοὺς δίδουν ἀξιώματα μεγαλήτερα, τόσον ὁπῦ αὐταὶ αἱ πράξεις καὶ ἐργασίαι δὲν κινοῦνται ἀπὸ ἀγάπην ἢ ζῆλον πρὸς Θεὸν, οὔτε ἔχουσι τὴν ὑπακοὴν καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ διὰ τέλος, ἀλλὰ μόνον τὴν οἰκίαν δόξαν καὶ ὄφελος. Ὅστις οὖν τὰ τοιαῦτα μετέρχεται, εἰ καὶ φαίνεται εἰς τοὺς ὁρῶντας ἐνάρετος, ὅμως εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Θεοῦ εἶναι ὅλος καπνὸς καὶ σκιὰ δικαιοσύνης αἱ πράξεις του· ὅτι ἀπὸ τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς χωρὶς τοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης καὶ φόβου Θεοῦ, εἶχασι πολλοὶ τινὲς τῶν Ἑλλήνων, ὥσπερ ὁ Πλάτων, ὁ Ἰσοκράτης, καὶ ἕτεροι· ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ὠφελήθησαν· ὅτι δὲν ἦτον εὐπρόσδεκτος Θεῷ ἡ σοφία, οὔτε ἡ εὐγένεια, ἢ τὸ ὕψος τῆς γνώσεως, ἤτε ἡ ἠθικαῖς ἀρεταῖς, ἤτε αἱ θλῖψεις τῶ σώματος, ἐὰν θυσιάσῃς καὶ τὰ ἴδια τέκνα, εἰμὴ μόνον τοῦτο τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης πεμπόμενον ἄνωθεν,

καὶ εἶτι γεννᾶται ἀπὸ ταύτην τὴν ῥίζαν, καὶ ἐκπορεύεται. Τὸ γὰρ καλὸν οὐκ ἔστι καλὸν, ἐὰν μὴ καλῶς γένηται· ὅτι τὰ μικρὰ καὶ ποταπὰ ἔργα μὲ ὑψηλὴν καὶ ἀγαθὴν γνώμην εἶναι ὑψηλά τε καὶ ἄξια, καὶ πάλιν τὰ μεγάλα ἔργα καὶ ὑψηλὰ μὲ εὐτελῆ γνώμην εἶναι ἀνάξια, διατὶ δὲν ἐπιβλέπει τόσον ὁ Κύριος εἰς τὸ σῶμα τῶ ἔργου, ὅσον εἰς τὴν γνώμην τῆς ψυχῆς, ἥτις κινᾶται ἀπὸ τὴν πηγὴν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐθύτητος. Ἡ ἕκτη ἀρετὴ εἶναι ἡ Προσευχὴ, διὰ τῆς ὁποίας προστρέχομεν τὸν καιρὸν τῆς ἀνάγκης πρὸς τὸν Πατέρα μας, καθὼς ποιοῦσι τὰ μικρὰ βρέφη, ὁποῦ διὰ κάθε ὀλίγον φόβον τρέφουν εἰς τὴν μητέρα τους, καὶ οὕτω μὲ τὴν προσευχὴν ἐνθυμούμεσθε πάντοτε τοῦ Πατρός μας, καὶ πλησιάζομεν εἰς αὐτόν. Ὕπαγε παρεμπρὸς εἰς τὸ περὶ προσευχῆς Κεφ. νὰ ἰδῆς μὲ πόσην εὐλάβειαν πρέπει νὰ γίνεται αὐτὴ ἡ Ἀγγελομίμητος ἐργασία. Ἡ ζ'. ἀρετὴ ἐστὶν ἡ ἐπίγνωσις καὶ εὐχαριστία τῶν πατρικῶν εὐεργεσιῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ μεγάλα χρέη πρὸς τὸν Θεὸν, καθὼς εἰς τὸ περὶ Ἀγνωμοσύνης Κεφ. γέγραπται. Ἡ ὀγδόη καὶ τελευταία ἀρετὴ ἐστὶν ἡ ὑπακοὴ, εἰς τὴν ὁποίαν τελειται ἡ δικαιοσύνη πᾶσα, τὴν ὁποίαν δὲν ἀφήσαμεν ὕστερον, ὡς μικροτέραν τῶν ἄλλων, ἀλλ' ὥσπερ σφραγίδα καὶ τέλος πασῶν τῶν ἀρετῶν, καὶ πρέπει νὰ ἔχῃς ὁλότελα νενεκρωμένον τὸ θέλημά σου, νὰ μὴν εὑρίσκεται εἰς ἐσένα καθόλου ἐναντίωσις τοῦ Θείου Θελήματος. Εἰς τὴν ὑπακοὴν ταύτην εἰσὶ βαθμοὶ τρεῖς. Α'. νὰ ὑπακούσῃς εἰς πάσας τὰς ἐντολὰς, καὶ φωτισμὸς τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ προτιμᾷς νὰ πάθῃς ὅλα τοῦ Κόσμου, τὰ κολαστήρια, πάρεξ νὰ τελέσῃς ἁμαρτίαν θανάσιμον, νὰ παρέβῃς τὸ Θεῖον πρόσταγμα. Ὁ β'. βαθμὸς εἶναι, νὰ ὁμογνωμῇς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, νὰ τῶ εὐχαριστᾷς εἰς τὰ καλὰ καὶ θλιβερὰ ὁποῦ ἔλθουσι, φρονῶν, ὅτι χωρὶς τῶ Θείου αὐτοῦ βουλήματος δὲν σοῦ ἔρχεται τίποτες καλὸν, ἢ κακόν· καὶ οὕτω νὰ τὸν δοξάζῃς εἰς τὴν τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, εἰς τὴν ὑγείαν σου καὶ ἀσθένειαν, εἰς τὴν ζωὴν τε καὶ θάνατον, κλίνωντας πάντα τὴν κεφαλὴν, καὶ εὐχαριστῶντας, τόσον εἰς τὰς θλίψεις ὥσπερ ἀπολαύσεις, ὁποῦ σοῦ στείλει, μὴ κυττάζωντας τὴν παίδευσιν τῆς σαρκὸς, ἀλλὰ τὴν στοργὴν καὶ τὸ φίλτρον, ὁποῦ σοῦ ἔχει· ἐπειδὴ μὲ ὅσην ἀγάπην κολακεύει τὸν υἱὸν ὁ πατὴρ, μὲ τόσην πάλιν τὸν παιδεύει, ὅταν τοῦ πρέπῃ. Εἰς τὴν ὑπομονὴν ταύτην τῶν θλίψεων βάνουσι γ'. βαθμοὺς οἱ διδάσκαλοι· ἀ. νὰ ταῖς ὑπομένῃς καρτερικῶς· β'. νὰ ταῖς ἐπιθυμῇς διʼ ἀγάπην Θεοῦ· καὶ γ'. νὰ χαίρεσαι εἰς αὐτάς. Ὁ ἀ. βαθμὸς ἐγνωρίσθη εἰς τὴν ὑπομονὴν τῶ Γὼβ σαφέστατα· ὁ β'. εἰς τὴν ἐπιθυμίαν, ὁποῦ εἶχασι τινὲς Μάρτυρες, καὶ ἐδιψοῦσαν νὰ λάβωσι καὶ ἕτερα κολαστήρια· ὁ δὲ γ'. εἰς τὴν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν, ὁπῶ εἶχασιν οἱ Ἀπόστολοι, πῶς ἠξιώθησαν νὰ πάθωσι διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου· καὶ μάλιστα ὁ οὐράνιος Παῦλος, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὅστις ἐδοξάζετο εἰς τὰς θλίψεις του, ἐχαίρετο εἰς τὰς ἀτιμίας καὶ διωγμοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους εὐφραίνετο, καθὼς εἰς διαφόρους τόπους τῶν Ἐπιστολῶν αὐτοῦ φαίνεται. Οὗτος εἶναι ὁ ὑψηλότερος βαθμὸς τῆς ἀγάπης, καὶ τελειότητος εἰς τὸν ὁποῖον ὀλίγοι φθάνουσι, καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἴμεσθεν ὅλοι χριῶσται νὰ ἔχωμεν αὐτὸν τὸν γ'. βαθμὸν, ἤτε τὸν β'. ἀλλὰ μόνον τὸν ἀ. ἤγουν νὰ ὑπομένωμεν τὰς θλίψεις μὲ γνώμην εὐχαριστὸν, καὶ ὅστις δὲν ἔχει ἑτοῦτον τὸν πρῶτον, δὲν σώνεται. Ὁ γ'. βαθμὸς τῆς ὑπακοῆς καὶ ἔσχατος εἶναι, νὰ ὑπακούῃς τῶν Προεστάτων, οἵτινες εἰσὶν ἐπίτροποι καὶ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ εἰς ὅλον ἐκεῖνο, ὁποῦ προστάζουσιν, ἐνθυμούμενος τὰ Δεσποτικὰ λόγια. « Ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ ». Εἰς ταύτην τὴν ὑπακοὴν ὁμοίως εὑρίσκονται τρεῖς βαθμοί· ὁ πρῶτος νὰ ὑπακούῃς μὲ τὴν ἔξωθεν ἐργασίαν μόνον, χωρὶς νὰ στρίξῃ ἡ θέλησις καὶ ὁ λογισμός σου. Ὁ β'. εἶναι νὰ ὑπακούῃς μὲ τὸ ἔργον καὶ μὲ τὴν θέλησιν. Ὁ γ'. μὲ τὴν θέλησιν καὶ τὸν λογισμὸν, καὶ οὗτος εἶναι ὁ ἐκλεκτότερος βαθμὸς τῆς ὑπακοῆς, ὅστις ἔχει πολλὴν ταπείνωσιν καὶ διάκρισιν. Ἐὰν οὖν ἔχῃς αὐτὰς τὰς ὀκτὼ ἀρετὰς, ἐπλήρωσες αὐτὸ τὸ πρῶτον καὶ ἀκρότατον μέρος

τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἀπόδωσες τὸ χρέος τῷ εὐεργέτῃ καὶ Σωτῆρί σου. Ἀλλὰ πρὸ τοῦ νὰ δώσωμεν τέλος, γράφομεν τινὰς ἑρμηνείας ἀναγκαίας καὶ ὠφελίμους, διὰ νὰ γνωρίσῃς ποῖαι ἀρεταὶ εἰσὶ τιμιώτεραι τῶν ἄλλων καὶ προτιμότεραι, νὰ μὴ λανθασθῇς. Ἤξευρε γοῦν, ὅτι πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ εἰς δύω τάξεις μερίζονται· καὶ ἄλλαι μὲν εἰσὶν ἔσωθεν τοῦ ἀνθρώπου πνευματικαῖς καὶ ἀόραταις, ἄλλαις δὲ ἔξωθεν ὁραταῖς, ὁποῦ φαίνονται. Εἰς τὴν πρώτην τάξιν βάνομεν τὰς Θεολογικὰς ἀρετὰς, καὶ ὅσας ἄλλας ἐγράψαμεν ἄνωθεν (καὶ ἐξόχως τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶ πασῶν τῶν ἀρετῶν ἡ Βασίλισσα) καὶ ἑτέρας ὁμοίας αὐτῶν, τουτέστι ταπείνωσιν, σωφροσύνην, ὑπομονὴν, διάκρισιν, εὐλάβειαν, πτωχείαν πνεύματος, καταφρόνησιν τοῦ κόσμου, ἀπάρνησιν τοῦ ἰδίου θελήματος, ἀγάπην Σταυροῦ, καὶ ἄλλα τοιαῦτας, τὰς ὁποίας κράζομεν πνευματικὰς ἀρετὰς, καὶ ἔσωθεν, διατὶ εὑρίσκονται εἰς τὴν ψυχὴν κυριώτεραι. Ἄλλαις ἀρεταῖς εἶναι, ὁποῦ γίνονται φανερώτερα ἤγουν, ἡ νηστεία, ἡ ἀγρυπνία, ἡ ἀνάγνωσις, ἡ προσευχὴ, ἡ ψαλμῳδία, καὶ ἄλλαις ὁμοιαις· αἱ ὁποῖαι καλὰ καὶ νὰ γίνωνται καὶ αὐταὶ ἀπὸ τὴν ψυχὴν, ὅμως αἱ πράξεις αὐτῶν καὶ ἐργασίαι εἶναι φανερώτεραι τῶν ἔσωθεν ἀρετῶν, ὁποῦ δὲν ἠμπορεῖ τις νὰ ταῖς ἰδῇ, τουτέστι τὴν ἐλπίδα, πίστιν, ἀγάπην, καὶ τὰ ἑξῆς. Πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ αὐταὶ εἰσὶ λίαν ψυχωφελεῖς καὶ ἀναγκαῖαι εἰς σωτηρίαν, ἀμὴ αἱ πρῶται περισσότερον, ὅτι (καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος τῇ Σαμαρείτιδι) Πνεῦμα ὁ Θεὸς, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον. Φύλαγε τὴν εὐσέβειαν, ὅτι ἡ τοῦ σώματος πρᾶξις εἰς ὀλίγα εἶναι ὠφέλιμος· ἀμὴ ἡ εὐσεβεια χρῄζει διὰ ὅλα, ἐπειδὴ καὶ αὐτῆς τάσσονται τὰ ἀγαθὰ τῆς παρούσης ζωῆς καὶ τῆς ἄλλης. Διὰ τὴν εὐσέβειαν γροικᾶται τὸ σέβας τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἔλεος πρὸς τὸν πλησίον· διὰ τὴν σωματικὴν ἐργασίαν, ἡ ἐγκράτεια καὶ πᾶσα σκληραγωγία· ὅμως ἐὰν ἐπαινῶμεν τὰς ἔσωθεν τοῦ πνεύματος ἀρετὰς, δὲν καταφρονῶμεν τὰς ἔξω πάλιν ὁλότελα, ὅτι διὰ μέσου τῶν μικρῶν αὐτῶν ἀποκτᾷς καὶ φυλάγεις ταῖς μεγαλήτεραις. Ἡ γὰρ ἡσυχία καὶ ἀναχώρησις σὲ λυτρώνει ἀπὸ τρεῖς ἁμαρτίας, ἤγουν τῆς ὁράσεως, τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς συντυχίας· καὶ μὲ τὴν σιωπὴν βοηθᾶσαι πολλὰ, καὶ φυλάγεις εὐλάβειαν, καὶ λυτροῦσαι διαφόρων ἁμαρτημάτων, ὁποῦ γεννοῦνται ἐκ τῆς πολυλογίας. Ἡ νηστεία πάλιν ἀδυναμίζει τὸ σῶμα, ὑψώνει τὸ πνεῦμα, καὶ ἑτοιμάζει μας πρὸς ἀνάγνωσιν, μελέτην, καὶ προσευχὴν, καὶ ἀφίνομεν τὰς ἀργολογίας, φλυαρίας, καὶ λοιδορήματα, ὁποῦ διηγούμεσθεν ὅταν χορτάσωμεν, καὶ διδόμεσθεν εἰς τὴν ψαλμῳδίαν καὶ προσευχὴν καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀκολουθίαν· αἱ ὁποῖαι πράξεις μᾶς παρακινοῦν πρὸς εὐσέβειαν, καὶ φωτίζουσι τὸν νοῦν, καὶ φαινόμεσθεν πρὸς τὰ πνευματικὰ καὶ θεῖα θερμότεροι. Ὅστις οὖν ποθεῖ νὰ ἀξιωθῇ τῆς χάριτος αὐτῆς, κάμνει χρεία νὰ περιπατῇ μὲ ἐπιμέλειαν πολλὴν καὶ φύλαξιν τῶν αἰσθήσεων, καὶ νὰ ἦναι συγκεραστὸς καὶ μέτριος εἰς τὴν ζωοτροφίαν, εἰς τὰ λόγια καὶ τὰ κινήματα, νὰ ἀγαπᾷ τὴν σιωπὴν καὶ τὴν ἡσυχίαν, νὰ ξετρέχῃ μετ' εὐλαβείας τὴν Ἀκολουθίαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅλα ἐκεῖνα, ὁπὸ συνεργοῦσιν εἰς ταύτην τὴν ἀναγκαίαν ὑπόθεσιν. Ἀπὸ τοῦτο ὅλον ἠμπορεῖς νὰ καταλάβῃς τὴν διαφορὰν τῶν ἄνωθεν ἀρετῶν, ὅτι αἱ ἔσωθεν εἰσὶ τὸ τέλος ὁποῦ ποθεῖς, αἱ δὲ ἔξωθεν τὸ μέσον διὰ νὰ ἀποκτήσῃς τὰς ἔσωθεν. Ἡ πρώταις εἶναι ἡ σωτηρία, καὶ ἡ δεύτεραις θεραπεία. Αἱ μὲν ὡς πνεῦμα, αἱ δὲ ὡς σῶμα, τὸ ὁποῖον ἐὰν ἦναι καὶ μικρότερον τοῦ πνεύματος, ὅμως ἀρχαῖον μέρος τὸ συνθέτου ὑπάρχει, καὶ τὸ χρειάζεται ἡ ψυχὴ διὰ τὰς ἐργασίας αὐτὸ. Μὲ τὴν ἄνωθεν ἑρμηνείαν, ἀδελφέ μου, λυτρώνεσαι ἀπὸ δύω ἔσχατα καὶ μεγάλα ἐγκλήματα, ὁπὸ ἐπολιτεύθησαν εἰς τὸν κόσμον, ἤγουν, τὸ ἕνα παλαιὸν τῶν Φαρισαίων, καὶ τὸ ἄλλο νεώτερον τῶν Λουτέρων· ὅτι οἱ μὲν Φαρισαῖοι ὡς σαρκικοὶ καὶ ὑπερήφανοι δὲν ἐψηφοῦσαν ποσῶς τὴν δικαιοσύνην, ἥτις εἰς τὰς πνευματικὰς περιέχεται καὶ οὕτως ἔμενον μὲ τὴν σκιὰν τῆς ἀρετῆς, μόνον φαινόμενοι ἀγαθοὶ εἰς τὰ ἔξωθεν, ὄντες βδελυκτοὶ εἰς

τὰ ἔσωθεν. Οἱ Λούτεροι δὲ πάλιν ἀκούοντες ταύτην τὴν πλάνην τῶν Φαρισαίων, διὰ νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ ἕνα ἔσχατον, ἔπεσον εἰς ἄλλο τρανήτερον, τουτέστι νὰ καταφρονοῦσιν ὅλως δὶ ὅλου τὰς ἔξωθεν ἀρετάς. Λ'μὴ ἡ ἀληθὴς διδασκαλία φεύγει αὐτὰ τὰ δύω ἄκρα, καὶ ζητᾷ τὴν ἐν μέσῳ ἀλήθειαν, καὶ ἀποδίδουσα τὴν πρέπουσαν τιμὴν εἰς ταῖς ἔσω ἀρεταῖς, εὐλαβεῖται ἱκανῶς καὶ τὰς ἔξωθεν ἐπειδὴ καὶ αἱ δύω τάξεις αὐταῖς εἰσὶν ἀναγκαῖαι εἰς τοῦτο καὶ χρειαζόμεναι. Γίνωσκε γοῦν, ὅτι εἶναι δύω τρόποι δικαιοσύνης, μία ἀληθὴς, καὶ ἑτέρα ψεύτικη. Ἀληθὴς εἶναι αὐτὴ, ἥτις περιλαμβάνει τὰ ἔξω πράγματα, ὁπῦ εἶναι εἰς τὴν τελείωσιν αὐτῆς ἀναγκαῖα καὶ χρειαζόμενα. Ψεύτικη δὲ αὐτὴ, ὁπῦ ἔχει μερικὰ ἀπὸ τὰ ἔξω χωρὶς τὰ ἔσωθεν, ἥτις εἶναι χωρὶς ἀγάπης Θεοῦ, χωρὶς φόβου καὶ ταπεινώσεως, χωρὶς εὐλαβείας, καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, καθὼς ἦτον ἐκείνη τῶν Φαρισαίων, τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἤλεγχεν, ὀνειδίζων αὐτοὺς ὡς ὑποκριτὰς, ὅτι ἀποδεκατοῦσαν τὸ ἄνηθον καὶ ἡδύσμον, καὶ τὰ ἀκριβὰ καὶ μεγάλα πράγματα, ὁποῦ ὁρίζει ὁ νόμος, δὲν ἐψηφοῦσαν, ἤγουν τὴν κρίσιν, τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἀλήθειαν. Καὶ πάλιν ἀλλαχόθεν τοὺς λέγει, πῶς ἦσαν ἐπιμελεῖς νὰ πλύνουσιν τὰ ποτήρια, καὶ τὰς χεῖράς τους, αἱ δὲ καρδίαι αὐτῶν ἦσαν γεμάται πονηρίας καὶ ἁρπαγῆς, καὶ ὅτι ἦσαν τάφοι κεκοσμημένοι ἔξωθεν, καὶ ἔσωθεν γεμάτοι κόκκαλα. Αὐτὴ εἶναι ἡ δικαιοσύνη, ὁποῦ ἐλέγχει πολλάκις εἰς τὴν Θείαν Γραφὴν ὁ Κύριος, λέγων· Οὗτος ὁ λαὸς μὲ τιμᾷ μόνον μὲ τὰ χείλη, ἀμὴ ἡ καρδία τους ἀπέχει μακρὰν ἀπὸ λόγου μου. Εἰς μάτην μὲ σέβονται, φυλάγοντες τὰς διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὄχι τὸν νόμον, ὁποῦ τοὺς ἔδωσα. Καὶ πάλιν εἰς τὸ ά. Κεφάλαιον τοῦ Ἡσαΐου λέγει· Τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν; Πλήρης εἰμὶ ὁλοκαυτωμάτων. Θυμίαμα βδέλυγμά μοι ἐστί. Τὰς νεομηνίας ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχή μου· καὶ τὰ ἑξῆς. Ἤγεν, τί τὸ πλῆθος τῶν θυσιῶν σας; Ἐχόρτασα τὰ ὁλοκαυτώματα τῶν ζώων, καὶ μὴ μοῦ προσφέρετε πλέον θυσίαις ἄκαιραις. Τὸ θυμίαμά σας συγχένομαι. Τὰς συνάξεις, τὰς ἑορτὰς, καὶ ἀρχιμηνίας σας μισᾷ ἡ ψυχή μου, καὶ ἕτερα ὅμοια εὑρίσκεις εἰς τὴν παλαιὰν Γραφὴν, μὲ τὰ ὁποῖα φαίνεται τάχα πῶς ἀποψηφίζει, καὶ ἀποστρέφεται ὁ Θεὸς ὅσα ἐπρόσταξε νὰ τελοῦνται ἀπαρασάλευτα, μάλιστα ὁποῦ αὐτὰ εἶναι πράξεις τῆς εὐσεβείας, καὶ ἐγγίζει εἰς τὴν θείαν τιμὴν τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος μὲ τὴν προσκύνησιν καὶ λατρείαν, ὁποῦ τοῦ γίνεται δὶ αὐτῶν. Ἄκουσον, ἄνθρωπε, δὲν κατακρίνει ὁ Κύριος τὰς πράξεις αὐτὰς εἰς τὴν φύσιν τους, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους, ὁπῦ κάμνουν μόνον αὐτὰς, καὶ τὴν δικαιοσύνην δὲν ψηφοῦσιν, οὔτε τὸν φόβον του, καθὼς παρεμπρὸς τὸ ξεκαθαρίζει, λέγων· Πλυθῆτε, καὶ καθαρίσθητε. Εὐγάλετε τὴν πονηρίαν τῶν ψυχῶν σας ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου. Μὴ ἐργάζεσθε πονηρὰ ἀλλὰ μάθετε νὰ ἀγαθοποιῆτε, καὶ τότε θέλω συγχωρήσει τὰς ἁμαρτίας σας. Καὶ πάλιν εἰς ἄλλον τόπον λέγει· Ὅστις μοῦ θυσιάσῃ ἕνα βόδιον, ἢ ἕτερον ζῶον, τὸ ἔχω ὥσπερ νὰ ἐφόνευεν ἄνθρωπον, ἢ νὰ μοῦ ἔφερνεν αἷμα τῶν χοίρων, καὶ ὅστις προσφέρῃ θυμίαμα, ὡσὰν νὰ εὐγάλῃ ἕνα εἴδωλον. Ὦ Θεέ μου, διατὶ βδελύττεσαι τοσοῦτον αὐτὰ τὰ ἔργα ὁποῦ ἐπρόσταξες νὰ τελοῦνται; Εὐθὺς δίδει τὴν αἰτίαν ἑτούτου, λέγων· Αὐτὰ ἐπροτίμησαν εἰς τὰς ὁδούς τους, νὰ μοῦ εὐαρεστήσουσι μετ' αὐτὰ, ἀμὴ τὰς πονηρίας αὐτῶν δὲν ἀφήκασι, καὶ εἰς τὰ βδελύγματά τους ἐχαίροντο. Καὶ ἐὰν δὲν πιστεύῃς, ἰδέτο σαφέστατα εἰς τὴν προσευχὴν τοῦ μεγαλαύχου καὶ ἄφρονος Φαρισαίου, ὁ ὁποῖος ἔλεγεν οὕτως· Εὐχαριστῶ σοι, Κύριε, ὅτι δὲν εἶμαι ὥσπερ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, οἵτινές εἰσιν ἅρπαγες, ἄδικοι, οὔτε ὡς οὗτος ὁ τελώνης. Νηστεύω δύω φοραῖς τὴν Ἑβδομάδα, δίδω ἐλεημοσύνην ἀπὸ ὅσα ἔχω τὸ δέκατον. Βλέπεις ἐδῶ τὰ τρία κακὰ, ὁπῦ εἴπαμεν; τὴν ἔπαρσιν, οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, τὴν καταφρόνησιν τῶν ἄλλων, οὔτε ὡς οὗτος ὁ τελώνης, καὶ τὴν ψευδῆ ἀσφάλειαν, ὁπῦ ἐνομίζετο δίκαιος, καὶ εὐχαρίστα δὶ αὐτὸ τῷ Κυρίῳ; Οὗτος εἶναι ἕνας κίνδυνος τόσον μεγάλος καὶ ἐπιζήμιος, ὁποῦ

εἶναι κάλλιον ἀναμφιβόλως νὰ ἦναι τινὰς ἁμαρτωλὸς καὶ κακὸς ἄνθρωπος, νὰ ὁμολογᾷ τὴν κακίαν του, πάρεξ νὰ ἦναι ἐνάρετος ὑπερήφανος, ὅτι ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ἀνάξιος, ὅταν γνωρίζῃ τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ καὶ ἀναξιότητα, ἐτοῦτο εἶναι ἀρχὴ τῆς αὐτοῦ σωτηρίας καὶ διορθώσεως· ἀμὴ ὅστις δὲν γνωρίζει τὸ κακόν του, οὔτε νομίζει πῶς εἶναι ἄῤῥωστος, πῶς νὰ λάβῃ τὴν Θεραπείαν τε; Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Κύριος πρὸς τοὺς Φαρισαίους, ὅτι αἱ πόρναι καὶ οἱ τελῶναι ὑπάγουσιν προτήτερα ἀπ' ἐκείνους εἰς τὴν Βασιλείαν αὐτοῦ τὴν οὐράνιον. Ἰδοὺ ἀπεδείξαμεν ἕως ὧδε, ὅτι οἱ φανεροὶ κίνδυνοι γνωρίζονται ὑπὸ πάντων, διατὶ εἶναι ὥσπερ τὰ νησία τῆς Θαλάσσης, ὁπὸ ξεχωρίζουν, καὶ φαίνονται· ἀμὴ οἱ ἀπόκρυφοι, ὁποῦ λογοῦνται ὡσὰν ταῖς ξέραις, ὁποῦ σκεπάζει ἡ Θάλασσα, εἶναι ἀναγκαιότερον νὰ σημειωθοῦσι, νὰ τὸς κυττάζῃ πᾶς ἕνας, νὰ φυλάγεται. Ἀλλὰ μὴ νομίσῃ τινὰς ὅτι ἐκαταφρονέσαμεν τὰς ἔξωθεν πράξεις, ἵνα τὰς ἔσω ἐγκωμιάσωμεν· διατὶ δὲν φθάνεσι πάλιν αἱ ἔσω νὰ σωθοῦμεν χωρὶς τῶν ἔξωθεν, καθὼς εἶπε τοῖς Φαρισαίοις ὁ Κύριος. Καὶ ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι· ἦγον, καὶ αὐτὰ ἔπρεπε νὰ κάμνετε, τουτέστι τὰ ἔξω πράξεις, καὶ ἐκεῖνα νὰ μὴν ἀφίνετε, ἤτοι τὰ ἔσωθεν. Ἡ ἀκρότης οὖν ταύτης τῆς ὑποθέσεως εἶναι, νὰ Θεμελιώσωμεν ἕνα φόβον βαθύτατον τοῦ Θεοῦ, νὰ μᾶς κάμῃ νὰ τρέμωμεν εἰς τὸ ὄνομα μόνον τῆς ἁμαρτίας. Καὶ ὅστις αὐτὸν ἐμφυτεύσει, καὶ ῥιζώσει εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἂς ἠξεύρῃ, πῶς εἶναι μακάριος, καὶ ἂς οἰκοδομήσῃ εἴτι θέλει ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ Θεμέλιον. Ἀμὴ ὅστις πίπτει εὐκόλως εἰς ἁμαρτίας, ἂς κράζεται τυφλὸς καὶ ἀνόητος, ἐὰν ἦναι εἰς τὸ φαινόμενον δίκαιος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης.

Τὸ δεύτερον μέρος τῆς δικαιοσύνης εἶναι, νὰ κάμωμεν ἐκεῖνο ὁποῦ χρεωστοῦμεν πρὸς τὸν πλησίον, ἤγουν νὰ τὸν ἀγαποῦμεν, νὰ τὸν ἐλεοῦμεν, καὶ νὰ τὸν συμπονοῦμεν, καθὼς μᾶς προστάζει ὁ Κύριος. Ἀνάγνωσον τοὺς Προφήτας, τὸ Εὐαγγέλιον, τὰς Ἐπιστολάς, καὶ ἁπλῶς ὅλην τὴν παλαιὰν καὶ νέαν Γραφήν, νὰ ἰδῇς τόσους ἐπαίνους καὶ τοσαῦτα ἐγκώμια τῆς εὐποιΐας, νὰ θαυμάσῃς, πόσον εἶναι τοῦτο τὸ μέρος ἀναγκαιότατον, καὶ πόσον μᾶς παραγγέλλει ὁ Κύριος, ποταπὸν χρέος ἔχομεν νὰ σπλαγχνιζώμεσθεν τὸν πλησίον. Εἰς τὸν Ἡσαΐαν βάνει τὸ ἄκρον, καὶ τὴν τελείωσιν τῆς δικαιοσύνης εἰς τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην· καὶ πρῶτον, ὅταν ἐγόγγυζαν οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες· Διατί, Κύριε, ὅταν ἐνηστεύσαμεν, καὶ ἐθλίψαμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν, δὲν ἐκύτταξες τὰς νηστείας μας, ἤτε ποσῶς μᾶς ἐψήφησες; Ἀποκρίνεται ὡς ἐκ προσώπου τοῦ αὐτοῦ Προφήτου, καὶ λέγει τους· Διατὶ τὰς ἡμέρας τῆς νηστείας σας κάμνετε τὰ θελήματά σας, καὶ ὄχι τὸ ἐδικόν μου, καὶ σφίγγετε, καὶ πνίγετε, τοὺς χρεωφειλέτας σας· νηστεύετε, ἀμὴ ὄχι ἀπὸ τὰς μάχας καὶ τὰ κρίματα, οὔτε ἀπὸ τοῦ κακοποιεῖν τὸν πλησίον. Αὐτὴ ἡ νηστεία δὲν μοῦ ἀρέσει. Ἀλλὰ ξεσχίσετε τὰς γραφὰς τοῦ ψεύδους, καὶ τῆς ὠφελείας. Διαῤῥήξατε τὰ βίαια συναλλάγματα. Ἀφῆτε τοὺς τεθλιμμένους εἰς τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν, καὶ ἐπάρετε τὸν ζυγὸν, ὁποῦ τοὺς ἐβάλετε. Ὅταν ἔχετε ἕναν ἄρτον, μοιράσετέ τον μὲ τὸν πτωχὸν, καὶ ἀποδέχεσθε τοὺς ξένους καὶ πένητας. Καὶ ὅταν οὕτω ποιήσετε, καὶ σπλαγχνισθῆτε τοὺς ἐνδεεῖς καὶ τοὺς βοηθήσητε, τότε θέλω σᾶς δώσει τάδε, καὶ τάδε ἀγαθὰ, ὅσα λέγει ὁ αὐτὸς Προφήτης ἕως τέλους τοῦ Κεφαλαίου. Ἰδοὺ πόσον ἀρέγεται ὁ ἐλεήμων Θεὸς νὰ ἀγαθοποιοῦμεν τὸς πένητας. Τὸ αὐτὸ γράφει καὶ ὁ Προφήτης Ζαχαρίας, ὅταν ἐρώτησαν οἱ Ἰουδαῖοι τὸν

Κύριον, ἐὰν ἤθελε νὰ νηστεύσουν τόσας ἡμέρας, διὰ νὰ τοῦ ἀρέσουν, καὶ νὰ πληρώσουν τὸν νόμον του. Καὶ τοὺς ἀπεκρίθη ὁ πολυεύσπλαγχνος μὲ ποίας πράξεις ἐθεραπεύετο, λέγωντας· Προσέχετε νὰ φυλάξετε δικαιοσύνην, καὶ νὰ κρίνετε δίκαια τὸν πλησίον σας. Ποιήσατε ἔργα εὐποιΐας, καὶ ἐλεημονᾶτε τοὺς ἀδελφούς σας. Μὴ ζητᾶτε αἰτίαν καὶ πρόφασιν, νὰ ἀδικᾶτε χήραν καὶ ὀρφανὸν, τὸν ξένον, καὶ τὸν πτωχόν. Καὶ μὴ βάλῃ τὶς εἰς τὸν νοῦν του νὰ κακοποιήσῃ τινὰ, καὶ ὅτω μὴ θέλετε ἀρέσει, καὶ τελειῶτε τὸν νόμον μου. Ἔτι δὲ εἰς τὸν Ἡσαΐαν λέγει ταῦτα. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀνάπαυσίς μου, νὰ θρέψετε τοὺς πεινῶντας, καὶ τοὺς τεθλιμμένους νὰ παρηγορήσητε. Τὸ ὁποῖον εἶναι ὄντως θαῦμα καὶ ἔκπληξις, νὰ λαμβάνῃ ὁ πολυέλεος, διὰ εὐεργεσίαν του καὶ θεράπευσιν τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς εὐποιΐαν καὶ ἔλεος. Ἀμὴ εἰς ὅλα ταῦτα ἀπορῶ καὶ ἐξίσταμαι, ὅταν ἀναγνώσω τὸ ιθ'. Κεφάλαιον τοῦ Ἰεζεκιὴλ, ὅπου ἀναριθμίζων ὁ Κύριος τὰς ἁμαρτίας τῶν ἐλεεινῶν Σοδόμων, διὰ τὰς ὁποίας ἐξωλοθρεύθησαν, ὠνόμασεν αὐτὰ τὰ τρία ἁμαρτήματα, λέγων· Τοῦτο τὸ ἀνόμημα Σοδόμων, τῆς ἀδελφῆς σου. Ἐν ὑπερηφανίᾳ, ἐν πλησμονῇ ἄρτων, καὶ ἐν εὐθηνίᾳ, ἐσπατάλων αὐτὴ, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς. Τοῦτο ὑπῆρχεν αὐτῇ, καὶ ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς. Καὶ χεῖρα πτωχοῦ καὶ πένητος οὐκ ἀντελαμβάνοντο. Καὶ ἔταξε τὴν ἀσπλαγχνίαν εἰς τὸν ὕστερον τόπον, ὡς χειρότερον ἀνόμημα τῶν ἄλλων. Διατὶ ὄντως ἡ ἀνελεημοσύνη εἶναι βαρὺ καὶ φρικτὸν ἀνόμημα, ἐπειδὴ δὲν συμπονεῖς τὸν ἀδελφὸν, καὶ ὁμόψυχόν σου. Αὐτὰ καὶ ἄλλα ὅμοια λέγουσιν οἱ θεῖοι Προφῆται. Ἀμὴ τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ὁποῦ εἶναι νόμος ἀγάπης, τί νὰ εἰπῇ; Τίς δύναται νὰ εὐφημήσῃ, καὶ νὰ ἐγκωμιάσῃ ταύτην τὴν ἀρετὴν περισσότερον, ὁποῦ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐθεμελίωσεν ὅλην τὴν δικαιοσύνην τῆς φοβερᾶς ἀποφάσεως τῆς μελλούσης Κρίσεως εἰς τὰ ἔργα τῆς εὐποιΐας, λέγων· Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Τί ἄλλο θέλεις, ὠσὰν ὁποῦ ἔλαβεν εἰς τὰ δύω αὐτὰς ἐντολὰς τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης, καὶ τοῦ πλησίον, τὴν ἀκρότητα τοῦ νόμου καὶ τῶν Προφητῶν. Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς, ὅλος ὁ νόμος, καὶ οἱ Προφῆται κρέμανται. Καὶ πάλιν εἰς τὴν ὑστερινὴν ὁμιλίαν τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου τί ἄλλο μᾶς ἐπαράγγειλε νὰ φυλάγωμεν, ὥσπερ τὴν ἀγάπην; Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐντολή μου, νὰ ἀγαπᾶτε ἕνας τὸν ἄλλον, καθὼς ἐγὼ σᾶς ἠγάπησα. Καὶ πάλιν· Εἰς ἐτοῦτο θέλουν γνωρίσει πᾶς ἕνας, πῶς εἶστε μαθηταί μου, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἕνας τὸν ἄλλον σας. Οὔτε μόνον πρὸς ἡμᾶς εἶπε ταῦτα, ἀλλὰ ἔκαμε καὶ πρὸς τὸν Πατέρα εὐθὺς προσευχὴν ὑπὲρ τὴν τήρησιν ἐτούτου τοῦ νόμου, καὶ εἶπε· Παρακαλῶ σε, ὦ Πάτερ, νὰ ἦναι ἀνάμεσόν τους ἕνα ἴδιον, ἤγουν εἰς τὴν ὁμόνοιαν καθὼς εἴμεσθεν καὶ ἡμεῖς, διὰ νὰ γνωρίσῃ ὁ κόσμος, ὅτι σύ με ἀπέστειλας. Δίδωντάς μας μὲ τοῦτον τὸν λόγον νὰ καταλάβωμεν, ὅτι ἡ ἀγάπη ἀναμέσον εἰς τοὺς Χριστιανοὺς ἔπρεπε νὰ ἦναι τόσον μεγάλη, καὶ ὑπὲρ φύσιν, ὁποῦ νὰ κανῇ οὐρανίους τοὺς ἐπιγείους ἀνθρώπους. Ἀλλὰ τί νὰ εἰπῶ διὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον; Πόσον τὴν ὑμνεῖ καὶ ἐγκωμιάζει την; πῶς ἐπαινᾷ καὶ φημίζει την, καὶ προτιμᾷ ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας ἀρετὰς, λέγωντας, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ταχυτέρα ὁδὸς νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸν Παράδεισον; Ἀλλᾶ πάλιν λέγει, ὅτι εἶναι τὸ τέλος τῶν ἐντολῶν, καὶ τοῦ νόμου παντὸς τὸ πλήρωμα. Ποῖα ἄλλα ἐγκώμια μεγαλήτερα ἠμπορεῖ τινὰς νὰ εἰπῇ ἀπὸ ταῦτα διὰ τὴν ἀγάπην; Ἔτι δὲ ὁ ἠγαπημένος Μαθητὴς Ἰωάννης τόσον μᾶς παρακινᾷ εἰς τὴν Ἀγγελικὴν, αὐτὴν ἀρετὴν, λέγων ταῦτα; Ὅστις λέγει, ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν, ἔπειτα μισᾷ τὸν ἀδελφόν του, ψεύστης εἶναι. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη, καὶ ὅποιος ἔχει τὴν ἀγάπην, εἶναι μὲ τὸν Θεὸν, καὶ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ. Καὶ εἰς πάντα τόπον καὶ ὥραν εἶχε συνήθειαν ὁ ἀγαπῶν, καὶ ἠγαπημένος οὗτος Ἀπόστολος νὰ ἐγκωμιάζῃ ταύτην τὴν ἀρετὴν· καὶ ἐρωτώμενος, διὰ ποίαν αἰτίαν ἔλεγε περὶ ἀγάπης τόσα ἐγκώμια, ἀπεκρίνατος, ὅτι αὐτὴ μόνον φθάνει πρὸς σωτηρίαν μας, ἐὰν ὡς πρέπει, ταύτην φυλάξωμεν· καὶ πάλιν,

ὅστις εἶναι ἄμοιρος ταύτης, ὅσας ἄλλας ἀρετὰς καὶ ἂν ἔχῃ, οὐδὲν ὠφελᾶται. Καθὼς ἀπὸ τὸ θρηνῶδες ἐκεῖνο καὶ φοβερὸν τοῦ Σαπρικίου διήγημα ἠμπορεῖ πᾶς ἕνας νὰ πιστωθῇ τὴν ἀλήθειαν, νὰ τρομάζῃ, τὸ ὁποῖον θέλομεν γράψει εἰς τὸ τέλος τούτου τοῦ λόγου, διὰ νὰ τὸ μάθουν ὅσοι δὲν τὸ ἠξεύρουν, νὰ προσέχουν, ἵνα μὴ πάθωσιν ὁμοίαν παρὰ Θεοῦ ἐγκατάλειψιν. Ὅστις οὖν ποθεῖ νὰ θεραπεύσῃ κατὰ ἀλήθειαν τὸν Θεόν, ἂς ἠξεύρῃ, ὅτι ἄλλος τρόπος δὲν εἶναι, ὡς ἡ τελείωσις τῆς ἀγάπης, ἀμὴ νὰ μὴν ἦναι γυμνή, καὶ ξηρά, ἀλλὰ μὲ τὰς ἐνεργείας, ὁποῦ ἀκολουθοῦσι τὴν τελείαν ἀγάπην· εἰδὲ μή, δὲν εἶναι τελεία, καθὼς τὸ ἐδήλωσεν ὁ αὐτὸς Ἰωάννης, λέγων· Τέκνα μου, μὴν ἀγαπῶμεν μὲ λόγια μόνον, ἀλλὰ καὶ μὲ ἔργα, καὶ μὲ ἀλήθειαν· διατὶ ὅστις ἔχει ἀπὸ τοῦ κόσμου τὰ ἀγαθὰ, καὶ ἰδῇ χρειαζόμενον τὸν πλησίον, καὶ δὲν βοηθήσει, πῶς εἶναι εἰς αὐτὸν τοῦ Θεοῦ ἡ ἀγάπη; Μὲ ἓξ τρόπους τελειοῖς τὴν ἀρετὴν ταύτην, τουτέστι, νὰ ἀγαπᾷς, νὰ συμβουλεύῃς, νὰ βοηθᾷς, νὰ ὑπομένῃς, νὰ συγχωρᾷς, καὶ νὰ δίδῃς καλὸν ὑπόδειγμα μὲ θεϊκὰ λόγια καὶ πράξεις ἐνάρετες. Ὅτι τινὲς μὲν ἀγαποῦσιν, ἀμὴ δὲν ὑπάγει παρεμπρὸς ἡ ἀγάπη τους. Ἕτεροι ἀγαποῦσι μὲ καλὴν συμβουλὴν, ἀλλὰ δὲν βάνουν χεῖρα εἰς τὸ σακκοῦλι, νὰ βοηθήσουν μὲ ἔλεος. Ἄλλοι δὲ ἀγαποῦσι, νουθετοῦσι, καὶ ἐλεοῦσιν, ἀμὴ δὲν ὑπομένουσι τὴν ὕβριν, καὶ τὴν ἀσθένειαν τοῦ πλησίον, οὔτε φυλάγουν τοῦ Ἀποστόλου τὴν ἐντολὴν, ὁπὸ λέγει· Ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτω τὸν νόμον πληρώσατε. Ἄλλοι πάλιν ὑπομένουν τὰς ὕβρεις μὲ καρτερίαν, ἀμὴ δὲν συγχωροῦσι μὲ εὐσπλαγχνίαν. Καὶ ἐὰν δὲν ἔχουν καὶ μῖσος εἰς τὴν καρδίαν, ὅμως εἰς τὸ φαινόμενον δὲν δείχνουσι καλὸν πρόσωπον. Οὗτοι καλὰ καὶ τὸ πρῶτον φυλάγουσιν, ἀμὴ εἰς τὸ, β'. σφάλουσι, καὶ δὲν φθάνουσιν εἰς τὴν τῆς ἀρετῆς τελειότητα. Εἶναι πάλιν ἄλλοι, ὁπὸ κάμνουσι ὅλα τὰ ἄνωθεν, ἀμὴ δὲν νουθετοῦσι τὸν πλησίον μὲ λόγους καὶ παραδείγματα, ὁποῦ εἶναι τὸ ἐκλεκτότερον μέρος τῆς ἀγάπης. Κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν λοιπὸν ἠμπορεῖ πᾶς ἕνας, νὰ ἐξετάσῃ τοῦ λόγου του, πόσον μετέχει, καὶ πόσον τῆς ἀγάπης ὑστερεῖται. Ὅτι ὅστις ἀγαπᾷ εὑρίσκεται εἰς τὸν ἀ. βαθμὸν, εἴτις νουθετᾷ εἰς τὸν, β'. εἴτις βοηθᾷ εἰς τὸν γ'. ὁ ὑπομένων, εἰς τὸν, δ'. ὅστις ὑποδέχεται τὴν ὕβριν, καὶ συγχωρᾷ ἐκ καρδίας, εἰς τὸν, ε'. εἴτις δὲ στερεώνει καὶ νουθετᾷ τὸν πλησίον μὲ λόγους, παραδείγματα, καὶ μὲ τὴν ἀγαθὴν αὐτῆ πολιτείαν (τὸ ὁποῖον εἶναι πρᾶξις τῶν τελείων καὶ ἀποστολικῶν ἀνθρώπων) ἂς ἠξεύρῃ πῶς ἔφθασεν εἰς τὸ ἄκρον ταύτης τῆς ἀρετῆς. Αὐταὶ εἰσὶν αἱ στερεωτικαὶ πράξεις, ὁποῦ περιέχει ἡ ἀγάπη ἐν ἑαυτῇ, εἰς τὰς ὁποίας ἐνδείκνυται ὅσον χρεωστοῦμεν πρὸς τὸν πλησίον. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι ἀρνητικαὶ, μὲ τὰς ὁποίας μᾶς ἑρμηνεύεται ὅσον δὲν πρέπει νὰ κάμωμεν· ἤγουν, μὴ κατακρίνῃς τινά· μὴ λάβῃς τὸ πρᾶγμα, ἢ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, οὔτε μὲ λόγους ὑβριστικοὺς τὸν ἐξουθενήσῃς, καὶ μάλιστα μὲ κακὴν συμβουλὴν καὶ παράδειγμα. Ὅστις ταῦτα φυλάξει, ἐτέλεσε τὴν θείαν ἐντολὴν ταύτην. Ἐὰν οὖν θέλῃς νὰ ἔχῃς εἰς τὴν ἐνθύμησίν σου ὅλον ἐτοῦτο, καὶ νὰ τὸ καταλάβῃς εἰς ἕνα λόγον, βιάζου νὰ ἔχῃς, καθὼς εἴπαμεν, καρδίαν μητρὸς πρὸς τὸν πλησίον, καὶ οὕτω πληρώνεις τὴν ἐντολὴν ἀνελλιπῶς καὶ παντέλεια. Κύτταξε γοῦν μίαν καλὴν καὶ γνωστικὴν μητέρα, μὲ ποῖον τρόπον ἀγαπᾷ τὸ παιδίον της, πῶς τὸ ἑρμηνεύει, καὶ τὸ νουθετᾷ, πῶς τοῦ βοηθᾷ εἰς ὅλας τὰς χρείας του, καὶ ὥραις ὑπομένει μὲ καρτερίαν τὰς ἀταξίας του, καὶ ὥραις τὰς παιδεύει δικαίως. Πολλάκις δὲ πάλιν καμώνεται, καὶ προσποιεῖται, πῶς δὲν τὰς εἶδε, καὶ τὰς σκεπάζει μὲ γνῶσιν καὶ σύνεσιν, ὅτι μὲ ὅλας ταύτας τὰς χάριτας ἡ ἀγάπη δουλεύεται, ὡς μήτηρ πασῶν τῶν ἀρετῶν καὶ Βασίλισσα. Στοχάσου, πῶς χαίρεται, καὶ ἀγάλλεται εἰς τὸ συμφέρον του, καὶ εἰς τὸ κακόν του πονεῖ καὶ θλίβεται, ὥσπερ νὰ ἦτον καθολικὰ ἐδικόν της· πόσον ζῆλον ἔχει εἰς τὴν τιμὴν αὐτοῦ καὶ ὠφέλειαν· μὲ πόσην εὐλάβειαν δέεται τοῦ Θεοῦ διὰ λόγου του· τέλος πάντων, πόσην περισσοτέραν ἔννοιαν

ἔχει εἰς αὐτὸ καὶ φροντίδα, παρὰ εἰς τὸ λόγου της, καὶ φαίνεται πολλάκις σκληρὰ εἰς τὸν ἑαυτόν της, διὰ νὰ ἦναι πρὸς αὐτὸ εὔσπλαγχνος. Καὶ ἐὰν δυνηθῇς νὰ φθάσῃς εἰς τοιαύτην ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, χαρὰ εἰς ἐσένα, ὅτι ἔφθασες εἰς τὸ ἄκρον ταύτης τῆς ἀρετῆς. Καὶ ἐὰν μὲ ἐρωτήσῃς, πῶς ἠμπορεῖς νὰ ἔχῃς τοιαύτην καρδίαν πρὸς ἕνα ξένον καὶ ἀλλότριον, τοῦ ἀποκρίνομαι, ὅτι πρέπει νὰ βλέπῃς τὸν πλησίον ὡς ἔργον τῶν χειρῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ τέκνον αὐτοῦ, καὶ ὥσπερ μέλος ζῶν τοῦ Χριστοῦ, καθὼς μᾶς κηρύττει τοσάκις ὁ Θεῖος Ἀπόστολος, ὅτι ὅλοι εἴμεσθεν μέλη Χριστοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο νὰ ἁμαρτήσῃς κατὰ τοῦ πλησίον εἶναι σχεδὸν ὥσπερ νὰ ἥμαρτες καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ εὐεργετήσῃς τὸν πλησίον ὡσὰν νὰ τὸ ἔκαμνες τοῦ Χριστοῦ· τόσον ὁποῦ δὲν πρέπει νὰ θεωρῇς τὸν πλησίον ὡς ἄνθρωπον, ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸν τὸν Χριστὸν, ἢ ὡς μέλος αὐτοῦ, καθὼς εἶναι κατὰ ἀλήθειαν, οὐχὶ εἰς τὴν ὕλην τοῦ σώματος, ἀλλὰ εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸ μεγαλεῖον τοῦ βραβείου· ἐπειδὴ λέγει ὁ Κύριος, ὅτι θέλει γνωρίσει τὴν εὐεργεσίαν, ὁποῦ κάμωμεν τῷ πλησίῳ, ὥσπερ αὐτὸς νὰ τὴν ἔλαβεν. Ἐννόησον οὖν ὅλα τὰ ἄνωθεν τῆς ἀρετῆς ταύτης ἐγκώμια, καὶ πόσον μᾶς προστάζει ὁ Κύριος νὰ τὴν φυλάγωμεν ἀκριβῶς, ὅτι ἐὰν πεθῇς νὰ ἀρέσῃς τοῦ εὐσπλάγχνου Θεοῦ, δὲν εἶναι ἔργον τούτου θεαρεστότερον. Ἔτι δὲ ἐὰν οἱ κατὰ σάρκα ἐδικοί τε καὶ συγγενεῖς ἔχουσι τόσην ἀγάπην καὶ φιλίαν ἀλλήλως τους μόνον διὰ ὀλίγην κοινωνίαν σαρκὸς καὶ αἵματος, πῶς δὲν δύνεται εἰς ἐσένα Χριστιανέ, πλέον ἡ χάρις, ὑπὲρ τὴν φύσιν, καὶ ἡ ἕνωσις τοῦ πνεύματος μᾶλλον, ἢ τῆς σαρκός; Ἐὰν εἰπῇς, ὅτι εἰς τοὺς κατὰ σάρκα συγγενεῖς εὑρίσκεται ἕνωσις καὶ μετοχὴ εἰς μίαν ῥίζαν καὶ ἕνα αἷμα, ὁποῦ εἶναι κοινὸν εἰς ὅλους, ἀνάγνωσον τὴν ἕνωσιν, ὁποῦ βάνει ὁ Παῦλος ἀναμέσον τῶν πιστῶν, ἐπειδὴ πάντες ἔχομεν ἕνα Πατέρα τὸν Θεὸν, μίαν Μητέρα τὴν Ἐκκλησίαν, ἕνα Κύριον τὸν Χριστὸν, μίαν Πίστιν, ὁποῦ εἶναι ἕνα φῶς ὑπερφυσικὸν, τοῦ ὁποίου ἅπαντες κοινωνοῦμεν, καὶ ξεχωριζόμεθα ἀπὸ ὅλα τὰ Ἔθνη, μίαν Ἐλπίδα, ἥτις ἐστὶν ἕνας κλῆρος τῆς δόξης, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἤμεσθεν ὅλοι μία ψυχὴ καὶ καρδία, ἕνα Βάπτισμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐγεννήθημεν ὅλοι Υἱοὶ θετοὶ ἑνὸς καὶ μόνου Πατρὸς, καὶ εἴμεσθεν ἀδελφοί ἕνα μίγμα, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἁγία Δωρεὰ τοῦ Δεσποτικοῦ Σώματος, μὲ τὴν ὁποίαν ἕνωσιν γενόμεσθεν ἓν μετ' αὐτοῦ, καὶ μετέχομεν ἑνὸς πνεύματος, ὅπερ ἐστὶν τὸ Παναγιον Πνεῦμα, ὁποῦ κατοικᾷ εἰς ὅλας τὰς ψυχὰς τῶν Πιστῶν διὰ τῆς πίστεώς τε καὶ χάριτος, καὶ ἐμψυχοῖ καὶ στηρίζει τους εἰς τὴν ζωὴν ταύτην. Καὶ ἐὰν τὰ μέλη τοῦ σώματος, μὲ ὅλον ὁποῦ ἔχουσιν ἐργασίας καὶ σχήματα διάφορα ἀγαποῦσαν τόσον ἕνα τὸ ἄλλο, διὰ νὰ ἦναι ἐμψυχωμένα μὲ μίαν ψυχὴν, πόσον πρέπει νὰ ἔχουσιν οἱ Πιστοὶ ἀγάπην ἀλλήλως τους, ἐπειδὴ πάντες εἰσὶν ἐμψυχωμένοι μὲ τὸ θεῖον τοῦτο Πνεῦμα, τὸν ὁποῖον, ὅσον εἶναι εὐγενικώτερον, τόσον ἔχει περισσοτέραν δύναμιν, νὰ ἐργάζῃ ἑνότητα ὅπου εὑρίσκεται. Ἐὰν οὖν ἡ ἕνωσις τῆς σαρκὸς καὶ αἵματος μόνον φθάνει νὰ ἐργάζῃ εἰς τοὺς συγγενεῖς τοσαύτην ἀγάπην, πόσῳ μᾶλλον ἡ ἕνωσις καὶ κοινωνία τοῦ Πνεύματος τόσον μεγάλαι; Πρὸ πάντων δὲ, καὶ ἐπάνω εἰς ὅλας ἐννόησον τὴν νόμιμον ἀγάπην, καὶ εὐσπλαγχνίαν, ὁποῦ ἔδειξε πρὸς ἡμᾶς ὁ πολυέλεος Κύριος, χωρὶς χρείαν αὐτοῦ, ἢ ὑμῶν ἀξίαν τε καὶ δικαίωμα, καὶ εἴμεσθεν διὰ τὴν αὐτὴν εὐεργεσίαν χρεῶσαι νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον, ἐξ ὅλης μας τῆς δυνάμεως, διὰ νὰ πληρώσωμεν πιστῶς τὴν ἐντολὴν, ὁπῦ μᾶς ἀφῆκε τὴν ὑστερινὴν ἡμέραν ὅταν ἐμίσευεν ἀπὸ τοῦτον τὸν κόσμον, λέγων· Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις· τουτέστι, καθὼς ἐγὼ σᾶς ἠγάπησα, χωρὶς νὰ ἐπράξετε πρὸς μὲ τινὰ ἀγαθοεργίαν, ἀλλὰ μάλιστα εἴστε καὶ ἐχθροί μου διὰ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, καὶ σᾶς ἐσπλαγχνίσθηκα θωρεὰν, καὶ ἐνεδύθην σάρκα,

διὰ νὰ σᾶς φιλιώσω μὲ τὸν Πατέρα μου, οὕτω θέλω καὶ ἐσεῖς νὰ ἀγαπᾶτε ἕνας τὸν ἄλλον σας. Καὶ παρακάτω λέγει· Καθὼς μὲ ἠγάπησε ὁ Πατήρ, σᾶς ἠγάπησα καὶ ἐγώ, καὶ ἐὰν τηρήσητε τὰς ἐντολάς μου, θέλετε μένει εἰς τὴν ἀγάπην μου, καὶ τὰ ἑξῆς. Βιάσατε οὖν ἀγαπητοὶ τὴν θέλησιν ἡμῶν εἰς τὴν ψυχωφελῆ ταύτην ἀρετὴν καὶ σωτήριον· ὅτι ὅσας ἀρετὰς καὶ ἂν ἔχῃ τίς ἄνευ ταύτης, κἂν παραδώσῃ τὸ σῶμα εἰς μάστιγας καὶ εἰς θάνατον διὰ τὸν Χριστὸν, οὐδὲν ὠφελεῖται, καὶ ἀκούσατε θρηνῶδες διήγημα.

Τῇ θ'. τοῦ Φεβρουαρ. Μηνὸς γράφει ὁ Μεταφραστὴς, ὅτι ἱερεύς τις, ὀνόματι Σαπρίκιος, εἶχεν ἔχθραν μὲ ἕνα κοσμικὸν, Νικηφόρον τοὔνομα, ἀπὸ συνεργίας τοῦ μισοκάλου δαίμονος, καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὸν συγχωρήσῃ. Ἀναμεταξὺ ὁποῦ εἶχασιν αὐτὸ τὸ μῖσος, ἐπίασαν οἱ εἰδωλολάτραι τὸν Σαπρίκιον, καὶ τὸν ἐβασάνισαν νὰ ἀρνηθῇ τὸν Χριστὸν, καὶ δὲν ἤθελεν, ἀλλὰ ἔφυγεν εἰς τὴν Πίστιν ἀνδρεῖος, καὶ ὑπέμεινε διάφορα κολαστήρια. Τέλος πάντων, ἔδωκεν ὁ Ἄρχων ἀπόφασιν νὰ κόψουν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Τοῦτο μαθὼν ὁ Νικηφόρος, καὶ γινώσκωντας, ὅτι ἐὰν δὲν κάμουσι διαλλαγὴν, δὲν τὸν ὠφελᾷ ποσῶς τὸ μαρτύριον, ἀπῆλθεν εἰς τὴν φυλακὴν, ὁποῦ εἶχασι τὸν Σαπρίκιον, καὶ πεσὼν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἐζήτει συγχώρησιν· ὁ δὲ κἂν νὰ τὸν ἰδῇ δὲν ἐστράφη. Τῇ ἐπαύριον, ἀφοῦ τὸν εὔγαλαν οἱ δήμιοι, καὶ τὸν ὑπήγαιναν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, πρσ[illegible]νει ὁ ὄντως Νικηφόρος, ὅστις ἐγίνωσκε ποταπὴν ζημίαν ἐλάμβανεν ὁ Σαπρίκιος, διὰ τὸ μῖσος αὐτὸ, καὶ πίπτει ἐπὶ τῆς γῆς δεόμενος νὰ τὸν συγχωρήσῃ, ἀμὴ ἐκεῖνος ἔμεινεν ὁ αὐτὸς, καὶ δὲν ἔκλινε ποσῶς εἰς διαλλαγήν πεπυρωμένος τὴν καρδίαν ἀπὸ τὸν ἀνθρωποκτόνον Διάβολον. Οὐ μόνον δὲ τότε, ἀλλὰ καὶ τὴν ὕστερην ὥραν, ὅταν δὲν ἐλείπετο ἄλλο, πάρεξ νὰ κατεβάσῃ τὴν σπάθην ὁ δήμιος, καὶ ἐστέκετο ἄνωθεν αὐτοῦ Ἄγγελος Κυρίου, κατέχων ἐν τῇ χειρὶ στέφανον, νὰ τὸν στεφανώσῃ ὡς Μάρτυρα, ἐὰν συγχωρήσῃ τὸν ἐχθρόν του, προλαμβάνει πάλιν ὁ ἀθλητὴς Νικηφόρος, καὶ μετὰ δακρύων ἐδέετο συγχωρήσεως. Ὁ δὲ ἀνόητος καὶ ἄσπλαγχνος τῇ καρδίᾳ δὲν ἔκλινε τὴν γνώμην αὐτοῦ εἰς φιλαδελφίαν· ὅθεν δικαίως ἐμισήθη παρὰ Θεοῦ, καὶ τὸν ἐγκατέλειψε, καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν· ὅτι αὐτὴν τὴν ὥραν, ὡς ἠγέρθη ὁ Νικηφόρος ἀπὸ τὴν γῆν, ἦλθε μία θειλία εἰς τὸν Σαπρίκιον, καὶ φοβηθεὶς τὸν θάνατον, εἶπε τοῖς δημίοις· Μὴ μὲ φονεύσετε, καὶ ἀρνοῦμαι τὸν Χριστὸν, καὶ σέβομαι τὰς θεάς σας. Ὢ τῆς ζημίας αὐτῆ καὶ τυφλότητος! Τίς νὰ μὴ θρηνήσῃ τοιαύτην συμφορὰν, καὶ ἀνταλλαγὴν ἀνόητον; Νὰ καταλιμπάνῃ τὸν ἀληθῆ Θεὸν ὁ ἀσύνετος, διὰ νὰ μὴ θέλῃ νὰ συγχωρήσῃ τῷ ἀδελφῷ, καὶ νὰ προσκυνήσῃ ἀναίσθητα εἴδωλα. Εἶχα καὶ ἄλλα πολλὰ νὰ γράψω περὶ ἀγάπης, ἀμὴ ἀρκοῦσι τοσαῦτα, καὶ μάλιστα τὸ παρὸν ὑπόδειγμα. Καὶ ὅστις ἀκούων ταῦτα δὲν φοβηθῇ, νὰ συγχωρήσῃ τῷ πταίσαντι, δὲν εἶναι ἄνθρωπος λογικὸς, ἀλλὰ μᾶλλον κτῆνος ἀνόητον, καὶ μὴν ἔχῃ ἐλπίδα ὁ τοιοῦτος σωτηρίας ποσῶς, ὅτι δὲν ἀξιώνεται νὰ ἰδῇ τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν εἰς τὴν οὐράνιον ἀγαλλίασιν, ἀλλὰ θέλει βλέπει τὸν ὁμογνώμονα αὐτοῦ τῇ κακίᾳ καὶ μισάνθρωπον δαίμονα εἰς τὴν ἀτελεύτητον γέενναν. Ἧς ῥυσθείημεν διὰ πρεσβειῶν τῆς Ἀειπαρθένου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν Ἁγίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ κυβερνήσεως τοῦ σώματος, καὶ τῆς τῶν παθῶν ἀπονεκρώσεως.

Ἰδοὺ θεία χάριτι ἐσυντύχαμεν μὲ βραχύτητα περὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης, καὶ τώρα εἶναι πρέπον νὰ γράψωμεν τινὰς ἑρμηνείας περὶ τῆς

τῶν παθῶν ἀπονεκρώσεως, καὶ κυβερνήσεως τοῦ σώματος, ὁποῦ εἶναι τὸ γ'. μέρος τῆς δικαιοσύνης, μὲ τὸ ὁποῖον πληρώνομεν τὸ χρέος, ὁποῦ ὀφείλομεν. Γίνωσκε γοῦν, ὅτι τὸ ὀρφίκιον καὶ ἡ ἐργασία ἑνὸς δικαίου καὶ γνωστικοῦ Κριτοῦ εἶναι, νὰ ἔχῃ καλὰ τεταγμένην τὴν ἡγεμονίαν, καὶ ἐμμελῶς διορθωμένην τὴν πολιτείαν του, εἰς τὸν ὁποῖον χρειάζονται δύω πράγματα, γνῶσις, καὶ ἀνδρεία. Γνῶσις μὲν, διὰ νὰ γνωρίζῃ τί πρέπει νὰ κάμῃ, καὶ ἀνδρεία νὰ τὸ τελειοῖ μετὰ αὐστηρότητος. Καὶ διατὶ εἰς τὴν μικρὰν ταύτην πολιτείαν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι δύω μέρη ἀρχαιότερα νὰ διορθωθῶσι, τουτέστι τὸ σῶμα μὲ ὅλα τὰ μέλη καὶ αἰσθήσαις, καὶ ἡ ψυχὴ μὲ τὰς ἐπιθυμίας καὶ δυνάμεις, εἶναι ἀνάγκη νὰ γράψωμεν, πῶς νὰ ὁδηγηθοῦν εἰς τὸν ἀγαθὸν, τετέστι νὰ τελέσουν τὸ χρέος μὲ ἐπιμέλειαν.

Ἐν πρώτοις πρέπει νὰ κυβερνᾷς τὸ σῶμα μὲ αὐστηρότητα καὶ ὄχι μὲ κολακείαν, καὶ ἡδυπάθειαν, καθὼς ἤκουσες εἰς τὸ περὶ Πορνείας καὶ Γαστριμαργίας Κεφ. Εἰς τοῦτο ἔχομεν ὑπόδειγμα πολλὰ περίφημα κάστρη καὶ βασιλείας, ὁποῦ μὲ τὰς ἡδονὰς, καὶ ἀπολαύσεις ἐξέπεσον ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς αὐτῶν ἀξιότητος, καὶ ὁλοτελῶς ἠφανίσθησαν, διατὶ δὲν εἶναι ἄλλο νὰ μᾶς κάμνῃ, χαύνους καὶ ὀκνηροὺς εἰς τὴν ἀρετὴν, ὡς ἡ πλησμονὴ τῶν πραγμάτων. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ περνοῦμεν σκληραγωγίαν εἰς τὴν ζωοτροφίαν, ἐνδυμασίαν, καὶ εἰς τὸν ὕπνον, καὶ ἁπλῶς εἰς ὅλα τὰ ἀναγκαῖα τοῦ σώματος. Ἔτι δὲ νὰ ἔχωμεν καὶ τὴν ἔξωθεν εὐταξίαν, φυλάγοντες ὅσα λέγει ὁ Λύγκηξ, εἰς τὸ βάδισμα, εἰς τὸ ἔνδυμα, καὶ εἰς ὅλα τὰ κινήματα τῶ σώματος, καὶ ἂς μὴ γίνεται τίποτας, ὁπῶ νὰ δίδῃ σκάνδαλον τοῖς ὁρῶσιν, ἀλλὰ μόνον εἴτι πρέπει τῆς τάξεώς μας. Ἂς ἐπιμελῆται γῦν ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ, νὰ περνᾷ εἰς τὸν κόσμον μὲ εὐταξίαν καὶ ταπείνωσιν, καὶ μὲ τοσαύτην προκοπὴν, ὁποῦ νὰ ὠφελοῦνται ὅσοι τὸν βλέπουσι, νὰ λαμβάνουσιν ἀπὸ τὴν ἀρετήν του παράδειγμα, καὶ ὅτως ἠμπορεῖ νὰ φυλάγῃ τὴν ψυχήν του ἀτάραχον.

Περὶ Αἰσθήσεων.

Τούτου γενομένου, κάμνει χρεία ἡ ἐπιμελὴς φυλακὴ τῶν αἰσθήσεων, καὶ ἐξαιρέτως τῶν ὀφθαλμῶν, ὅτι τὰ ὄμματα εἶναι λιμένες τῶν ματαιοτήτων, καὶ τῆς ἀπωλείας παράθυρα· καὶ πρέπει νὰ ἔχωμεν εἰς αὐτὰ πολλὴν ἐπιμέλειαν, ὅτι ἀπ' αὐτὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν ψυχήν μας ὁ Θάνατος. Εἰς τὴν ἀκοὴν ἂς ἔχωμεν τὴν ὀφειλομένην τήρησιν, ὅτι ἀπὸ τὰς θύρας αὐτὰς εἰσέρχονται πολλὰ ψυχοβλαβῆ πράγματα, καὶ ἐκταράττουσι τὴν καρδίαν. Εἰς τοῦτο πρέπει νὰ κάμωμεν τὸ ὑπὸ τῆς Σοφίας συμβουλευόμενον, ἤγουν, νὰ περικυκλώσωμεν τὰ ὦτά μας μὲ ἀκάνθας, καὶ νὰ μὴν ἀκούωμεν τὰς γλώσσας τῶν σουρευτῶν, τουτέστι, νὰ τοὺς ἐπιστομίζωμεν τοιουτοτρόπως, ὁποῦ νὰ μένουσι μὲ τόσον πόνον, ὥσπερ νὰ ἤθελαν βάλῃ εἰς τὰς ἀκάνθας τὴν γλῶσσάν τους. Οὐ μόνον δὲ νὰ μὴν ἀκούωμεν καταλαλιάς, ἀλλὰ οὔτε πράγματα ἄλλα κενὰ τοῦ ματαίου κόσμου, ὁποῦ δὲν μᾶς μέλλουσι τίποτες, ὅτε μᾶς δίδουν τινὰ ὠφέλειαν, ὅτι τὰ τοιαῦτα μᾶς βλάπτουσιν εἰς τὴν προσευχὴν, διατὶ συνάζονται εἰς τὴν διάνοιαν, καὶ ἐμποδίζουσι τὴν καρδίαν ἀπὸ τὴν θεωρίαν τῶν θείων πράξεων. Τὴν δὲ γεῦσιν πρέπει νὰ ἀπονεκρώνῃς μὲ τὴν ἐνθύμησιν τῆς χολῆς καὶ τοῦ ξύλου, ὁποῦ ἐπότισαν εἰς τὸν Σταυρὸν τὸν Δεσπότην μας, καὶ μὲ τὸ ὑπόδειγμα τῶν Ὁσίων, οἵτινες ἔλαμψαν τοσοῦτον εἰς τὴν ἐγκράτειαν, ὁποῦ πᾶς ἕνας ἐκπλήττεται, ἀκούωντας τόσην ἀρετήν. Αὐτοὺς γοῦν μιμήσου, καὶ φεῦγε τὰς διαφόρους βρώσεις καὶ τὰ ξορέσκια, ὅσον δύνεσαι, καὶ μάλιστα τὴν οἰνοποσίαν, ἐνθυμούμενος τὴν ταλαιπωρίαν τοῦ πλουσίου ἐκείνου, ὅστις διατὶ ἦτον ἐμπεπλησμένος παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ εὐφραίνετο ἐδῶ καθ' ἡμέραν, ζητᾷ πάντοτε μίαν ῥανίδα νερὸν, καὶ δὲν τοῦ τὸ δίδουσιν. Ὦ δυστυχησμένη γεῦσις, ἐπειδὴ διὰ βραχεῖαν καὶ ποταπὴν ἡδονὴν ἀπολαμβάνεις ἀτελεύτητον κόλασιν!

Περὶ προσοχῆς τῆς γλώττης.

Περὶ τῆς γλώττης γίνωσκε ἀκριβῶς, ὅτι κατὰ τὴν Σοφίαν, ὁ Θάνατος καὶ ἡ ζωὴ στέκει εἰς τὴν καλήν, ἢ κακὴν φύλαξιν τέτου τοῦ ὀργάνου, καὶ ἀπὸ ταύτην ἔρχονται σχεδὸν ὅλα τὰ καλὰ, καὶ κακὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Τὴν ὁποίαν γνώμην στέργει καὶ ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, λέγων· ὅτι καθὼς τὰ μεγάλα παράβια κυβερνῶνται μὲ ἕνα τιμῶνι μικρότατον, καὶ τὰ ἰσχυρὰ καὶ ἄγρια ἄλογα μὲ ἕνα μικρὸν χαλινάρι, οὕτω καὶ ὅστις χαλινώνει τὴν γλῶσσάν του, εἶναι ἄξιος, νὰ κυβερνᾷ καὶ τὴν ἐπίλοιπον αὐτοῦ πολιτείαν. Πρέπει γοῦν ὁσάκις συντύχῃς, νὰ προσίχῃς τέσσαρα τινά· τί, πῶς, πότε καὶ τίνος ἕνεκεν. Ὅσον εἰς τὸ πρῶτον, ὁπῦ εἶναι ἡ ὕλη, τοστέστι, τίς καὶ ποταπὸν λόγον συντυχένεις, φύλαγε τοῦ Παύλου τὸ πρόσταγμα, ὅστις λέγει· Μὴν ἐξέλθῃ κακὸς λόγος ἀπὸ τὸ στόμα σας, ἀλλὰ καλὸς καὶ ὠφέλιμος, πρὸς νουθεσίαν τῶν ἀκουόντων. Λοιπὸν καθὼς οἱ γνωστικοὶ ναῦται καὶ ἐπιστήμονες ἔχουσι σημειωμένα εἰς τὸν χάρτην τῆς ναυτικῆς ὅλαις ταῖς ξέραις καὶ τὰ κινδυνώδη περάματα, ὅπου ἠμποροῦσι νὰ συντριφθοῦν τὰ παράβειά τους, διὰ νὰ φυλάγωνται ἀπὸ ταῦτα, ἔτω πρέπει νὰ σημειώσῃ ὁ θεῖος τοῦ Θεοῦ ὅλα τὰ κακὰ καὶ ἄσχημα λόγια, διὰ νὰ μὴ κινδυνεύσῃ εἰς ψυχικὸν Θάνατον. Ἔχε γοῦν ὡς λίθους ξέρας τῆς νοητῆς Θαλάσσης ὅλα τὰ αἰσχρὰ καὶ ἄπρεπα λόγια, τὰ ψεύματα, καὶ κολακείας, τὰ πονηρὰ καὶ μάταια· καὶ ἐξόχως ὅσα εἶναι εἰς ἔπαινόν σου, ἢ εἰς καπάχρεσιν τοῦ πλησίον, διὰ νὰ λείψῃς ἀπὸ τὴν καταλαλιὰν καὶ καύχησιν, ὁποῦ εἶναι δύω μεγάλα κακὰ, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ περισσότεροι πίπτουσιν. Ὁμοίως νὰ φυλάγῃς κρυφὰ τὸ μυστήριον, ὁποῦ σοῦ ἐνεπιστεύθη ὁ ἀδελφός σου, καὶ νὰ μὴ τὸ ὁμολογήσῃς ποσῶς ἂν σοῦ ἔπιρναν καὶ τὴν ζωήν σου. Ὅσον εἰς τὸν τρόπον τῆς συντυχίας καὶ τὸν καιρὸν πρέπει νὰ λέγῃς τὰ λόγια, ὅταν κάμνῃ χρεία, διατὶ, κατὰ τὴν Σοφίαν, δὲν ὑποδέχονται τὸν φρόνιμον λόγον ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἄφρονος, ὅταν δὲν τὸν λέγῃ εἰς τὸν καιρόν του. Ὕστερον δὲ πάντων καὶ τελευταῖον πρόβλεπε τὸ τέλος καὶ τὴν γνώμην, ὅταν συντύχῃς, νὰ ἦναι καλὴ καὶ θεάρεστος· ὅτι ἄλλοι ὁμιλοῦσιν ἀγαθὰ λόγια, διὰ νὰ τοὺς νομίζουσι διακριτικοὺς, καὶ ἕτεροι διὰ νὰ φαίνωνται φρόνιμοι. Τὸ μὲν ἕνα ὑποκρισία, τὸ δὲ ἕτερον ματαιότης. Καὶ δι' αὐτὸ πρέπει, νὰ μὴν ἦναι μόνον τὰ λόγια ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ τὸ τέλος, ζητῶν πάντοτε μὲ καθαρὰν γνώμην τὴν θείαν δόξαν, καὶ τὴν τοῦ πλησίον ὠφέλειαν. Αὐτὰ ὅλα εἶναι ἀναγκαῖα καὶ χρειαζόμενα εἰς ἐκεῖνον, ὁποῦ συντυχένει, νὰ τὰ φυλάγῃ. Ἀμὴ διατὶ εἶναι δύσκολον νὰ μὴ παρέβῃς ἕνα ἀπὸ ταῦτα, εἶναι ὠφελιμώτερον νὰ δράμῃς εἰς τὸν λιμένα τῆς σιωπῆς, ὅτι καὶ ὁ ἄγνωστος σιωπῶν λογίζεται φρόνιμος. Ἐστωντας δὲ νὰ ἦναι τὸ τέλος ταύτης τῆς ὑποθέσεως, νὰ κάμωμεν ἕνα ἄνθρωπον ἀγαθὸν καὶ ἐνάρετον, ἤξευρε, διὰ νὰ μὴ λανθασθῇς, ὅτι εἶναι δύω καλωσύναις καὶ ἀγαθότητες· μία φυσικὴ ἐκείνων, ὁποῦ γεννῶνται καλοὶ, καὶ τὸ ἔχουσι φυσικὰ ἀπὸ λόγου τους, καὶ ἡ ἄλλη πνευματικὴ ἐκ προαιρέσεως, ἥτις γίνεται ἀπὸ τὴν χάριν καὶ ἀπὸ τὸν φόβον, καὶ ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὴ εἶναι πάντων τῶν δικαίων. Ἐὰν τις δὲ ἔχῃ τὴν πρώτην, ἤγουν τὴν φυσικήν, δὲν ἔχει τόσον μισθὸν, οὔτε δόξαν ἀποκτᾷ διὰ λόγου της, ἀμὴ ὅστις ἀποκτήσῃ τὴν ὕστερην, ἀξιώνεται τῆς οὐρανίου μακαριότητος. Διὰ τοῦτο κάμνει χρεία, ὡς εἴρηται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς βίβλου, νὰ ξεριζώσωμεν τὰ ἐγκλήματα ἀπὸ τὴν ψυχήν μας, καὶ νὰ φυτεύσωμεν τὰς ἀρετὰς ἀντ' αὐτῶν, ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ κυριεύσῃ τὸ πνεῦμα, ἐὰν δὲν ἀποθάνῃ πρῶτον ἡ σάρξ. Ταῦτα τὰ δύο εἶχεν ὁ μέγας Παῦλος, καὶ ἔλεγε· Χριστῷ συνεσταύρωμαι. Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός. Λέγωντας, ὅτι ἐσταυρώθη, καὶ δὲν ἔζη, ἐσημείωνε τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου τὸν Θάνατον, καὶ ἄλλας αὐτοῦ τὰς ἐπιθυμίας, ἂς ἐνίκησε μὲ τοῦ Σταυροῦ τὴν βοήθειαν. Καὶ λέγωντας, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστὸς, ἐφανέρωνε τὴν ἀνάστασιν καὶ

πολιτείαν τοῦ νέου ἀνθρώπου, ὅτι πῶς δὲν ἦτον μὲ ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ μὲ τὴν χάριν καὶ δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὰ τὰ δύω τέλη ἐσημείωσε καὶ ὁ Κύριος, λέγων· Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι· ὅτι μὲ τὸ ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, ἔδειξε τὸ πρῶτον, ὁποῦ εἶναι νὰ ἀπαρνηθῇ τινὰς τὴν θέλησιν καὶ φύσιν αὐτοῦ, μὲ ὅλας τὰς ὀρέξεις τε καὶ ἐπιθυμίας· τὸ β'. καὶ ὕστερον τέλος ἐφανέρωσε, λέγων· ἀκολουθείτω μοι, τουτέστιν, ἂς μιμηθῇ τὴν πολιτείαν καὶ ἀρετάς μου, καὶ λέγωντας· ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, ἐφανέρωσε τὰς θλίψεις καὶ βάσανα, ὁποῦ ἔχει νὰ πάθῃ ὅστις θέλει νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ ὕψος ταύτης τῆς ἀρετῆς, τῆς ὁποίας δὲν ἠξιώθη ποτὲ τινὰς μὲ σαρκικὴν ἡδυπάθειαν καὶ ἀνάπαυσιν, ἀλλὰ μὲ σταυροὺς καὶ θλίψεις, μὲ πτωχείαν, καὶ ἀπάρνησιν τῶν σαρκικῶν θελημάτων, καὶ παντελῆ ἀπονέκρωσιν τοῦ σώματος, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτῆ ἀπολέσει αὐτὴν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. Δὲν εἶναι ὀλίγον, νὰ νικήσῃς τὴν φύσιν, νὰ κάμῃς πνεῦμα τὴν σάρκα, καὶ τὴν γῆν οὐρανὸν, καὶ Θεὸν τὸν ἐπίγειον ἄνθρωπον. Ἐὰν κοπιᾷς τοσοῦτον καὶ βασανίζεσαι, νὰ κάμῃς ἕνα πράσινον χορτάρι πανὶ, νὰ τὸ ἐνδυθῇς, διὰ τὴν διαφοράν, ὁποῦ ἔχει τὸ ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, πόσῳ μάλιστα κάμνει χρεία νὰ κοπιάσῃς, καὶ νὰ βασανισθῇς εἰς τὴν ἐναλλαγὴν ταύτην, νὰ γένῃ Θεὸς ὁ ἄνθρωπος; Μὴ ἀμελᾷς οὖν καθ' ἑκάστην, ἀλλὰ ἐργάζου εἰς ταύτην τὴν μυστικὴν ἄμπελον, καὶ πολέμα κατὰ τῆς σαρκὸς μετὰ πάσης δυνάμεως· ὅτι ἡ πάλη, ὁ κόπος, καὶ πόνος εἶναι πρόσκαιρος, τὸ δὲ βραβεῖον ἀτίμητον, καὶ πληρωμὴ ἀναρίθμητος.

Περὶ ψυχικῶν δυνάμεων.

Ἐπειδὴ εἴπαμεν διὰ τὰς σωματικὰς αἰσθήσεις, ἀνάγκη εἶναι νὰ γράψωμεν καὶ διὰ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις, καὶ μάλιστα περὶ αἰσθητικῆς ἐπιθυμίας τε καὶ ὀρέξεως, ὁποῦ περιλαμβάνει ὅλα τὰ φυσικὰ κινήματα· ὥσπερ νὰ εἴποῦμεν, ἀγάπη, μῖσος, χαρὰ, λύπη, ἐπιθυμία, θυμὸς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Τοῦτο εἶναι τὸ κυριώτερον μέρος, νὰ τὸ πολεμήσωμεν κατὰ κράτος. Ἐδῶ εἶναι ὅλη ἡ δύναμις τῆς ἁμαρτίας καὶ τὸ τειχόκαστρον· ὅτι ἀπ' ἐδῶ λαμβάνει τὰ ξίφη, ἀκονίζει τα, διὰ νὰ μᾶς πληρώνῃ βαθύτερα. Τοῦτο τὸ μέρος εἶναι τὸ χαυνότερον τῆς ψυχῆς καὶ σχεδὸν ἄλλη μία Εὔα, διὰ τῆς ὁποίας ὁ παλαιὸς ὄφις πολεμᾷ τὸ ἡγεμονικὸν, ἤγουν τὸν νοῦν καὶ τὴν θέλησιν, διὰ νὰ κυτταξῇ τὸ ἀπηγορευμένον δένδρον. Ἐδῶ ξεσκεπάζονται καὶ φανερώνονται περισσότερον οἱ πόλεμοι καὶ τὸ φαρμάκι τοῦ ὄφεως. Ἐδῶ αἱ νίκαι, αἱ πτώσεις, καὶ οἱ στέφανοι, ἤγουν αἱ πτώσεις τῶν χαύνων καὶ ἀμελῶν, ὁποῦ νικοῦνται διὰ τὴν ῥᾳθυμίαν τους καὶ ἀμέλειαν, καὶ οἱ στέφανοι καὶ τὰ βραβεῖα τῶν Ἀθλητῶν, ὁποῦ διὰ τὴν προθυμίαν αὐτῶν λαμβάνουσιν. Ἐδῶ στέκει ὅλης τῆς ἀρετῆς ἡ πρᾶξις καὶ ἐπιχείρησις, εἰς τὸ νὰ θαμάζῃς, καὶ νὰ χαλινώσῃς τὰ ἄγρια καὶ ἀνήμερα ταῦτα θηρία. Οὗτος εἶναι ὁ ἀμπελὼν, ὁποῦ ἔχομεν νὰ σκάπτωμεν καθ' ἑκάστην, καὶ ὁ κῆπος, νὰ καθαρίζωμεν τὰ κακὰ φυτὰ, τὰς δὲ ἀρετὰς νὰ φυτεύωμεν. Λοιπὸν ἡ πρώτη ἐπιχείρησις εἶναι, νὰ κρατῇς εἰς τὰς χεῖρας ἕνα δικέλλιον, νὰ ἀνασπᾷς τὰ κακὰ χορτάρια, καὶ νὰ στέκῃς ὡς ἄλλος ἡνίοχος καὶ κυβερνήτης ἐπάνω εἰς τοῦτα τὰ πάθη, διὰ νὰ τὰ χαλινώσῃς, καὶ νὰ τὰ ἐξουσιάζῃς ὡς βούλεσαι· νὰ πηγαίνουν, ὄχι, ὅπου θέλουσιν, ἀλλὰ ὅπου εἶναι τὸ δίκαιον. Ἐδῶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ γνωρίζονται ὁπῶ δὲν κυριεύονται ἀπὸ ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ αἵματος, ἀλλ' ἐκ Θείου καὶ τελεταρχικῆ Πνεύματος. Εἰς τοῦτο ἔχουσι μεγάλην διαφορὰν ἀπὸ τοὺς πνευματικοὺς οἱ σαρκικοὶ ἄνθρωποι, ὅτι αὐτοὶ μὲν, ὡς ἄλογα ζῶα, ὑπὸ τῶν τῆς σαρκὸς ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν κυριεύονται· ἐκεῖνοι δὲ, ὡς τέκνα Θεῦ, πορεύονται μὲ δι-

καιοσύνην καὶ ἄσκησιν. Αὐτὴ εἶναι ἡ σμύρνα καὶ ἀπονέκρωσις ἡ τοσῦτον ἐπαινετὴ εἰς τὰς Γραφάς. Οὗτος εἶναι ὁ Θάνατος καὶ ὁ τάφος, εἰς τὸν ὁποῖον πολλάκις μᾶς προσκαλεῖ ὁ Ἀπόστολος. Οὗτός ἐστιν ὁ Σταυρὸς καὶ ἡ ἀπάντησις τῦ ἑαυτῦ μας, ὁποῦ κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιον. Ἐδῶ εἶναι ἡ κρίσις καὶ ἡ δικαιοσύνη, ὁποῦ οἱ Ψαλμοὶ καὶ οἱ Προφῆται βοῶσιν. Ἐδῶ πρέπει νὰ βάλωμεν περισσότερον κόπον, ὅπου εἶναι ὁ κίνδυνος μεγαλήτερος. Εἰς ἐτοῦτα βοηθᾶσαι πολλὰ μὲ τὰς νουθεσίας, ὁποῦ ἐγράψαμεν εἰς τὸ πρῶτον Μέρος, νὰ τὰς ἀναγινώσκῃς πολλάκις καὶ μάλιστα κατὰ τῆς Ὑπερηφανίας, Φιλαργυρίας, Φιλαυτίας καὶ Γαστριμαργίας, ὁποῦ εἶναι αἰτίαις καὶ ῥίζαις σχεδὸν ὁλονῶν τῶν ἁμαρτημάτων. Ὁμοίως δὲ, νὰ μὴ θέλῃς νὰ γίνεται τὸ θέλημά σου ποτὲ, ἀλλὰ νὰ τὸ κόπτῃς, ὅτι πολλὰ καὶ μεγάλα ὠφελᾶσαι μὲ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ θελήματος. Καὶ διὰ νὰ συνηθίσῃς εἰς ταύτην τὴν θαυμάσιον ἀρετὴν, κάμνει χρεία νὰ κόπτῃς τὸ θέλημά σου πολλάκις καὶ εἰς τὰ πρεπόμενα πράγματα, διὰ νὰ μάθῃς νὰ τὸ ἀρνῆσαι παντελῶς εἰς τὰ ἄπρεπα, καὶ οὕτω νικᾷς τὸ λόγου σου καὶ τοὺς δαίμονας, ὁπῦ εἶναι μεγαλήτερη νίκη, παρὰ νὰ κυριεύσῃς ὅλον τὸν κόσμον. Διὰ νὰ ἀποκτήσῃς λοιπὸν τὴν ἀπονέκρωσιν ταύτην, βοηθᾶσαι μὲ τὴν ὑποτύπωσιν καὶ στολισμὸν τῆς θελήσεως, ὁπῦ εἶναι τὸ λογικὸν, ἡ ὁποία γίνεται μὲ τὰς τρεῖς ἀρετὰς ταύτας. Ταπείνωσιν τῆς καρδίας, πτωχείαν τοῦ πνεύματος, καὶ μῖσος ἅγιον τῦ ἑαυτῦ σου. Αὐταῖς εἶναι μεγάλαις ἀρεταῖς, καὶ βοηθῦσι πολλὰ κατὰ τῶν παθῶν. Ἡ ταπείνωσις εἶναι, νὰ καταφρονᾷς, καὶ νὰ εὐτελίζῃς τοῦ λόγου σου, γνωρίζωντας ποῖος εἶσαι, νὰ ἐξορίζῃς ἀπὸ τὴν ψυχήν σου ὅλα τὰ τέκνα καὶ κλάδους τῆς Ὑπερηφανίας, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῆς τιμῆς, καὶ νὰ φρονῇς, πῶς εἶσαι πάντων ἀναξιώτερος. Οὐ μόνον ἔσω εἰς τὴν καρδίαν σου, ἀλλὰ καὶ ἀπ' ἔξω νὰ κάμῃς τὰς ταπεινοτέρας ἐργασίας, μὴ ψηφῶντας τῶν ἀνθρώπων τὰ λόγια, ἐάν σε κατακρίνουν, ἢ μέμφονται, διατὶ πρέπει νὰ δίδουσιν ὅλαις αἱ πράξεις καὶ ἐργασίαι ἡμῶν εὐωδίαν πτωχείας καὶ ταπεινότητος, καὶ νὰ ὑποτασσώμεσθεν δι' ἀγάπην Θεοῦ οὐ μόνον τῶν τρανητέρων καὶ ὁμοίων, ἀλλὰ καὶ τῶν μικροτέρων μας. Μάλιστα, καθὼς λέγουσιν ὅλοι κοινῶς οἱ διδάσκαλοι, ἡ ῥίζα πασῶν τῶν ἀρετῶν καὶ θεμέλιον ἔστιν ἡ ταπείνωσις, καὶ χωρὶς ταύτης ὅλαις ἢ ἄλλαις δὲν σὲ ὠφελοῦσιν οὐδεποσῶς, καὶ πρέπει νὰ φρονῇς πῶς εἶσαι εὐτελέστερος πάντων τῶν κτισμάτων τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ τῆς βρώσεως αὐτῆς, ὁποῦ ἐσθίεις ἀναξίως· καὶ ἁπλῶς, νὰ μισᾷς τοῦ λόγου σου ὡσὰν ἕνα θράσον καὶ βδέλυγμα, καὶ νὰ χαίρεσαι, ὅταν σὲ καταφρονοῦσι καὶ ὀνειδίζουσιν. Ἡ β'. ἀρετὴ εἶναι ἡ πτωχεία, καὶ ἡ ἑκούσιος καταφρόνησις τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ εἰς τὸ εἶναι ὁπῦ εὑρίσκεσαι, ἐὰν ἦσουν καὶ ὁ πτωχότερος. Ἡ δὲ ἀληθὴς πτωχεία εἶναι, οὐ μόνον νὰ μὴν ἔχῃς ἴδιον τίποτες, ἀλλὰ καὶ νὰ μισῇς τὸν πλοῦτον διὰ τὸν Κύριον, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι πρᾶγμα καὶ ὕλη Ὑπερηφανίας, Φθόνου, Φιλαργυρίας, Θυμοῦ, Ἡδυπαθείας, καὶ ἄλλων ὁμοίων, καὶ πρέπει ὄ μόνον νὰ ἦσαι πτωχὸς, ἀλλὰ καὶ νὰ ποθῇς τὴν πενίαν, καὶ τὰ αὐτῆς συνακόλουθα, ἤγουν, πεῖναν, δίψαν, κόπον, πτωχὴν οἰκίαν, στρῶσιν καὶ τράπεζαν, ἐνδυμασίαν, καὶ τὰ ἐπίλοιπα ὅλα πτωχά, κατὰ μίμησιν τοῦ Δεσπότου μας. Καὶ ὅστις δὲν ἔφθασεν εἰς τὸ μέτρον τῦτο, δὲν ηὗρεν εἰς τὴν καρδίαν του τὴν εἰρήνην, ὁποῦ ἐπιθυμᾷ, ὁ δὲ φθάσας, ὄντως μακάριος. Αὐτὴ ἡ πτωχεία φέρνει τὸν ἄνθρωπον εἰς τόσην εἰρήνην τῆς καρδίας καὶ ἀνάπαυσιν, ὁποῦ ἐτόλμησε νὰ εἰπῇ ὁ Σένεκας, ὅτι, ὅποιος ἔκλεισε τὴν θύραν τῶν ὀρέξεων τῆς ἐπιθυμίας, δύναται νὰ παρομοιωθῇ μὲ τὸν Δία εἰς τὴν μακαριότητα, δίδωντάς μας νὰ καταλάβωμεν, ὅτι ἐπειδὴ ἡ εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ κατάπαυσις τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς καρδίας, ὅστις ἔφθασεν εἰς τοῦτο, ἦλθεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς μακαριότητος. Ἡ γ'. ἀρετὴ εἶναι τὸ ἅγιον μῖσος τῦ ἑαυτοῦ σου, περὶ τοῦ ὁποίου εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι· Ὁ ἀγαπῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολέσει αὐτήν· τὸ ὁποῖον δὲν γροικᾶται

διὰ τὸ κακὸν μῖσος, ὁποῦ ἔχουσιν οἱ ἀπεγνωσμένοι ἄνθρωποι, ἀλλὰ διὰ τὸ μῖσος, ὁποῦ εἶχαν οἱ Ἅγιοι πρὸς τὴν σάρκα τους· θιατὶ αὐτὴ εἶναι αἰτία πολλῶν ἐγκλημάτων, καὶ ἐμπόδιον εἰς τὴν ἀρετὴν, διὰ τοῦτο τὴν ἐπαίδευαν, καὶ ἐκόλαζαν μὲ τὴν σκληραγωγίαν, νὰ τὴν ἔχωσι δούλην τῆς ψυχῆς, διὰ νὰ μὴ τὲς κάμνῃ πόλεμον εἰς τὴν ἀρετήν. Μὲ τοῦτο τὸ ἅγιον μῖσος ὠφελᾶσαι περίσσα κατὰ ἀλήθειαν εἰς τὴν ἀπονέκρωσιν τῶν παθῶν, καὶ μὴ θελιάσῃς πόνου πασῶς, ὅτι ἀλλέως δὲν θεραπεύεσαι, ἐὰν δὲν ἐγγάλῃς τὸ κακὸν αἷμα, καὶ νὰ κόψῃς τὸ σαπημένον μέλος, καὶ τότε μιμῆσαι τὸν ἐπιστήμονα καὶ ἔμπειρον χειροῦργον, ὅταν ἰατρεύῃ τὰς πληγὰς τοῦ ἀῤῥώστου, ὁποῦ δὲν λυπᾶται νὰ κόψῃ, νὰ καύσῃ τὴν σαπημένην σάρκα, διὰ νὰ λάβῃ ὁ ἀσθενὴς τὴν ποθουμένην ὑγείαν ταχύτερον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ προσοχῆς καὶ ἀνδρείας, ἣν χρειαζόμεθεν εἰς ταύτην τῆς ἀρετῆς τὴν ἐγχείρησιν.

Εἰς ὅλον ἐκεῖνο, ὁποῦ εἴπαμεν ἄνωθεν, εὑρίσκεται πολλὴ δυσκολία, διὰ νὰ νικηθῇ ἡ φύσις καὶ ἡ κακὴ συνήθεια, καὶ ὅπως τὴν ἀρετὴν κατορθώσωμεν· διὰ τοῦτο γράφομεν ἐδῶ τινὰς βοηθείας, διὰ νὰ ἐλαφρόνωμεν τὸ βάρος τοῦ κόπου, καὶ νὰ εὐθύνωμεν τῆς ὁδῆ τὴν τραχύτητα· ὅτι ὀλίγην ὠφέλειαν λαμβάνει τινὰς, γνωρίζωντας μόνον τὸ ἀγαθὸν, ἐὰν δὲν ἔχῃ καὶ δύναμιν νὰ τὸ ἐκτελέσῃ. Ἡ δυσκολία δὲ ὁποῦ εἶναι εἰς τὴν ὁδὸν ταύτην, δὲν γεννᾶται ἀπὸ τὴν ποιότητα τῆς ἁμαρτίας, οὔτε τῆς ἀρετῆς, ὅτι ἡ μὲν ἁμαρτία εἶναι παρὰ φύσιν, καὶ ἡ ἀρετὴ κατὰ φύσιν, καὶ ἔπρεπε νὰ ἦναι δυσκολία εἰς τὴν ἁμαρτίαν, εἰς δὲ τὴν ἀρετὴν εὐκολία, ἀλλὰ γεννᾶται ἀπὸ τὴν φθορὰν τῆ ὑποκειμένου, ὁποῦ εἶναι ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου χαλασμένη καὶ διεφθαρμένη διὰ τῆς ἁμαρτίας. Λοιπὸν καθὼς εἰς τὸν ἀσθενησμένον φαίνεται ἄνοστον τὸν εὔμορφον φαγητὸν, ὁπῆ εἶναι γλυκὺ εἰς τοὺς ὑγιαίνοντας, καὶ καθὼς μισοῦσιν οἱ ἄῤῥωστοι ὀφθαλμοὶ τὸ φῶς τὸ λαμπρότατον, ὁποῦ οἱ ὑγιεῖς ὀρέγονται, οὕτω καὶ ἡ ἀρετὴ μᾶς φαίνεται ἄνοστος, καὶ ἡ ἁμαρτία νόστιμος, ὄχι νὰ ἦναι οὕτως ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ διὰ τὴν κακὴν διάθεσιν τοῦ ὑποκειμένου, ἤγουν τῆς καρδίας, ὁποῦ εἶναι χαλασμένη. Εἶναι χρεία γοῦν, νὰ εὕρωμεν τινὰ θεραπείαν, νὰ ἰατρεύσωμεν τὴν ἀσθένειαν ταύτην, νὰ φέρωμεν τὴν καρδίαν μας εἰς κατάστασιν, ὁποῦ νὰ μισᾷ τὸ ἐναντίον, καὶ τὸ καλὸν νὰ ὀρέγεται, ὅτι χωρὶς τούτου εἶναι ἀδύνατον νὰ ξεριζώσωμεν τὰ πάθη, καὶ τὰς ἀρετὰς νὰ ἀποκτήσωμεν.

Ἐν πρώτοις οὖν χρειάζεσαι τὴν εὐλάβειαν, ἡ ὁποία εἶναι ἄνεσις καὶ δρόμος εὐράνιος, καὶ ἐμφύσημα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὕψωσις τῆς χάριτος αὐτῆ, μία ἀκτῖνα τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος, καὶ τῆς ἀγάπης, καὶ μία θαυμάσιος ἔλλαμψις, ἥτις γεννᾶται ἀπὸ τὴν μελέτην καὶ στοχασμὸν τῶν θείων πραγμάτων, καὶ μεταμορφώνει τοιουτοτρόπως τὴν καρδίαν, ὁποῦ τὴν κάμνει βαρετὴν εἰς τὸ πονηρὸν, καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν ἄοκνον, καὶ τῆς νοστιμίζουν τὰ θεῖα πράγματα, καὶ τὰ κοσμικὰ τῆς φαίνονται ἄνοστα· καθὼς τὴξεύρουσιν οἱ πνευματικοὶ οἱ ὁποῖοι ὅταν αἰσθάνωνται μεγάλην εὐλάβειαν, εὑρίσκονται πρόθυμοι εἰς τὸ ἀγαθὸν εἰς δὲ τὸ πονηρὸν ἀμελεῖς, καὶ ῥάθυμοι. Διὰ τοῦτο ὅστις ποθεῖ νὰ ὠφεληθῇ, ἂς σπουδάζῃ ὅσου δύναται νὰ αὐξάνῃ αὐτὴν τὴν εὐλάβειαν, ὅτι ὅσον ἔχει περισσοτέραν εὐλάβειαν, τόσον εὐκολώτερα τοῦ γίνεται ἡ ἐναλλαγὴ τῆς καρδίας. Περὶ ταύτης τῆς εὐλαβείας γράφομεν σαφέστερον παρεμπρὸς εἰς τὸ ἡ. Κεφ. Καθὼς ἂν ὅσοι θέλουσι νὰ τυπώσουν καμμίαν εἰκόνα εἰς τὸ κερὶ, πρῶ-

του τὸ ἀπαλύνουν εἰς τὰς χεῖράς τους, ἔπειτα τὸ σφραγίζουν, ὡς βλέπονται, οὕτω καὶ ὅστις θέλει νὰ τυπώσῃ τὴν τῆς ἀρετῆς εἰκόνα εἰς τὴν καρδίαν του, πρῶτον ἂς τὴν ἀπαλύνῃ μὲ τὴν θέρμην τῆς εὐλαβείας, ἔπειτα τὴν κάμνει, ὡς βάλεται. Οὕτω βλέπομεν καὶ κάμνουσιν ὅσοι ἐργάζονται δυνατὴν ὕλην καὶ ἀταπείνωτον. Ὅτι πῶς ἤθελε δυνηθῇ ὁ χαλκεὺς νὰ κάμῃ τὴν τέχνην του, χωρὶς τὴν θερμότητα τοῦ πυρὸς, μὲ τὸ ὁποῖον ἀχαμνένει τὸν σκληρότατον σίδηρον, καὶ κάμνει τον μὲ τὴν σφύραν ὥσπερ κηρὸν ἁπαλὸν καὶ ὑπήκοον; Αὐτὰ γᾶρ τὰ δύω χρειαζόμεσθεν εἰς ταύτην τῆς καρδίας τὴν μεταμόρφωσιν, ἤγουν τὴν σφύραν τῆς ἀποκεκρώσεως, διὰ νὰ τζακίζωμεν, καὶ νὰ εὐθύνωμεν τῆς φύσεως τὰ ἐγκλήματα, καὶ τὴν θέρμην τῆς εὐλαβείας, διὰ νὰ ἀπαλύνωμεν τὴν καρδίαν, νὰ τὴν κάμωμεν ταύτης τῆς σφύρας ὑπήκοον. Τοῦτο εἶναι τὸ κλειδίον καὶ ἡ θύρα τῆς σωτηρίας μας, ἤγουν ἡ εὐλάβεια, ὁπᾶ εἴπαμεν, τὴν ὁποίαν εὑρίσκεις, συχνάζων τὰ θεῖα Μυστήρια, δηλονότι τὴν Ἱερὰν Κοινωνίαν, τὴν μελέτην τῶν θείων, τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πνευματικῶν Βίβλων, καὶ πᾶσαν ἄλλην Ἐκκλησιαστικὴν Ἀκολουθίαν, τὰ ὁποῖα σοῦ εἶναι χρεία νὰ σπουδάζῃς καθ' ὥραν διηνεκῶς, διὰ νὰ τυπωθῇ ἡ εὐλάβεια αὐτὴ τοιουτοτρόπως εἰς τὴν καρδίαν σου, ὁπᾶ νὰ μὴν ἠμπορῇς νὰ τὴν ἀστοχήσῃς. Καὶ καθὼς ἡ φύσις ἀρχίζει τὸ σῶμα τοῦ ζώου ἀπὸ τὴν καρδίαν, καὶ ἀπ' αὐτὴν εὐγένει ἡ ζωὴ καὶ ὅλα τὰ μέλη, οὕτω καὶ σὺ ν' ἀρχίζῃς τὴν πνευματικὴν ζωὴν ἀπὸ τὴν προσευχὴν καὶ μελέτην, ὅτι μὲ τὸν τρόπον τοῦτον ἔρχεται τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ φόβου Θεοῦ εἰς ἐσένα, καὶ δίδει ζωὴν εἰς τὰ ἔργα σου.

Ἔτι κάμνει χρεία νὰ ἔχῃς μίαν διηνεκῆ ἐπιμέλειαν, καὶ καθημερινὴν ἀγρυπνίαν καὶ προσοχὴν ἀξιέπαινον εἰς ὅλας σου τὰς πράξεις, καὶ λόγους, καὶ ἐνθυμήματα, διὰ νὰ γίνεται τὸ πᾶν μετρημένον μὲ τὴν κρίσιν τῆς λογικῆς. Εἰς τοῦτον ὁπᾶ, καθὼς ἕνας Ἀποκρισάριος ἀπεσταλμένος πρὸς ἕναν ἰσχυρὸν βασιλέα, ὅταν συντυχένῃ ἔμπροσθεν τῆς Συγκλήτου πάσης, στέκει μὲ τοσαύτην προσοχὴν καὶ εὐλάβειαν, οὐ μόνον εἰς τὰ λόγια, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν εὐταξίαν τῆς σώματος, καὶ εἰς ἄλλα ὅμοια πράγματα, ὅτω καὶ ὁ δοῦλος τῆς Θεοῦ ἂς βιάζεται νὰ ἔχῃ μίαν παντοτεινὴν προσοχὴν καὶ εὐλάβειαν ἄγρυπνον, διὰ νὰ φυλάγεται εἰς ὅλας τὰς πράξεις, καὶ ἐργασίας τῆς, ἢ συνομιλεῖ, ἢ ἐσθίει, ἢ εἰς τὸν οἰκόν τῆς εἶναι, ἢ ἔξω πᾶ, διὰ νὰ πολιτεύεται κατὰ τὸν Νόμον τῆς Θεοῦ, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ λογικοῦ, καὶ κατὰ τὴν εὐπρέπειαν τῆς προσώπης του, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, νὰ ἔχῃ τοσαύτην προσοχὴν καὶ εὐλάβειαν, ὥσπερ νὰ ἔβλεπε τὸν Θεὸν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Καθὼς εἶναι καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ τὸν ἔβλεπαν οἱ Ἅγιοι μὲ τοὺς νοερούς ὀφθαλμούς τους, ὡς τὸ λέγει ὁ Προφήτανάξ Δαβίδ· Προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστί. Καὶ ἐὰν ἔχῃς πάντοτε τὸν Κύριον ἔμπροσθέν σου, ὦ ἄνθρωπε, πῶς νὰ τολμήσῃς νὰ πράξῃς τινὰ ἀσχημίαν, ἢ νὰ μὴ στέκῃς μὲ πολλὴν εὐλάβειαν; Τὸ πλῆθος τῶν ὀφθαλμῶν, ὁποῦ εἶχασιν ἐκεῖνα τὰ ζῶα, ἅπερ εἶδεν Ἰεζεκιὴλ ὁ Προφήτης, ἐθηλῶσαν τὴν ἄγρυπνον προσοχὴν, ὁποῦ πρέπει νὰ ἔχωμεν εἰς τὴν ζωὴν ταύτην καὶ πολιτείαν ἡμῶν, πολεμῶντες μὲ τόσους ἐχθρούς, διὰ νὰ εὑρίσκωμεν βοήθειαν, νὰ μὴ νικώμεσθεν. Τοῦτο εἰκόνιζεν ἡ τάξις τῶν ξ'. δυνατῶν, ὁπᾶ ἔβλεπαν τὴν κλίνην τῆς Σολομῶντος, κρατῶντες τὰ ξίφη εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, διὰ νὰ μᾶς δώσουν νὰ καταλάβωμεν τοῦτον τὸν τρόπον τῆς ἀγρυπνίας καὶ προσοχῆς, ὁπᾶ πρέπει νὰ ἔχωμεν, περιπατοῦντες ἀνάμεσα εἰς τόσους ἐχθρούς μας. Ἡ δὲ αἰτία ταύτης τῆς προσοχῆς εἶναι ἡ ὑψηλότης, καὶ εὐγένεια τῆς ὑποθέσεως ταύτης, μάλιστα δὲ εἰς ἐκείνους, ὁπᾶ ἐπιμελοῦνται νὰ φθάσουν εἰς τὸ τέλειον τῆς πνευματικῆς πολιτείας. Ὅτι νὰ συνανατρέφεσαι, καὶ νὰ ζῇς, καθὼς θέλει ὁ Κύριος, χωρὶς μῶμον καὶ ἔγκλημα εἰς τὴν ζωὴν ταύτην, καὶ νὰ μὴ φυλάγῃς τὸ πνεῦμα ἀρύπωτον ἀπὸ σαρκικὰς μολυσμούς, καὶ χωρὶς ἐγκάλεσιν διὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κρίσεως, εἶναι πράγματα ὑψηλά, καὶ ὑπερφυσικά· τόσον, ὁποῦ χρειάζεσαι ὅσα εἴπαμεν ἄνωθεν, καὶ ὅσα θέλομεν εἰπεῖ παρακάτω, καὶ περισσότερα. Διατὶ καθὼς εἴπαμεν εἰς τὸ ά. Κεφ. δὲν εἶναι ἐπιστήμη τι-

μιώτερη, καὶ τέχνη ἀκριβότερη, ὥσπερ νὰ εὕρῃς τὴν σωτηρίαν σου. Κύτταξε γᾶν τὴν προσοχήν, ὁποῦ ἔχει ἕνας τεχνίτης, ἢ ζωγράφος, ἢ χρυσοχόος, ἢ ἄλλος τις, νὰ κάμῃ ἕνα ἐργόχειρον ἐκλεκτόν, νὰ μὴ σφάλῃ. Ἰδέ, μὲ πόσην ἔννοιαν καὶ φόβον περιπατεῖ εἷς, ὅταν βαστᾷ εἰς τὰς χεῖράς του ἕνα ποτήριον γεμάτον ὑγρὸν πολυτίμητον, διὰ νὰ μὴ χύσῃ τίποτες. Ἤνοιξε, ὅταν περνᾷ τινὰς ἕνα ποτάμι, καὶ πατεῖ ἀπάνω εἰς κάποιαις πέτραις κακὰ ξεμέναις, πῶς φοβᾶται μὴ πέσῃ, νὰ πνιγῇ εἰς τὰ ὕδατα. Καὶ πάσχησον, ὅσον δύνασαι, νὰ περιπατῇς καὶ σὺ ὁμοίως μὲ τοσαύτην προσοχήν τε καὶ ἔννοιαν (καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιστροφῆς σου, ἕως νὰ συνηθίσῃς) χωρὶς ποσῶς νὰ κάμῃς ἔργον, ἢ νὰ συντύχῃς λόγον τινὰ ὁποῦ νὰ μὴν εἶναι ξιάρεστος. Εἰς αὐτὸ σοῦ δίδει ἕνας Σοφὸς μίαν βουλὴν ὠφέλιμον, λέγωντας· Ὅστις ποθεῖ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀρετήν, ἂς τάξῃ πῶς ἔχει τινὰ ἔμπροσθεν αὐτῆ μέγαν καὶ χρησιμώτατον ἄνθρωπον, καὶ βλέπει τον εἰς ὅλας τὰς πράξεις του, καὶ ἂς κάμνῃ, καὶ ἂς λέγῃ, ὅσα ἔργα καὶ λόγια ἔπραττεν, ἐὰν αὐτὸν ἔβλεπεν ὀφθαλμοφανῶς, πρὸς τὸν ὁποῖον νὰ εἶχε πολλὴν εὐλάβειαν. Βλέπεις, πῶς καὶ οἱ ἔξω Σοφοὶ εἶχασιν εἰς τὴν ἀρετὴν τοσαύτην ἀκρίβειαν; Τάξε ἂν, πῶς βλέπεις ἐνώπιόν σου, ὄχι τινὰ ἐπίγειον Ἄρχοντα, ἀλλὰ τὸν οὐράνιον Δεσπότην καὶ βασιλέα μας, ἐπειδὴ ὡς Θεὸς ἀπερίγραπτος εἶναι παρὼν εἰς κάθε τόπον, καὶ ἀκούει, καὶ βλέπει σε. Λοιπὸν ἂς ἦναι τὰ ἔργα καὶ λόγιά σε καθὼς ἁρμόζει τοιαύτης μεγαλειότητος, ζητῶντας τῆ Δεσπότου χάριν, νὰ σὲ διαφυλάττῃ διαπαντὸς χωρὶς πταίσιμον. Αὐτὴ δὲ προσοχή, ὁποῦ συμβουλεύομεν, πρέπει νὰ ἔχῃ δύω σκοπούς. Πρῶτον, νὰ βλέπωμεν τὸν Κύριον ἔσωθεν μὲ τοὺς νοερὰς ὀφθαλμούς μας, νὰ στέκωμεν ἐνώπιον αὐτοῦ, προσκυνῶντες, ὑμνοῦντες αὐτὸν μετ' εὐχαριστίας, καὶ προσφέροντες αὐτῷ θυσίαν εὐλαβείας εἰς τὸ θυσιαστήριον τῆς καρδίας μας. Δεύτερον, νὰ προσέχωμεν εἰς ὅλας τὰς πράξεις καὶ λόγια, καὶ διανοίας, νὰ μὴ παραστρατήσωμεν καθόλου ἀπὸ τὴν ἀρετήν, ἀλλὰ νὰ βλέπωμεν μὲ τὸ ἕνα ὄμμα τὸν Κύριον, ζητῶντες αὐτῷ τὴν χάριν τε καὶ βοήθειαν, μὲ τὸ ἄλλο τὴν εὐταξίαν καὶ πολιτείαν μας, καὶ οὕτω νὰ δαπανοῦμεν τὸ φῶς, ὁποῦ μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς χρῆσιν, καὶ ἐσχασμὸν τῶν θείων πραγμάτων, προσέχοντες τῷ εὐεργέτῃ Θεῷ ἀπὸ τὸ ἓν μέρος, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο εἰς ὅλον ἐκεῖνο, ὁποῦ χρεωστοῦμεν νὰ πράξωμεν. Καὶ ἐὰν δὲν δυνηθοῦμεν νὰ ἔχωμεν τὴν προσοχὴν αὐτὴν πάντοτε, ἂς βιαζώμεσθεν νὰ τὴν ἔχωμεν κἂν τὸν περισσότερον καιρὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν· ὅτι δὲν μᾶς ἐμποδίζουν εἰς τοῦτο αἱ ἐργασίαι τοῦ σώματος· ἀλλὰ καὶ εἰς αὐταῖς ἠμπορεῖ ἡ καρδία νὰ στέκῃ ἐλεύθερος, διὰ νὰ ἀναχωρῇ πολλάκις ἀπὸ τὰς φροντίδας τοῦ κόσμου, καὶ νὰ κρύπτεται εἰς τὰς πληγὰς τοῦ Κυρίου μας.

Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ἀρετὴν εὑρίσκονται δύω δυσκολίαις, ἡ μία, νὰ γνωρίσῃς τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακὸν, καὶ ἡ ἄλλη νὰ νικήσῃς τὸ ἕνα, καὶ νὰ τελείσῃς τὸ ἕτερον· εἰς τὸ ἕνα χρειάζεσαι ἄγρυπνον προσοχήν· καὶ εἰς τὸ ἄλλο δύναμιν καὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν, καὶ εἴτι λείψει ἀπὸ ταῦτα τὰ δύω, μένει τὸ ἔργον μας ἀτελείωτον. Διὰ τοῦτο γᾶν παράνω ἐσυντύχαμεν περὶ προσοχῆς, καὶ τώρα γράφομεν διὰ τὴν δύναμιν καὶ ἐπιμέλειαν, ὁποῦ χρειάζεσαι, διὰ νὰ νικήσῃς τὴν δυσκολίαν τῆς ἀρετῆς. Γίνωσκε γᾶν, ὅτι καθὼς ὁ χαλκεὺς χρειάζεται τὴν σφύραν, νὰ τὴν ἔχῃ πάντοτε εἰς τὰς χεῖράς του, διὰ τὴν σκληρότητα τῆς ὕλης ὁπᾶ ἐργάζεται, ἤγουν τοῦ σιδήρου, διὰ νὰ ἠμπορῇ νὰ τὸν φέρῃ ὑπήκοον εἰς τὸ θέλημά του, οὕτω καὶ ὅστις ἐπιποθεῖ νὰ σωθῇ, χρειάζεται τὴν δύναμιν ταύτην, ὥσπερ μίαν σφύραν πνευματικὴν, διὰ τὴν αἰτίαν τῆς δυσκολίας αὐτῆς, ὁποῦ εἰς τὴν ἀρετὴν εὑρίσκεται. Καὶ χωρὶς αὐτῆς τῆς δυνάμεως, δὲν κατορθώνει ἀρετήν, ὅτι ὅλαις ἔχουσι κόπον καὶ δυσκολίαν· ἡ νηστεία λέγω, ἡ προσευχή, ἡ ἀγρυπνία, ἡ ὑπακοή, ἡ σωφροσύνη, καὶ αἱ λοιπαὶ ἅπασαι, καὶ ἐὰν δὲν ἔχῃς αὐτὴν τὴν δύναμιν, οὐδὲν ὠφελᾶσαι.

Καθὼς ἡ ῥάβδος τοῦ Μωϋσέως ἐποίησε μὲ τὴν θείαν δύναμιν καὶ βοήθειαν τοιαῦτα σημεῖα καὶ τέρατα, καὶ ἐλύτρωσε

τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, οὕτω καὶ αὐτὴ ἡ ῥάβδος τῆς δυνάμεως θέλει νικήσει ὅλας τὰς δυσκολίας, ὁπῶ μᾶς βάλῃ ἔμπροσθεν ἡ φιλαυτία καὶ ὁ ἐχθρός μας Διάβολος, καὶ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ εὔγωμεν εἰς τὸ φῶς μὲ νίκην μεγάλην καὶ ἔνδοξον. Διὰ τοῦτο μὴν ἀφήσῃς αὐτὴν τὴν ῥάβδον τῆς βίας καὶ τῆς δυνάμεως, ὅτι κανένα θαῦμα δὲν γίνεται δίχως αὐτῆς. Πᾶν γὰρ ἀγαθὸν μὲ πόνον καὶ κόπον γίνεται, καὶ χωρὶς κόπου οὐδὲν κατορθοῦται. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Κύριος, ὅτι ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν, τουτέστιν, ὅσοι βιάζουν τὴν φύσιν τους, καὶ κόπτουσι τὰ σαρκικά τους θελήματα, μὲ πολὺν κόπον εὑρίσκεται ἡ ἀνάπαυσις, μὲ μάχην καὶ πόλεμον ἡ εἰρήνη, μὲ ἱδρῶτα καὶ μόχθον οἱ στέφανοι, μὲ κλαυθμὸν καὶ δάκρυα ἡ εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίασις, καὶ μὲ τὸ μῖσος τοῦ ἑαυτοῦ σου ἀπολαμβάνεις τῷ Χριστῷ τὸν γλυκύτατον ἔρωτα. Διὰ τοῦτο τοσάκις ἐλέγχεται εἰς τὰς παροιμίας ἡ ὀκνηρία, καὶ ἐπαινεῖται ἡ ἀνδρεία καὶ προθυμία, ὅτι ποτὲ δὲν κάμνει καλὸν ἡ ἀμέλεια. Ἄλλο δὲν εἶναι τιμιώτερον τῆς ἀρετῆς καὶ ὠφελιμώτερον, καὶ πρέπει νὰ τὴν πεθοῦσιν ὅλοι, καὶ μὲ πολὺν κόπον νὰ τὴν ξετρέχουσιν. Ἀμὴ διὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῆς καὶ τραχύτητα, ὀκνεύουσι καὶ ἀμελῶσιν οἱ ῥάθυμοι, καὶ βάνουσιν εἰς τὸ στῆθος τὰς χεῖράς τους, καὶ ἐσθίουσι τὰς σάρκας τους, λέγοντες· Πλέον χρῄζει τὸ ὀλίγον μετὰ ἀναπαύσεως, πάρεξ τὰ χέρια γεμάτα μὲ θλίψιν καὶ βάσανον. Ἐπειδὴ οὖν δὲν εἶναι ἄλλο ἐμπόδιον τῆς ἀρετῆς, εἰμὴ μόνον ἡ ἄνωθεν δυσκολία, ἂς λάβωμεν ἀνδρείαν, νὰ εὐθύνωμεν τὴν τραχύτητα, καὶ οὕτως ἀποκτῶμεν τὴν ἀρετὴν, καὶ δι' αὐτῆς τὴν Οὐράνιον Βασιλείαν, τῆς ὁποίας δὲν ἀξιώνονται, πάρεξ ὅσοι βιάζουν τοῦ λόγου τους, νικῶντες τὰ σωματικά τους θελήματα. Μὲ τὴν ἀνδρείαν αὐτὴν ἀφανίζομεν τὴν φιλαυτίαν μὲ ὅλον της τὸν φόρτον, καὶ διώκοντες ἔξω τὸν ἐχθρὸν τοῦτον, εὐθὺς εἰσέρχεται ὁ θεῖος ἔρως εἰς τὴν καρδίαν μας. Εἰς τοῦτο βοηθᾶσαι κατὰ πολλὰ μὲ τῶν ἐναρέτων δούλων τοῦ Θεοῦ τὸ ὑπόδειγμα.

Πολλοὶ Ἀσκηταὶ ἐπολιτεύθησαν μὲ ἀκτημοσύνην θαυμάσιον, διάγοντες ὅλην τὴν ζωὴν πτωχοὶ, ἀνυπόδητοι, ὑστερούμενοι πάντων τῶν ἀναγκαίων τοῦ σώματος, ἐπιποθοῦντες, ὄχι πλησμονὴν βρωμάτων καὶ ποτῶν, ἀλλὰ πεῖναν καὶ δίψαν· ὄχι πλοῦτον καὶ αὐτάρκειαν πράγματος, ἀλλὰ ἐσχάτην πενίαν· οὐχὶ σωματικὴν ἡδυπάθειαν, ἀλλὰ σταυρὸν καὶ θλῖψιν καὶ βάσανον. Ναὶ ἀψευδέστατα, ἀπὸ τὸ πρῶτον ὁποῦ ἄρχισε τοῦ Χριστοῦ μας ἡ Ἐκκλησία, ἕως τὴν σήμερον, ὁποῦ εἶναι χίλιοι ὀκτακόσιοι καὶ ἓξ χρόνοι, ἦσαν πάντοτε καὶ εὑρίσκοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ὁποῦ οὐ μόνον ὑστερήθησαν ἀπὸ ταῖς χαραῖς καὶ ἀπόλαυσαις ὅλαις τούτου τοῦ Κόσμου, καὶ ἀφήκασιν ἑκουσίως τὸν πλοῦτον καὶ τὴν τιμὴν, ὁπῶ εἶχασιν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀγῶνας σκληροὺς ἐδόθησαν, καὶ ἄσκησιν ὑπερθαύμαστον, εἰς Κοινόβιά τε καὶ ἀσκητήρια, εἰς ἐρήμους τόπους, εἰς ὄρη σκληρὰ καὶ ἀπεριπάτητα, εἰς σπήλαια καὶ τρύπαις τῆς γῆς, εἰς ἄγρια δάση καὶ ἀκατοίκητα, θλιβόμενοι, κακοχούμενοι, καὶ βασανιζόμενοι ἀπὸ τὴν καῦσιν τοῦ ἡλίου, καὶ τῆς νυκτὸς τὴν ψυχρότητα. Τὴν γῆν εἶχασι κρεββάτι, ὄροφον καὶ στέγην τὸν οὐρανὸν, ποτὸν τὸ ὕδωρ, καὶ τροφὴν τὰ χορτάρια. Ἐφοροῦσαν ἱμάτια τρίχινα κατὰ σάρκα καὶ σιδηραῖς ἅλυσες. Ἐνήστευαν, ἀγρυπνοῦσαν ἡμέρας πολλὰς, ἠσφαλίζοντο χρόνους ἱκανοὺς, χωρὶς νὰ συντύχουν τὸ σύνολον, καὶ ἁπλῶς, ἐξέτρεχαν τὴν τραχυτέραν καὶ σκληροτέραν ζωήν. Τινὲς δὲ ἀνέβαιναν εἰς κιόνια καὶ στύλους καὶ ἔκαμναν ὕπερθεν μ'. καὶ ν'. χρόνους, καὶ ἄλλοι ἄλλως ἐκόλαζον τὴν σάρκα. βασανιζόμενοι ἐδῶ πρόσκαιρα, διὰ νὰ ἀναπαυθῶσιν αἰώνια. Τί εἶναι λοιπὸν ἐναντιώτερον τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν ἐθνῶν, ὥσπερ νὰ ξετρέχῃ τις διαφόρους τρόπους καὶ μηχανήματα; Νὰ παιδεύῃ τὴν σάρκα μὲ πεῖναν καὶ δίψαν, καὶ ἄλλα διάφορα κολαστήρια; Ἀλλὰ τί νὰ εἰπῶ διὰ τὰς ἄβλους τῶν Μαρτύρων καὶ τὰ παλαίσματα; Τίς νὰ μὴ θαυμάσῃ, ἀναγινώσκων τοιαύτας ἡρωϊκὰς πράξεις καὶ κατορθώματα; Τίς ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἀμελεῖς νὰ μὴν αἰσχυνθῇ καὶ νὰ ἐντραπῇ τὴν ὀκνηρίαν του καὶ χαυνότητα; βλέπων-

τὰς τόσους ἰσχυροὺς στρατιώτας, καὶ κορασίδας ὡραίας, νὰ παραδίδωνται ἑθελουσίως εἰς θάνατον; νὰ μὴ φοβοῦνται τοῦ πυρὸς τὴν σφοδρότητα, οὔτε νὰ λυποῦνται τὸ ἄνθος σωματικῆς ὡραιότητος, ἀλλὰ νὰ μισῶσι γυναῖκας, τέκνα καὶ ἀδελφὰς, μητέρας καὶ θυγατέρας, πλοῦτον, δόξαν, τιμὴν, καὶ πᾶσαν ἄλλην τοῦ Κόσμου ἀπόλαυσιν, νὰ λαμβάνουσι σκληρὸν καὶ ἐπονείδιστον θάνατον; Δὲν περνᾷ ἡμέρα, νὰ μὴν ἑορτάζῃ ἡ Ἐκκλησία μας τινὰ Μάρτυρα, πολλάκις δὲ χιλίους, ἢ δέκα χιλιάδας τὴν ἡμέραν καὶ περισσότερον, τὸ ὁποῖον κάμνει, ὄχι τόσον διὰ νὰ τιμῶμεν ἐκείνους μὲ τὴν πανήγυριν, ὅσον διὰ νὰ λαμβάνωμεν ἡμεῖς παράδειγμα ἀπὸ λόγου τους, νὰ προκόπτωμεν εἰς τὴν ἀρετὴν, βλέποντες τὰς διαφόρους τιμωρίας, ὁποῦ ὑπέμειναν διὰ τὴν Οὐράνιον Βασιλείαν. Καὶ ἀνάγνωσε τὸν Συναξαριστὴν, νὰ θαυμάσῃς τὰς ποικίλους τρόπους, καὶ διάφορα εἴδη τῶν κολάσεων, ὁπῦ τὰς ἔδιδαν οἱ ἄσπλαγχνοι τύραννοι. Ἄλλους ἔψηναν ὀπτοὺς εἰς τοὺς ἄνθρακας, ἄλλους ἔγδερναν ὡς πρόβατα, καὶ ἐξέσχιζαν, ἄλλους ἔπνιγαν εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ θαλάσσας, ἔβραζαν εἰς τὰ χαλκώματα μὲ λάδι, πίσσαν, καὶ μόλυβδον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἄλλους ἐξέσχιζαν, ἐτέξευον, ἐλιθοβολοῦσαν, ἔβαναν εἰς τροχοὺς, ἐτρυποῦσαν τοὺς ἀστραγάλους καὶ κεφαλὰς αὐτῶν μὲ τριβέλια, καὶ μὲ πυρωμέναις σιβλαις ἐπερωνοῦσαν τὰ ὦτά τους, ἐξυρίζωναν καὶ ἀνασπῶσαν τοὺς ὀδόντας καὶ ὄνυχας, ἐκαταξέσχιζαν τὰς σάρκας αὐτῶν μὲ χειράγρας καὶ ἕτερα ὄργανα, καὶ ἁπλῶς ἐρευνοῦσαν, καὶ ἐξέτρεχαν οἱ ἀσεβέστατοι τύραννοι (ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, οἱ πονηροὶ δαίμονες, ὁπῦ τοὺς τὰ ἑρμήνευαν) τὰ δριμύτερα κολαστήρια, ὁποῦ ποτὲ νὰ ἠκούσθησαν. Ὅτι δὲν ἐζητοῦσαν οἱ ἄνομοι νὰ θανατώσουσι τὴν σάρκα, ὅσον τὴν ψυχὴν, διὰ νὰ σβύσουσι τὴν εὐσέβειαν. Καὶ ἦτον τοσαύτη ἡ ἀσπλαγχνία τους, ὁποῦ ἔκλιναν τῶν δένδρων βιαίως τὰς κορυφὰς, καὶ ἔδεναν εἰς τὸ ἕνα τὸν ἕνα πόδα τῦ Μάρτυρος, καὶ εἰς τὸ ἄλλο δένδρον τὸν ἕτερον, ἔπειτα ἄφιναν, καὶ στρεφόμεναι αἱ κορυφαὶ εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν, ἐξέσχιζαν εἰς δύω τὰ σώματα. Αὐτὰ καὶ ἄλλα ὅμοια ἔκαμναν οἱ ἀνηλεεῖς καὶ ἄπονοι, καθὼς εἰς τὰ Συναξάρια φαίνεται, καὶ ἂς τὰ ἀναγνώσῃ ὃς βέλεται, νὰ θαυμάσῃ εἰς τοσοῦτον ζῆλον καὶ διάπυρον ἔρωτα, ὁποῦ εἶχασι, νὰ μὴ λυπῶνται τὰς σάρκας τους, μάλιστα ἡ τρυφεραῖς κορασίδες καὶ ὡραιόταταις. Ἡ πάνσοφος Αἰκατερίνα, ἡ Εἰρήνη, ἡ Βαρβάρα, ἡ Παρασκευὴ, καὶ ἄλλαι ὀνομασταὶ ἀνώνυμοι, ὁποῦ ἀστράπτασιν ὡς τὴν χιόνα αἱ σάρκες τους, καὶ αὐταὶ ποσῶς δὲν ἐψήφισαν τὴν τῦ σώματος ὡραιότητα, οὔτε τοῦ πυρὸς ἐθειλίασαν τὴν σφοδρότητα διατὶ εἶχασιν ἔσωθεν εἰς τὰ σπλάγχνα ἄλλο πῦρ ἄϋλον ἰσχυρώτερον, ὁπῦ ἔξαπτε τὴν καρδίαν τους εἰς ἔρωτα μεγαλήτερον, ἔρωτα λέγω τὸν θεϊκὸν πρὸς ἐκεῖνα τὰ αἰΐδια ἀγαθὰ καὶ ἄφραστον ἀγαλλίασιν καὶ μὲ τὸν πόθον ἐκείνων ἐμίσησαν τὴν πρόσκαιρον ἡδονὴν καὶ ἀπόλαυσιν. Βλέπεις, Χριστιανέ μου, μὲ πόσους κόπους ἠξιώθησαν αὐτοὶ τῆς Οὐρανίου Μακαριότητος; Δὲν εἶχασιν ἄλλην σάρκα ἐκεῖνοι, καὶ ἡμεῖς ἄλλην, οὔτε ἄλλον Θεὸν βοηθὸν καὶ συλλήπτορα, ἤτε ἄλλην δόξαν ἐδέχοντο, ἢ ἄλλους στεφάνους, οὔτε ἄλλοι καιροὶ ἦσαν τότε, καὶ ἄλλοι τώρα, καθὼς τινὲς λῃρῶσι ψευδόμενοι· ἀλλ' αὐτὸς ὁ Οὐρανὸς, αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, ὁποῦ ἦσαν τότε, εἶναι καὶ τώρα· καὶ ἐὰν αὐτοὶ μὲ τοσούτους πόνους καὶ αὐστηρὸν θάνατον ἠγόρασαν τὴν αἰώνιον Βασιλείαν, διατὶ νὰ μὴν ἀπονεκρώσῃς ἐσὺ κἂν τὰς σαρκικάς σου ἐπιθυμίας; Αὐτοὶ ὑπέμειναν πεῖναν, καὶ δίψαν, καὶ κακοπάθειαν, καὶ σὺ νὰ μὴ νηστεύσῃς, δύω ἡμέρας τῆς Ἑβδόμαδος; Αὐτοὶ ἔκαμναν τόσους χρόνους φυλακωμένοι εἰς τόπον σκοτεινὸν καὶ ζοφώδη, καὶ σὺ νὰ μὴν ἀναχωρήσῃς ἀπὸ τὸν Κόσμον, νὰ κάμῃς ἀγῶνα παραμικρὸν καὶ μετάνοιαν; Ἐὰν δὲν φθάνουσι πάντων τῶν Ἁγίων τὰ ὑποδείγματα, νὰ σὲ δυναμώσουν πρὸς ἀρετὴν, ἄρον τοὺς ὀφθαλμούς σου εἰς τὸ παναγιον ξύλον τοῦ Σταυρῦ, νὰ ἰδῇς τίς εἶναι ὁ Ἐσταυρωμένος ἐκεῖνος, ὁποῦ ἔπαθε τοιαύτην ἀνείκαστον παίδευσιν διὰ τὴν σὴν ἀγάπην. Ὑπόδειγμα κατὰ ἀλήθειαν εἶναι τοῦτο, καὶ πολλῆς ἐκπλήξεως ἄξιον. Ἐὰν ἰδῇς τὰς

θλίψεις, τοὺς πόνους; καὶ τὰ βάσανα, δὲν ἠκούσθησαν εἰς τὸν Κύριον δριμύτερα. Ἐὰν κυττάξῃς τὴν τοῦ πάσχοντος ἀξιότητα, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἦναι εὐγενικώτερον. Ἐὰν ἐρωτᾷς τὴν αἰτίαν τοῦ πάθους, δὲν εἶναι ποσῶς ἐδικόν του τὸ πταίσιμον, οὔτε διὰ χρείαν αὐτοῦ παιδεύεται, ἀλλὰ δι' οἰκείαν εὐσπλαγχνίαν καὶ ἀγαθότητα ἔλαβε τοιαύτην τιμωρίαν, ὁποῦ ὅλα τὰ πάθη τῶν Μαρτύρων, πᾶσαι αἱ θλίψεις τῶν Δικαίων, καὶ πάντα τοῦ Κόσμου τὰ παιδευτήρια δὲν ἠμποροῦσιν οὐδεποσῶς νὰ παρομοιωθοῦσι μὲ ταῦτα. Τοσοῦτον ἦτον φοβερὸν τῇ Κυρίου τὰ Πάθος, ὁποῦ ἐτρόμαξεν ἡ γῆ, ὁ Οὐρανὸς ἐξέστη, αἱ λίθοι ἐσχίσθησαν, καὶ ἁπλῶς ὅλα τὰ ἀναίσθητα πράγματα ἠλλοιώθησαν. Πῶς οὖν σὺ ὁ λογικὸς ἄνθρωπος γίνεσαι ἀναισθητότερος καὶ ἀχαριστότερος τῶν κτισμάτων; δὲν συμπάσχεις νὰ συμπονέσῃς τὸ πάθος τοῦ λυτρωτοῦ καὶ Σωτῆρός σου; Ὑπερήφανος, καὶ ἀναίσχυντος εἶναι κατὰ ἀλήθειαν ὅστις βλέπει τὸν Κύριον τῆς μεγαλειότητος, νὰ περιπατῇ μὲ ὅλους τοὺς ἠγαπημένους φίλους του μὲ τόσην θλῖψιν καὶ βάσανον, καὶ αὐτὸς νὰ κάθεται εἰς τὸν θρόνον, νὰ περνᾷ τὴν ζωήν του εἰς ἡδυπάθειαν καὶ ἀνάπαυσιν. Ἐπρόσταξεν ὁ Βασιλεὺς Δαυὶδ τὸν Οὐρίαν, ὅταν ἦλθεν ἀπὸ τὸν πόλεμον, νὰ ἀναπαυθῇ εἰς τὸν οἶκόν του, ἀμὴ ὁ καλὸς καὶ εὐγνώμων δοῦλος εἶπεν· Ἡ κιβωτὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι εἰς τὴν σκηνήν, καὶ οἱ δοῦλοι τοῦ Βασιλέως μου κοιμοῦνται χαμαὶ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐγὼ νὰ ὑπάγω εἰς τὸν οἶκόν μου, νὰ τρώγω, νὰ πίνω, νὰ ἀναπαύωμαι; δὲν τὸ κάμνω, μὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Βασιλείας σου. Ὦ πιστότατος καὶ εὐγνώμων δοῦλος, τοσοῦτον ἐπαίνων ἄξιος, ὅσον ψεφονευμένος ἀνάξια. Καὶ πῶς ἐσὺ, Χριστιανὲ, βλέπων οὕτως, εἰς τὸν σταυρὸν τὸν Δεσπότην σου, δὲν λέγεις τὸ ὅμοιον; Ἡ ἔμψυχος καὶ θεία κιβωτὸς πάσχει πόνους δριμυτάτους καὶ θάνατον, καὶ σὺ ποθεῖς ἡδονὰς καὶ ἀπόλαυσες; Αὕτη ἡ κιβωτὸς, ὁποῦ ἐβάστα κεκρυμμένον τὸ Μάννα καὶ τὸν Ἄρτον τῶν Ἀγγέλων, πάσχει, καὶ γεύεται ὄξος καὶ χολὴν διὰ λόγου σου, καὶ σὺ ζητᾷς ἐκλεκτὰ καὶ ὡραῖα βρώματα; Αὕτη ἡ κιβωτὸς ὁποῦ εἶχε τὰς πλάκας τοῦ Νόμου (ἤγουν τοὺς θησαυροὺς τῆς σοφίας καὶ γνώσεως τοῦ Θεοῦ) καταφρονεῖται, καὶ ὀνομάζεται ἄγνωστος, καὶ σὺ ξετρέχεις τιμὴν καὶ ἔπαινον; Στοχάσου τὲς δύλους τῇ Θεῇ, ὁποῦ κοιμοῦνται κατάχαμα, ἤγουν τοὺς Προφήτας, Ἀποστόλους, καὶ Μάρτυρας, ὁποῦ ἐπέρασαν μὲ τόσας θλίψεις καὶ παιδευτήρια τοῦτον τὸν δρόμον τῆς παροικίας τους. Καὶ ἐὰν οἱ Ἅγιοι ἅπαντες, καὶ αὐτὸς ὁ Ἅγιος τῶν Ἁγίων ἐπεριπάτησαν τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν, πῶς εἶναι βολετὸν νὰ ὑπάγῃ τὶς ἀπὸ ἄλλον δρόμον εἰς τὸ τόπον ἐκεῖνον τῆς αἰωνίου μακαριότητος εἰμὴ μόνον μὲ τὸν Σταυρὸν τῶν θλίψεων; Ὅστις ἂν ἐπιποθεῖ καὶ ὀρέγεται νὰ γένῃ τῆς δόξης αὐτῶν κληρονόμος, ἂς γένῃ συγκαιρινὸς τοῦ πάθους του· ἐὰν θέλῃ νὰ συνευφραίνεται, καὶ νὰ συμβασιλεύῃ αὐτοῖς, μὴ βαρεθῇ νὰ συσταυρωθῇ μετ' αὐτῶν, νὰ πάθῃ θλίψεις καὶ κολαστήρια, καὶ οὕτω διὰ προσκαίρου βασάνου, καὶ ἀτιμίας ἀξιωθήσεται τῆς αἰωνίου ἀγαλλιάσεως. Ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τῇ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὦ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ Συντριβῆς τε καὶ Κατανύξεως.

Ἀναμεταξὺ εἰς τὰ πολλὰ καὶ διάφορα ἐγκλήματα καὶ ἀπροσεξίας ἡμῶν, δὲν νομίζω νὰ ἦναι ἄλλο κανένα θρήνων πολλῶν καὶ πένθους ἄξιον τόσον, ὅσον ὁ ἀπρομελέτητος, καὶ ἀνεπιμελητος τρόπος τῆς Ἐξομολογήσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ἐπιμελούμεσθεν μᾶλλον, ἢ εἰς πᾶσαν ἄλλην ὑπηρεσίαν τοῦ σώματος, καθὼς

προσπάζει ἡ Ἐκκλησία μας. Καὶ ἐγὼ βλέπω καὶ οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι ὑπάγουσι χωρὶς τινὰ προετοιμασίαν, χωρὶς μετάνοιαν καὶ συντριβὴν τῆς καρδίας, ἢ ἐξέτασιν ποσῶς τῆς συνειδήσεως· καὶ διὰ τοῦτο ὅταν ἐξαγορευθῶσι, καὶ κοινωνήσουσιν, εὐθὺς ἐπιστρέφουσι πάλιν εἰς τὸν ἴδιον ἐμετὸν, ἤγουν πίπτουσιν εἰς τὰ ἴδια ἁμαρτήματα· καὶ πρίχου περάσῃ ὁ Μῆνας ξαναρυπώνονται ὥσπερ τοὺς χοίρους εἰς τὴν λάσπην καὶ βόρβορον. Τοῦτο εἶναι μία μεγάλη καταφρόνησις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν μυστηρίων, καὶ φαίνεται πῶς περιγελοῦσι, καὶ περιπαίζουσι τὸν Θεὸν κάθε χρόνον, ζητοῦντες συγχώρησιν τῶν πρωτέρων ἀγνωσημάτων, καὶ τάσσοντες νὰ διορθώσουν τὴν πολιτείαν τους, ἔπειτα νὰ στρέφουσιν εὐθὺς εἰς τὰ ὅμοια καὶ ἕτερα πλείονα ἀνομήματα. Ὅστις οὖν ἐπιθυμᾷ νὰ λυτρωθῇ τοιούτου κινδύνου, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ ἐξ ὅλης του τῆς καρδίας πρὸς Κύριον μὲ ἀληθινὴν μετάνοιαν, ἂς ἀναγινώσκῃ πολλάκις τὰ κάτω γεγραμμένα Κεφ. ὅτι ἐδῶ τοῦ ἑρμηνεύομεν τινὰς ψυχωφελεῖς νουθεσίας πρὸς τὴν μετάνοιαν, ἥτις εἰς τρία μερίζεται, ἤγουν· Συντριβὴν καρδίας, Ἐξομολόγησιν, καὶ Ἱκανοποίησιν. Περὶ τῶν ὁποίων νὰ γράψωμεν ἱκανῶς κατὰ τάξιν, ἀρχίζοντες ἀπὸ τὴν συντριβὴν πρότερον, ἥτις ἔχει τὸν πρῶτον τόπον τῆς μετανοίας, καὶ ἦτον ἀναγκαία κατὰ τὴν ἁμαρτίαν, πρὸ τοῦ Νόμου, καὶ μετὰ τὸν Νόμον, ἀεὶ καὶ πάντοτε. Ἡ συντριβὴ ἔχει τοσαύτην δύναμιν, ὁποῦ μερικαῖς φοραῖς καὶ πρὸ τῆς Ἐξομολογήσεως εὐγάνει ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν τὸν ἄνθρωπον (μόνον νὰ ἔχῃ γνώμην νὰ ἐξομολογηθῇ) καὶ φέρνει τον εἰς στάσιν χάριτος, καὶ κάμνει τον φίλον Θεοῦ, ἀπὸ ἐχθρὸν, ὁποῦ ἦτον τὸ πρότερον, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ κάμῃ ἡ Ἐξομολόγησις μόνη, χωρὶς τῆς συντριβῆς ταύτης. Ὅστις οὖν ὁρίγεται νὰ ἐπιστρέψῃ ἐξ ὅλης του τῆς καρδίας πρὸς Κύριον, καὶ ἐπιποθεῖ νὰ εἰσέλθῃ ὡς ὁ ἄσωτος Υἱὸς εἰς τὸν οἶκον τὸν πατρικὸν, ἂς ἠξεύρῃ, ὅτι ἡ πρώτη θύρα, ὁποῦ θέλει νὰ περάσῃ, εἶναι ἡ συντριβὴ αὕτη, ἥτις ἐστὶν ἡ προσδεκτοτέρα θυσία, ὁποῦ ἡμποροῦμεν νὰ προσφέρωμεν τῷ Κυρίῳ· Καρδίαν γὰρ συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. Αὕτη ἡ συντριβὴ μερίζεται εἰς δύω· τὸ ἕνα εἶναι μετάνοια τῶν περασμένων ἁμαρτημάτων, καὶ τὸ ἄλλο μία στερεὰ γνώμη καὶ βεβαία ἀπόφασις, νὰ μὴ πράξῃς πλέον ἁμαρτίαν εἰς τὸ ἐρχόμενον. Τὸ πρῶτον οὖν, ὁποῦ πρέπει νὰ κάμῃς, ἐὰν ἐμετανόησες ἀληθῶς, εἶναι νὰ μισήσῃς ὁλοψύχως τὰς ἁμαρτίας σου, μὲ πόνον τῆς καρδίας ἀνείκαστον· ὅστις νὰ μὴν ἦναι διὰ τὸν φόβον τῆς κολάσεως, ἢ διατὶ ἐζημιώθης τὴν Οὐράνιον Βασιλείαν, ἀλλὰ διατὶ μὲ τὴν βδελυρὰν ἁμαρτίαν ἐλύπησες, καὶ παρεπίκρανες τὸν παναγαθὸν Κύριον, ὁ ὁποῖος, καθὼς εἶναι πρέπον νὰ τὸν ἀγαποῦμεν καὶ νὰ τὸν τιμῶμεν ὑπὲρ πάντα τὰ κτίσματα, οὕτως εἶναι δίκαιον νὰ πονῶμεν καὶ νὰ λυπούμεσθεν, ὅταν πταίσωμεν, καὶ τὸν ζημιωθοῦμεν οἱ ἄφρονες, ὁδυρόμενοι μὲ θλῖψιν καὶ θάκρυα περισσότερον, πάρεξ νὰ ἠθέλαμεν χάσῃ τὸ ἀκριβώτερον καὶ πολυτιμότερον πρᾶγμα, ὁποῦ νὰ εἴχαμεν· ὅτι ἡ μεγάλη ζημία θέλει καὶ πόνον σφοδρότερον. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐχθρευθοῦμεν τὴν ἁμαρτίαν μὲ μῖσος ἄπειρον, ἐπειδὴ μᾶς δίδει ζημίαν ἀμέτρητον. Αὕτη ἡ συντριβή, διὰ τῆς ὁποίας ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν ὁ ἁμαρτήσας ἀνίσταται, εἶναι ἕνα χάρισμα Θεϊκὸν καὶ ἐνέργεια, ὁπῦ ἡ ψυχὴ ἀξιώνεται ἀπὸ τὸν Δεσπότην. Ἀμὴ καλὰ καὶ εἶναι δῶρον Θεῦ τοσοῦτον μέγα καὶ φανερὸν, ὅμως πρέπει νὰ ἑτοιμασθῇς καὶ σύ, ἄνθρωπε, νὰ κάμῃς ὅσον χρειωστεῖς ἀπὸ λόγου σου, διὰ νὰ ἀξιωθῇς νὰ τὸ λάβῃς· τουτέστι νὰ συνάξῃς τὸν νοῦν σου ἐπιμελῶς, στοχαζόμενος ὅλα ἐκεῖνα τὰ πράγματα, ὁποῦ δύνανται νὰ σὲ φέρουν εἰς μῖσος τῆς ἁμαρτίας, καὶ καρδίας κατάνυξιν. Καὶ διὰ ν' ἀξιωθῇς ἐν εὐκολίᾳ ταύτης τῆς χάριτος, σοῦ γράφομεν εἰς ἐνθύμησιν τὰς ὑπογεγραμμένας νουθεσίας, μὲ τὰς ὁποίας ὠφελᾶσαι πολλὰ νὰ τὰς ἀναγινώσκῃς μὲ τὴν πρέπουσαν προσοχὴν εἰς τόπον ἀτάραχον καὶ ἡσυχώτερον, ὁποῦ συνηθῇς, διὰ νὰ μὴ διασκορπίζεται ἀλλαχόθεν ὁ λογισμός σου. Καὶ ἐὰν σὲ φανῇ μὲ ὅλον τοῦτο,

ὁποῦ ἀναγνώσεις ἐδῶ κάτωθεν, πῶς δὲν ἔφθασες εἰς ἐκεῖνον τὸν πόνον τῶν ἁμαρτημάτων σου ὁποῦ ἔπρεπε, μὴ δειλιάσῃς οὔτε ὀκνεύσῃς εἰς ἐτοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα, ἀλλὰ συλλογίζου τὰ ἀναγνωσθέντα ἐπιμελῶς, καὶ ὁ Κύριος θέλει σοῦ βοηθήσει, καθὼς διὰ Ἡσαΐου μᾶς ἔταξε, λέγων· Ἐπιστρέψατε πρός με, κἀγὼ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς. Μόνον ἔχε ἀληθῶς τὸ β'. μέρος τῆς συντριβῆς, ὁποῦ εἴπαμεν, ἤγουν μίαν στερεὰν γνώμην, νὰ μὴ πταίσῃς πλέον τῶ Θεοῦ μὲ ἁμαρτίαν θανάσιμον. Καὶ καθὼς εἶσαι χρεώστης νὰ ἔχῃς γνώμην, νὰ μὴ πταίσῃς μὲ ἁμαρτήματα μέλλοντα, οὕτως εἶναι ἀναγκαιότατον νὰ χωρισθῇς ἀπὸ τὸν τόπον καὶ τὸ πρόσωπον, ὁποῦ ἥμαρτες· τουτέστιν, ἐὰν ἔπεσες εἰς ἄπρεπον μίξιν τῆς σαρκὸς, νὰ ἀναχωρήσῃς ἀπὸ ἐκείνην τὴν γυναῖκα, ὁποῦ ἔπραξες τὸ ἁμάρτημα, ἢ νὰ τὴν διώξῃς ἀπὸ τὸν οἶκόν σου· ὅτι ἀδύνατον εἶναι, ὅταν ξεσχισθῇ τὸ σκέπασμα τῆς εὐσχημοσύνης, καὶ γένῃ μία ὁδὸς εἰς τὸ πονηρὸν, νὰ φυλάγεσαι τοσοῦτον ἐπιμελῶς, νὰ μὴ ξαναπέσῃς. Διατὶ ὁ τόπος κάμνει τὸν κλέπτην, ὡς λέγουσιν. Ἀληθῶς τὸ φάρμακον ἐτοῦτο εἶναι σκληρὸν καὶ δριμύτατον, νὰ χωρισθῇς ἀπὸ τὸ πρᾶγμα καὶ φίλους σου· ἀλλὰ καθὼς εἶναι μερικαὶ ἀσθένειαι τοῦ σώματος, ὁποῦ δὲν δύνονται νὰ θεραπευθοῦσι, πάρεξ μὲ στίαν καὶ σίδηρον, κόπτωντας πολλάκις ἕνα μέλος ἀκέραιον, διὰ νὰ λυτρωθῇ ὅλον τὸ σῶμα, καὶ μερικαῖς φοραῖς ἀλλάσσει τὸν ἀέρα ὁ ἀσθενὴς, ὅταν ἦναι βλαβερὸς, καὶ ὑπάγει εἰς ὑγειέστερον τόπον καὶ ἄβλαβον διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος, οὕτως εἶναι καὶ τινὲς ψυχικαὶ ἀσθένειαι ὁποῦ δὲν ἔχουσιν ἄλλην θεραπείαν ἀπὸ ταύτην ὠφελιμωτέραν.

Πρώτη Νουθεσία πρὸς συντριβὴν τῆς καρδίας, περὶ τοῦ πλήθους τῶν ἐγκλημάτων σου.

Ἐὰν ὀρέγεσαι νὰ παρακινᾷς τὴν ψυχήν σου εἰς συντριβὴν καὶ κατάνυξιν, ἀναλογίζου τὰς ἁμαρτίας καὶ ἀχαριστίας σου πρὸς τοσαύτας εὐεργεσίας, ὁποῦ παρὰ Θεοῦ ἠξιώθης. Καὶ ἐὰν ἡ ἁμαρτία εἶναι χωρισμὸς ἀπὸ τὸ ἄκρον ἀγαθὸν καὶ ἀπὸ τὸ τέλος, διὰ τὸ ὁποῖον ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος, στοχάσου ἐν πρώτοις τοῦτο τὸ τέλος νὰ καταλάβῃς πόσον ἐμάκρυνες ἀπὸ ταῦτα, καὶ ἐδόθης εἰς μάταια πράγματα.

Τὸ τέλος, ὁποῦ σὲ ἔπλασεν ὁ δημιουργὸς εἰς τὸν Κόσμον ἐτοῦτον, δὲν ἦτον διὰ νὰ φυτεύῃς ἀμπελῶνας καὶ δένδρη διάφορα, οὔτε νὰ οἰκοδομῇς παλάτια πλήσια, ἢ νὰ συνάγῃς πλοῦτον καὶ θησαυρὸν, οὔτε νὰ ἔχῃς εὐημερίαν εἰς ταύτην τὴν ἐξορίαν σου· ἀλλὰ διὰ νὰ ποθῇς τὸν Ποιητήν, νὰ φυλάγῃς τὰ ἐντολάς του, καὶ οὕτω νὰ ἀπολαύσῃς τὸ ἄκρον ἀγαθὸν, διὰ τὸ ὁποῖον ἐπλάσθης, ἤγουν τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν σοῦ ἔδωκε τὸν νόμον, νὰ πολιτεύεσαι τὰ Μυστήρια, τὴν ζωὴν, τὰς ψυχικὰς δυνάμεις τὰς αἰσθήσεις, καὶ μέλη τοῦ σώματος, διὰ νὰ τὰ δουλεύσαι εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνου· σοῦ τὰ ἔδωσε, νὰ τὸν γνωρίζῃς διὰ μέσου αὐτῶν, καὶ νὰ τὸν ποθῇς ὁλοψύχως διὰ ταύτας τὰς εὐεργεσίας ὁποῦ σοῦ ἔκαμε, καὶ μάλιστα διὰ τὴν σωτήριον σταύρωσιν, ἣν ὑπέμεινε δι' ἀγάπην σου. Ἐρεύνησον οὖν εἰς τὸν ἑαυτόν σου, ἐὰν εὐχαρίστησες, καὶ ἐπλήρωσες εἰς ὅλα ταῦτα τὰ χρέη σου, καὶ θέλεις γνωρίσει πόσον ἐπαραστράτησες ἀπὸ τὴν ὁδὸν, ὁποῦ σοῦ ἐπρόσταξε νὰ πορεύεσαι. Ἐκεῖνος σὲ ἔπλασε, διὰ νὰ ἔχῃς εἰς αὐτὸν ὅλον τὸν νοῦν σου, τὴν μνήμην, καὶ τὴν θέλησιν, τὸν πόθον, τὴν πίστιν, καὶ τὴν ἐλπίδα σου, ἀλλὰ σὺ ἀστάχησες ταῦτα πάντα, καὶ ἐδόθης ὅλος εἰς τὴν εὐτέλειαν τῶν κτισμάτων, ποθήσας μᾶλλον αὐτὰ, ἢ τὸν δημιουργὸν καὶ Σωτῆρά σου. Στοχάσου, μὲ πόσην ἀμέλειαν ἐδαπάνησες τὴν ζωήν σου, πόσαις φοραῖς ἐπιώρκησες ἐκεῖνο τὸ ὑπερύμνητον ὄνομα καὶ δεδοξασμένον ὑπὸ πάσης τῆς Κτίσεως, καὶ τὸ ὕβρισες μὲ τὸ μιαρὸν καὶ μεμολυσμένον

στόμα σου, πόσον ἀτίμησες τὰς Ἑορτάς, ἃς οἱ Πατέρες ἐνομοθέτησαν, διὰ νὰ δοξάζωμεν, καὶ νὰ ὑμνολογοῦμεν τὸν Κύριον, νὰ πενθοῦμεν τὰς ἁμαρτίας μας, καὶ σὺ ἐκαρτέρεις τὴν Ἑορτήν, νὰ τελέσῃς τὰς αἰσχρουργίας σου, νὰ πανηγυρίσῃς τοὺς δαίμονας μὲ χορὸς καὶ τραγῳδια, καὶ ἑτέρας πράξεις Ἑλλήνων μᾶλλον, ἢ Χριστιανῶν ἀνοσιουργήματα. Πόσην τιμὴν καὶ εὐλάβειαν ἔχεις πρὸς τοὺς σαρκικούς σου γεννήτορας, καὶ πνευματικοὺς Πατέρας, καὶ Προεστῶτάς σου; Πόσην ἀγάπην ἀδελφικὴν πρὸς τοὺς γείτονας, ὁποῦ τὸς ὕβρισες ποσάκις, καὶ ἐκατάκρινες; Ποσάκις ἐβορβορώθης εἰς τὰς σαρκικὰς ἡδονάς, καὶ ἐμίανες τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμά σου ὁποῦ τὸ ἡγίασεν εἰς αὐτοῦ κατοικίαν ὁ Κύριος; Τίς νὰ διηγηθῇ τὰ ἄτακτα νεύματα τῶν ὀμμάτων σου, τὸς πορνικὸς διαλογισμούς, τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰ ἄσχημα λόγια, τὴν κενοδοξίαν, τὰς εὑρέσεις καὶ ῥαδιουργίας τῆς πονηρίας σου; τὰς ὕβρεις, δυσφημίας, καταλαλιὰς, κολακείας, καὶ ψεύματα, μετορισμούς, εὐτραπελίας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, εἰς τὰ ὁποῖα καταδαπανᾷς τὴν ζωήν σου, ὁποῦ ἔπρεπε νὰ ὀδύρεσαι; Ἐρεύνησον ὁμοίως περὶ τὰ ἑπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα, νὰ καταλάβῃς τὴν ὑπερηφανίαν τῆς καρδίας σου, τὴν τοσαύτην φιλαργυρίαν, ὁπὸ ἄλλο δὲν προσκυνᾷς εἰμὴ χρήματα. Ἀναρίθμησον τὰ ἔργα τῆς ἐλεημοσύνης, νὰ ἰδῇς ποσάκις ἐκινδύνευσεν ὁ πλησίον, καὶ διὰ τὴν σὴν ἀσπλαγχνίαν δὲν τὸν ἐβοήθησες. Ἀμὴ ἐπάνω εἰς ὅλα φοβήσου, καὶ τρόμαζε τὴν πρὸς τὸν εὐεργέτην ἀχαριστίαν σου, συλλογιζόμενος τὰς ἀναριθμήτους δωρεὰς, ὁποῦ σοῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς, καὶ σὺ ἐθαπάνησες τὴν ζωὴν καὶ τὸ πρᾶγμα εἰς αὐτοῦ καταφρόνησιν καὶ κοσμικὴν ματαιότητα, καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα, ὁποῦ ἔλαβες ἀπ' αὐτοῦ δωρεὰν, εἰς τὰ ὁποῖα, ἦσουν πλέον χρεώστης νὰ τοῦ δουλεύσῃς, ἔκαμες ὅπλα καὶ ὄργανα κατ' αὐτῆ, καὶ ἐτέλεσες περισσότερα ἁμαρτήματα. Τίς ἔχει γοῦν ὄμματα νὰ ἰδῇ πάσας τὰς ἀνομίας αὐτὰς, ὁποῦ ἔπραξας, καὶ νὰ μὴ κλαύσῃ ἕως νὰ ἐγγάλῃ ἕνα ποτάμι δάκρυα; Τί ἄλλο πρᾶγμα νὰ καταλάβῃ, ἐὰν αὐτὰ δὲν αἰσθάνεται; Διὰ ποῖον ἄλλον νὰ κλαύσῃ, καὶ νὰ θρηνήσῃ περισσότερον; Ἀληθινὰ θαῤῥῶ, νὰ μὴν ἦναι τινὰς τοσοῦτον ἀναίσθητος, νὰ λάβῃ πόνον εἰς τὴν καρδίαν, ταῦτα πάντα συλλογιζόμενος.

Β'. Νουθεσία. Πόσαι ζημίαι σοῦ ἔρχονται διὰ μέσου τῆς ἁμαρτίας.

Ὅταν ἀπαριθμήσῃς τὰ πλήθη τῶν ἐγκλημάτων σου, στοχάσου καὶ τὰς ζημίας ὁποῦ σοῦ ἔρχονται διὰ μέσου των, διὰ νὰ καταλάβῃς πόσην ὠφέλειαν ἔχασες, νὰ παρακινηθῇς εἰς πόνον πολὺν καὶ μετάνοιαν· ὅτι εἰς ἄλλο δὲν ὠφελᾷ ἡ λύπη καὶ ὁ πόνος, καθὼς λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι δὲν εἶναι ἄλλη ζημία νὰ ἠμπορῇ νὰ ἰατρευθῇ μὲ θλῖψιν καὶ πόνον, εἰμὴ μόνον τῆς ἁμαρτίας. Διὰ τοῦτο πᾶσα λύπη καὶ πόνος εἶναι ἄκαιρος εἰς ὅλα καὶ μάταιος, ἔξω ἀπὸ τοῦτον. Ὅστις ἂν πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ αὐτὸν τὸν ψυχωφελῆ καὶ σωτηριωδέστατον πόνον, ἂς συλλογισθῇ μὲ προσοχὴν καὶ ταπείνωσιν ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, ὁπὸ ὑστερεῖται, καὶ τὰς ζημίας ὅλας ὁποῦ τὸ ἔρχονται ἐκ τῆς ἁμαρτίας, διὰ νὰ γνωρίσῃ πόσον πρέπει νὰ πικρανθῇ, καὶ νὰ μετανοήσῃ ἐπιπόνως Ὕπαγε εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Βίβλου, ὅπου εἶναι γεγραμμέναι αἱ ζημίαι ὁποῦ λαμβάνεις, καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ μεγάλα χαρίσματα, ὁποῦ ὑστερεῖσαι, ταλαίπωρε ἄνθρωπε, διὰ ἕνα θανάσιμον ἀνόμημα, νὰ τρομάξῃς βλέπων, ὅτι μένεις κατακεκριμένος εἰς αἰώνιον κόλασιν. Ἐξαλείφεσαι ἀπὸ τὴν Βίβλον τῆς ζωῆς, καὶ ἀντὶ τέκνον Θεοῦ, ὁποῦ ἦσον, γίνεσαι σκλάβος τοῦ Δαίμονος, καὶ ἀντὶ ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος, γίνεσαι σπήλαιον λῃστῶν, καὶ οἰκητήριον βασιλίσκων. Ἀπὸ ταύτας τὰς ζημίας ὅλας ἡ τραντήτερη, καὶ θρήνων πολλῶν ἀξιώτερη εἶναι ἡ ὑστέρησις τῦ Θεῦ, ὅτι αὐτὴ ἡ ζημία εἶναι ῥίζα καὶ αἰτία πασῶν τῶν ἄλλων. Γίνωσκε γοῦν, ὅτι τοῦτο τὸ ἄκρον ἀγαθὸν ζημιώνε-

σαι, καὶ τὰ λοιπὰ ἅπαντα, εὐθὺς ὁπῶ τελέσῃς τὴν ἁμαρτίαν, διὰ νὰ καταλάβῃς, ἐὰν εἶναι πρέπον νὰ κλαίῃ, καὶ νὰ ὀδύρεται ἐξ ὅλης καρδίας, ὅστις τοσοῦτον ζημιωθῇ, καὶ πέσῃ ἀπὸ τόσον μέγαν πλοῦτον μακαριότητος καὶ ὕψος χαρίτων, εἰς τοιοῦτον πέλαγος δυστυχίας. Πῶς εἶναι βολετὸν νὰ μὴ κλαύσῃ, ὅστις ἔπεσεν εἰς τοσοῦτον κακὸν καὶ βάραθρον ἀπωλείας; Ἄνοιξον τὰς ὀφθαλμούς σου, ψυχή μου ταλαίπωρη, νὰ καταλάβῃς, τί ἤσουν τὸ πρότερον, καὶ ποταπὴ ἐγίνηκες ὕστερον. Ἤσουν νύμφη τοῦ Ὑψίστου, ναὸς τοῦ ζῶντος Θεοῦ, σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, καὶ θρόνος τοῦ ἀληθινοῦ Σολομῶντος. Ἤσουν καθέδρα τῆς σοφίας, Ἀδελφὴ τῶν Ἀγγέλων, καὶ κληρονόμος τῆς οὐρανίου μακαριότητος. Κλαῦσον οὖν μεγάλως, καὶ θρήνησον πᾶσαν φορὰν ὁπῶ ἀκούσῃς, πῶς ἤσουν, ὅτι δὲν ἔχεις πλέον ἐκεῖνα τὰ ἀξιώματα, ἀλλὰ (τὸ ἐναντίον) ἦλθες εἰς τοσαύτην ξένην καὶ μοχθηρὰν ἀλλοίωσιν, ὁποῦ ἔγεινεν ἡ νύμφη τοῦ Θεοῦ πόρνη καὶ μοιχαλίδα τῶ δαίμονος· ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐτράπη εἰς σπήλαιον λῃστῶν· τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς ἐκατασάθη σκεῦος φθορᾶς· ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ Χριστοῦ ἔγεινε λάσπη τῶν χοίρων καὶ βόρβορος· ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ, καθέδρα λιμοῦ· ἡ ἀδελφὴ τῶν Ἀγγέλων, εἰς τὴν ὑπακοὴν τῶν δαιμόνων, καὶ αὐτὴ ὁποῦ ἐπέτετο ὡσεὶ περιστερὰ εἰς τοὺς οὐρανούς, σύρνεται ὡσεὶ ὄφις ἐπὶ τῆς γῆς. Κλαῦσον, οὖν ψυχή μου δυστυχισμένη, καὶ θρήνησον, συλλογιζομένη τοσαύτας ζημίας σου. Κλαῦσον, ὅτι ἐσένα κλαίουν οἱ οὐρανοί. Θρήνησον, ὅτι ἐσένα θρηνεῖ ἡ Ἐκκλησία, καὶ πάντες οἱ Ἅγιοι. Δάκρυσον, ὅτι ἤμαρτες, καὶ τὸ πονηρὸν δὲν ἐμετανόησες. Πένθησον, ὅτι ἐσένα ὀδύρονται οἱ Προφῆται, προορῶντες τὸν θυμὸν τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ καταπάνω σε. Κλαῦσον, ὅτι εἰς ἐσὲ κλαίουσι μᾶλλον, ἢ εἰς τὰ τείχη τῆ Ἱερουσαλήμ, τὰ Ἱερεμίου τὰ δάκρυα. Θρήνησον οὖν, ψυχή μου ταλαίπωρη, ἕως ὁποῦ νὰ ξεπλύνῃς τὸν ῥῦπον τῆς ἁμαρτίας σου, καὶ νὰ στρέψῃς εἰς τὴν προτέραν εὐγένειαν.

Γ'. Νουθεσία. Πόσον μισᾷ τὴν ἁμαρτίαν ὁ Κύριος.

Ὠφελᾶσαι ἀκόμη (διὰ ν' ἀποκτήσῃς αὐτὴν τὴν ἁγίαν λύπην καὶ μῖσος τῆς ἁμαρτίας) νὰ στοχασθῇς, πόσον τὴν μισᾷ ὁ Παράγγελος· διατί, ὅσον εἶναι τινὰς καλὸς, τόσον ἀγαπᾷ τὴν ἀγαθότητα, καὶ τὴν πονηρίαν ἐχθρεύεται. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι ἀμέτρητα ἀγαθὸς, ἀκολουθᾷ νὰ ἔχῃ εἰς τὴν ἀγαθότητα πολλὴν ἀγάπην, καὶ εἰς τὴν πονηρίαν μῖσος ἀμέτρητον, καὶ οὕτω βραβεύει τὸ ἕνα μὲ δόξαν αἰδιον, καὶ τὸ ἄλλο μὲ κόλασιν αἰώνιον, καὶ ἑνὸς ἀγαθοῦ ἀπείρου ὑστέρησιν. Διὰ νὰ καταλάβῃς οὖν ἐτοῦτο τὸ μῖσος, στοχάσου τὰς φοβερὰς τιμωρίας, ὁποῦ ἔστειλεν ὁ Κύριος διὰ τὴν ἁμαρτίαν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ἔπνιξεν εἰς τὸν κατακλυσμὸν ὅλας τὰς ἁμαρτήσαντας. Ἀφίνω τὴν δικαίαν παίδευσιν ἐκείνην τοῦ Ἑωσφόρου, καὶ πάντων τῶν ὑπερηφάνων πνευμάτων, ὁποῦ ἐξωρίσθησαν οὐρανόθεν, τοῦ προπάτορος Ἀδὰμ μὲ ὅλην τὴν κληρονομίαν· τὸν ἀφανισμὸν τῶν Σοδόμων, καὶ ἄλλας διαφόρους, ὁπῶ δὲν γράφω τώρα μίαν πρὸς μίαν, ἐπειδὴ τὰς ἤκουσες πρότερον, καὶ μόνον τὴν μεγαλήτερην τιμωρίαν σοῦ ἐνθυμίζω, διὰ νὰ φοβηθῇς νὰ μισήσῃς τὴν ἁμαρτίαν, ὅτι αὐτὴ ἦτον αἰτία νὰ σταυρωθῇ ὁ Υἱὸς, καὶ Λόγος τῶ Θεοῦ ὁ ἀθάνατος. Αὐτὴ ἦτον ἡ μεγαλήτερη παίδευσις ἀπὸ ὅλας τὰ ἄνωθεν, διὰ τὴν ἄποσον καὶ ἄπειρον τῶ παθόντος ἀξίαν τε καὶ εὐγένειαν. Ἀπὸ ὅλας τὰς τιμωρίας αὐτὰς καταλαμβάνεις τὸ αὐστηρὸν τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκδικήσεως, καὶ τὸ μῖσος, ὁποῦ ἔχει ἡ ἀγαθότης του πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μὲ τὸν λογισμὸν ἐτοῦτον εἰσέρχεται ὁ θεῖος φόβος, καὶ ὁ πόνος τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν καρδίαν σου.

Δ'. Νουθεσία. Περὶ τῶν τιμωριῶν τῆς Κολάσεως.

Ὅμοίως ἠμπορεῖς νὰ παρακινηθῇς εἰς πένθος καὶ δάκρυα, ὅταν ἐνθυμηθῇς τὴν ἡμέραν τῆς Κρίσεως, καὶ τὰς φοβερὰς τιμωρίας τῆς ἀτελευτήτου Κολάσεως, ὁποῦ πάντα τὰ μέλη καὶ αἰσθησες νὰ ἔχουσιν ὀδύνην ἀνείκαστον, τουτέστι, τὸν Ἀρῆνον οἱ ὀφθαλμοί, τὸν βρυγμὸν οἱ ὀδόντες, τὴν δυσωδίαν ἡ ὄσφρησις, ἡ ἀκοὴ κτύπους καὶ βοὰς ὀδυρμῶν, δίψαν ἡ γεῦσις, πεῖναν ὁ στόμαχος, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅλα τὰ μέλη νὰ ἔχουσι τὴν ἰδίαν τιμωρίαν καὶ κόλασιν, καθὼς εἰς τὸ τέλος τῆς Βίβλου σαφέστερον φαίνεται, καὶ τὸ ὀδυνηρότερον πάντων, νὰ θλίβωνται, ὅτι ἡ παίδευσις τούτων εἶναι αἰώνιος, καὶ ἀπὸ τοῦτο νὰ λαμβάνουν οἱ ἁμαρτωλοὶ μεγάλην ἀπόγνωσιν, καὶ ἐνθυμούμενοι τὴν προτέραν ἀπόλαυσιν, ὁποῦ εἶχασι, νὰ θλίβονται μᾶλλον, ὅτι πλέον δὲν ἠμποροῦν νὰ ἔχουν τινὰ παράκλησιν, ἀλλὰ ἀτελεύτητον τέλος καὶ ἀθάνατον θάνατον, καὶ νὰ λέγῃ πᾶς ἕνας ἁμαρτωλὸς πρὸς τοῦ λόγου του· Ὦ ψυχή μου, ἔφθασε τὸ τέλος τῆς ὑπερηφανίας καὶ ἀφροσύνης σου, καὶ τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν, ἃς ἠγάπησας καὶ ἐπόθησας μᾶλλον ἢ τὸν Θεόν. Ποῦ εἶσαι τώρα; Τί ἐγίνητε ἡδοναῖς καὶ ἀπόλαυσές μου; Ποίαν ὠφέλειαν μοῦ ἐδώσατε; Διὰ λόγου σας ζημιώνομαι τὴν οὐράνιον ἀπόλαυσιν, καὶ ἀγαθὰ τὰ αἰώνια, καὶ κληρονομῶ ἀτελεύτητον κόλασιν. Ἐὰν εἶσι ταῦτα, ἁμαρτωλέ, ἀληθίστατα, καὶ μέλλει νὰ τρώγουσι τότε αὐτοὶ οἱ σκώληκες τὴν καρδίαν σου ἀνωφέλευτα, δὲν εἶναι κάλλιον νὰ τὰ λέγῃς τώρα μὲ ὄφελός σου, νὰ κατακρίνῃς τοῦ λόγου σου μετὰ δακρύων καὶ ὀδυρμῶν πρὸ τῆς δίκης; ἐκείνης τῆς φοβερᾶς, νὰ φύγῃς δίκην τὴν ἔνθικον;

Ε'. Νουθεσία. Περὶ τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Σωτῆρός μας.

Περισσότερον δὲ ἀπὸ ὅλα ταῦτα, αὐξάνει τὸν πόνον τῆς συντριβῆς σου τὸ ἄπειρον πλῆθος τῶν εὐεργεσιῶν τῆ Σωτῆρός σου· ὅτι ὅσον στοχάζεσαι ταῖς καλοσύναις, ὁπῆ σοῦ ἔκαμεν ὁ πανάγαθος, τοσοῦτον μᾶλλον ἐντρέπεσαι τὴν πρὸς αὐτὸν ἀχαριστίαν καὶ πονηρίαν σου. Οὕτως εἶχασι καὶ οἱ Προφῆται συνήθειαν, νὰ παρακινοῦσι τὸν λαὸν εἰς μετάνοιαν καὶ συντριβὴν τῆς καρδίας, καθὼς ἔκαμεν ὁ Νάθαν πρὸς τὸν Δαβίδ, καὶ πρὶν τὸν ἐλέγξῃ διὰ τὴν μοιχείαν, τοῦ ἀνήγγειλε τὰς εὐεργεσίας καὶ χάριτας, ὁποῦ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἐνθυμήσου γῆν καὶ σὺ τὰς Θείας δωρεάς, καὶ εὐεργεσίας, ὁποῦ σὲ ἔπλασεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι, σὲ ἐλύτρωσε διὰ τοῦ παναχράντου αὐτοῦ καὶ τιμίου Αἵματος, σοῦ ἐχάρισε τὸ Ἱερὸν Βάπτισμα, σὲ διαφυλάττει ἀπὸ διαφόρους περιστάσεις, καὶ σκέπει σε, καὶ ἁπλῶς, ὅσα πράγματα εἶναι εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἅπαντα εἰσὶν εὐεργεσίαι Θεοῦ πρὸς ὑπηρεσίαν σου· ὁ οὐρανός, ἡ γῆ, καὶ ἡ θάλασσα, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς ὁρατά τε καὶ ἀόρατα, τὰ ὁποῖα ἀφίνω διατὶ τὰ ἔγραψα εἰς τὸ ιβ'. Κεφάλαιον, καὶ ἀνάγνωσον αὐτὸ μετὰ τὴν νουθεσίαν ταύτην, ὅτι ἐκεῖ βλέπεις πάσας τὰς ἀχαριστίας σου. Πῶς τολμᾷς λοιπὸν, καὶ πικραίνεις μὲ τὰς ἁμαρτίας σου τοιοῦτον εὐεργέτην πλουσιοπάροχον, ὅστις ὑπέμεινε τόσους ὀνειδισμοὺς καὶ ῥαπίσματα, φραγγελώσεις, καὶ σταυρικὸν θάνατον, διὰ νὰ σὲ λυτρώσῃ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ δαίμονος; Κύτταξε γῆν πόσας αἰτίας ἔχεις νὰ πενθῇς ὀδυρόμενος, βλέπωντας ποσάκις ἐξανεστάυρωσες ἕνα Δεσπότην τοσοῦτον γλυκύτατον. Ταῦτα πάντα συλλογιζόμενος, ἀναρίθμησον ἀπὸ τὸ ἓν μέρος τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ, καὶ συμπάθειαν, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὴν μεγάλην ἀγνωμοσύνην σου, καὶ ἐπίστρεψον εἰς αὐτὸν μετὰ συντετριμμένης καρδίας, αἰτῶν συγχώρησιν, καὶ ἐξομολογούμενος πάσας τὰς ἁμαρτίας σου μὲ ταπείνωσιν. Οὗτοι εἰσὶν ἀδελφέ μου, οἱ στοχασμοί, ὁποῦ ὠφελοῦσι πολλὰ τοὺς ἀναγινώσκοντας, καὶ φέρνουσιν εἰς τὴν καρδίαν τὴν συντριβὴν, ἡ ὁποία

ἦναι τὸ κλειδίον τῆς μετανοίας· καὶ κάμνει χρεία νὰ τοὺς ἀναγινώσκῃς πολλάκις μὲ προσοχὴν καὶ εὐλάβειαν εἰς καιρὸν πρέποντα καὶ εὐάρμοστον, καὶ εἰς τόπον ἥσυχον καὶ ἀτάραχον, ὅτι πολλαῖς φοραῖς ἀρχίζει τινὰς προσευχὴν χωρὶς εὐλαβείας καὶ κατανύξεως, καὶ μετὰ ὥραν ὀλίγην κατανύγεται, καὶ τελειώνει τὴν εὐχὴν μὲ τὰ δάκρυα. Διὰ τοῦτο ἀνάγνωθε καταμόνας τὰ προρρηθέντα χωρὶς ἀμέλειαν, καὶ λέγε Εὐχὰς κατανυκτικὰς, ὅσας δύνασαι· διότι, ὅταν ὁ μετανοῶν ἀποκτήσῃ πνεῦμα συντριβῆς, τότε παρευθὺς ἐπιστρέφει πρὸς αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος, καὶ αὐτὸς λαμβάνεται ὡς τέκνον Θεοῦ. Ὁ γὰρ εὔσπλαγχνος Πατὴρ προϋπαντᾷ, ἀσπάζεται τὸν ἄσωτον παῖδα, καὶ προσπάζει νὰ τὸν ἐνδύσουν τὴν πρώτην στολὴν τῆς χάριτος, καὶ νὰ τοῦ δώσουν τὸ δακτυλίδιον τῶν Μυστηρίων τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἤγουν τὴν καινὴν ἐπίγνωσιν τῶν ἀποκρύφων θείων πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἁμαρτωλῶν ἀγνώριστα. Αὐτὴν τὴν ὥραν ἀγάλλονται τὰ οὐράνια, καὶ οἱ Ἄγγελοι πανηγυρίζουσι ψάλλοντες, καὶ ἁπλῶς ἅπασα ἡ Οἰκουμένη εὐφραίνεται ὁποῦ πρότερον ἐλυπεῖτο διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ τώρα εἰς τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ ἀγάλλονται πάντα τὰ πέρατα. Ἐξαιρέτως δὲ ὁ Ποιμὴν ὁ καλὸς, ὅστις μὲ τόσον κόπον καὶ ἱδρῶτα πυρὲ τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον, καὶ συγχαίρεται εἰς τὴν εὕρεσιν τούτου μὲ τοὺς φίλους καὶ γείτονας. Γίνωσκε δὲ ἀκριβῶς, ὅτι ὅσον εἶσαι πολλὴ ἡ συντριβὴ καὶ ταπείνωσις τοῦ μετανοοῦντος, τόσον ἔχει καὶ μεγάλην διάθεσιν διὰ ὑψηλοτέρην χάριν, καὶ ἀξιώνεται ἐλεημοσύνης μεγίστης· ὅτι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ κρίσις εἶναι προετοιμασία τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ. Τῆς κρίσεως εἶναι ἴδιον νὰ ἐξετάξῃ τὴν αἰτίαν, καὶ τῆς δικαιοσύνης, νὰ τελειώσῃ τὴν ἀπόφασιν. Ἡ ψυχὴ γοῦν, ὁποῦ ἔπραξε καὶ τὰ δύω ταῦτα, τουτέστιν εἰσῆλθεν εἰς κρίσιν μετ' αὐτῆς, καὶ μὲ ταπείνωσιν γνωρίζει τὸ πταίσιμον, ὁποῦ ἔκαμε, νὰ καταφρονίσῃ τὸν Κτίστην διὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ κτίσματος, καὶ οὕτω τελειώνει κατ' αὐτῆς καὶ ἀπόφασιν. Ὅτι, ὁ καταφρονήσας τὸν Θεὸν, νὰ ταπεινωθῇ ἕως ἐδάφους, καὶ νὰ ἐκτελίσῃ τὸ λόγου του, καὶ ὅστις ἀτάκτως ἔλαβεν ἡδονὴν καὶ ἀπόλαυσιν εἰς τὰ κτίσματα, νὰ πονέσῃ καὶ παιδευθῇ αὐστηρῶς διὰ τὴν ἡδονὴν ταύτην τῆς ἁμαρτίας, διὰ νὰ ἑτοιμασθῇ, νὰ γένῃ θρόνος Θεοῦ, καὶ τῆς θείας σοφίας κατοικητήριον. Ἤξευρε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι, ὁπόταν θέλει ὁ Κύριος, νὰ ὑψώσῃ μίαν ψυχὴν εἰς ὑψηλότερα πράγματα, τὴν προγυμνάζει μὲ ὁρμοὺς, ἐπιθυμίας καὶ θλίψεις τοῦ πνεύματος, καὶ κακοπαθείαις τοῦ σώματος, διὰ νὰ τὴν ἀξιώσῃ τῶν δωρεῶν αὐτῶν. Θέλωντάς, νὰ προπορεύεται πάντοτε οὗτος ὁ θρίμβος χειμὼν γεμάτος βροχαῖς καὶ ταραχαῖς, ἔπειτα νὰ ἔρχεται τὸ πολυανθὲς καὶ κάρπιμον ἔαρ τῶν δωρεῶν καὶ χαρισμάτων τοῦ Θείου Πνεύματος· καὶ ὅσον μέλλει νὰ ἦναι αἱ δωρεαὶ μεγαλήτεραι, τοσοῦτον πρέπει νὰ ἦναι καὶ αἱ θλίψεις τρανήτεραι, ὁποῦ διὰ τοῦτο προτρέχουσι. Μὴ λυπηθῇ γὰν τινὰς, οὔτε πικρανθῇ, ὅταν ταῦτα πάσχῃ, ἀλλὰ ἂς χαίρεται μάλιστα, ἐπειδὴ αὐτὰ εἶναι σημεῖον καὶ ἀρραβὼν τῆς μελλούσης χάριτος, ὁποῦ θέλει νὰ τὸν ἀξιώσῃ ὁ Κύριος. Ἀρκοῦσι τοσαῦτα περὶ συντριβῆς, καὶ ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸ β'. μέρος τῆς Μετανοίας, τουτέστιν εἰς τὴν ἁγίαν Ἐξομολόγησιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ Ἐξομολογήσεως.

Ἀναμεταξὺ εἰς τὰς λοιπὰς δωρεὰς, μᾶς ἔδωσεν ὁ πανσόφος Ἰατρὸς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Θεὸς, καὶ τὸ τῆς Μετανοίας μυστήριον, διὰ νὰ ἀφανίζωμεν, δι' αὐτῆς πάσαν τὴν

ενέδρας τῦ δαίμονος, δίδωντάς μας δύναμιν διὰ τὴν ἄπειρον αὐτοῦ ἀγαθότητα νὰ γενώμεσθεν πάλιν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν διὰ ταύτης τῆς μετανοίας ἀναμάρτητοι, ὡς τὸ πρότερον, καὶ ἀνεύθυνοι τῆς αἰωνίου κολάσεως. Τὸ β'. γοῦν μέρος ἐστὶν ἡ ἁγία Ἐξομολόγησις, χωρὶς τῆς ὁποίας δὲν εἶναι βολετὸν νὰ σωθῇ τινάς, διὰ ὅσας ἀρετὰς καὶ ἂν ἔχῃ. Αὐτὴν τὴν Ἐξομολόγησιν ὀρέγεται περίσσα ὁ Κύριος, καὶ οἰκονομᾷ μὲ ποικίλους τρόπους, νὰ γνωρίσῃ τὸ πταίσιμόν του ὁ ἄνθρωπος, νὰ τὸ εἰπῇ μὲ καρδίας ταπείνωσιν. Διὰ τοῦτο ἐπαρακίνησε τὸν Προπάτορα, ὅταν ἔπεσεν εἰς τὴν παρακοὴν νὰ γνωρίσῃ τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ, καὶ τοῦ εἶπεν· Ἀδάμ, ποῦ εἶσαι; τουτέστι πῶ ἔπεσες, πόσον κακὸν ἔπραξες, στρέψε εἰς μετάνοιαν, καὶ ὁμολόγησον τὸ ἁμάρτημά σου, νὰ λάβῃς συγχώρησιν. Τὸ αὐτὸ εἶπε τῆς Εὔας, τοῦ Καΐν, καὶ εἰς ἄλλους διαφόρους τόπους τῆς παλαιᾶς Γραφῆς φαίνεται ὠφέλιμος ἡ Ἐξομολόγησις. Ὁ Σολομὼν λέγει, ὅτι ὁ κρύπτων ἁμαρτίας, καὶ τὰ ἐξῆς, ἤγουν ὅστις κρύπτει τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, δὲν σώνεται, καὶ ὅποιος αὐτὰς ἐξομολογεῖται, λαμβάνει ἔλεος. Ἔτι δὲ καὶ ὁ Προφητάναξ ἐπαινεῖ ταύτην τὴν πρᾶξιν εἰς διαφόρους Ψαλμούς, λέγων· Ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου. Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ, καὶ ἄλλα ὅμοια. Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας λέγει, ἐὰν ἔχῃς τίποτες ἁμάρτημα, ἀποκάλυψέ το, ἵνα δικαιωθῇς. Ἰδοὺ πῶς ἡ Ἐξομολόγησις δικαιώνει τὸν ἄνθρωπον. Εἶχα καὶ ἄλλας πολλὰ μαρτυρίας τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Γραφῆς, ἀλλὰ τὰς παρατρέχω, διατὶ ἔχω νὰ συντύχω πολλὰ διὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, ἐπειδὴ αὐτὴ εἶναι ἀρχὴ τῆς σωτηρίας ἡμῶν. Καὶ μὴν ἐντραπῇ τινὰς νὰ ἐξομολογηθῇ ὅσα ἔπραξεν, ὅτι ἡ αἰσχύνη, ὁποῦ λαμβάνει, ὅταν τὰ λέγῃ τοῦ Πνευματικοῦ, εἶναι ἕνα μέρος τοῦ κανόνος· καὶ διατὶ ἡ ἐντροπὴ εἶναι βαρέα τιμωρία, μᾶς προστάζει ὁ Κύριος νὰ ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας μας, νὰ λαμβάνωμεν αἰσχύνην ἀντὶ κολάσεως. Περὶ ταύτης τῆς Ἐξομολογήσεως ἔγραψαν τινὲς διδάσκαλοι διαφόρους ἑρμηνείας· ἀμὴ διατὶ εἶναι πολύλογοι ἐσυνάθροισα ἀπὸ ὅλους ἕνα μικρὸν σύντομον τρόπον, ἱκανὸν καὶ ἁρμόδιον νὰ ἐξαγγείλῃ πᾶς ἕνας τὰς ἁμαρτίας του, ὡς χρειώστης τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ χαῦνον τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐὰν ὀρέγεσαι νὰ φιλοκαλήσῃς μὲ τὴν Ἐξομολόγησιν, καὶ νὰ καθαρίσῃς ὅλους τοὺς ῥύπους τῆς συνειδήσεως, διὰ νὰ εὑρεθῇ ἡ ψυχή σου λελαμπρυσμένη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, μὴ ὑπάγῃς ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν εἰς αὐτὸ τὸ μυστήριον, χωρὶς τὴν πρέπουσαν προετοιμασίαν, καθὼς ποιοῦσι τινὲς ἀμαθεῖς. Διὰ τοῦτο μήτε ἐξομολογεῦμπατε καλῶς, οὔτε τί νὰ εἰποῦσιν ἠξεύρουσιν, ἀλλὰ φύλαξον ἀκριβῶς αὐτά, ὁποῦ εἰς νουθεσίαν σοῦ γράφομεν, ἐὰν θέλῃς νὰ λάβῃς τελείως τῶν ἁμαρτιῶν σου τὴν συγχώρησιν.

Πρῶτον ἑτοιμάσου δύω ἢ τρεῖς ἡμέρας προτήτερα, καὶ στοχάσου πόσος καιρὸς εἶναι ὁποῦ δὲν ἐξομολογήθης, καὶ ἀπ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἕως τώρα ἐρεύνησε μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν εἰς πόσα ἁμαρτήματα ἔπεσες, καὶ μὴν ἀμελήσῃς εἰς ἑτοῦτο ποσῶς, ἀλλὰ βάλε ἔννοιαν καὶ προθυμίαν τοσαύτην, ὥσπερ νὰ ἦτον ἡ μεγαλήτερη ἀνάγκη τοῦ σώματος. Λόγου χάριν, ἐὰν ἦσουν ἐπίτροπος, ἢ γραμματικὸς τινὸς Ἄρχοντος εἰς ὅλα του τὰ χωρία, νὰ δίδῃς τῶν ἀνθρώπων, καὶ νὰ λαμβάνῃς τὴν ἐσοδίαν του, καὶ κάθε χρόνον νὰ σὲ κραίζῃ, νὰ δίδῃς λόγον, τίνος καὶ τίνος ἔδωσες σῖτον, οἶνον ἔλαιον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, νὰ σοῦ τὰ κάμῃ καλά, τὰ δὲ ἐπίλοιπα νὰ πληρώσῃς, ὁποῦ ἐσὺ ἐδαπάνησες, δὲν ἐπιμελήσαν τόσον, ὑπῆ νὰ μὴν ἀσχολήσῃς ἕνα ἄσπρον, διὰ νὰ μὴν τὸ πληρώσῃς ἀπὸ ἐδικόν σου, καὶ ζημιωθῇς; Τόσην ἐπιμέλειαν πρέπει νὰ βάλῃς, καὶ περισσοτέρην εἰς ταύτην τὴν ἀναγκαίαν ὑπόθεσιν, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν κινδυνεύεις νὰ ζημιωθῇς χίλια φλωρία ἢ ἄλλα πρόσκαιρα πράγματα, ἀλλὰ ζωὴν αἰώνιον καὶ εὐφροσύνον, νὰ καταχριθῇς εἰς κόλασιν ἀτελεύτητον, ἐὰν ἀμελήσῃς εἰς ταύτην τὴν ἐργασίαν. Ἐρεύνησον οὖν τὰς δέκα Ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, τὰ ἑπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα, τὰς πέντε αἰσθήσεις, τὰ ἄρθρα τῆς Πίστεως, τὰ ἑπτὰ ἔργα τῆς ἐλεημοσύνης,

σωματικὰ, καὶ πνευματικὰ, καὶ πᾶσαν ἄλλην παραγγελίαν τῆς Ἐκκλησίας μας, συλλογιζόμενος, εἰς πόσους τρόπους, καὶ πόσαις φοραῖς ἔπεσες εἰς τὴν ἁμαρτίαν, μὲ νοῦν, μὲ λόγον, ἢ μὲ ἔργον, καὶ ὅλα τὰ συνακόλουθα, περὶ τῶν ὁποίων γράφομεν ἐδῶ παρακάτω. Δεύτερον, εἶσαι χρεώστης νὰ εἰπῇς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἁμαρτημάτων σου, ἐὰν ἐνθυμᾶσαι πόσαις φοραῖς ἥμαρτες, ἢ κἂν νὰ εἰπῇς πόσον καιρὸν εὑρίσκοσουν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἐὰν ἡμάρτανες ὁσάκις εἶχες καιρὸν ἐπιτήδειον, ἢ ἐγκρατεύεσθν ἡμέρας τινὰς διὰ νὰ καταλάβῃ ὁ ἰατρὸς τὴν τῆς ἀσθενείας ποιότητα, νὰ τὴν ἰατρεύσῃ κατὰ τὸ πρέπον. Τρίτον, δὲν φθάνει μόνον νὰ εἰπῇς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ συνακόλεθα, ἤγουν, Ποῦ. Πῶς. Πότε. Μὲ τίνα, καὶ ποταπὴν ἁμαρτίαν ἐτέλεσας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὁποῦ βαρύνουσι τὸ ἀνόμημα, ὅτι νὰ ἁμαρτήσῃς μὲ γυναῖκα ἄνανδρον, εἶναι πορνεία· μὲ ὕπανδρον, μοιχεία, ὁποῦ εἶναι βαρύτερον· μὲ Καλογραίαν Ἱερουσλία, ἢ μοιχεία πνευματική· μὲ συγγενῆ, αἱμομιξία· μὲ κόρην στανικῶς της, βία, καὶ πρέπει νὰ εἰπῇς ὅσα βαρύνουσι τὸ ἀνόμημα· εἰς τί τόπον τὰ ἔκαμες· ὅτι βαρύτερον εἶναι νὰ ἁμαρτήσῃς εἰς τὸ φανερὸν ἢ εἰς ἀφιερωμένον τόπον, πάρεξ νὰ τὸ κάμῃς ἀπόκρυφα. Γίνωσκε δὲ ἀκριβῶς, καὶ τοῦτο, ὅτι δὲν πρέπει νὰ πολυδιηγᾶσαι τοῦ Πνευματικοῦ ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς ὑποθέσεως, πῶς καὶ πῶς ἥμαρτες· ἀλλὰ εἰς ὀλίγα λόγια νὰ εἰπῇς μόνον τὸ ὄνομα, καὶ τὸ εἶδος τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὸν ἀριθμὸν, ποσάκις ἥμαρτες, καὶ νὰ μὴ διηγᾶσαι ἄχρηστα καὶ ἄπρεπα λόγια, ὁποῦ δὲν κάμνουσι χρεία, οὔτε νὰ ὁμολογήσῃς τὸ ἄλλο πρόσωπον, ὁποῦ ἐπράξατε ἀντάμα τὴν ἁμαρτίαν, ἤγεν, νὰ μὴν εἰπῇς, ἔκλεψα μὲ τὸν δεῖνα ἄνθρωπον, ἢ ἐπόρνευσα μὲ τὴν δεῖνα γυναῖκα, ἀλλὰ μόνον εἰπὲ τὸ ἁμάρτημα, τὸ δὲ ὄνομα δὲν εἶναι πρέπον νὰ φανερώσῃς. Γίνωσκε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὰ σαρκικὰ ἁμαρτήματα γίνονται μὲ τέσσαρους τρόπους· μὲ τὸν νοῦν καὶ διάνοιαν, μὲ τὸν λόγον, μὲ τὴν ἀφὴν, καὶ μὲ τὸ ἔργον. Ἐὰν ἔν ἥμαρτες μὲ τὸ ἔργον, ἀρκεῖ νὰ εἰπῇς, ἐπόρνευσα. Ἐὰν ἐγγίξῃς μὲ τὸ χέρι, εἰπὲ πόσαις φοραῖς. Ἐὰν μὲ λόγια μόνον ἐσύντυχες, εἰπὲ πῶς ἐλάλησες λόγια αἰσχρὰ καὶ ἄσχημα, διὰ νὰ παρακινήσῃς εἰς τὸ κακὸν, ἢ διὰ μετεωρισμὸν, καὶ μὴ κάθεσαι νὰ λέγῃς τί, καὶ τὶ λόγον εἶπες. Εἰ δὲ πάλιν κατὰ διάνοιαν ἥμαρτες, φθάνει νὰ εἰπῇς, ὅτι εἶχες ῥερυπωμένους λογισμοὺς τῆς πορνείας, ἑκουσίως, ἢ στανικῶς σου. Πέμπτον, καὶ τελευταῖον ἐξέταξε νὰ εὕρῃς ἕνα Πνευματικὸν ἰατρὸν, νὰ ἦναι γραμματισμένος, ἢ ἔμπειρος εἰς τὴν πρᾶξιν νὰ γνωρίζῃ καλὰ τὰς πληγὰς, διὰ νὰ δίδῃ καὶ τὰ ἰατρικὰ τῶν τραυμάτων ἁρμόδια, καθὼς ἤθελες κάμει εἰς τὴν σωματικὴν πληγὴν νὰ γυρέψῃς τὸν σοφώτερον ἰατρόν. Ὅτι ἴδαμεν πολλοὺς τὴν σήμερον, ὁποῦ διὰ νὰ μὴν ἠξεύρουν νὰ ἰατρεύσουσιν, ἐθανάτωσαν πολλοὺς ἀσθενεῖς, τὸ ὁποῖον ἠμποροῦμεν νὰ εἰπῶμεν καὶ εἰς τοὺς Πνευματικούς· διατὶ ὅταν ἕνας τυφλὸς γίνεται ὁδηγὸς ἄλλου τυφλοῦ εἶναι χρεία, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, νὰ πέσουσιν εἰς τὸν λάκκον ἀμφότεροι. Ὅταν οὖν εὕρῃς καλὸν Πνευματικὸν, μὴν ὑπάγῃς πλέον εἰς ἄλλον τινά. Εἰ δὲ πραγματεύεσαι τὴν Ἐξομολόγησιν, οὐδὲν ὠφελᾶσαι. Λόγου χάριν, νὰ ἐξομολογηθῇς εἰς ἕναν τόσαις φοραῖς, ἔπειτα διατὶ ἐξανάπεσες πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν ἁμαρτίαν, ἐντρέπεσαι αὐτὸν τὸν Πνευματικὸν καὶ πηγαίνεις εἰς ἄλλον, διὰ νὰ λάβῃς ὀλίγην αἰσχύνην, ἢ κανόνα ἐλαφρότερον, τότε γίνωσκε, ὅτι ἡ Ἐξομολόγησις αὐτὴ δὲν ὠφελᾷ, ἀλλὰ ἀδιόρθωτος εἶσαι, ἐὰν δὲν ὑπάγῃς εἰς τὸν πρῶτον νὰ τὰ εἰπῇς.

Ἡ Ἐξομολόγησις πρέπει νὰ ἔχῃ αὐτὰ τὰ δέκα ἰδιώματα, ἀ. νὰ ἦναι ἁπλῆ καὶ βραχέα, νὰ μὴ λέγῃς ἄκαιρα λόγια, ἱστορίας καὶ παραμύθια, καθὼς κάμνουσι τινὲς γυναῖκες ἄγνωσταις, ἀλλὰ μόνον τὰ χρειαζόμενα· β. ταπεινὴ, νὰ γνωρίζῃς πῶς εἶσαι ἁμαρτωλὸς καὶ ταλαίπωρος, καὶ νὰ μὴ καυχᾶσαι, ἀλλὰ νὰ ἔχῃς λόγια ταπεινὰ καὶ σχήματα· γ. ἀληθὴς, χωρὶς ψεῦδος καὶ πρόφασιν, μήτε ὀλιγώτερον νὰ εἰπῇς ἀπὸ ὅσα ἔπραξες, μήτε περισσότερον, ἀλλὰ μόνον ὅσα γινώσκεις καὶ ἐλέγχει σε ἡ συνείδησις, χωρὶς τινὰ πρόφασιν· ἤγεν

νὰ μὴ λέγῃς, ὁ διάβολος μὲ ἠπάτησε καὶ ἥμαρτησα, ἢ ὁ δεῖνας ἄνθρωπος ἦτον αἰτία, καθὼς λέγουσι τινὲς ἀφρονέστατα, καὶ νὰ ἐλαφρύνωσι τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας τους, ἢ ὁποίαις πρόφασις εἶναι αἰτία, καὶ στρέφουσιν ἀσυγχώρητοι. Διὰ τοῦτο κάμνει χρεία (καθὼς λέγει ὁ Δαβὶδ· Εἶπα, ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ) νὰ κατακρίνῃς τὸ λόγου σου, πῶς ἦσουν αἰτία καὶ ἥμαρτες, καὶ ὄχι ἄλλος τινάς· ὅτι καλὰ ἠμπορεῖ ὁ Διάβολος, ἢ ἄλλος τὶς νὰ σὲ παρακινήσῃ εἰς τὸ κακὸν, νὰ σὲ συναξεύσωσιν δὲν δύνανται ὅμως, ὅτι εἰς τὸ θέλημά σου εἶναι, νὰ τὸ κάμῃς, ἢ ὄχι. Ὅσον οὖν κατακρίνῃς τὸ λόγου σου ἐπὶ τῆς γῆς εἰς τὸ Πνευματικὸν ἐτοῦτο Κριτήριον, τοσοῦτον ἐν οὐρανοῖς δικαιώνεσαι, ὅτι μόνον εἰς τὰς ἐξωτερικὰς κρίσεις ὠφελᾶσαι προφασιζόμενος, ἀμὴ ἐδῶ, ὅσον προφασίζεσαι, τόσον μάλιστα κατακρίνεσαι· δ'. πρέπει νὰ ἦναι ταχεῖα ἡ Ἐξομολόγησις, ἤγουν, ὡς ἁμαρτήσεις, νὰ τρέχῃς πρὸς τὸν Πνευματικὸν, καθὼς κάμνεις εἰς τὴν πληγὴν τοῦ σώματος· ε'. διακριτικὴ, μὲ εὐτακτα καὶ φρόνιμα λόγια, τόσον εἰς τὸν μετανοοῦντα, ὡς καὶ εἰς τὸν Πνευματικὸν, νὰ εἶναι γνωστικὸς, νὰ ἐξετάζῃ ἐπιδέξια, καὶ μάλιστα τὰς γυναῖκας μὲ εὔσχημα λόγια· ς'. νὰ ἦναι μετὰ αἰδοῦς, ἤγουν νὰ εὐλαβῆσαι, καὶ νὰ ἐντρέπεσαι, ὅτι ἐλύπησες τὸν Θεὸν, καὶ ἔβλαψες τὴν ψυχήν σου καὶ τὸν πλησίον· καὶ καθὼς ὁ τελώνης δὲν ἐτόλμα νὰ κυτταξῃ πρὸς οὐρανὸν, νὰ α"χύνεσαι, ἵνα παρὰ τῷ Θεῷ εὕρῃς ἔλεος, ὅτι ἡ ἐντροπὴ εἶναι ἕνα μέρος τῆς μετανοίας· ζ'. σῶα καὶ ἀκέραια, τουτέστι νὰ μὴ κρύψῃς τίποτας, διὰ νὰ εἰπῇς εἰς ἄλλον Πνευματικὸν, καὶ τοῦτο εἶναι Ἱεροσυλία, ἔξω, νὰ ἀσχοληθῇς ἀπὸ λήθην κανένα μικρὸν πταίσιμον, ὅτι τὰ μεγάλα ἀνομήματα δὲν ἀσχολοῦνται· η'. μυστικὴ, εἰς τόπον ἀπόκρυφον, νὰ μὴ τὴν ἀκούσῃ ἄλλος τινάς, καὶ ὅς τις παραφουχραστῇ, ἁμαρτάνει βαρέως· καὶ εἶναι χρεώστης νὰ μὴ τὸ ὁμολογήσῃ ποσῶς, ἐὰν ἔκοπταν καὶ τὴν κεφαλήν του· καθὼς καὶ ὁ Πνευματικὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ φανερώσῃ τὴν ἁμαρτίαν τινός, κἂν εὑρίσκῃ αὐτὸν ὁ ἐξομολογηθεὶς, ἢ κἂν μεγάλην ζημίαν τοῦ κάμῃ, ἀλλὰ νὰ τὴν ἔχῃ ἀπόκρυφον· θ'. θρηνητικὴ, μὲ δάκρυα καὶ λύπην ἀπὸ καρδίας, νὰ μισᾷς τὸ ἁμάρτημα, ἔχωντας εἰς τὸν νοῦν σου νὰ μὴ τὸ κάμῃς πλέον· ὅτι ἐὰν δὲν ἔχῃς γνώμην, καὶ θέλησιν στερεὰν, νὰ μὴν ἁμαρτήσῃς πλέον, καὶ νὰ φύγῃς ἀπὸ τὸν τόπον, καὶ πρόσωπον, ὅπου ἂν ἔπεσες, δὲν εἶναι ἀληθινὴ ἡ μετάνοιά σου, οὔτε συγχωρημένος εἶσαι. Λόγε χάριν, ἐὰν ἐπόρνευσες μὲ γυναῖκα τὴ οἰκουσα, νὰ τὴν διώξῃς, καθὼς εἴπομεν ἄνωθεν, ἢ μὲ ἄλλην, νὰ μὴν ὑπάγῃς πλέον νὰ τὴν ἀνταμώσῃς. Ἐὰν ἐβλασφήμησες εἰς τὸ παιγνίδι, νὰ μὴ παίξῃς πλέον. Ἐὰν προγινώσκῃς, ὅτι μέλλει νὰ μεθύσῃς εἰς τὸ συμπόσιον, ὁποῦ σὲ ἔχουσι καλεσμένον, νὰ μὴν ὑπάγῃς, ὅτι ἡ μέθη εἶναι σχεδὸν ὡς καὶ τὴν πορνείαν. Ἐὰν κρατῇς ξένον πρᾶγμα, νὰ τὸ δώσῃς εὐθύς. Ἂν σὲ ἔπταισε τινάς, νὰ τὸ συγχωρήσῃς ἐξ ὅλης σου τῆς καρδίας, καὶ ἄλλα ὅμοια. Εἰδὲ καὶ εὑρίσκεσαι εἰς ἓν ἀπὸ ταῦτα, φαίνεται πῶς δὲν εἶναι ἀληθὴς ἡ μετάνοιά σου, καὶ δὲν πρέπει ὁ Πνευματικὸς, νὰ σοῦ συγχωρήσῃ. Δίκατον καὶ ὕστερον, πρέπει νὰ ἦσαι ἕτοιμος πρὸς τὴν ἱκανοποίησιν, ἤγουν νὰ ἔχῃς εἰς τὸν νοῦν σου βεβαίως, νὰ κάμῃς τὸν κανόνα, ὁποῦ σοῦ δώσει ὁ ἰατρὸς, ἀόκνως, ὅσον ἠμπορέσεις ταχύτερον. Ἂς προσέχῃ γοῦν πᾶς ἕνας ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς ταύτην τὴν ἀναγκαίαν ὑπόθεσιν, νὰ μὴ ζημιώνεται, βαρρῶντας πῶς εἶναι ἐξομολογημένος, καὶ νὰ μὴν ἦναι· ὅτι ἐὰν ἀστοχήσῃς ἕνα θανάσιμον ἀνόμημα ἀπὸ τὴν ἀμέλειάν σου, δὲν εἶσαι τελείως συγχωρημένος. Διὰ τοῦτο γράφομεν ἐδῶ κάτω τὰς δέκα Ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, δείχνωντάς σε, ποσάκις ἁμαρτάνεις εἰς πᾶσαν μίαν, διὰ νὰ ἔχῃς τὸν τρόπον τῆς ἐξομολογήσεως εὐκολώτερον. Ὅταν οὖν ὑπάγῃς εἰς τὸν Πνευματικὸν, σταμάτησον ἔμπροσθεν αὐτοῦ μὲ ταπείνωσιν καὶ εὐλάβειαν, ὅσην ἔχεις πρὸς τὴν Εἰκόνα τοῦ Δεσπότη, ἀντὶς τοῦ ὁποίου εἶναι αὐτὸς ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, ὥσπερ τοποτηρητὴς αὐτοῦ καὶ ἐπίτροπος· ἔπειτα εἰπὲ πρὸς αὐτὸν ταῦτα, κλίνωντας εἰς τὴν γῆν τὸ πρόσωπον.

Πρώτη Ἐντολή· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου.

Δὲν ἠγάπησα Κύριον τὸν Θεόν μου, καθὼς μὲ προστάζει, ἐξ ὅλης μου τῆς ψυχῆς καὶ δυνάμεως, οὔτε κατὰ χρέος τοῦ εὐχαρίστησα εἰς τὰς εὐεργεσίας, ὁποῦ μοῦ ἔκαμεν. Ἔπειτα εἰπὲ ὅσα ἁμαρτήματα ἐνθυμᾶσαι, καὶ ἔπραξες κατὰ τῆς Ἐντολῆς ταύτης· ἤγουν, ἐὰν ἔχῃς ἀμφιβολίαν τινὰ εἰς κανένα ἀπὸ τὰ Ἄρθρα τῆς Πίστεως· τὰ ὁποῖα περιέχονται εἰς τὸ Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, καὶ τὰ ἑξῆς. Ἐὰν ἔκαμες μαγείαν, ἢ γοητείαν· ἢ ἔχυσες μόλυβδον, ἢ κάρβουνα εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀσθενοῦς, ἢ ἀποδένεις ζῶα, νὰ μὴ τὰ φάγῃ ὁ λύκος, ἢ ἀνδρόγυνα νὰ μὴ σμίξουσιν, ἢ γιατρεύεις ζάλην, ἢ ἄλλας πράξεις ὁμοίας μετέρχεσαι. Εἴ τις ὀρέγεται νὰ ἰδῇ πόσον βαρέα κανονίζονται τὰ τοιαῦτα, ἂν ἀναγνώσῃ τὸν Νομοκάνονα τὸ ἀ. Κεφ. τοῦ μ΄. στοιχείου εἰς τὸν Ματθαῖον, καὶ τὸν ξ΄. Κανόνα τῆς Τρούλλης, καὶ τὸν πγ΄. τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, νὰ θαυμάσῃ. Ὅσα γοῦν ἐνθυμᾶσαι καὶ ἔπραξες, ὅπου νὰ ἐγγίζουν εἰς τὸ σέβας τοῦ Θεοῦ, ἐξομολογήσου τα, καὶ μάλιστα, ἐὰν εἶπες λόγον τινὰ βλάσφημον κατ' αὐτοῦ, ἢ τινὸς τῶν Ἁγίων. Ἐὰν ἐπαραπονέθης εἰς τὰς θλίψεις καὶ ἀῤῥωστίας σου, καὶ δὲν εὐχαρίστησες τῷ Κυρίῳ ὡς ἔπρεπεν. Ἐὰν ἀναθεμάτισες τινὰ Χριστιανὸν, ἢ παρέδωσες τῷ Διαβόλῳ, καὶ ἄλλα ὅσα ἐνθυμᾶσαι, καὶ ἔπραξες κατὰ τῆς ἐντολῆς ταύτης.

Β΄. Ἐντολή· Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ.

Περὶ δὲ τὴν β΄. Ἐντολὴν εἰπὲ, πόσαις φοραῖς ὤμοσες τὸν Θεόν, ἢ τινὰ Ἅγιον, χωρὶς ἀνάγκης μεγάλης, ἀλήθεια, ἢ ψεύματα. Ἐὰν ὤμοσες νὰ φυλάξῃς τάσσιμον εὔλογον καὶ δὲν τὸ ἐφύλαξες, ἢ νὰ κάμῃς ζημίαν τινὸς καὶ τὸ ἔπραξες, διὰ νὰ μὴν ἐπιορκήσῃς, καὶ ἔβαλες ἄλλον, καὶ ὤμοσεν. Ἐὰν δὲν νουθετᾷς τὰ τέκνα καὶ δούλους, νὰ μὴν ὀμνύουν. Γίνωσκε δὲ ἀκριβῶς, ὅτι ὁπόταν τάξῃς, ἢ ὀμόσῃς, νὰ κάμῃς, τινὰ θεάρεστον πρᾶξιν, εἶσαι χρεώστης νὰ τελέσῃς ταχέως τὸ τάσσιμον διὰ νὰ μὴν ἀστοχήσῃς, καὶ ἔχῃς διπλοῦν τὸ ἁμάρτημα, πῶς δὲν ἔκαμες τὸ ἀγαθὸν, καὶ πῶς ἐπιώρκησες. Εἰς δὲ καὶ δὲν εἶναι τῆς δυνάμεώς σου τὸ τάσσιμον, ἢ δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν σου, δὲν σὲ βιάζει ὁ Νόμος νὰ τὸ τελέσῃς, μόνον διὰ τὸν ὅρκον κανονίζεσαι. Ἐὰν δὲ ταχθῇς, ἢ ὀμόσῃς, νὰ κάμῃς καθὼς τινὲς ἀνόητα ἐκ τοῦ θυμοῦ νικώμενοι ὤμοσαν, δὲν εἶναι συγχωρημένον νὰ τὸ κάμῃς, ἀλλὰ διὰ μὲν τὸν ὅρκον νὰ κανονισθῇς βαρύτατα, τὴν δὲ ἁμαρτίαν οὐδαμῶς νὰ τελέσῃς, ὅτι κάλλιον ἦτον νὰ ἐπιορκήσῃ καὶ ὁ Ἡρώδης, πάρεξ νὰ φονεύσῃ τὸν Πρόδρομον. Ὅταν δὲ σὲ προσκαλέσουν εἰς τὸ Κριτήριον μάρτυρα, εἰπὲ τὴν ἀλήθειαν, κἂν μέλλῃ νὰ θανατώσουν πολλοὺς μὲ τὴν μαρτυρίαν σου, καὶ μὴν ὀμόσῃς ἐσὺ ψεύματα, νὰ κολασθῇς ψυχικὰ, διὰ νὰ μὴν ἀποθάνῃ ἄλλος σωματικά. Καλὰ καὶ τινὲς ἄγνωστα λέγουσιν ὅτι νὰ ψευδομαρτυρήσῃ τινὰς, ὅταν πέρνουσι ζωὴν ἄνθρωπος, διὰ νὰ μὴ τὸν θανατώσουν, δὲν εἶναι ἁμάρτημα, ὅμως αὐτὸ δὲν εἶναι ἀλήθεια, ἀλλὰ ψεῦδος καὶ λῆρος σαφέστατα.

Γ΄. Ἐντολή· Μνήσθητι ἁγιάζειν τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου.

Εἰς τὴν Ἐντολὴν ταύτην εἶσαι χρεώστης νὰ εἰπῇς, πόσας Ἑορτὰς τοῦ χρόνου ἔμεινες χωρὶς Ἐκκλησιαστικὴν Ἀκολουθίαν ἀπὸ ἀμέλειαν, καὶ μάλιστα τὴν ἱερὰν Λειτουργίαν. Ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ εἶναι χρεῶσται, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, νὰ πηγαίνουσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πάσας τὰς Ἑορτὰς, νὰ ἀκούσουν Ἑσπερινὸν, Ὄρθρον,

καὶ Λειτουργίαν, καὶ ὅς τις δὲν ὑπάγῃ, οὐ μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ ὅσοι εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τ᾽ ἁμαρτάνουν βαρέως. Διὰ τοῦτο ἔκαμαν οἱ Πατέρες τὴν ἀργίαν, νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Κυρίου, νὰ τὸν δοξολογοῦμεν, ζητοῦντες τὴν τῶν ἁμαρτιῶν μας συγχώρησιν, καὶ ὄχι νὰ δαπανοῦμεν τὰς Κυριακὰς, καὶ Δεσποτικὰς ἡμέρας εἰς χωρεὺς καὶ τραγῴδια, καὶ ἄλλας Δαιμονικὰς, ἢ καὶ σωματικὰς ἐργασίας. Ὅμως εἶναι τινὲς πόσον ἀναίσθητοι καὶ τετυφλωμένοι ἀπὸ τὸν πονηρὸν, οἵ τινες βλέποντες, καὶ ἀκούοντες τὸν Ἱερέα νὰ λειτουργᾷ, δὲν ἐννοιάζονται ποσῶς, ὅτε μέλει τους τίποτας δι᾽ αὐτὸ, ἀλλὰ κάθενται εἰς τὸν οἶκόν τους οἱ ἀναίσχυντοι, ἢ στέκουσιν ἔξω εἰς τὰς πλατείας, καὶ φλυαροῦσιν. Ἀλλὰ καὶ ἀπέξω τῆς Ἐκκλησίας εἶδα πολλοὺς αὐτὴν τὴν ὥραν, ὁποῦ ἐλειτούργα ἔσω ὁ Ἱερεὺς, καὶ ἐσυντύχαιναν αἰσχρὰ καὶ ἄκαιρα λόγια, ὥσπερ νὰ ἦσαν ἀλλόθριοι καὶ Ἀγαρηνοὶ, νὰ μὴν ἐπίστευαν ποσῶς τὸ τῆς Εὐχαριστίας μυστήριον, τὸ ὁποῖον ὕβρισα περισσῶς, ἀποδείχνωντάς τους τὸ βάρος τῆς ἀνομίας τους. Καὶ ἔτω πρέπει οἱ Πνευματικοὶ καὶ Ἱερεῖς νὰ ἐλέγχουσι τοὺς τοιούτους, νὰ τὲς βαρυκανονίζουν, νὰ πηγαίνουσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Καθὼς εἴχασι συνήθειαν εἰς τὴν Φουρνὴν, καὶ τὴν Ἠράπετρον, τοὺς χρόνους ὁποῦ ἔκαμα ἐκεῖ, καὶ ὡς ἤθελαν ἀκούσει τὸν συμαντῆρα, ἐσυγάγοντο ὅλοι, νέοι καὶ γέροντες, ἄνδρες τε, καὶ γυναῖκες, καὶ ἐπαίνεσα τὴν προθυμίαν τους, καὶ ἐξόχως ὁ φιλομόναχος καὶ φιλόχριστος Ἀφέντης Ἀνδρέας Καραβέλας, καὶ ὅλοι τοῦ οἴκου του, ὁποῦ ἢ μόνον τὰς Ἑορτὰς, ἀλλὰ καὶ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν σχεδὸν συνάγονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ μόνον τὸν χειμῶνα, ἀλλὰ καὶ τὸ θέρος, ὁποῦ εἶναι αἱ νύκτες μικραὶ καὶ πάλιν ἐγείρονται εἰς τὲς Ὄρθρες. Τοῦτο γίνεται ἀπὸ τῶν Ἱερέων τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ ὅσοι ἀμελοῦσιν εἰς τοῦτο, θέλουσι δώσει ἀπολογίαν τῷ φοβερῷ Κριτῇ διὰ τὰ πρόβατά τους, διατὶ δὲν ἐπιμελοῦνται νὰ τὰ βόσκωσιν εἰς ζωηφόρους νομὰς, μόνον γυρεύουν νὰ τρώγουν τὸ ὄφελος, καὶ τὰ πρόβατα ἂς ψοφίσουσι. Γίνωσκε δὲ ἀκριβῶς καὶ τοῦτο ὅτι οὐ μόνον σωματικῶς χρεωστεῖς νὰ φέκῃς εἰς τὴν Ἀκολουθίαν, ἀλλὰ καὶ ψυχικῶς, ἤγουν μὲ προσοχὴν καὶ εὐλάβειαν, νὰ μὴν εἶναι ὁ νοῦς σου εἰς βιωτικὰ πράγματα, ἀλλὰ νὰ μελετᾷς τὸ Πάθος, καὶ τὴν Ἀνάστασιν, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Ἐκκλησίας μυστήρια· ὅτι ἠμπορεῖς νὰ ἦσαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν σωματικῶς, καὶ ψυχικῶς νὰ πορνεύῃς κατὰ νοῦν καὶ διάνοιαν, καὶ πάλιν ἠμπορεῖς νὰ εὑρίσκεσαι εἰς ἕνα ὅρος σωματικὰ καὶ μὲ τὸν νοῦν εἰς Ἐκκλησίαν. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐξομολογηθῇς, πόραις φοραῖς ἦσαν εἰς τὴν Ἀκολουθίαν μὲ τοιούτης ῥυπαρὲς λογισμὲς, καὶ δὲν τὲς ἐδίωξες. Ἐὰν ἐκύτταξες γυναῖκας μὲ γνώμην κακήν. Ἐὰν ἔκαμες τινὰ ὑπηρεσίαν τὴν ἡμέραν τῆς Ἑορτῆς, χωρὶς νὰ ἔχῃς πολλὴν ἀνάγκην. Τετέοι, νὰ ἐσωδιάσῃς σῖτον, ἢ οἶνον εἰς καιρὸν βροχῆς, διὰ νὰ μὴ τὰ χάσῃς, ἢ νὰ φθιάσῃς γέφυραν, νὰ περνᾷ ὁ λαὸς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὁπὰ εἶναι ἀνάγκη, δὲν εἶναι ἁμαρτία, ἀμὴ ἂν ἦναι βολετὸν, ἂς γενοῦσι κρυφίως διὰ τὸ σκάνδαλον τῶ λαῶ. Πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν, ὁπὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη, εἶναι ἁμάρτημα νὰ κάμῃς τὴν Ἑορτὴν, καὶ μὴ φλυαρῇ πᾶς ἕνας, λέγων, ὁ μοῦλος, ὁ φοῦρνος, τὸ θέρος, ὁ τρύγος, καὶ ἄλλα τοιαῦτα δὲν ἔχουσιν ἀργίαν. Εἰπέτε μας, ποῦ τὰ ηὕρετε γεγραμμένα; πῶς δὲν ἐρυθριᾶτε, ταλαίπωροι καὶ νὰ αἰσχυνθῆτε κἂν τοὺς μιαροὺς Ἰουδαίους, ὁποῦ κἂν ἄσπρον δὲν λαμβάνου εἰς τὰς χεῖράς τους τὴν ἡμέραν τῶ Σαββάτω, ἵνα μὴ παραβῶν τὴν ψυχοσωτήριον ταύτην καὶ Δεσποτικὴν Ἐντολήν.

Δ'. Τίμα τὸν Πατέρα σου, καὶ τὴν Μητέρα σου.

Εἰς ταύτην τὴν Ἐντολὴν προικᾶται οὐ μόνον τὰ τέκνα νὰ τιμῶσι, καὶ νὰ ἐπιμελοῦνται τὲς γονεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς τὰ παιδία, οἱ δοῦλοι τὲς κυρίους αὐτῶν, καὶ οἱ αὐθέντες τοὺς δούλους, οἱ Προεστῶτες τοὺς ὑποτακτικοὺς, καὶ αὐτοὶ τοὺς Προε-

στῶτας, οἱ ἄνδρες τὰς γυναῖκας, καὶ αὐταὶ τοὺς ἄνδρας, οἱ γαμβροὶ τοὺς πενθερούς, καὶ πᾶσα ἄλλη συγγένεια. Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ ἐξεταχθῇ πᾶς ἕνας, πῶς ἐπορεύθη μὲ τοὺς εὐεργέτας καὶ γέροντας. Ἐν πρώτοις ἂς εἰπῇ ὁ Υἱός, ἐὰν ἐκαταράσθη, ἢ κατεφρόνησε τὸς γονεῖς τϑ, ἢ παρήκουσεν, ἢ δὲν τοὺς βοηϑᾷ εἰς ταῖς χρείαις, ἢ δὲν τοὺς καταδέχεται διὰ τὴν πτωχείαν τους. Ἐ'ὰν ϑέλῃ τὸν ϑάνατόν τους, διὰ νὰ τοὺς κληρονομήσῃ, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν τινὰ τὸς ἐχθρεύεται. Ὁμοίως καὶ αὐτοὶ ἂς εἰποῦσιν, ἐὰν ἐπιμελῶνται τὰ τέκνα τους, νὰ τὰ ἑρμηνεύσν τὰς ϑείας Ἐντολὰς, νὰ τὰ παιδεύουν, ὅταν δὲν περιπατοῦσι τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν, ἢ ἀφίνουν αὐτὰ καὶ κάμνουσι τὰ ϑελήματά τους. Τὸ αὐτὸ γροικᾶται καὶ διὰ τοὺς αὐϑέντας πρὸς τοὺς δούλους, καὶ τοὺς Προεστῶτας πρὸς τοὺς ὑποτακτικούς. Ἐ'ὰν τοὺς ἐπιμελοῦνται εἰς τὰ ἀναγκαῖα ψυχῆς τε καὶ σώματος, νὰ τοὺς ϑεραπεύσν εἰς τὴν ἀσθένειαν, καὶ νὰ τοὺς συναγωνίζουν εἰς τὴν Ἐξομολόγησιν, καὶ ἱερὰν Κοινωνίαν. Καὶ ὁ ὑποτακτικὸς, ἐὰν ἐπαρήκουσε τὸν Προεστῶτα, ἢ κατεφρόνησεν, ἢ κατέκρινεν, ἢ ἐγόγγυσεν, ἢ ὕβρισε τὸς γέροντας, ἢ ἀγνωμόνησε τὸς εὐεργέτας. Οἱ γαμβροὶ, ἐὰν ὕβρισαν τοὺς πενθερούς τους, ἢ ἐπεθύμησαν αὐτοῖς τὸν ϑάνατον, διὰ νὰ λάβουν τὸ πρᾶγμά τϑ. Ὁ ἀνὴρ πρὸς τὴν γυναῖκα, ἐὰν δὲν τὴν ἀφίνει νὰ πηγένῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὰς Ἑορτὰς διὰ τὴν ζηλείαν του, νὰ μὴ τὴν ἰδῇ ἄλλος, ἢ διὰ κενοδοξίαν, πῶς δὲν εἶναι ἐνδυμένη καθὼς τὴν πρέπει, ἢ διὰ ἄλλο τέλος παρόμοιον, ἢ ἐὰν τὴν ἔδειρεν ἄδικα, ἢ ὑπὲρ τὸ πρέπον, ἢ τὴν βλασφημᾷ καὶ ἀναϑεματίζει. Ὁμοίως ἂς εἰπῇ καὶ αὐτὴ, ἐὰν δὲν τῆ κάμνῃ ὑπακοὴν εἰς τὰ πρεπούμενα πράγματα, ἀλλὰ φιλονεικᾷ, καὶ τοῦ καταρᾶται, καὶ ἕτερα ὅμοια. Ἰστέον δὲ ἀκριβῶς καὶ τῆτο ὅτι ἐὰν εἶναι τὶς γυνὴ πολλὰ ὡραία, καὶ σκανδαλίζονται οἱ ὁρῶντες ἀπὸ τὸ κάλλος της, ἂς κάθεται εἰς τὸν οἶκόν της, νὰ προσεύχεται ὅσην ὥραν ψάλλουσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ μόνον ὅταν ϑέλῃ νὰ κοινωνήσῃ, ἂς πηγαίνῃ εἰς τὴν Ἐνορίαν της; καὶ τῆτο ἂν βολῇ, νὰ μὴ εἶναι ἄνθρωποι πολλοὶ διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον.

Ε'. Μὴ φονεύσῃς.

Εἰς τὴν Ἐντολὴν ταύτην γροικᾶται τὸ φονικὸν ψυχικὰ καὶ σωματικὰ, τουτέστιν, ἐὰν ἐσυμβούλευσες τὸν πλησίον σϑ, νὰ πορνεύσῃ, ἢ νὰ φονεύσῃ, ἢ ἄλλην ἁμαρτίαν νὰ πράξῃ, ἢ ἐσυνώδευσες, ἢ τῆ ἐβοήϑησες καὶ τὴν ἔκαμε, λογίζεσαι φονεὺς τῆ ἀδελφοῦ σϑ πνευματικῶς. Περὶ δὲ τῆ σώματος εἰπὲ ἐὰν ἐφόνευσες τινὰ, ἢ ἐμελέτησες νὰ τὸν ϑανατώσῃς, καὶ ὁ καιρὸς, ἢ ὁ τόπος, δὲν σοῦ ἐβόλεσεν. Ἐὰν ἔχῃς ἔχθραν καὶ μνησικακίαν καὶ ἐπιθυμίαν ἐκδικήσεως, ἢ ὕβρισες ἢ ἐρράπισες ἢ ἔδειρες, ἢ δὲν ἐσυγχώρησες τοῦ ἐχθροῦ σϑ, ἢ δὲν ἐζήτησες ἐσὺ ἐκείνϑ συγχώρησιν, ὁποῦ τὸν ἔβλαψες, καὶ νὰ πληρώσῃς τὴν ζημίαν, ὁπῆ τῆ ἔκαμες, ἢ ἂν ἔδειρες γυναῖκα, καὶ ἔρριξε τὸ βρέφος, ἢ ἂν ἔφαγεν αὐτὴ βότανον, διὰ νὰ φονεύσῃ τὸ ἔμβρυον, ἢ διὰ νὰ μὴν ἐγγαστρώνεται. Αὐτὰ ὅλα, καὶ ἄλλα παρόμοια, λογίζονται φονικὰ, καὶ αὐστηρῶς κανονίζονται.

Ϛ'. Μὴ μοιχεύσῃς.

Μὲ τρεῖς τρόπους ἠμπορεῖς νὰ πέσῃς εἰς ταύτην τὴν ἁμαρτίαν, καθὼς καὶ παράνω ἐγράψαμεν, ἤγουν μὲ ἔργον, μὲ λόγον, κατὰ νοῦν καὶ διάνοιαν. Εἰπέ οὖν μὲ ποῖον τρόπον, ἥμαρτες. Ἐὰν ἀμέλησες νὰ διώκῃς τοὺς λογισμοὺς, ἢ ἔκαμες συγκατάϑεσιν νὰ τελείσῃς τὴν ἁμαρτίαν, ἢ εἶπες αἰσχρὰ καὶ ἄπρεπα λόγια, ἢ ἐτραγῴδησες, ἢ ἐχόρευσες, ἢ ἐπόρνευσες, ἢ ἔγγιξεν ἡ σάρξ σϑ μὲ ἄλλην, καὶ ἔγεινε ῥεῦσις, ἢ μοναχός σου ἐμαλακίσϑης, ἢ ἐνυπνιάσϑης, καὶ ἄλλα ὅμοια ἠμπορεῖ νὰ πράξῃ τινὰς, τὰ ὁποῖα δὲν γράφομεν, διατὶ εἶναι ἄπρεπον νὰ φαίνωνται ἡ αἰσχρουργίαις, ὁπῆ βάνει ὁ πο-

νηρὸς εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν καὶ διάνοιαν. Α'μὴ ἂς εἰπῇ πᾶς ἕνας πρὸς τὸν Πνευματικὸν ὅσα τὸν ἐλέγχει ἡ ἁγία συνείδησις. Ε'ὰν ὡμίλησε μὲ τινὰ πάθος, καὶ γνώμην κακὴν, ἢ ἐψηλάφησεν ἀλλότριον μέλος, ἢ ξυρίζονται ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ἢ βάνουν χρώματα εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ ἄλλα παρόμοια τῶν πονηρῶν δαιμόνων εὑρέματα.

Ζ'. Μὴ κλέψῃς.

Πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους ἁμαρτίας περιέχει αὐτὴ ἡ ζ'. Ἐντολή, ὅτι δὲν φθάνει μόνον νὰ μὴ κλέψῃς, ἀλλὰ μήτε νὰ ἀδικήσῃς τὸν πλησίον μὲ τρόπον τινὰ ῥαδιουργίας, ἀπάτης, δόλου, καὶ πονηρίας, νὰ λάβῃς τὸ πρᾶγμά του. Εἰπὲ οὖν, ἐὰν κρατῇς ἀλλότριον τίποτες, ἢ ἐπῆρες ὠφέλειαν, ἢ ἐγέλασες τινὰ εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ τοῦ ἐπούλησες πρᾶγμα περισσότερον ἀπὸ ὅσα ἔχρηζε, διατὶ τοῦ ἔκαμες ὑπομονὴν νὰ σὲ πληρώσῃ εἰς τόσον χρόνον, ἢ νὰ ἀγόρασες ὀλιγώτερον ἀπὸ εἴτι ἔχρηζεν. Ε'ὰν ἀδίκησες τοὺς ἐργάτας, ἢ ἐδέχθης κλεψίαν εἰς τὸν οἶκόν σου. Ἐὰν δὲν ὑπηρετᾷς πιστῶς τὸ ὀφφίκιόν σου, ἢ κάμνεις ἀδικοκρισίαν διὰ τὰ δῶρα, καὶ παλεῖς τὴν δικαιοσύνην. Καὶ ἐὰν δὲν δίδῃς τὸ δέκατον τῆς ἐσωδίας σου ἐλεημοσύνην εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τοῖς πτωχοῖς δι' ἀγάπην Χριστοῦ· καὶ ἐξόχως, ἐὰν κρατῇς πρᾶγμα ξένον, νὰ τὸ στρέψῃς εὐθύς, εἰδὲ μὴ, δὲν σὲ ὠφελᾷ ἡ Ἐξομολόγησις, μήτε ὁ Πνευματικὸς ἠμπορεῖ κατὰ τοὺς ἱεροὺς Νόμους νὰ συγχωρήσῃ τοιοῦτον ἁμάρτημα, πάρεξ νὰ στρέψῃς ὀπίσω τὸ ἄδικον.

Η'. Μὴ Ψευδομαρτυρήσῃς.

Αὐτὴ ἡ Ἐντολὴ ἔχει δύω κλάδες. Εἰς τὸν ἕναν εἶναι τὰ ἁμαρτήματα, ὁποῦ γίνονται εἰς τὴν κρίσιν ἀπὸ τοὺς Κριτὰς, τοὺς γραμματικοὺς, καὶ νοταρίους, καὶ τοὺς κρινομίνους, καὶ μάρτυρας, καὶ εἰς τὸν ἄλλον κλάδον εἶναι αἱ δυσφημίαι, κατακρίσεις, σύραις, καταλαλιαὶ, ἐμπαιγμοὶ, καὶ λοιδορίαι τοῦ πλησίον. Ὅσον εἰς τὸ ἀ. Ἐξομολογήσου εἰς ὅσα ψεύματα ἔπεσες. Εἰς τὸ β'. ἐὰν ἐψευδομαρτύρησες κακόν τίποτες διὰ τὸν πλησίον, ἢ ἐφανέρωσες κανένα πταίσιμον, ἢ ἐσούρευσες, ἢ ἔδιδες ἀκοὴν τοῦ καταλαλοῦντος, ἢ ἐλοιδόρησες, ἢ ἔσπειρες σκάνδαλα εἰς τοὺς ἀδελφοὺς νὰ τοὺς βάλῃς εἰς ἔχθραν, ἢ ἔκαμες τρόπον μὲ τὰς πανουργίας σου καὶ ἐκέρδησας εἰς τὴν κρίσιν ἄδικον πρᾶγμα, καὶ ἄλλα ὅμοια. Εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην δὲν ἁμαρτάνεις μόνον ἐσὺ, ἀλλὰ καὶ ὅσοι σοῦ ἐβοήθησαν, καὶ συνήργησαν, καὶ μάλιστα, οἱ μεσῖται καὶ ῥήτορες, οἱ ὁποῖοι, εἶναι χρεῶσται νὰ πληρώσουσι τὴν ζημίαν ὅλην ἐκείνου τοῦ πτωχοῦ, ὁποῦ ἔχασε τὸ δίκαιόν του, διὰ τὴν αἰτίαν αὐτῶν. Περὶ δὲ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, δὲν γράφομεν ἐδῶ μερικῶς, ἐπειδὴ εἰς ἄλλο μέρος τὸ εἴπαμεν, ἀμὴ καὶ αὐταῖς ἡ περισσότεραις εἶναι διὰ τὴν τοῦ πλησίον ὠφέλειαν.

Ἡ Θ'. Ἐντολὴ καὶ Γ. περιέχονται εἰς τὴν Ε'. καὶ Ζ'. καὶ φθάνουσιν ὅσα περὶ ἐκείνων ἐγράψαμεν.

Ὅταν οὖν ἐξομολογηθῇς διὰ τὰς δέκα Ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, ἐρεύνησον καὶ τὰ ἑπτὰ Θανάσιμα ἁμαρτήματα, τὰ ὁποῖα ἐγράψαμεν εἰς τὸ πρῶτον Μέρος, καὶ ἐκεῖ ὕπαγε, νὰ ἰδῇς εἰς ὅσα ἐγκλήματα ἔπεσες ἀπὸ ταῦτα, ἢ εἰς τὰς πέντε αἰσθήσεις, ἢ εἰς τὰ ζ'. ἔργα τῆς ἐλεημοσύνης, ἅπερ εἰσὶ ταῦτα. Νὰ θρέψῃς πεινῶντα. Νὰ ποτίσῃς διψῶντα. Νὰ λυτρώσῃς αἰχμάλωτον. Νὰ ἐνδύσῃς γυμνόν. Νὰ ὑποδεχθῇς ξένον. Νὰ ἐπισκέψῃς ἀσθενῆ. Καὶ νὰ ἐνταφιάσῃς νεκρόν. Τὰ δὲ Πνευματικὰ εἰσὶ ταῦτα· Νὰ συμβουλεύσῃς τὸν χρειαζόμενον. Νὰ νουθετήσῃς τὸν ἁμα-

θῆ· Νὰ παρηγορήσῃς τὸν τεθλιμμένον. Νὰ διορθώσῃς τοὺς ἁμαρτάνοντας. Νὰ συγχωρήσῃς τῷ πταίσαντι. Νὰ ὑπομείνῃς τὴν ὕβριν καὶ ζημίαν, ὁποῦ σοῦ ἔκαμναν, καὶ νὰ προσεύχεσαι διὰ πάντας. Αὐτὰ ὅλα, διὰ νὰ ἦναι εὐσπλαγχνίας ἔργα, ὀνομάζονται τῆς ἐλεημοσύνης γεννήματα, καὶ ἐξομολογήσου ὅσα ἀπὸ ἀμέλειάν σου δὲν ἔκαμες. Ἔπειτα (διὰ νὰ δώσωμεν τέλος τῆς Ἐξομολογήσεως) ἀφόντις εἰπῇς ὅσα ἐνθυμᾶσαι καὶ ἔπραξες, διὰ νὰ μὴν ἔχῃς τινὰ ἀμφιβολίαν, πῶς ἀξόχησες ἀπὸ λήθην κανένα ἁμάρτημα, εἰπὲ ταῦτα πρὸς τὸν Πνευματικὸν μετὰ φόβου καὶ εὐλαβείας, κλίνωντας τὰ γόνατα καὶ τὸν αὐχένα ἕως ἐδάφους.

Αὐτὰ πάντα τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ὅσα ἄλλα γινώσκει ὁ Κύριός μου, πῶς ἔπραξα κατ' αὐτοῦ ἔργῳ τε καὶ λόγῳ, κατὰ νοῦν καὶ διάνοιαν, καὶ ὅλα ἐκεῖνα, ὁπῦ δὲν εἶπα ἀπὸ λήθην καὶ ἀγνωσίαν μου, καὶ ὅσα ἠμπορεῖ ὁ πονηρὸς δαίμων νὰ μὲ ἐγκαλέσῃ τὴν ὥραν τῆς Κρίσεως, αὐτὰ πάντα ἐξομολογοῦμαι τὴν σήμερον, καὶ ὡς ἁμαρτωλὸς κατακρίνομαι, αἰτῶν συγχώρησιν τῷ Κυρίῳ μου Ἰησοῦ Χριστῷ, καὶ παρὰ σοῦ, Πάτερ, τὸν κανόνα τῶν ἐγκλημάτων μου. Οὗτος ὁ τρόπος τῆς Ἐξομολογήσεως εἶναι περίσσα ὠφέλιμος διὰ τινὰ ἀπόμικρα ἁμαρτήματα, ὁποῦ ἄκων καὶ στανικῶς ἀστοχοῦνται εἰς τὴν Ἐξομολόγησιν. Ἀμὴ πάλιν ἐὰν ἐνθυμηθῇς ὕστερον μετὰ τὴν ἐξομολόγησιν κανένα ἁμάρτημα δράμε νὰ τὸ εἰπῇς χωρὶς ἄλλο, ἢ δὲν σοῦ χρήζει ποσῶς ἡ μετάνοια. Ὅτι μίαν ἁμαρτίαν μόνον θανάσιμον νὰ μὴν ἐξομολογηθῇς μὲ τὸ θέλημά σου, ἤγουν νὰ τὴν κρύψῃς, ἐντρεπόμενος ἀπὸ τὴν αἰσχύνην καὶ ἀσχημίαν τῆς πράξεως, κολάζεσαι ἀνελεημόνητα, καθὼς ἀπὸ τὰ κάτω γεγραμμένα ὑποδείγματα ἠμπορεῖς νὰ γνωρίσῃς τὴν ἀλήθειαν ταύτην, τὰ ὁποῖα ἐμετάγραψα ἀπὸ τὴν βίβλον, ὁποῦ ὀνομάζουσι, Λειμῶνα τῶν Ἀνθέων. Εἰς τὸ ά. Μέρος, εἰς φύλ. ρϛ'. ἦσαν καὶ ἄλλα πολλὰ, ἀμὴ μόνον αὐτὰ τὰ τέσσαρα ἔγραψα διὰ νὰ μὴ μακρύνω πολλὰ ἀπὸ τὸ προκείμενον. Ὅς τις ἂν ἀναγνώσῃ ταῦτα, ἂς βάλῃ πολλὴν τὴν ἐπιμέλειαν εἰς τὴν ἁγίαν ἐξομολόγησιν νὰ μὴν τὸ πάθῃ ὡς τὰς γυναῖκας ἐκείνας, ὁπῦ θέλομεν γράψει· καὶ δίδωσας τὸν ἀληθῆ Θεὸν μάρτυρα ὅτι δὲν ἔβαλα τινὰ προσθήκην ἀπὸ λόγου μου, ἀλλὰ καθὼς εἶναι εἰς αὐτὴν τὴν βίβλον, ἥτις ἐφεύρεθη ἐκπαλαι τυπωμένη ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα θαύματα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὁποῦ εἶναι τὸ ὕστερον Μέρος τῆς βίβλου, μόνον ἀληθινὰ τὰ ἔγραψα μὲ βραχυλογίαν, καθὼς ἔχω συνήθειαν πάντοτε, ὅσα καὶ γράφω. Προσέχειτε οὖν τοῖς λεγομένοις ἐπιμελῶς, ἵνα μὴ πάθητε καὶ ὑμεῖς ὁμοίαν κατάκρισιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ τῶν τεσσάρων γυναικῶν, ὁποῦ ἐκολάσθησαν, διατὶ ἄφησαν μίαν ἁμαρτίαν ἀνεξομολόγητον.

Γυνή τίς ἔπραξε μίαν ἁμαρτίαν θανάσιμον, καὶ δὲν ἐτόλμησε ποτέ της νὰ τὴν ἐξομολογηθῇ ἀπὸ τὴν αἰσχύνην καὶ ἀσχημίαν τῆς πράξεως. Ὅμως ἔκαμεν ἄλλας ἀρετάς· ἔδιδεν ἐλεημοσύνας, ἐνήστευεν, ἀγρύπνα, προσήυχετο, καὶ ἐξωμολογᾶτο τὰ ἐπίλοιπα ἁμαρτήματα, καὶ ἐκοινώνα τὰ Θεῖα Μυστήρια, νομίζουσα, ὅτι θέλει εὑρεῖ ἔλεος παρὰ Θεῷ, νὰ τῆς συγχωρήσῃ τὴν ἀπόκρυφον ἀνομίαν διὰ τὰς λοιπὰς αὐτῆς ἀγαθοεργίας. Τέλος ἦλθεν εἰς βαρέαν ἀσθένειαν, καὶ ἐξωμολογήθη τὰ λοιπὰ ἁμαρτήματα, ἀμὴ τὸ μέγα ἐκεῖνο δὲν ἐτόλμησεν ἡ ταλαίπωρος, κἂν εἰς τὸν θάνατον, νὰ τὸ ὁμολογήσῃ, μόνον ἔκλαιεν ἡ ἄγνωστος, καὶ κοινωνήσασα τὰ Θεῖα Μυστήρια ἐτελεύτησε. Μετὰ πολλὰ ἡμέρας καθὼς ἤθελε μία της θυγατέρα εἰς τὸν

κάμεράν της, ὡσφράνθη τοσαύτην δυσωδίαν, ὁποῦ δὲν ἠμπόρει νὰ ᾖκῃ ἀπὸ τὴν πολλὴν ὀδύνην, ὁποῦ ἠσθάνετο. Στοχαζομένη οὖν εἰς ἕνα καὶ ἄλλο μέρος τοῦ οἴκου, νὰ καταλάβῃ πόθεν ἤρχετο τόσος βρῶμος, εἶδεν ἄνωθεν τοῦ κραββάτε μίαν σκιὰν τόσον ἄσχημον καὶ φοβερωτάτην, ὁποῦ δὲν ἐδυνήθη νὰ στέκεται ὄρθιος, ἀλλὰ πίπτουσα κατὰ γῆς, ἔκραζε τὸν Δεσπότην Χριστὸν, καὶ τὴν Μητέρα αὐτοῦ εἰς βοήθειαν. Τότε ἦλθεν ἀπὸ τὴν σκιὰν φωνὴ λέγουσα· Μὴ φοβοῦ Θύγατερ, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ἡ δύστηνος μήτηρ σε. Ἀπὸ τὸν λόγον αὐτὸν ἔλαβε θάρρος, ἡ νεᾶνις, καὶ ἐγερθεῖσα εἶπεν αὐτῇ· Πῶς εἶναι βολετὸν, ὦ μῆτέρ μου, νὰ ἦσαι τόσον δυσώδης καὶ ἄσχημος, ὁποῦ ἦσουν τοσοῦτον ἐνάρετος; Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο· Εὐθυμᾶσαι, πῶς σοῦ εἶπα μίαν φοράν, ὅτι ἔπραξα ἕνα θανάσιμον ἀνόμημα, καὶ ποτὲ δὲν τὸ εἶπα τινὸς Πνευματικοῦ διὰ τὴν αἰσχύνην τῆς πράξεως; Διὰ ταύτην τὴν ἁμαρτίαν ἐκατακρίθην εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν, νὰ βασανίζωμαι ἀτελεύτητα, καὶ δὲν μὲ ὠφέλησαν τὰ ἐπίλοιπα καλὰ, ὁποῦ ἔκαμα. Λέγει της ἡ κόρη· Ἀμὴ τώρα δύνομαι ἐγὼ νὰ σοῦ βοηθήσω, νὰ πληρώσω Ἱερεῖς, νὰ καμνουσι Λειτουργίας, καὶ ἄλλας πολλὰς ἐλεημοσύνας νὰ δώσω εἰς πτωχοὺς καὶ εἰς Μοναστήρια, ἴσως νὰ εὕρῃς συγχώρησιν. Ἡ δὲ εἶπεν· Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ ᾅδῃ μετάνοια· ὅταν εἶχα τὸν καιρὸν, δὲν ἐδιωρθώθην μὲ ὀλίγον κόπον ἡ ἄγνωστος, ἀμὴ τώρα εἴτι καὶ ἂν κάμῃς δὲν ὠφελᾶμαι· ὅτι εὐθὺς ὡς ἐχώρισα ἐκ τοῦ σώματος, μὲ ἄρπαξαν οἱ πονηροὶ Δαίμονες, καὶ παρέδησαν εἰς τὸ Κριτήριον τοῦ Χριστοῦ, ὃς τις μὲ ἐκύτταξε μὲ φοβερὸν ὄμμα, καὶ ἀποστρέψων τὸ πρόσωπον ἀπ' ἐμοῦ, εἶπε ταῦτα μὲ βροντώδη φωνὴν καὶ φοβερωτάτην· Πορεύου ἀπ' ἐμοῦ, κατηραμένη, εἰς τὴν ἀτελεύτητον γέενναν· καὶ εὐθὺς εὑρέθην εἰς τὸν βυθὸν τῆς κολάσεως. Λοιπὸν δὲν εἶναι πλέον διὰ λόγου μα ἔλεος· μόνον διὰ νὰ λάβετε ἐσεῖς οἱ ζῶντες ὑπόδειγμα, ἐσυγχώρησεν ὁ Κριτὴς νὰ σᾶ ἐμφανισθῶ σήμερον, διὰ νὰ κηρύξῃς εἰς πάντας τὴν βάσανόν μα νὰ φυλάγεσθε, νὰ μὴν τὸ πάθετε ὥσπερ ἐμένα. Εἰπὲ τοῦ ἀδελφοῦ σου νὰ διορθώσῃ τὴν πολιτείαν του, καὶ ἄφες καὶ σὺ τὰ νιψίδια καὶ στολισίας τοῦ σώματος· μήτε ποτέ σου ξουρίσῃς ἢ εὐμορφίσῃς τὸ πρόσωπον, ὅτι πολλαῖς γυναῖκες καὶ ἀναρίθμηταις διὰ τὴν αἰτίαν μόνου αὐτὴν ἐκολάσθησαν. Εἰ δὲ καὶ δὲν μοῦ ἀκούσῃς, ταχέως ἔρχεσαι νὰ μὲ συνοδεύσῃς εἰς τὸν ζοφερὸν ἐκεῖνον τόπον καὶ ἄχαρον. Ταῦτά σοι εἶπον, ἵνα μὴ αὐξηνθῇ ἡ ὀδύνη μου, ὅταν ἰδῶ καὶ ἐσᾶς ὀδυνωμένους μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν γέενναν. Ταῦτα ἀκούσασα ἡ νεᾶνις, τὴν ἐρώτησε καὶ ἄλλα διάφορα περὶ τῆς κολάσεως, ἡ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ περὶ τούτων, λέγουσα· Τόσον μόνον ἐδυνήθην νὰ σοῦ εἰπῶ, καὶ μὴν ἐρωτᾷς περισσότερον. Ταῦτα εἰποῦσα, ἠφανίσθη ὡς ἄνεμος, καὶ ἔμεινε τόση δυσωδία, ὁποῦ δὲν ἐδύνετο πλέον τινὰς νὰ εἰσέλθῃ εἰς ἐκείνην τὴν κάμεραν· ἀλλὰ ἔκαμεν εἰς ἄλλον τόπον ἡ κόρη τὸ κρεββάτι της, καὶ ἐκείτετο ἀσθενὴς ἡμέρας πολλὰς ἀπὸ τὸν φόβον καὶ τρόμον τοιαύτης ὁράσεως, καὶ προσκαλέσασα τὸν Πνευματικὸν αὐτῆς ὀνομαζόμενον Σεραφεὶμ ἀπὸ τὴν Βολωνίαν, τοῦ εἶπε καταλεπτῶς τὴν ἄνωθεν ὅρασιν, τὴν ὁποίαν ἐφανέρωσεν εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἔγραψε καὶ εἰς ἕνα βιβλίον αὐτοῦ, διὰ νὰ τὴν ἀναγινώσκουν οἱ μεταγενέστεροι, νὰ φυλάγωνται ἐμμελῶς ἵνα μὴ κινδυνεύσωσιν.

Εἰς ἄλλο Κάστρον ἦτόν τις εὐγενεστάτη καὶ πλουσία γυνὴ, ἥτις ἔπραξεν αἰσχρότατον ἀνόμημα, καὶ δὲν τὸ εἶπε τινὸς Πνευματικοῦ διὰ τὴν αἰσχύνην τῆς πράξεως, νὰ μὴ τὸ μάθῃ καὶ ἄλλος τινάς. Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἔτυχεν ἕνας ξένος Ἱερομόναχος μὲ τὸν ὑποτακτικόν του, ὁπὰ ὑπήγαιναν νὰ προσκυνήσουν τὸν ἅγιον Τάφον, καὶ βλέπουσα αὐτοὺς ἡ γυνὴ εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, ὁποῦ ἔκαμναν Ἑορτὴν, καὶ ἐλειτούργησεν ὁ Πνευματικὸς, ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν της νὰ ἐξομολογηθῇ εἰς αὐτὸν, ἐπειδὴ, ἦτον ξένος, καὶ δὲν τὴν ἤξευρεν. Ἀπῆλθον οὖν εἰς ἕνα μέρος τοῦ Ναοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ τὰς ἁμαρτίας της. Ἀμὴ ὅταν ἐβάλετο νὰ εἰπῇ ἐκεῖνο τὸ μέγα ἀνόμημα, τῆς ἦρχετο τοσαύτη αἰσχύνη ἐκ τῆς διαβολικῆς συνεργείας, ὁπὰ

ἐκοκκίνιζε, καὶ δὲν ἐδύνετο νὰ τὸ εἰπῇ. Ὁ δὲ σύντροφος τοῦ πνευματικοῦ ἦτον ἁπλῆς, καὶ ἐνάρετος ἄνθρωπος, καὶ μακρόθεν ἱστάμενος ἔβλεπε πῶς εὔγαινεν ἀπὸ τὸ στόμα τῆς γυναικὸς ἕνα ὀφίδι εἰς κάθε ἁμάρτημα, ὁποῦ ἐξομολογᾶτο, καὶ ὕστερον πάντων εἶδεν ἕνα μεγάλον ὄφιν, καὶ εὔγαλε τρεῖς φοραῖς τὴν κεφαλήν του, νὰ εὔγῃ ἀπὸ τὸ στόμα της, ἔπειτα πάλιν ἐσύρθη ἔσω, καὶ δὲν ἐξῆλθεν. Ὅθεν εἶδε καὶ τὰ λοιπὰ ὀφίδια, ὁποῦ εὐγήκασι πρότερον, καὶ ἀπελθόντα εἰσῆλθον πάλιν εἰς τὸ στόμα αὐτῆς, διατὶ δὲν εἶπε καὶ τὸ ἄλλο ἀνόμημα. Ἀφοῦ γοῦν τὴν ἐσυγχώρησεν ὁ Πνευματικὸς, ἀπῆλθεν εἰς τὴν ὁδόν της. Ὁ δὲ ὑποτακτικὸς τοῦ εἶπε τὴν ὀπτασίαν, ὡς ἄνωθεν. Τότε αὐτὸς ἐκατάλαβε τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ἔστρεψεν ὄπισθεν, διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν ὀπτασίαν πρὸς τὴν γυναῖκα, νὰ τὴν παρακινήσῃ νὰ εἰπῇ καὶ τὸ ἄλλο ἀνόμημα, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὸ οἶκον αὐτῆς, τὴν εὗραν ἀπεθαμμένην, καὶ κλαύσαντες ἔκαμαν δέησιν, νὰ τοὺς ἀποκαλύψῃ ὁ Κύριος διὰ τὴν ψυχήν της, τί ἔγεινε. Καὶ ἰδὲ βλέπουσιν αὐτὴν καθεζομένην ἀπάνω εἰς ἕνα φοβερὸν δράκοντα, καὶ ἕτεροι δύω ὄφεις τὴν εἶχασι περικυκλωμένην, καὶ τῆς ἔδιδαν ὀδύνην ἀνείκαστον. Τότε εἶπεν αὐτοῖς· Ἐγώ εἰμι ἡ ἄσεμνος γυνὴ, ὁπῦ ἐξομολογήθηκα σήμερον, καὶ διατὶ δὲν εἶπα ἕνα ἀνόμημα ὁποῦ ἔπραξα, μὲ παρέδωκεν ὁ Κριτὴς, νὰ μὲ βασανίσῃ οὗτος ὁ δράκων, καὶ νὰ φλογίζωμαι εἰς ἀτελεύτητον κόλασιν· διατὶ μὲ ἐκαρτέρει τόσον καιρὸν νὰ τὸ ὁμολογήσω, καὶ ἐγὼ ἡ ἄγνωστος διὰ τὴν αἰσχύνην τὸ ἔκρυψα. Καὶ τώρα δὲν ἔχω τινὰ ἐλπίδα σωτηρίας ποσῶς ἡ ταλαίπωρος. Ταῦτα εἰποῦσα, ἔγεινεν ἄφαντος.

ΕΤΕΡΟΝ ΟΜΟΙΟΝ

Ἦτον εἷς βασιλεὺς εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅστις εἶχε θυγατέρα εὐλαβῆ καὶ ἐνάρετον, ἥτις ἔδιδε πολλὰς ἐλεημοσύνας, καὶ ἐπιμελεῖτο θαυμασίως τοὺς πένητας. Παρεκάλει δὲ τὸν πατέρα της νὰ τὴν ἀφήσῃ, νὰ γένῃ Μοναχὴ, ἀμὴ ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀγάπην ὁποῦ τῆς εἶχε, δὲν ἔστεργε νὰ τὴν χωρισθῇ, μάλιστα ἔβαλε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ῥώμης, καὶ τὴν ἐσυμβούλευσεν, ὅτι πλέον μισθὸν εἶχε νὰ στέκῃ εἰς τὸν οἰκόν της, νὰ κάμνῃ τοιαύτας ἀγαθοεργίας, πάρεξ νὰ γένῃ Μοναχὴ, νὰ ὠφελήσῃ μόνον τοῦ λόγου της. Ἔμεινε γοῦν ἡ κόρη στανικῶς της, διὰ νὰ μὴν εὔγῃ ἀπὸ τὴν πατρῴαν ὑπακοὴν, καὶ ἐπέρνα καθὼς καὶ πρώην ἐνάρετα· ἀλλ' ὁ δόλιος ὄφις δὲν ὑπόφερε νὰ βλέπῃ τοιαύτας πράξεις εἰς μίαν νεάνιδα, καὶ τῆς ἔδωσεν εἰς τὴν σάρκα πόλεμον, καὶ ἠγάπησεν ἕνα εὔμορφον νέον, ὁποῦ ὑπηρέτα τὸν βασιλέα, καὶ τόσον τὴν ἐπολέμησεν εἰς τοῦτον τὸν ἔρωτα, ὁποῦ τὴν ἐνίκησε, καὶ ἔπεσε μὲ τὸν νέον εἰς ἁμαρτίαν. Εἰς ὀλίγον καιρὸν ἐγνώρισεν, ὅτι ἐγγαστρώθη, καὶ εἶχε τόσην θλῖψιν, ὁποῦ ἤθελε νὰ θανατωθῇ ἀπὸ τὴν ἐντροπήν της, νὰ μὴν ἀκουσθῇ αὐτὴ ἡ πρᾶξις εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐπιστεύθη γοῦν τὴν ὑπόθεσιν μιᾶς γυναικὸς γραίας, ὁποῦ ἦτον ὑπηρέτα, ἥτις τῆς ἔδωκε βότανον, καὶ ἐθανατώθη τὸ ἔμβρυον, ὅθεν δὲν ἐμαθητεύθη ποσῶς τὸ γενόμενον, μόνον ἐλυπᾶτο πολλὰ, καὶ ἐθλίβετο, διὰ τὰς δύω αὐτὰς ἁμαρτίας. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἰδὼν αὐτὴν ταλαιπωρημένην τοσοῦτον, ἐνόμισεν, ὅτι διατὶ δὲν τὴν ἀφῆκε νὰ μονάσῃ ἐθλίβετο, καὶ τὴν ἠρώτησεν, ἐὰν θέλῃ νὰ καλογερευθῇ· ἡ δὲ ἀκούσασα, τοῦτο ἐχάρη. Ἔβαλεν οὖν αὐτὴν εἰς ἐνάρετον Μοναστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκουρεύθη, καὶ ἐφύλαγεν ὅλας τὰς τάξεις τῆς μοναδικῆς πολιτείας ἀπαρασάλευτα. Τόσον, ὁποῦ δὲν τὴν εἶδασι ποτὲ νὰ γελάσῃ, νὰ ὀργολογήσῃ, καὶ ὅταν ἤθελαν ἔλθει γυναῖκες τοῦ παλατίου συγγενεῖς αὐτῆς, ἢ ἄλλαις Ἀρχόντισσαις, ἢ ὁ βασιλεὺς, νὰ τὴν ἐπισκέψουν τοὺς ἐσυντύχαινεν ὀλίγα καὶ βραχύτατα λόγια, καὶ ἀποχαιρετοῦσα αὐτὰς, εἰσήρχετο εἰς τὸ κελλίον της, κλαίουσα τὰς ἀνομίας αὐτῆς, τὰς ὁποίας δὲν εἶπε ποτὲ τοῦ Πνευματικοῦ ἡ ταλαίπω-

ρος, τουτέστι τὴν πορνείαν, καὶ τὸν φόνον ὁποῦ ἐτέλεσε, μόνον ἔκλαιε πρὸς Κύριον κατ' ἰδίαν, αἰτοῦσα συγχώρησιν. Τέλος πάντων ἀπέθανεν, ἀφοῦ ἐξωμολογήθη τὰ λοιπὰ ἁμαρτήματα, καὶ ἐκοινώνησε τὰ Θεῖα Μυστήρια. Μετὰ δὲ ἡμέρας τριάκοντα ἐφάνη εἰς ὀπτασίαν τῆς Ἡγουμένης, καὶ λέγει της, ὅτι ἐκολάσθηκα. Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο, πῶς εἶναι βολετὸν, ὁποῦ ἦσουν τοσοῦτον ἐνάρετος, καὶ εἶχες εἰς τὰ Θεῖα εὐλάβειαν πολλὴν, καὶ ζῆλον θιάπειρον; Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο· δύω μεγάλα ἁμαρτήματα ἔπραξα, τὰ ὁποῖα δὲν ὡμολόγησα τοῦ Πνευματικοῦ ἢ ἄγνωστος, νομίζουσα, ὅτι ἔφθανε πῶς τὰ ἔκλαιον τῶ Χριστοῦ, ὅστις μὲ ἐκατάκρινε νὰ ὀδύρωμαι διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν αἰώνια, καὶ αἱ λοιπαὶ ἀγαθοεργίαι δὲν μὲ ὠφέλησαν. Βλέπετε γυναῖκες; φυλάγεσθε, νὰ μὴ κρύψετε τινὰ ἁμαρτίαν, καὶ καλλιον νὰ ἐντραπῆς ἐδῶ ὀλίγον, ἂν ἦσαι καὶ ἀρχόντισσα, πάρεξ νὰ ἔχῃς τότε αἰσχύνην αἰώνιον, καὶ θάνατον ἀτελεύτητον· ὅτι ἐδῶ μόνον ἑνὸς ἀνθρώπου τὸ λέγεις, ὅστις δὲν τὸ ὁμολογᾷ, ἐὰν ἔκοπταν τὴν κεφαλήν του, ἀμὴ ἐκεῖ πομπεύεσθε μὲ αἰσχύνην ἀνείκαστον, διατὶ τὸ μανθάνουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Μὴ προφασισθῆς νὰ εἰπῆς, ὅτι ἐγὼ ἔχω πόθον νὰ ὁμολογήσω τὴν ἀνομίαν μου, ἀμὴ φοβοῦμαι, διατὶ πολλοὶ Πνευματικοὶ καὶ Ἀρχιερεῖς ἠσέβησαν, καὶ ἐφανέρωσαν ἁμαρτίας πολλῶν, καὶ ἐκαταισχύνθησαν ὅσοι εἰς αὐτοὺς ἐξωμολογήθησαν. Ἄκουσον, ὦ γύναι. Τοὺς περασμένους χρόνους βολετὸν νὰ ἔγεινεν αὐτό, ἀμὴ τώρα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν καὶ ἐδῶθεν ἔκαμεν ὁ Πατριάρχης ἀφορισμὸν μὲ ὅλους τοὺς Ἀρχιερεῖς, ὅτι ἐὰν τύχῃ καὶ ἀρνηθῆ τὴν Πίστιν εἷς τῶν Πνευματικῶν, ἢ Ἀρχιερέων, νὰ μὴ πιστεύουσιν εἴτι εἰπῆ. Ὅτι ἐὰν τὸν Χριστὸν ἀρνήθη, τὴν αὐτοαλήθειαν ὁ ἀνόητος, καὶ τὴν ψυχήν αὐτοῦ δὲν ἐλέησε, πῶς νὰ πιστεύσουσι τοῦ τοιούτου, ὁποῦ ὡς ἀπεγνωσμένος, ὁποῦ εἶναι, ἠμπορεῖ νὰ εἰπῆ, ὄχι μόνον ὅσα ἠξεύρει, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ ψεύματα, ὅσα τῶ βάλει εἰς τὸν νοῦν ὁ Διάβολος, ὁποῦ τὸν ἐκυρίευσε κατὰ κράτος, καὶ δύναται νὰ δυσφημήσῃ ὅλας τὰς γυναῖκας, καὶ ἄνδρας, ὁποῦ ἐξωμολόγησε, διὰ νὰ τοὺς καταισχύνῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ δι' αὐτὸ δὲν τοῦ πιστεύουσιν· ἀμὴ ἐὰν καὶ τινὲς τὸν πιστεύουσι, δὲν εἶναι καλλιον νὰ τὸ μάθουν τώρα ὀλίγοι ἄνθρωποι, πάρεξ νὰ κολασθῆς, ὡς αἱ ἄνωθεν; Πίστευσόν μοι, ὅτι ἔστεργε κάθε μία ἀπὸ τὰς γυναῖκας, ὁποῦ ἤκουσες ἄνωθεν νὰ τῆς ἔδιδε δύναμιν ὁ Κριτὴς νὰ ἀναστηθῆ καὶ νὰ πηγαίνῃ εἰς ὅλας τὰς Πόλεις, καὶ Κάστρη βασιλικὰ νὰ ὁμολογᾷ παῤῥησίᾳ εἰς πάντας τὴν ἀνομίαν της, μόνον νὰ μὴν τὴν κολάσῃ αἰώνια. Ναὶ κατὰ ἀλήθειαν, δὲν ἐδειλία τότε τὰς ἀνθρώπους, οὔτε ποσῶς νὰ αἰσχύνεται, ὅτι ὁ μεγάλος πόνος νικᾷ τὸν μικρότερον.

ΠΑΡΟΜΟΙΟΝ.

Εἰς ἕνα Μοναστήριον γυναικῶν ἦτον τίς Μοναχὴ ἀνεψιὰ τῆς Ἡγουμένης, ἡ ὁποία ἠγάπησεν ἕνα νέον, ὅστις ἤρχετο πολλάκις εἰς ἐκεῖνο τὸ Μοναστήριον διὰ νὰ βλέπῃ τὴν ἀδελφήν αὐτοῦ. Ἡ δὲ ῥηθεῖσα Μοναχὴ τὸν ἐποθησε τόσον ὁποῦ ἐγύρευε τρόπον καὶ καιρὸν ἐπιδέξιον νὰ ἐνωθοῦσι ἀνταμα, νὰ ἁμαρτήσῃ ἐμπράκτως μετ' αὐτοῦ, ἤγουν μὲ τὸ ἔργον, ὅτι κατὰ νοῦν καὶ διάνοιαν πολλάκις ἐπόρνευσεν. Εἰς αὐτὸν οὖν τὸν ἄπρεπον πόθον ἐτέλευτησεν ἡ ταλαίπωρος χωρὶς νὰ κάμῃ τὴν ἐπιθυμίαν της, ὅτι ὁ τόπος δὲν τῆς ἐβόλεσεν. Εἰς τὸν θάνατόν της ἐξομολογήθη τὰ λοιπὰ αὐτῆς ἁμαρτήματα, καὶ λαβοῦσα τὴν Ἱερὰν Κοινωνίαν, ἐτελεύτησε, χωρὶς νὰ εἰπῆ τοῦ Πνευματικοῦ τὴν ἐπιθυμίαν, ὁποῦ εἶχε νὰ ἁμαρτήσῃ, ἐὰν εἶχεν εὑρεῖ καιρὸν ἐπιτήδειον. Ἡ Ἡγουμένη, ὁποῦ τὴν ἠγάπα πολλὰ διὰ τὴν συγγένειαν, ἀφοῦ ἔκαμε τὰ μνημόσυνά της, ἐδέετο τοῦ Κυρίου, νὰ τῆς φανερώσῃ εἰς τί τόπον εὑρίσκετο. Οὕτω προσευχομένη μὲ νηστείας καὶ θάκρυα, μετὰ ἡμέρας πολλὰς, τὴν εἶδεν εἰς τὸ ὅραμά της, καὶ ἦτον ζοφώδης καὶ ἄσχημος, καὶ λέγει τῆς

Ἡγουμένης· Γίνωσκε, μῆτέρ μου, ὅτι ἐκολάσθηκα. Ἡ δὲ ἐθαύμασε, λέγουσα. Πῶς εἶναι βολετόν; ἐσὺ ἦσουν παρθένος· ἦλθες ἀπὸ μικρὴ εἰς τὸ Μοναστήριον· ἐφύλαξες τὰς τάξεις πάσας τῆς μοναδικῆς πολιτείας, ἀμὴ διατὶ ἐκολάσθης; Ἡ δὲ εἶπε τὴν ἄνωθεν αἰτίαν. Λέγει της ἡ Ἡγουμένη. Δὲν τὸ πιστεύω, ὁ ἐλεήμων Θεὸς διὰ μίαν ἐπιθυμίαν μόνον τῆς σαρκὸς, ὁποῦ δὲν τὴν ἐτέλεσες, νὰ σὲ κολάσῃ αἰώνια. Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο· Μὴ θαυμάζεσαι, καὶ δικαίως ἐκατακρίθην, ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ὑψίστου δὲν ὑποφέρουσι νὰ βλέπουσι τινὰ ῥῦπον καὶ μολυσμὸν πράξεως, ἢ γνώμης, ὁποῦ νὰ μὴ ξεπλυθῇ μὲ τὴν ἁγίαν Ἐξομολόγησιν· ἐγὼ γὰρ, ἐὰν καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐμπράκτως δὲν ἔπραξα, ἀλλὰ μὲ τὴν γνώμην πολλάκις ἐπόρνευσα, καὶ ἐὰν εὗρισκα τόπον καὶ καιρὸν ἐπιτήδειον, ἔκαμνα καὶ τὸ ἔργον. Γίνωσκε οὖν, ὅτι πολλοὶ, οὐ μόνον κοσμικοὶ, ἀλλὰ καὶ μοναχοὶ, κολάζονται, διατὶ δὲν ἐπιμελοῦνται τὴν ἐξαγόρευσιν· καὶ νουθέτησον τὰς ἀδελφὰς τοῦ Μοναστηρίου σου, νὰ ἐξωμολογοῦνται ἐπιμελῶς, ἐὰν ποθοῦσι τὴν σωτηρίαν τους. Ταῦτα ἰδοῦσα ἡ Ἡγουμένη, ὠδύρετο τῆς ἀνεψιᾶς τὴν ἀπώλειαν. Μὴν ἀπιστήσῃ τίς εἰς ἐτοῦτο, ἀγαπητοὶ, ἐπειδὴ εἴδαμεν (τὸ ἐναντίον) καὶ ἐσώθησαν πολλοὶ, ὁποῦ εἶχασι μόνον τὴν γνώμην νὰ πράξουν τὸ ἀγαθὸν, ἀμὴ δὲν ἐπρόφθασαν, καθὼς εἰς τὸ Κεφ. ζ'. φαίνεται, καὶ ἐσώθη ἐκεῖνος ὁ λῃστὴς, καὶ ἄλλα ὅμοια ὑποδείγματα φαίνονται εἰς τὰς βίβλους τῆς Ἐκκλησίας μας, καὶ ἐσώθησαν τινὲς μὲ τὴν καλὴν γνώμην, χωρὶς νὰ τελέσουν τὸ ἀγαθόν. Λοιπὸν, καθὼς βραβεύει, τὴν καλὴν γνώμην ὁ πλουσιόδωρος, οὕτω πάλιν κολάζει τὴν πονηρὰν καὶ ἀκόλαστον. Εἶχα πολλὰς μαρτυρίας νὰ ἀναφέρω εἰς βεβαίωσιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἀμὴ μόνον αὐτὴ ἡ μία ἡ ἀψευδεστάτη τοῦ ἀληθεστάτου ἐκείνου καὶ θείου στόματος, ὁποῦ δὲν ἔσφαλε ποτὲ, ἂς ἀναπληρώσῃ διὰ ὅλαις τῶν ἐπιγείων Διδασκάλων, οἱ ὁποῖοι ὡς ἄνθρωποι ἠμποροῦσι πολλάκις νὰ σφάλλουν. Ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτὴν, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Ἠμπορεῖ τίς νὰ ἐναντιωθῇ ποσῶς εἰς αὐτὰ τὰ Εὐαγγελικὰ λόγια; Μὴ γένοιτο. Ἂς προσέχῃ γοῦν πᾶς ἕνας, καὶ μὴν ἀμελῇ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, ὅτι ἔρχεται καιρὸς νὰ κλαίῃ ἀνόητα, καὶ νὰ μὴν εὑρίσκῃ τινὰ βοήθειαν. Ἂς κλαύσωμεν οὖν τώρα ὀλίγον, ἵνα ἐκεῖ εὐφρανθῶμεν αἰώνια ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ὧ ἡ δόξα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ Ἱκανοποιήσεως, ἤγουν Νηστείας, Ἐλεημοσύνης, καὶ περὶ Προσευχῆς.

Τὸ γ'. καὶ τελευταῖον μέρος τῆς Μετανοίας λέγεται Ἱκανοποίησις, τὸ ὁποῖον εἶναι, ὁ κόπος καὶ ὁ κανὼν τῆς ἁμαρτίας, ὅστις ἔχει τρεῖς ἀρετὰς συνεργάτας καὶ βοηθοὺς, ἤγουν Νηστείαν, Ἐλεημοσύνην, Προσευχήν· αἵτινες ἀρεταὶ, μὲ τὸ νὰ ἦναι βαρεταὶ εἰς τὴν σάρκα, καὶ κοπιαστικαὶ, δύνονται πολλὰ εἰς ἱκανοποίησιν καὶ κανόνα τῆς ἁμαρτίας, ὁποῦ ἐπράξαμεν, δίδοντες αὐτῆς τῆς σαρκὸς ἡδονὴν καὶ ἀπόλαυσιν. Καὶ διατὶ τὰ μεγαλήτερα ἁμαρτήματα εἶναι αὐτὰ τὰ τρία. Ὑπερηφανία, Φιλαργυρία, καὶ Πορνεία, εἰς τὴν ὁποίαν γροικᾶται καὶ ἡ Γαστριμαργία, τὰ ὁποῖα, ὡς τρεῖς μεγάλοι γίγαντες, μᾶς πολεμοῦσι διηνεκῶς, διὰ τοῦτο εἰς τὴν ἱκανοποίησιν κατ' αὐτῶν μᾶς βοηθοῦσιν αὐτὰ τὰ τρία. Ἡ νηστεία κατὰ τῆς σαρκὸς, ἡ ἐλεημοσύνη κατὰ τῆς Φιλαργυρίας, καὶ ἡ προσευχὴ κατὰ τῆς Ὑπερηφανίας· ὁ γὰρ προσευχόμενος ἵσταται ὥσπερ κατάδικος ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, μετὰ πολλῆς

ταπεινώσεως. Ἔτι δὲ μὲ ταῖς ἀρεταῖς αὐταῖς προσφέρει ὁ ἄνθρωπος μίαν θυσίαν τελείαν αὐτοῦ τε, καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ. Μὲ τὴν ἐλεημοσύνην προσφέρει τὸ πρᾶγμά του, μὲ τὴν νηστείαν θυσιάζει τὴν σάρκα του, καὶ μὲ τὴν προσευχὴν προσφέρει τὴν ψυχὴν τῷ Κυρίῳ. Ἡ χρεία γοῦν καὶ τὸ ὄφελος τῆς ἱκανοποιήσεως ταύτης γνωρίζεται μὲ τὴν διαφορὰν, ὁποῦ βάνομεν τοῦ μυστηρίου τοῦ θείου Βαπτίσματος, καὶ τοῦ τῆς μετανοίας· ὅτι τὸ Βάπτισμα, ὁποῦ εἶναι ἡ θύρα πάντων τῶν Μυστηρίων, λογίζεται μία γέννησις τῆς ψυχῆς, ἥτις νεωστὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν Χριστιανικὴν πολιτείαν, τῆς ὁποίας ἦτον ἀλλότριος. Λοιπὸν, καθὼς ἕνα βρέφος ἀφίνει τὸ εἶναι ὅλον ἐκεῖνο, ὁποῦ εἶχε πρότερον, καὶ λαμβάνει ἄλλο καινόν, μὲ τὴν δύναμιν καὶ χάριν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, ὁπὸ ἀναγεννᾶται εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν διὰ τοῦ Βαπτίσματος τῶν δακρύων τῆς μετανοίας, ἀφίνει τὸ πρῶτον εἶναι τῆς ἁμαρτίας, ὁπὸ ἦτον ὑποκειμένη εἰς ἔγκλημα καὶ εἰς κόλασιν, καὶ λαμβάνει ἕνα νέον εἶναι πνευματικῆς πολιτείας καὶ χάριτος, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν μένει τίποτας πρᾶγμα τῆς προτέρας διαγωγῆς. Ἀλήθεια τὸ τῆς μετανοίας μυστήριον εἶναι ὥσπερ καθάρισις καὶ θεραπεία τῆς ψυχῆς, καὶ καμμίαν φορὰν θεραπεύει τελείως, καὶ ὑγιαίνει τὸν ἄῤῥωστον καὶ πολλάκις πάλιν ἀφίνει τινὰ λείψανα τῆς προτέρας ἀσθενείας, ἤγουν κατὰ τὴν συντριβὴν τῆς καρδίας, ἡ ὁποία ὅταν ἦναι τελεία καθὼς πρέπει, λυτρώνει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ κόλασιν. Ἀμὴ διατὶ σπανίως τυχαίνει τοιαύτη συντριβὴ χρειαζόμεσθεν πολλὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἄνωθεν τριῶν ἀρετῶν, διὰ θεραπείαν τῆς ἁμαρτίας παντέλειον. Ἔτι δὲ, καθὼς τὸ ἱερὸν Βάπτισμα περιέχει ἐν ἑαυτῷ πάσας τὰς δωρεὰς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡνωμένας μὲ τὴν χάριν ἐκείνου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὅλα ταῦτα τὰ ἀγαθὰ προέρχονται, οὕτω καὶ ἡ θερμοτάτη καὶ ἀληθὴς μετάνοια περιέχει ὁμοίως ὅλους αὐτοὺς τοὺς θησαυροὺς καὶ δωρήματα, καὶ ἐξόχως ἕνα νέον φῶς, καὶ ἐπιγνωσιν τῶν πνευματικῶν καὶ θείων πραγμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα εὑρίσκετο τυφλὸς ὁ ἄνθρωπος πρότερον, ὥσπερ νὰ ἦτον εἰς τὸ σκότος καὶ σκιὰν τοὺς θανάτου, καὶ φέρει μας μίαν καινὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν, ἥτις ἐστὶ τύπος τῆς ἀληθοῦς μετανοίας καὶ πασῶν τῶν ἀρετῶν, καὶ αἰτιᾷ θαυμαστὰς ἐνεργείας εἰς τὴν ψυχήν μας. Καθὼς εἶναι τῆς ἐπιστροφῆς ἡ χάραις διάφοραις, εἰς ἄλλον τρανήτεραις, ὥσπερ εἰς τὸν Παῦλον, καὶ εἰς ἄλλον μικρότεραις, οὕτως εἶναι καὶ αἱ ἐνέργειαι, καὶ τὰ ἔσω κινήματα, ὁποῦ ἐργάζει αὐτὴ ἡ ἀρετὴ, ἡ ὁποία αἰτιᾷ μίαν μετάνοιαν καὶ θλίψιν εἰς τὴν ψυχὴν, διὰ τὴν παρακοὴν, ὁποῦ ἔκαμε τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπιθυμᾷ νὰ πάθῃ διάφορα κολαστήρια μᾶλλον, ἢ νὰ παραπικραίνῃ τοιοῦτον Δεσπότην· καὶ οὕτως ἔχει περισσότερον φόβον τῆς θείας μεγαλειότητος, βλέπων, ὅτι ἡ παράβασις ἐκίνησεν εἰς ὀργὴν τὸν Παντοδύναμον καὶ αἰσχυνόμενος νὰ παῤῥησιασθῇ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ἔχει πολὺν πόθον νὰ ἱκανοποιήσῃ διὰ τὰς ἁμαρτίας του τῷ Κυρίῳ, μὲ κανόνα πρεπούμενον, νὰ τὸν ἱλαρύνῃ διὰ τὴν παρακοὴν, ὁποῦ ἔκαμε, καὶ νὰ ἐκδικαιωθῇ κατὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ἥτις ἦτον αἰτία τῆς ἁμαρτίας. Διὰ τοῦτο γοῦν πρέπει ἡ ψυχὴ, ὁποῦ ἐκαταφρόνησε τὸν Κτίστην διὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ κτίσματος, νὰ θεραπεύσῃ μὲ πόνον ἑκούσιον τὴν θεληματικὴν ἡδονὴν, καὶ μὲ θεληματικὴν θλίψιν τὴν ἑκούσιον ἀπόλαυσιν, διὰ τῆς ὁποίας ὑστερήθη τοῦ θείου φωτός. Καὶ ἐπειδὴ ἡ παίδευσις καθαρίζει τὸ πταίσιμον, δίκαιον εἶναι νὰ ὑποδεχθῇ τὴν τιμωρίαν, ὅστις ἐτόλμησε νὰ τελέσῃ τὴν ἁμαρτίαν. Ἐπειδὴ οὖν ὁ ἄνθρωπος ἁμαρτάνων ἐκαταφρόνησε τὸ ἄκρον ἀγαθὸν, καὶ ἀνταλλαξεν αὐτὸ διὰ ἕνα κτίσμα οὐδαμινὸν, καὶ εὐκαταφρόνητον, τὸ ὁποῖον εἶναι μεγάλη ὕβρις τῆς ὑπερτάτης καὶ ὑπερτίμου μεγαλειότητος, πρέπον εἶναι νὰ ταπεινωθῇ, καὶ νὰ καταφρονεθῇ ἑκουσίως ἕως ἐδάφους, ὅστις ἐξύβρισε τοιοῦτον Δεσπότην. Μὲ τὸν τρόπον ἐτοῦτον οὖν κοπιῶσιν ὅσοι τοὺς ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Θεὸς μὲ τοῦτο τὸ οὐράνιον φῶς, καὶ ἱκανοποιοῦσι τὴν ἁμαρτίαν, διὰ νὰ ἀξιωθοῦν συγχωρήσεως. Ἐπεὶ οὖν μὲ τρία πράγματα ἁμαρτάνομεν εἰς τὸν Θεὸν πε-

ρισσότερον, μὲ τὸ πρᾶγμα, μὲ τὸ σῶμα, καὶ μὲ τὴν ψυχήν, εἶναι χρεία νὰ κάμωμεν μετ' αὐτὰ τὴν ἱκανοποίησιν καὶ Θυσίαν πρὸς τὸν Δεσπότην, ἥτις γίνεται μὲ τὰς ἄνωθεν γ'. ἀρετάς. Μὲ τὴν ἐλεημοσύνην Θυσιάζομεν τὸ πρᾶγμα, μὲ τὴν νηστείαν τὸ σῶμα, καὶ μὲ τὴν προσευχὴν τὸ πνεῦμα. Ἔτι δὲ πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι γίνονται ἢ κατὰ Θεοῦ, ἢ καθ' ἡμῶν, ἢ κατὰ τοῦ πλησίον, καὶ εἰς ταῦτα τὰ γ'. ἁμαρτήματα ἱκανοποιοῦσι, καὶ πληρώνουσιν αὐταὶ αἱ γ'. ἀρεταί. Ἡ νηστεία δὶ ἡμᾶς, ἡ ἐλεημοσύνη διὰ τὸν πλησίον, καὶ ἡ προσευχὴ διὰ τὸν Θεόν. Ὅστις οὖν ἐπιθυμᾷ νὰ ἱλαρύνῃ τὸν Θεὸν πρὸς τοῦ λόγου του, πρέπει νὰ ἐπιμελῆται ταύτας τὰς ἀρετάς, καὶ πρῶτον, ἂς ἀρχίζῃ ἀπὸ τὴν ἄμωμον νηστείαν, ἡ ὁποία, καθὼς εἴπαμεν, μὲ τὸν πόνον τῆς τιμωρίας πληρώνει διὰ τὴν ἡδονὴν τῆς ἁμαρτίας, παιδεύουσα τὴν σάρκα, ἥτις ἦτον αἰτία τῆς παραβάσεως. Διὰ τοῦτο ἐγκρατευόμεσθεν τῶν φθειρομένων βρωμάτων, ἵνα λάβωμεν ἄφεσιν τῶν ἀπηγορευμένων σφαλμάτων, καὶ μὲ μίαν βραχυτάτην νηστείαν νὰ φύγωμεν παντοτεινὴν τιμωρίαν καὶ νηστείαν αἰώνιον, ὅτι διὰ τὴν ἁμαρτίαν κληρονομοῦμεν τὸν ἄχαρον ᾅδην, ὅπου οὐκ ἔστι παράκλησις, ἀλλὰ λιμὸς καὶ δάκρυα πάντοτε. Μακαρία λοιπὸν ἡ νηστεία, διὰ τῆς ὁποίας λυτρούμεσθεν τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς κολάσεως. Ἡ νηστεία ξεπλύνει τὰ ἁμαρτήματα, διαλύει τὰ πρότερα ἀνομήματα, καὶ μᾶς ἀντικόπτει ἀπὸ τὰ μέλλοντα. Ἡ νηστεία εἶναι ἰσχυρὸν προπύργιον τοῦ Θεοῦ, παλάτιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ τεῖχος τοῦ Παναγίου Πνεύματος, φλάμπουρον τῆς Πίστεως, σημεῖον τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς σωφροσύνης στερέωμα. Ἡ νηστεία λαμπρύνει τὴν ψυχήν, ὑψώνει τὰς αἰσθήσεις, δουλαγωγεῖ τὴν σάρκα τῷ πνεύματι, κάμνει τὴν καρδίαν συντετριμμένην καὶ ταπεινὴν, διαλύει τὰ σύννεφα τῆς ἐπιθυμίας, καταπραΰνει τὴν καῦσιν τῆς πορνείας, καὶ ἐξάπτει τὸ φῶς τῆς σωφροσύνης. Ἡ νηστεία εἶναι τῶν ἐπιθυμιῶν χαλινὸς, καὶ τῶν παθῶν ἀπονέκρωσις, ἀδελφὴ τῆς πτωχείας, τέκνον τῆς μετανοίας, μάχαιρα τῆς φιλαυτίας, φύλαξ τῆς ἡμῶν σωτηρίας, καὶ μεσίτρια ἰσχυρὰ πρὸς τὸν Θεὸν, ἵνα λάβωμεν ὑπ' αὐτοῦ δωρεάς τε καὶ χάριτας. Διὰ αὐτῆς οἱ Νινευῖται τὸν Θεὸν ἐξιλέωσαν· δι' αὐτῆς οἱ Ἰσραηλῖται εὑρήκασιν εἰς τὰς θλίψεις βοήθειαν· μὲ τὴν νηστείαν οἱ τρεῖς Παῖδες ἐκυρίευσαν τοῦ πυρός· δι' αὐτῆς ὁ Ἠλίας ἔμπυρος ἁρματηλάτης γνωρίζεται· δι' αὐτῆς ὁ Μωϋσῆς ἐκ Θεοῦ τὸν Νόμον ἐδέξατο· καὶ τί νὰ λέγω τὰ περισσά· Διὰ τῆς νηστείας ὁ Δεσπότης Χριστὸς προητοιμάσθη διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, διὰ νὰ μᾶς δώσῃ ὑπόδειγμα, πόσον εἶναι ἡ νηστεία ὠφέλιμος. Ὅστις οὖν ἐπιποθεῖ νὰ θεραπεύσῃ, τὸν Κύριον νὰ κάμνῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν του ἐκδίκησιν, καὶ νὰ ἀπολαύσῃ ὅλα τὰ ἄνωθεν ἀξιώματα, ἂς καθοπλισθῇ μὲ ἕνα ἅγιον μῖσος τὸ ἑαυτό του, ἤγουν νὰ μισήσῃ τὴν σάρκα, νὰ τὴν παιδεύῃ μὲ νηστείαις, ἀγρυπνίαις καὶ προσευχαῖς, καὶ μὲ ὅσαις σκληραγωγίαις δυνηθῇ περισσότερον· ὅτι μὲ τὸν τρόπον τοῦτον οὐ μόνον ἱκανοποιεῖ τὸν Θεὸν, ἀλλὰ καὶ κατὰ κράτος νικᾷ τὸν ἰσχυρώτερόν του ἐχθρὸν, καὶ γίνεται ἡ ψυχὴ σὺν τῷ σώματι Ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τοῦτο ὅλον, ὁποῦ εἴπωμεν, ἂς γένῃ μὲ τὴν πρέπουσαν διάκρισιν, ἤγουν ὅσον δύνεσαι νὰ κάμῃς, χωρὶς νὰ θανατώσῃς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι πολλοὶ ἐπεχείρισαν ἐγκράτειαν περισσοτέραν τῆς δυνάμεώς των, καὶ ἀσθένησαν τόσον, ὁποῦ ὕστερα τὴν ἀφῆκαν ὁλότελα, διὰ νὰ ἀποκτήσουσι τὴν ὑγείαν τους. Διὰ τοῦτο ἂς κάμῃ κατὰ τὸ δυνατόν του πᾶς ἕνας, ὅτι ἄλλος ἠμπορεῖ νὰ νηστεύσῃ ἡμέρας γ'. ἄνευ βλάβης, καὶ ἄλλος δὲν κάμνει μίαν ἡμέραν. Μείζων οὖν πασῶν τῶν ἀρετῶν ἡ διάκρισις.

Συνόδευσον δὲ τὴν νηστείαν μὲ τὰ ἔργα τῆς ἐλεημοσύνης, διὰ νὰ ἦναι ὠφελιμωτέρα καὶ θεάρεστος, ὅτι τόσον εἶναι ἡ νηστεία χωρὶς ἀγάπην καὶ ἔλεος, ὥσπερ τὸν λύχνον χωρὶς ἐλαίου. Δὸς οὖν ἐλεημοσύνην, διὰ νὰ ὑπακούσῃ τὴν προσευχήν σου ὁ Κύριος, νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας σου, νὰ σὲ λυτρώσῃ τῶν μελλόντων κακῶν, καὶ νὰ σοῦ χαρίσῃ ἀγαθὰ τὰ αἰώνια. Ἡ νηστεία καταμαραίνει τὰ πάθη τῆς σαρκὸς, καὶ ἀφανίζει τὰς αἰτίας τῆς ἁμαρτίας,

φρὴ δὲν δίδει τὴν τελείαν ὑγείαν χωρὶς τὴν ἀλειφὴν τῆς ἐλεημοσύνης, χωρὶς τὸν ποταμὸν τῆς εὐσπλαγχνίας καὶ τὴν ἐπιδρομὴν τῆς εὐποιΐας. Ἡ νηστεία θεραπεύει τὰς πληγὰς τῆς ἁμαρτίας, ἀμὴ δὲν εὐγάνει τὰ στίγματά τους δίχως τὸ λάδι τῆς συμπαθείας. Ὁ Ἐκκλησιαστὴς λέγει· ὅτι, καθὼς τὸ ὕδωρ σβένει τὸ πῦρ, οὕτως ἡ ἐλεημοσύνη ἀφανίζει τὴν ἁμαρτίαν. Λέγει δὲ ὁ Μέγας Ἀμβρόσιος· Μεγάλη ὄντως τῆς ἐλεημοσύνης ἡ δύναμις, ὅτι μὲ τὴν πηγὴν τῆς ἀγάπης αὐτῆς σβύνει τὴν λαύραν τῶν ἐγκλημάτων, εἰς τρόπον ὁποῦ ἐὰν ἦναι καὶ θυμωμένος ὁ Δικαστὴς κατὰ τοῦ ἁμαρτήσαντος, καὶ θέλει νὰ τὸν παιδεύσῃ, μὲ τὴν δύναμιν τῆς ἐλεημοσύνης τοῦ συγχωρᾷ. Δὲν ηὗρεν ἄλλον τρόπον ὁ Προφήτης Δανιὴλ νὰ λυτρώσῃ τὸν Ναβουχοδονόσορ ἀπὸ τὴν ἀπειλὴν τοῦ Κυρίου, πάρεξ τὴν εὐσπλαγχνίαν, καὶ λέγει του· Λάβε τὴν βουλήν μου, ὦ Βασιλεῦ, ἐξάλειψον μὲ τὴν ἐλεημοσύνην τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ τὰς πονηρίας σου μὲ τὰ ἔργα τῆς εὐποιΐας πρὸς τοὺς πτωχούς. Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἅγιος, γνωρίζωντας πόσην δύναμιν ἔχει ἡ ἐλεημοσύνη νὰ εὐμενίσῃ τὸν Πανοικτίρμονα. Ἐπειδὴ οὖν τοσοῦτον δύναται ἡ ἀρετὴ αὕτη, ὅστις θέλει νὰ εὕρῃ ἔλεος παρὰ τῷ Θεῷ ἂς ἐνδυθῇ αὐτὸ τὸ ἱμάτιον, σπλαγχνιζόμενος τοὺς πτωχούς, τὰς χήρας, καὶ ὀρφανούς, μὲ τὸ πρᾶγμα ὁποῦ τὸ ἔδωκεν ὁ Θεός. Εἰ δὲ καὶ εἶναι πτωχὸς, μὲ τὴν συμβουλὴν καὶ μεσίτευμα, καὶ ὅταν ἄλλο δὲν δύναται, κἂν ἂς τὸ συμπονέσῃ μὲ τὴν καρδίαν του, καὶ τόσον μισθὸν ἔχει. Ἐπειδὴ (κατὰ τὸν Διάλογον Γρηγορίου) δὲν δίδει ὀλιγώτερον ὅστις συμπονεῖ τὸν πτωχὸν ἐκ καρδίας, ἀπὸ ἐκεῖνον, ὁποῦ τοῦ βοηθᾷ μὲ τὸ πρᾶγμά του, ὅτι ὁ μὲν δίδει χρήματα, ὁ δὲ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ὁ Μέγας Αὐγουστῖνος λέγει, ὅτι μεγαλήτερη ἐλεημοσύνη δὲν εἶναι, ὥσπερ νὰ συγχωρήσῃς ἐξ ὅλης καρδίας τῷ πταίσαντι. Ἐπεὶ οὖν δὲν ἠμπορεῖς νὰ ζήσῃς μίαν ὥραν ἀναμάρτητος, συγχώρησον τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἐὰν ποθῇς νὰ συγχωρήσῃ ὁ Κύριος τὰ ἐδικά σου πταισίματα. Τὸ αὐτὸ λέγει ὁ Καισάριος. Ὅστις δὲν ἔχει νὰ λυτρώσῃ αἰχμάλωτον, ἢ νὰ ἐνδύσῃ γυμνὸν, ἂς βιάζεται νὰ μὴν ἔχῃ μῖσος εἰς τὴν καρδίαν κατὰ τοῦ πλησίον, καὶ νὰ μὴν ἀποδώσῃ κακὸν ἀντὶ κακοῦ τοῖς ἐχθροῖς του, ἀλλὰ μάλιστα νὰ τοὺς ἀγαπᾷ, καὶ νὰ προσεύχεται δι' αὐτοὺς, καὶ οὗτος ἂς ἔχῃ μεγάλην ἐλπίδα εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν, καὶ ὑπόσχεσιν τοῦ Δεσπότου μας, λέγων αὐτῷ· Δός μοι, Κύριε, ὅτι ἔδωσα. Συγχώρησόν μοι, ὡς καὶ ἐγὼ ἐσυγχώρησα. Δὲν γράφομεν ὧδε περισσότερον περὶ ἐλεημοσύνης, διατὶ παρεμπρὸς θέλομεν εἰπεῖ ξεχωριστὰ διὰ τὴν ἀρετὴν ταύτην, ἥτις εἶναι περίσσα ὠφέλιμος εἰς τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, καὶ δὲν πρέπει νὰ τὴν περάσωμεν μὲ βραχυλογίαν.

Τὸ γ. μέρος τῆς ἱκανοποιήσεως εἶναι ἡ Ἱερὰ Προσευχὴ, ἡ ὁποία ὅταν γένῃ μετὰ Πίστεως καὶ πολλῆς ταπεινώσεως, εἴτε ζητήσωμεν δι' αὐτῆς τῷ Κυρίῳ, ἀναμφιβόλως λαμβάνομεν, καθὼς μᾶς ἔταξεν εἰς πολλοὺς τόπους τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου. Ἀμὴ ἀλήθεια νὰ ζητοῦμεν εὔλογα πράγματα, καὶ πρὸς ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς μας, ὅτι πᾶσα προσευχὴ ὁποῦ νὰ γένῃ μὲ τοὺς πρεπουμένους τρόπους, καὶ συνακόλουθα, ὁποῦ εἰς ἐτοῦτο κάμνουσι χρεία, κατευθύνεται, καὶ παρρησιάζεται ἐνώπιον τῆ Θεοῦ, καὶ ὑπακούει τῆς ἡμετέρας αἰτήσεως. Εἰ δὲ καὶ ἀργήσῃ καμμίαν φορὰν νὰ μᾶς ὑπακούσῃ, καὶ νὰ μᾶς δώσῃ τὴν χάριν, ὁποῦ ζητοῦμεν, τοῦτο τὸ κάμνει ὁ σοφώτατος εὐεργέτης, διὰ νὰ εἴμεσθεν ἄγρυπνοι καὶ ἐπιμελέστατοι ὕστερα, ἀφοῦ μᾶς τὴν δώσῃ, νὰ τὴν φυλάγωμεν ἀκριβὰ καὶ νὰ μὴ τὴν χάσωμεν. Ἡ προσευχὴ ἀφανίζει τὰς ἁμαρτίας τοῦ προσευχομένου, καθὼς ἐφάνη εἰς τὸν Τελώνην. Αὐτὴ ἐκφοβεῖ, καὶ σκορπίζει τοὺς δαίμονας, ὁρίζει τὰ στοιχεῖα, τὸν Οὐρανὸν, καὶ τὸν Ἥλιον, καθὼς ἐφάνη εἰς διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους. Διὰ προσευχῆς ἔσχισεν ὁ Μωϋσῆς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, καὶ ἐπέρασαν οἱ Ἰσραηλῖται πάντες, καὶ οἱ ἐχθροί τους ἐπνίγησαν. Ὡσαύτως καὶ ὁ Ἰησοῦς τῇ Ναυῇ προσευχόμενος, ἐπέρασε τὸν Ἰρδάνην, ἐπρόσταξε τὸν Ἥλιον, καὶ ἐσταμάτησεν ἕξη ὥρας ἀπὸ τὸν δρόμον του. Τὸ ὅμοιον ἔκαμεν ὁ Ἀββᾶ Πατερμούθιος, καὶ ἄλλοι τινές. Ὁ Ἠλίας

ἐπρόσταξε τοὺς Οὐρανοὺς καὶ δὲν ἔβρεξαν μβ'. Μῆνες· καὶ τότε πάλιν ἔκαμε προσευχήν, καὶ ἦλθε βροχὴ ἀναρίθμητος· ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ διηγῶμαι ἕνα καθ' ἕνα, ἡ Προσευχὴ δύναται νὰ εὐγάλῃ ἀπὸ τὸν Ἅδην ψυχὰς ἀνθρώπων, καὶ νὰ ζωώσῃ τὰ σώματα, νὰ ξεριζώσῃ ὄρη καὶ δένδρη ἀπὸ τὴν στερεάν, νὰ τὰ φυτεύσῃ εἰς τὴν ὑγρὰν φύσιν τοῦ ὕδατος, καθὰς εἴδαμεν, καὶ ἐκάμασι τινὲς ἐνάρετοι ἄνθρωποι· καὶ ἁπλῶς πάντα, ὅσα θελήσει νὰ κάμῃ ἕνας πιστὸς, σημεῖα καὶ τέρατα, μόνον νὰ κάμῃ μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως προσευχήν, νὰ μὴ διακριθῇ εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆ, καὶ ὑπακούει τον ὁ Δεσπότης, καθὼς εἶπεν εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ταύτην τὴν προσευχὴν ἐγκωμιάζει κατὰ πολλὰ ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ λέγει ταῦτα περὶ αὐτῆς.

Προσευχὴ ἐστὶ συνουσία καὶ ἕνωσις ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ, Κόσμου σύστασις, Θεοῦ καταλλαγὴ, δακρύων μήτηρ, ἁμαρτημάτων ἵλασμὸς, πειρασμῶν γέφυρα, πολέμου θραῦσις, Ἀγγέλων ἔργον, πηγὴ ἀρετῶν, χαρισμάτων πρόξενος, νοὸς φωτισμὸς, προκοπὴ ἀόρατος, τροφὴ ψυχῆς, ἀπογνώσεως πέλυξ, ἐλπίδος ἀπόδειξις, λύπης λύσις, πλοῦτος Μοναχῶν, θυμοῦ μείωσις, ἔσοπτρον προκοπῆς, καὶ ἵνα συνελὼν εἴπω, Προσευχὴ ἐστὶ τῷ ὄντως εὐχομένῳ, δικαστήριον, καὶ κριτήριον καὶ βῆμα Χριστοῦ, πρὸ τοῦ μέλλοντος βήματος· ἤγουν, ἡ Προσευχὴ εἶναι εἰς ἐκεῖνον, ὁποῦ προσεύχεται, ὡς ἕνα Δικαστήριον προτήτερα ἀπὸ τὴν φοβερὰν κρίσιν τῆς β'. τοῦ Χριστοῦ Παρουσίας, καὶ κατακρίνεται ἀπὸ λόγου του ἐδῶ ὁ ἁμαρτωλὸς, διὰ νὰ εὑρεθῇ ἐκεῖ ἀνεύθυνος. Καλότυχος οὖν ὅστις κλαίει πικρῶς ἐνθάδε ἐνώπιον Θεοῦ προσευχόμενος, ὅτι αὐτὸς δὲν κρίνεται τότε εἰς τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο κριτήριον. Διό, ἀγαπητὲ, ἀρχόμενος τῆς προσευχῆς, ἄφες τὰς φροντίδας καὶ αἰσθήσεις πάσας τοῦ σώματος, κατάλιπε τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, διάβηθι τὸν αἰθέρα καὶ τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ περίβλεψε τὰς στρατιὰς τῶν Ἀσωμάτων Δυνάμεων, τὰ πολυόμματα Χερουβὶμ, καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα Σεραφὶμ, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν κτίσιν ἀνανεύσας τῇ διανοίᾳ, καὶ ἐπέκεινα πάντων τὸν νῶν ἀνυψώσας, ἐννόησον τὴν ἀπόῤῥητον, καὶ παντὸς ἐπέκεινα νοῦ, Θείαν φύσιν ἐνιδρυμένην, ἄτρεπτον, ἀναλλοίωτον, ἁπλῆν, ἀσύνθετον, ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν ἀδιαίρετον, φῶς ἀπρόσιτον, δύναμιν ἄφραστον, κάλλος ἀμήχανον, σφοδρῶς μὲν τῆς τετρωμένης ψυχῆς καθαπτόμενον, λέγω δὲ δηλωθῆναι πρὸς ἀξίαν ἀδύνατον. Ἐκεῖ Πατὴρ καὶ Υἱὸς καὶ Ἅγιον Πνεῦμα εἷς τὰ τρία Θεός. Τρία ἅγια, σύνθρονα, ὁμοούσια, ἀΐδια. Μία Θεότης, μία Κυριότης, καὶ Ἁγιότης, πάντα περιέχουσα, δημιουργοῦσα, καὶ ἁγιάζουσα. Μία Θεότης καὶ Δύναμις. Εἷς Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων.

Τοῦτον τὸν Βασιλέα ἐννόησον, ὦ ἁμαρτωλὲ, προσευχόμενος, ἵνα καταλάβῃς αὐτῆ τὴν μεγαλειότητα, καὶ πόσον πρέπει νὰ τὸν ἀγαπᾷς, καὶ νὰ εὐλαβῆσαι τοῦτο τὸ ὄνομα, ὅτι αὐτὸς εἶναι Θεὸς παντέλειος, ὡραῖος πάνυ ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, πανάγαθος, πολυεύσπλαγχνος, φοβερός τε καὶ δίκαιος. Ἔτι δὲ Πατὴρ φιλόστοργος, εὐεργέτης πλουσιοπάροχος, Λυτρωτὴς καὶ Σωτὴρ πολυέλεος· καὶ ὁπόταν τὸν στοχασθῇς μὲ αὐτὰ τὰ ἐπίθετα, θέλεις γνωρίσει, μὲ ποταπὴν καρδίαν πρέπει νὰ λατρεύῃς, καὶ νὰ σέβεσαι τοιοῦτον Δεσπότην, ἤγουν ὡς Θεὸν νὰ τὸν προσκυνᾷς, ὡς ὑπερένδοξον νὰ τὸν ὑμνῇς, ὡραῖον καὶ πανάγαθον νὰ τὸν ἀγαπᾷς, ὡς δίκαιον καὶ φοβερὸν νὰ τὸν τρέμῃς, ὡς Βασιλέα παγκόσμιον νὰ ὑποτάσσεσαι εἰς τὸ θελημά τε, ὡς εὐεργέτην νὰ τὸν εὐχαριστᾷς, καὶ ὡς Θεὸν νὰ τὸν δοξάζῃς, ὡς δημιουργῷ καὶ ποιητῇ νὰ τοῦ προσφέρῃς τοῦ λόγου σου, καὶ ὅσα ἐξουσιάζεις, ἐπειδὴ ὅλα εἶναι ἐδικά του χαρίσματα, καὶ ὡς Σωτῆρι καὶ λυτρωτῇ νὰ τῆ ζητᾷ εἰς τὴν προσευχήν σου βοήθειαν. Αὐτὰς καὶ ἑτέρας ὁμοίας πράξεις ἀρετῆς χρεωστεῖ τὸ λογικὸν κτίσμα πρὸς τὸν Δημιουργὸν καὶ Κτίστην αὐτοῦ. Ὅτι, καθὼς ἐκεῖνος εἶναι τὰ πάντα ἐν πᾶσιν, οὕτω θέλει νὰ εὐλαβῆται, καὶ νὰ τιμᾶται ὑπὸ πάντων μὲ ὅλας τὰς αἰσθήσεις τε καὶ κινήματα, τὸ ὁποῖον καλὰ καὶ γίνεται εἰς ὅλας τὰς πράξεις, ὁποῦ τελοῦνται εἰς

δόξαν αὐτοῦ, ὅμως εἰς τὴν προσευχὴν πληροῦται ἐξαιρετώτερα, ὅταν συνακολουθοῦσιν αἱ πράξεις τούτων τῶν ἀρετῶν, ἤγουν πίστεως, ἐλπίδος, ἀγάπης, ταπεινώσεως, καὶ ἄλλων ὁμοίων. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ νομίσῃς, πῶς ἀπέχει ὁ Κύριος μακρὰν ἀπὸ λόγου σου, γίνωσκε, ὅτι ὡς αἰτία τῶν ὄντων καὶ Θεὸς ἀπερίγραπτος, εἶναι παρὼν εἰς κάθε τόπον, καὶ μάλιστα ὅταν προσεύχεσαι, στέκεται κατὰ ἀλήθειαν ἔμπροσθεν σου, ἀκούει τὰ λόγια, στοχάζεται τὴν εὐλαβειάν σου, καὶ ὀρέγεταί σου τὰ δάκρυα.

Βλέπων οὖν αὐτὸν μὲ τοὺς νοερούς σου ὀφθαλμούς σου, ἔχε μίαν βαθυτάτην εὐλάβειαν ἐκ καρδίας κατανοῶν αὐτῷ τὴν μεγαλειότητα, καὶ σῦ τὴν ἀναξιότητα, καθὼς ἔλεγεν ὁ δίκαιος Ἀβραάμ· Ἔτι λαλήσω πρὸς τὸν Δεσπότην μου. Ἐγὼ δὲ εἶμαι γῆ καὶ σποδός, καὶ στοχάσου ἐμμελῶς τὴν παντοδύναμον σοφίαν, τὴν φιλάγαθον γνώμην, καὶ τὰ λοιπὰ ἀξιώματα τούτου τοῦ ὑπερτίμου καὶ ὑπερενδόξου Δεσπότου, τὰ ὁποῖα εἶναι τοσοῦτον θαυμάσια, ὁποῦ ὑπερβαίνουσι πάντα νοῦν, καὶ πᾶσαν διάνοιαν, ὡ μόνον ἀνθρώπινον, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων. Οὗτος ὁ λογισμὸς ἀρκεῖ νὰ σὲ κάνῃ, νὰ ταπεινωθῇς, ἕως τὸν χοῦν τῆς γῆς, ὡς σκώληξ ἀναξιώτατος, ὁποῦ εἶσαι, νὰ στέκῃς μετὰ φόβου καὶ τρόμου πολλοῦ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου σου· καὶ ὅσον δοθῇ ἀσχολουμένη ἡ καρδία σου εἰς τοιοῦτον φόβον, τόσον ὀλιγώτερον θέλει γυρίζει ὁ νοῦς σου εἰς βιωτικοὺς λογισμούς· ὅτι ὁ χαλινὸς τοῦ φόβου δὲν ἀφίνει τὴν καρδίαν νὰ περιπολεύῃ εἰς ἄλλους διαλογισμούς, ἐνώπιον τοσαύτης μεγαλειότητος. Διατὶ ἐὰν, ὅταν ὑπάγῃς νὰ συντύχῃς μὲ τινὰ Βασιλέα ἐπίγειον, ἵσταται μὲ τόσον φόβον καὶ τρόμον, ὁποῦ εἶναι ἄνθρωπος ὡς καὶ τοῦ λόγου σου, πόσον πρέπει νὰ στέκεσαι ἔντρομος, ὅταν συνομιλῇς διὰ προσευχῆς μὲ τὸν Βασιλέα τῶν Ἀγγέλων, καὶ πάσης τῆς Κτίσεως; Στῆθι ἐν προσευχῇ, ὦ ἁμαρτωλέ, τοσοῦτον ταπεινῶς καὶ ἐλεεινῶς, καθὼς ὁ κατάδικος ἵσταται ἔμπροσθεν τοῦ Δικαστοῦ, διὰ νὰ σβύσῃς τὸν θυμὸν τοῦ δικαίου Κριτοῦ μὲ τὸ ἔξωθεν εἶδος, καὶ μὲ τὸ ἔσωθεν ἦθος, ἵνα λάβῃς τελείαν τῶν ἁμαρτιῶν σου συγχώρησιν. Προσευχόμενος δὲ, ἄρξαι ἀπὸ θεολογίας καὶ αἴνων θεοπρεπῶν, καὶ ὅταν μετὰ ταπεινοφροσύνης δοξολογήσῃς, τότε αἴτησαι, μὴ τροφὴν ἢ ὑγείαν σώματος, μὴ ἄλλο τι τῶν ἐπιγείων, ἀλλὰ τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν τὰ δὲ ἄλλα ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα τοῦ σώματος, σοῦ τὰ δίδει καὶ χωρὶς νὰ τὰ ζητήσῃς, καθὼς μᾶς ἔταξε λέγωντας. Ζητεῖτε πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Ἐὰν οὖν θέλῃς νὰ κατευθυνθῇ ἡ προσευχή σου ὡς θυμίαμα, καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰ ὦτα τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ, βάλε της τὰς δύω πτέρυγας, ὁποῦ εἴπαμεν, νηστείαν καὶ ἔλεος, διὰ νὰ πετάξῃ μετ' αὐτὰς εὐκολώτερα· ὅτι ἡ νηστεία λεπτύνει τὸν νοῦν, καὶ κουφίζει τὸ βάρος τοῦ σώματος, καὶ δυναμώνει τὴν προσευχήν, καὶ ἡ προσευχὴ τὴν νηστείαν, καὶ τὴν συντριβὴν τῆς καρδίας, ὅτι ὅσον προσεύχεσαι, τόσον ἔρχεται καὶ ἡ τῶν δακρύων κατάνυξις, καὶ ἀγωνίζου ὅσον δύνεσαι νὰ μὴ τελειώσῃς τὴν προσευχὴν ποτὲ χωρὶς δάκρυα, καὶ πόνον καρδίας· καὶ τότε σοῦ ἔρχεται μία γλυκυτάτη παράκλησις πνεύματος, ὅσον συχνάζεις τὴν προσευχὴν καὶ τὰ δάκρυα, ὁποῦ ἀστοχᾷς τὴν τροφὴν τοῦ σώματος, κατὰ τὸν Δαυΐδ. « Ἐπελαθόμην τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου, τοῖς δάκρυσί μου τὴν στρωμνήν μου βρέξω ». Ὅταν δὲ προσεύχεσαι, ξέτρεχε ἡσυχίαν, ἐὰν θέλῃς νὰ ἔρχεται ἡ κατάνυξις, ἤγουν, ἂς εἶσαι μοναχὸς, εἰς καιρὸν, καὶ τόπον, ὁποῦ νὰ μὴν ἀκούῃς ταραχὴν, οὔτε συντυχίας ἀνθρώπων, διὰ νὰ ἔχῃς ὅλον τὸν νοῦν σου εἰς τὸν Θεὸν, καὶ τοῦτο γίνεται τὴν νύκτα, ὁποῦ εἶναι σιωπὴ καὶ ἡσυχία εἰς ἅπαντα. Καὶ ὅταν κάμῃς ἱκανὴν προσευχὴν, καὶ ὅσα ἄλλα εἴπαμεν ἄνωθεν, ὕπαγε μετὰ φόβου καὶ Πίστεως εἰς τὴν Ἱερὰν Κοινωνίαν, περὶ τῆς ὁποίας γράφομεν ἐδῶ κάτω, ὅτι φθάνουσιν ὅσα περὶ Ἱκανοποιήσεως εἴπαμεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ προετοιμασίας τῆς Ἀχράντου καὶ Ἱερᾶς Κοινωνίας.

Ὁπόταν ὁ Θεόπτης Μωϋσῆς ἐκατέβη ἀπὸ τὸ Σίνεον ὄρος, δὲν ἐδύναντο οἱ Ἑβραῖοι νὰ τὸν βλέπουσιν εἰς τὸ πρόσωπον, ἀπὸ τὴν πολλὴν λάμψιν ὁποῦ εἶχε, καὶ ἀκτινοβόλα ὡς ἄλλος Ἥλιος, καὶ διὰ τοῦτο ἐσκέπασε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ μὲ ἕνα μανδήλιον, διὰ νὰ δύνεται πᾶς ἕνας νὰ τοῦ συντύχῃ Οὕτως ἔκαμε καὶ ὁ Ἐπουράνιος Μωϋσῆς ὁ Κύριος, ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὅστις, ἀφοῦ μᾶς εὔγαλεν ἀπὸ τὴν δεινὴν τῆς Αἰγύπτου αἰχμαλωσίας, ἐσκέπασε τὴν αὐτοῦ ὑπέρλαμπρον οὐσίαν μὲ τὰ συμβεβηκότα, καὶ εἴδη ταῦτα τοῦ Ἄρτου καὶ τοῦ Οἴνου, διὰ νὰ μὴ μᾶς ἐκφοβῇ ἡ ἄπειρος λάμψις καὶ δόξα ὑπερτάτη τῆς Θείας μεγαλειότητος. Ὦ ἀπείρου δωρεᾶς, καὶ ἀνεκλαλήτου εὐεργεσίας! Ὦ ἀνεξαντλήτου πηγῆς, καὶ ἀφράστου ἀγαλλιάσεως! Πρεπόντως καυχᾶσαι Μήτηρ Σιὼν, καὶ δοξάζεσαι εἰς τοιαύτην δωρεάν, ἥτις οὐρανόθεν σοι ἔρχεται, τοσοῦτον ἀξίαν, καὶ ὑπερθαύμαστον, ὁπῶ εἶναι ὁ στολισμός, καὶ ἡ ὡραιότης σου. Δίκαιον εἶναι νὰ οἰκοδομῇς Ναοὺς πλουσιοπαρόχους, νὰ κτίζῃς σκηνὰς περιφήμους, καὶ θαυμαστὰ καὶ εὔμορφα Βήματα, νὰ χρυσώνῃς διάστυλα, νὰ ὑψώνῃς πολυτίμους Τραπέζας, νὰ ἐνδύνῃς τοίχους μὲ βελοῦδα καὶ χρυσοΰφαντα, νὰ ἐξάπτῃς τοσαύτην φωτοχυσίαν, καὶ πᾶσαν ἄλλην ἑτοιμασίαν εὐπρεπεστάτην νὰ κάμνῃς, εἰς τιμὴν καὶ εὐλάβειαν τοῦ ἁγίου τούτου καὶ προσκυνητοῦ Μυστηρίου, ὅτι ὅσον πλέσιον ζολισμὸν καὶ ἂν κάμῃς, πρέπει του· καλὰ καὶ ὅσον δύνασαι νὰ τελέσῃς, ὀλίγον εἶναι καὶ οὐδὲ τίποτες πρὸς ἐκεῖνο, ὁποῦ τοῦ πρέπει· μάλιστα δὲ, ὁπόταν κάμῃς ὅσον ἠξεύρεις, καὶ δύνεσαι, δὲν αὐξάνεις ποσῶς τὴν ἀξίαν καὶ μεγαλεῖον τούτου τοῦ Ἄρτου, διατὶ ἔχει τὴν τιμὴν ἀφ' ἑαυτῆ του, καὶ δίδει την τοῖς ἄλλοις μᾶλλον, ἢ νὰ λαμβάνῃ παρ' αὐτῶν κἂν τίποτε, καὶ διὰ μέσου τούτου οἱ Ἱερεῖς, αἱ Τράπεζαι, καὶ Κιβώτια τιμῶνται, καὶ ἁγιάζονται. Καὶ τὶ θαυμαζόν; ἐπειειδὴ τὸ Μυστήριον τοῦτο περιέχει ἐν ἑαυτῷ ἐκεῖνον, ὁποῦ ἔκτισεν ὅλον τὸν Κόσμον, καὶ εἶναι πέλαγος ἄπειρον πάπης τελειότητος κατὰ τὸν Δαβίδ. Μέγας Κύριος, καὶ αἰνετὸς σφόδρα, καὶ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ οὐκ ἔστι πέρας. Ἐπεὶ οὖν καὶ τέλος δὲ ἔχει τῆ Θεοῦ ἡ μεγαλειότης, δὲν εἶναι βολετὸν νὰ τῆ αὐξήσωμεν τελειότητα, ὅτι εἰς τὴν ἀξίαν τούτου τοῦ Ἄρτου ἰλιγγιᾷ πᾶς νοῦς, καὶ τὸ ὄμμα σκοτίζεται, καὶ τόσον μᾶς ἔδεσεν ὁ Πανάγαθος μὲ τοιαύτην μεγάλην καὶ θαυμασιωτάτην εὐεργεσίαν, ὁποῦ μὴν δυνάμενοι νὰ κάμωμεν τὴν πρέπουσαν εὐχαριστίαν, μένομεν πρὸς αὐτὸν ἀχάριστοι. Τὸ πρέπον ἦτον ἀδελφοὶ νὰ διηγηθῶ τὰς μεγάλας δυνάμεις καὶ ἐνεργείας τούτου τοῦ ἱεροῦ καὶ θαυμαστοῦ Μυστηρίου· ἀμὴ τοῦτο εἶναι ὕλης ἀπείρου καὶ ἀνεξαντλήτου θαλάσσης ὑπόθεσις, καὶ ἡ ποσότης τῆς Βίβλου δὲν τὴν χωρεῖ. Ὅθεν νὰ γράψω μόνον διὰ τὴν προετοίμασίαν, ὁποῦ χρεωστεῖ νὰ κάμῃ ὅστις μέλλει νὰ λάβῃ αὐτὸν τὸν Οὐράνιον Ἄρτον. Καὶ τοῦτο εἶναι ἀναγκαιότατον, διατὶ ἔχει τοιαύτην χάριν αὐτὸ τὸ Μυστήριον, ὁποῦ κατὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ κοινωνοῦντος, θέλει εἶσται καὶ ὁ ἁγιασμὸς, καὶ ἡ χάρις, ὁποῦ λαμβάνει παρ' αὐτοῦ ὁ μετέχων· ὅτι κατὰ τὸν Φιλόσοφον, ὅλαις ἡ αἰτίαις ἐργάζουσι κατὰ τὴν ποιήτητα, καὶ διάθεσιν, ὁποῦ εὕρωσιν εἰς τὰ ὑποκείμενα. Καὶ διὰ τοῦτο ἅπτει τὸ πῦρ εἰς τὸ ξηρὸν ξύλον περισσότερον, παρὰ εἰς τὸ χλωρόν. Λοιπὸν ὁ Χριστὸς, ὁποῦ εὑρίσκεται εἰς τοῦτο τὸ Μυστήριον, καὶ εἶναι αἰτία πασῶν τῶν χαρίτων, φανερὸν εἶναι, ὅτι κατὰ τὴν προετοιμασίαν καὶ διόρθωσιν ἐκείνου, ὁποῦ τὸ λαμβάνει, κοινωνεῖ εἰς αὐτὸν καὶ ἐργάζει τὴν χάριν του· καὶ καθὼς δίδει μεγάλην

βοήθειαν ἐκείνων, ὁποῦ τὸν λαμβάνουσιν ἄξια, οὕτω πάλιν δίδει πικρότατον θάνατον εἰς τοὺς ἀναξίως μετέχοντας. Διατί, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην, ὅλας τὰς ἐνεργείας, ὁποῦ ἐργάζει ὁ ἐπίγειος ἄρτος σαρκικῶς εἰς τὸν ἄνθρωπον, αὐτὰς καὶ περισσοτέρας μάλιστα αἰτιᾷ καὶ ἐργάζει εἰς τὴν ψυχὴν καὶ οὗτος ὁ Ἐπουράνιος. Λοιπὸν, καθὼς ἡ σωματικὴ τροφὴ στηρίζει, δυναμώνει, καὶ αὐξάνει τὰ σώματα, ὁποῦ δὲν ἔχουν ἀσθένειαν, καὶ ὅταν ἦναι ἄῤῥωστα, καὶ γεμάτα κακοὺς χυμοὺς, τοὺς δίδει ζημίαν μεγάλην, καὶ διὰ αὐτὸ προστάζουν οἱ ἰατροὶ, νὰ ἐγκρατεύωνται τὸν καιρὸν ἐκεῖνον οἱ ἄῤῥωστοι, καὶ νὰ μὴ τρώγουσι τίποτες, τὸ αὐτὸ κάμνει καὶ ἡ τροφὴ αὕτη ἡ ἔνθεος. Εἰς τοὺς ἐναρέτους καὶ εὐλαβεῖς, ὁποῦ προετοιμάζονται καθὼς πρέπει διὰ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως, γίνεται ζωὴ ἀληθινὴ καὶ αἰώνιος. Εἰς δὲ τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἀνευλαβεῖς, ὁποῦ δὲν ἔχουν καθαρὰν τὴν συνείδησιν, οὔτε ἔκαμαν τὴν πρέπουσαν μετάνοιαν καὶ ἐξομολόγησιν, καὶ ὅσα ἄλλα ὀφείλουσι, γίνεται ζημίας μεγάλης πρόξενος, καὶ θάνατος εἰς τὴν ψυχήν τους, καὶ κόλασις, καθὼς ἔπαθεν ὁ προδότης Ἰούδας, καὶ ἕτεροι. Πῦρ γὰρ ὑπάρχει τοὺς ἀναξίους φλέγον. Ἀνάξιοι δὲ λογίζονται ὅσοι δὲν ἐκαθαρίσθησαν μὲ τὴν ἁγίαν Ἐξομολόγησιν, ἢ δὲν ἐπλήρωσαν τὸν κανόνα, ὁποῦ τοὺς ἔδωκεν ὁ πνευματικός. Ἀξίους δὲ πάλιν λέγομεν ὅσοι κάμουσι τὴν κάτωθεν προετοιμασίαν τε καὶ διόρθωσιν. Ἓν πρώτοις γίνωσκε, ὅτι διὰ τὴν ἑτοιμασίαν ταύτην δὲν φθάνει ἐπιμέλεια τις ἀνθρωπίνη, οὔτε Ἀγγελικὴ ἐὰν δὲν βοηθήσῃ ἡ χάρις τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ. Διὸ αὐτὸ πρέπει νὰ τὸν ἐπικαλεσθῇς μετὰ θερμοῦ πόθου καὶ ταπεινότητος, νὰ σὲ ὁδηγήσῃ, νὰ σὲ βοηθήσῃ, καὶ νὰ καθαρίσῃ τὸν οἶκον, ὅπου ἔρχεται νὰ κονέψῃ. Βλέπομεν ὅτι ὅταν ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν Πόλιν τὶς Βασιλεὺς διὰ ἀναγκαίαν ὑπόθεσιν, πορευόμενος κατὰ τὴν ὁδὸν, διὰ νὰ μείνῃ εἰς κανένα χωρίον, δὲν καρτερεῖ νὰ τοῦ ἑτοιμάσουν τὴν οἰκίαν οἱ χωρικοὶ (ὅτι ἐκεῖνοι δὲν εἶναι ἄξιοι, οὔτε ἔχουσι τὰ πρὸς τὴν χρείαν), ἀλλὰ στέλλει τοὺς δούλους αὐτοῦ, καὶ τὴν πρέπουσαν ἑτοιμασίαν διὰ τὸ Βασιλικὸν πρόσωπον. Ἂς δεηθοῦμεν οὖν καὶ ἡμεῖς, ἱκετεύοντες τὸν κοινὸν Δεσπότην, ἐπεὶ διὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ καταδέχεται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ῥερυπωμένον μας οἶκον, νὰ μᾶς κάμῃ, τὴν χάριν, νὰ στείλῃ τὰ τάγματα τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων, νὰ προευτρεπίσουν τὸν οἶκον, ὅπου ἔχει νὰ εἰσέλθῃ ὁ Βασιλεὺς αὐτὸς ὁ Οὐράνιος. Μετὰ ταῦτα πρέπει νὰ ἔχωμεν καθαρὰν συνείδησιν ἀπὸ πᾶσαν ἁμαρτίαν θάνασιμον, κατὰ τὸν Προφήτην. Νίπτομαι ἐν ἀθῴοις τὰς χεῖράς μου, ὁποῦ λογᾶται νὰ πλύνῃ τὰ ἔργα τῆς ἁμαρτίας, ἔπειτα νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ Θυσιαστήριον. Διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν μᾶς ἀποκρίνεται φοβερὰ ὁ Ἀπόστολος, λέγων· Ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν Ἄρτον τοῦτον, καὶ πίνῃ τὸ Ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται, καὶ τὰ ἑξῆς, ὅσα εἰς τὸ ά. Κεφ. τῆς πρὸς Κορινθ. Ἐπιστολῆς γράφονται, μὲ τὰ ὁποῖα λόγια μᾶς φανερώνει, ὅτι ὅσοι κοινωνήσουν μὲ ἁμαρτίαν, εἶναι ὅμοιοι τῶν Ἰουδαίων, ὁποῦ ἐσταύρωσαν τὸν Χριστὸν, ἐπειδὴ κατὰ τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Σωτῆρος ἁμφότεροι ἥμαρτον. Ἔτι δὲ, ὅταν ἑνωθοῦσι δύω ἐναντία, τί μέλλει νὰ γίνῃ εἰς αὐτὰ, πάρεξ νὰ φθαρῇ, καὶ νὰ ἀπολεσθῇ τὸ ἀχαμνότερον μέρος; Διατὶ ὅταν ἦναι ὅμοια εἰς τὴν φύσιν, ἐν εὐκολίᾳ ἑνώνονται, καὶ γίνονται ἕνα, ὡσπερ ἕνα σίδηρον μὲ τὸ ἄλλο, ἀμὴ τὸ πῦρ μὲ τὸ ὕδωρ δὲν ἠμποροῦσι νὰ σμίξουσι, χωρὶς νὰ φθείρῃ ἕνα τὸ ἄλλο. Ἐὰν οὖν διὰ μέσου τούτου τοῦ Ἄρτου ἑνοῦται ὁ ἄνθρωπος μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ σμίγουσι, πῶς νὰ χωρίσουν τοιαύτης ἑνώσεως, πάρεξ νὰ φθαρῇ τὸ εὐτελέστερον μέρος, πῶς νὰ ἑνωθῇ μὲ τὸν πονηρὸν ὁ παναγαθος; ὁ ἀμόλυντος μὲ τὸν ῥερυπωμένον; ὁ ταπεινὸς μὲ τὸν ὑπερήφανον; ὁ πραότατος μὲ τὸν θυμώδη; ὁ πολυέλεος μὲ τὸν ἀσπλαγχνον; ὁ ἀναμάρτητος μὲ τὸν ὑπεύθυνον πάσης ἁμαρτίας καὶ κατακρίσεως; Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν πρέπει νὰ ἦναι ὀλίγη παρομοίωσις ἀναμεταξὺ τῶ Θεοῦ καὶ τοῦ κοινωνοῦντος διὰ νὰ ἑνωθῶσιν ἀξίως. Εἰς αὐτὸ ἐμποδίζουσιν ὅλα τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ἐναντιώνονται τούτου τοῦ Ἱεροῦ Μυστηρίου,

ἀμὴ περισσότερον πάντων αὐτὰ τὰ δύω, ἀπὸ τὰ ὁποῖα χρεωστεῖ πᾶς τις νὰ φυλάγεται, ὅσον δύναται, ἤγουν, μῖσος, καὶ ἀκαθαρσίαν, ὅτι ὅσον εἰς τὸ πρῶτον οὗτος ὁ Ἄρτος εἶναι μυστήριον ἀγάπης τε καὶ ἑνότητος, καὶ εἰς αὐτὸ μετέχουσιν οἱ Πιστοὶ μιᾶς τροφῆς τε καὶ πνεύματος, καὶ γίνονται ἕνα διὰ τῆς ἀγέπης. Καὶ εἰ οὕτως ἔχει, ποία μεγαλήτερη ἀδικία, ὥσπερ νὰ ὑπάγῃς μὲ διαμερισμένην καρδίαν νὰ λάβῃς ἕνα μυστήριον ἑνότητος; Μὴ τολμήσῃ γὰν τινὰς νὰ προσέλθῃ εἰς ταύτην τὴν Τράπεζαν χωρὶς νὰ τελείσῃ ἐκεῖνο, ὁποῦ προστάζει ὁ Κύριος λέγων· « Ἐὰν προσφέρῃς » τὸ δῶρόν σου εἰς τὸ Θυσιαστήριον, καὶ » ἐκεῖ ἐνθυμηθῇς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει » τίποτας σκάνδαλον μὲ τὸ λόγον σε, ἄφες » τὸ δῶρόν σου, ὕπαγε πρῶτον, κάμε ἀγά- » πην μετ' ἐκεῖνον, ἔπειτα πρόσφερε τὸ » δῶρόν σου ». Μὲ τοιοῦτον τρόπον οὖν ἱκανοποιήσεως καὶ ἑτοιμασίας ὕπαγε εἰς ταύτην τὴν Οὐράνιον Τράπεζαν, εἰδὲ μὴ θέλει εἰπεῖ πρὸ τῆς τραπέζης ὁ Κύριος, Φίλε, πῶς εἰσῆλθες εἰς τοῦτον τὸν τόπον χωρὶς νὰ ἔχῃς ἔνδυμα γάμου, τουτέστι τὴν ἀγάπην, ἥτις καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν. Τότε μὴ ἔχων τὶ νὰ ἀποκριθῇς διὰ πρόφασιν, θέλεις ἀκούσει τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἀπόφασιν παρὰ τοῦ Δεσπότου, ἤγουν· Δέσετε τὰ χεῖρας, καὶ πόδας του, καὶ βάλετέ τον εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον.

Ἡ δευτέρα ἁμαρτία κατὰ τοῦ Μυστηρίου ἐτούτου εἶναι πᾶσα λογῆς ἀσχημία καὶ ἀκαθαρσία τοῦ σώματος, διατί οὗτος ὁ ἅγιος Ἄρτος περιέχει ἐν ἑαυτῷ τὴν καθαρωτάτην ἐκείνην καὶ Παρθενικὴν σάρκα, ὁποῦ ἐγέννησεν ἡ Ἀειπάρθενος Κόρη καὶ πανάμωμος Μαρία. Καὶ πρέπει νὰ ἦναι καθαρὸς καὶ ἀμόλυντος ψυχῆς τε καὶ σώματος, ὅστις θέλει νὰ κοινωνήσῃ. Μάλιστα ἐὰν τύχῃ καὶ τινὸς εἰς τὸν ὕπνον τε μία σκιὰ, ἡ φαντασία σαρκικῆς ἡδονῆς, ὁρίζει ὁ Νόμος νὰ ὑστερῆται τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς ἱερᾶς Κοινωνίας, τοῦ Ἀντιδώρου, καὶ παντὸς ἑτέρου ἁγιασμοῦ. Ὅτι, ἐὰν εἰς τὸν παλαιὸν Νόμον ἕνας ἐνυπνιασμὸς ἐξώριζε τὸν ἄνθρωπον ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπὸ τὰς σκηνὰς καὶ συνοδίας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, πόσῳ μᾶλλον ἀπὸ τὴν ἱερὰν Κοινωνίαν καὶ μετοχὴν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ; Οὐ μόνον δὲ ἀπὸ θανάσιμα ἀνομήματα πρέπει νὰ ἀπέχῃ ὅστις θέλει νὰ κοινωνήσῃ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ μικρότερα, τὰ ὁποῖα ψυχραίνουσι τὴν θέρμην τῆς εὐλαβείας, ἥτις ἐστὶν ἡ τρανήτερη προετοιμασία διὰ τὸ Μυστήριον τοῦτο, καὶ κάμνει χρεία νὰ ἀπέχῃ καὶ ἀπὸ ταῦτα, ὅσον δύναται, διὰ νὰ αὐξάνῃ ὁ πόθος, καὶ ἡ εὐλάβεια. Καὶ μὴ τολμήσῃ τὶς νὰ φάγῃ αὐτὸν τὸν Οὐράνιον Ἄρτον ἀνεξομολόγητος, καὶ ἔχων τελεσμένην ἁμαρτίαν θανάσιμον, ὅτι πῦρ καὶ στίαν βάνει εἰς τὴν ψυχήν τε ὁ ἄθλιος, καὶ κληρονομᾷ μὲ τὸν προδότην Ἰούδαν τὴν αἰώνιον κόλασιν· ἃς φοβηθῶσι τινὲς, ὁποῦ κοινωνοῦσι ἀνεξαγόρευτοι δι' ἀνθρωπαρέσκειαν, νὰ τὲς εὐλαβοῦνται, πῶς εἶναι ἐνάρετοι, καὶ μάλιστα τινὲς ὕπανδραις γυναῖκες, ὁποῦ μοιχεύονται, ἔπειτα ὑπάγουσιν ἡ παμμίαραις καὶ μεμολυσμέναις, καὶ κοινωνοῦσι, διὰ νὰ μὴν ἔχουν ὑποψίαν οἱ ἄνδρες τους. Ὦ τρισαθλία, τὸ πρῶτον ἁμάρτημα τῆς μοιχείας ἦτον ὀλίγον τίποτας σιμὰ εἰς ἐτῶτο· ὅτι ἐκεῖ μόνον μίαν Ἐντολὴν τοῦ Νόμου ἀπὸ τὰς δέκα παρέβηκες, ἁμὴ ἐδῶ καταφρονᾷς, καὶ συσταυρώνεις μὲ τοὺς Ἰουδαίους αὐτὸν τὸν Θεὸν τῶν ἁπάντων, ὁποῦ δὲν εἶναι μεγαλήτερή της ἀσέβεια. Κάλλιον οὖν νὰ ἀπέχῃς μετ' εὐλαβείας, ἕως νὰ κοινωνήσῃς μὲ τὴν βουλὴν τοῦ Πνευματικοῦ, πάρεξ νὰ λάβῃς ἀφορισμὸν ἀντὶ εὐλογίας. Καὶ ἐὰν δὲν εὕρῃς πρόφασιν νὰ εἰπῇς τοῦ ἀνδρός σου, κάλλιον νὰ σὲ φονεύσῃ (ἐὰν ἦναι τόσον σκληρὸς καὶ ἀπάνθρωπος) πάρεξ νὰ κοινωνήσῃς ἀνάξια. Ὅτι ἐδῶ μὲν λαμβάνεις πρόσκαιρον θάνατον ἐκεῖ δὲ λυτροῦσαι τῆς ὀδυνηρᾶς καὶ ἀτελευτήτου κολάσεως. Ἀλλὰ τὶ νὰ εἰπῶ διὰ τοὺς ἀνευλαβεῖς Ἱερεῖς, ὁποῦ τολμῶσιν οἱ ἀναιδέστατοι, καὶ ψηλαφοῦσι μὲ τὰ μελολυσμένα τες χέρια τὸν ἀμόλυντον, καὶ ὕψιστον Βασιλέα τῆς δόξης, ὃν οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι αὐτοφθαλμῆσαι οὐ δύνανται, ἀλλὰ μετὰ δέους καὶ φόβου παρίστανται; Ὦ τῆς ἀναισχυντίας σας! Πῶς δὲν φοβᾶσθε, ταλαίπωροι, μὴ πέσῃ κεραυνὸς ἐκ τῶν Οὐρανῶν νὰ σᾶς κα-

τακαύση; Διατὶ τολμᾶτε ἀνάξιοι ὄντες, καὶ τελεῖτε τοιαύτην φρικωδεστάτην Θυσίαν; Διὰ νὰ μὴ σᾶς καταφρονέσῃ ὁ Κόσμος, πῶς ἀφήκετε τὴν Ἱερωσύνην, καὶ ἱερουργᾶτε; Κάλλιον νὰ καταφρονεθῇς ἐδῶ, ἄνθρωπε, εἰς ὀλίγον καιρὸν, πάρεξ νὰ συναυλίζεσαι αἰώνια μὲ τοὺς δαίμονας, νὰ ἔχῃς τὰς ὀδύνας ἐκείνας, ὁποῦ Θέλομεν γράψει ἐδῶ ἔμπροσθεν. Ἄλλη ἁμαρτία χειρότερη ἀπὸ ταύτην δὲν εἶναι, νὰ γίνεσαι ἐκὼν καὶ Θεληματικῶς καταφρονητὴς τῆς Θείας μεγαλειότητος. Ὅτι ὅσα καὶ ἂν ἔπραξες, μοιχείας, φόνους, καὶ ἄλλα ὅμοια, εὑρίσκεις ἔλεον καὶ συγχώρησιν διὰ μετανοίας, ἐπεὶ ἔγειναν ἀπὸ σκάνδαλον τῆς σαρκὸς, καὶ συνεργεία τοῦ δαίμονος, ἀμὴ νὰ ἱερουργᾷς, ἀνόητε, τίς σὲ βιάζει, καὶ ἀναγκάζει σε; Πτωχὸς εἶσαι, καὶ δὲν ἔχεις τὰ πρὸς τὴν χρείαν; Κάμε ἄλλο ἐργόχειρον νὰ πορεύεσαι, ἢ ζήτησον ἐλεημοσύνην. Εἶναι καὶ ἄλλοι ἀναρίθμητοι εἰς τὸν κόσμον, ὁποῦ ἔκαμαν παραίτησιν τῆς Ἱερουργίας, καὶ τινὰς δὲν τοὺς καταφρονᾷ, ἀλλὰ μᾶλλον τὲς ἔχουσιν εἰς πολλὴν εὐλάβειαν ὑπὲρ τὲς ἀνευλαβῶς λειτουργοῦντας. Ὅταν κάμῃ τίς ἀποχὴν τῆς Ἱερουργίας, εὐθὺς ὁποῦ τὸ τύχῃ συμφορὰ, καὶ ἁμαρτήσῃ ὡς ἄνθρωπος, δὲν ὑστερεῖται τῆς ἀξίας, καὶ τῆς Θείας χάριτος, ἀλλὰ ἔχει μὲν τὴν Ἱερωσύνην, βάνει Ἐπιτραχήλιον, τελεῖ Ἁγιασμὸν, Εὐχέλαιον, ἐξομολογᾷ, καὶ τὰ λοιπὰ ὅλα τῆς Ἱερωσύνης μετέρχεται, καὶ μεταλαμβάνει ὁσάκις Θέλει τὰ Θεῖα Μυστήρια, μόνον δὲ τῆς Ἱερουργίας ἀπέχει. Διὰ τοῦτο οὐ μόνον οἱ ἁμαρτήσαντες, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἐνάρετοι, δειλῶντες τὸ πῦρ τῆς Θεότητος, ἀφήκασι τὴν Ἱερουργίαν διὰ εὐλάβειαν· καὶ ἐὰν αὐτοὶ ἄξιοι ὄντες δὲν ἐθυσίαζαν, πῶς τολμᾷς ἐσὺ ἀκάθαρτος ὢν, καὶ παῤῥησιάζεσαι ἐνώπιον τοσαύτης μεγαλειότητος; Πίστευσόν μοι, ὅτι πολλοὶ ἀνάξιοι ἐθανατώθησαν τὴν ὥραν, ὁποῦ ἐλειτουργοῦσαν, καθὼς ἔχεις νὰ τὸ πάθῃς καὶ σὺ ἐὰν δὲν ἀπέχῃς, ἀναίσχυντε, καὶ ἀνάγνωσον αὐτὸ ἐδῶ παρεμπρός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Νὰ φοβηθῇς, μὴν ἔλθῃ καὶ εἰς ἐσὲ ὁμοίως ἡ Θεία ἐκδίκησις. Ἀμὴ κἂν ᾠδε, μείνῃς ἀπαίδευτος, ἐκεῖ σὲ ἐκδέχεται φοβερωτέρα κόλασις, ἐὰν δὲν ἐπιστρέψῃς, νὰ θρηνήσῃς τὴν ἀνομίαν σου. Τὸ β΄. ὁποῦ χρειάζεται ὅσις Θέλεις νὰ κοινωνήσῃ ἀξίως, εἶναι μία εὐλάβεια ἔμπρακτος. Καὶ ἐὰν ἐρωτήσῃς τὶ λογᾶται, καὶ ποταπὴ εἶναι αὐτὴ ἡ εὐλάβεια; Δὲν ἠξεύρω νὰ σοῦ τὴν ἑρμηνεύσω ἀλλεοτρόπως, μόνον σοῦ λέγω, ὅτι εἶναι ἕνα νερὸν ἀπὸ διάφορα, ἄνθη καὶ μυρωδικὰ συνθεμένον, καὶ εὐωδιάζει θαυμάσια. Διατὶ ἡ εὐλάβεια εἶναι πνευματικὴ ἐνέργεια, συνθεμένη ἀπὸ ἄλλας αἰτίας, καὶ ἐπιθυμίας πνευματικὰς καὶ ἁγίας, ἀπὸ τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἦναι στολισμένη πᾶσα ψυχὴ, ὅταν ὑπάγῃ εἰς ταύτην τὴν ἱερὰν Τράπεζαν. Ὦ Θεὲ παντοδύναμε, μὲ πόσην συντριβὴν καὶ κατάνυξιν, μὲ πόσον φόβον καὶ τρόμον, μὲ πόσας πηγὰς δακρύων, μὲ ποταπὴν εὐλάβειαν καὶ ταπείνωσιν, μὲ πόσην σοφροσύνην σώματος καὶ καθαρότητα πνεύματος, πρέπει νὰ ἱερουργῆται τὸ φρικτὸν ἐτοῦτο καὶ Θεῖον Μυστήριον, ὅπου ἐν ἀληθείᾳ ἡ ἁγία σου Σὰρξ ἐσθίεται, καὶ πίνεται τὸ τίμιον Αἷμά σου, ὅπου τὰ Οὐράνια καὶ τὰ ἐπίγεια σμίγονται, καὶ τὰ Θεῖα κοινωνοῦσι μὲ τὰ ἀνθρώπινα· ὅπου οἱ Ἅγιοι Ἄγγελοι παραστέκουσι, καὶ ἡ χάρις σου εἶναι ὁ Ἱερεύς, καὶ ἡ προσφερομένη Θυσία, μὲ τρόπον ἄῤῥητον καὶ θαυμάσιον; Τίς νὰ ἐξηγήσῃ κατὰ τὸ πρέπον τούτου τοῦ Ἄρτου τὴν ἀξιότητα, ἐὰν δὲν τὸν δυναμώσῃ ἡ εὐσπλαγχνία σου; Περὶ ταύτης τῆς εὐλαβείας νὰ ἠξεύρετε, ἀδελφοὶ, ὅτι πρέπει νὰ ὑπάγωμεν ἀπὸ τὸ ἓν μέρος μὲ πολλὴν ταπείνωσιν καὶ εὐσέβειαν· β΄. μετὰ ἀγάπης καὶ πίστεως· καὶ γ΄. μὲ ἐπιθυμίαν τούτου τοῦ Ἄρτου, καὶ πόθον ἀνείκαστον. Αὐτὰ τὰ τρία χρειάζεσαι, διὰ νὰ ἐξυπνήσῃς τὸν φόβον καὶ τὴν εὐλάβειαν. Καὶ πρῶτον ἄρον τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ

ἴδε, συλλογιζόμενος τὸ ἄπειρον μέγεθος καὶ τὴν ποσότητα τοῦ Δεσπότου. Ἐκεῖ κατὰ ἀλήθειαν εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ Ἄρτου καὶ τοῦ Οἴνου εὑρίσκεται οὐσιωδῶς, καὶ εἶναι κυρίως καὶ ἀληθῶς ἡ Θεία ἐκείνη μεγαλειότης, ὁποῦ ἔκαμεν ὅλον τὸν Κόσμον, ἔμπροσθεν τοῦ ὁποίου τρέμουν οἱ Οὐρανοί, καὶ ὅλα τὰ κτίσματα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον λαμβάνει τὴν λάμψιν ὁ Ἥλιος καὶ πάντα τὰ ἄστρα, καὶ οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι ἵστανται ἔντρομοι, ὑμνοῦντες αὐτὸν, καὶ δοξολογοῦντες ἀκαταπαύστως. Ἂς καταλάβῃ πᾶς ἕνας λοιπὸν, πόσον πρέπει νὰ τρέμῃ, ὅταν ὑπάγῃ νὰ κοινωνήσῃ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἐβόα, λέγων· « Ἂς ἐξετάξῃ πρῶτον τὴν » συνείδησίν του πᾶς ἕνας, καὶ οὕτως ἂς » φάγῃ τοῦτον τὸν Ἄρτον, καὶ ἂς πίῃ τὸ » Ποτήριον, ὅτι, ὅστις ἐσθίει, καὶ πίνει » το ἀναξίως, τρώγει τὴν κρίσιν διὰ τὴν » ψυχήν του, διατὶ δὲν τιμᾷ καθὼς πρέ» πει τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν ». Ἐὰν οἱ Ἑβραῖοι εἴχασι τοσαύτην εὐλάβειαν εἰς τὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης, ὁποῦ ἦτον μόνον σκιὰ καὶ τύπος, πόσην πρέπει νὰ ἔχῃς ἐσὺ Χριστιανὲ, διὰ νὰ λάβῃς αὐτὸν τὸν Θεὸν ἀξίως εἰς τὴν καρδίαν σου; Ἐὰν κυττάξῃς τὸ εἶναι τῆς φύσεώς σου, καὶ τὰ ἀναρίθμητά σου ἐγκλήματα, θέλεις ταπεινωθῇ νὰ εἰπῇς τοιαῦτα μετὰ δακρύων· Πῶς νὰ τολμήσω ὁ ἀναξιώτατος σκώληξ νὰ ὑποδεχθῶ χωρὶς φόβου καὶ τρόμου τοιοῦτον Δεσπότην, ὁποῦ ἐτέλεσα κατ' αὐτοῦ τόσας ἁμαρτίας καὶ ἀνομήματα; Πῶς νὰ εἰσέλθῃ ὁ Ὕψιστος εἰς τὴν καρδίαν μου, ἥτις ἐγίνη τοσάκις οἰκητήριον θρακόντων, καὶ βασιλίσκων αἰσχρότατον σπήλαιον; Μὲ τοῦτον τὸν λογισμὸν ταπείνωσον, ὅσον ἠμπορεῖς, τὴν καρδίαν σου, καὶ ὕπαγε ὡς ὁ ἄσωτος Υἱὸς εἰς τὸν οἶκον τοῦ εὐσπλάγχνου Πατρὸς, καὶ μετὰ δακρύων βόησον πρὸς αὐτόν· « Ἥμαρτον εἰς τὸν Οὐρανὸν, καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι Υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου ». Κλαῦσον, ὡς ὁ Τελώνης, καὶ βόησον· Ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Ὕπαγε εἰς τὴν Τράπεζαν ταύτην μὲ τόσην αἰδὼ καὶ ταπείνωσιν, ὅσην ἤθελεν ἔχει μία γυνὴ πρὸς τὸν ἄνδρα της, ὁποῦ νὰ ἐπρόδωκε τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς νὰ τῆς ἐσυγχώρησε, νὰ τὴν ἐδέχθῃ πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν του· ἡ ὁποία θαρρῶ δὲν ἤθελε τολμήσῃ πλέον νὰ τὸν ἰδῇ εἰς τὸ πρόσωπον, ἐνθυμουμένη ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τὴν ἀδικίαν καὶ ἀτιμίαν ὁποῦ τοῦ ἔκαμε, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὴν καλωσύνην ἐκείνου καὶ ἀγαθότητα, ὁποῦ τὴν ἐδέχθη μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ὡς πρότερον, καὶ ἐσυγχώρησέ της τὸ πταίσιμον. Ἐπειδὴ ὁμοίαν εὐσπλαγχνίαν καὶ περισσότεραν δείκνυσιν ὁ ἐράνιος Νυμφίος εἰς ἐτοῦτο τὸ Θεῖον Μυστήριον, ὑποδεχόμενος εἰς τὴν οἰκίαν καὶ τράπεζάν του τὴν ψυχὴν ἐκείνην, ὁποῦ διὰ τῆς ἁμαρτίας τὸν ἐγκατέλιπε, καὶ ἔγεινε μοιχαλὶς ἐκτελοῦσα τὸ Διαβόλου τὸ θέλημα, εἶτα ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ δὲν τὴν συγχαίνεται, ἔτε ὀνειδίζει αὐτῆς τὴν ἄνοιαν, ἀλλὰ μάλιστα τὴν περιλαμβάνει εἰς τὰς ἀγκάλας. Ἡ ἀγάπη δὲ καὶ ὁ πόθος θέλει ἐξάψῃ, συλλογιζόμενος ἀπὸ τὸ ἕτερον μέρος, καὶ στοχαζόμενος τὴν ἄπειρον εὐσπλαγχνίαν, ἣν ἔχει πρὸς τοὺς ἁμαρτωλὸς ὁ Δεσπότης, ὅτι αὐτὴ τὸν ἔκαμε καὶ κατέβη ἀπὸ τὲς οὐρανὲς εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐνεδύθη τὴν σάρκα μας, καὶ ἐθανατώθη εἰς τὸν Σταυρὸν διὰ λόγου μας. Καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν ὑστερηθοῦμεν αὐτοῦ, καὶ ἵνα μείνῃ μεθ' ἡμῶν πάντοτε, μετὰ τὸν σωτήριον αὐτοῦ θάνατον, ἡτοίμασεν ἀντ' αὐτοῦ ἐτοῦτο τὸ Θεῖον Μυστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον περιλαμβάνεται αὐτὸς ὁ Σωτὴρ καὶ Δεσπότης μας· καὶ μᾶς τὸ ἄφηκε, διὰ νὰ εὑρίσκουσιν, ὅσοι χρειάζονται θεραπείας, πᾶσαν ὥραν τὴν θύραν ἀνοικτὴν, καὶ τὸ ἐργαστήριον, νὰ τρέχουσιν εἰς τὴν ἰατρείαν, νὰ θεραπεύωνται. Ὅτι καθὼς ἡ ἀγάπη ἦτον αἰτία, καὶ κατέβη εἰς τὴν γῆν, καὶ παρεδόθη εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν, ἕτω πάλιν ἡ ἀγάπη τὸν κάμνει, καὶ ἔρχεται εἰς τὸν κόσμον μὲ τὸν τρόπον ἐτοῦτον τοῦ Μυστηρίου, καὶ δίδεται εἰς τὰς αὐτὰς χεῖρας, καὶ γίνεται στηριγμὸς τῶν δικαίων, τῶν δὲ ἁμαρτωλῶν ἱλασμὸς καὶ συγχώρησις. Οὗτος ὁ Ἄρτος εἶναι τροφὴ τῶν ὑγιαινάντων, καὶ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν, Ζωὴ τῶν ζώντων, καὶ τῶν νεκρῶν ἡ ἀνάστασις. Οὗτος ταπεινοῖ τῆς σαρκὸς τὸν ἄτακτον πόλεμον, καὶ δυναμώνει τῆς ψυχῆς τὴν εὐσέ-

βειαν. Καθαίρει τὰς ἁμαρτίας, αὐξάνει τὰς ἀρετάς, ζωοποιεῖ τὸν ἄνθρωπον, δίδει του ὑπομονήν, θερμαίνει, τρέφει, ἀνακαινίζει, διαφυλάττει, καὶ δυναμώνει τον. Κάμνει τὸν πρᾶον, εἰς τὸν κόπον ὑπομονητικὸν, εἰς τὰ πνευματικὰ εὐλαβέστερον, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, οὗτος ὁ ἱερὸς καὶ πανσέβαστος Ἄρτος εἶναι ἕνα πανδοχεῖον βασιλικὸν, καὶ τὸ τίμιον Αἷμα αὐτοῦ διὰ τὴν κοινὴν ἰατρείαν πάντων τῶν ἀσθενῶν καὶ ἀπεγνωσμένων. Διατὶ γοῦν, ἄνθρωπε, ὑστερεῖσαι διὰ ἀμέλειαν τοιαύτης μεγίστης δωρεᾶς; Δράμε μὲ ταπείνωσιν καὶ εὐλάβειαν εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν Τράπεζαν, ὅτι ἐὰν ἀσθενῇς, ἐδῶ λαμβάνεις τὴν ποθουμένην ὑγείαν. Ἐὰν ἦσαι πτωχὸς, πλουτίζεσαι. Πεινασμένος, ἐμπίπλασαι παντὸς ἀγαθοῦ. Γεγυμνωμένος, ἐνδύεσαι. Κεκοπιακὼς, ἀναπαύεσαι, καὶ ἁπλῶς εἴτι ἀγαθὸν ἔχεις χρείαν, ἐδῶ τὸ εὑρίσκεις, εἰς ἐτοῦτο τὸ Μάννα τὸ οὐράνιον καὶ λίαν γλυκύτατον. Τὸ γ'. εἶναι ὁ πόθος καὶ ἡ ὄρεξις πρὸς τοῦτον τὸν Ἄρτον, ἡ ὁποία αὐξάνει, ἐὰν γνωρίζῃς τὰς δωρεὰς καὶ ἐνεργείας, ἃς ἐργάζει εἰς τὰς ψυχὰς, ὁποῦ τὸν δεχθοῦσι μὲ τὴν ὀφειλομένην εὐλάβειαν. Καὶ διὰ νὰ τὸ καταλάβῃς καλλίτερα, γίνωσκε, ὅτι, καθὼς ἀντὶς ἐκείνου τοῦ πρώτου Ἀδὰμ, ὅστις ἦτον ἀρχὴ καὶ αἰτία πάντων τῶν κακῶν καὶ τῶν θλίψεων, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς ἄλλον Ἀδὰμ τοῦ προτέρου δεύτερον, ἤγουν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν αὐτοῦ, ὁποῦ εἶναι αἰτία εἰς ἡμᾶς παντὸς ἀγαθοῦ, οὕτω πάλιν ἀντὶς ἐκείνου τοῦ δένδρου τῆς παραβάσεως, ὁποῦ ἦτον πάντων τῶν κακῶν ἡ αἰτία, μᾶς ἔδωκε τοῦτον τὸν Ἄρτον, ὅστις εἶναι ἡ πηγὴ παντὸς ἀγαθοῦ. Ὅθεν, καθὼς ἐθεραπεύθησαν ὅλαις ἡ πληγαῖς, ὁποῦ ἔγειναν ἀπὸ τὴν παρακοὴν τοῦ πρώτου Ἀδὰμ μὲ τὴν ὑπακοὴν τοῦ δευτέρου, τοιουτοτρόπως καὶ πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι καὶ ζημίαι, ὁπῦ ἐβλάστησαν ἀπὸ τὸ φαγητὸν τῆς παρακοῆς ἰατρεύονται μὲ τὸν Ἄρτον ἐτοῦτον τὸν ἁγιώτατον, διατὶ εἶναι ὥσπερ μία Πνευματικὴ Θηριακὴ κατασκευασμένη ἀπὸ τὴν πάνσοφον βουλὴν τοῦ οὐρανίου ἰατροῦ, διὰ θεραπείαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἥτις ἐθανατώθη ἀπὸ τὸ φαρμάκι ἐκεῖνο τοῦ παλαιοῦ ὄφεως. Ὅστις λοιπὸν ὀρέγεται νὰ μάθῃ πόσα ἀγαθὰ μᾶς προξενεῖ ἐτοῦτος ὁ ἔνθεος Ἄρτος, ἂς ἀναριθμήσῃ πόσα κακὰ καὶ ζημίαι ἦλθασιν ἀπ' ἐκεῖνο τὸ ξύλον τῆς βρώσεως. Ὅτι καθὼς περὶ αὐτοῦ εἶπεν ὁ Θεός· Ἡ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· οὕτω πάλιν εἶπε περὶ τούτου· Ἐὰν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ Ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ πάλιν παρακάτω λέγει· Ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ Αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Βλέπεις, πῶς ἐναντιεῖται πανσόφως αὕτη ἡ βρῶσις ἐκείνης, ὡς θεραπεία τις κατασκευασμένη κατὰ τὸ πόνου καὶ τραύματος ἐκείνου τῆς πρώτης βρώσεως; Τοῦτο εἶναι ἕνα μέσον, μὲ τὸ ὁποῖον γνωρίζονται εἰς κάποιον μέρος αἱ ἐνέργειαι ἐτούτου τοῦ Ἄρτου. Τὸ ἄλλο μέσον εἶναι, νὰ καταλάβῃς τί περιέχει ἐν ἑαυτῷ τὸ ὑπέρτιμον ἐτοῦτο Μυστήριον· ἤγουν αὐτὴν τὴν Σάρκα τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία, ἐπειδὴ εἶναι ἑνωμένη μὲ τὴν Θεότητα, μετέχει πασῶν τῶν χαρίτων καὶ δυνάμεων αὐτοῦ τοῦ Λόγου. Καὶ ἀπὸ τοῦτο ἠμπορεῖς νὰ γνωρίσῃς πόσα ἀγαθὰ σοῦ ἐργάζει αὐτὸς ὁ Κύριος, ὅταν τὸ λάβῃς ἀξίως, ὅτι ἔρχεται διὰ νὰ σὲ τιμήσῃ μὲ τὴν παρουσίαν του, νὰ σὲ χρίσῃ μὲ τὴν χάριν του, νὰ σὲ θεραπεύσῃ, καὶ νὰ σὲ πλύνῃ μὲ τὸ τίμιον Αἷμά του· μὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ νὰ σὲ ἀναστήσῃ, νὰ σὲ φωτίσῃ καὶ νὰ τρώσῃ εἰς τὴν καρδίαν σου θεῖον ἔρωτα, νὰ σὲ χαροποιήσῃ μὲ τὴν ἀμέτρητον αὐτοῦ καὶ ἄπειρον γλυκύτητα, καὶ νὰ σὲ κάμῃ μέτοχον τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ, καὶ πάσης εὐφροσύνης, καὶ ἀγαθότητος. Οὗτος ὁ Ἄρτος στηρίζει τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Ἐγείρει τοὺς πεπτωκότας. Δυναμώνει τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Δυναμώνει τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς θλιβομένους χαροποιεῖ. Φωτίζει τοὺς ἀσόφους. Θεραπεύει τοὺς ἀῤῥώστους. Προθυμοποιεῖ τοὺς ῥᾳθύμους καὶ ἀμελεῖς. Ἐξαλείφει τὰ πεπραγμένα ἐγκλήματα. Δίδει δύναμιν κατὰ τῶν μελλόντων. Ἀφανίζει τοὺς πειρασμούς. Αὐξάνει τὴν Πίστιν. Ἐξάπτει τὴν ἀγάπην. Στερεώνει τὴν ἐλπίδα. Καθαρίζει τὴν συνείδησιν,

καὶ κάμνει τὸν μεταλαμβάνοντα μέτοχον τῶν δικαιωμάτων τοῦ Χριστοῦ, καὶ τέλος πάντων, τοῦ δίδει τὸν ἀῤῥαβῶνα τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Ἐὰν οὖν ἐργάζῃ τοσαύτας εὐεργεσίας, καὶ μᾶς ταῖς δίδει δωρεὰν ὁ πανάγαθος, τὶς νὰ μὴ ποθήσῃ τοσοῦτον πλοῦτον; Τὶς νὰ μὴν ὀρεχθῇ τοιαύτην βρῶσιν ἡδυτάτην καὶ νόστιμον; Διατὶ ὀμελᾷς, καὶ ζημιώνεσαι τοιαύτην μακαριότητα; Ὕπαγε μετὰ ταπεινώσεως, καὶ κοινώνησον, ὁσάκις κάμῃς τὴν προετοιμασίαν, ὁποῦ ἐγράψαμεν, ὅτι δὲν ἠμπορεῖς νὰ δείξῃς μεγαλήτερην εὐχαριστίαν πρὸς Κύριον, ὥσπερ νὰ κοινωνήσῃς ἀξίως τὴν Σάρκα του. Καὶ ὠφελᾷς καὶ τοῦ λόγου σας τόσον, ὁποῦ γίνεσαι Θεὸς κατὰ μετοχήν, μὴν ἀφίνωντας τὸ εἶναι τῆς ἀνθρωποτητος, καθὼς καὶ ὁ σίδηρος, ὅταν ἑνωθῇ μετὰ τοῦ πυρὸς, γίνεται πῦρ καὶ αὐτὸς κατὰ μετοχήν. Ἔτι δὲ, καθὼς εἶναι τάξις εἰς τὰ τῆς φύσεως πράγματα, τὸ πολὺ νὰ μεταπρέπῃ τὸ ὀλίγον εἰς τὴν φύσιν αὐτοῦ, ἤγουν ἐὰν βάλῃς μίαν ῥανίδα νερὸν εἰς ἕνα βαγένι κρασὶ, γίνεται, καὶ τὸ ὕδωρ οἶνος, ὅτι ἦτον ὀλίγον τίποτας, καὶ ἐνικήθη ἀπὸ τὴν τοῦ οἴνου ποσότητα, ἢ πάλιν ἐὰν ὀλίγον χύσῃς οἶνον εἰς τὴν θάλασσαν, γίνεται θάλασσα καὶ αὐτὸς, ὅτι νικᾶται ἀπὸ τὸ ἄμετρον πέλαγος· τοιουτοτρόπως καὶ σὺ, ὦ ἄνθρωπε, ὅταν ἑνωθῇς διὰ τῆς ἱερᾶς Κοινωνίας, μὲ τὸ ἄπειρον πέλαγος τῆς Θεότητος, καὶ δὲν μετατρέπεις ἐσὺ τὸν Θεὸν εἰς τὴν φύσιν σου, διατὶ δὲν εἶναι τίποτας εἰς τοσαύτην μεγαλειότητα, ἀλλὰ γίνεσαι ἐσὺ Θεὸς διὰ μετοχῆς, καὶ ἁγιάζεσαι θείᾳ χάριτι. Καὶ ἐὰν οὕτως ἔχει, διατὶ νὰ μὴν ἔρχεσαι καθ' ἑκάστην εἰς ταύτην τὴν θαυμασίαν Τράπεζαν; Τὸν καιρὸν τῶν Ἀποστόλων εἶχασι συνήθειαν οἱ εὐλαβεῖς, καὶ ἐκοινωνοῦσαν καθ' ἡμέραν, οἱ δὲ ἀμελέστεροι μίαν φορὰν τὴν Ἑβδόμαδα, καὶ τὴν σήμερον οἱ περισσότεροι κοινωνοῦσι μίαν, ἢ δύω φοραῖς τὸν χρόνον. Οἴμοι, οἴμοι! πῦ εἰσὶν οἱ ἀληθεῖς ἐκεῖνοι καὶ ὄντως δοῦλοι Χριστοῦ, ὁποῦ διὰ μέσου τῆς ἁγίας Δωρεᾶς ἐτέλεσαν σημεῖα καὶ τέρατα, καὶ ἡμεῖς οἱ ἄφρονες ἐξ ἀμελείας δὲν θέλομεν νὰ προκόψωμεν εἰς τὸ κρεῖττον, ἀλλὰ τολμῶμεν καὶ λέγωμεν, ὅτι δὲν εἶναι πλέον τοιοῦτος καιρὸς, οὐδὲ πρέπει νὰ συχνάζωμεν τοσοῦτον τὴν ἱερὰν Κοινωνίαν; Ὦ τῆς ἀνοίας! Δὲν θέλει τάχα ὁ Κύριος νὰ σωθοῦμεν καὶ ἡμεῖς, καθὼς καὶ ἐκεῖνοι; Μάλιστα τώρα εἶναι καιρὸς τῶν βραβείων καὶ τῶν στεφάνων. Νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, νῦν ἡμέρα σωτηρίας. Τώρα, ὁποῦ ἐξεκλίναμεν εἰς τὸ πονηρὸν, θέλει νὰ δείξῃ καὶ εἰς ἡμᾶς ὁ Κύριος τὰ θαυμάσιά του, νὰ μᾶς κάμῃ Ἁγίους εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, μόνον τὰ ἑτοιμασθοῦμεν καὶ ἡμεῖς νὰ ὑποδεχθοῦμεν τὴν Δωρεὰν, ἀποτασσόμενοι τῷ Σατανᾷ καὶ τῷ κόσμῳ, καθὼς ἐτάξαμεν εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα. Οὕτως ἔκαμναν ἐκεῖνοι οἱ πρῶτοι τῆς Πίστεως, ὁποῦ ἔδιδαν τὰ πράγματά τους τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ καθ' ἡμέραν ἐμεταλάμβανον, ὅθεν ἐθερμαίνετο εἰς αὐτὸς ἡ Πίστις, καὶ ηὔξανεν ἡ ἀγάπη τόσον, ὁποῦ δὲν ἐφοβοῦντο τὸν θάνατον, ἀλλὰ ἐδίδοντο ὁλοψύχως εἰς τὸ Μαρτύριον· καὶ τοῦτο καθολικὰ ἐνικᾶτο ἀπὸ τὴν χάριν καὶ δύναμιν τούτου τοῦ Ἄρτου τῆς ζωῆς, ὁποῦ καθ' ἑκάστην ἐλάμβανον. Ὅσοι λέγουσιν, ὅτι φθάνει νὰ κοινωνοῦμεν μόνον μίαν φορὰν τὸν χρόνον, διατὶ εἶναι ὁ κόσμος γεμάτος ἁμαρτίας, καὶ δὲν εἴμεσθεν ἄξιοι νὰ κοινωνοῦμεν πολλάκις, δὲν ἠξεύρουν τὶ φλυαροῦσι. Διατὶ, ὅστις εἶναι ἀνάξιος νὰ κοινωνᾷ κάθε Μῆνα, ἔτε κάθε χρόνον δὲν εἶναι ἄξιος. Ὅτι ἐὰν αἱ ἁμαρτίαι τοῦ Μηνὸς σὲ ἐμποδίζουν νὰ κοινωνήσῃς, φανερὸν εἶναι, ὅτι τοῦ ἑνὸς χρόνου σὲ κάμνουν ἀναξιώτερον, διατὶ ὅσον περάσῃ καιρὸς περισσότερος, τόσον ἁμαρτάνεις χειρότερα. Ὁ Χρυσόστομος λέγει ὅτι ὁ καιρὸς τῆς Κοινωνίας δὲν εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς Ἑορτῆς, ἀλλὰ ἡ καθαρότης τῆς συνειδήσεως, καὶ ὅστις κοινωνήσει καθ' ἑκάστην ἡμέραν μὲ τὴν πρέπουσαν προετοιμασίαν, ἔχει μισθόν. Εἴτις δὲ πάλιν κοινωνᾷ κάθε χρόνον μὲ ῥευπωμένην συνείδησιν, κατακρίνεται. Ὁ ἄῤῥωστος χρειάζεται θεραπείας μᾶλλον, ἢ τὸν ὑγιαίνοντα, καὶ ἂς δράμῃ εἰς τὸν Πνευματικὸν ἰατρὸν νὰ θεραπευθῇ, ἔπειτα ἂς ἔλθῃ εἰς τὴν Πνευματικὴν τράπεζαν, νὰ κοινωνήσῃ τοῦ Δεσποτικοῦ Σώματος, ὁποῦ εἶναι ἡ καθολικὴ τῶν ἁμαρτιῶν ἰατρεία.

Μόνον ἀληθινὰ νὰ προετοιμάζεται πρότερον, καθὼς ἐγράψαμεν ἄνωθεν. Ὅταν δὲ βούλεσαι νὰ λάβῃς τὸν βασιλέα τῆς δόξης, ὦ ἄνθρωπε, μὴν ὑπάγῃς ἀπερισκέπτως, ἀλλὰ φυλάγου ὀλίγας ἡμέρας προτήτερα εἰς ὅλας τὰς αἰσθήσεις καὶ ἐργασίας σου, νὰ μὴν ἁμαρτήσῃς, ἐὰν ἦναι βολετὸν, οὔτε εἰς μικρότατον ἔγκλημα, νὰ μὴ θεωρῇς ματαιότητας, οὔτε νὰ ἀκούῃς ἄπρεπα λόγια, ἐξόχως δὲ νὰ φυλάγῃς καθαρὰν καὶ ἀῤῥύπωτον τὴν θύραν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ περάσῃ ὁ βασιλεύς, ἤγουν τὸ στόμα, νὰ προσέχῃς μὲ πᾶσάν σου ἐπιμέλειαν, νὰ μὴ λαλῇς αἰσχρολογίας, μετεωρισμοὺς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ περισσότερον νὰ φυλάγῃς τὴν καρδίαν ἀπὸ αἰσχροὺς καὶ ῥερυπωμένους λογισμούς, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ κλίνη, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ ἀναπαυθῇ ὁ Δεσπότης αὐτός· καὶ δὲν εἶναι πρέπον νὰ εὕρῃ ἀκαθαρσίαν εἰς αὐτὴν, καὶ τὴν συγχαθῇ ὁ ἀμόλυντος. Διὰ τοῦτο ἄφες πᾶσαν φροντίδα βιωτικὴν καὶ ὑπηρεσίαν ἐκείνας τὰς ὀλίγας ἡμέρας. Εἰ δὲ ἔχεις ἀναγκαίαν ὑπόθεσιν, πράξαι μὲ εὐταξίαν καὶ διάκρισιν, νὰ μὴν ἐμποδισθῇ τῆς ψυχῆς ἡ εἰρήνη καὶ ἀνάπαυσις. Καὶ μὴν ἀμελήσῃς τὰ ψυχικὰ διὰ τὰ σωματικὰ, ἀλλὰ μελέτα, καὶ προσεύχου κἂν τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς Εὐχαριστίας, συλλογιζόμενος πάντα τὰ ἄνωθεν, διὰ νὰ ἐγείρῃς τὸν φόβον τῆς ἀγάπης καὶ πόθον εἰς τὴν ψυχήν σου πρὸς τὸν οὐράνιον Ἄρτον ἐτοῦτον· καὶ προσεύχου τῷ Θεῷ, καὶ τοῖς Ἁγίοις αὐτοῦ, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὴν Παναχραντον Θεοτόκον, δεόμενος, καὶ πρεσβεύων αὐτὴν, νὰ σὲ ἀξιώσῃ ἡ χάρις της, νὰ ὑποδεχθῇς τὸν Υἱὸν αὐτῆς καὶ Δεσπότην ἀξίως εἰς τὴν ψυχήν σου εἰς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων σου. Τὴν προτέραν ἡμέραν ὅταν θέλῃς νὰ κοινωνήσῃς, ἤγουν ἀφ' ἑσπέρας νήστευε, μὴ φάγῃς, τίποτες, καὶ τὴν νύκτα ὅλην ἀγρύπνησον, προσευχόμενος μετὰ θακρύων καὶ κατανύξεως. Εἰ δὲ καὶ δὲν ἠμπορεῖς νὰ νηστεύσῃς, ἢ νὰ ἀγρυπνήσῃς ὅλην τὴν νύκτα, φάγε, ὀλίγον ἄρτον μόνον καὶ ὕδωρ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου, καὶ ἀγρύπνησον κἂν τὴν ἥμισυ νύκτα, καὶ προσεύχου, συλλογιζόμενος τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ βασιλέως, ὁποῦ μέλλει νὰ ὑποδεχθῇς εἰς τὸν οἶκόν σου. Ὅτι δὲν εἶναι πρέπον νὰ χορτάσῃς ἀφ' ἑσπέρας καλὰ, καὶ νὰ κοιμᾶσαι ὡς κτῆνος ὅλην τὴν νύκτα, καὶ τὸ πρωΐ νὰ κοινωνήσῃς, ὁποῦ εἶναι ἡ βρῶσις ἀκόμη εἰς τοὺς ὀδόντας σου. Εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἔχουσιν οἱ Μοναχοὶ ἰδιῶται συνήθειαν, καὶ νηστεύουν, ὅταν θέλουν νὰ κοινωνήσουν ἀπὸ τὴν δευτέραν ἕως τὸ Σάββατον, κρασὶ καὶ λάδι καὶ τὰ ἐπίλοιπα, καὶ τρώγουσι μόνον μίαν φορὰν τὴν ἡμέραν ξηροφαγίαν ἤγουν ψωμὶ καὶ νερὸν μὲ ἄψητα λάχανα, καὶ τὴν Παρασκευὴν πίσουσι μέγα ἁγίασμα διὰ προκαθάρισιν, καὶ τὸ Σάββατον κοινωνοῦσιν, ἀγρυπνοῦντες ὅλην τὴν περασμένην νύκτα καὶ προσευχόμενοι. Αὐτὴν τὴν τάξιν πρέπει νὰ φυλάγετε καὶ ἐσεῖς οἱ κοσμικοί. Μάλιστα οἱ Μοναχοὶ κοινωνοῦσι δέκα φοραῖς τὸν χρόνον, καὶ ἐσεῖς μεταλαμβάνετε μόνον δύω φοραῖς, καὶ πάλιν δὲν εἶστε ἄξιοι νὰ κάμετε ὀλίγην ἐγκράτειαν. Ὁμοίως καὶ εἰς τὴν Μοσκοβίαν ἔχουν συνήθειαν, ὅταν θέλουν νὰ κοινωνήσουν οἱ κοσμικοὶ, δὲν τρώγουν τὴν β'. τὴν δ'. καὶ τὴν ϛ'. ὁλότελα τίποτας. Προσεύχου, καὶ ἀναγίνωσκε τὴν κάτω γεγραμμένην Εὐχήν.

Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἤγουν τὴν ἡμέραν, ὁπὸ ἔχεις νὰ κοινωνήσῃς, μὴ βάλῃς ἄλλον λογισμὸν εἰς τὸν νοῦν σου, ἢ φρόνημα, πάρεξ νὰ μελετᾷς τοῦ Χριστοῦ τὸ Πάθος, τοὺς ἐμπαιγμοὺς, τὰ ῥαπίσματα, τὴν φραγγέλωσιν, καὶ τὸν ἐπονειδιστον Θάνατον, ὃν δι' ἡμᾶς κατεδέξατο. Ἐπειδὴ τὸ τῆς Εὐχαριστίας Μυστήριον ἐγίνη διὰ μνήμην τε καὶ ἐνθύμησιν τοῦ Δεσποτικοῦ Πάθους, πρέπει νὰ ἔχωμεν τὸν νοῦν καὶ διάνοιαν ὅλως εἰς τοῦτο· ὅπως συμπάσχοντες τῷ Χριστῷ, συνδοξασθῶμεν αὐτῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν τῇ αὐτοῦ χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ. Ὧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Προσευχὴ πρὸ τῆς Ἱερᾶς Μεταλήψεως.

Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ ὁ Θεὸς, πολυέλεε, καὶ πολυεύσπλαγχνε, ἰατρὲ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, ὁποῦ ἐσταυρώθης, καὶ παρέδωκας ἡμῖν τὰ ἄχραντα ταῦτα τὸ ἁγίου Σώματος καὶ Αἵματός σου Μυστήρια, εἰς τὰ ὁποῖα κυρίως περιλαμβάνεσαι. Ἰδὲ σήμερον προσέρχομαι μετὰ φόβου καὶ τρόμου εἰς ταύτην τὴν φρικτὴν καὶ ἱερὰν Τράπεζαν, νὰ κοινωνήσω τοῦ Θείου σου Σώματος. Ἀλλὰ δειλιῶ καὶ φοβοῦμαι, μήπως ἐρχόμενος ἀνέτοιμος καὶ ἀδιόρθωτος παροξύνω, καὶ παρακινήσω πρὸς ἀγανάκτησιν τοιοῦτον Δεσπότην παντοδύναμον ὃν τρέμουσιν αἱ νοεραὶ πᾶσαι Δυνάμεις, καὶ πάντα τὰ κτίσματα, καὶ γένω ὑπόδικος βαρυτέρας κολάσεως. Πῶς νὰ τολμήσῃ ἕνας οὐδαμινὸς σκώληξ, ἕνα ἀγγεῖον ἀκάθαρτον, καὶ σκεῦος καταφρονήσεως, ἕνας ἐργάτης τῆς ἀνομίας, ἕνα τέκνον τοῦ Διαβόλου ταῖς πράξεσι, κληρονόμος τοῦ ᾅδου, τῶν θείων ἐντολῶν καταφρονητὴς, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἕνα κτίσμα ἀναξιώτατον, ἀμέτοχον παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ δοχεῖον ἀπάσης ἀκαθαρσίας, νὰ ὑποδεχθῇ τὸν παντοδύναμον Θεὸν τῶν ἁπάντων; Πῶς νὰ ἑνωθῇ μὲ τὸν ταπεινὸν ὁ ὑπερήφανος; ὁ ὀργίλος μὲ τὸν πραότατον; ὁ ἐσκοτισμένος μὲ τὸ λαμπρότατον φῶς; καὶ ὁ ῥυπαρὸς καὶ πεφορτισμένος ταῖς ἁμαρτίαις μὲ τὸν πανάγιον καὶ ἀμόλυντον; Οἱ Ἄγγελοι φρίττουσι, καὶ πάντα τὰ στοιχεῖα σὲ τρέμουσιν. Ὁ ἁγιώτερος πάντων ἀνθρώπων δὲν ἐτόλμα νὰ χειραπτήσῃ τὴν κορυφήν σου τὴν ἄχραντον, καὶ ὡμολόγα, ὅτι δὲ ἦτον ἄξιος νὰ λύσῃ τὸν ἱμάντα τοῦ σοῦ ὑποδήματος. Ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων σου ἔλεγεν· Ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι ἁμαρτωλός εἰμι, Κύριε. Ὁ πιστὸς καὶ εὐλαβὴς Ἑκατόνταρχος ὡμολόγα ὅτι δὲν ἦτον ἄξιος, νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἐγὼ πῶς νὰ τολμήσω πεφορτισμένος ταῖς ἁμαρτίαις νὰ σὲ δεχθῶ εἰς τὸν οἶκόν μου. Ἐὰν τὲς ἄρτους ἐκείνους τῆς Προθέσεως, ὁποῦ ἦτον μόνον σκιὰ τύπος τοῦ Ἄρτου καὶ προεικόνισμα, δὲν ἔτρωγε τινὰς, πάρεξ νὰ ἦτον καθαρὸς καὶ ἁγίαντος, πῶς ἐγὼ νὰ τολμήσω νὰ κοινωνήσω ὁ ἐναγὴς καὶ παμβέβηλος; Ἐὰν ἦτον μεγάλον ἀνόμημα, νὰ ἐγγίξῃ τις τὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης, ἥτις ἦτον τύπος τούτου τοῦ Ἄρτου, διὰ τὴν ὁποίαν αἰτίαν ἐπαιδεύθη ὁ Ἱερεὺς ὁ Ζᾶν μὲ αἰφνίδιον Θάνατον, πῶς νὰ μὴ φοβηθῶ ἐγὼ ὁ ἀνάξιος, μεταλαμβάνων σὲ τὸν Θεὸν τῶν ἁπάντων, μὴ πάθω βαρυτέραν κόλασιν; Οἱ Βαιθσαμῖται μόνον διατὶ τὴν ἐκύτταξαν ἀνευλαβῶς, τοὺς ἔδωκεν τὴν δεινὴν ἐκείνην ἀσθένειαν, καὶ ἀπόθανον χιλιάδες πεντήκοντα. Ὢ ἐκπλήξεως διήγημα νὰ τρομάξῃ πᾶσα καρδία! Ἐκεῖνοι οἱ ἄθλιοι δὲν ἐκαταφρόνησαν τὴν Κιβωτὸν, οὔτε ἔψεξαν, ἀλλὰ μᾶλλον μετὰ χαρᾶς τὴν ἐδέχθησαν· καὶ μόνον πῶς τὴν ἐστοχάζοντο μὲ ἀναίδειαν, ἀπόθανον τόσοι ἄνθρωποι. Ὢ τοῦ Θαύματος! Ποῦ ἠκούσθη ποτὲ, νὰ δώσῃς, ὦ ἐλεήμον καὶ πολυεύσπλαγχνε, τόσην κόλασιν, διὰ τοιοῦτον ὀλίγον πταίσιμον; Ὦ πανάγαθε Κύριε, πόσον εἶναι ἀξιώτερον τῆς Κιβωτοῦ αὐτὸ τὸ Μυστήριον. Πῶς νὰ μὴ δειλιάσω λοιπὸν, ὑποδεχόμενος τὸν Θεὸν τοσαύτης μεγαλειότητος; Φρίττω γοῦν ὁ ἄθλιος, καὶ ἐξίσταμαι, στοχαζόμενος τὸ ὕψος τῆς βασιλείας, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐγκλημάτων μου, ὅτι πάντα τὰ σαρκικά μου ἐδαπάνησα εἰς διάφορα ἀνομήματα· ποτὲ δὲν ἐγκρατεύθηκα ἀπὸ τὰ σαρκικά μου θελήματα, οὔτε καμμίαν τῶν ἐντολῶν σου ἐφύλαξα. Πᾶσάν μου αἴσθησιν, καὶ πᾶν μέλος ἐμίανα, ἔφθειρα, ἠχρείωσα, ἐργαστήριον τοῦ Διαβόλου γενόμενος. Τὰ φιλάνθρωπα σπλάγχνα σου παρεπίκρανα ἔργοις τε καὶ λόγοις, κατὰ νοῦν καὶ διάνοιαν. Δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ εἰσέρχωμαι εἰς τὸν Ναόν σου, νὰ βλέπω τὴν ἀ-

γίαν Εἰκόνα σου. Ἀνάξιος εἰμὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν ἐπικλήσεως. Ἀναξίως πατῶ τὴν ὄψιν τῆς γῆς σου. Ἀναξίως ὁρῶ τὸ φῶς τὸ Ἡλίου σου. Ἀναξίως τὸν ἀέρα σε ἀναπνέω. Φοβοῦμαι νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν νυμφῶνά σε, ἵνα μὴ δεθῶ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ με βάλωσιν οἱ Ἄγγελοι εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, μὴ ἔχοντας γάμου ἔνδυμα. Πῶς νὰ τολμήσω, Δέσποτα τῶν Ἀγγέλων, νὰ σὲ ὑποδεχθῶ εἰς τὸ μεμολυσμένον μου σῶμα, ὁπὸ ἐγίνη σπήλαιον λῃστῶν, ὄφεων καὶ βασιλίσκων κατοικητήριον; Πῶς νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν ψυχήν μου, ὁποῦ ἐγίνη μοιχαλὶς τῶν Δαιμόνων; Πῶς νὰ ἀναπαυθῇς εἰς τὴν καρδίαν μου, ἥτις ἐστὶ δοχεῖον πάσης ῥαδιεργίας, ἀκαθαρσίας τε καὶ αἰσχρότητος; Πῶς νὰ περάσῃς, ἀμόλυντε, ἀπὸ τὰ ῥυπωμένα μου χείλη καὶ βέβηλα; δὲν εἶναι μέρος εἰς τὴν ψυχήν μου ἀῤῥύπωτον, διὸ αἰσχύνομαι νὰ παῤῥησιασθῶ ὁ ἀνάξιος. Πλὴν δὲ, ἐὰν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀνομιῶν μὲ ἐκφοβῇ καὶ τρομάσῃ με, ἀλλὰ ἡ ἄβυσσος τοῦ ἐλέους σου καὶ τὸ πέλαγος τῆς εὐσπλαγχνίας σου μὲ θαῤῥύνει. Ἡ ἅφατος ἀγαθότης σου μοῦ δίδει ἐλπίδα νὰ παῤῥησιασθῶ, ἐνθυμούμενος ἐκεῖνα τὰ ἡδύτατα καὶ γλυκύτερα ἀμβροσίας καὶ νέκταρος λόγια, ὁποῦ εἶπες ὅταν ἦσουν ἐδῶ εἰς τὸν κόσμον σωματικῶς· Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. Καὶ πάλιν· Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. Οὐκ ἦλθεν καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. Ἐπεὶ οὖν, εὔσπλαγχνε, δὲν ἦλθες νὰ καλέσῃς δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς, καὶ νὰ ἀναπαύσῃς τοὺς πολυκοπιασμένους καὶ βαρυφορτωμένους, δέξαι καμὲ τὸν ἀνάξιον, πενθοῦντά με παρακάλεσον, τετυφλωμένον με φώτισον, νενεκρωμένον ζώωσον, πενόμενον πλούτισον, λιμώττοντα σίτισον, δεδιψασμένον με πότισον, καὶ ἀσθενῆ με θεράπευσον. Μή μου βδελύξῃ τοὺς μώλωπας, Κύριε, ὅτι ὅσον εἶμαι πεπληγωμένος, καὶ τετραυματισμένος ταῖς ἁμαρτίαις, τοσοῦτον θέλει θαυμαστωθῇ, καὶ δοξασθῇ ἐν ἐμοὶ ἡ χάρις σε, ὅτι δὲν ἐσυχάθη τοιοῦτον μεμολυσμένον καὶ βέβηλον, ἀλλὰ ὑπερεπερίσσευσεν ὅπου ἡ ἀνομία ἐπλήθυνεν· ἥμαρτον ὑπὲρ τὴν πόρνην, ὑπὲρ τὸν Ἄσωτον ἀσώτως ἐβίωσα· καὶ ὑπὲρ τὸν Τελώνην ἠνόμησα. Ἀλλὰ καθὼς δὲν ἐκαταφρόνησες ἐκείνων τὰ δάκρυα, ὅτε ἐσυχάθης τὰς ἀνομίας τους, ὡς οἰκτίρμων καὶ πολυέλεος, οὕτω δέξαι καμὲ τὸν ἀνάξιον, καὶ συγχώρησον ἐνὸς ὁποῦ σοῦ ἔπταισε περισσότερον, καὶ ὀδύρεται ὀλιγώτερον. Ἐγὼ δὲν ἔχω τοσαῦτα δάκρυα νὰ ἐκπλύνω τοὺς σεβασμίους καὶ ἱερὰς πόδας σου, ἀλλὰ τὸ ἄχραντον καὶ πολύτιμον Αἷμα, ὁποῦ ἔχυσες εἰς τὸν Σταυρὸν δι' ἀγάπην μας, φθάνει νὰ ξεπλύνῃ ὅλα τοῦ κόσμου τὰ ἁμαρτήματα. Δωρεὰν σῶσόν με τὸν κατάκριτον. Μὴ μοῦ γένῃ αὔξησις τῆς ἁμαρτίας ἐτούτης μου ἡ αὐθάδεια· ὅτι οὐχὶ ὡς καταφρονῶν σοι προσέρχομαι, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκ τῆς ὑπερησέως τοῦ νοητοῦ λύκου θηριάλωτος γένωμαι. Ναὶ γλυκύτατε Κύριε Ἰησοῦ δέομαι τῆς σῆς ἀγαθότητος, γενηθήτω μοι αὕτη ἡ ἁγία Μετάληψις, τῆς αἰωνίου σου βασιλείας, ἀῤῥαβὼν καὶ ἐφόδιον· καὶ ἀξίωσόν με ὁδεῦσαι ἐν τῷ δε τῷ βίῳ, καὶ τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν, ὅπως διὰ τῆς προσκαίρου κακοπαθείας ἐπιτύχω τῆς αἰωνίου Μακαριότητος, τοῦ ἀνυμνεῖν καὶ δοξάζειν σε σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, καὶ τῷ Παναγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Ἑτέρα Προσευχὴ μετὰ τὴν Ἄχραντον Κοινωνίαν.

Εὐλόγει ἡ ψυχή με τὸν Κύριον, καὶ πάντα τὰ ἐντός μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. Εὐλόγει τὸν Κύριον, ὦ ψυχή με, καὶ μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς ἀνταποδόσεις

αὐτοῦ. Τὸν εὐϊλατεύοντα πάσας τὰς ἀνομίας σου, τὸν ἰώμενον πάσας τὰς νόσους σου. Τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωήν σου, τὸν στεφανοῦντά σε ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς. Τὸν ἐμπιπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν σου. Μὴν ἀμνημονῆς, ὦ ψυχή μου ἀχάριστη, τὰς ἀναριθμήτους δωρεὰς, ὁπὸ ἔλαβες, παρὰ τοῦ δημιουργοῦ καὶ Σωτῆρός σου, ἀλλὰ καθ' ὥραν ὑμνολόγα, καὶ δόξαζε, προσκύνα, καὶ εὐχαρίστα τοιοῦτον εὐεργέτην πλουσιοπάροχον, διὰ τὰς πολλὰς εὐποιΐας ὁποῦ σὸ ἔκαμε, καὶ μάλιστα τὴν σημερινὴν, νὰ καταδεχθῇ ἐκείνη ἡ ἄκρα μεγαλειότης, ἡ ἄϊδιος οὐσία, ὁ ἄναρχος καὶ ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀκατάληπτος, ὁ ἀνέκφραστος, ὁ ἀόρατος καὶ τοῖς πᾶσιν ἀχώρητος, νὰ ἔλθῃ σήμερον, νὰ σὲ ἐπισκέψῃ μετὰ πασῶν τῶν οὐρανίων δυνάμεων. Ὦ ἀφράστου ἀνοχῆς! Ὦ ταπεινώσεως ἀῤῥήτε, καὶ ἀνεκλαλήτου συγκαταβάσεως! Ἐκεῖνος, ὁποῦ δὲν χωροῦσιν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ὅλος ὁ κόσμος, ἠθέλησε διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν καὶ ἀγαθότητα, νὰ ἑνωθῇ θαυμασίως μὲ μίαν ψυχὴν ἁμαρτωλὸν καὶ παμβέβηλον, διὰ νὰ τὴν καθαρίσῃ παντὸς μολυσμοῦ, νὰ τὴν ἁγιάσῃ, καὶ νὰ τὴν θεώσῃ διὰ μετοχῆς τε καὶ χάριτος. Ὦ πολυέλεε Κύριε, ποίαν εὐχαριστίαν καὶ ἀνταπόδοσιν νὰ σοῦ κάμω, ὁποῦ ἦλθες σήμερον νὰ μὲ εὐφράνῃς, καὶ νὰ μὲ τιμήσῃς τοσοῦτον μὲ τὴν θαυμαστὴν παρουσίαν σου; Ἐὰν εἶχα τόσας γλώσσας, ὅσα ἄστρη εἶναι εἰς τὸν οὐρανὸν, πάλιν δὲν ἤθελα δυνηθῆ νὰ σὲ εὐχαριστήσω πρεπόντως εἰς τὴν εὐεργεσίαν αὐτὴν τὴν θαυμάσιον. Ἐὰν ἡ μήτηρ τοῦ Βαπτιστοῦ καὶ Προδρόμου σου, ὅταν εἶδε τὴν Πάναγνόν σου Μητέρα, εἰσερχομένην εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, ἐθαύμασε πῶς ἐκαταδέχθη ἡ Δέσποινα νὰ τὴν ἐπισκέψῃ, καὶ ἀγαλλομένη ἐβόησε· Πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου μου ἔλθῃ πρός με; πόσον πρέπει νὰ θαυμάσω ἐγὼ περισσότερον ὁ ἀναξιώτατος σκώληξ, λέγωντας σὺν αὐτῇ· Πόθεν μοι τοῦτο; Πῶς ἠξιώθηκα τόσων ἀγαθῶν; ἵνα ἔλθῃ πρός με, οὐχὶ ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου μου, ἀλλ' αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀγγέλων, νὰ εἰσέλθῃ ἐντός μου, νὰ μὲ εὐφράνῃ, καὶ νὰ μὲ τιμήσῃ τοσοῦτον; Ὦ ταπείνωσις ἄφραστος! Νὰ καταδεχθῇς ὁ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερένδοξος νὰ ἔλθῃς εἰς ἐμὲ τὸν ἁμαρτωλότερον πάντων ἀνθρώπων, ὁποῦ σοῦ ἔπταισα τοσάκις, παραβαίνων τὰς ἐντολάς σε, καὶ γενόμενος ἐχθρῶν καταγώγιον, πόθεν μοι τοῦτο, Κύριε; Σὺ ὁ δεσπόζων ἁπάσης τῆς Κτίσεως, ὁ ἔχων θρόνον οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν ὑποπόδιον, ὃν ὑμνεῖ Ἥλιος, καὶ δοξάζει ἡ Σελήνη, ὁ καθήμενος ἐπάνω τῶν Χερουβὶμ, νὰ συγκατέβῃς εἰς τοσαύτην ταπείνωσιν; Εὐχαριστῶ σοι, Κύριέ μου, καὶ προσκυνῶ, καὶ δοξάζω σε ὁ ἀνάξιος ὅτι οὐ μόνον μὲ ἐπίσκεψες σήμερον, ἀλλὰ καὶ ἐμεταμόρφωσες, καὶ ἤνωσες εἰς τοῦ λόγου σου τὴν ψυχήν μου μὲ θαυμαστὴν, καὶ παράδοξον ἕνωσιν, τὴν ὁποίαν ἐπαρωμοίασες εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον μετ' ἐκείνην τὴν θείαν ἕνωσιν ὁποῦ ἔχεις μὲ τὸν Πατέρα. Ὅτι καθὼς ὁ Πατὴρ ἐν σοὶ, καὶ σὺ ἐν αὐτῷ, οὕτω καὶ πᾶς ὁ τρώγων σου τὴν Σάρκα, καὶ πίνων σου τὸ Αἷμα, μένει ἐν σοὶ, καὶ σὺ ἐν αὐτῷ. Ἐθαύμαζεν ὁ Προφητάναξ Δαβὶδ εἰς τὴν πολλὴν ἔννοιαν, ὁποῦ ἔχεις διὰ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἔλεγε· Τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος, Κύριε, καὶ τοῦ ἐνθυμᾶσαι, καὶ ἐπισκέπτεις του; Καὶ τώρα πόσον εἶναι ἐτοῦτο θαυμασιώτερον, οὐ μόνον νὰ τοῦ ἐνθυμᾶσαι ἀλλὰ καὶ νὰ γένῃς ἄνθρωπος δι' αὐτὸν, νὰ ἀποθάνῃς, διὰ νὰ τοῦ δοθῇς εἰς βρῶσιν καὶ πόσιν, καὶ νὰ ἑνωθῇς μετ' ἐκείνης θαυμασιώτατα; Ἐξεπλήττετο ὁ βασιλεὺς Σολομὼν, πῶς νὰ οἰκήσῃς εἰς τὸν Ναὸν ἐκεῖνον, ὁποῦ εἰς τόσους χρόνους καὶ μὲ τόσην ἔξοδον ᾠκοδόμησε, καὶ ἐκθαμβούμενος ἔλεγεν· Εἶναι βολετὸν, νὰ συγκατέβῃς εἰς τὴν γῆν ὁ Θεὸς ὁ ἀόρατος; Ἐὰν οἱ οὐρανοὶ δὲν σὲ χωροῦσι, πόσῳ μᾶλλον ὁ οἶκος τοῦτος, ὁποῦ ἐγὼ ᾠκοδόμησα; Πόσον οὖν εἶναι θαυμασιώτερον, νὰ θελήσῃς αὐτὸς ὁ Κύριος μὲ ἐκλεκτότερον τρόπον, νὰ οἰκήσῃς εἰς μίαν ἁμαρτωλὸν ψυχὴν, ὁποῦ κἂν μίαν ἡμέραν δὲν ἐκοπίασε νὰ σοῦ ἑτοιμάσῃ τὴν οἰκίαν; Ἐθαύμαζε πᾶσα ἡ λογικὴ φύσις ὁρατὴ τ

καὶ νοουμένη, βλέπουσα σὲ τὸν Θεὸν γενόμενον ἄνθρωπον, πῶς ἔστερξες νὰ κατέβῃς ἀπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν, νὰ σταματήσῃς Θ'. μῆνας εἰς τὴν ἄφθορον μήτραν τῆς Ἀειπαρθένε Μαρίας. Καὶ ἦτον δίκαιον νὰ θαυμάζῃ, ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι τὸ ἐκλεκτότερον ἔργον, καὶ ἡ ἀξιώτερη πρᾶξις, ὁποῦ ἔκαμες. Ἀλλὰ ἐκείνη ἡ πανάχραντος Μήτρα ἦτον χαριτωμένη, λαμπροτέρα τῶν ἡλιακῶν λαμπηδόνων, καθαρωτέρα πάντων τῶν ἀχράντων Δυνάμεων, καὶ πεποικιλμένη ἀπὸ ἀρετὰς περισσότερον παρὰ τὸν οὐρανὸν, καὶ ὅλον τὸν κόσμον, καὶ οὕτως ἠξιώθη νὰ σοῦ γένῃ δοχεῖον καὶ οἰκητήριον. Πόσον οὖν πρέπει τώρα νὰ θαυμάσῃ πᾶσα ἡ Κτίσις, πῶς ἠθέλησας αὐτὸς ὁ Κύριος νὰ οἰκήσῃς εἰς τὴν ῥερυπωμένην ψυχήν με καὶ δυσωδεστάτην; Αἰνεσάτωσάν σε οἱ οὐρανοί, Κύριε. Εὐλογησάτωσάν σε οἱ Ἄγγελοι εἰς τοιαύτην ἐργασίαν καὶ μέγα ἔλεος. Ποία εὐεργεσία τρανήτερη; ποία μεγαλήτερη χάρις, καὶ φίλτρον θερμότερον ἠμπορεῖ ποτὲ νὰ εὑρεθῇ, ὥσπερ ἐτοῦτο; Ὦ αἰτία πάσης εὐφροσύνης καὶ ἀπολαύσεως! Πηγὴ χαρίτων. Παθῶν ἀπονέκρωσις. Ἰατρικὸν σωτηριωδέστατον. Ἄρτε ζωῆς. Πῦρ τῆς ἀγάπης. Ἄνεσις πνεύματος. Ψυχῶν σωτηρία. Βασιλικὴ Τράπεζα. Ἀγγέλων τροφή, καὶ γλυκύτης πάσης τῆς οὐρανίου μακαριότητος. Ποίαν ἀμοιβὴν νὰ ἀνταποδώσω εἰς τοιαύτην χάριν, ὁποῦ μοῦ ἔκαμες, Δέσποτα, καὶ ποῦ ἔχω τόσην ἀγάπην εἰς τὸ σπλάγχνος, ὁπῦ μοῦ ἔδειξες; Σὺ ὁ βασιλεὺς τῶν αἰώνων ἠγάπησες τοσοῦτον ἐμὲ τὸν ταλαίπωρον καὶ ἀνάξιον, καὶ ἐγὼ νὰ μὴν ἀγαπῶ, καὶ νὰ ποθῶ ἐσὲ τὸν ὕψιστον τῆς ψυχῆς μου Νυμφίον, τὸν πλουσιώτατον; Ἀγαπήσω σε, Κύριε, ἡ ἰσχύς μου, ἡ τροφή μου, καὶ ἡ ἀπόλαυσις. Πύρωσον, Δέσποτα, εἰς τὸν πόθον σου τὴν καρδίαν μου, νὰ μετατραπῇ τοιουτοτρόπως, ὥσπερ τὸν σίδηρον εἰς τὴν κάμινον, νὰ μὴν ὀρέγωμαι ἄλλο τίποτες εἰς τὸν κόσμον, εἰμὴ σὲ τὸ τῆς ψυχῆς μου ἐφετὸν τὸ ἀκρότατον. Ὦ πῦρ θεϊκόν! Ὦ γλυκεῖα πληγή! Ὦ φυλακὴ παμπόθητος! Διατὶ νὰ μὴ δεθῶ μὲ τοιαύτην ἅλυσον; Διατὶ νὰ μὴ πληγωθῶ μὲ τοιοῦτον βέλος, καὶ νὰ καίωμαι εἰς τὸν θεῖον αὐτὸν καὶ σωτήριον ἔρωτα; νὰ τήκωνται τὰ ἐντόσθιά μου ὡσεὶ κηρὸς εἰς τὸ πῦρ, καὶ χιὼν ὡς εἰς τὸν Ἥλιον; Τί νὰ ἐπιθυμήσῃς, ψυχή μου, καὶ νὰ μὴ τὸ εὕρῃς εἰς τοῦτον τὸν Ἄρτον; Ποῖον ἀγαθὸν νὰ ποθήσῃς, καὶ νὰ μὴ τὸ ἀπολαύσῃς ἀφθόνως εἰς τοῦτο τὸ οὐράνιον Μάννα; Διατὶ πλανᾶσαι, ἄφρον, ζητοῦσα ψευδῆ καὶ μάταια πράγματα; Ἐὰν ποθῇς ἀγάπην, ἡδονὴν καὶ ἀπόλαυσιν, ἐδῶ εἰσὶν αἱ ἐντιμότεραι καὶ ἡδύτεραι, ὁποῦ νὰ εὑρίσκωνται εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἐὰν θέλῃς πλοῦτον, δόξαν, τιμὴν, καὶ ἕτερα ὅμοια, ἐδῶ εἶναι ὁ οὐράνιος θησαυρὸς, ἡ παγκόσμιος τιμὴ, καὶ τὸ τέλος πάντων τῶν ἀγαθῶν, ὁποῦ πλουτίζει τὰ οὐράνια πάντα καὶ τὰ ἐπίγεια. Ἐὰν ἀξίαν ὀρέγεσαι, νὰ σὲ τιμοῦν, καὶ νὰ σὲ εὐλαβοῦνται, ἐδῶ ἀξιώνεσαι τὴν μεγαλήτερην τιμὴν, ὁποῦ ἠμπορεῖς νὰ ἐπιθυμήσῃς, ἐπειδὴ ἑνοῦσαι μὲ τὸν Θεὸν, καὶ σὲ προσκυνοῦσι πάντες οἱ Ἄγγελοι, παριστάμενοι τοῦ Δεσπότου καὶ Βασιλέως τες, καθὼς κάμνουσιν οἱ δορυφόροι καὶ ὑπηρέται τοῦ ἐπιγείου βασιλέως ἀκολουθοῦντες αὐτῷ, ὁποῦ ὑπάγει καὶ τὸν φυλάγουσι· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, εἴτι ἀγαθὸν ὀρεκτότερον ἠμπορεῖς νὰ ποθήσῃς, τὸ εὑρίσκεις ἀναμφιβόλως εἰς τοῦτον τὸν θεῖον Ἄρτον. Διατὶ γοῦν νὰ ζημιώνεσαι ἐξ ἀμελείας τοσαύτην πλησμονὴν, καὶ γλυκύτητα, καὶ τοιοῦτον ἀτίμητον θησαυρὸν, ὃς τις ἀναργύρως σὲ χαρίζεται; Μὴν εἶσαι πλέον πεπωρωμένη καὶ ἄγνωστος, μὴν ξετρέχῃς ἄλλας ἡδονὰς τῆς σαρκὸς, ἐπεὶ ξετρέχῃς τοιαύτης πνευματικῆς ἡδονῆς, καὶ οὐρανίου εὐφροσύνης καὶ ἀπολαύσεως. Μὴν ἐννοιάζεσαι πλέον τοῦ κόσμε τὴν ματαιότητα, μήτε φροντίσῃς ῥευστὰ καὶ μάταια, δυναμένη νὰ ἀπολαύσῃς εἰς αὐτὸ τὸ μυστήριον τὰ ἀληθινὰ καὶ οὐράνια. Ἐπεὶ οὖν μὲ ἠξίωσας, Κύριε, τοσαύτης σου φρικωδεστάτης Τραπέζης, ἐδέχθης με εἰς τὰς ἁγίας ἀγκάλας σου, πῦφρανάς με μὲ τοσαύτην ἀπόλαυσιν, ἔκαμές με ὑπόχρεον μὲ ἀναριθμήτους εὐεργεσίας, καὶ ἔδεσές με μὲ ἀγάπης ἰσχυρᾶς

ἄλυσον, ἀπὸ τώρα καὶ ἔμπροσθεν ἀπαρνοῦμαι διὰ ταύτην σου τὴν ἀγάπην τὰς φιλίας τοῦ κόσμου καὶ πᾶσαν ἀπόλαυσιν. Δὲν εἶναι πλέον κόσμος οὔτε σαρκικαῖς ἡδοναῖς διὰ λόγου μου. Ἀποστήτωσαν ἀπὸ ἐμοῦ αὐτὰ τὰ ψευδῆ καὶ ἀπατηλὰ ὀνείρατα, ὅτι τοῦτο μόνον εἶναι τὸ ὄντως ἀγαθὸν, τὸ ἀληθὲς καὶ ἀκρότατον. Ὅς τις φάγῃ τὸν οὐράνιον Ἄρτον, δὲν εἶναι πρέπον νὰ φάγῃ πλέον τῶν ἀλόγων τὴν βρῶσιν. Εἴ τις ἐδέχθη τὸν Θεὸν εἰς τὸν οἰκόν του, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ὑποδεχθῇ ἄλλον κτίσμα ἀνάξιον. Ἐὰν ἡ ψυχή μου ἡνώθη μετὰ τῆ Ἐπουρανίου βασιλέως διὰ μέσου τούτου τοῦ Ἄρτου, πῶς νὰ ταπεινωθῇ πλέον εἰς τὴν ματαίαν πλάνην τῶν παλαιῶν πράξεων; Πῶς νὰ ἀνοίξω τὴν θύραν τῆς καρδίας μου τινὸς αἰσχροῦ λογισμοῦ; Πῶς νὰ ἀφήσω, νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ψυχήν μου πρᾶγμα ἐναγὲς καὶ ἀκάθαρτον, ὁποῦ καθηγιάσθη μὲ τὴν θείαν χάριν τῆς παρουσίας σου; Πῶς νὰ συντύχῃ αἰσχρὰ καὶ μάταια ἡ γλῶσσα ἐκείνη, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπέρασες ὁ ἀμόλυντος;

Κύριέ μου γλυκύτατε, ἐπεί με τοσοῦτον ἐτίμησας μὲ τὴν παροῦσαν ἐπίσκεψιν, δέομαι τῆς ἀγαθότητος, εὐλόγησόν με, καὶ δός μοι δύναμιν νὰ τελειώσω τὸν δρόμον τῆς παροικίας μου εἰς πολιτείαν ἐνάρετον, νὰ μὴ πταίσω πλέον τῆς βασιλείας σου. Ναί, παντοδύναμε, καὶ πλουσιόδωρε εὐεργέτα, κάμε μου τὴν χάριν ταύτην, καθὼς εἶχες συνήθειαν, ὅπου καὶ ἂν ὑπῆγες σωματικῶς, πάντοτε νὰ προσθέτῃς χάριν εἰς χάριν, καὶ εὐλογίαν εἰς εὐλογίαν καὶ ἁγιότητα. Κατῆλθες ἐξ οὐρανοῦ εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, ὅς τις ἦτον ἐσκοτισμένος ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρείαν, καὶ τὸν ἐφώτισες, καὶ τὸν ἐλύτρωσες ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν. Εἰσῆλθες εἰς τὴν Παρθενικὴν μήτραν τῆς παναμώμου σου Μητρὸς, καὶ τίς δύναται νὰ διηγηθῇ τὴν τοσαύτην τιμὴν καὶ δόξαν, ὁποῦ τῆς ἔδωσες, καὶ ἐθέωσές την τοιουτοτρόπως, ὁποῦ ὅλος ὁ κόσμος ἐπίγειος καὶ οὐράνιος τὴν προσκυνοῦσι καὶ σέβονται, εἰς σωτηρίαν παγκόσμιον; Εἰσῆλθες εἰς τὴν οἰκίαν Ματθαίου, καὶ ἀπὸ τελώνην τὸν ἔκαμες Εὐαγγελιστὴν καὶ Ἀπόστολον. Ἀπῆλθες εἰς τὸν οἶκον Ζακχαίου, καὶ εὐθὺς μετετράπη θείαν ἀλλοίωσιν. Εἰσῆλθες εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος Πέτρου, καὶ ἐθεράπευσες τὴν πενθερὰν αὐτοῦ. Ὑπῆγες πολλάκις εἰς τὸν οἶκον Μαρίας καὶ Μάρθας, καὶ τὰς ἠξίωσες πλοῦτον πνευματικὸν, καὶ πολλὰς δωρεάς τε καὶ χάριτας. Ἀνῆλθες εἰς τὸν Σταυρὸν, καὶ τόσον τὸν ηὐλόγησες καὶ ἡγίασες, ὁποῦ ἦτον αἰσχύνη καὶ καταδίκη λῃστῶν τὸ πρότερον, καὶ τώρα τὸν προσκυνοῦσιν οἱ βασιλεῖς, καὶ τὸν σέβονται. Εἰσῆλθες εἰς τὸν τάφον νεκρὸς τῷ σώματι, καὶ ἐτίμησές τον τοσοῦτον, ὁποῦ συνάγονται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον Ἀρχιερεῖς καὶ προσκυνοῦσί τον. Κατῆλθες εἰς τὸν ᾅδην, καὶ ἔσωσας τοὺς Προπάτορας μὲ τὴν θεϊκὴν παρουσίαν σε, καὶ ἔκαμες τὸν ᾅδην ἄλλον Παράδεισον. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἐκαταδέχθης, διὰ τὴν πολλὴν εὐσπλαγχνίαν σου, νὰ εἰσέλθῃς σήμερον εἰς τὴν ταπεινὴν οἰκίαν τῆς ἁμαρτωλῆς μου ψυχῆς, εὐλόγησον αὐτὴν, Κύριέ μου, καὶ δός μοι δύναμιν καὶ βοήθειαν νὰ εὐγνωμονήσω εἰς τοιαύτην εὐεργεσίαν, γενόμενός σε ἄξιον οἰκητήριον, καὶ νὰ μὴ τελέσω πλέον ἁμαρτίαν θανάσιμον πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, διὰ νὰ ὀρέγεσαι πάντοτε, καὶ νὰ μὴν ἀναχωρήσῃς ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλὰ νὰ μὲ φυλάγῃ ἡ χάρις σου ἕως τὴν ὥραν τῆς ἐξόδου μου ἀπὸ τὰς ἑνέδρας τῆ Δαίμονος. Ἀπονέκρωσόν με τῷ σώματι, καὶ ζώωσόν με τῷ πνεύματι· Κάμε με νὰ μὴ ζῶ πλέον εἰς ἐμὲ, ἀλλ' ἀνακαίνισόν με, καὶ δι' ἀγάπης εἰς σὲ μεταμόρφωσον. Ἔπαρέ μου τὸ φῶς τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν. Ὑστέρησόν με χειρῶν καὶ ποδῶν, διὰ νὰ μὴ δύνωμαι νὰ κάμω τινὰ ὑπηρεσίαν σωματικὴν, οὔτε νὰ βλέπω κοσμικαῖς καὶ ψυχοβλαβεῖς ματαιότητες, ἀλλὰ μόνον νὰ ζῶ σὺν σοὶ, καὶ σὺ ἐν ἐμοί. Σὲ μόνον νὰ ποθῶ, νὰ ὀρέγωμαι, τὰ δὲ σαρκικὰ θελήματα νὰ μισῶ ἐξ ὅλης καρδίας μου. Ἡ χάρις σε νὰ ἦναι ἡ χαρά μου, ἡ εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίασις, ἡ νόμιμος τρυφὴ καὶ τροφὴ τῆς ψυχῆς μου, μὲ τὴν ὁποίαν μόνον νὰ τρέφεται, τὰ δὲ σωματικὰ βρώματα νὰ βδελύσσεται. Ἀξίωσόν με, παντοδύναμε Δέσποτα, νὰ λυτρωθῶ τοῦ

πάθους τῆς φιληδονίας ὁ ἄθλιος, διὰ νὰ περάσω ζωὴν ἥσυχον καὶ ἀτάραχον. Οὐκ ἔστι γὰρ δυνατὸν λυτρωθῆναί με ἄνευ τῆς σῆς βοηθείας καὶ χάριτος. Ὅτι πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, ἄνωθέν ἐστι. Δέομαι μετὰ δακρύων τῆς σῆς ἀγαθότητος, εὔσπλαγχνε καὶ πολυέλεε Κύριε, ἵνα ἐπιτύχω αὐτῆς τῆς αἰτήσεως διὰ πρεσβειῶν τῆς παναμώμου καὶ ὑπερενδόξου Μητρός σου, καὶ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων, ὅπως μετὰ τὴν παροικίαν μου ταύτην ἀξιωθῶ ἐκτυπωτέρου σου μετασχεῖν ἐν τῇ ἀνεσπέρῳ ἡμέρᾳ τῆς Βασιλείας σου, καὶ δοξάζειν σε διὰ παντὸς τὸν ἕνα ἐν Τριάδι Θεὸν, εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ τῶν ἀναξίως τολμησάντων ἱερουργῆσαι, τινὰ θαυμάσια, καὶ κρίσις τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ.

Φαίνεται εἰς τὸ Λαυσαϊκὸν, ἤγουν εἰς τὴν ζωὴν τῶν Ὁσίων Πατέρων, ὅτι εἷς Ἱερεὺς ἦτον εἰς ὅλην τὴν κεφαλὴν πληγωμένος περισσὰ χωρὶς νὰ βαρίσῃ ποθὲς, ἀλλὰ ἀπὸ Θεοῦ παραχώρησιν ἐσάπησεν οὐ μόνον ἡ σάρξ, ἀλλὰ καὶ τὰ κόκκαλα, καὶ εὔγαινε τόση δυσωδία καὶ ὕλη βρωμερὰ, ὁποῦ ἦτον ἐλεεινὸν θέαμα, οὔτε τινὰς ἐδύνατο νὰ σταματήσῃ πλησίον του. Ἰδὼν οὖν, ὅτι ἰατρὸς δὲν εὑρίσκετο νὰ τὸν θεραπεύσῃ, ἀπῆλθεν εἰς τὴν σκήτην, νὰ εὕρῃ τινὰ ἐνάρετον νὰ τοῦ βοηθήσῃ· καὶ ἐκεῖ τοῦ εἶπασι τινὲς, ὅτι ὁ Ἀββᾶ Μακάριος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐθεράπευσεν ἀσθενεῖς διαφόρους, καὶ μάλιστα μίαν γυναῖκα, ὁποῦ εἶχεν ὀδύνην ἀνιάτρευτον, καὶ ἔτρεχαν ἀπὸ ὅλην της τὴν σάρκα οἱ σκώληκες, τὴν ὁποίαν ἰδὼν ὁ Ὅσιος ἐσπλαγχνίσθη, καὶ προσευχόμενος ἑπτὰ νυχθήμερα τὴν ἰάτρευσεν. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἱερεὺς, ὑπῆγεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ, δεόμενος νὰ τὸν θεραπεύσῃ. Ὁ δὲ Ἅγιος ὡς προορατικὸς ἐγνώρισε τὴν αἰτίαν, καὶ δὲν τὸ ἀπεκρίθη κἂν λόγον σπλαγχνικὸν, ἀλλὰ τὸν ἀφῆκε, καὶ ἐκείτετο ἔξωθεν τοῦ κελλίου ἡμέρας τρεῖς. Οἱ γοῦν μαθηταὶ αὐτοῦ ἐλυπήθησαν τὸν ἀσθενῆ, καὶ παρεκάλεσαν τὸν Ἀββᾶν, νὰ κάμῃ ἔλεος εἰς αὐτὸν τὸν τρισάθλιον. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Δὲν εἶναι ἄξιος νὰ θεραπευθῇ, καὶ μὴ τὸν λυπᾶσθε, ὅτι ὁ Κύριος τὸν ἐπαίδευσε μὲ τὴν ὀδυνηρὰν ἀλγηδόνα ταύτην, διατὶ ἐκόρευσεν, ἔπειτα ἐτόλμησεν ὁ μεμολυσμένος καὶ ἐλειτούργησε, καὶ δὲν ἐφοβήθη νὰ μὴ τὸν θανατώσῃ, ἡ θεία δίκη, τὴν ὥραν ὁποῦ ἐψηλάφα ἐκεῖνον τὸν ἀμόλυντον Μαργαρίτην, καὶ τὸν ἐδέχθη εἰς τὸ μιαρὸν στόμα του ὁ ἀνόσιος. Εἰπέτε του γοῦν νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τώρα καὶ ἔμπροσθεν τῆς Ἱερουργίας, καὶ ἂς δοξάζῃ τὸν Κύριον, ὁπῶ τὸ ἔκαμε πολλὴν εὐσπλαγχνίαν, νὰ τὸ δώσῃ εἰς τὴν σάρκα αὐτὴν τὴν πρόσκαιρον παίδευσιν, διὰ νὰ μὴ τὸν κολάσῃ αἰώνια. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἱερεὺς, ὅλος ἔντρομος εἰς τὸ προορατικὸν τοῦ Ὁσίου, ἔκλαυσε πικρῶς, καὶ ὤμοσεν ὅτι πλέον νὰ μὴ τολμήσῃ νὰ ἐπιχειρισθῇ εἰς τὰ Ἅγια. Τότε τὸν ἐλυπήθη ὁ Ἅγιος, καὶ λέγει αὐτῷ· Πιστεύεις, πῶς ὁ Θεὸς γινώσκει τὰ ἀπόκρυφα ἔργα ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων, ἢ ὄχι; Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· Ναὶ ἁγιώτατε Πάτερ. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐὰν οὖν γινώσκῃς τὸ βάρος τῆς ἀνομίας σου, καὶ ὁμολογᾷς, ὅτι αὐτὴ ἡ ἀσθένεια σοῦ ἦλθεν ἐκ Θεοῦ διὰ τὴν σὴν ἀναισχυντίαν καὶ καταφρόνησιν, μετανόησον ἐξ ὅλης σου τῆς καρδίας, δεόμενος τοῦ πανοικτίρμονος μετὰ δακρύων πολλῶν νὰ σὲ ἐλεήσῃ, νὰ μὴ σὲ παιδεύσῃ εἰς αἰῶνα τὸν μέλλοντα. Ὁ δὲ Ἱερεὺς πάλιν ὤμοσε νὰ μὴν ἐπιχειρισθῇ τρᾶξιν τινὰ τῆς Ἱερωσύνης, καὶ νὰ διορθώσῃ τὴν πολιτείαν αὐτοῦ, καθὼς ἔπρεπε. Τότε ὁ Ἅγιος ἔβαλε τὴν δεξιὰν αὐτῆ εἰς τὴν κεφαλὴν τῷ πάσχοντος, καὶ ποιήσας εὐχὴν πρὸς Κύριον, εὐλόγησεν

αὐτὸν, καὶ ἀπέστειλεν ὑγιῆ εἰς τὸν οἰκόν του.

Ἔτι φαίνεται εἰς τὴν βίβλον τῆ Λειμῶνος τῆτο τὸ Θαῦμα, εἰς τὰ ρπδ'. Φύλλα, τὸ ὁποῖον γράφει καὶ ὁ Καισάριος, καὶ ἄλλοι τινὲς λέγσσιν, ὅτι ἦτον ἄλλος τὶς Ἱερεὺς ἀνάξιος, καὶ πάντοτε, ὅταν ἤθελε λειτργήσῃ, ἀσθενοῦσαν ὅλα τὰ μέλη τ τὴν ὥραν ὁπῆ ἤθελε νὰ κοινωνήσῃ, καὶ μάλιστα τὰ χέριά τ ἔτρεμαν τόσον, ὁπῆ ἐκινδύνευσε νὰ τῆ πέσῃ τὸ Ποτήριον, καὶ εἶχε μεγάλον ἀγῶνα ὁ ἄθλιος ἕως νὰ τελειώσῃ τὴν Λειτργίαν. Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἔτυχε παρὼν εἷς πνευματικὸς εὐλαβὴς καὶ ἐνάρετος, ὅς τις εἶδεν ἕνα ἐξαίσιον Θάμα, ἦγεν, τὴν ὥραν ὁποῦ ἤθελε νὰ κοινωνήσῃ ὁ Ἱερεὺς, μετετράπη ὁ Μαργαρίτης, καὶ ἔγεινε βρέφος ζωντανὸν, καὶ ἐκώλυεν αὐτὸν τῆς ἱερᾶς Μεταλήψεως, ἦγεν ἐπάλευε μὲ τὸν Ἱερέα καὶ τὸν ἐμπόδιζε νὰ μὴ κοινωνήσῃ αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἐλάμβανε βιαίως τὸ βρέφος, καὶ τὸ ἐπλησίαζεν εἰς τὸ ϛόμα τ νὰ τὸ φάγῃ, ἀμὴ αὐτὸ ἔστρεφεν εἰς ἄλλο μέρος τὸ πρόσωπον, καὶ δὲν ἤθελε νὰ εἰσέλθῃ. Τέλος πάντων, ἀφ' οὗ ἐφιλονείκησαν ὥραν πολλὴν, εἰσῆλθε τὸ Ἅγιον βρέφος εἰς τὸ ἀνάξιον ϛόμα τοῦ Ἱερέως, ἀμὴ μὲ πολλὰ Θυμωμένον καὶ σκανδαλιζόμενον πρόσωπον. Ταῦτα ἰδὼν ὁ Πνευματικὸς, ἐκατάλαβε τὴν αἰτίαν, καὶ μετὰ τὴν Ἱερργίαν ἐδιηγήθη μυϛικὰ πρὸς τὸν Ἱερέα τὴν ὅρασιν, ἔπειτα τὸν ἐνεθέτησεν ἕτως· Φυλάγε ἀπὸ τώρα καὶ ἔμπροσθεν, μὴ τολμήσῃς ποτὲ νὰ ἱερργήσῃς, ἵνα μὴ Θυμωθῆ ὁ δίκαιος Κριτὴς, καὶ σὲ Θανατώσῃ μὲ κεραυνὸν, ἢ ῥομφαίαν ἀόρατον, καθὼς καὶ ἄλλοι πολλοὶ τὸ ἔπαθαν, νὰ κολάσῃ καὶ τὴν ἀθλίαν ψυχήν σου αἰώνια. Διορθώσε γοῦν διὰ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως, καὶ κλαῦσον πικρῶς, ὅτι δὲν ἠξεύρεις ἐὰν ξημερωθῆς αὔριον. Ἐγὼ γὰρ πιστεύω ἀναντιῤῥήτως, ὅτι διὰ τὴν σωτηρίαν σου μὲ ἐφώτισεν ὁ Κύριος σήμερον νὰ ἔλθω εἰς τὴν Λειτουργίαν. Λοιπὸν μὴ καταφρονήσῃς πλέον τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὁπῆ σὲ ἐκαρτέρει τόσον καιρὸν πρὸς μετάνοιαν, καὶ δὲν σὲ ἐξωλόθρευσεν ἀπὸ τὸν Κόσμον, ὡς καταφρονητὴν καὶ ἀναίσχυντον. Ταῦτα ἀκόσας ὁ Ἱερεὺς ἐφοβήθη, μετενόησεν ἐκ καρδίας, ἐξωμολογήθη τὰς ἁμαρτίας του, ἔκαμε κανόνα ὡς ἔπρεπε, καὶ δὲν ἐτόλμησε πλέον νὰ ἐπιχειρισθῆ εἰς τὰ Ἅγια, οὔτε εἰς τὰ πρότερα ἁμαρτήματα ἔπεσεν, ἀλλὰ ἐτελείωσε μὲ πολιτείαν Θεάρεστον.

Πλησίον τῆς Μητροπόλεως Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶναι ἕνα χωρίον Τραχιάδες καλούμενον, εἰς τὸ ὁποῖον δέκα χρόνους πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς αὐτῆς Νήσου ἦτό τις Πρεσβύτερος, ὅς τις ὑπὸ τοῦ Διαβόλου ἐμπαιχθεὶς, ἔμαθεν εἰς ἄκρον τὴν τῶν φαρμάκων καὶ μάγων ἐπιστήμην, καὶ εἰς τόσην ἀθεΐαν καὶ καταφρόνησιν ἦλθεν ὁ τρισάθλιος, ὁποῦ ἔτρωγε καὶ ἔπινεν εἰς τὰ ἅγια Σκεύη μὲ ταῖς πόρναις γυναῖκες· ὅθεν ἡ Θεία δίκη δὲν ὑπέμεινε τοσαύτην ἀναισχυντίαν, ἀλλὰ ἐφανέρωσεν αὐτὸν εἰς τὸν Ἄρχοντα, ὁ ὁποῖος τὸν ἐκατάκρινεν εἰς Θάνατον. Ἦτον δὲ τότε Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Νήσσ ὁ ἀξιομνημόνευτος Ἀρκάδιος. Ὅταν οὖν ἤφεραν τὸν μιαρὸν ἱερέα καὶ πάντολμον εἰς τὸ μέσον τῆ Θεάτρου, καὶ ἦτον συνηγμένον ἄπειρον πλῆθος, νὰ ἰδοῦσι τοῦ ἀσεβῆς τὴν ἀπώλειαν, ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν τοιαῦτα ὁ σύμβολος τῆ Ἄρχοντος, ὅς τις ἦτον φρόνιμος περίσσοα καὶ λογιώτατος· Εἰπὲ, ὦ μιαρὲ, καὶ πάσης ἀσεβείας πεπληρωμένε, ἐὰν καὶ τοῦ ἡμετέρου βήματος ὡς φθαρτοῦ κατεφρόνησας, καὶ τῆ μέλλοντος φρικτοῦ Δικαϛηρίς δὲν ἐφρόντισες, ἀλλὰ κὰν εἰς τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο Βῆμα τῆς Θείας μεγαλειότητος πῶς ἐτόλμας καὶ ἐπλησίαζες, ἄσπονδε; Πῶς ἔκανες τὴν ἀναίμακτον ἐκείνην Θυσίαν; Μὲ ποταπὴν καρδίαν μεμολυσμένην ἐλάμβανες τὸν ἀμόλυντον; Μὲ ποῖα χείλη Ἰουδαϊκὰ τὸν ἠσπάζεσσν; Μὲ ποῖα ἀκάθαρτα χέρια τὸν ἐψηλάφας, τρισάθλιε; Μὲ ποῖα ὄμματα τὸν ἐκύτταζες; Πῶς δὲν ἔτρεμες, νὰ θειλιάζῃς, μήπως καὶ ἀνοίξῃ ἡ γῆ νὰ σὲ καταπίῃ, ἢ νὰ πέσῃ κεραυνὸς οὐρανόθεν, νὰ γένῃς πυρίκαυστος ἐπειδὴ λατρεύων καὶ προσκυνῶν τὸν Διάβολον, ὡς χοῖρος βορβοροκύλιϛος ἐμετελάμβανες τὸν λαὸν τὰ Θεῖα Μυστήρια; Τότε ὁ μιαρὸς ἀπεκρίνατο· Μὰ τὸν Θεὸν, ὁποῦ μέλλει νὰ μὲ κολάσῃ

διά των χειρών σας την ώραν ταύτην, και πολλώ μάλλον είς το πύρ της κολάσεως ατελευτητα, δεν ψεύδομαι, αλλά από την ώραν, όπου έγεινα γόης και φαρμακός, δεν ελειτούργουν εγώ, αλλά, όταν εισέβαινα εις το άγιον Βήμα, εκατέβαινε Θείος Άγγελος, και μέ έδενεν εις τον κίονα οπισθάγκωνα, και αυτός ετέλει την Λειτουργίαν, και αφ' ού ήθελε τελειώση όλην την Ακολουθίαν, νά κοινωνήση τον λαόν, τότε μέ έλυε, και εξήρχουμουν. Ταύτα ακούσας όλος ο όχλος, εδόξασαν τον Κύριον, λέγοντες· Μέγας ο Θεός των Χριστιανών. Μεγάλη η πίστις των ορθοδόξων. Ταύτα του λαού βοήσαντος, ο παράνομος πρεσβύτερος καταδικασθείς υπό του ιδίου στόματος επί πάντων, πυρί κατεκαύθη ο άθλιος.

Είς την Φραγκίαν ήτον άλλος Ιερεύς ανάξιος, και ιερουργών μίαν Εορτήν, όπου ήτον συναθροισμένος πολύς λαός, την ώραν όπου ήθελε νά κοινωνήση, έπεσε πύρ ουρανόθεν, και κατέκαυσε τας χείρας αυτού εις τους αγκώνας, όθεν έμεινεν ελεεινόν θέαμα. Και άλλα πολλά παραδείγματα είχα νά γράψω, διά νά φοβηθούσιν οι αναξίως ιερουργούντες, αμή διά βραχύτητα τά αφίνω, και γράφω μόνον άλλο ένα πολλά φοβερώτατον.

Είς την Σαξωνίαν ήτόν τις νέος Ούντος το όνομα, ός τις είχε πόθον νά μάθη γράμματα, και δεν ηδύνετο, ότι ήτον εις τον νούν περίσσα βραδύς και ποσώς δεν εκαταλάμβανεν. Απελθών ούν εις την Εκκλησίαν, εδέετο του Κυρίου, και της Αειπαρθένου Μητρός αυτού, νά μάθη. Ούτως έκαμε πολλάκις ευχόμενος, και μίαν νύκτα είδεν εις τό όραμά του την Παναγίαν, και λέγει του· Ιδού δίδωσι το χάρισμα της σοφίας, αμή φυλάγου και συ, νά μή γένης πρός την ευεργεσίαν αχάριστος, και λάβης τιμωρίαν ψυχής και σώματος. Εγερθείς από τον ύπνον ο νεανίας, ευρέθη τόσον σοφός διδάσκαλος, όπου όλοι εθαύμαζον εις τας διαλέξεις αυτού, και προβλήματα, και εγνώρισαν, ότι δεν ήτον εξ ανθρώπων η μάθησις, αλλά ουρανόθεν, και ευλαβούντο, και ετιμούσάν τον. Εις ολίγον καιρόν ετελεύτησεν ο Μητροπολίτης, και εψήφησαν αυτόν Αρχιερέα της Πόλεως. Ός τις αφ' ού έλαβε την αξίαν δεν επολιτεύετο ενάρετα, ως το πρότερον, αλλά αστοχήσας την μεγίστην δωρεάν, όπου έλαβε παρά Θεού ο άχάριστος, δεν εφύλαγε την τάξιν και Κανόνα της Εκκλησίας, αλλά έκαμνε πάντα της σαρκός τά θελήματα, και το χειρότερον ετόλμα ο ασυνείδητος και ελειτούργα, και εχειροτόνα, πόρνος ών και ακάθαρτος. Όθεν η Θεία δίκη δεν υπόφερε τοσαύτην αναισχυντίαν, αλλά τον επαίδευσε φοβερώς διά ετέρων παράδειγμα, νά τρομάξουν οι όμοιοι τούτου, νά μή τολμήσουν νά επιχειρισθούν εις τά Άγια. Και ακούσατε το τέλος του.

Είς την αυτήν Χώραν ήτον τις Ιερεύς ενάρετος, Πέτρος ονόματι, ός τις έμεινε μίαν νύκτα εις τον Ναόν του Αγίου Μαυρικίου, όπου ήτον η Μητρόπολις, και αγρύπνα προσευχόμενος, διατί εμιλείτα νά λειτουργήση την αύριον. Ιδόμενος έν εις την προσευχήν, ήλθε βίαιος άνεμος το μεσόνυκτον, και έσβυσεν όλας τας καντήλας της Εκκλησίας. Έπειτα ήλθασι τινές νέοι λελαμπρυσμένοι μέ πολλήν φωτοχυσίαν, και έθεσαν επάνω εις την αγίαν Τράπεζαν ένα Θρόνον υπέρλαμπρον περίσσα και ένδοξον. Ο δέ Ιερεύς έμφοβος γενόμενος, έστεκεν εις μίαν γωνίαν του Ναού νά ιδή το αποβησόμενον. Τότε ήλθεν ο Βασιλεύς της δόξης, ενδεδυμένος στολήν Πατριαρχικήν, και Βασιλικόν διάδημα, και καθήσας εις τον Θρόνον, ένευσε τοίς Αγγέλοις και ήφεραν τον άνωθεν Μητροπολίτην δεδεμένον χείρας και πόδας, ώσπερ κατάδικον. Τότε έρχεται πλησίον εις τον Κριτήν ο Άγιος της Μονής, ήγουν ο Μάρτυς Μαυρίκιος μέ τους συναθλους αυτού, και προσκυνήσαντες, είπεν αυτώ· Δέομαί σου Κριτά δικαιότατε νά παιδεύσης αυτόν τον ασεβή και παράνομον, ός τις ουκ έστι ποιμήν, αλλά λύκος άρπαγος και εδαπάνησε την εσοδίαν του οίκου μου εις τά σαρκικά του θελήματα. Ταύτα λέγων ο Άγιος, εζήτει καιρόν ο κατάδικος νά μετανοήση. Ο δέ Κύριος απεκρίνατο· Τώρα, όπου έφθασε το τέλος σου, ζητείς καιρόν διορθώσεως· τί έκαμνες πρότερον; Τότε η

παναμωμος Δέσποινα εἶπεν αὐτῷ· Δέομαί σου, δικαιοκρίτα Υἱέ μου, μὴν ἐλεήσῃς αὐτὸν τὸν ἀγνώμονα, ἀλλὰ παίδευσον αὐτὸν κατ' ἀξίαν τῶν πράξεων. Ὁ Δεσπότης οὖν ἐκέλευσε τοῖς Ἀγγέλοις νὰ κόψουσι τὴν κεφαλήν του, καὶ οὕτως ἔλαβε πέρας ἡ ὀπτασία, καὶ ἔμεινε σκότος εἰς τὸν Ναὸν ὡς τὸ πρότερον. Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἀπὸ τὸν φόβον ἔμεινεν ἡμίξηρος, καὶ ἐκείτετο. Ἀφοῦ ἐξημέρωσε, τὸν εὑρήκασιν ἀκόμη κατὰ γῆς καὶ δὲν ἐδύνετο νὰ ἐγερθῇ, μόνον τὰς εἶπε τὰ ὁραθέντα. Οἱ δὲ ἀπελθόντες εἰς τὴν στρωμνὴν τοῦ Ἀρχιερέως, τὸν ηὗρασιν ἀποκεφαλισμένον κατὰ ἀλήθειαν, καὶ πάντες ἐτρόμαξαν. Βλέπετε, πανιερώτατοι Ἀρχιερεῖς; Τοιαύτη κρίσις καὶ φοβερωτέρα ἐκδέχεται τοὺς ἀναξίως ἱερουργοῦντας, καὶ μακαρία ἡ ὥρα, νὰ ἦτον μόνον ὁ τοῦ σώματος θάνατος, καὶ ὀλίγη ζημία ἦτον, ἀλλὰ αὐτὴ ἡ πρόσκαιρος παίδευσις εἶναι ἀρραβὼν τῆς ἀτελευτήτου κολάσεως. Καὶ μὴ νομίσητε, ὅτι διατὶ δὲν γίνονται τώρα τοιαῦται κρίσεις τοῦ Θεοῦ, καὶ κολάσεις τῆς σαρκὸς, νὰ φύγετε καὶ τὸν τῆς ψυχῆς ἀθάνατον θάνατον· ὄχι κατὰ ἀλήθειαν· ἀλλὰ μάλιστα νὰ παιδευθῆτε χειρότερα εἰς τὸ μέλλον Κριτήριον, διατὶ ἀκούετε, καὶ βλέπετε τοιαῦτα θαυμάσια, καὶ δὲν τὰ πιστεύετε, ἀλλὰ ἀγαπᾶτε τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον, ἢ τοῦ Θεοῦ, καὶ φιλεῖτε τὸν χρυσὸν ὑπὲρ τὸν Χριστὸν, τὸν ὁποῖον, ὡς ὁ Ἰούδας, προδίδετε δι' ἀργύρια. Ὀλίγη ἁμαρτία σᾶς φαίνεται αὐτὴ, νὰ χειροτονᾶτε τὰς ἀναξίας διὰ τὰ χρήματα, ἢ διὰ φόβον τῶν ἀρχόντων, ἢ ἄλλην τινὰ παρόμοιον πρόφασιν; Μεγαλήτερον ἀνόμημα εἶναι ὑπὲρ ἅλα ἡ σιμωνία, καθὼς λέγουσι κοινῶς οἱ διδάσκαλοι. Πῶς οὖν τολμᾶτε καὶ πουλεῖτε τὴν δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Μὴ προφασίζεσθε, λέγοντες, ὅτι οἱ κρατοῦντες θέλουσιν ἄσπρα, καὶ ἐὰν δὲν εὐγάλωμεν τὸ χρέος, πῶς νὰ πορεύσωμεν; Αὐτὴ ἡ πρόφασις, γίνωσκε, δὲν σὲ θέλει ὠφελήσει εἰς ἐκείνην τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς ἐξετάσεως, ὅτι τινὰς δὲν σὲ ἐδυνάστευσε νὰ γένῃς Ἀρχιερεὺς, ἀλλὰ ἐσὺ τὸ ἐγύρευσες διὰ τὴν κενοδοξίαν σου καὶ φιλαργυρίαν. Καὶ ἐὰν δὲν ἦτον αὐτὴ ἡ συνεργασία εἰς τοὺς Πνευματικοὺς, ἐψήφιζαν ἕναν ἀναργύρως, ὁποῖον ἤθελε φωτίσει ὁ Κύριος. Ἀμὴ διὰ νὰ λάβῃς ἐσὺ τὴν δόξαν, τὸ ἀνέβασες τόσα ἀργύρια, καὶ οὐαί σου ὅταν πέσῃς εἰς τὰς χεῖρας τοῦ τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας γινώσκοντος, ὅτι φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. Ἤθελα νὰ λέγω καὶ ἄλλα, ὅσα ἁρμόζουσιν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἀλλ' ἵνα μὴ καταισχύνω τοιαύτην Ἀξίαν ὑπερτάτην σιωπῶ, μάλιστα καὶ αὐτὸ τὸ ὀλίγον ὁποῦ εἶπα, ὁ Κύριος τὸ γινώσκει, ἦτον ἀπὸ τὸν πολὺν πόθον ὁποῦ ἔχω, νὰ ὠφελήσω τοὺς ἀδελφούς μου, ὄχι διὰ ἄλλο τέλος, καὶ πᾶς ἕνας ἂς ἐρευνήσῃ τὴν πολιτείαν αὐτοῦ, νὰ διορθωθῇ τώρα, ὁποῦ χρήζουν τὰ δάκρυα, ἵνα μὴ ὀδύρεται τότε ἀνόητα ὅπου οὐκ ἔστι μετάνοια. Ὅσοι λέγω γνωρίζετε εἰς τοῦ λόγου σας κανένα ἁμάρτημα, ὁποῦ νὰ κωλύσῃ τὴν Ἱερουργίαν, κάμετε παραίτησιν, καὶ μὴν ἐντραπῆτε ἀνθρώπους, οὔτε φοβηθῆτε πενίαν· καὶ κάλλιον νὰ καταφρονεθῆτε ἐδῶ, ὑστερούμενοι τῶν σωματικῶν ἀπολαύσεων ἐτοῦτον τὸν ὀλίγον καιρὸν τῆς βραχυτάτης ζωῆς σας, πάρεξ νὰ ἔχετε τόσας ὀδύνας, ὅσας θέλομεν γράψει ἐδῶ παρέμπροσθεν. Ὅσοι δὲ πάλιν δὲν σᾶς ἐλέγχει τὸ συνειδὸς εἰς ἔγκλημα καθαιρέσεως, ἔχετε τὴν ἀξίαν, ἀμὴ φυλάγεσθε ἀρχαιότερα ἀπὸ τὴν σιμωνίαν, καὶ τὰ ἄσπρα ἐκεῖνα, ὁποῦ ἐλαμβάνετε εἰς τὰς Χειροτονίας, κάλλιον νὰ τὰ ζητᾶτε (ἐὰν ἦστε ἐνδεεῖς) ἐλεημοσύνην ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς οἵτινες βλέποντες τὴν καλήν σας γνώμην, θέλουν ἔχει εὐλάβειαν εἰς τοῦ λόγου σας, νὰ σᾶς βοηθοῦσι περισσότερον. Τὰ ἄλλα, ὅσα πρέπει νὰ κάμνετε, δὲν κάθομαι νὰ τὰ διηγῆμαι, ὅτι καλὰ τὰ ἠξεύρετε· μόνον ἐτοῦτο σᾶς ἐνθυμίζω, ὅτι ὅσοι εὑρίσκεσθε εἰς ἀξίαν καὶ βαθμὸν ὑψηλὸν, πρέπει νὰ ἦστε ἐναρετώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους, νὰ λάμπετε ὡς φωστῆρες, ὅπως βλέποντες τὰς ἀγαθοεργίας σας οἱ μικρότεροι, νὰ ὠφελοῦνται καὶ νὰ δοξάζουν τὸν Κύριον, καθὼς ἐκεῖνος σᾶς ἐπαράγγειλε, λέγων· « Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς Οὐρανοῖς. Λέγει δὲ καὶ ὁ

Θεῖος Χρυσόστομος εἰς τὸν περὶ Ἱερωσύνης λόγον· « Οὐ δεῖ τὸν ἱερωμένον γελᾶν, ἢ ἀργολογεῖν, ἢ λαλεῖν τὸ σύνολον, εἰμὴ πρὸς ὠφέλειαν ἐστὶ τῶν ἀκουόντων, ἵνα μὴ διὰ τῆς ἀργολογίας τὸ Πνεῦμα λυπῆται τὸ ἅγιον. Ἱερωσύνη τελεῖται ἐπὶ τῆς γῆς, τάξιν δὲ οὐρανίων ταγμάτων ἐπέχει. Οὐ γὰρ Ἄγγελος, οὐκ Ἀρχάγγελος, ἀλλὰ αὐτὸς ὁ Παράκλητος ταύτην διετάξατο. Χρὴ μὲν οὖν τὸν Ἱερέα, ὥσπερ Ἄγγελον εἶναι καθαρόν, ἐπεὶ ἐν σαρκὶ τὴν τῶν Ἀσωμάτων διακονίαν μετέρχεται. Ὦ τοῦ θαύματος! Βαθαὶ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας καὶ ταπεινότητος. Ὁ μετὰ τοῦ Πατρὸς ἄνω καθήμενος κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ταῖς βροτείαις χερσὶ κατέχεται, καὶ δίδωσιν αὐτὸν τοῖς βουλομένοις ἀξίως περιπτύσσεσθαι. Οἱ Ἱερεῖς τὴν γῆν οἰκοῦντες, ἐν Οὐρανοῖς διοικεῖν ἐπετράπησαν, καὶ ἐξουσίαν ἔλαβον τοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν, ἣν οὔτε Ἄγγελοις, οὔτε Ἀρχαγγέλοις ἔδωκεν ὁ Θεός. Καὶ ἅπερ οἱ Ἱερεῖς ἐπὶ γῆς ἐργάζονται, διαβαίνει τοὺς Οὐρανούς, καὶ ὁ Θεὸς ταῦτα κυροῖ, καὶ τὴν τῶν δούλων αὐτοῦ γνώμην ὁ Δεσπότης βεβαιοῖ. Ὧν γάρ φησιν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ὧν δὲ κρατῆτε, κεκράτηνται. Χρὴ τοίνυν τὸν Ἱερέα πάντοτε εἶναι ἐν εἰρήνῃ πολλῇ πρὸς πάντας, ἐν στεναγμοῖς ἀδιαλείπτως, ἐν πραότητι καὶ μακροθυμίᾳ, ἐν ἀγάπῃ πολλῇ. Ἐλεήμονα πρὸς τοὺς δεομένους, καὶ μὴ ἀποστρέφεσθαι τὸν αἰτοῦντα, μὴ διδόναι ἐπὶ τόκῳ, ἢ βλασφημεῖν, ἢ ψεύδεσθαι τὸ σύνολον, ἢ ὑβρίζειν ποτὲ τινά, οὔτε τὸν καταλαλοῦντα ἀκούειν, ἀλλὰ ἀποστρέφεσθαι, οὔτε μεθύσκεσθαι οἴνῳ, οὐδὲ ἀπατᾶσθαι χορτασίᾳ κοιλίας· μὴ καλλωπίζεσθαι ἐν ἱματισμοῖς καὶ ὑποδήμασιν, ἀλλὰ ταῖς ἀρεταῖς, οὐδὲ φθονεῖν ἐστὶν ἑτέρου τινός, ἢ μνησικακεῖν τὸν ὑβρίσαντα, ἀλλ' ἐξ ὅλης καρδίας ἀφιέναι αὐτῷ, καὶ συγχωρεῖν πρὸς ὠφέλειαν αὐτοῦ, καὶ τῶν ὁρώντων ».

« Ταῦτα πάντα ὀφείλει ὁ Ἱερεὺς προσέχειν καὶ φυλάττειν μετὰ ἀκριβείας, ἵνα μετὰ παῤῥησίας καὶ ἐν καθαρῷ συνειδότι καὶ ἑτέρας διδάσκῃ. Εἰ δὲ κατὰ ἀμέλειαν, ἢ ῥᾳθυμίαν οὐ προσέχει τοῖς λεγομένοις, καὶ οὐ φυλάττει ἀσφαλῶς ταῦτα πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀκουόντων καὶ ὑπ' αὐτοῦ διδασκομένων, συμφέρει αὐτῷ μύλος ὀνικὸς κρεμασθῆναι ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ῥιφθῆναι εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ παραιτήσασθαι τὴν τοιαύτην διακονίαν ». Ἕως ὧδε εἶναι λόγια τοῦ Χρυσορρήμονος, τὰ ὁποῖα ἔγραφα οὕτως ἑλληνικά, καθὼς ἦτον, διὰ περισσοτέραν πίστωσιν, καὶ πᾶς ἕνας τὰ γροικᾷ, ἐπειδὴ δὲν εἶναι πολλὰ δεινὰ οὔτε δύσληπτα. Ἐὰν οὖν πρέπει νὰ ἦναι ὁ Ἱερεὺς τοσοῦτον ἐνάρετος, πολλῷ μᾶλλον ὁ Ἀρχιερεὺς ὅσον εἶναι εἰς τὴν ἀξίαν ὑψηλότερος. Γνωρίσατε οὖν, ἁγιώτατοι Μύσται τῆς Πανάγιας καὶ ὑπερουσίου Τριάδος, τὴν μεγίστην ἀξίαν ὁποῦ ἐλάβετε, καὶ καθὼς ἐτιμήθητε ὑπὲρ τοὺς ἀσωμάτους Ἀγγέλους, καὶ ἔχετε τοσαύτην ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς γῆς, οὕτως ἂς εἶναι ὁ βίος ὑμῶν καὶ ἡ πολιτεία Ἰσάγγελος, καὶ μὴ κάμνετε τινὰς ἀταξίας, ὁποῦ καὶ οἱ κοσμικοὶ ἐντρέπονται νὰ σᾶς βλέπουσι. Πρέπον εἶναι οἱ Ἱερεῖς, νὰ τραγῳδοῦν, νὰ χορεύουσι, νὰ παίζουσι τὰ χαρτία, ἀπυλίτια, καὶ ἄλλα τοιαῦτα παίγνια ἄτακτα; Ὦ τῆς ἀνοίας, καὶ ἀφροσύνης σας! Διατί καταφρονᾶτε, ταλαίπωροι, τὴν ὑπεράγγελον Ἀξίαν, ὁποῦ ἐλάβετε; Τί νὰ κάμουν οἱ κοσμικοί, ὅταν βλέπουσιν ὑμᾶς τοιαῦτα ποιοῦντας; Τί διαφορὰ εἶναι ἀπὸ ἐκείνους ἕως ἐσᾶς; Κλαύσατε, ἀδελφοί, τώρα ὁποῦ ἔχετε καιρὸν πολυτίμητον, καὶ μὴ τὸν δαπανᾶτε κενὰ καὶ μάταια. Ἐπιμελεῖσθε τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν, καὶ ὄχι τὴν σωματικὴν ἡδυπάθειαν. Ἀπίχετε ἀπὸ ὅλα τὰ ἄνωθεν, ὁποῦ λέγει ὁ Θεῖος Χρυσόστομος, καὶ ἐξέχω ἀπὸ τὴν κραιπάλην καὶ μέθην κάθε καιρὸν, ἀμὴ περισσότερον ἀφ' ἑσπέρας, ὅταν θέλῃς νὰ λειτουργήσῃς, ὦ Ἱερεῦ. Τάχα ὀλίγη ἁμαρτία σοῦ φαίνεται, νὰ φάγῃς καλὰ ἀφ' ἑσπέρας, νὰ μεθύσῃς, καὶ αὔριον νὰ ἱερουργήσῃς, καὶ πάλιν νὰ κάμῃς τὸ ἔμετον; Κρίνετο μεγαχός σου, ὅτι ἐὰν ἀναφέρω ὅλας τὰς μαρτυρίας τῶν διδασκάλων, ὁποῦ λέγουν διὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, μακραίνω πολλὰ, καὶ γίνεται ἡ βίβλος ὑπέρμετρος· μόνον αὐτὴν τὴν μίαν σᾶς ἐνθυμίζω τοῦ μακαρίου Παύλου, καὶ αὐτὸ ἂς ἀνα-

πληρώσῃ διὰ τὰς ἄλλας, ἐπεὶ αὐτὸς εἶναι τῶν λοιπῶν διδασκάλων, ὁ Κορυφαῖος καὶ πρώτιστος. Λέγει οὖν πρὸς Κορινθίους Κεφάλαιον ϛ΄. Μὴ πλανᾶσθε· οὔτε γὰρ πόρνοι, οὔτε μαλακοὶ, οὔτε μέθυσοι, Βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσι. Τάχα ἠμπορεῖς νὰ εἰπῇς πῶς τὸ λέγει ψεύματα; Ὄχι, Διατὶ ἦτον πεφωτισμένος ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ παναγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἐλάλει διὰ στόματος αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄλλοι παρ' αὐτοῦ ἐσοφίσθησαν. Ἰδοὺ λοιπὸν, ὅτι φρονεῖ ἴσα τὴν μέθην μὲ τὴν πορνείαν. Ἀμὴ πῶς δὲν φοβᾶσαι νὰ ἐγκρατευθῇς, ἢ κἂν νὰ ἀπέχῃς τῆς Ἱερουργίας ταλαίπωρε; Καλὰ σοῦ φαίνεται, σὺ ὁ Ἱερεὺς, ὁ Ἰσάγγελος τῇ ἀξίᾳ, νὰ γίνεσαι ὅμοιος τῶν χοίρων; νὰ πίπτῃς εἰς τὰς κοπρολάκκους ἀπὸ τὴν μέθην; Φυλάγεσθε διὰ τὸν Κύριον ἀπὸ τὴν ἀπρέπειαν αὐτὴν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀσωτίαν. Μὴ καταφρονᾶσθε μοναχοί σας, ὅτι τότε δὲν σᾶς τιμῶσιν οἱ κοσμικοὶ, ὅταν ἀφ' ἑαυτοῦ σας ἀτιμάζετε τὴν ἀξίαν σας. Οὐ μόνον δὲ τὸν οἶνον πρέπει νὰ φεύγετε, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἄλλην πρᾶξιν, ὁποῦ νὰ δίδῃ σκάνδαλον τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι ὅταν οἱ κοσμικοὶ βλέπουσι τοὺς Ἱερεῖς καὶ κάμνουσιν ἀταξίας, καὶ παίζουσι, πράττουσι καὶ αὐτοὶ τὰ ὅμοια, καὶ εἶναι αἰτία οἱ Ἱερεῖς διὰ τὸ κακόν τους παράδειγμα, καὶ ὑποστήσονται διττῶς τὴν κόλασιν. Ἕνα μὲν, πῶς ἥμαρτον, καὶ ἄλλο, πῶς ἦσαν αἰτία σκανδάλου εἰς τὸν πλησίον τους. Παύσασθε οὖν, ἀδελφοὶ, καὶ πατέρες μου, τῶν τοιούτων. Ἐπιμελεῖσθε τὴν ἀρετήν. Φυλάξετε τὰς ὑποσχέσεις καὶ χρέη πρὸς Κύριον. Φροντίσατε διὰ τὴν ψυχήν σας, καὶ ποτήσατε ἱκανὴν μετάνοιαν ὧδε πρόσκαιρα, ἵνα μὴ θρηνῆτε εἰς τὸν μέλλοντα κόσμον αἰώνια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Περὶ τῶν ἀναξίως κοινωνησάντων, καὶ παιδευθέντων παρὰ Θεοῦ ἐν τῷδε τῷ βίῳ, πρὸς ἡμετέραν νουθεσίαν τε καὶ ὑπόδειγμα.

Φαίνεται εἰς τὴν Βίβλον τῶν Ῥωμαίων Ἀρχιερέων, ὅτι ἐκοινώνησαν τινὲς ἀναίσχυντοι τὴν ἁγίαν Λαμπράν, ἔπειτα ἐδόθησαν εἰς τὴν κραιπάλην καὶ μέθην καὶ ἄλλας ἀσωτίας, χωρὶς τινὰ εὐλάβειαν πρὸς τὰ Θεῖα ἐκεῖνα καὶ Ἱερὰ Μυστήρια, ὁποῦ ἔλαβον οἱ ἀνάξιοι. Διὰ τὴν ὁποίαν αἰτίαν ἐθυμώθη κατὰ πολλὰ ὁ ὑπ' αὐτῶν ὑβριζόμενος Θεὸς καὶ τὰς ἔδωσε τὴν πρέπουσαν παίδευσιν, καὶ ἔτρεχε τόσον αἷμα ἀπὸ τὰ ῥερυπωμένα αὐτῶν καὶ βέβηλα στόματα, ὁποῦ τοὺς ἔπνιγε, καὶ τελείως τοὺς ἐθανάτωσε, διατὶ ἐσίβαινεν ἔσω εἰς τὰ ἐντόσθιά τους, καὶ ἐστενοχωρᾶτο ἡ καρδία ἀπὸ τὴν πλησμονὴν τῶ αἵματος, καὶ εὔγαινεν ἡ μιαρά τους ψυχὴ καὶ πανάσωτος. Οὐ μόνον δὲ ταύτην τὴν τιμωρίαν τοὺς ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἀλλὰ καὶ τόσην ῥαγδαίαν βροχὴν καὶ ὑπέρμετρον ἔστειλεν, ὁποῦ ἠφάνισε τελείως ὅλα τὰ γεννήματα, σιτάρι, κριθάρι, καὶ ἄλλα ὅμοια. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ δράκοντες εὐγῆκαν ἀπὸ διαφόρους τόπους, καὶ ἔφαγαν τὰ ἄβλια σώματά τους, καὶ ἐθανάτωσαν ἄλλους πολλοὺς ἀνθρώπους τῆς πόλεως. Ὅθεν συναθροισθέντες οἱ Ἱερεῖς, ἔκαμναν λιτανείαν κοινῶς πρὸς τὸν Κύριον, νὰ τοὺς φανερώσῃ τὴν αἰτίαν ταύτης τῆς θλίψεως. Προσευχόμενος οὖν περὶ τούτου ἕνας ἐνάρετος ἄνθρωπος, φαίνεται Ἄγγελος Κυρίου, καὶ λέγει του· Ὅς τις ἤθελε καταφρονήσῃ τὸν υἱὸν τοῦ Βασιλέως, νὰ τὸν ῥίψῃ εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν, καὶ εἰς βόρβορον ἀκάθαρτον, πόσῃ τιμωρία τοῦ ἔπρεπεν; Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, λέγων· Ὁ τοιοῦτος ἦτον ἄξιος νὰ τὸν ξεσχίσουν εἰς μέρη χίλια. Ὁ δὲ Ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· Ἀμὴ ὅστις καταφρονήσῃ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Ἐπουράνιον Βασιλέα, νὰ τὸν δεχθῇ εἰς τὸ ἀκάθαρτον στόμα του, χωρὶς νὰ ἦναι ἑτοιμασμένος διὰ τῆς μετανοίας καὶ Ἐξομολογήσεως, καὶ ὕστερον πάλιν, ἀφοῦ τὸν λάβῃ, νὰ πέσῃ

εἰς τὸν μολυσμὸν τῆς σαρκὸς, ποία παίδευσις τοῦ πρέπει; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ νὰ τὸν καύσουσι ζωντανὸν, καὶ νὰ τὸν ἀναθεματίζουν ὡς αἱρετικὸν ἀσεβέστατον. Λέγει του ὁ Ἄγγελος· Τοιαύτην ἀνομίαν ἐπράξασιν οἱ ἀσεβεῖς αὐτοὶ ἀναίσχυντοι, οἵτινες ἐκοινώνησαν τὴν ἁγίαν Λαμπρὰν ἀναξίως, ἔπειτα πάλιν ἐχόρευσαν, ἐμέθυσαν, καὶ ἐπόρνευσαν, διὶ αὐτὸ ἐθυμώθη ὁ Παντοδύναμος, καὶ σᾶς ἔστειλε ταύτην τὴν παίδευσιν. Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἐνάρετος ἐκεῖνος ἀνὴρ, εἶπε τοῖς ἄλλοις τὴν ὅρασιν, καὶ ἐτέλεσαν πάντες οἱ Ἱερεῖς τὴν Θείαν Μυσταγωγίαν, καὶ ὕμνησαν τὸν Θεὸν, καὶ οὕτως ἔπαυσεν ἡ καταιγὶς, καὶ οἱ βράκοντες ἠφανίσθησαν.

Ἕτερός τις ἀπῆλθε νὰ κοινωνήσῃ, ἀνάξιος ὤν, ἤγουν, ἐπόρνευσεν ὁ ἀσύνετος, ἔπειτα δὲν ἐγκρατεύθη, ἀλλὰ ἐπῆγε διὰ ἀνθρωπαρέσκειαν, καὶ ἐμετάλαβε μὲ τοὺς ἄλλους Χριστιανούς. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἐδέχθη τὸν Μαργαρίτην εἰς τὸ παμμίαρον στόμα του, ἐκλείσθη ὁ λαιμός του, καὶ τὸ μὲν ἅγιον Σῶμα τοῦ Δεσπότου ἐξελθὼν, ἐπέταξεν εἰς τὸ Ἱερὸν Ποτήριον, ὁ δὲ ἀσεβὴς ἐκεῖνος ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐξέψυξεν.

Γυνή τις ἦτον εἰς μὲν τὸ φαινόμενον εὐλαβὴς, ἐν νηστείαις καὶ προσευχαῖς σχολάζουσα, ἀμὴ ἔσωθεν πολλὰ ὑπερήφανος, νομίζουσα ὅτι ἦτον καλὴ καὶ ἁγία. Ἦτον δὲ καὶ περίσσα μνησίκακος, τόσον, ὁποῦ ὅταν ἤθελε σκανδαλισθῇ μὲ ἄλλην τινὰ, δὲν τῆς ἐσυγχώρα, οὔτε ποσῶς ἐδύνετο νὰ τὴν ἰδῇ πλέον, ἀλλὰ ἔμενεν ἀδιάλακτος. Εἰς τέλος ἠσθένησε καὶ προσκαλέσασα τὸν Πνευματικὸν, ἐξωμολογήθη, ἀμὴ ὄχι πληρέστατα καὶ τελείως, ὡς ἔπρεπεν, ἀλλὰ ἀνωφελῶς τε καὶ ἄγνωστα μὲ ῥερυπωμένην συνείδησιν, καθὼς τὸ κάμνουσιν πολλάκις ἡ μωραῖς γυναῖκες ἀνεπιμέλητα, ὁποῦ ἀφίνουσι τὰ μεγάλα ἐγκλήματα, καὶ λέγουσι τὰ μικρότερα, καὶ ἄχρηστα, ἀμὴ τὰ τρανὰ κρύπτουσι διὰ τὴν ἀγνωσίαν, ἢ πονηρίαν αὐτῶν, διὰ νὰ μὴν αἰσχυνθοῦσι, διὸ καὶ ἀθλίως κολάζονται· καθὼς ἕνας δαιμονιζόμενος ὡμολόγησεν, ὅταν ἐξώρκιζε τὶς Πνευματικὸς τὸ δαιμόνιον, νὰ εὐγῇ ἀπὸ τὸν πάσχοντα, καὶ ἐρώτησέ τον νὰ τοῦ εἰπῇ, τίνες ἐκολάζοντο εἰς τὸν ἀριθμὸν περισσότεροι, οἱ ἄνδρες, ἢ αἱ γυναῖκες; καὶ ὁ Δαίμων εἶπεν, ὅτι αἱ γυναῖκες. Ὁ δὲ Πνευματικὸς ἀπεκρίνατο, λέγων· Δὲν σοῦ πιστεύω, ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν κάμνουσι τινὰ πραγματείαν, ἢ συναλλάγματα, οὔτε πουλοῦσιν, ἢ ἀγοράζουσι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὁποῦ οἱ ἄνδρες μετέρχονται, ἀπατῶντες ἕνας τὸν ἄλλον, καὶ ἀδικεύοντες. Λέγει του ὁ Δαίμων· διὰ τέσσαρα ἁμαρτήματα, ὁποῦ κάμνουν αἱ γυναῖκες, κολάζονται περισσότερον. Πρῶτον, διατὶ στολίζονται, καὶ εὐμορφίζουν τὴν σάρκα τους μὲ χρώματα, νὰ δείχνουσιν ὡραιότεραι ἀπὸ τὴν φυσικὴν εὐπρέπειαν, ὁποῦ ὁ Πλάστης τους ἔδωκε· β'. διὰ τὰς μαντείας αὐτῶν καὶ παρατηρήματα, ὁποῦ γοητεύουν, χύνουν κάρβουνα, βάνουσι κλήδονας καὶ κλήρους νὰ ἰδοῦσι τὸ ῥιζικόν τους, δὲν δανείζουσι τὰς ἀρχιμηνίας, οὔτε στίαν δίδουσι μερικὰς ἡμέρας, πιστεύουσιν ὀρνέων φωνὰς, καὶ ἄλλας ὁμοίας μαντείας ποιοῦσι· τρίτον, διὰ τὴν σούραν καὶ κατάλαλιάν, ὁποῦ λέγουσιν, οὐ μόνον εἰς τὸν οἶκον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ δὲν προσέχουν τοῖς λεγομένοις· τέταρτον δὲ, καὶ χειρότερον πάντων, διατὶ δὲν ἐξομολογοῦνται καλῶς, νὰ τὰ εἰποῦσιν εἰς τὸν Πνευματικόν, ἀλλὰ λέγουσι ὀλίγα τινὰ διὰ τὸν τύπον μόνον πῶς ἐξωμολογήθησαν, καὶ οὕτω κοινωνοῦσαι ἀναξίως κολάζονται, ἤγουν αἱ ἄφρονες γυναῖκες. Οὕτως ἦτον καὶ ἡ ἀνωθεν, ἀλλὰ ἴδετε καὶ τὸ τέλος της, νὰ διορθωθῆτε, ἵνα μὴν ὑπάγητε ὡς ἐκείνη εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ἀφοῦ τὴν ἐξωμολόγησεν ὁ Γέρευς, ἤρπε τὰ Ἅγια νὰ τὴν κοινωνήσῃ, καὶ αὐτὴ ἔστρεψεν εἰς τὸν τοῖχον τὸ πρόσωπον, καὶ δὲν ἐδύνατο κἂν νὰ ἰδῇ τὸν Μαργαρίτην, ἀλλὰ μᾶλιστα κατὰ Θείαν συγχώρησιν, διὰ νὰ γνωρίσουν οἱ παριστῶτες τὴν δικαίαν αὐτῆς κατάκρισιν, καὶ αἰώνιον κόλασιν, ἔβόησε ταῦτα μεγαλοφώνως· Καθὼς ἐγὼ διὰ τὴν ὑπερηφάνειάν μου δὲν ἐσυγχώρουν τοὺς πταίοντάς μοι, οὔτε διαλλαγὴν ἔκαμνα μετ' αὐτῶν, ἀλλὰ ἔστρεφα τὸν νῶτον αὐτοῖς, οὕτω καὶ τώρα ἀποστρέφει ὁ Κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ

ἀπ' ἐμοῦ καὶ δὲν θέλει νὰ τὸν δεχθῇ ἡ ἀναξία ψυχή μου, οὔτε ποτέ μου θέλω τὸν ἰδεῖ εἰς τὴν Βασιλείαν του, ἀλλὰ νὰ καίωμαι εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν. Ταῦτα εἰποῦσα, ἀθλίως ἐξέψυξεν. Ἐπίσκοπός τις ἐνάρετος, καὶ γραμματισμένος ἔκαμεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διδαχὴν τὴν πρώτην τετάρτην τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς περὶ Νηστείας, παρακινῶν τὸν λαὸν εἰς αὐτὴν τὴν Ἀγγελικὴν ἀρετὴν νὰ νηστεύουσιν ἅπαντες πλούσιοι καὶ πένητες ἴσια, καθὼς οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐνομοθέτησαν. Οἱ γοῦν εὐλαβεῖς Χριστιανοὶ ἐφύλαξαν τὴν νηστείαν ἀκριβῶς, ὡς ἔπρεπε. Τινὲς δὲ ἀναίσχυντοι γαστρίμαργοι, ὧν ὁ Θεὸς ἡ κοιλία, ἐκαταλάλησαν τὸν Ἀρχιερέα πῶς δὲν ἤξευρε τί ἐλάλησεν, ἀμὴ ὁ Θεὸς δὲν ἐξετάζει ποτὲ τί τρώγει ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, τὰ ὁποῖα ἀνήγγειλαν τινὲς εἰς τὸν Ἐπίσκοπον. Ὁ' δὲ ἐκαρτέρει νὰ τοὺς ἐλέγξῃ μὲ τρόπον καὶ εἰς καιρὸν ἐπιτήδειον. Λοιπὸν τὴν ἁγίαν Ἑβδομάδα, ὅταν ἦτον ἅπας ὁ λαὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἔκαμε πάλιν διδαχὴν κατὰ τῶν γαστριμάργων, ἀποδείχνωντας, ὅτι ὅσοι δὲν ἐφύλαξαν ἀκριβῶς τὴν ὡρισμένην νηστείαν, ἦτον ὅμοιοι τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας. Καθὼς οὖν αὐτοὶ ἐξωρίσθησαν ἀπὸ τὸν Παράδεισον διὰ τὴν παρακοὴν αὐτῶν, οὕτω προστάζω καὶ ἐγὼ (εἶπεν ὁ ἁγιώτατος Ἐπίσκοπος) νὰ ἦναι ὑστερημένοι τῆς Θείας καὶ Ἱερᾶς Κοινωνίας τοῦ Δεσποτικοῦ Σώματος, ὅσοι δὲν ἐφύλαξαν τὴν διατεταγμένην νηστείαν, καὶ νὰ μὴ μεταλάβουσιν ἕως τὴν ἁγίαν Πεντηκοστήν. Οὕτως εἰπών, ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι, νὰ μὴ τολμήσῃ τινὰς νὰ κοινωνήσῃ κανέναν ἀπὸ τοὺς ἄνωθεν· καὶ οὕτως ἐποίησαν. Εἷς δὲ ἀπ' ἐκείνους αὐθάδης καὶ ὑπερήφανος, καταφρονήσας τὸν νόμιμον ὅρον τοῦ Ἐπισκόπου, ἐνεδύθη γυναικείαν στολὴν ὁ ἀσύνετος, καὶ ἠνώθη μὲ τὰς γυναῖκας, διὰ νὰ μὴ τὸν γνωρίσουν, νὰ κοινωνήσῃ. Ὅθεν εὐθὺς ὁποῦ ἐδέχθη ὁ πάντολμος τὸ ἅγιον Σῶμα τοῦ Κυρίου εἰς τὸ ἀκάθαρτον στόμα του, αὐτὸς ὁ Ἄρτος τῆς ζωῆς, καὶ σωτηριωδέστατος, ὁ τοῖς πιστοῖς παρέχων ὑγείαν καὶ πᾶσαν παράκλησιν, ἐγίνη εἰς αὐτὸν τὸν ταλαίπωρον αἰτία παντὸς πόνου καὶ σφοδροτάτης ὀδύνης, καὶ ἀνεκδιηγήτου κολάσεως. Ἔπεσε γοῦν εἰς τὴν γῆν ὁ ἄθλιος μὲ φωναῖς μεγάλαις, ὁποῦ τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἐδιαμέριζαν βιαίως τὰ μέλη του· εὔγαινεν ἀπὸ τὸ στόμα του αἷμα ἄμετρον, τόσον ὁποῦ πᾶς ἕνας ἐνόμισεν, ὅτι τὸ ξίφος τῆς δικαιοσύνης ἐχώρισε τὰ ἐντόσθιά του. Ἠρώτησαν δὲ αὐτὸν τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης αἰφνιδίου κολάσεως, ἀμὴ δὲν ἐδύνετο νὰ συντύχῃ ποσῶς, μόνον ἐγδύθη τὰ γυναικεῖα ῥοῦχα, καὶ τὸν ἐγνώρισαν ἅπαντες, καὶ ἐθαύμασαν. Ὁ δὲ ἔκλαιεν ἐλεεινῶς ζητῶντας μὲ σχήματα τὴν τῶν πεπραγμένων συγχώρησιν. Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἐπίσκοπος, καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐπ' αὐτὸν, τοῦ ἀνέγνωσεν Εὐχὴν συγχωρήσεως, καὶ τότε ἐδυνήθη καὶ ἐλάλησεν, ὁμολογήσας τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ μὲ πόνον καρδίας, καὶ ῥοὴν δακρύων θαυμάσιον. Κανονίσας οὖν αὐτὸν ὁ Ἀρχιερεὺς, τὸν ἐθεράπευσε τῆς ὀδύνης. Ὁ δὲ εὐχαριστήσας τῷ εὐεργέτῃ Θεῷ ἐδιώρθωσε τὴν πολιτείαν αὐτοῦ ἐμμελῶς, καὶ ἐτελείωσε τὸν βίον ἐνάρετα. Ἀρκοῦσιν τοσαῦτα περὶ τῶν ἀναξίως κοινωνησάντων, καὶ ἃς εἴπουμεν ἕτερα δύω διὰ τοὺς ἐναρέτους ὁπὸ ἐκοινώνησαν εὐλαβῶς καθὼς πρέπει, διὰ νὰ γνωρίσετε πόσον ἀγαπᾷ ὁ Κύριος ἐκείνους, ὁποῦ πιστῶς καὶ συχνὰ κοινωνοῦσι τὴν Ἁγίαν αὐτοῦ καὶ πανάμωμον Σάρκα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ τῶν ἐναρέτων γυναικῶν τῶν ἀξίως κοινωνησάντων.

Ἦτον τις γυνὴ ἐνάρετος πολλὰ καὶ ἁγιωτάτη, ἥτις ἐκοινώνα πᾶσαν Κυριακὴν μὲ πολλὴν εὐλάβειαν καὶ ἀγαλλίασιν πνεύματος. Καὶ (τὸ θαυμασιώτερον καὶ ἐκ-

πλήξεως ἄξιον) ἀπὸ τὴν χάριν τῆς ἁγίας αὐτῆς Μεταλήψεως ἐφυλάγετο ὑγιὴς ὅλην τὴν Ἑβδομάδα, χωρὶς ποσῶς νὰ δοκιμάσῃ τροφὴν ἐπίγειον, εἰ μὴ μόνον τὴν ἁγίαν Ἀναφοράν. Ὁ δὲ Ἐνορίτης αὐτῆς ἀνέφερε ταύτην τὴν θαυματουργίαν τῷ Ἐπισκόπῳ, ὅστις τοῦ εἶπε νὰ τῆς δώσῃ νὰ φάγῃ ἄρτον ἁπλοῦν, νὰ μὴν ἦναι ἡγιασμένος, διὰ νὰ ἰδοῦσιν ἐὰν ἀπὸ θείαν χάριν καὶ δύναμιν τῆς ἤρχετο τοιαύτη βοήθεια, ἢ ἐκ φαντασίας καὶ πλάνης τοῦ δαίμονος. Ἡ γοῦν γυνὴ ἔφαγε τὸν ἄρτον, νομίζουσα ὅτι ἦτον Σῶμα Κυριακόν, ὡς ταῖς ἄλλαις φοραῖς, καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὴν οἰκίαν της, ἐπείνασε τόσον, ὁποῦ δὲν ἐδύνετο νὰ ὑποφέρῃ· ὅθεν ἔδραμεν εἰς τὸν Πνευματικὸν κλαίουσα, καὶ εἶπέ του, ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς τὴν ὑστέρησεν ὁ Θεὸς τῆς προτέρας χάριτος, καὶ δὲν ἐδύνετο πλέον νὰ κάμῃ μίαν ὥραν νῆστις. Ταῦτα μαθὼν ὁ Ἐπίσκοπος, τὴν ἐκοινώνησε τὸν ἅγιον Ἄρτον, καὶ εὐθὺς ἡ πεῖνα ἠφανίσθη, καὶ πᾶσα ἀνάγκη καὶ χρεία τοῦ σώματος. Ὅθεν ἐγνώσθη σαφέστατα, ὅτι ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ ἱεροῦ Ἄρτου ἐφυλάγετο ὅλην τὴν ἑβδομάδα ἄσιτος, καὶ πλέον δὲν τὴν ἐμπόδισεν ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπὸ τὴν θείαν Μετάληψιν.

Ἄλλη τις κόρη εὐλαβὴς καὶ ἐνάρετος, εἶχε συνήθειαν νὰ κοινωνᾷ πάσας τὰς Ἑορτάς τοῦ Ἐνιαυτοῦ, καὶ μίαν ἡμέραν δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν μεταλάβῃ ὁ Ἐνορίτης, λέγων αὐτῇ· Δὲν εἶναι πρέπον αἱ γυναῖκες νὰ κοινωνοῦσι τοσοῦτον συχνάκις· λοιπὸν ἔχε ὑπομονὴν ἕως τὴν δ'. Ἑορτήν. Ἡ δὲ εὐλαβὴς κόρη ἔλαβε πόνον πολὺν καὶ θλῖψιν εἰς τὴν καρδίαν ἀνείκαστον. Ἔμεινεν ὅμως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τὴν ἱερὰν Λειτουργίαν, ἀφοῦ ἀνεχώρησαν ἅπαντες, καὶ προσηύχετο μὲ πολλὴν εὐλάβειαν κλαίουσα, ὅτι ὑστερήθη τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοσαύτης δωρεᾶς τε καὶ χάριτος. Οὕτω προσευχομένη, βλέπει ἕναν ἐνδεδυμένον στολὴν Πατριαρχικήν, ὅστις εἶχε κύκλῳ αὐτοῦ πολλοὺς ἱερεῖς τε καὶ Διακόνους μὲ στολὰς ὡραίας κατὰ πολλά. Ὁ γοῦν Ἀρχιερεὺς ἰδὼν τὴν κόρην δακρυρροοῦσαν, τὴν ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς θλίψεως, καὶ εἶπεν αὐτῷ τὴν ὑπόθεσιν. Ὁ δὲ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα, ἄνοιξε τὸ ἱερὸν Ἀρτοφόριον, ὅπου ἦσαν τρεῖς ἅγιοι Ἄρτοι, καὶ λαβὼν τὸν ἕνα, τὴν ἐκοινώνησε, λέγωντας· Λάβε τὴν Σάρκα μου εἰς ἀρραβῶνα τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ταῦτα εἰπὼν, ἀνῆλθεν εἰς οὐρανὸς μετὰ πασῶν τῶν φαινομένων Δυνάμεων. Αὐτὴ δὲ ἔμεινεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μετ' εὐφροσύνης πολλῆς καὶ ἀγαλλιάσεως. Καὶ ἐλθὼν ὁ ἱερεὺς, ἀνήγγειλεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Ὁ δὲ ἀνοίξας τὸ ἱερὸν Ἀρτοφόριον, καὶ ἰδὼν ὅτι δὲν ἦσαν πάρεξ μόνον οἱ δύω ἅγιοι Ἄρτοι, ἐπίστευσε τὸ θαυμάσιον, καὶ πλέον δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εὐλαβῆ κόρην τῆς ἱερᾶς μεταλήψεως, ἀλλὰ τὴν ἐκοινώνα ὁσάκις ἤθελεν. Ἐβουλόμην νὰ γράψω καὶ ἄλλα, ἀγαπητοὶ, ἀμὴ διατὶ ἔχω νὰ συντύχω πολλὰ περὶ τῶν τεσσάρων ἐσχάτων, ὁπῦ εἶναι περίσσα ἀναγκαῖα, δὲν καθόμαι νὰ πολυλογῶ περὶ τούτου, μόνον νὰ γράψω μερικὰ θαύματα ἀπὸ τὰ ἄπειρα, ὁπῦ ἐτέλεσεν ἐτοῦτο τὸ Θεῖον Μυστήριον, διὰ νὰ πιστωθῶσιν οἱ ἐναντίοι τῆς ἀληθείας, οἱ ψευδεῖς κατήγοροι, καὶ πικροὶ συκοφάνται, οἵτινες διαβάλλουσι, λέγοντες· Πῶς βολεῖ νὰ ἦναι ὁ Θεὸς ὅλος εἰς ἐκεῖνο τὸ μικρότατον μέρος τῦ Ἄρτου; καὶ πῶς τὸν λαμβάνουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἴσια, ἢ πολὺ λάβῃ πᾶς ἕνας, ἢ ὀλιγώτερον, καὶ διαμερίζεται ἀμερίστως, καὶ εἶναι ὅλος εἰς κάθε μικρότατον μέρος, καὶ δὲν ὀλιγοστεύει ποσῶς, καὶ πῶς δὲν μολύνεται ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα; Εἰς τὰ ὁποῖα ἀποκρινόμεσθεν οἱ Ὀρθόδοξοι, προβάλλοντες πρῶτον τὴν θείαν αὐτῦ καὶ παντοδύναμον δύναμιν, ἥτις καθὼς τὸ πρῶτον ἐποίησεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὸν κόσμον ἅπαντα, μὲ λόγον μόνον ἁπλοῦν, καὶ ἐδημιούργησε τοιαῦτα θαυμάσια κτίσματα, ὁρατά τε καὶ ἀόρατα, οὕτω καὶ τώρα μετασκευάζει, καὶ μεταπλάττει ὅσα ἂν βούλεται. Δεύτερον δὲ ἀποδείχνομεν, ὅτι καὶ εἰς μερικὰ τῆς φύσεως πράγματα βλέπομεν, καὶ τελεῖται τὸ ὅμοιον. Ὁ ἄρτος, ὁποῦ τρώγομεν καθ' ἑκάστην, μετατρέπεται καὶ γίνεται σὰρξ, καὶ ὁ οἶνος αἷμα. Οὕτω πάλιν ὁ ἁπλοῦς ἄρτος διὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος γίνεται Αἷμα καὶ

Σάρκα Χριστοῦ. Ἡ ῥάβδος τοῦ Μωϋσέως ἐγίνετο ὄφις, καὶ πάλιν ῥάβδος. Ἡ γυνὴ τοῦ Λὼτ, στήλη ἁλός. Ἦτον μία πηγὴ εἰς τὴν Ἰταλίαν (καθὼς γράφει ὁ μέγας Αὐγουστῖνος εἰς τὴν περὶ τῆς Θείας Πόλεως βίβλον) καὶ ὅστις ἔβανεν ἕνα ξύλον εἰς τὸ ὕδωρ αὐτῆς τῆς πηγῆς, ἐγίνετο λίθος τὸ ξύλον, καὶ ἄλλα ὅμοια πράγματα εὑρήσεις. Περὶ δὲ τῆς ποσότητος, ἤγουν, πῶς καὶ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος λαμβάνει τὸν Θεὸν σῶον καὶ ἀνελλιπῆ, φαίνεται εἰς τὴν Ἔξοδον, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἐτρέφοντο μὲ τὸ ἱερὸν Μάννα, ἑωσοῦ τοὺς ἤρχετο οὐρανόθεν, καὶ ὁ ἕνας ἐμάζωνε περισσότερον ἀπὸ τὸν ἄλλον, πλὴν εἰς ὅλους εὑρίσκετο ἴσια τὸ μέτρον εἰς τὴν ποσότητα, τὸ ὁποῖον Μάννα ἦτον τύπος τέτου τοῦ Ἄρτου καὶ προεικόνισμα. Ἔτι δὲ καὶ τὴν σήμερον εἰς τὰ τῆς φύσεως πράγματα φαίνεται τέτου παρόμοιον, ἤγουν, ἀπὸ μίαν ἀναμμένην λαμπάδα ἅπτεις τόσας χιλιάδας κηρία, καὶ ὅλα λαμβάνουσι τὸ φῶς ἀπ' ἐκείνην τὴν μίαν, χωρὶς αὐτὴ νὰ ὑστερηθῇ ποσῶς τοῦ φωτὸς, ἢ νὰ ὀλιγοστεύσῃ, ἀλλὰ μένει σῶον καὶ ἀνελλιπὲς, ὡς τὸ πρότερον. Ἕνας διδάσκει τόσας χιλιάδας λαὸν, καὶ πηγαίνει ὁ ἕνας λόγος εἰς πάντας τοὺς ἀκροατὰς, καὶ τὸν ἐνωτίζονται ὅλοι πληρέστατα. Ἔτι δὲ, ἐὰν τζακίσῃς ἕνα καθρέπτην νὰ τὸν κάμῃς χίλια τμήματα, εἰς κοθ' ἕνα κομμάτι βλέπεις τὴν σκιάν σου ἀκέραιαν, καὶ ὄχι ἕνα μέρος μικρόν. Περὶ δὲ τὸ ἀμόλυντον καὶ ἀκηλίδωτον διαμένειν τὸν ἅγιον Ἄρτον ἐν ταῖς ῥερυπωμέναις ψυχαῖς, βλέπομεν, ὅτι οὗτος ὁ αἰσθητὸς Ἥλιος διαβαίνει ἀπὸ τόπους αἰσχροὺς καὶ βορβορώδεις, ὅμως αὐτὸς δὲν μετέχει ποσῶς τῆς δυσωδίας αὐτῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ξηραίνει τοὺς ῥύπους, καὶ καθαρίζει τους. Οὕτω καὶ ὁ νοητὸς καὶ πάμφωτος Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης εἰσέρχεται εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ λαμπρύνει τους, χωρὶς ποσῶς νὰ μετέχῃ τῆς ἀκαθαρσίας ἐκείνων καὶ τοῦ μιάσματος. Ἀλλὰ διατὶ νὰ σμικραίνω τοιαύτην μεγαλειότητα ἄποσον, μὲ συγκρίσεις καὶ ὑποδείγματα λίαν μικροπρεπῆ, ὁ ἀνάξιος πρὸς τοσαύτην μεγαλοπρέπειαν; Ἂς ἔχω συγχώρησιν, ὦ Ἀκροατά, ὅτι αὐτὸ τὸ ὀλίγον, ὁποῦ εἶπα, καὶ τὰ κάτω γεγραμμένα τοῦ Μυστηρίου Θαυμάσια, δὲν τὰ ἔγραψα διὰ τοὺς πιστοὺς, ὅτι ἡμεῖς ἠξεύρομεν βέβαια πῶς πιστεύομεν ὀρθῶς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ ἐὰν τύχῃ τίς αἱρετικὸς νὰ φιλονεικήσῃ τοῦτο, νὰ ἠξεύρῃ πᾶς τις νὰ τοῦ ἀποκρίνεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Μερικὰ Θαυμάσια τοῦ Δεσποτικοῦ Σώματος.

Ἀναγινώσκεται εἰς τὸ Λαυσαϊκὸν, ὅτι ἕνας γέροντας Ἀσκητὴς ἐνάρετος μὲν εἰς τὴν πολιτείαν, ἁπλῆ εἰς τὴν πρᾶξιν ἁπλοῦς καὶ ἀγράμματος, δὲν ἐπίστευε πῶς νὰ ἦναι κυρίως καὶ ἀληθῶς ὁ Ἄρτος, ὁποῦ μεταλαμβάνομεν, Θεὸς φυσικὰ, ἀλλὰ τύπος μόνον, καὶ ὄχι ἀλήθεια. Τοῦτο ἀκούσαντες δύω γέροντες, γινώσκοντες τὴν μεγάλην ἀρετὴν τοῦ Ἀσκητοῦ ἐκείνου, ἐννόησαν, ὅτι διὰ τὴν ἁπλότητα εὐτύχησεν οὕτως, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ, ἀφοῦ τὸν ἐχαιρέτησαν, εἶπον αὐτῷ· Πάτερ, ἠκούσαμεν διὰ ἕναν Ἀββᾶν, ὅτι δὲν πιστεύει πῶς εἶναι ὁ Ἅγιος Ἄρτος Σῶμα Χριστοῦ, ἀλλ' ἀντίτυπον. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· Ἐγὼ τὸν εἶπα τοῦτον τὸν λόγον. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Μὴ εἴπῃς πλέον τοιαύτην βλασφημίαν, ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ πιστεύουσι πῶς ὁ Ἄρτος μετατρέπεται εἰς Σάρκα Θεοῦ, καὶ ὁ Οἶνος εἰς Αἷμα. Διατὶ καθὼς ἐν ἀρχῇ ὁ Θεὸς λαβὼν χοῦν ἀπὸ τὴν γῆν, ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ ὁμοίωσιν, οὕτω καὶ ὁ Ἱερεὺς, ὅστις εἶναι ἐπίτροπος τοῦ Χριστοῦ, λέγει ἀντ' αὐτοῦ τὰ λόγια ταῦτα· Τοῦτό ἐστι τὸ Σῶμά μου. Καὶ οὕτω πάντες πιστεύομεν, ὅτι εἶναι ἀναμφιβόλως Σῶμα Χριστοῦ. Λέγει τους ὁ γέρων· Ἐὰν

δὲν τὸ ἰδῶ αἰσθητῶς, δὲν τὸν πιστεύω. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Ἂς ἱκετεύσωμεν τὸν Θεὸν προσευχόμενοι μὲ νηστείαν καὶ δάκρυα ταύτην τὴν Ἑβδομάδα, νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν. Ὁ γέρων μετὰ χαρᾶς ἐστερξε, καὶ εὐχόμενος ἔλεγε· Κύριε, γινώσκεις, ὅτι δὲν τὸ λέγω διὰ πονηρίαν, ἀλλὰ διὰ ἀσφάλειάν μου, νὰ βεβαιωθῶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ στερέωσόν με τὸν δοῦλόν σου. Ὁμοίως καὶ οἱ ἕτεροι δύω ἀπελθόντες εἰς τὰ κελλία τους, ἐδέοντο ταῦτα· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, φανέρωσον τὸ μυστήριον τοῦτο τῷ γέροντι, ἵνα μὴ ἀπολέσῃ τοὺς κόπους του. Ὁ δὲ Κύριος ἐπήκουσε τῶν δούλων αὐτοῦ. Τὴν Κυριακὴν ὑπήγασιν εἰς τὴν Λειτουργίαν οἱ τρεῖς μόνοι, καὶ ὅταν ἤθελεν ὁ Ἱερεὺς νὰ διαμερίσῃ τὸν Ἅγιον Ἄρτον, εἴδασι καὶ ἐγίνη ὁ Ἄρτος βρέφος μικρὸν ζωντανόν, καὶ κατελθὼν Ἄγγελος οὐρανόθεν, ἔμελισε τὸ βρέφος, καὶ ἔβαλε τὸ Αἷμα εἰς τὸ Ποτήριον. Μετὰ τὴν Λειτουργίαν ἐκοινώνησαν οἱ δύω Ἄρτον καὶ Οἶνον. Ὁ δὲ γέρων πλησιάσας, καὶ λαβὼν τὴν μερίδα βλέπει (ὦ τοῦ θαύματος) καὶ ἦτον Σάρκα ὠμὴ, καὶ ἔσταζεν Αἷμα. Ὅθεν ἐβόησε μετὰ φόβου· Πιστεύω, Κύριέ μου, ὅτι ὁ Ἅγιος Ἄρτος, ὁποῦ μεταλαμβάνομεν, εἶναι τὸ ἄχραντον Σῶμά σου, καὶ τὸ Ποτήριον τὸ τίμιον Αἷμά σου. Τότε ἐγίνη πάλιν ἡ Σάρκα Ἄρτος, καὶ ἐκοινώνησεν. Οἱ δὲ δύω εἶπον αὐτῷ· Ἠξεύρωντας ὁ Θεὸς, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις δὲν ἠμπορεῖ νὰ φάγῃ Σάρκα ὠμὴν, ἡτοίμασεν οὕτως αὐτὸ τὸ μυστήριον εἰς εἶδος Ἄρτου καὶ Οἴνου, διὰ νὰ τὸν λαμβάνῃ πᾶς ἕνας μετὰ πόθου πολλοῦ, Εὐχαριστήσαντες δὲν τῷ εὐεργέτῃ Θεῷ, ἀπῆλθόν εἰς τὰ κελλία τους ἀγαλλιώμενοι.

Ἦτον τις βασιλεὺς εὐλαβὴς πολλὰ καὶ εὐάρεστος, ὅστις εἶχε συνήθειαν νὰ ἀκούῃ καθ' ἡμέραν τὴν ἱερὰν Λειτουργίαν, καὶ νὰ κοινωνᾷ πᾶσαν Ἑορτὴν τὰ Θεῖα Μυστήρια μὲ πολλὴν ταπείνωσιν, καὶ εὐλάβειαν. Διὰ τὴν καθαρὰν οὖν αὐτοῦ καὶ θεάρεστον πολιτείαν, τοῦ ἔδειξεν ὁ ἐλεήμων Θεὸς μίαν φαντασίαν θαυμάσιον περὶ τῆς Θείας Μυσταγωγίας, ἣν πλαβεῖτο τοιοῦτον ὁ ἀξιέπαινος, καὶ ἀκούσατε, νὰ λάβετε πολλὴν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν. Οὗτος ὁ βασιλεὺς εἶχε πληρωμένους τρεῖς ἱερεῖς, νὰ λειτουργοῦσι κατὰ διαδοχὴν εἰς τὸν Ναὸν, ὁποῦ εἶχε κτισμένον πλησίον τοῦ παλατίου αὐτοῦ, καὶ μίαν ἡμέραν ἀπῆλθεν ὁ εἷς Ἱερεὺς, καὶ ἡτοιμάσθη νὰ λειτουργήσῃ κατὰ τὸ σύνηθες, νομίζωντας ὅτι θέλει ἔλθει καὶ ὁ βασιλεὺς καθὼς εἶχε συνήθειαν πάντοτε. Ἀλλὰ ὁ Θεὸς τοῦ ἔδειξε μίαν φαντασίαν θαυμάσιον διὰ ἐκστάσεως· ὅθεν δὲν ὑπῆγε σωματικῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἔβλεπε γοῦν εἰς τὸ ὅραμά του, ὅτι ἑστέκετο εἰς τὴν Λειτουργίαν, καὶ ἀφοῦ ἔκαμαν τὴν μεγάλην Εἴσοδον, βλέπει καὶ ἦτον μία κολώνα ὀρθὴ ἀπὸ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν ἕως ἄνωθεν τῶν οὐρανῶν, φωτεινὴ καὶ ὑπέρλαμπρος. Πλησίον δὲ αὐτῆς ἑστέκετο ἕνα βρέφος μικρὸν εἰς τὴν ἡλικίαν, τοσοῦτον ἔκλαμπρον καὶ ὁποῦ ὑπερέβαινεν εἰς τὴν λάμψιν τὸν Ἥλιον. Τὸν δὲ ἱερέα ἔβλεπε μεταμορφούμενον εἰς εἶδος κρυστάλλου. Ἔπειτα ἀφοῦ ἦλθεν εἰς τὸ Κοινωνικὸν ἐποίησαν ἀσπασμὸν ἀλλήλοις, ἦρχον ἐφίλησε τὸ βρέφος τὸν ἱερέα, καὶ αὐτὸς ἐκεῖνον. Ἔτα τοῦ ἐφάνη πῶς ἔτρωγε τὸ Θεῖον βρέφος τὸν ἱερέα, καὶ πάλιν, ἔμενε σῶος ὁ ἱερεὺς καὶ ἀκέραιος. Θαμβούμενος εἰς ταῦτα ὁ βασιλεὺς, ἐβόησε πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπε· Τί στέκεσαι, καὶ δὲν μεταλαμβάνεις τὸ ἅγιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ; Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἀπεκρίνατο· Πρῶτον πρέπει νὰ μὲ λάβῃ αὐτὸ τὸ Θεῖον βρέφος, νὰ μὲ μετατρέψῃ ἐν ἑαυτῷ, καθὼς βλέπεις, καὶ τότε νὰ κοινωνήσω καὶ ἐγὼ τὸ τίμιον αὐτὸ καὶ ἅγιον Σῶμα. Λέγει του ὁ βασιλεὺς· Πῶς εἶναι αὐτὸ τὸ βρέφος; Ὁ δὲ εἶπεν· Οὗτος ἐστὶ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ Δεσπότης τῶν ἀχράντων Δυνάμεων, καὶ ἁπάσης τῆς Κτίσεως. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν δεόμενος μετὰ δακρύων ὁ ἐπίγειος τῷ οὐρανίου βασιλέως νὰ τὸν εὐλογήσῃ, καὶ νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας του. Τὸ δὲ Θεῖον βρέφος ἐκύτταξε τὸν βασιλέα μὲ ἱλαρὸν πρόσωπον, καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν μὲ τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν, καὶ εἶπεν· Εὐλογημένος νὰ ἦσαι παρὰ τοῦ Πατρὸς, παρ' ἐμοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ταῦ-

τα εἰπὼν ὁ Δεσπότης, ἠγέρθη ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶδεν αὐτὸν, καὶ ἀνῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς μὲ τὸν ἱερέα, καὶ ὅσους ἐμνημόνευσε τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ παρέστησεν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ εὐσπλάγχνου Πατρός. Ταῦτα ἰδὼν ὁ Βασιλεὺς ἐξύπνησε, καὶ ἔλαβε πολλὴν εὐφροσύνην, πῶς τὸν ἠξίωσεν ὁ πανάγαθος νὰ ἰδῇ τοιοῦτον μυστήριον, τὸ ὁποῖον δὲν τὸ ἐφανέρωσε τινὸς, ἕως τὴν ὥραν τοῦ θανάτου του, ὁποῦ τὸ εἶπεν εἰς ἡμετέραν νουθεσίαν καὶ ἀγαλλίασιν.

Μεταλαμβάνωντας τὸν λαὸν ὁ Ῥώμης Ἀρχιεπίσκοπος Βονιφάτιος ὑπῆγεν ἕνα παιδίον ἑνὸς Ἰουδαίου, καὶ ἐκοινώνησε, καὶ εὐθὺς ὁποῦ ἔλαβε τὸν Μαργαρίτην, ἐβόησε ταῦτα· Βονιφάτιε, βάπτισόν με διὰ τὸν Κύριον, ὅτι τὸ ψωμίον ὁποῦ ἔφαγα, καίγει κατὰ πολλὰ καὶ φλογίζει με, καὶ βαπτίσας αὐτὸν, ἔκαμαν σύγχυσιν οἱ Ἑβραῖοι. Ὁ δὲ πατὴρ τοῦ νεοφωτίστου ἔβαλε στίαν εἰς ἕνα μονόσπητον, ὁποῦ εἶχε γεμάτο ξύλα, καὶ ἐρρίψετο, νὰ τὸ κατακαύσῃ ἡ φλόξ. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ἐπικαλέσθη τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, νὰ τοῦ βοηθήσῃ. Οἱ γοῦν Ἰουδαῖοι ἐθυμώθησαν, ἀκούσαντες τῆς Παναγίας τὸ ὄνομα, καὶ ἔρριξαν εἰς τὴν στίαν καὶ τὴν γυναῖκα. Μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Βονιφάτιος, ἔδραμεν εὐθὺς μὲ τὴν Ἀρχιερατικὴν στολὴν, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν στίαν, εὗγαλε τὴν γυναῖκα μὲ τὸ παιδίον σώους καὶ ἀβλαβεῖς, χωρὶς ποσῶς νὰ καῇ μία τρίχα ἀπὸ τὴν κεφαλήν του, καὶ ἀπὸ τὰ ροῦχά τους τίποτες.

Γράφει ὁ Καισάριος, ὅτι ἕνας αἱρετικὸς ἔκανε διαφόρους μαντείας μὲ τέχνην δαιμονικὴν, καὶ διέστρεφε τὸν λαὸν, κάμνωντας θαυματουργίας πολλὰς κατὰ φαντασίαν, διὰ νὰ πλανᾷ τοὺς Χριστιανοὺς, νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὴν μιαρὰν γνώμην αὐτοῦ. Καὶ διὰ νὰ στερεώσῃ τὴν γνώμην του, ἐσταμάτα, καὶ τὸν ἔβαναν εἰς τὴν στίαν ὥραν πολλήν. Τότε ἐπικαλούμενος τὸν δαίμονα εἰς βοήθειαν, ἔσβυνεν ἡ φλὸξ, καὶ αὐτὸς ἔμεινεν ἀβλαβής. Τοῦτο μαθὼν ὁ Ἀρχιερεὺς τῆς Πόλεως, ἔλαβε τὸ Ἅγιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ Ἀρτοφόριον, καὶ ἀπελθὼν πλησίον εἰς τὴν στίαν, προστ-

ζει νὰ δέσουν τὸν μάγον ἐκεῖνον μὲ ἅλυσον, νὰ τὸν ῥίψουσι ἔσωθεν, ἵνα ἰδῇ καὶ αὐτὸς τὸ θαυμάσιον. Ὁ δὲ μάντις ἔστερξε καὶ τὸν ἔδεσαν, καὶ τὸν ἔῤῥιψαν ἔσω, νομίζων ὅτι θέλει θαυματουργήσει ὡς πρότερον· ἀλλὰ ἐψεύσθη ὁ δείλαιος, ὅτι εὐθὺς ὁποῦ τὸν ἔῤῥιψαν, ἀρχίζει νὰ καταφλέγεται, ὅθεν ἐβόησε μεγαλοφώνως καὶ εἶπε· Βοήθησόν μοι, ὦ δαῖμον, νὰ μή με ἀφανίσῃ ἡ φλόξ. Ὁ δὲ Διάβολος ἀπεκρίνατο, λέγων· Πολλάκις σοῦ ἐβοήθησα πρότερον, ἀμὴ τώρα πλέον δὲν ἠμπορῶ, διατὶ στέκεται αὐτοῦ ὁ ἰσχυρότερός μου· οὕτω γοῦν κατεφλέχθη ὁ ἄθλιος.

Ὁ αὐτὸς Καισάριος γράφει, ὅτι εἰς τὸν καιρόν του ἔκαμναν τινὲς αἱρετικοὶ, ὡς ὁ ἄνωθεν, μὲ ὑπερβολικὴν τέχνην ἐξαίσια πράγματα, καὶ ἐξόχως, ἐπεριπατοῦσαν ἐπάνω εἰς τὰ ὕδατα ἑνὸς ποταμοῦ, καὶ δὲν ἐβουλοῦσαν, καὶ μὲ τὰς μαντείας τους ἔσυρναν εἰς τὴν αἵρεσίν τους πολλοὺς ἰδιώτας. Ταῦτα βλέπων εἷς ζηλωτὴς Ἱερεὺς, ἔλαβε τὸ ἱερὸν Ἀρτοφόριον, καὶ ἀπελθὼν εἰς τὸν ποταμὸν, εἶπε ταῦτα· Ἐξορκίζω σας, δαίμονες, μὲ τὴν δύναμιν ἐτούτου, ὁποῦ κρατῶ εἰς τὰς χεῖράς μου, νὰ μὴ βοηθᾶτε αὐτοῖς τοῖς αἱρετικοῖς, διὰ νὰ μὴ κολάζεται ὁ λαός. Ταῦτα εἶπε, καὶ ἰδὼν ὅτι δὲν ἔγεινε τίποτας θαυματουργία, ἀλλὰ μάλιστα τὸν ἐπερηγελοῦσαν οἱ αἱρετικοὶ, χορεύοντες ἐπάνω εἰς τὰ ὕδατα, καὶ οἱ πιστοὶ ἐστέκοντο περίλυποι, ἔῤῥιψε τὸ Ἀρτοφόριον εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ εὐθὺς ὡς ἔγγιξεν εἰς τὸ ὕδωρ, διελύθη πᾶσα ἡ ἀπάτη τοῦ δαίμονος, καὶ ἐβούλησαν ὅλοι οἱ πλάνοι ὡς μόλυβδος. Οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι ἔλαβον ἀοράτως τὸ Ἀρτοφόριον, καὶ τὸ ἔβαλαν εἰς τὴν ἱερὰν Τράπεζαν. Βλέπων ὁ Ἱερεὺς τῶν αἱρετικῶν τὴν ἀπώλειαν ἐχάρη· ἀμὴ διὰ τὸν ἅγιον Ἄρτον εἶχε λύπην πολλὴν, διατὶ δὲν τὸν ἔβλεπε. Τὴν νύκτα ὅλην ἔκαμεν ἀγρυπνίαν, προσευχόμενος τῷ Θεῷ, νὰ τὸν ὁδηγήσῃ ἡ χάρις του νὰ τὸν εὕρῃ· καὶ τὸ πρωῒ τὸν εἶδεν εἰς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, καὶ ἐχάρη, διηγούμενος τοῖς πιστοῖς τὸ θαυμάσιον. Ἔτι δὲ γράφει ὁ ἄνωθεν, καὶ ἕτεροι πλεῖστοι ὅτι μία γυ-

νὴ βλέπουσα τὰ μελίσσιά της πῶς δὲν ἐπρόκοπταν, ἀλλὰ ἐφθοῦσαν, ἐπῆρε τὴν ἁγίαν Κοινωνίαν, καὶ τὸ μὲν ἄχραντον Αἷμα ἐκατάπιε, τὴν δὲ θείαν Σάρκα ἐκράτησεν εἰς τὸ στόμα της, καὶ τὴν ἔβαλεν εἰς ἕνα γηφέλιον, ὁποῦ εἶχε μελίσσια, καὶ εἰς ὀλίγας ἡμέρας ὑπῆγε νὰ ἰδῇ ἐὰν αὔξησαν, καὶ βλέπει εἰς ἐκεῖνο τὸ ἀγγεῖον μέσα, καὶ εἶχασιν ἡ μέλισσαις κάμωμένον μὲ τὸ κερὶ ἕνα ναὸν ὑπερθαύμαστον μὲ τέχνην ὡραίαν καὶ εὔμορφον, ὁπὰ ἦτον ἐξαίσιον θέαμα. Τότε ἀνήγγειλε τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ ἦλθε μετὰ λαμπάδων καὶ Θυμιάματος καὶ πάντων τῶν Κληρικῶν, καὶ βλέπουσι τὸν ναὸν ἐκεῖνον, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ἦτον μία Τράπεζα, καὶ ἄνωθεν ταύτης ἓν Ποτήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτον ὁ Ἄρτος. Ἔβαλεν οὖν ὁ Ἀρχιερεὺς τὸν ναὸν ἐκεῖνον, καθὼς εὑρίσκετο, καὶ τὸν ἐφύλαξεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πολλοὶ Ἕλληνες ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν, ἐκπληττόμενοι εἰς τοιοῦτον ὡραιότατον τελεσιούργημα τῶν ἀλόγων ζώων· διατὶ ἦτον μὲ τόσην τέχνην ἐκεῖνος ὁ κερένιος ναὸς συνθεμένος μὲ τόσα παράθυρα καὶ κιόνια, ὁποῦ δὲν ἠξεύραν νὰ τὸν κάμουν οἱ καλλίτεροι κτίσται, μὲ τοσαύτην σύνθεσιν καὶ εὐπρέπειαν.

Ἱερεύς τίς ὑπῆγε νὰ κοινωνήσῃ ἕνα ἀσθενῆ, καὶ ἰδοῦσα μία πόρνη τὸν Ἱερέα νὰ παγαίνῃ μὲ τοσαύτην εὐλάβειαν ἀσκεπῆς, ὁποῦ ἦτον καιρὸς βροχερὸς, ἐκατανύχθη τῇ καρδίᾳ, καὶ δραμοῦσα μετὰ δακρύων καὶ ἀνυπόδητος ὡς εὑρέθη, ἔπεσε κατὰ γῆς εἰς τὴν λάσπην, βοῶσα ταῦτα· Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ, ὁ ὄντως ἐλεήμων Θεὸς, ὁποῦ ἐγεννήθης ἐκ τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ ἔπαθες διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, σῶσον καὶ ἐμένα τὴν ἁμαρτωλὸν καὶ παμβέβηλον, καὶ μὴ μνησθῇς πανοικτίρμων τὰς ἀσωτίας μου, ἀλλὰ συγχώρησόν μοι διὰ πρεσβειῶν τῆς ἀσπόρως τεκούσης. Ταῦτα λέγουσα μετὰ δακρύων θερμῶν, ἐξῆλθε φωνὴ ἀπὸ τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο ποτήριον, καὶ εἶπέ της· Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι. Ὅθεν ἡ πρώην πόρνη καὶ ἄσωτος λαβοῦσα πληροφορίαν τῆς σωτηρίας αὐτῆς, ἐμίσησε τὴν ἁμαρτίαν, ἔκαμε μεγάλον ἀγῶνα, καὶ ἐσώθη θείᾳ χάριτι.

Εἶχα καὶ ἄλλα ἔμοια θαύματα νὰ γράφω περὶ τούτου ἄπειρα καὶ θαυμασιώτατα· ἀμὴ ἀρκοῦσι τοσαῦτα εἰς τοὺς ἀκροατὰς, καὶ ὅστις αὐτὰ τὰ ὀλίγα δὲν πιστεύσει ἀναμφιβόλως, ὁ τοιοῦτος, ἐὰν ἰδῇ καὶ νεκροὺς ἀναστάντας, δὲν θέλει πιστεύσει τὴν μοχθηρίαν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Ὅτι οὐδεὶς ἔχων ὧδε σαρκὸς ἀνάπαυσιν, κληρονομήσει βασιλείαν οὐρανίων, ἀλλὰ διὰ πάλης τοῦ σώματος, καὶ τῆς τοῦ σωτηρίου Πάθους τῇ Κυρίου μιμήσεως.

Οὐδεὶς δύναται δυσὶ Κυρίοις δουλεύειν, ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει, λέγει εἰς τὸν Ματθαῖον ὁ Κύριος. Τουτέστι, δὲν εἶναι δυνατὸν, νὰ δουλεύῃς δύω αὐθέντας, ὁποῦ νὰ ἔχουν ἔχθραν ἀναμεσόν τους· ὅτι ἐὰν κάμῃς ἐκεῖνο ὁποῦ ὁ ἕνας ὁρέγεται, ὁ ἄλλος πολλὰ τὸ πικραίνεται. Δὲν εἶναι βολετὸν νὰ κάμῃς τὰ θελήματα τοῦ παναγάθου Θεοῦ, καὶ τοῦ πονηροῦ Διαβόλου, ὅτι ὅσα τὸν ἕνα πικραίνουσι, χαροποιοῦσι τὸν ἄλλον, καὶ τὸν εὐφραίνουσι. Ἀδύνατον εἶναι νὰ ὀρέγεσαι τοῦ κόσμου τούτου τὰ πράγματα, καὶ νὰ ἀπολαύσῃς καὶ τὸν Παράδεισον. Ἤθελε πᾶς ἕνας νὰ ἀξιωθῇ τῆς γλυκυτάτης τοῦ Σωτῆρος ἑνώσεως, ἀμὴ ὀλίγοι θέλουσι νὰ κοπιάσουν, καὶ νὰ καταφρονέσουν αὐτὰ τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ, τὰ σύθαμινά, καὶ ἀνάξια. Ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀπε-

λαύσουν τὴν ἔσωθεν ψυχικὴν παράκλησιν, καὶ νὰ ἔχουσι καὶ τῆς σαρκὸς τὰ θελήματα, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, καθὼς δὲν εἶναι βολετὸν νὰ βλέπῃς τὸν οὐρανὸν μὲ τὸ ἕνα ὀμμάτι, καὶ μὲ τὸ ἄλλο τὴν γῆν. Ὀρέγονται πολλοὶ νὰ πετάξουσιν ἀπὸ τὰς ἡδονὰς τῆς προσκαίρου ζωῆς εἰς τὰς ἀπολαύσεις τοῦ Παραδείσου. Ἐπιποθοῦσι νὰ συναριθμηθοῦν μετὰ τῶν Ἁγίων, ἀμὴ νὰ πολιτεύωνται, ὥσπερ ἐκεῖνοι δὲν θέλουσι. Προσκαλεῖ τους ἡ χάρις τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀμὴ ὁ ἔρως καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ κόσμου ψυχραίνει καὶ ἐμποδίζει τους. Ἀδύνατον εἶναι φιλόσαρκε, νὰ χαρῇς ἐτοῦτα τὰ πρόσκαιρα ἀγαθὰ καὶ νὰ ἀπολαύσῃς ἐκεῖνα τῆς οὐρανίου Μακαριότητος, νὰ εὐφραίνῃς τὴν κοιλίαν καὶ τὴν ψυχήν, νὰ περάσῃς ἀπὸ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς εἰς τὴν τῶν Δικαίων ἀπόλαυσιν, καὶ νὰ φανῇς καὶ εἰς τοὺς δύω αἰῶνας ἔνδοξος. Ἀλλ' ἐὰν θέλῃς νὰ μιμηθῇς τὸν Χριστόν, καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃς προθύμως, κάμνει χρεία νὰ ἀποσπασθῇς τῆς σαρκὸς τὰ θελήματα, καὶ νὰ μισήσῃς, καὶ νὰ ξεριζώσῃς τὴν ἀγάπην τοῦ κόσμου παντελῶς ἀπὸ τὴν καρδίαν σου, καὶ τότε νὰ δυνηθῇς νὰ ἐμφυτεύσῃς τὸν θεῖον ἔρωτα. Διατὶ, ὅταν θέλῃ τινὰς νὰ σπείρῃ τίποτας εἰς τὴν γῆν, κάμνει χρεία νὰ καθαρίσῃ καλὰ τὸ χωράφιον, νὰ εὐγάλῃ ὅλα τὰ ἄγρια χορτάρια, καὶ νὰ καρπίσουν τὰ ἥμερα, καθὼς εἴπομεν εἰς τὸ πρῶτον Κεφ. Εὔγαλε λοιπὸν, καὶ ἀνάσπασε πρῶτον τοῦ κόσμου τὴν ἀγάπην, καὶ προσπάθειαν ἀπὸ λόγου σου, καὶ μίσησέ τον ὁλότελα, ἐὰν θέλῃς νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ψυχήν ὁ θεῖος ἔρως. Ὅτι ἀλλέως δὲν γίνεται, οὔτε δύνασαι ποτὲ νὰ ἀπολαύσῃς τὸν Δεσπότην Χριστόν, ἐὰν δὲν μισήσῃς τοῦ κόσμου τὰς ἡδονὰς, νὰ ταῖς συγχαθῇς ὡς πικρὰς καὶ βραχέας, καὶ τότε εἶναι καθαρὰ καὶ ἕτοιμος ἡ ψυχή σου νὰ ὑποδεχθῇ τὴν θείαν παράκλησιν. Ἐὰν οὖν ποθῇς νὰ χαίρεσαι αἰωνίως εἰς τὸν Παράδεισον, μίσησον ὧδε πᾶσαν κοσμικὴν ἀπόλαυσιν, καὶ σαρκικὴν ἡδυπάθειαν. Μὴ ζητήσῃς τὸν Κύριον εἰς τὰ περιβόλια τοῦ κόσμου καὶ περιδιάβασαις ὅτι δὲν τὸν εὑρίσκεις, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκάνθας καὶ βάτους καθὼς τὸν ηὗρεν ὁ Μωϋσῆς, ἤγουν εἰς τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ζωήν. Οἱ δὲ φιλόκοσμοι τὸν ζητοῦσιν εἰς ταῖς χαραῖς καὶ ἀπόλαυσες, διὰ τοῦτο δὲν ἀξιώνωνται νὰ τὸν εὕρωσιν. Ἕως οὗ ἦτον ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον, δὲν τοῦ ἐφάνη ὁ Κύριος. Οὔτε σὺ ἀξιώνεσαι ποτὲ σου νὰ τὸν ἰδῇς, ἕως ὁποῦ εὑρίσκεσαι εἰς τὸ σκότος τοῦ κόσμου. Ἄφες τὸ παλάτιον τοῦ Φαραὼ, μίσησον τὴν τιμὴν ὁποῦ ἔχεις, καὶ πᾶσαν σωματικὴν ἡδονὴν, ἵνα λάβῃς τιμὴν ἀμάραντον ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ πνευματικὴν παράκλησιν. Ἐγκρατεύου ἀπὸ τὰ φθαρτὰ καὶ ἀνωφέλευτα βρώματα, τῶν ὁποίων ἡ γεῦσις δὲν εἶναι, εἰμὴ μόνον ὅσην ὥραν τὰ καταπίνει. Ἐὰν θέλῃς νὰ ἀξιωθῇς νὰ φάγῃς τὸ γλυκύτατον Μάννα καὶ τροφὴν τὴν οὐράνιον, μίσησον ἐκ καρδίας τὰ ὑπὸ τῶν οὐρανῶν πράγματα, ὁποῦ σοῦ δίδουσιν ἡδονὴν, ἐὰν θέλῃς νὰ ὑψώσῃς τὸν νοῦν σου ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, νὰ ἀπολαύσῃς ἄῤῥητον ἀγαλλίασιν. Ὁ στόμαχός σου, ταλαίπωρε, εἶναι γεμάτος βλαβεροὺς χυμοὺς, διὰ τοῦτο δὲν σοῦ νοστιμίζει τὸ γλυκὺ φαγὶ τὸ οὐράνιον. Πάντοτε εἶναι ἕτοιμος ὁ πανάγαθος νὰ κοινωνᾷ τὰ χαρίσματά του ἄφθονα, καὶ πλουσιοπάροχα καθ' ἑνὸς, ὁποῦ νὰ προσφέρῃ καθαρὰν καὶ εὔκαιρον τὴν καρδίαν του ἀπὸ ὅλα τοῦ κόσμου τὰ πράγματα· καὶ ἐὰν δὲν ἔχῃς τὴν παράκλησιν αὐτὴν τὴν οὐράνιον, ἡ ἀφορμὴ, καὶ τὸ αἴτιον εἶσαι ἐσύ, ὁποῦ δὲν τοῦ δίδεις ἄδειον τὸ ἀγγεῖον, νὰ τὸ γεμώσῃ ἀπὸ τὸ θεῖον μύρον· τουτέστιν, ἐὰν ὁ Κύριος δὲν σοῦ δίδῃ τὴν χάριν ἐκείνην, ὁποῦ ἔδωσε τοῖς φίλοις αὐτοῦ, ἐδικόν σου εἶναι τὸ πταίσιμον, διατὶ δὲν ἑτοιμάζεις τὴν θέλησίν σου, καθὼς ἔκαμαν τοὺς καιροὺς ἐκείνους οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι, Μάρτυρες, καὶ Ὅσιοι, οἵτινες ἐμιμήθησαν τὸν Χριστὸν γυμνοὶ καὶ ξεσχισμένοι τὰς σάρκας, μαστιγούμενοι ἀπὸ τῶν θηρίων, τῷ πυρὶ καιόμενοι, μὲ σπάθαις καὶ ξίφη κατατεμνόμενοι, καὶ διαφόροις θανάτοις παραδιδόμενοι. Οἱ Ἀσκηταὶ δὲ πάλιν, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ἐπέρασαν μὲ τοσαύτην κακοπάθειαν τὴν στενὴν καὶ

τεθλιμμένην ὁδὸν τὴν σωτήριον. Ἀμὴ τὴν σήμερον ὀλίγοι εἶναι, ὁποῦ νὰ μισήσουν τελείως τοῦ λόγου τους, καὶ πολλοί, ὁποῦ ἤθελαν νὰ δουλεύουσι δύω αὐθεντῶν, τοῦ Θεοῦ καὶ τῆ κόσμῳ· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον· ὅτι πῶς νὰ ὑπάγῃς, ἐσύ, ὁποῦ εἶσαι πλοῦτον καὶ τιμαῖς φορτωμένος, καὶ δίδεις τῇ σαρκὶ τοσαύτην ἀπόλαυσιν, ἐκεῖ ὁποῦ εὑρίσκονται ὅσοι ἦσαν γεγυμνωμένοι πάσης κοσμικῆς φιλίας, καὶ ἐβασανίσθησαν τοσοῦτον διὰ τὸν Κύριον. Ἄφες τὴν ματαίαν ἐλπίδα ταύτην, καὶ μὴ σοῦ φαίνεται βαρὺ νὰ μισήσῃς οὐ μόνον τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς, καὶ ἠγαπημένους διὰ τὸν Κύριον, καθὼς ἐκεῖνος ἐπαράγγειλεν εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, λέγων· Ὅστις δὲν ἀπαρνηθῇ πατέρα, μητέρα, καὶ ἀδελφούς, τέκνα, γυναῖκα, καὶ τῆ λόγου του δὲ ἀγάπην μου, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἦναι μαθητής μου. Ἐὰν οὖν ποθῇς νὰ ἀπολαύσῃς τοιοῦτον ἀγαθὸν, μὴν ὀκνεύσῃς, οὔτε ποσῶς δειλιάσῃς, νὰ ἀπαρνηθῇς ὅλα τὰ πρόσκαιρα πράγματα Καὶ ἐὰν αἰσθάνεσαι πόνον καὶ θλῖψιν, ἔχε ὑπομονὴν, καὶ μάχου πάντοτε μὲ τὴν σάρκα σου. Ὅτι ἡ παρῶσα ζωὴ εἶναι μία πάλη, καὶ καθημερούσιος πόλεμος, ἀναμεταξὺ ψυχῆς τε καὶ σώματος, καθὼς λέγει ὁ Προφήτης. Ἰδὲ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος βάνει εἰς ἕνα μόνον ἄνθρωπον δύω ἀνθρώπους, καὶ τόσον ἡνωμένους ἀνταμα, ὁποῦ δὲν εἶναι βολετὸν νὰ στέκῃ ὁ ἕνας χωρὶς τῆ ἄλλου, καὶ τοσοῦτον διαφόρους καὶ ἀντιδίκους, ὁπῆ τῆ ἑνὸς ἡ ζωὴ εἶναι τοῦ ἄλλου ὁ θάνατος, τοσῆτον δὲ ἡνωμένους ἀλλήλοις καὶ φυλακωμένους ἀνταμα, ὁπῆ εἰσὶ δύω, καὶ ἕνας λογίζεται καὶ λέγεται εἷς, καὶ δύω λαμβάνονται, καὶ ἀναμέσον ἐτούτων τῶν δύω περνᾷ ὅλη ἡ πάλη τῆς ζωῆς ἡμῶν καὶ ἐναντιότης Διὰ τῆτο τὰς ἔδωκεν ὁ Δημιουργὸς ἐπωνυμίαν διάφορον, ὀνομάζωντας τὸν ἕνα πνεῦμα, καὶ τὸν ἄλλον σάρκα. Καὶ ὁ Μέγας Παῦλος λέγει τὸν ἕνα ἔσω ἄνθρωπον. καὶ τὸν ἄλλον ἔξω ἄνθρωπον, ὅστις γράφων πρὸς Γαλάτας, λέγει οὕτως· Πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε, ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τῆ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός. Ἤγουν, πορεύεσθε καθὼς ὁρέγεται ἡ ψυχὴ, καὶ μὴν κάμνετε τῆς σαρκὸς τὰ θελήματα, διὰ νὰ μὴν ἀποθάνετε ψυχικὰ, ὅτι ὅσα ὁρέγεται ἡ σὰρξ, ἡ ψυχὴ τὰ συγχαίνεται, καὶ εἴτι ἐπιθυμᾷ ἡ ψυχὴ, ἡ σάρκα ἐχθρεύεται. Ὦ τῶν παραδόξων πραγμάτων! Ποταπὸς εἶναι ὅτος ὁ πόλεμος; Εἰς τὴν μάχην εὑρίσκεται ἡ ἀγάπη, καὶ εἰς τὴν εἰρήνην ὁ πόλεμος, εἰς τὸν θάνατον ἡ ζωὴ, καὶ εἰς τὴν ζωὴν ὁ θάνατος, εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἡ αἰχμαλωσία, καὶ εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν ἡ λύτρωσις. Ἡ δύναμις τοῦ ἀγαθῆ καὶ ἐναρέτου ἀνθρώπου φαίνεται εἰς τὸ νὰ νικᾷ τῆ λόγου του, νὰ πάθῃ, καὶ νὰ χαλινώσῃ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῆ. Πρέπει κατὰ ἀλήθειαν νὰ ἐπαινῆται, καὶ νὰ ἐγκωμιάζεται περισσότερον παρὰ ἐκεῖνον, ὁπῆ νικήσει βασιλείαν. Εἰς τὸν γ'. Ψαλμὸν λέγει ὁ Δαβίδ· Κύριε σὺ ἐπάταξας πάντας τὰς ἐχθραίνοντάς μοι ματαίως. Τῆτον τὸν Ψαλμὸν ἐγράψαμεν, ὅταν ἔφευγεν ἀπὸ τὸν Υἱόν του τὸν Ἀβεσαλὼμ, ὅστις τὸν ἐδίωξεν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπῆρέ του τὸ βασίλειον. Διὰ τῆτο χαίρεται, καὶ ψάλλει τὴν νίκην, πῶς ἐκέρδησε φεύγωντας τὰς ἐχθρὰς του. Πρᾶγμα, ὁπῆ φαίνεται ἐναντίον τῆς τάξεως, νὰ ψάλλῃ ὡς νικητὴς, καὶ νὰ ἀγάλλεται, ὅστις ἔφευγε νικημένος καὶ ζημιώμενος. Ἀκόσατε τὴν τῆ λόγου ἀκρίβειαν. Ὁ Δαβὶδ εὐχαριστᾷ τὸν Θεὸν διὰ πλέον μεγαλήτερην καὶ θαυμασιωτέραν νίκην, τουτέστιν, ὅτι ἐνίκησε τὰ πάθη καὶ ὀρέξεις αὐτῆ, ὅταν εἰς τὸν διωγμὸν ἐκεῖνον τῆ ἔρριπτεν ὁ Σεμεῖς τὰς πέτρας, καὶ ἐβλασφήμει αὐτόν. Καὶ δὲν ἀφῆκεν, ὁ ἁγιώτατος βασιλεὺς καὶ πραότατος νὰ φονεύσουν οἱ στρατιῶται αὐτῆ τὸν ὑβρίζοντα, ἀλλὰ εἶπεν αὐτοῖς· Ἀφῆτέ τον νὰ μὲ βλασφημᾷ ὅτι θέλημα Θεῆ εἶναι διὰ τὰς ἁμαρτίας μου. Τοῦτο ἔκαμεν ὁ Προφήτης, ὅτι ὡς Κύριος τῆ ἑαυτῆ του ἐνίκησε τῆ λόγου του· διατὶ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸν κόσμον ὁ ἄνθρωπος δὲν λογίζεται νικημένος, ἀλλὰ νικητὴς ὑπερθαύμαστος. Καὶ φεύγωντας ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του, καταπατεῖ τὰς ἐπιθυμίας του, ἐναντιούμενος τῶν κακῶν κι-

νήσεων, καὶ εἰρηνεύων τὸν ἔξω ἄνθρωπον, καὶ ὑποτάσσων αὐτὸν, ὅπως βασιλεύσῃ ὁ ἔσω, τὸ ὁποῖον εἶναι μία ἔνδοξος καὶ λαμπροτέρα νίκη, πάρεξ νὰ νικήσῃ τὰ βασίλεια, καὶ τὰς Ἐπαρχίας ὅλας τοῦ κόσμου. Ταύτην οὖν τὴν πολυέραστον νίκην καὶ πολυέπαινον ἔψαλλεν ὁ παμμακάριστος Δαβίδ. Καὶ διὰ νὰ καταλάβῃς, πῶς αὐτὴ ἡ νίκη λαμβάνεται μὲ τὴν Θείαν δύναμιν καὶ βοήθειαν, διὰ τοῦτο δὲν εἶπε τῷ Θεῷ· Ἐγὼ ἐπλήγωσα τοὺς ἐχθρούς μου, ἀλλὰ ἐπάταξα. Φύγε γοῦν καὶ σὺ ἀπὸ τὸν ἑαυτόν σου, νὰ νικήσῃς τῷ λόγου σου. Ἄφες τὸν κόσμον, νὰ τὸν νικήσῃς. Δὲν εἶναι γοῦν νίκη τρανήτερη, ὥσπερ νὰ νικήσῃς τῆς σαρκὸς τὰ θελήματα, καὶ νὰ ὑπομένῃς τὰς ὕβρεις· καὶ μὴ σοῦ φαίνεται βαρὺ ὅτι τοῦ σιωπῶντος, καὶ καρτερικῶς ὑπομένοντος, πολεμᾷ ὁ Κύριος διὰ ὄνομά σου. Καὶ ἐὰν νικήσῃς, γίνωσκε ὅτι ἀπὸ τὸν Θεὸν σοῦ ἦλθεν ἡ δύναμις καὶ βοήθεια. Εἰ δὲ καὶ νικηθῇς, εἶναι τὸ παίσιμον ἐδικόν σου, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πιστὸς, καὶ δὲν μᾶς ἀφίνει νὰ πειραχθῶμεν περισσότερον, ἀφ' ὅσον ἠμποροῦμεν νὰ ὑπομείνωμεν.

Συνήθειαν ἔχουσιν οἱ κριταὶ τοῦ πολέμου, νὰ ἰσομοιράζουσι τὰ ὅπλα ἐκείνων τῶν δύω ὁποῦ εἰσέρχονται εἰς τὸ στάδιον, νὰ πολεμήσουν ἀντάμα· καὶ δίδουσι καθ' ἑνὸς ἴσια, διὰ νὰ μὴν ἔχῃ ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον ποσῶς περισσότερον. Οὕτω καὶ ὁ δικαιοκρίτης Θεὸς, εἰσερχόμενοι ἡμεῖς εἰς τὸ Θέατρον τοῦ κόσμου τούτου νὰ πολεμήσωμεν τὸν ἐχθρὸν μας, διαμοιράζει τὰ ὅπλα, καὶ δὲν τὸν ἀφίνει νὰ μᾶς πολεμήσῃ μὲ περισσότερον πειρασμὸν καὶ δύναμιν, παρὰ ὅσον ἠμποροῦμεν νὰ ὑπομείνωμεν. Τώρα γοῦν, ἐὰν εἰσέλθωσι δύω ἀθληταὶ νὰ πολεμήσουν, ἀμφότεροι ὅμοιοι εἰς τὰ ὅπλα καὶ δύναμιν, καὶ ὁ εἷς νὰ ἔχῃ συνεργὸν καὶ σύναθλον νὰ τῷ βοηθᾷ, καὶ ὁ ἕτερος νὰ μὴν ἔχῃ, τίς ἀπὸ τοὺς δύω νομίζεις νὰ νικήσῃ τὸν πόλεμον; Ἀναμφιβόλως ἐκεῖνος, ὁποῦ ἔχει ἀντιλήπτορα. Πρόσεχε ἀκριβῶς. Οἱ στρατιῶται, ὁποῦ πολεμοῦσι καθ' ὥραν καὶ μάχονται, εἶναι ἡ ψυχὴ μὲ τὴν σάρκα σου, ὡς ἐχθροὶ δαιμόνασιμοι ὁποῦ εἶναι, καὶ στέκει εἰς ἐσένα, ὁποιον βοηθήσεις ἀπὸ τὰς δύω, νὰ νικήσῃ τὸν πόλεμον. Ἐὰν δίδῃς σπαθάλην τῇ σαρκὶ μὲ κραιπάλην καὶ μέθην καὶ ἡδοναῖς, νικᾶται ἡ ψυχὴ ἡ ταλαίπωρος. Εἰ δὲ καὶ βοηθήσῃς αὐτῇ μὲ νηστείαις, προσευχαῖς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, μένει νικήτρια. Τὸ πρέπον εἶναι λοιπὸν νὰ βοηθᾷς τὴν ψυχὴν περισσότερον, διατὶ εἰς ταύτην τὸν πάλην, ἐὰν νικήσῃ ἡ ψυχὴ, νικᾷσιν ἀντάμα ἡ ψυχὴ σὺν τῷ σώματι, καὶ κληρονομῶσι Βασιλείαν τὴν Οὐράνιον, νὰ χαίρωνται μετὰ τῷ Δεσπότου Χριστῷ εἰς παντοτεινὴν ἀγαλλίασιν· ἀμὴ ἐὰν νικήσῃ τὸ σῶμα, θέλει τιμωρεῖται μὲ τὴν ψυχὴν αἰωνίως εἰς τὴν ἀτελεύτητον κόλασιν. Ἐὰν ἴδῃ ἀγαπᾷς τὴν σάρκα σου δὲν ἠμπορεῖς νὰ τῆς κάμῃς καλὸν περισσότερον, ὥσπερ νὰ τὴν ὑποτάσσῃς τῷ πνεύματι. Ἀμὴ ὅταν τὴν κολακεύῃς καὶ θεραπεύσῃς την, τότε ἐπ' ἀληθείας τὴν μισᾷς, καὶ ἐχθρεύεσαι. Ἐννόησον οὖν πόσον εἶναι ἐνδοξοτέρα καὶ ὠφελιμωτέρα ἡ νίκη τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν τοῦ σώματος, καὶ βοήθα τῆς ψυχῆς ὅσον δύνεσαι, καὶ κάμε δούλην τὴν σάρκα νὰ τῆς δουλεύῃ, ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι βραχύτατος, καὶ ὀλίγος, ἡ νίκη ἔνδοξος, τὸ βραβεῖον πλουσιοπάροχον, καὶ ὁ στέφανος ἀμαράντινος. Καὶ ἐὰν αἰσθάνεσαι εἰς τὴν πάλην ταύτην, θλῖψιν καὶ βάσανον, μελέτα τὸ σωτήριον Πάθος τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὅτι ἡ τούτου ἐνθύμησις σὲ κάμνει νὰ μισᾷς τῆς σαρκὸς τὰ θελήματα, καὶ νὰ καταφρονᾷς μὲ ὅλην σου τὴν καρδίαν καὶ ὄρεξιν τὰς κοσμικὰς ἡδονάς· ὅτι μόνον αὐτὸ τὸ ὑπόδειγμα τῆς τῷ Δεσπότου Χριστῷ πολιτείας εἶναι ἀρκετὸν νὰ καταισχύνῃ ἐκείνους, ὁποῦ ὀνομάζονται Χριστιανοί. Διατὶ περισσότερην γνῶσιν καὶ σοφίαν εὑρίσκει εἰς τοῦτο ἕνας ἰδιώτης ἀγράμματος, νὰ νικήσῃ τὴν ματαιότητα τῷ αἰῶνος τούτου, καὶ νὰ καταβάλῃ τοὺς δούλους του, παρὰ ἕναν σοφὸν διδάσκαλον. Διὰ τοῦτο εἵμεσθεν χρεῶσται νὰ μιμηθοῦμεν τὴν ζωὴν καὶ τὸ Πάθος τοῦ Χριστοῦ μας, ἐπειδὴ εἶναι ματαιότης καὶ ἀγνωσία μας, νὰ στοχαζώμεσθεν χωρὶς αἶνον καὶ δόξαν Θεοῦ ἄλλα διάφορα τοῦ Κόσμου ψυχοβλαβῆ καὶ ἄ-

χαιρα πράγματα. Μεγάλη μας αἰσχύνη εἶναι, νὰ ἔχωμεν ἡμεῖς ἡδοναῖς καὶ ἀνάπαυσαις, βλέποντες τὸν Δεσπότην καὶ Βασιλέα μας εἰς θλῖψιν καὶ βάσανον ἄπειρον· καθὼς εἶναι ἄπρεπον εἰς ἕναν στρατιώτην, νὰ θεωρῇ τὸν Δεσπότην αὐτὸ νὰ λαμβάνῃ θάνατον εἰς τὸν πόλεμον, καὶ νὰ μὴ ὁράμῃ νὰ χύσῃ τὸ αἷμά του, καὶ νὰ χάσῃ τὴν ζωὴν δι' ἀγάπην του. Ὦ τῆς ἀνοίας καὶ ὀκνηρίας σου Χριστιανέ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς ἀχαριστίας σου! Ἐὰν ποθῇς τιμήν, πῶς δὲν νικᾶσαι, βλέπων τὸν Δεσπότην καὶ Βασιλέα σου νὰ θανατώνεται ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, νὰ τοῦ βοηθήσῃς; Σημεῖον, ὅτι δὲν εἶσαι στρατιώτης αὐτοῦ, ἐπειδὴ δὲν μιμᾶσαι τὴν πρᾶξίν του. Ἐὰν καυχᾶσαι ὅτι εἶσαι Χριστιανός, ἔπρεπε μᾶλλον νὰ φοβηθῇς, καὶ νὰ ἐντραπῇς, αἰσθανόμενος ἔσω σου τὴν ἀγάπην τῶν σαρκικῶν ἀπολαύσεων. Ὅλοι λεγόμεσθεν Χριστιανοί, ἀλλὰ ὀλίγοι μιμούμεσθεν τὸν Δεσπότην μας. Εἴμεσθεν ὅμοιοι εἰς τὸ ὄνομα, ἀμὴ εἰς τὰς πράξεις ἀνόμοιοι. Ἡ πενιχρὰ φάτνη, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη ὁ Κύριος, καὶ τὰ πτωχὰ καὶ εὐτελῆ σπάργανα, ἄπερ ἐνδύθη ἡ ἄπειρος καὶ θεία μεγαλειότης, μᾶς ἐρμηνεύουσι νὰ μισοῦμεν τὰς τιμὰς καὶ πλοῦτον τὸν πρόσκαιρον, καὶ ἁπλῶς, ἐὰν ἐρευνήσῃς ὅλην τὴν πολιτείαν αὐτοῦ τὴ Χριστῆ καὶ Θεῆ τῶν ἁπάντων, θέλεις εὕρει, ὅτι μᾶς ἐδίδαξε νὰ καταφρονοῦμεν παντοτε τὸν μάταιον Κόσμον, καὶ εἰς τὴν ζωήν μας, καὶ εἰς τὸν θάνατον. Ὅτι τόσην πτωχείαν εἶχεν εἰς τὸν Σταυρὸν ὁ Βασιλεὺς τῶν Βασιλευόντων, ὁπῆ ἐὰν ἤθελε κατέβῃ εἰς τὴν γῆν, καθὼς τῆ ἔλεγον οἱ Φαρισαῖοι ἐμπαίζοντες, δὲν εἶχε κανένα ῥάσον ξεσχισμένον νὰ σκεπασθῇ, ὅτι οἱ ὑήμιοι ἐμοίρασαν αὐτοῦ τὰ ἱμάτια. Λοιπὸν, ἐὰν ἦσαι Χριστιανός, καὶ πιστεύεις εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ὁποῦ τοσοῦτον ἐπαινᾷ τὴν πτωχείαν, διατὶ γυρεύεις τιμὴν καὶ πλοῦτον εἰς ταύτην τὴν παροικίαν σου; Ὁ Δεσπότης γυμνὸς εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ πτωχότατος, καὶ σὺ καλὰ ἐνδεδυμένος μὲ ἱμάτια πολυτίμητα. Ὁ Δεσπότης πεινασμένος καὶ διψασμένος, καὶ σὺ νὰ ἔχῃς τόσα φαγία εἰς τὴν τράπεζαν. Ὁ Χριστὸς θανατωμένος εἰς τὸν Σταυρὸν, διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ σὺ νὰ εὑρίσκεσαι εἰς αὐτὴν καθ' ἡμέραν ἀμετανόητος; Ἐκεῖνος πολεμᾷ μὲ τὸν Κόσμον, τὴν σάρκα καὶ τὸν Διάβολον, διὰ νὰ τοὺς θανατώσῃ, καὶ σὺ νὰ τοὺς ἔχῃς φίλους, νὰ τοὺς δουλεύῃς, νὰ κάνῃς, ὅλα τους τὰ θελήματα; Οὕτω μιμᾶσαι τὸν Χριστὸν ἀφρονέστατε, καὶ νομίζεις νὰ κληρονομήσῃς Οὐρανῶν Βασιλείαν; νὰ ὑπάγῃς μὲ ἀπολαύσεις σαρκὸς, ὅπου ἀπῆλθον ἄλλοι μὲ τόσας θλίψεις καὶ βάσανα; Πλανᾶσαι, ταλαίπωρε· ὅτι δὲν λογίζεσαι οὕτω τοῦ Χριστῆ μιμητὴς, ἀλλὰ τοῦ πλουσίου ἐκείνου, μὲ τὸν ὁποῖον ἔχεις νὰ ὑπάγῃς εἰς ἕναν τόπον, νὰ βασανίζεσαι. Διὰ τὴν ἡμετέραν ἀγάπην ὁ Μέγας Θεὸς πλουσιώτατος ὤν, ἔγεινεν ἑκουσίως πτωχὸς καὶ καταφρονεμένος, καὶ ἡμεῖς οἱ πτωχοὶ τὴν φύσιν, οἱ ἀνάξιοι καὶ καταφρονεμένοι, νὰ γυρεύωμεν τὸ Κόσμου πλοῦτον καὶ ἀξιότητα; Αἰσχύνθητι γοῦν, Χριστιανὲ καὶ ἐντράπου, βλέπωντας τὸν Δεσπότην καταφρονεμένον καὶ ἐμπαιζόμενον, καὶ τοῦ λόγου σου εἰς πολλὴν τιμὴν καὶ δόξαν ὑφούμενον. Ταπεινώσου νὰ μιμηθῇς τὸν Δεσπότην σου. Μίσησον τὸν Κόσμον καὶ ἡδονὰς τῆς σαρκὸς, καὶ πόθησον ἀτιμίαν καὶ καταφρόνησιν, ἵνα συνδεχασθῇς μὲ τὸν Χριστὸν εἰς τὴν Βασιλείαν του. Ἐὰν ἔλθῃ σοι πόθος πλούτου, ἢ ὄρεξις ἐπιθυμιῶν, στοχάσου τὸν Σωτῆρά σου ὅλον πεπληγωμένον ἀπὸ τὰ ἀνύχια ἕως τὴν ἄχραντον κορυφήν. Καὶ ἐὰν μετὰ προσοχῆς μελετήσῃς τοῦτο τὸ Πάθος, θέλεις μισήσει πᾶσαν σωματικὴν ἀπόλαυσιν. Ἡ ἐνθύμησις τοῦ θανάτου τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ εἶναι μία νόμιμος ἰατρεία διὰ νὰ καταφρονήσῃς τὴν κοσμικὴν ματαιότητα, ταῖς χαραῖς ὅλαις, τοὺς μετεωρισμοὺς εὐτραπελίας, καὶ ἄλλα ὅμοια. Ἐὰν εἶχες μίαν ἄκανθαν εἰς τὴν κεφαλήν σου καθηλωμένην ἀπὸ τὸν στέφανον τοῦ Χριστοῦ, ἄραγε ἐχαίροσαν νὰ γελᾷς, ἢ ἐθλίβουσουν; Θαρρῶ νὰ ἔστεκες τεθλιμμένος καὶ πολλὰ ἥσυχος, καὶ νὰ ἔτρεχαν διηνεκῶς ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς σου τὰ δάκρυα. Ἀμὴ διὰ ποίαν αἰτίαν, ἐπειδὴ εἶναι ὁ Δεσπότης Χριστὸς κεφαλή, καὶ σὺ μέλος

του, μετεωρίζεσαι καὶ γελᾷς, διάγων ζωὴν καὶ πολιτείαν ἀμέριμνον; καὶ βλέπων καθ' ὥραν ἐνώπιόν σου αὐτὸν τὸν Σωτῆρά σε τοιουτοτρόπως πεπληγωμένον καὶ θανατωμένον διὰ λόγου σου, δὲν τὸν συμπονεῖ ἡ καρδία σου, νὰ κλαύσῃς μικρὸν, ἀλλὰ μᾶλλον ποθεῖς χαρᾶς καὶ ἀπόλαυσις; Διατὶ καυχᾶσαι εἰς τὴν λύτρωσιν, ὁποῦ αἱ ἀλύσεις καὶ ἡ ὑπακοὴ τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἐχάρισε; Διατὶ μεγαλαυχεῖς καὶ δοξάζεσαι εἰς τὴν σὴν σωτηρίαν, ἡ ὁποία εἶναι τοῦ Δεσποτικοῦ Πάθους ἐνέργεια; Διατὶ νὰ ἦσαι ἀχάριστος εἰς τὰς δωρεάς, ὁποῦ σὲ ἠξίωσε διὰ τῆς αὐτοῦ ζωοποιοῦ, καὶ σωτηρίου νεκρώσεως; Μίσησον, ἄφρων, τὰ σαρκικά σου θελήματα, καὶ πόθησον τὴν πενίαν, καθὼς δὲν ἀπόκτησεν εἰς τὴν γῆν ὁ Κύριος τίποτας, ἵνα καὶ σὺ καταφρονήσῃς τὰ πρόσκαιρα. Ἡ εὐλαβὴς μελέτη τοῦ Δεσποτικοῦ Πάθους μᾶς κάμνει νὰ ἀπαρνηθοῦμεν πᾶσαν ἀπόλαυσιν. Ὁ Παῦλος γράφει πρὸς Φιλιππησίους, νὰ φρονοῦσι τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ, τουτέστι νὰ φυτεύσωμεν εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν ἐνθύμησιν τούτου τοῦ φρικτοῦ Πάθους, καὶ νὰ τὸ ἱστορήσωμεν τοιουτοτρόπως, ὁποῦ νὰ μὴ ξετυπωθῇ παντελῶς. Διὰ ταῦτο χρεωστεῖς νὰ ἔχῃς μίαν αἰσθητικὴν ἔννοιαν καὶ λύπην εἰς τὴν ψυχὴν περὶ αὐτοῦ τοῦ πάθους, καὶ πάντοτε νὰ συμπονῇς, νὰ θλίβεσαι, καὶ νὰ συσταυροῦσαι αὐτῷ τῷ Σωτῆρί σου, ὅπως καὶ συνδοξασθῇς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως. Εἰδὲ καὶ ἔχεις ἄνεσιν καὶ παραμυθίας σωματικὰς, μὴν ἐλπίζῃς εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν ἀνάπαυσιν, κατὰ τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον, ὅστις λέγει ταῦτα· « Ὁ ἔχων ἀνάπαυσιν ἐν τῷ Κόσμῳ τούτῳ, τὴν αἰώνιον μὴ ἐλπιζέτω εὑρεῖν. Ἡ γὰρ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν οὐκ ἔτι τῶν ἀναπαυομένων ἐνθάδε, ἀλλὰ τῶν ἐν θλίψει πολλῇ καὶ στενοχωρίᾳ διελθόντων τὸν βίον. Κρεῖσσον γὰρ θάνατος ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ, ἢ ζωὴ μετὰ ὀκνηρίας καὶ αἰσχύνης ». Ὁ δὲ Νύσσης Γρηγόριος λέγει οὕτω· « Οἱ ἐν ἀνέσει ζῶντες καὶ τρυφῇ, ὑποκρινόμενοι δὲ τὸν Χριστιανισμὸν, ὅπερ ἐστὶν ἐναντίον τῷ Σταυρῷ, οὗτοι εἰσὶν οἱ ἐχθροὶ τοῦ Σταυροῦ. Ὁ γὰρ Σταυρὸς ψυχῆς ἐστι παρατεταμένη θανάτωσις, μηδὲν ἄνετον ἐπιζητούσης ». Λέγει δὲ ταῦτα καὶ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος· « Οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ κατοικεῖ ἐν τοῖς ἐν ἀναπαύσει διάγουσιν, ἀλλὰ τοῦ Διαβόλου ». Καθώς τις τῶν ἀγαπώντων Θεὸν, εἶπε· « Ὤμοσα, ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκω. Ἐν τούτῳ ἀφορίζονται οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν λοιπῶν, ἵνα αὐτοὶ μὲν ἐν θλίψεσιν, ὁ δὲ Κόσμος ἐν τρυφῇ καὶ ἀναπαύσει λαμπρύνεται. Οὐκ ηὐδόκησε γὰρ ὁ Θεὸς ἵνα ἀναπαυθῶσιν οἱ ἀγαπητοὶ αὐτοῦ, ἕως οὗ εἰσὶν ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ μᾶλλον ἠθέλησεν, εἶναι αὐτοὺς ἐν θλίψει καὶ μόχθοις, ἐν πτωχείᾳ, ἐν ἐνδείᾳ, ἐν χρείᾳ καὶ ἀῤῥωστίᾳ, ἐξουδενώσει, κολαφισμοῖς, καὶ τὰ ἑξῆς ». Ἐγίνωσκε γὰρ ὁ Κύριος, ὅτι ἐκ ἕστι δυνατὸν, ἐν ἀναπαύσει τοῦ σώματος ὄντας, ἐμμεῖναι ἐν τῇ ἀγάπῃ αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἐκώλυσεν ἡμᾶς ἐξ αὐτῆς τῆς ἡδονῆς τε καὶ ἀναπαύσεως. Στοχάζεται καὶ ὁ φιλόκοσμος πολλάκις τὸ σωτήριον Πάθος, ἀμὴ διατὶ δὲν τὸ γροικᾷ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, οὔτε τὸν πόνον αἰσθάνεται νὰ κλαύσῃ θερμῶς, διὰ τοῦτο ἀκολουθᾷ εἰς τὰ σαρκικά του θελήματα. Δύω αἰτίαις εἶναι, ὁποῦ κάμνουσι, καὶ δὲν ἀκούεται ἕνα τίποτες, ἤγουν, ὅταν ἦναι ἀπὸ λόγου του τὸ πρᾶγμα τόσον μικρὸν, ὁποῦ δὲν δύνεται νὰ τὸ γροικήσῃ τινάς· ὡσὰν νὰ εἰποῦμεν ἐν παραδείγματι, νὰ πέσῃ ἕνα φύλλον τοῦ δένδρου εἰς τὴν γῆν, δὲν ἀκέεται· ἀμὴ ἐὰν ξεριζωθῇ ὅλον τὸ δένδρον, νὰ συντριφθῇ, τὸ γροικοῦσιν ὅλοι, οὐ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα. Ἢ πάλιν, ὅταν ἡ αἴσθησις ἐστὶ νενεκρωμένη, ἢ εἰς τὸν ὕπνον βεβυθισμένη, ὁποῦ ἂν ἦναι καὶ μέγα πρᾶγμα δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸ γροικήσῃ, παρὰ νὰ τὴν ζωώσῃ τινὰς, νὰ τὴν κάμῃ νὰ τὸ ἀκούσῃ. Ἐὰν ἴδῃ ἄνθρωπε, δὲν αἰσθάνεσαι τοῦ Χριστοῦ τὸ Πάθος, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μεγαλήτερον καὶ ἀκριβώτερον ἔργον ὁπῦ ἔκαμεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Κόσμον, καὶ ἔδειξεν εἰς αὐτὸ ὅλην του τὴν σοφίαν καὶ ἀγαθότητα, φανερὸν εἶναι, πῶς εἶσαι τῶν λίθων ἀναισθητότερος, οἵτινες τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐσχίσθησαν. Ἂς εἶναι γοῦν πάντοτε ἡ μνήμη καὶ

μελέτη τούτου τοῦ σωτηρίου Πάθους εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ ἀντιμάχου, καὶ πολέμα τὴν σάρκα σου, ἐπειδὴ ὁ καιρὸς ἔτος εἶναι τῆς καθημερινῆς πάλης σαρκὸς καὶ πνεύματος. Καὶ μὴν ὀκνεύσῃς, οὔτε ἀκηδιάσῃς ποσῶς, ὅτι ὁ κόπος σου εἶναι ὀλίγος πολλὰ καὶ μικρότατος, ἀμὴ ἡ πληρωμὴ καὶ τὸ βραβεῖον ὁποῦ λαμβάνεις ἀνείκαστον, καὶ ἀναρίθμητος ὁ μισθὸς, ὃν ἀποδώσει σοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως ὁ πλουσιόδωρος Βασιλεὺς τῶν ἁπάντων Χριστὸς ὁ Θεός. Ὦ πρέπει πᾶσα δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Ὅτι πρέπει νὰ καταφρονοῦμεν τὸν πρόσκαιρον πλοῦτον, καὶ νὰ θησαυρίζωμεν εἰς τὸν Οὐρανὸν διὰ τῶν πενήτων.

Ὅς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής, εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, ἐν Κεφ. ιδ'. Ἤγουν, ὅστις δὲν ἀφήσῃ ὅσα πράγματα καὶ ἂν ἔχῃ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἦναι μαθητής μου. Τοῦτο δὲν δύνονται νὰ ἀκούσουν οἱ φιλάργυροι πλούσιοι διατὶ ἔφραξαν τὰ ὦτά τους μὲ μέταλλον, ὁποῦ κτυπᾷ εἰς αὐτὰ περισσότερον, παρὰ τὰ Δεσποτικὰ λόγια, καὶ ἀπὸ τὸν ἦχον τοῦτον δὲν ἀκούεται ὁ Δεσπότης Χριστὸς, καθὼς καὶ ὁ μυλωνᾶς δὲν ἀκούει τὰ λόγια, ὁποῦ τοῦ λέγουσιν, ἀπὸ τὴν ταραχὴν τῶν ὑδάτων, καὶ ταῦ μύλου τὸν ἦχον· διὰ τοῦτο κάμνει χρεία νὰ σταματήσῃς τὸ νερὸν, νὰ τ' ἀκούσῃς. Σήκωσε λέγω τὴν προσπάθειαν τοῦ προσκαίρου πλούτου, σταμάτησον τὴν φιλαργυρίαν σου, καὶ στενοχώρισον τὰς κοσμικάς σου ἐπιθυμίας, ἐὰν θέλῃς νὰ ἀκούσῃς τὸν Κύριον, ὁποῦ σὲ κράζει. Εὔγαλε παντελῶς τὴν ἀγάπην σὰ ἀπὸ τὸν μάταιον πλοῦτον τοῦ Κόσμου, ὅστις καθάπερ ὕδατα τρέχοντα κατὰ διαδοχὴν, ἐγκρεμνίζεται ἀπὸ πατέρας εἰς τέκνα μὲ πολλὴν ταχύτητα, ἐὰν ποθῇς νὰ ἐνωτισθῇς τοῦ Χριστοῦ τὰ σωτήρια λόγια, ἅτινα εἶπε πρὸς ἐκεῖνον τὸν πλούσιον, ὁποῦ γράφει ὁ Λουκᾶς εἰς τὸ κή. Κεφ. Πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔχεις θησαυρὸν ἐν Οὐρανῷ. Ἀλλ' αὐτὸς ὡς φιλάργυρος δὲν ὑπήκουσε τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ ἔστρεψε περίλυπος, προτιμήσας τὸν πλῆτον ὑπὲρ τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Κύριος, πῶς εἶναι πολλὰ δύσκολον νὰ σωθῇ ὁ πλούσιος· καὶ τοῦτο εἶπεν, ὄχι πῶς νὰ μὴν ἠμπορῇ ἐκ φύσεως νὰ σωθῇ, εἴδαμεν γὰρ πλουσίους πολλοὺς καὶ Βασιλεῖς καὶ ἡγίασαν, ὡς ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰὼβ, ὁ Δαυΐδ, ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, ὁ Θεοδόσιος, καὶ ἄλλοι πολλοί· ὅτι ὁ πλοῦτος δὲν εἶναι κακὸς ὅταν τὸν χρᾶσαι καλῶς· ἀλλὰ τὸ εἶπε διὰ δυσκολότητα, ὁποῦ εὑρίσκεται εἰς τὸν πλοῦτον. Ὅσον γὰρ αὐξάνουν τὰ χρήματα, τοσοῦτον καὶ ὁ πόθος τοῦ ἄφρονος φιλαργύρου γίνεται ἀχόρταγος, καὶ εἶναι δύσκολον νὰ τὰ μισήσῃ. Ὦ τῆς ἀγνωσίας σου, φιλάργυρε, πῶς αἰχμαλωτίζει ὁ Δαίμονας τὴν καρδίαν σου εἰς τὴν ἀγάπην τῶν φθειρομένων πραγμάτων, καὶ τὰ ὀρέγεσαι περισσότερον παρὰ τὰ Οὐράνια ἀγαθὰ, ὁποῦ κληρονομοῦσιν ὅσοι καταφρονήσουν τὸ πρόσκαιρα, ὡς εὐτελῆ καὶ ἀνάξια, τὰ ὁποῖα ἐσὺ ὀρέγεσαι διατὶ δὲν γνωρίζεις τὴν τούτων εὐτέλειαν. Ἐρεύνησον, παρακαλῶ σε, αὐτὸν τὸν πλοῦτον ὁποῦ ποθεῖς, λίθους τιμίους, μαργαρίτας, χρυσίον, ἀργύριον, τζόχαις, μεταξωτὰ χρυσοΰφαντα, ἀπὸ ποῖα ταπεινὰ καὶ ἀνάξια πράγματα γεννοῦνται, νὰ τὰ συγχαθῇς. Τί ἄλλο εἶναι ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος, εἰμὴ μόνον λάσπη καὶ ὕλη τῆς γῆς; Τί εἶναι ὁ σάφπειρος, ἀδάμας, ἄνθραξ, ὑάκινθος, σμάραγδος, καὶ ἄλλα τοιαῦτα λιθάρια, εἰμὴ μόνον ἄφρὸς αὐτῆς τῆς γῆς; Τί εἶναι τὰ βελοῦδα, οἱ καμοχάδες, καὶ ἄλλα μεταξωτὰ ἱμάτια, πάρεξ μόνον κόπρα σκω-

λήκων; Τί εἶναι ἡ τζόχαις ἡ πολυτίμηταις, πάρεξ μαλλὶ τῶν προβάτων; Τί εἶναι ἡ γούναις, ὁποῦ τιμοῦσι τοσοῦτον οἱ Ἄρχοντες, εἰμὴ μόνον δέρματα τῶν ἀλόγων ζώων; Τί ἄλλο εἶναι τὰ ζωγραφισὰ καὶ χρυσωμένα Παλάτια, οἱ ὑψηλότατοι πύργοι, τὰ εὐρύχωρα καὶ περίφημα κτήρια, ἡ μεγάλαις Χώραις, τὰ ἐξακουστὰ καὶ περιβόητα Κάστρη, παρὰ μόνον πέτραις καὶ χῶμα ἀψήφισον; Καὶ ἁπλῶς, ὅσα καὶ ἂν ἔχῃ οὗτος ὁ Κόσμος εἶναι γῆ καταπατημένη καὶ ἄχρηστος. Ἐξέτασον ἓν ποταπὰ ἀνάξια πράγματα ποθεῖς, νὰ καταλάβῃς τὴν ἀγνωσίαν σου, ἐνθυμούμενος τὸ ῥητὸν τοῦ Ἡσαΐου· « Πᾶσα σὰρξ χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου, ὡς ἄνθος χόρτου ». Ἐ'ὰν οὖν ὁ ἄνθρωπος, ὁπῦ εἶναι τὸ ἀξιώτερον πρᾶγμα τοῦ Κόσμου, καὶ ὅλη του ἡ δόξα εἶναι ὡσὰν ἕνα χορτάρι ταπεινὸν, εἰς τὶ νὰ παρομοιάσωμεν τὰ ἐπίλοιπα πράγματα, ὁποῦ εἶναι ἀναξιώτερα τούτου καὶ ταπεινότερα; Αἰσχύνθητι γοῦν φιλόκοσμε, καὶ ἐντράπῃ, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς σὲ ἔπλασε διὰ νὰ ποθῇς αὐτὸν, νὰ τὸν ἀπολαύσῃς, καὶ σὺ ἐταπεινώθης τοσοῦτον, ἀνόητε, καὶ ὀρέγεσαι ταπεινὰ καὶ ἀνάξια κτίσματα; Γνώρισον, ἄνθρωπε, τὸ ἐκλεκτὸν εἶναι, καὶ τὴν εὐγένειαν, ὁποῦ σοῦ ἔδωκεν ὁ πλάσας σε κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ ὁμοίωσιν, καὶ πόθησον τὰ ἐκλεκτὰ καὶ εὐγενικὰ πράγματα, ἤγουν τὰ πνευματικὰ καὶ Οὐράνια, καὶ μίσησον αὐτὰ τὰ εὐόλισθα καὶ ἀνάξια, ἄργυρον, χρυσὸν, καὶ λιθάρια. Ἐπειδὴ μήτε ὁ Σολομὼν (καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος) μὲ ὅλην τὴν δόξαν του καὶ χρυσοΰφαντα φορέματα καὶ μαργαρίτας, ὁποῦ εἶχεν ἐπάνω του, δὲν ἦτον τόσον εὔμορφα στολισμένος, ὥσπερ τὸ κρίνον τοῦ ἀγροῦ. Καὶ τίς φιλόχρυσος νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ χόρτος εἶναι πλησιώτερος τοῦ χρυσίου καὶ ὡραιότερος; Ἄκουσον, ἄνθρωπε, καὶ μὴ σᾶ φανῇ παράξενον. Εἰς ὁπᾶ ἀγαπᾷ ἕνα πρᾶγμα, ἂν ἦναι καὶ ἄσχημον, τᾶ φαίνεται εὔμορφον ἀπὸ τὴν ἀγάπην ὁπᾶ τᾶ ἔχει. Οὕτω καὶ ἡμεῖς, διατὶ ἀγαπᾶμεν ὡς φιλάργυροι τὰ σηρασένια καὶ χρυσοΰφαντα, μᾶς φαίνονται αὐτὰ ὡραιότερα ἀπὸ τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ. Ἀμὴ ἐὰν στοχασθοῦμεν καλὰ μὲ τὸ ὄμμα τῆς ἀληθείας, θέλομεν γνωρίσει, εἰς μὲν τὰ χρυσωμένα ἱμάτια, τὰς ἀνθρωπίνας χεῖρας, ὁποῦ τὰ ὕφαναν, εἰς δὲ τὰ κρίνα τᾶ ἀγροῦ, τὴν παντοδύναμον χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ ὡραίως καὶ πανσόφως τὰ ἐζωγράφισε, καὶ τότε μᾶς ἤθελαν ἀρέσῃ κατὰ ἀλήθειαν αὐτὰ τὰ εὐλογημένα κρίνα περισσότερον ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα ἱμάτια. Μὴν ὀρέγεσαι γοῦν τὰ πρόσκαιρα πλούτη καὶ μάταια· τὸ ἀργύριον καὶ χρυσίον δὲν εἶναι τῶν ἀνθρώπων στολίσματα, ἀλλὰ φορτία τῶν κτηνῶν· καὶ κανένα ζῶον δὲν βαστᾷ περισσότερον φορτίον ἀφ' ὅσον δύνεται, ὁ δὲ φιλάργυρος σηκώνει εἰς τὸν ὦμόν του ὅσα φορτία τοῦ βάλλουσιν. Ἐλαφρώσε ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ πλούτου, τρισάθλιε. Ὁ πτωχὸς σὲ παρακαλεῖ νὰ σηκώσῃ μέρος ἀπὸ τὸ φορτίον σε, νὰ περιπατῆς ἐλαφρότερα, καὶ σὺ δὲν θέλεις; Κάλλιον παλεύει ἕνας γυμνὸς παρὰ τὸν ἐνδεδυμένον καὶ φορτωμένον. Μὲ τὸν Δαίμονα ἔχεις νὰ παλαίσῃς, ὁπᾶ εἶναι γυμνός· καὶ ἐὰν ἦσαι ἐσὺ ἐνδυμένος καὶ πεφορτισμένος, σὲ ῥίπτει ἐν εὐκολίᾳ. Ὁ Κύριος πολεμᾷ γυμνὸς εἰς τὸν Σταυρὸν διὰ λόγου σου, καὶ ἐὰν θέλῃς νὰ τοῦ ἀκολουθήσῃς, γύμνωσε τὴν καρδίαν σου ἀπὸ κάθε πρόσκαιρον ἀγαθὸν, ἵνα λάβῃς ἑκατονταπλασίονα εἰς τὴν Οὐράνιον Βασιλείαν. Μίσησον ὅλα τὰ κτίσματα, ἵνα ἀπολαύσῃς τὸν Κτίστην. Ὅς τις ἔχει πράγματα πολλὰ, ἔχει ἐλευθερίαν ὀλιγώτερην νὰ ὑψώνῃ τὴν καρδίαν πρὸς Κύριον. Καθὼς ἡμεῖς ἔχομεν συνήθειαν, καὶ κόπτομεν τὰς πτέρυγας τῶν πετεινῶν, ἵνα μὴ πετῶσι, καὶ τὰ χάσωμεν, ἔτω καὶ ὁ Θεὸς μᾶς ὑστεροῖ τᾶ πλούτου πολλάκις, διὰ νὰ μὴν ὑπερηφανευθῶμεν, καὶ ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἐὰν εἶχες ὅλον τὸ χρυσίον τῆς Ἀραβίας, γυμνὸς ἐξῆλθες ἐκ κοιλίας μητρὸς, γυμνὸς καὶ εἰς τὴν γῆν ἀπελεύσῃ. Ὁ τροχὸς τοῦ μήλου γυρίζει ὁλημερὶς, χωρὶς νὰ ξαματήσῃ ποσῶς, ὅμως δὲν ἀλλάσσει ποτὲ τὸν τόπον του, ἀλλὰ ὅπου ἦτον τὸ πρωΐ, ἐκεῖ καὶ τὸ βράδυ. Οὕτω καὶ σὺ ἄνθρωπε γύριζε τὸν Κόσμον ὅλον, κοπίαζε, καὶ βασανίζου νὰ ἀποκτήσῃς τιμὴν καὶ πλοῦτον, εἰς τὸ ὕστερον ἀπελθὼν ὁ Θάνατος, σὲ εὑρίσκει εἰς τὴν αὐτὴν κατά-

βασιν ὁποῦ εἶχες ὅταν ἐγεννήθης εἰς τὸν Κόσμον. Ἐνδύσου, καὶ φόρει ὅσα χρυσᾶ φορέματα θέλεις, ὅτι τότε εἰσεβαίνεις εἰς τὸν τάφον ὁλόγυμνος. Ἄνοιξον οὖν τοὺς ὀφθαλμούς ἀπὸ τώρα, στοχάσου τὸν βυθὸν τῆς ἀπάτης, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεσαι, τιμῶντας τοσοῦτον αὐτὸν τὸν πλοῦτον τὸν ἄτιμον καὶ ἀνάξιον. Διατὶ ὁ ἀληθὴς πλοῦτος αὐξάνει περισσότερον, ὀλιγένοντας ἡ φιλαργυρία, παρὰ ὅταν αὐξάνῃ ὁ θησαυρὸς, ὁ ὁποῖος πολλάκις εἶναι ζημία ἐκείνων ὁπῦ τὸν ἔχουσι. Δι' αὐτὸ ὑστερεῖ τοὺς ἐκλεκτοὺς ὁ Θεὸς, πανάγαθος ὢν, ἵνα μὴ μεθύσωσι μὲ τὸν πλοῦτον εἰς ταῖς ἀφροσύναις τους, καὶ τυφλωθῶσιν εἰς τὴν ματαιότητα τῶν τιμῶν τοιουτοτρόπως, ὁποῦ νὰ ζημιωθῶν τὰς ἀτιμήτους τιμὰς καὶ πλοῦτον Οὐράνιον. Καὶ στοχάσου τὴν σοφίαν τοῦ Κτίσαντος· τὰ ἀναγκαῖα καὶ χρειαζόμενα πράγματα ἔβαλεν ἄνωθεν τῆς γῆς εἰς τὸ φανερὸν, νὰ τὰ εὑρίσκῃς μετ' εὐκολίας, ἤγουν σῖτον, ἔλαιον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, χωρὶς τῶν ὁποίων δὲν ἐμπορεῖς νὰ ζήσῃς· ἀμὴ τὰ περισσὰ, ὁπῦ δὲν σοῦ δίδουν τινὰ ὠφέλειαν, ἀπέκρυψεν ὑποκάτω τῆς γῆς, τετέοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, διὰ νὰ μὴ τὰ ἀγαπᾷς οὔτε νὰ τὰ ξετρέχῃς, ὅτι εἶναι πολλὴ σου ζημία καὶ ματαιότης, κατὰ τὸν Προφήτην τὸν λέγοντα· Υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα, καὶ ζητεῖτε ψεῦδος; Ἤγουν, ἐσὺ ὁπῦ εἶσαι υἱὸς ἀνθρώπου, λογικοῦ, μὴ διάγῃς τοσοῦτον ἀναίσθητα, νὰ ποθῇς ἀγαθὰ ἐπίγεια, ὁποῦ ὁ Κύριος σὲ ἔπλασε, διὰ νὰ ἀπολαύσῃς τὰ Ἐπουράνια. Δὲν εἶναι παράξενον, νὰ ξετρέχουν πλοῦτον οἱ ἄπιστοι, ὁποῦ νομίζουσι νὰ μὴν εἶναι ἄλλη ζωὴ μετὰ θάνατον, οὔτε ἔχουσιν εἰς οὐρανοὺς καμμίαν ὑπόστασιν. Ἀμὴ ἐσὺ, Χριστιανὲ, ὁπῦ ἔχεις εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ θησαυρὸν ἀνεξάντλητον, διατί νὰ ποθῇς αὐτὰ τὰ ἐπίγεια; Ἂς τὰ ζητοῦσιν ὅσοι πτωχεύουσι μετὰ θάνατον, ἐκεῖνοι, ὁποῦ δὲν ἔχουσιν ἄρτον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἂς ὑπάγουν νὰ παρουσιν σῖτον ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον. Ἀμὴ ἐσὺ, ὁποῦ σοῦ ἡτοιμάσθη ἡ φρικτὴ καὶ θαυμάσιος τράπεζα εἰς τὴν ὑράνιον Βασιλείαν, νὰ εὐφραίνεσαι αἰωνίως ἀπὸ τὸ ποταμὸν τῆς γλυκύτητος καὶ πηγὴν τὴν ἀένναον, διὰ ποίαν αἰτίαν νὰ χορτάσῃς ἐδῶ σκόρδα καὶ κρομμύδια, ὥσπερ τοὺς ἀχαρίστους Ἑβραίους, νὰ χάσῃς ἐκεῖνα νὰ οὐράνια ἀγαθὰ, ἅπερ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; Καθὼς ἐκεῖνον, ὁποῦ ἔχουσι καλεσμένον εἰς Βασιλικὸν καὶ πλουσιώτατον φίλευμα, καὶ αὐτὸς γεμίζει τὴν κοιλίαν του βελάνια, κεράτια, καὶ ἕτερα καταφρονεμένα φαγητὰ, καὶ χάνει τὴν ὄρεξιν, καὶ δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ φάγῃ τῆς εὐγενικῆς τραπέζης τὰ ὡραῖα ἐδέσματα, τοιουτοτρόπως συμβαίνει καὶ πολλῶν ὁποῦ εἶναι προσκαλεσμένοι εἰς τὴν Θαυμάσιον καὶ πλουσιοπάροχον τράπεζαν τὴν οὐράνιον, καὶ αὐτοὶ χορταίνουσιν ὥσπερ τοὺς χοίρους πίτυρα καὶ κεράτια, διὰ τοῦτο δὲν τὰς νοσιμίζουν τὰ ἐκλεκτὰ ἀγαθὰ τὰ οὐράνια, καὶ τοὺς φαίνεται ἡ ἁμαρτία γλυκυτέρα τῆς ἀρετῆς. Ἀλλ' ωαὶ τους, ὅτι ἡ ψευδομένη αὐτὴ καὶ προσωρινὴ γλυκύτης θέλει μετατραπῇ εἰς πικρὰν χολὴν, καὶ ἀτελεύτητον κόλασιν. Ἐὰν ἐκυρίευες ὅλον τὸν κόσμον, ὦ ἄνθρωπε, δὲν θέλεις δυνηθῇ νὰ ἐξαλείψῃς μὲ τὸν πλοῦτόν σου ὅλον, τὴν ὥραν τῆς Κρίσεως, ἕνα παραμικρὸν ἁμάρτημα, κατὰ τὴν Παροιμοίαν. Οὐκ ὠφελήσουσι θησαυροὶ ἀνόμου, δικαιοσύνη δὲ ῥύεται ἐκ θανάτου. Ὅτι οἱ πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν, οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον, οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ. Πολλὴ διαφορὰ εἶναι ἀπὸ τὸν πνευματικὸν πλοῦτον ἕως ἐτοῦτον τὸν πρόσκαιρον, ὅτι αὐτὸς μᾶς προξενεῖ τὸν Παράδεισον, καὶ οὗτος τὴν κόλασιν. Αὐξάνει ὁ πνευματικὸς, ὅταν μεταδίδεται τοῖς ἄλλοις κοινωνικῶς, ὁ δὲ πρόσκαιρος ὀλιγένει διδόμενος, καὶ φυλαττόμενος οὐδὲν ὠφελᾷ, ἀλλὰ ἀπατᾷ, καὶ πλανᾷ μας, ὅτι δὲν βαστᾷ πολὺν καιρὸν, οὔτε τὰς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς μας χορταίνει. Ἀμὴ ὁ πλοῦτος, ὁποῦ μᾶς ἐμπιπλᾷ πάσης ἀρετῆς, εἶναι ἀληθὴς καὶ ὠφέλιμος. Ἱκέτευσον ἓν τὸν Κύριον νὰ καθαρίσῃ τὸν νοῦν σου, νὰ γνωρίσῃς σαφέστατα τὴν ἀναξιότητα τῶν ἀγαθῶν, ὁποῦ ὠρέγεσαι, νὰ τὰ μισήσῃς τελείως, καὶ νὰ ποθήσῃς τὰ Ἐπουράνια, καθὼς αὐτὸς εἰ-

πεν εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον· Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἤγουν, μὴ θησαυρίζετε εἰς τὴν γῆν θησαυροὺς, ὅπου ἡ σκουρὰ καὶ σάθρακας χαλᾷσι, φθείρει ἡ βότρυδα, καὶ οἱ κλέπται τοὺς πέρνουσι· ἀλλὰ θησαυρίζετε εἰς τὸν οὐρανὸν, ὁποῦ δὲν φθείρονται, οὔτε οἱ κλέπται ἠμποροῦν νὰ τοὺς πάρουσιν; Ἀφρονέστατος καὶ ἀνόητος εἶναι ὅς τις ἔχει νὰ περάσῃ ἀπὸ ἕνα δάσος, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσὶ λῃσταὶ καὶ φονεῖς κεκρυμμένοι, ὁποῦ ἐγδύνουσι τοὺς ὁδοιπόρους καὶ θανατώνουσι, καὶ αὐτὸς φορτωθῇ χρυσίον πολὺ καὶ ἀργύριον, δυνάμενος νὰ τὰ στείλῃ μὲ ἄλλον τρόπον εὔκολον καὶ ἀκίνδυνον εἰς τὸν οἶκόν του. Ὁ Θάνατος εἶναι ἕνα πέραμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἔχουν νὰ ἐγδυθοῦσιν οἱ πλούσιοι ἀπὸ ὅλα τους τὰ ὑπάρχοντα, διὰ τοῦτο εἶναι μωροὶ καὶ ἀσύνετοι νὰ θησαυρίζωσιν ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ μὴ στείλουσι τὰ χρήματά τους μὲ τοὺς πτωχοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν, ὁποῦ εἶναι καὶ ἀφρονέστατοι ὅσοι ξενοχωροῦνται, καὶ ἀκριβεύονται μὲ πολλὴν τους ταλαιπωρίαν, διὰ νὰ ἀφήσουν ἐδῶ θησαυρὸν, τὸν ὁποῖον μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν καταδαπανοῦσι ἀσώτως ἄλλοι, καὶ ματαίως διασκορπίζουσιν. Ὅλα τὰ κτίσματα ἐποίησεν ὁ Κύριος νὰ μᾶς ὑπηρετοῦσι, καὶ νὰ βοηθοῦν εἰς ταῖς χρείαις μας. Ἡ γῆ μᾶς δίδει τὰ δένδρη καὶ χορτάρια, τὸ ὕδωρ τὰ ὀψάρια, ὁ ἀὴρ τὰ πετεινὰ, ὁ οὐρανὸς τὰς αὐγὰς τῶν φωστήρων, καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως. Μόνον ἐσὺ, ἀχάριστε ἄνθρωπε, δὲν βοηθᾷς τοῦ ἀδελφοῦ σου εἰς τὴν χρείαν του, ἀλλὰ θησαυρίζεις καὶ μεγαλύνεσαι μὲ τὰς δωρεὰς Θεῷ τῷ παντελεήμονος. Ἐὰν ποθῇς θησαυρὸν, ταλαίπωρε, δὲν σὲ ἐμποδίζει ὁ Κύριος, ἀλλὰ μᾶλλον σοῦ ἑρμηνεύει τὸν τόπον, ποῦ νὰ θησαυρίζῃς, νὰ μὴ σᾶ τὸν κλέψωσι, καὶ χάσῃς τὸν κόπον σου· ἤγουν, νὰ δώσῃς τὸ πρᾶγμά σου τοῖς πτωχοῖς, καὶ ὅσον τᾷς δώσῃς, νὰ σοῦ τὸ ἀνταποδώσῃ αὐτὸς εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἑκατονταπλάσιον. Θαυμάσιος τρόπος κατὰ ἀλήθειαν θησαυρίσματος, νὰ μετατρέπωνται τὰ εὐτελῆ καὶ οὐδαμινὰ πράγματα διδόμενα τοῖς πτωχοῖς, νὰ γίνωνται λιθάρια ἀτίμητα. Καὶ αὐτὸ ὁποῦ μυθολογοῦσιν οἱ Ποιηταὶ διὰ τὸν βασιλέα Μίδαν, ὅτι πῶς εἴτι ἔβανεν εἰς τὰς χεῖράς τε ἐγίνετο χρυσίον, ἠμπορῶμεν ἡμεῖς νὰ λέγωμεν ἀψευδέστατα διὰ τὰς χεῖρας τῶν πενήτων, ἐπειδὴ ἡ ἐλεημοσύνη ὁποῦ λαμβάνουσι, γίνεται χρυσίον οὐράνιον, μὲ τὸ ὁποῖον πλουτίζουν τοὺς ἐλεήμονας εὐεργέτας αὐτῶν. Μὴ βάλῃς εἰς τὸν νοῦν σου νὰ ἦναι χαμένον ὅσον δώσῃς πτωχοῖς, μάλιστα πλέον ὠφελᾷς τοῦ λόγου σου παρ' αὐτοὺς, βάνωντας τὸν θησαυρόν σε εἰς τόπον καλὸν καὶ ἀκίνδυνον. Ὁ Σολομὼν λέγει, ὅτι ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανείζει Θεῷ. Ἐπεὶ ἂν ὁ Κύριος λαμβάνει εἰς δάνειον ὅσον δώσῃς πτωχοῖς, ἀνάγκη εἶναι νὰ σοῦ τὸ πληρώσῃ μετὰ καιρόν. Καὶ μὴ βαρυκαρδῇς ἐὰν ἀργύσῃ, ἀλλὰ χαίρου μάλιστα, ὅτι ὅσον βραδύνει νὰ σὲ πληρώσῃ, τόσον διάφορον περισσότερον θέλεις ἔχει· ὅτι ἕνας, ὁποῦ δίδει μὲ τόκον τὰ χρήματα, παρακαλεῖ νὰ ἀργήσῃ ὁ χρεοφειλέτης νὰ τὸν πληρώσῃ, διὰ νὰ πληθύνῃ ἡ ὠφέλεια περισσότερον. Εἰπέ μοι πλούσιε, ἐὰν ἤρχετο μίαν νύκτα εἷς βασιλεὺς εἰς τὸν οἶκόν σου ταπεινὰ ἐνδυμένος, νὰ σᾶ ζητήσῃ νὰ τὸν φιλεύσῃς, τάσσωντας νὰ σᾶ κάμῃ πολλὴν ἀμοιβὴν εἰς τὸ παλάτιον αὐτοῦ, δὲν ἐχαίρεσουν πῶς ἐκαταδέχθη ὁ Βασιλεὺς νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ νὰ τὸν ὑπηρετήσῃς ἐπιμελῶς καθὼς ἔπρεπε, νὰ τᾶ δώσῃς νὰ φάγῃ ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα βρώματα ὁποῦ σοῦ εὑρίσκοντο; Ἄκουσον, ταλαίπωρε τί λέγει ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων· Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε· τουτέστιν, ὅσον καλὸν ἐκάμετε τοῦ εὐτελεστάτου πτωχοῦ, καὶ εἴτι ἐλεημοσύνην τᾷ ἐδώκετε, ἐμένα τὸ ἐκάμετε. Ὅταν οὖν ἔρχεται ἕνας πτωχὸς εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ ζητᾷ ἀγάπην καὶ ἔλεος, ἐὰν ἦσαι Χριστιανὸς, καὶ πίστεύῃς εἰς τὸ πάνσεπτον Εὐαγγέλιον, γίνωσκε, ὅτι εἰς τὸν πτωχὸν ἐκεῖνον εἶναι ὁ ἀόρατος Βασιλεὺς Χριστὸς, καὶ ζητᾷ σου ὄχι ἕνα δεῖπνον πλουσιοπάροχον καὶ Βασιλέως ἁρμόδιον, ἀλλ' ὀλίγον τίποτας ἀπὸ τὰ πολλὰ, ὁποῦ σᾶ περισσεύουσι, καὶ διὰ πληρωμὴν τάσσει νὰ σὲ ἀνταμείψῃ εἰς τὴν οὐράνιον

αὐτοῦ Βασιλείαν, ὅταν εἰπῇ πρὸς σὲ καὶ πάντας τὰς ἐλεήμονας· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, καὶ τὰ ἑξῆς. Τόση εἶναι τῆς εὐποιΐας ἡ δύναμις, ὁποῦ χωρὶς αὐτῆς, κἂν ὅλας τὰς ἀρετὰς ν' ἀποκτήσῃς, οὐδὲν ὠφελᾶσαι· ὅτι, ἐὰν ἦσαι σώφρων, ἐγκρατὴς, ταπεινὸς, καὶ ἀπὸ ἄλλας ἀρετὰς στολισμένος, ἔπειτα νὰ ἦσαι ἀνελεήμων καὶ ἄσπλαγχνος, δὲν εὑρίσκεις παρὰ Θεῷ ἔλεος. Ἐὰν δὲν πιστεύῃς ταῦτα, διατὶ κλείεις τὴν θύραν, ὅταν ὁ Χριστὸς ἔρχεται, νὰ τὸν ἐλεήσῃς; Ἐὰν εἶχες πίστιν, ὑποδέχουσουν τοὺς πιστοὺς ἀσμένως καὶ ἱλαρῶς, νὰ στένῃς τράπεζαν, νὰ τὰς ὑπηρετᾷς μὲ εὐλάβειαν, στοχαζόμενος εἰς αὐτοὺς τὸν Κύριον, καθὼς τὸν ἔβλεπεν ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Διάλογος. Εἰς τοῦτον τὸν βίον φαίνεται, ὅτι πρὸ τοῦ νὰ λάβῃ τὴν Ἀρχιερωσύνην, Ἡγούμενος ὢν εἰς ἕνα Μοναστήριον, ὑπῆγεν Ἄγγελος Κυρίου σχηματιζόμενος ὅτι ἐτζακίσθη εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ νὰ τὸν ἐλεήσῃ. Ὅς τις τοῦ ἔδωκεν ὅσα χρήματα τοῦ εὑρέθησαν. Τὴν δευτέραν φορὰν ὁποῦ ἦλθε, καὶ τὴν τρίτην, μὴν ἔχοντας ἄλλο, τοῦ ἔδωσε τὸ ἀργυρὸν ποτήριον τοῦ Ναοῦ ἐλεημοσύνην, καὶ δὲν τὸν ὠνείδισε πῶς ἦλθε δύω φοραῖς πρότερον. Ὕστερον δὲ, ἀφ' οὗ τὸν ἐψηφήσασι Πάπαν, ἔπερνε καθ' ἑκάστην ιβ'. πτωχοὺς ἀπὸ τὸ παζάρι, καὶ τοὺς ἐφίλευε· καὶ μίαν φορὰν τοῦ ἐφάνησαν ι γ'. εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ προσκαλέσας τὸν ἕνα, ὁποῦ ἔδειχνε σεβασμιώτερος πάντων, ἠρώτησεν αὐτὸν κατ' ἰδίαν, τίς ἦτον; Ὁ' δὲ εἶπε· Τὸ ὄνομά μου ἐστὶ θαυμαστὸν, καὶ οὕτως ἀνῆλθεν εἰς οὐρανούς. Βλέπεις, τί μέγα καλὸν εἶσιν οἱ πτωχοί; Μακάριοι ὅσοι γνωρίζουν τὴν χάριν, ὁποῦ τοὺς κάμνει ὁ Κύριος, νὰ σπέρχεται διὰ τῶν πτωχῶν εἰς τὸν οἶκον τους, καὶ τὸν ὑποδέχονται μὲ τὸν ζῆλον καὶ ἐπιμέλειαν, ὁπῦ τὸν ἐδέχθη σωματικῶς ὁ Ζακχαῖος εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ Ἀβραὰμ, ὁ Λὼτ, καὶ ἄλλοι προπάτορες ἐβλέκοντο πολλάκις εἰς τὰς πλατείας, κυττάζοντες νὰ περάσουν ξένοι, ἢ πένητες, καὶ τοὺς ἐβίαζαν νὰ ὑπάγουν, νὰ τοὺς φιλεύσουν· καὶ πλέον πάντων ὁ Χριστομίμητος Ἀβραὰμ ἔλεγε πρὸς τοὺς ὁδοιπόρους ταῦτα μετὰ δεήσεως· Ἐὰν ἤμαι ἄξιος νὰ εὕρω χάριν ἐνώπιόν σας, κάμετέ μοι τὴν καλωσύνην ταύτην, νὰ ἔλθετε, νὰ φιλευθῆτε εἰς τὴν οἰκίαν μου. Βλέπετε, πῶς ἐπαρεκάλει τοὺς ἐνδεεῖς νὰ τὰς εὐεργετήσῃ ὁ πλήσιος; καὶ τώρα δέονται (τετυφλωμένοι πλούσιοι) καὶ πᾶς σαρακαλοῦσιν οἱ πένητες μετὰ δακρύων, νὰ ἀγοράσετε τὴν οὐράνιον Βασιλείαν, καὶ ἐσεῖς κλείετε τὰ ὄμματα, καὶ συγχαίνεσθε βρωμεσμένους νὰ βλέπετε τοὺς κυρίους σας, καὶ φράζετε τὰ ὦτα, νὰ μὴν ἀκούετε τὰς φωνάς των; Ἀλλὰ τώρα μὲν ἐσεῖς ἔχετε τὰ θελήματά σας, εἰς ὅσα χρειάζεσθε, καὶ αὐτοὶ οἱ πτωχοὶ πενίαν ἐσχάτην καὶ ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων ἀνείκαστον. Εἰς δὲ τὸν μέλλοντα αἰῶνα μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν, αὐτοὶ μὲν εἰς τὸν κόλπον τῦ Ἀβραὰμ θὰ ἀγάλλωνται, ἐσεῖς δὲ θὰ φλογίζεσθε εἰς τὴν γέενναν ἀτελεύτητα. Ἀνοίξατε τὰς ὀφθαλμούς σας, πλήσιοι, καὶ προβλέψατε τὴν μεγάλην ἐκείνην ζημίαν σας. Μὴ φορῆτε τὰ μεταξωτὰ καὶ βύσσινα, καὶ νὰ ἔχετε φυλαγμένα νὰ τὰ προσκυνᾶτε ὡς εἰδώλα, καὶ οἱ πένητες νὰ ἀποθαίνουν ἀπὸ τὴν πεῖναν καὶ τὴν γυμνότητα. Οὕτως ἀκολουθεῖτε τῷ Χριστῷ, ἄσπλαγχνοι, καὶ θαρρεῖτε νὰ ἀπολαύσετε τὸν Παράδεισον; Διὰ τίνα σας ἐργασίαν; Μόνον πῶς ἀνοίγετε τὸ παμβέβηλον στόμα σας, καὶ ὁμολογᾶτε τὸν Χριστὸν Θεὸν ἀληθῆ; Καὶ αὐτοὶ οἱ δαίμονες τὸν ὁμολογοῦσιν, ὅτι εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀμὴ διατὶ ἐναντιοῦνται τοῖς θείοις προστάγμασι, κολάζονται ἀτελεύτητα· μὲ τὸς ὁποίας ἀνταμα θέλετε ὑπάγει καὶ ἐσεῖς μὲ τὸν πλοῦτόν σας, νὰ κατακαίεσθε εἰς ἐκείνην τὴν ἄσβετον φλόγα, νὰ ζητᾶτε μίαν ῥανίδα νερὸν, καὶ νὰ μὴ σᾶς τὴν δίδουσιν. Ὦ τῆς μωρίας καὶ ἀφροσύνης σας! Ἐὰν ὁ πλοῦτος σας ὅλος τότε δὲν δύναται νὰ σᾶς φέρῃ μίαν ῥανίδα νερὸν, διατὶ δὲν τὸν δίδετε τώρα, νὰ ἀγοράσετε ἀνεξαντλήτους πηγάς; ἀμὴ τὸν φυλάγετε, νὰ τὸν κληρονομήσουσιν ἄλλοι νὰ χαίρωνται, καὶ ἐσεῖς νὰ ὀδυνᾶσθε αἰώνια; Πιστεύσατε τῷ Χριστοῦ, καὶ μὴ προσκυνᾶτε τὰ χρήματα, ἀλλὰ διαμοιράσετέ τα εἰς τοὺς πέ-

νητας, ἵνα λάβητε παρ' αὐτῆ τὴν ἀμοιβὴν πολυπλάσιον. Λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι δὲν ἔκαμεν ὁ Θεὸς τὲς πλουσίους διὰ τοὺς πένητας, ἀλλὰ τοὺς πτωχοὺς διὰ τοὺς πλουσίους· ἤγουν, ἐδύνετο νὰ κάμῃ πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε, διὰ νὰ τοὺς ἐλεοῦσιν οἱ πλούσιοι, καὶ μὲ τὸν μισθὸν καὶ ἀγάπην νὰ τύχωσι συγχωρήσεως. Δότε οὖν τὸν πλοῦτόν σας τοῖς πτωχοῖς, νὰ μὴ τοὺς τὸν χρεωστῆτε, ὅτι αὐτὸς εἶναι αἰτία τῆς ἀπωλείας σας. Ἐὰν μόνον ἕνα θανάσιμον ἀνόμημα κολάσει τὸν ἄνθρωπον, πῶς νὰ σωθῇ πλούσιος πεφοτισμένος τοῖς ἁμαρτήμασι; Ποῦ κατοικᾷ ἡ ὑπερηφανία, ἡ φιλαργυρία, πάρεξ εἰς τοὺς πλουσίους, εἰς εὐγενεῖς καὶ δυνάστας; Αὐτοί ἐστιν οἱ κλέπται, οἱ ἁρπάζοντες τὴν τροφὴν τῶν πτωχῶν καὶ τὸν κόπον τους, ὁποῦ τοὺς θλίβουν, καὶ τοὺς βασανίζουσι, καὶ πίνουσιν ὥσπερ ἀβδέλλαις τὸ αἷμά τους. Ὁ Κύριος τοὺς ἔδωκε τὸ πρᾶγμα, διὰ νὰ βοηθοῦσι τοῖς πένησι, καὶ αὐτοὶ ἐνδύνονται φορέματα πλούσια, καὶ καθ' ἑκάστην χορταίνουσι βρώματα, καὶ ποτὰ ὡραῖα, καὶ οἱ πτωχοὶ ἀποθαίνουν εἰς φόρους τῶν πόλεων ἀπὸ τὴν πεῖναν καὶ γυμνότητα. Αὐτοὶ κάμνουσι τοιαῦτα φιλεύματα, ὁποῦ ἐξοδιάζουν χιλιάδες ἄσπρα, νὰ γεύσουν ἄλλους ὁμοίους τους, καὶ τοὺς πτωχοὺς σπρώχνουσι καὶ διώκουν ἀπὸ τὰς θύρας τῶν οἴκων τους, χωρὶς νὰ τοὺς δώσουν ἐλεημοσύνην διὰ τὸν Κύριον, καὶ ἐὰν δώσουν καὶ ποτα καμμίαν φοράν, δὲν τὸ δίδουν ἐκ καρδίας μὲ γνώμην φιλάνθρωπον, ἀλλὰ μὲ κενοδοξίαν, νὰ τοὺς ἐπαινέσουν οἱ ἄνθρωποι. Ἐὰν ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν στέκουσι μὲ εὐλάβειαν, ἀλλὰ διηγοῦνται διὰ πράγματα μάταια, πῶς νὰ πλουτήσουν, καὶ νὰ τελέσουν τὰ σαρκικά τους θελήματα. Ὁ νοῦς καὶ οἱ ὀφθαλμοί τους δὲν εἶναι τὰ ἱερὰ τῆς Ἀκολουθίας λόγια, ἀλλὰ πρὸς τὸν γυναικίτην, νὰ βλέπουσι τὰς εὔμορφας κορασίδας, νὰ ἀπολαμβάνουν τὰ κάλλη τους, καὶ ὄντες σωματικῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πορνεύουσι κατὰ νοῦν καὶ διάνοιαν. Ὦ τῆς ἀνοίας καὶ ἀφροσύνης σας, πλέσιοι! Πόσον θέλετε κλαίει ἀνόνητα εἰς ἐκεῖνο τὸ πῦρ τῆς κολάσεως. Ὦ πῶς θανατώνετε προ καιρῷ τὰς ψυχάς σας καὶ τὰ σώματα! Πόθεν γεννοῦνται αἱ ἀσθένειαι εἰς τὴν νεότητα, καὶ οἱ θάνατοι, πάρεξ ἀπὸ τὴν κραιπάλην καὶ μέθην καὶ τὴν συνεσίαν τῶν γυναικῶν; Διὰ νὰ δώσετε τῆς σαρκὸς ὀλίγην ἀπόλαυσιν, ἥτις εἰς μίαν ῥοπὴν ἀφανίζεται, φέργετε νὰ ἔχετε ὀδύνην καὶ τιμωρίαν αἰώνιον; Κάμετε τώρα ὅλα σας τὰ θελήματα, δαπανήσατε τοῦτον τὸν ὀλίγον καιρὸν εἰς μετεωρισμοὺς, χορὲς καὶ τραγῳδία, εἰς παιγνίδια καὶ πολέμους, καὶ ἕτερα ὅμοια, συνάξετε πλοῦτον διὰ τὰ παιδία σας καὶ τὰ ἔγγονα, αὐξήσατέ τους τὴν φήμην καὶ τὴν εὐγένειαν, διὰ νὰ δυνηθῶσιν αὐτοὶ νὰ κάμωσιν ὅσα κακὰ ἀφήκετε ἐσεῖς ἀτελείωτα, ἔπειτα νὰ ἔχετε ἀντάμα μετ' αὐτῶν τὴν βάσανον ἀτελεύτητον. Συγχωρήσατέ μοι, ἄρχοντες, ἐὰν ὀλίγον παρῆλθον τὸν ὅρον τῆς διακρίσεως, ὅτι ἐχὶ διὰ πάθος ταῦτα λελάληκα, ἀλλὰ θείῳ ζήλῳ νικούμενος· καὶ ὅσοι ἔχσι γνῶσιν, ἠξεύρω, δὲν σκανδαλίζονται, ἀλλὰ μάλιστα, γινώσκοντες τὴν τῶν λεχθέντων ἀλήθειαν, θέλουσι μοῦ εὐχαριστήσει, καὶ νὰ ἐπιμεληθοῦσι τὴν σωτηρίαν τους. Ἀλλὰ ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν. Ἐπεὶ οὖν ὁ πλοῦτος αὐτὸς δὲν σᾶς δίδει τινὰ ὠφέλειαν, τί τὸν συνάζεις; Ἀφροσύνη μεγάλη εἶναι νὰ συνάζῃς πράγματα, ὁποῦ φυλαττόμενα φθείρονται, καὶ μεταδιδόμενα πολυπλασιάζονται. Ἐὰν σκορπίσῃς ἐπὶ γῆς τὸ σιτάριον, καὶ αὐξάνει, λαμβάνεις δέκα εἰς τὸ ἕνα καὶ περισσότερον, ἀμὴ ἂν τὸ φυλάγῃς, σαπίζει, καὶ χάνεις το. Οὕτω καὶ αὐτὰ τὰ πρόσκαιρα πράγματα, ἐὰν τὰ δώσῃς εἰς τοὺς πτωχούς, σοῦ δίδουσι περισσὸν διάφορον, ὄχι δέκα ὥσπερ τὸν σῖτον,, ἢ εἴκοσι, ἀλλὰ ἑκατὸν καὶ ἀμέτρητα, καθὼς ὁ Δεσπότης μᾶς ἔταξεν. Εἰ δὲ καὶ φυλάξῃς τα κλειδωμένα εἰς τὸ σεντοῦκί σε, φθείρονται· καθὼς οἱ Ἑβραῖοι ὅσον Μάννα ἐφύλαγαν διὰ τὴν αὔριον ἐσκουλήκιαζε καὶ ἐσάπιζεν, οὕτω καὶ ταῦτα ὅσα φυλάξεις ἐδῶ, τόσα χάνεις, καὶ ὄφελος δὲν σοῦ δίδεσι. Θαυμάσιος τρόπος καὶ ἐναντίος τῆς τοῦ Κόσμου τάξεως, νὰ θησαυρίζῃς σκορπίζων, καὶ νὰ πλουτεύῃς

διαμερίζωντας. Ἐπεὶ ἡ συνήθεια τῶν πολλῶν εἶναι, ὅταν θέλουν νὰ θησαυρίσουν, νὰ περιμαζώνουν καὶ νὰ φυλάττουσι μὲ κόπον καὶ ἔχθραν πολλήν· διατὶ ἁρπάζουσι τὰ ἀλλότρια, καὶ ἀδικοῦσι πολλοὺς, οἵτινες μισοῦσιν αὐτοὺς ὡς ἀσπλάγχνους τε καὶ ἀνελεήμονας, καὶ σὺ φυλάττεις εἰς Οὐρανοὺς θησαυρὸν ἀσύλητον, σκορπίζων εἰς τοὺς πτωχοὺς τὸν βίον, καὶ ἔχεις φίλους καλοὺς τοὺς ὑπὸ σοῦ εὐεργετηθέντας, ἂν σὲ τύχῃ χρεία, νὰ χύσουν τὸ αἷμα τους διὰ λόγου σου. Μὴ φοβηθῇς νὰ πτωχεύσῃς ποτὲ ἀπὸ ἐλεημοσύνην, μάλιστα, ὅσον δίδεις, τόσον σὲ τὰ πολυπλασιάζει ὁ Κύριος, καθὼς φαίνεται εἰς διαφόρους Βίβλους τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐξαιρέτως δὲ εἰς τὸν βίον τοῦ σπλαγχνικωτάτου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, ὅτι δὲν ἔδιδε δέκα φλωρία, ἢ εἴκοσι, ἀλλὰ λίτρας χρυσίου, καὶ ὅσον αὐτὸς ἔδιδε, τοσοῦτον τοῦ ἔστελνεν ὁ Θεὸς περισσότερα· καὶ μίαν φορὰν, ὅπου ἐπροσεύχετο, τοῦ ἤκουσεν ἕνας καὶ ἔλεγε· Τώρα θέλει φανῇ, πολυέλεε Δέσποτα, τίς νὰ βαριθῇ πρότερον, ἡ χάρις σου νὰ μοῦ σέλλῃς τὰς θησαυρὰς, ἢ ἐγὼ νὰ τὰς διαμοιράζω τοῖς πένησι. Τοῦτο εἶπε, διατὶ τοῦ ἔφειλαν ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν δέκα κεράμια μέλι χάριν ἐλεημοσύνης, καὶ διὰ τὴν καλήν του προαίρεσιν ἐμετασκεύασεν ὁ Παντοδύναμος τὸ μέλι, καὶ ἐγίνη χρυσίον ἄδολον. Βλέπεις πῶς ἀνταμείβει ὁ Δεσπότης τοὺς ἐλεήμονας, οὐ μόνον εἰς τὸν μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν παρόντα αἰῶνα; Δὲν ψεύδεται ἡ Παροιμία, ὁπου λέγει· Ὅς τις ἐλεεῖ πτωχὸν, δὲν θέλει ἰδεῖ ποτὲ πενίαν, ἀμὴ ὅς τις τὸν καταφρονᾷ, θέλει λιμάξει. Καὶ ὁ Δαβίδ· Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐλεεῖ καὶ δανείζει ὁ δίκαιος, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν; Δίδε λοιπὸν ἐλεημοσύνην, νὰ πληθύνῃ πάντα τὸ πρᾶγμά σου, ὡς καὶ τῆς χήρας ἐκείνης, ὁπου ἐφιλοξένησε τὸν Ἠλίαν, καὶ δὲν εὐκαίρεσαν ποτὲ τὰ ἀγγεῖά της ἀπὸ ἀλεῦρι καὶ ἔλεον, ἕως οὗ ἔγεινεν ὁ καρπὸς εἰς ὅλον τὸν Κόσμον. Καὶ μὴν εἰπῇς, ὅτι ἐὰν ἦτον ὁ Ἠλίας, ἢ ἄλλος Ἅγιος, ἔδιδές του, ἀμὴ τῶν σημερινῶν πτωχῶν δὲν δίδεις, διατὶ δὲν εἶναι ἐνάρετοι. Τοῦτο εἶναι πλάνη τοῦ δαίμονος, ὅτι ἐὰν τοῦ Χριστοῦ δὲν δίδεις, πῶς ἔδιδες τινὸς τῶν Ἁγίων; Εἴτε δώσῃς πτωχοῖς, τοῦ Χριστοῦ τὸ δίδεις, ὡς ἄνωθεν, ὅς τις ἀνατέλλει τὸν Ἥλιον, καὶ βρέχει εἰς ὅλους ἴσια, πονηρούς τε καὶ ἀγαθοὺς, καὶ εὐεργετεῖ δικαίους καὶ ἀδίκους· καὶ μὴ θέλῃς ἐσὺ νὰ φανῇς διακριτικώτερος ἀπὸ τὸν Θεὸν, νὰ ἐξετάξῃς, ἢ καλὸς εἶναι ὁ πτωχὸς, ἢ κακός. Διατὶ ὅποιος δὲν ἐλεεῖ τὸν πένητα, οὐδὲ τὸν Πέτρον, Παῦλον, καὶ Ἰωάννην ποσῶς εὐσπλαγχνίζεται. Μὴ ἀποβάλῃς οὖν ποτὲ εὔκαιρον τὸν πτωχὸν, νὰ τῷ εἰπῇς σύρε εἰς τὸ καλὸν, ὁ Κύριος νὰ σοῦ πέμψῃ, καθὼς τινὲς λέγουσι. Ἀλλὰ βοήθησον αὐτῷ ὅσον δύνεσαι, καὶ ἐὰν ἔχῃς πολὺ, δός τε πολὺ, ἂν δὲ ὀλίγον, ὀλίγον, ὅτι δὲν κυττάζει ὁ Κύριος τὴν τῆ δώρᾳ ποσότητα, ἀλλὰ τὴν τῆ παρέχοντος ἱλαρότητα· ὅθεν καὶ τὴν χήραν, ὁπῆ ἔβαλε τὰ δύω λεπτὰ, ἐπαίνεσε μᾶλλον, ἢ τοὺς πλησίους, ὁποῦ ἔβαναν μεγάλα χαρίσματα. Διατὶ πλέον μισθὸν ἔχει ἕνας πτωχὸς, ὁποῦ δὲν ἐξουσιάζει παρὰ δέκα ἄσπρα, καὶ δώσῃ τὰ δύω ἐλεημοσύνην, παρὰ εἷς πλήσιος νὰ δώσῃ δύω χιλιάδας. Στείλετε ἔν, πλούσιοι, τοὺς θησαυρούς σας εἰς τὴν ἀληθῆ Πατρίδα σας, νὰ τοὺς ἔχετε αἰωνίως, ἐὰν εἶσε γνωστικοὶ καὶ φρόνιμοι ἔμποροι· ὅτι ὅποιος φυλάγει θησαυρὸν εἰς τὴν ξενιτείαν, ὁποῦ ἔχει νὰ σταματήσῃ ὀλίγας ἡμέρας, καὶ δὲν τὸν σέλῃ ἐκεῖ ὁποῦ μέλλει νὰ σέκῃ ὅλην του τὴν ζωὴν, εἶναι ἄφρων καὶ ἄγνωστος.

Ὅσοι θέλουν νὰ στείλουσι χρήματα ἀπὸ μίαν χώραν εἰς ἄλλην, φοβούμενοι τοῦ δρόμου τὸν κίνδυνον, πηγαίνουν καὶ τὰ δίδουσι παρακαταθήκην εἰς τὴν Αὐθεντικὴν κάμεραν, καὶ τοὺς κάμνουσιν οἱ ὑπηρέται τῆ Βασιλέως γράμματα, ὅτι ἔλαβον τόσας χιλιάδας δουκάτα, καὶ μετ' ἐκεῖνα τὰ γράμματα ὑπάγουν, καὶ τὰ πέρνουσιν ἀπὸ τὸ ἄλλο Κάστρον, πληρώνοντες τόσα εἰς τὰ ἑκατὸν διὰ τὴν καλωσύνην ὁποῦ τοὺς ἔκαμαν, ὅτι εἰς τὸν δρόμον τοὺς τὰ ἔπιρναν οἱ λῃσταὶ καὶ τὰς ἐφονεύασι. Κάμε καὶ σὺ, Χριστιανέ μου, τὸ ὅμοιον. Ἐὰν ἔχῃς πλοῦτον πολὺν, ἢ ὀλίγον, καὶ γυρεύεις καλὸν καὶ ἀσφαλὲς πέραμα νὰ τὸν σέλῃς εἰς τὴν ἀληθῆ Πατρίδα σε τὸν Οὐράνιον,

νὰ μὴ κινδυνεύσῃ καὶ χάσῃς τον, δός τον τοῖς πτωχοῖς ὁποῦ εἶναι οἱ δοῦλοι τοῦ Ἐπουρανίου Βασιλέως Χριστοῦ, καὶ αὐτοὶ σοῦ κάμνουσιν ἰδιόχειρα γράμματα, καὶ λαμβάνεις ἀπὸ τὸν Δεσπότην, ὄχι ἀφ' ὅσον ἔδωσες ὀλιγώτερον, καθὼς κάμνουν ἐδῶ εἰς τὰ πρόσκαιρα Βασίλεια, ἀλλὰ μὲ πολλὴν ὠφέλειαν καὶ διάφορον ἀναρίθμητον, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, καὶ διὰ τῦ φθαρτοῦ πλούτου τούτου ἀξιώνεσαι τοῦ Ἐπουρανίου, νὰ εὐφραίνεσαι πάντοτε ἀγαλλόμενος μετὰ πάντων τῶν Ἁγίων ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ὦ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτῦ Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ αὐτῦ Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ τῶν τεσσάρων ἐσχάτων. Καὶ πρῶτον περὶ μνήμης Θανάτου.

Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ, διατὶ παρέβη τὸ Θεῖον αὐτῦ καὶ σωτήριον πρόσταγμα. Διὰ τῆς ἁμαρτίας λοιπὸν εἰσῆλθεν εἰς τὸν Κόσμον ὁ Θάνατος, εἰς τὸν ὁποῖον εἴμεσθεν ὑποκείμενοι πάντες οἱ τῆς Εὔας ἀπόγονοι, καὶ πρέπει πάντοτε νὰ εἴμεσθεν ἕτοιμοι, ὅτι δὲν ἠξεύρομεν τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν τῆς τελευτῆς μας. Ὅς τις μελετᾷ τὸν Θάνατον καθ' ἑκάστην, δὲν τολμᾷ ποσῶς νὰ πταίσῃ εἰς τὸν Θεὸν, φοβούμενος τὴν παίδευσιν, ὁποῦ ἀκολουθᾷ μετὰ τὴν παράβασιν. Ὁ Σολομὼν μᾶς δίδει μίαν βουλὴν εἰς τὸν Ἐκκλησιαστὴν, ψυχωφελῆ καὶ θαυμασίαν, λέγων· Μνήσθητι τῶν ἐσχάτων σου, καὶ οὐ μὴ ἁμαρτήσεις, ἤγουν ἐνθυμοῦ τὰ ὑστερινά σου, νὰ μὴν ἁμαρτήσῃς ποσῶς. Τὰ ἔσχατα εἶναι αὐτὰ τὰ δ'. ὁ Θάνατος, ἡ β'. τοῦ Χριστοῦ παρουσία, ἡ δόξα τῦ Παραδείσου, καὶ ἡ τιμωρία τῆς ἀτελευτήτου κολάσεως. Ὅς τις ἐνθυμᾶται ταῦτα διηνεκῶς, νὰ τὰ μελετᾷ κατὰ νῦν καὶ διάνοιαν, θέλει πολιτευθῆ καλὰ καὶ ἐνάρετα, ὅτι αὐτὰ μᾶς κάμνουν καὶ μισῦμεν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἐπιμελούμεθα τὴν ἀρετὴν κατὰ δύναμιν. Διὶ αὐτὸ καὶ ἐγὼ τὰ γράφω ἐδῶ εἰς τὸ τέλος τῆς Βίβλου, διὰ νὰ τὰ ἐνθυμᾶσαι καλλίτερα, ὦ ἀκροατά, νὰ φοβᾶσαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀτελεύτητον παίδευσιν. Ἂς εἰποῦμεν οὖν πρῶτον διὰ τὸν Θάνατον, ἔπειτα θέλομεν γράψει ἐμμελῶς καὶ διὰ τὰ ἐπίλοιπα.

Συνήθειαν εἶχασι τὸν παλαιὸν καιρὸν οἱ Αἰγύπτιοι, ὅταν ἔκαμναν φιλίαν τινὰ, ἔφερναν εἰς τὸ μέσον τῆς τραπέζης ἕνα γλυπτὸν ξύλον ἱστορισμένον τοιουτοτρόπως ὁποῦ σοῦ ἐφαίνετο πῶς ἦτον αὐτὸς ὁ Θάνατος, καὶ τὸν ἔθεταν ἔμπροσθεν, διὰ νὰ τὸν βλέπουν οἱ καλεσμένοι ὅλοι, νὰ γεύωνται εὐτάκτως καὶ μέτρια. Ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ τὸν ἐβάστα, τοὺς ἔλεγε· Τοῦτον βλέποντες, καλεσμένοι, ἐσθίετε καὶ ἀπολαύσατε τῆς τραπέζης, στοχαζόμενοι καὶ τὸ τέλος σας. Ὦ σοφώτατοι Αἰγύπτιοι, ποταπὴ τέχνη καὶ μέθοδος ἦτον αὐτὴ ὁποῦ ηὕρετε, διὰ νὰ φυλάγετε ἐγκράτειαν, καὶ νὰ φεύγετε τὰς ἀταξίας, ὁπῦ εἰς τὰ φιλεύματα γίνονται; Ἐπ' ἀληθείας δὲν ἠμποροῦσαν νὰ εὕρωσιν ἄλλο μέσον τούτου ὠφελιμώτερον εἰς αἰσχύνην καὶ κατάκρισιν ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν, ὁποῦ ἀμεριμνῦμεν, καὶ δὲν ἐνθυμούμεσθεν τοῦ Θανάτου, ἀλλὰ κάμνομεν τόσας ἀπρεπείας εἰς τὴν τράπεζαν.

Ἔτι δὲ εἰς τὸ Βυζάντιον, ὅταν ἦτον Χριστιανωσύνη, τὴν ἡμέραν ὁποῦ ἤθελασι στεφανώσῃ τὸν Βασιλέα, τοῦ ἔφερναν τέσσαρους λίθους διαφόρους τῷ χρώματι, καὶ τοῦ ἔλεγον νὰ διαλέξῃ ἀπὸ ποῖον λίθον ἤθελε νὰ κτίσουν τὸν τάφον του. Ὁμοίως καὶ εἰς τὴν Ῥώμην ἔχουν συνήθειαν, ὅταν ψηφίσουσι νέον Πάπαν, φέρουσιν ἔμπροσθεν αὐτοῦ κομμάτι στουππὶ καὶ τὸ καίγουσι, λέγοντες· Οὕτως ἡ δόξα τοῦ Κόσμου παρέρχεται. Ὁ ἐλεήμων

Γωάννης ἐπρόσαξεν, ἀφοῦ ἔγεινε Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, νὰ κτίζουν τὸν τάφον του, καὶ νὰ μὴ τὸν σκεπάσωσιν, ἀλλὰ νὰ πηγαίνῃ ἕνας τὸ δεῦλος πᾶσαν Ἑορτήν, ὅταν ἐφόρει τὴν Ἀρχιερατικὴν στολήν, καὶ εἶχε τόσην δόξαν, νὰ τοῦ λέγῃ· Δέσποτα, ὥρισε νὰ τελειώσουν τὸν τάφον σου, ὅτι δὲν ἠξεύρεις τὴν ἡμέραν τῆς σῆς τελειώσεως. Τοῦτο ἐγίνετο, διὰ νὰ μὴν ὑπερηφανευθοῦσι τοσοῦτον οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι διὰ τὴν πρόσκαιρον δόξαν, ἀλλὰ ἐνθυμούμενοι τοῦ θανάτου νὰ ταπεινώνωνται. Ἡ ὄντως φιλοσοφία ἐστὶ μελέτη θανάτου, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον. Ἐνθυμοῦ πάντοτε, ἄνθρωπε, ὅτι ὡς θνητὸς ὁποῦ εἶσαι, ἔχεις νὰ ἀποθάνῃς μίαν ἡμέραν, ἐπεὶ οὐδεὶς δύναται νὰ φύγῃ αὐτὸ τὸ ποτήριον, ἂς ἦναι Βασιλεύς, Πατριάρχης, καὶ πᾶς ἄλλος ἐπίσημος ἄνθρωπος. Ἔρχεται ὥρα (καὶ δὲν ἠξεύρεις πότε) εἰς τὴν ὁποίαν ἐσύ, ὁποῦ ἀναγινώσκεις σήμερον ταύτην τὴν Βίβλον· ὑγιὴς εἰς ὅλα τὰ μέλη καὶ αἴσθησες, νὰ εὑρεθεῖς εἰς ἕνα κρεββάτι, ἀναμένων τὴν φοβερὰν πληγὴν τοῦ θανάτου. Τότε συνάζονται αὐτοὶ οἱ διαλογισμοὶ νὰ σὲ θλίβουσιν, ὅτι πῶς ἀφίνεις τὸν πλοῦτον καὶ τὰ ὑπάρχοντά σου παντέρημα, τὰ ὁποῖα ἐσύναξες μὲ τόσον κόπον καὶ μόχθον, διὰ νὰ τὰ ἀπολαύσουσιν ἄλλοι, καὶ ἐσὺ νὰ δώσῃς ἀπολογίαν τῷ δικαίῳ Κριτῇ διὰ τὰς ἀδικίας, ὁποῦ ἔκαμες, ἕως νὰ τὰ ἀποκτήσῃς. Τότε ἀναχωρεῖς ἀπ' ἐδῶ, καὶ τινὰς ἀπὸ τοὺς φίλους καὶ ἠγαπημένους σου δὲν ἠμπορεῖ νὰ σοῦ δώσῃ τινὰ βοήθειαν, ἀλλὰ γίνεται ὁ θρηνώδης οὗτος διαμερισμός. Οἱ κληρονόμοι λαμβάνουν τὸ πρᾶγμά σου, τὴν σάρκα οἱ σκώληκες, καὶ τὴν ψυχήν σου οἱ δαίμονες, οἱ ὁποῖοι νὰ σοῦ δίδουσι τόσους πολέμους τὴν ὥραν ἐκείνην τῆ θανάτου, ὁπῦ νὰ ἀναστενάζῃς σφοδρῶς, ὀδυρόμενος ἄκαιρα τὴν αἰσχρὰν πολιτείαν σου, καὶ νὰ λέγῃς ταῦτα μετὰ δακρύων. Οὐαί μοι τῷ ἀθλίῳ, πῶς ἠνάλωσα κακῶς τὸν καιρὸν, ὁποῦ ὁ Κύριός μου ἔδωκε διὰ νὰ διάγω ἐνάρετα, καὶ ἐγὼ τὸν ἐδαπάνησα εἰς μετεωρισμούς, εἰς πορνείας, καὶ ἄλλας αἰσχουργίας ψυχοβλαβεῖς, καὶ τώρα φόβῳ πολλῷ καὶ τρόμῳ συνέχομαι; πῶς νὰ παρασταθῶ τῷ δικαίῳ Κριτῇ; τίνος νὰ ζητήσω βοήθειαν; Αὐτὰ καὶ ἄλλα ὅμοια θέλεις ἔχει εἰς τὸν νοῦν σου, ἁμαρτωλέ, νὰ ἀναθεματίζῃς τῆς σαρκὸς τὴν ἡδονὴν καὶ ἀπόλαυσιν, ὁποῦ σὲ ἔκαμε νὰ εἰσέλθῃς εἰς τόσον κίνδυνον, καὶ νὰ ὀδύρεσαι ἀνωφέλευτα, ὅτι δὲν εὑρίσκεις τότε εἰς τοσαύτην ἀνάγκην τινὰ βοήθειαν. Καιρὸς δὲν εἶναι πλέον ζωῆς, οὔτε μετάνοια συγχωρεῖται, νὰ στρέψῃς ὀπίσω εἶναι ἀδύνατον, καὶ νὰ περάσῃς χωρὶς ἐξέτασιν ἀνημπόρετον. Διὰ τοῦτο ἂς εἶσαι τώρα ἕτοιμος, καὶ νουθετήσου ἀπὸ ἑτέρων παραδείγματα. Ἐκεῖνος ὁ μέγας βασιλεὺς τῆς Βαβυλωνίας, καὶ πάσης Ἀσίας, ὁ Σαλαντῖνος λέγω, ὁ τοσοῦτον δυνατὸς καὶ ἀνδρειωμένος, ὁποῦ ἐφόνευσε τόσους Χριστιανοὺς εἰς τὴν Παλαιστίνην, Συρίαν, καὶ Ἀντιόχειαν, ἀφοῦ ἔλαβε τόσαις νίκαις, αὔξησε τὸ βασίλειόν του, ἦλθεν εἰς θάνατον, καὶ ἐπρόσαξεν ἕνα στρατιώτην νὰ βαστᾷ εἰς ἕνα κοντάρι τὸ ὑποκάμισον, μὲ τὸ ὁποῖον εἶχε νὰ ἐνταφιασθῇ, νὰ τὸ δείχνῃ τοῦ λαοῦ ὅλου λέγωντας· Ὁ αὐθέντης μας, ὁποῦ ὥριζε τόσα βασίλεια τῆς Ἀσίας, ἀποθνήσκει σήμερον, καὶ δὲν ἐξουσιάζει πίποτας ἄλλο, εἰμὴ μόνον τοῦτο τὸ ὑποκάμισον. Οὕτως ἔκαμεν ὁ γνωστικὸς ἐκεῖνος ἀνήρ, διατὶ ἐγνώρισεν, ὅτι ἡ ἀχορταγία ὁποῦ εἶχε, νὰ ἀποκτήσῃ θησαυροὺς καὶ βασίλεια, ἦτον ὅλα καπνὸς καὶ ὑπερηφάνεια, διατὶ τὰ ἄφινεν ὅλα ἐδῶ, καὶ ἀπήρχετο ὁλόγυμνος. Ὁμοίως, καὶ ὅταν ἐπληγώθη ὁ ἐξάκουστος στρατηγὸς ἐκεῖνος τῆς Καρθαγένης, Μάγνος ὀνόματι, πλησιάσας εἰς θάνατον, εἶπε ταῦτα πρὸς τὸν Ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀννίβαν, καὶ τοὺς λοιποὺς, ὁποῦ τοῦ ἐπαραστέκοντο. Οὐαί μοι ποταπὸν τέλος ἔχει ἡ ψυχή μου. Ὢ πόση ἄνοια εἶναι, νὰ χαίρεται τὶς εὑρισκόμενος εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν καὶ δόξαν εὐμάραντον! Ἡ εὐτυχία τῶν δυνατῶν εἶναι ὑποκειμένη εἰς πολλοὺς κινδύνους καὶ κλύδωνας. Ὢ ὕφος τῶν μεγάλων τιμῶν, πόσον ταχέως πίπτεις καὶ ταπεινώνεσαι! Ὢ ἐλπίδα ψεύτικη τῶν ἀνθρώπων! Ὢ κενὴ δόξα! Ὢ ζωὴ ἀμφίβολος καὶ παμμόχθηρος, γεμάτη κόπες καὶ βάσανα! Ποίαν ὠφέλειαν λαμ-

βάνω τώρα, ὁπού ἐχάλασα Κάστρη, ἠδάφισα πύργους καὶ τείχη ἀήττητα, ἠφάνισα Πόλεις, καὶ ἐνίκησα λαὸν ἀναρίθμητον. Τί διάφορον ἔχω, ἀδελφέ μου παμφίλτατε, πῶς ἔκτισα παλάτια πλούσια, καὶ εὐρήχωρα, μὲ ποικιλόχροα μάρμαρα, στολισμένα μὲ χρυσίον καὶ ἄργυρον, καὶ τώρα νὰ ἀποθάνω ὡς πένης καὶ ἄοικος εἰς ἕνα χωράφιον; Μεγάλα πράγματα μελετᾷς καὶ φροντίζεις νὰ τελέσης ἐσύ, ὁπού δὲν ἠξεύρεις τὸ πικρότατον τέλος σου. Ἰδοὺ ἐγὼ ἀπέρχομαι σήμερον, καὶ πλέον δὲν ἐπιστρέφω πρὸς σὲ, ἀλλὰ σὺ μᾶλλον ἔρχεσαι νὰ μὲ εὕρῃς εἰς τὸν ἄχαρον Ἅδην μεθαύριον. Ἔτι δὲ, ὅταν ἀπέθανεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐσυνάχθησαν πολλοὶ Φιλόσοφοι, εἰς ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἶπε ταῦτα πρὸς τοὺς παρεστῶτας· Χθὲς δὲν ἐχώρει τὸν Ἀλέξανδρον, ἡ εὐρυχωρία, καὶ τὸ πλάτος ὅλου τοῦ Κόσμου, καὶ τώρα μόνον τρεῖς πήχαις γῆς τὸν ἐχώρεσε. Καὶ πάλιν ἄλλος εἶπε· Χθὲς ἐδύνετο νὰ λυτρώσῃ πολὺν λαὸν ἀπὸ τὸν Θάνατον, καὶ σήμερον δὲν ἠμπορεῖ νὰ βοηθήσῃ τοῦ λόγου του. Ἕτερος ἰδὼν αὐτοῦ τὸν τάφον κεχρυσωμένον, εἶπε ταῦτα· Χθὲς ἐθησαύριζεν ὁ Ἀλέξανδρος τὸ χρυσίον, καὶ τώρα θησαυρίζει τὸ χρυσίον ἐκεῖνον. Καὶ ἄλλος· Χθὲς ἐπάτει τὴν γῆν μὲ δόξαν ἀνείκαστον, καὶ τώρα ἡ γῆ τὸν σκεπάζει ὡς καταφρονεμένον καὶ ἄτιμον. Καὶ οὕτω πᾶς ἕνας Φιλόσοφος ὡμίλησε διάφορα λόγια, ἄξια μνήμης, διὰ νὰ ἀποδείξουν τὴν ματαιότητα τῆς προσκαίρου ζωῆς, καὶ κοσμικῆς ἀξιότητος. Βλέπεις, πῶς καὶ οἱ Ἕλληνες ὁποῦ δὲν εἶχασι φῶς τῆς Πίστεως, ὡμολογοῦσαν τὴν ἄνοιαν ἐκείνων, ὁποῦ φροντίζουν περίσσα πράγματα ἀνωφέλευτα; Αὐτοὶ μὲ τὸ φῶς τῆς γνώσεως μόνον ἐταπεινώνοντο, καταφρονοῦντες τὰ πρόσκαιρα ὡς ἀνύπαρκτα, καὶ τώρα εἶναι τινὲς Χριστιανοὶ, ὁποῦ στοχαζόμενοι τὴν εὐγένειαν, τὴν φήμην, τὸν πλοῦτον, καὶ εὐτυχίαν τους, ἀστοχοῦσι καὶ δὲν ἐννοιάζονται νὰ γνωρίσουν τοῦ λόγου τους, ἀλλὰ μεγαλαυχοῦσιν οἱ ἄφρονες, καὶ καταφρονοῦν τὸν πλησίον τους. Ἂς μελετοῦσιν οἱ τοιοῦτοι τὸν Θάνατον, νὰ ἐνθυμοῦνται ἀεὶ καὶ πάντοτε, ὅτι ποταποὶ γίνονται ἐκείνην τὴν ὥραν, ὅταν ἡ ψυχὴ χωρίζεται ἐκ τοῦ σώματος. Ὅταν ἡ πονηρὰ τοῦ βίου πανήγυρις λύεται, ὁ πηλὸς μελανίζει· καὶ πάντα τὰ τοῦ σώματος ὄργανα τὰ πρὸ μικροῦ κινητὰ καὶ λίαν ὡραῖα, θεωροῦνται νεκρὰ ἀνενέργητα. Οἱ ὀφθαλμοὶ κεκλεισμένοι, ἡ γλῶσσα σιγῶσα, δεδεμέναι αἱ χεῖρες, οἱ πόδες ἀκίνητοι, καὶ ἁπλῶς, ἅπασα ἡ εὐμορφία τοῦ σώματος νὰ κατασταθῇ ἀσχημία· ἡ δύναμις νὰ ἀφανισθῇ, καὶ ἡ τιμὴ νὰ μεταπραπῇ εἰς ἀτιμίαν καὶ καταφρόνησιν. Μέγας ὁ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς τότε ὅταν τὸ κάλλος μαραίνεται ὡς ἄνθος, ὡς ἀτμὶς, καὶ ἑωθινὴ δρόσος, καὶ πᾶσα δόξα ὡσεὶ σκιὰ ἀνύπαρκτος, καὶ ὡς ἐνύπνιον ἀκαιροφάνταστον ἀφανίζεται. Ποῦ τότε ὁ χρυσὸς καὶ ἄργυρος; ἡ τῶν οἰκετῶν πληθύς καὶ ὁ θόρυβος; οὐ παραμένει ὁ πλοῦτος, οὐ συνοδεύει ἡ δόξα, οὔτε τὶς τῶν συγγενῶν καὶ φίλων δύναται ποσῶς βοηθῆσαι τῆς ἀθλίας ψυχῆς, ἀλλὰ δακρύει ἀνόνητα, καὶ οὐχ ὑπάρχει ὁ ἐλεῶν αὐτῶν. Πρὸς τοὺς Ἀγγέλους τὰ ὄμματα ῥέπουσα, ἄπρακτα καθικετεύει. Πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τὰς χεῖρας ἐκτείνουσα, οὐκ ἔχει τὸν βοηθοῦντα, ἀλλ' ἀπέρχεται εἰς ὁδὸν, ἣν οὐδέποτε διώδευσε, καὶ παραγίνεται εἰς δίκαιον καὶ φοβερὸν Κριτὴν, ἔνθα προσωποληψία οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἐν ἀξιώματι ἴσῳ πλούσιος καὶ πένης, Βασιλεὺς καὶ στρατιώτης παρίστανται. Ἐὰν αὐτὰ ἐστοχάζοντο οἱ Βασιλεῖς καὶ δυνάσται, οἱ εὐγενεῖς καὶ πλούσιοι, οἱ Ἡγεμόνες καὶ ἄρχοντες, ἐταπεινώνοντο, νὰ μὴ ἀδικοῦσιν, οὔτε νὰ καταφρονοῦσι τοὺς πένητας. Ἄκουσον, εὐγενέστατε ἄρχων (ὁποῦ μεγαλαυχεῖς τοσοῦτον, καὶ ὑπεραίρεσαι, καὶ διάγεις μὲ ἀναισχυντίαν εἰς ἀπόλαυσιν καὶ ἡδυπάθειαν τῆς σαρκὸς, ὥσπερ νὰ ἦσουν ἀθάνατος) τί λέγει Ἡσαΐας ὁ μεγαλόφωνος· « Πᾶσα σὰρξ χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀν» θρώπου, ὡς ἄνθος χόρτου ». Καὶ ὄντως καθὼς ἀνατείλαντος τοῦ Ἡλίου, ὁ χόρτος ξηραίνεται, καὶ ἡ ὡραιότης αὐτοῦ ἀφανίζεται, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἐπάνω εἰς τὸ ἄνθος τῆς εὐτυχίας καὶ πλούτου αὐτοῦ, ὡς ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἀπόλλυται. Κλαύσατε οὖν, πλούσιοι, ὀλολύζοντες ἐπὶ τῆς ταλαι-

πωρίας ὑμῶν, καθὼς σᾶς λέγει ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, ὅτι ὁ πλοῦτός σας ἐσάπησε, καὶ ἱμάτιά σας ἔγειναν σητόβρωτα, καὶ τὰ ἑξῆς. Γράφει ὁ Προφήτης Δανιὴλ διὰ τὸν Βαλτάσαρ τὸν Βασιλέα τῆς Βαβυλωνίας, ὅτι ἔκαμε φίλευμα τῶν μεγιστάνων· καὶ ἐσθίων, καὶ πίνων μὲ τὰς παλλακίδας ἐμέθυσε, καὶ τὴν νύκτα διὰ παίδευσιν τῆς ἀνομίας του τὸν ἐφόνευσαν. Εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων φαίνεται, ὅτι ἱστάμενος ὁ Ἡρώδης ἐνδεδυμένος πορφύραν βασιλικὴν ἠκροάζετο τὰς ἐπαίνους καὶ ἐγκώμια γέροντα βλασφημίας, ὁποῦ ἔλεγεν ὁ μωρὸς λαός· ὅθεν αὐτὴν τὴν ὥραν τὸν ἐπλήγωσεν Ἄγγελος Κυρίου, καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος, παραχρῆμα ἐξέψυξε. Καὶ οὐ μόνον ἅτοι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πολλοὶ ὁμοίως ἠρπάγησαν εἰς μίαν στιγμὴν, καὶ δὲν τὰς ὠφέλησε ποσῶς ἡ δύναμις, ἡ εὐγένεια, καὶ ὁ πλοῦτος αὐτῶν, οὔτε ἡ σοφία καὶ μάθησις, νὰ φύγεν ἀπὸ τὸν Θάνατον, ἀλλὰ μᾶλλον εὑρίσκονται διὰ τὴν δόξαν καὶ εὐτυχίαν τους εἰς θριμυτέραν καὶ πανώδυνον κόλασιν. Τί ἔγειναν οἱ φιλόκοσμοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἐνθυμᾶσθε, καὶ ἔφαγαν μετ' ἐσᾶς, καὶ ἔπιαν φαγητὰ καὶ ποτὰ ὡραιότατα, ἐξοδιάζοντες τὸν καιρὸν ματαίως καὶ ἀφρόνως, εἰς κραιπάλην, καὶ μέθην, εἰς μετεωρισμοὺς, γέλοια, μύθους, χορούς, καὶ τραγῳδία, καὶ εἰς ἄλλα μάταια πράγματα; Ποῦ εἶναι τώρα οἱ συγγενεῖς, καὶ φίλοι σας, οἱ ἀδελφοὶ, οἱ γονεῖς, καὶ τὰ τέκνα σας; Τί ἔγειναν, καὶ ποσῶς δὲν φαίνονται; Ὅλοι ἐπεριπάτησαν τὸν ἀδιάγερτον δρόμον, εἰσῆλθον εἰς τὸν ἄχαρον ᾅδην, καὶ παντελῶς ἠφανίσθησαν. Δὲν ἔμεινεν εἰς τὸν τάφον τους ἄλλο τι, μόνον σκώληκες, βρῶμος, σάκτη, καὶ ξηρὰ κόκκαλα. Ἐδόθη ἡ σάρξ αὐτῶν εἰς τροφὴν τῶν σκωλήκων, καὶ ἡ ψυχή τους νὰ βασανίζεται πάντοτε. Διὰ βραχέαν ἀπόλαυσιν, διὰ μικρὰν ἡδονὴν, καὶ ἄχρηστα γέλεια, καὶ διὰ παράκλησιν πρόσκαιρον, ἐκληρονόμησαν Θλῖψιν καὶ τιμωρίαν αἰώνιον, καὶ ἀντὶ τῆς κοσμικῆς συνοδίας, ὁπῦ εἴχασιν ἐδῶ, συναυλίζονται τώρα μὲ τοὺς ζοφεροὺς καὶ ἀσχημοτάτους δαίμονας. Τί τοὺς ὠφέλησαν οὖν αἱ πρότεραι ἀπολαύσεις, ὁ πλοῦτος, ἡ δόξα, οἱ δοῦλοι, ὁ Κόσμος τῶν ἱματίων, καὶ ἡ λοιπὴ εὐτυχία ἡ πρόσκαιρος; Ἐπεὶ οὖν πάντα ταῦτα, ὡς ἀστραπὴ ἀφανίζονται, καὶ ὡς καπνὸς διαλύονται, καὶ δὲν ὠφελοῦσι ποσῶς μετὰ Θάνατον, ἐνθυμοῦ καθ' ἑκάστην τὴν ὥραν ἐκείνην τὴν φοβεράν, καὶ τάξε, πῶς ἀποθαίνεις σήμερον, καὶ τὰ ἀφίνεις ὅλα παντέρημα.

Πολλάκις εὑρίσκονται εἰς ἕνα χωράφιον, καὶ βόσκονται ὄρνιθες καὶ πετεινὰ διεσκορπισμένα ὧδε κἀκεῖσε, γυρεύοντας μυίας, ἀκρίδας, καὶ κώνωπας. Καὶ ἐκεῖ ὁποῦ γυρίζουν ἀμέριμνα, ἐξαίφνης ἔρχεται ὁ ἅρπαγος λύκος, καὶ ἁρπάζει ἕνα ἀπὸ τὴν μέσην, καὶ ξεσχίζει, καὶ τρώγειτο. Τὰ ἐπίλοιπα φεύγουν μετὰ φόβου πολλοῦ, καὶ κρύπτονται, ἀμὴ εἰς ὀλίγην ὥραν ἀστοχοῦσιν ὡς ἄγνωστα καὶ μωρὰ τὸν φόβου, ὁποῦ ἐπῆρασι, καὶ εὐγαίνουσι πάλιν, καὶ βόσκονται. Στρέφει ὁ λύκος, καὶ ἁρπάζει ἄλλο, καὶ τρώγειτο, αὐτὰ δὲ πάλιν κρύβονται ὡς τὸ πρότερον. Ὅμως εἰς ὀλίγην ὥραν ἀστοχοῦσι τὸν κίνδυνον, καὶ περιδιαβάζουν χωρὶς φροντίδα Θανάτου καὶ μέριμναν ἕως οὗ τὰ τρώγει ἕνα καθ' ἕνα, καὶ ἐξαλείφει τα. Ὦ ἄνθρωποι ἄγνωστοι, εἰς ὁμοίαν κατάστασιν εὑρίσκεσθε, ὡς τὰ πετεινά, καὶ περιδιαβάζετε εἰς τὸν λειμῶνα τῶν ἡδονῶν τοῦ Κόσμου καὶ σαρκικῶν ἀπολαύσεων, ξετρέχοντες μυίαις καὶ πράγματα, παίγνια τοῦ αἰῶνος τούτου, διάγοντες χωρὶς ἔννοιαν καὶ φροντίδα, τινὰ τῆς ψυχῆς σας, ὥσπερ νὰ εἶστε ἀθάνατοι πάντοτε. Ἀλλ' οὐαί σας, ἄφρονες, ὅτι ἔρχεται ἐξαίφνης ὁ ἅρπαγος Θάνατος, καὶ λαμβάνει τὸν φίλον ἀπὸ τὸ μέσον σας· τὸν γνώριμον, τὸν συγγενῆ, τὸν ἠγαπημένον σας, καὶ τότε μένετε πάντες περίλυποι μὲ φόβον καὶ τρόμον, λέγοντες· Κύριε ἐλέησον; ἀπέθανεν ἐκεῖνος, ὁ ἰσχυρὸς, ὁ ἔντιμος, ὁ πλούσιος, καὶ ὁ σοφώτατος ἄνθρωπος, ἐκείνη ἡ ὡραία κόρη καὶ πάγκαλος. Ὦ πῶς ἠφανίσθη εὐμορφία τοσαύτη, πῶς ἐχάθη τοιαύτη δύναμις, πῶς ἔσβυσεν ἡ πάμφωτος λαμπὰς τῆς νεότητος; Οἴμοι, ἐὰν ἤθελα ἀποθάνει ἐγὼ, ὁποῦ ἔπραξα τόσας ἁμαρτίας, ποῖον κακὸν ἐπάθενα, καὶ ποία κόλασις μὲ ἐδέχετο; Αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια λέγοντες,

μελετᾶτε νὰ ἐπιστρέψετε εἰς μετάνοιαν, ἀμὴ εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἀσχολᾶτε τὸν κίνδυνον, ἀμνημονεῖτε τοῦ τεθνηκότος φίλου σας, καὶ δίδεσθε πάλιν ὡς ἄγνωστα πετεινὰ εἰς τὰς κοσμικὰς ἀπολαύσεις, καὶ οὕτως ἔρχεται ὁμοίως ὁ θάνατος, καὶ λαμβάνει ἄλλον συγγενῆ καὶ φίλον σας, καὶ πάλιν ἄλλον ἐπαύριον, ἕως ὁποῦ πέρνει ὅλους, καὶ ἀποθνήσκετε ἀδιόρθωτοι. Ὦ ἄφρονες, καὶ ἀναισθητότεροι τῶν ἀλόγων ζώων. Δὲν εἶναι παράξενον, νὰ πλανοῦνται τὰ ἀπονήρευτα πετεινά, διατὶ εἶναι ἄλογα ζῶα, καὶ δὲν ἠξεύρουσι τὸ συμφέρον, οὔτε γνωρίζουν τὸν κίνδυνον, ἀμὴ εἰς ἐσᾶς, Χριστιανοί, εἶναι ἔκπληξις, ὁποῦ εἶστε μὲ δύω φῶτα ἐστολισμένοι τοῦ λογικοῦ, καὶ τῆς Πίστεως, καὶ διακρίνετε τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακὸν, καὶ βλέποντες τόσους καθ' ἑκάστην νὰ ἀποθνήσκουσι, δὲν ἐπιστρέφετε εἰς μετάνοιαν, οὔτε μελετᾶτε τὸν θάνατον.

Γράφει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος εἰς ἕβδομον βαθμὸν τῆς αὐτῆς Βίβλου, ὅτι εἷς Μοναχὸς, Ἡσύχιος ὀνομαζόμενος, χωρηβίτης, ἔζησεν ἀμελῶς εἰς τὴν πολιτείαν, ἔπειτα ἀσθένησε βαρέως, καὶ ἀνεχώρησεν ἀληθῶς ἡ ψυχή του ἀπὸ τὸ σῶμα, καὶ ἀφ' οὗ ἐπέρασε μία ὥρα, ἀνέστη, καὶ μᾶς ἐπαρακάλεσε νὰ εὐγωμεν ἔξω ἀπὸ τὸ κελλίον του. Ἔπειτα κτίσας τὴν θύραν μὲ λίθους καὶ ἄσβεστον, ἔμεινεν ἔσω δώδεκα χρόνους κτισμένος, χωρὶς ποτὲ νὰ συντύχῃ λόγον τινὰ, οὔτε νὰ φάγῃ ἄλλο τίποτες, εἰμὴ μόνον ὀλίγον ἄρτον, καὶ ἔχυνε δάκρυα ἀναρίθμητα, ἐνθυμούμενος τὰ φοβερὰ, καὶ ἐξαίσια πράγματα, ὁποῦ εἶδεν εἰς ἐκείνην τὴν ἔκστασιν. Ἀφ' οὗ ἐγνωρίσαμεν ὅτι ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέλος, ἐχαλάσαμεν τὸν τοῖχον, καὶ εἰσελθόντες, ἐπαρακαλέσαμεν αὐτὸν, νὰ μᾶς εἰπῇ τίποτας λόγον ψυχωφελῆ πρὸς νουθεσίαν, ἀμὴ δὲν ἠθέλησε νὰ συντύχῃ ἄλλο τι, μόνον ταῦτα· Ὅς τις μελετᾷ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀπολογίαν, ὁποῦ μέλλει νὰ δώσῃ εἰς τὸ φοβερὸν τοῦ Κυρίου Κριτήριον, δὲν θέλει, δυνηθῇ νὰ ἁμαρτήσῃ πώποτε. Ταῦτα εἰπὼν, ἐκοιμήθη ὁ τρισμακάριστος, καὶ ἅπαντες ἐθαυμάσαμεν εἰς αὐτὸν, ὅστις ἦτον πρότερον τόσον ἀμελὴς, καὶ εἰς μίαν ὥραν νὰ μετατραπῇ εἰς τοιαύτην θαυμαστὴν καὶ θείαν ἀλλοίωσιν. Ἕως ὧδε εἰσὶ λόγια τοῦ ἄνωθεν Γ'ωάννου, καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀμφιβάλῃ τινὰς εἰς τοῦτο, ὅτι ἡ μαρτυρία εἶναι ἀξιόπιστος τοιούτου Ἁγίου, ὅς τις ἦτον παρὼν, καὶ εἶδεν ὀφθαλμοφανῶς τὴν ὑπόθεσιν. Μάλιστα πρέπει νὰ φοβηθοῦμεν πολλὰ, συλλογιζόμενοι τὴν μετάνοιαν ὁποῦ οὗτος ὁ Ὅσιος ἔκαμε διὰ τὴν φρικτὴν ὀπτασίαν ἐκείνην καὶ ἔκστασιν, καὶ νὰ πασχίσωμεν νὰ τὴν μιμηθοῦμεν τὸ κατὰ δύναμιν.

Εἰπέτε μου τὴν ἀλήθειαν εἰς ταύτην τὴν ἐρώτησιν. Ἐὰν ἤθελε προστάξῃ ὁ Βασιλεὺς νὰ σᾶς θανατώσουσιν ἅπαντας, ἀμὴ ὄχι μίαν ἡμέραν ὅλους, ἀλλὰ νὰ σᾶς ἔχουσι φυλακωμένους, καὶ νὰ εὐγάζουσι σήμερον δέκα, αὔριον εἴκοσι, τὴν ἄλλην τριάκοντα, νὰ τοὺς θανατώσουν, χωρὶς ποσῶς νὰ ἠξεύρῃ πᾶς ἕνας τὴν ἡμέραν τῆς τελευτῆς αὐτοῦ, μόνον νὰ ἀπαντεχαίνῃ καθ' ὥραν τὸν θάνατον, μὲ ποταπὴν καρδίαν καὶ μελέτην, ἐστέκετε εἰς αὐτὴν τὴν φυλακὴν ἐσεῖς ὅλοι οἱ κατάδικοι; Πῶς θὰ ἐδαπανᾶτε τὰς ὀλίγας ἡμέρας καὶ ὥρας σας; Ἀράγε εἰς παίγνια, μετεωρισμὸς, φιλονεικίας, καὶ μάχας, καὶ ἄλλα ὅμοια; Οὐχί. Ἀλλὰ νὰ στέκεσθε ἡσυχάζοντες, μὲ θλίψιν πολλὴν καὶ κατήφειαν, συλλογιζόμενοι τὸν μέλλοντα ἀπαραίτητον κίνδυνον. Εἰ δὲ καὶ ἠθέλετε στοχασθῇ τινὰς ἀπὸ λόγου σας νὰ παίζουν, νὰ μάχωνται, νὰ φιλονεικοῦσι, καὶ νὰ ἀργολογοῦσιν ἀμέριμνα, δὲν τοὺς ἐκατακρίνετε ὡς μωροὺς καὶ ἀγνώστους, ὅτι πῶς δὲν ἐφρόντιζαν διὰ τὴν ψυχήν τους, νὰ ζητήσουσι τοῦ Θεοῦ συγχώρησιν, ἀμὴ ἐφλυαροῦσαν μετεωρίζοντες. Ὦ Χριστιανοί μου, εἰς τοιαύτην ἀπόφασιν εὑρισκόμεσθεν ἅπαντες ἡμεῖς τοῦ Ἀδὰμ οἱ ἀπόγονοι, μετὰ τὴν ἐκείνου παράβασιν, διὰ τὴν ὁποίαν κατεκρίθημεν ὑπὸ τοῦ Οὐρανίου Βασιλέως εἰς θάνατον. Ἡ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. Καὶ μέλλει νὰ ἀποθάνωμεν ὅλοι σήμερον, ἢ αὔριον, καὶ ἡμεῖς οἱ τυφλοὶ καὶ ἀνόητοι δὲν μετανοοῦμεν τὰς ἁμαρτίας μας, νὰ μᾶς συγχωρήσῃ, ἀλλὰ θαπανοῦμεν τὰς ἡμέρας, καὶ ὥρας εἰς μετεωρισμοὺς καὶ παιγνίδια, ὥσ-

περ νὰ μὴν ἦτον τοῦ Θανάτου ἡ ἀπόφασις καταπάνω μας, ἀλλὰ νὰ εἴμεσθεν ἀθάνατοι πάντοτε. Ὢ τῆς ἀγνωσίας μας! Τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θανάτου βαστοῦμεν, νὰ μᾶς ἀποκεφαλίσουσιν αὔριον, καὶ ἡμεῖς ζητοῦμεν σαρκικὰς ἀπολαύσεις καὶ κοσμικὴν ματαιότητα; Ἀνοίξατε τοὺς νοητοὺς ὀφθαλμούς σας, ἁμαρτωλοί, συγχωρήσατε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, πενθήσατε νῦν, καὶ Θρηνήσατε· ἕως ὁποῦ χρήζει τὸ δάκρυον, γρηγορήσατε, καὶ προσεύχεσθε, καὶ μελετᾶτε τὸν Θάνατον, ὅτι δὲν ἠξεύρετε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν, ὅταν ἔρχεται ὁ Νυμφίος. Ἀγρυπνήσατε, διὰ νὰ εἰσέλθετε εἰς τοὺς γάμους μετὰ τῶν φρονίμων παρθένων, ἵνα μὴ μένοντες ἔξω μετὰ τῶν μωρῶν, ὀδύρεσθε ἄκαιρα τὴν ζημίαν σας, καὶ πενθῆτε ἀπαρηγόρητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄.

Περὶ τῆς β΄. τοῦ Κυρίου ἐλεύσεως, καὶ τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων ἐξαναστάσεως.

Πολὺν φόβον καὶ τρόμον ἀνείκαστον ἔχει εἰς τοῦτον τὸν Κόσμον ἕνας ἀποφασισμένος εἰς Θάνατον, ὅταν τὸν ἐβγάλουν ἀπὸ τὴν φυλακὴν οἱ δήμιοι, καὶ τὸν ὑπάγουν εἰς τὸ Κριτήριον, νὰ τοῦ ἀναγνώσουσι τὴν πικροτάτην ἀπόφασιν, καὶ εἰς τοσαύτην ὀλιγοθυμίαν καὶ μικροψυχίαν ἔρχεται, ἀπὸ τὸν φόβον τῆς τιμωρίας, ὁποῦ χλωμαίνει ἡ ὄψις του, ἡ γλῶττα καὶ λάρυγξ ξηραίνεται, τὸ αἷμα χάνεται ἀπὸ πάνω του, καὶ τινὲς ἀπὸ τὴν ἄμετρον ὀλιγωρίαν, ὁποῦ λαμβάνουσιν, ἐβγαίνει σχιδὸν ἡ ψυχή τους, πρὸ τοῦ νὰ τοὺς Θανατώσῃ τὸ ξίφος. Ἀλλὰ τί ἔχει νὰ κάμῃ ὅλον ἑτοῦτο, συγκρίνωντάς το μὲ τὸν φόβον ἐκεῖνον, καὶ σύγχυσιν, ὁποῦ Θέλουσι λάβει οἱ ταλαίπωροι ἁμαρτωλοὶ τὴν ὥραν ἐκείνην τὴν φοβερὰν τῆς δευτέρας τοῦ Δεσπότου ἐλεύσεως; ὅταν τοὺς κράζουσιν οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι νὰ δώσουν ἀπολογίαν φριχτὴν τῷ ἑκάστῳ Κριτῇ, διὰ ὅλας τὰ πράξεις καὶ λόγια, καὶ διαλογισμοὺς τῆς καρδίας τους; Τί νὰ γένουσι τότε; πῶς νὰ κρυφθῶσι; πῶς νὰ βοηθηθοῦσιν οἱ ταλανες; Ἐκεῖ δάκρυα δὲν χρήζουσι τίποτας, ἡ μετάνοια δὲν ὠφελεῖ, αἱ προσευχαὶ δὲν ἀκούονται. Ἀφ' ἧς ἡ τελευταία ὥρα τῆς ζωῆς τελειώσῃ, δὲν δίδεται πλέον καιρὸς πρὸς μετάνοιαν. Πλοῦτος, δυναστεία, καὶ ἄλλα τοῦ Κόσμου ὅμοια δὲν ὠφελοῦσι ποσῶς, κατὰ τὴν Παροιμίαν. « Οὐκ ὠφελήσει ὁ πλοῦτος ἐν ἡμέρᾳ θυμοῦ· Δικαιοσύνη δὲ ῥύεται ἐκ Θανάτου ». Λέγει δὲ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ταῦτα περὶ τῆς Κυρίου ἐλεύσεως. « Ὥσπερ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ Ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἕως Δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν Θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ Ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ Σελήνη, οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς ». Λοιπὸν ἐὰν ἔχωμεν τώρα τοιοῦτον φόβον, ὅταν ἀστράπτῃ καὶ βροντᾷ δυνατὰ, δειλιῶντες μὴν ἔλθῃ κεραυνὸς νὰ μᾶς Θανατώσῃ, καθὼς τὸ ἔπαθαν πολλάκις τινὲς (ποταπὸς φόβος), καὶ ποῖος τρόμος Θέλει καταβάλῃ τὸν Κόσμον ὅλον τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν, ὁποῦ ἔχει νὰ τρομάξῃ ἡ γῆ, νὰ μυγιστῇ ἡ Θάλασσα, νὰ ἐξάψῃ ὁ ἀήρ, νὰ κατεβῇ πῦρ, νὰ κατακαύσῃ παντα τὸν Κόσμον; Ἔπειτα νὰ ἔλθῃ μετὰ δόξης πολλῆς καὶ δυνάμεως ὁ Βασιλεὺς τῶν Βασιλευόντων μετὰ πασῶν τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων, ἐχὶ καθὼς ἦλθε πρότερον εὐτελὴς καὶ καταφρονεμένος ὑπὸ πολλῶν, ἀλλὰ μεγαλοπρεπὴς καὶ ἔνδοξος, καὶ ὑπὸ πάντων προσκυνούμενος; Εἰς τὴν πρώτην ἔλευσιν ἦλθεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς ταπεινὰ καὶ ἀπόκρυφα, χωρὶς τινὰς δόξης, κεκρυμμένος ἐννέα μῆνας εἰς τὴν Παρθενικὴν μήτραν, ἀμὴ τότε Θέλει ἔλθει μετὰ δόξης πολλῆς ἐμφανῶς, καθήμενος ἐπὶ νεφέλης φωτεινῆς. Τότε ἐγεννήθη εἰς πενιχρὸν σπήλαιον, ἀνεκλίθη εἰς τὴν φάτ-

νηθ τῶν ἀλόγων, καὶ ἐνεδύθη πτωχὰ καὶ εὐτελῆ σπάργανα· ἀμὴ τὴν δευτέραν, θὰ εἶναι ἔνδοξος, καὶ ὑπὸ πάντων Θεὸς τῆς μεγαλειότητος γνωριζόμενος. Εἰς τὴν πρώτην ἦλθε μετὰ σαρκὸς παθητὸς ὡς βροτὸς, καὶ τὴν β'. μετὰ ἀπαθοῦς οὐσίας Θεοπρεπῶς. Τὸ πρῶτον Σωτὴρ πανάγαθος, καὶ τὸ δεύτερον Κριτὴς φοβερώτατος. Τότε ἦλθε διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἀμὴ τώρα ἔρχεται κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν. Τότε διὰ νὰ πάθῃ μὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς, καὶ τώρα διὰ νὰ βασιλεύσῃ, καὶ νὰ συνδοξασθῇ μετ' αὐτῶν. Εἰς τὴν πρώτην ἔλευσιν αὐτὸ δὲν ἐπρόλαβαν σημεῖα καὶ τέρατα, νὰ μαρτυροῦσι τὴν παρουσίαν αὐτὸ, ἀμὴ εἰς τὴν δευτέραν θέλει, φαίνεσθαι τόσα σημεῖα εἰς τὸν Ἥλιον, εἰς τὴν Σελήνην, καὶ πάντα τὰ κτίσματα, ὁπὸ νὰ τὸν ἐγνωρίσουσιν ὅλοι, ὅτι ἔρχεται Κριτὴς τῶν ἁπάντων, διὰ νὰ ἀποδώσῃ ἑνὸς ἑκάστου κατὰ τὰ ἔργα του. Ὁ σοφὸς Ἱερώνυμος λέγει εἰς τὰ Βιβλία του, πῶς ηὗρηκεν εἰς τοὺς Χρονογράφους τῶν Ἑβραίων ὅτι ἔχουν νὰ προλάβουσι τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ δώδεκα σημεῖα, ἤγουν τὴν ἀ. ἡμέραν, νὰ ὑψωθῇ τοσοῦτον ἡ θάλασσα, ὁποῦ νὰ ὑπερέβῃ δεκαπέντε πήχαις ὅλα τὰ ὄρη, ὄχι νὰ τὰ σκεπάσῃ, ἀλλὰ νὰ στέκεται εἰς τὸν τόπον της, ὥσπερ νὰ ἦτον τεῖχος τριγύρου της. Τὴν β'. νὰ κατέβῃ τόσον βαθέα, ὁποῦ σχεδὸν νὰ μὴ φαίνεται. Τὴν γ'. νὰ φαίνωνται ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν τὰ μεγάλα κήτη καὶ θηριόψαρα· νὰ φωνάζουν τόσον δυνατὰ καὶ μεγάλα, νὰ ἀκούεται ἡ φωνή τους ἕως τὸν οὐρανόν. Τὴν δ'. νὰ κατακριθῇ ἡ θάλασσα, καὶ πάντα τὰ ὕδατα. Τὴν ε'. νὰ ἰδρώσουν αἷμα ὅλα τὰ δένδρη τῆς γῆς καὶ χορτάρια. Τὴν ς'. νὰ γένῃ ἕνας σεισμὸς οἰκουμενικὸς εἰς ὅλον τὸν κόσμον τοσοῦτον μέγας καὶ φοβερὸς, ὅσον νὰ μὴ δύνεται ἄνθρωπος, οὔτε ζῶον, νὰ σταματίσῃ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἀλλὰ νὰ πέσουν ὅλαις ἡ οἰκοδομαῖς, καὶ τὰ κτίρια, καὶ ὅλα τὰ βουνὰ, καὶ πᾶς τόπος ὑψηλὸς, νὰ γένῃ μία πεδιάδα ὅλος ὁ κόσμος. Τὴν ζ'. νὰ κτυποῦσιν οἱ λίθοι καὶ πέτραις ἀλλήλως τους, νὰ συντρίβωνται. Τὴν η'. νὰ ἀνοίξουν τὰ μνήματα ἀπὸ Ἀνατολῶν Ἡλίου μέχρι Δυσμῶν, νὰ εὔγουν τὰ κόκκαλα τῶν ἀπεθαμμένων, νὰ στέκωνται ἄνωθεν τῆς γῆς. Τὴν θ'. νὰ πέσουν τὰ ἄστρη ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, καὶ τὰ κτήνη ὅλα νὰ συνάζωνται εἰς τὰ πεδία, νὰ φωνάζουσιν ἰσχυρῶς χωρὶς νὰ βόσκωνται. Τὴν ι'. νὰ ἀποθάνουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, διὰ νὰ ἀναστηθοῦν μὲ τοὺς ἄλλους μεθαύριον. Τὴν ια'. νὰ καταφλεχθῇ ὁ οὐρανὸς, ὁ ἀὴρ, καὶ ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ὑπὸ πυρὸς σφοδροτάτου. Τὴν ιβ'. νὰ γένῃ νέος οὐρανὸς, καὶ γῆ καινὴ, καὶ τότε νὰ ἔλθῃ ὁ φοβερὸς Κριτὴς ἐμφανῶς, καὶ πῦρ νὰ προπορεύεται αὐτοῦ, καθὼς λέγει ὁ Δαβίδ. Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἥξει, καὶ οὐ παρασιωπήσεται. Πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καυθήσεται, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ Ψαλμοῦ. Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Προφήτης Ἰωὴλ εἰς τὸ β'. Κεφ. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος λέγει ὅτι ἀφ' οὗ καθαρίσῃ τὸν κόσμον ὁ Κύριος, διὰ πυρὸς (τὸ ὁποῖον πῦρ θέλει ἀνέβῃ ὑπεράνω τῶν ὀρέων δεκαπέντε πήχαις, καθὼς καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ) τότε θέλει διαχωρίσει τὴν θέρμην ἀπὸ τὸ φῶς, τὴν μὲν καῦσιν νὰ στείλῃ εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς διὰ σφοδροτέραν τους κόλασιν, τὸ δὲ φῶς νὰ δώσῃ τοῖς δικαίοις, διὰ νὰ ἔχουν περισσοτέραν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν. Τότε γοῦν καθίσει ὁ Κριτὴς ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ Ἔθνη, καὶ τὰ ἑξῆς. Διὰ τέσσαρας αἰτίας εἶναι χρεία νὰ γένῃ ἡ οἰκουμενικὴ Κρίσις· πρῶτον μὲν, ἵνα φανερωθῇ ἐν αὐτῇ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, οὕτως εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν ἀγαθῶν, ὥσπερ εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν φαύλων πράξεων, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ψαλμῳδοῦ « Γινώσκεται Κύριος κρίματα ποιῶν ». Καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν « Πάντα τὰ ἔθνη ἥξουσι, καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν ». Δεύτερον, πρέπει μὲ δικαιοσύνην νὰ ἐπαινεθοῦσι τὰ καλὰ ἔργα ἐνώπιον πάντων Ἀγγέλων τε, καὶ ἀνθρώπων, καὶ τὰ πονηρὰ νὰ καταισχυνθοῦσι· καθὼς ὁ Παῦλος μᾶς νουθετᾷ νὰ μὴ κρίνωμεν τινὰ πρὸ καιροῦ, ἀλλὰ νὰ καρτεροῦμεν τοῦ Δεσπότου τὴν ἔλευσιν, ὁποῦ φω-

τίζει τὰ ἀπόκρυφα, καὶ τότε θέλει κριθῇ ὑπ' αὐτοῦ πᾶς ἕνας. Τρίτον, ἡ κρίσις τῶν ἀνθρώπων σφάλλει πολλὰ εἰς τὴν ζωὴν ταύτην, διατὶ κρίνει τὰ ἔξωθεν ἅπερ φαίνονται, ἀμὴ δὲν ἠξεύρει τὰ ἔσωθεν, ἀλλὰ νομίζονται ἄρνες οἱ λύκοι, καὶ θηρία τὰ πρόβατα. Διὰ τοῦτο κάμνει χρεία, νὰ κριθῇ πᾶς ἕνας καθὼς εἶναι, νὰ φανερωθοῦσιν αἱ πράξεις του. Ὅτι καθὼς τὰ δένδρη τοῦ πεδίου δείχνουσιν ὅλα τὸν καιρὸν τοῦ χειμῶνος μιᾶς λογῆς, καὶ δὲν διαχωρίζεις τὸ χλωρὸν ἀπὸ τὸ ξηρόν, καὶ τὸ ὠφέλιμον καὶ εὔκαρπον ἀπὸ τὸ ἀνωφελές τε καὶ ἄκαρπον, ἀμὴ ὅταν ἔλθῃ τὸ ποθεινότατον ἔαρ, ὁποῦ ἐνδύνεται ὁ κόσμος χρῶμα καινὸν, πρασινίζουσι τὰ λιβάδια, οἱ λειμῶνες εὐωδιάζουσι, τὰ φυτὰ ἀνθοῦσι, καὶ ὅλα τὰ δένδρη ἐνδύνονται φύλλα καὶ ἄνθη διάφορα, τότε γνωρίζονται τὰ δροσερὰ ἀπὸ τὰ ξηρά· ὅτι τὰ τρυφερὰ φορτώνονται φύλλα καὶ ἄνθη, καὶ ἀποδίδουσιν εἰς τὸν καιρὸν τὸν καρπόν τους, τὰ δὲ ξηρὰ μένουν ἄχρηστα, ὑστερημένα πάσης εὐπρεπείας καὶ ὡραιότητος, καὶ μόνον ἄξια διὰ νὰ τὰ καύσουν. Οὕτω καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι, ἕως οὗ εὑρισκόμεσθεν εἰς τὸν θριμύτατον χειμῶνα τῆς παρούσης ζωῆς, δύσκολα γνωρίζεται ὁ καλὸς ἀπὸ τὸν κακὸν, καὶ ὁ δίκαιος ἀπὸ τὸν ἁμαρτωλόν. Ἀμὴ τὴν ἡμέραν τῆς Κρίσεως, ὁποῦ εἶναι τὸ ἀληθινὸν καὶ ἄφθαρτον ἔαρ, καὶ ἀνακαινίζεται ὅλος ὁ κόσμος, καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀνασταίνονται, τότε θέλουν γνωρισθῇ σαφέστατα ὅσοι ἦσαν δροσεροὶ, καὶ ἐποτίζοντο ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅσοι ἀπέθαναν εἰς τὴν ἁμαρτίαν· ὅτι οἱ μὲν ἁμαρτωλοὶ καὶ ὑπεύθυνοι, ὡς δένδρη ξηρὰ, ἱστάμενοι εἰς τὴν ἀριστερὰ τοῦ Θεοῦ, νὰ μὴν ἔχουν τινὰ εὐπρέπειαν, οὔτε ἄνθος, ἢ φύλλον, οὐδὲ καρπὸν ὡραιότητος, δόξης ζωῆς αἰωνίου, καὶ ὡς ξηρὰ καὶ ἄχρηστα δένδρη, νὰ βαλθοῦσιν εἰς τὸ πῦρ τῆς κόλασεως. Καὶ πάλιν οἱ δίκαιοι, ὡς δροσερὰ φυτὰ καὶ εὔκαρπα δένδρα γεμάτοι ἔργα καλὰ, νὰ στέκουσιν ἐκ δεξιῶν τοῦ Κυρίου πεποικιλμένοι μὲ ὡραιότατα ἄνθη, νὰ λάμπουν ὑπὲρ τὸν Ἥλιον, νὰ βρύουσι γέμοντες τὸν καρπὸν τῆς ἐνδόξου Μακαριότητος. Τέταρτον, καὶ τελευταῖον, βλέπομεν τοὺς κακοὺς, καὶ ἀνόμους εἰς τὴν ζωὴν ταύτην εὐτυχισμένους, καὶ τοὺς ἐναρέτους καὶ δικαίους εἰς θλίψεις διαφόρους καὶ βάσανα· ὅθεν πρέπει νὰ δείξῃ ὁ Κύριος τὴν αἰτίαν εἰς πάντας, διατὶ ἔδωσε τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἐδῶ εὐτυχίαν, καὶ ταῖς δικαίοις τοσαύτην παίδευσιν· καὶ τοῦτο γίνεται εἰς αὐτὴν τὴν κοινὴν ἀνάστασιν, ὅταν οἱ Δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς φωστῆρες, ἀπολαμβάνοντες τὸν καρπὸν τῶν καλῶν τους ἔργων, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ διὰ τὴν φαύλην αὐτῶν καὶ πονηρὰν πολιτείαν, νὰ λάβωσιν αἰσχύνην αἰώνιον. Διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ἔχει νὰ γένῃ ἡ ἀνάστασις. Ἔτι δὲ καὶ διὰ νὰ ἀπολαύσουν ἀνταμα ἡ ψυχὴ μὲ τὸ σῶμα τὴν τῶν ἔργων ἀνταμειψιν· ὅτι ἐπειδὴ καὶ τὰ δύω ταῦτα ποιῆσι τὸ ἀγαθὸν, ἢ τὸ πονηρὸν, εἶναι δίκαιον, νὰ κολασθοῦσιν, ἢ νὰ δοξασθοῦσιν ἀμφότερα. Πολλὰ καὶ διάφορα πράγματα εἶναι ἄξια στοχασμῆ εἰς αὐτὸ τὸ Κριτήριον· ἀμὴ ἐπάνω εἰς ὅλα ἐρεύνησε, μὲ ποίαν ποταπὴν ἀκρίβειαν ἔχει νὰ γένῃ ἀπὸ τὸν Κριτὴν ἡ ἐξέτασις, ὅπου ἔχουσι νὰ ἐρωτηθοῦσι, καὶ τὰ παραμικρὰ πταίσματα, οὐ μόνον ἔργων, ἀλλὰ καὶ λόγων, καὶ διαλογισμῶν. Τίς νὰ μὴ θαυμάσῃ καὶ νὰ φοβηθῇ, ἀκούων ταῦτα τὰ Δεσποτικὰ λόγια; « Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ Κρίσεως » · ταῦτα λέγει εἰς τὸ ιβ'. Κεφ. τοῦ Ματθαίου. Καὶ ἐὰν διὰ τὰ ἀνωφελῆ καὶ ἄκαιρα λόγια, ὁποῦ δὲν κάμνει τινὸς κακὸν, ἔχομεν νὰ ἐξετασθοῦμεν, τί θὰ πάθωμεν διὰ τὰ ἄπρεπα καὶ ἀναίσχυντα; τοὺς αἰσχροὺς λογισμοὺς καὶ ῥυπωμένους; τοὺς μοιχοὺς καὶ πορνικοὺς ὀφθαλμούς; τὰ αἱματωμένα χέρια; καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν διὰ ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς μας, ὁποῦ τὸν ἐδαπανήσαμεν εἰς ἔργα πονηρὰ καὶ ἄπρεπα; Ὦ πόσην αἰσχύνην θέλουσι λάβει οἱ ἁμαρτωλοὶ τὴν ὥραν ἐκείνην, ὁπόταν ὅλαις ἡ αἰσχρουργίαις καὶ ἀνομίαις ἃς ἔκρυπτον εἰς τὰς γωνίας τῶν οἴκων τους, καὶ ἡ ἀναισχυντίαις ὁποῦ ἐπράξασιν εἰς ὅλην τους τὴν ζωὴν, νὰ δημοσιευθοῦν καὶ νὰ φανερωθοῦσι, νὰ ταῖς ἀκούσῃ ὅλος ὁ κόσμος, νὰ καταισχυνθοῦν

ε· νώπιον πάντων τῶν Ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων. Τότε νὰ βοῶσι καθ' ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν οἱ τρεῖς ἕτοι κατήγοροι. Πρῶτος, ὁ διάβολος, ὅστις θέλει νὰ δείξῃ ἐγγεγραμμένας πάσας τὰς ἁμαρτίας ὁποῦ ἐπράξαμεν τότε, καὶ ποσάκις καὶ ποίῳ τρόπῳ, νὰ βοᾷ πρὸς Κύριον λέγων. Δικαιότατε Κριτά, οὗτος ὁ ἁμαρτωλὸς δὲν ἐφύλαξε τὰς ἐντολάς σου, ἀλλὰ μᾶλλον ἐτέλει διηνεκῶς τὰ σαρκικά του θελήματα, λοιπὸν ἀποφάσισέ τον κατὰ τὰς πράξεις του. Ὁ β'. κατήγορος εἶναι ἡ κακή μας συνείδησις ἦγουν αὐταὶ αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν, αἱ ὁποῖαι νὰ ἦναι γεγραμμέναι εἰς τὰς βίβλους νὰ ἰδῇ ὁ Κύριος νὰ κάμῃ τὴν κρίσιν, καθὼς λέγει ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν· Καὶ εἶδον τοὺς νεκροὺς μικροὺς καὶ μεγάλους ἑστῶτας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ βιβλία ἠνεῴχθησαν, καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βίβλοις, κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. Τρίτος κατήγορος ἡμῶν εἶναι ὅλος ὁ κόσμος καθὼς λέγει ὁ Χρυσόστομος· Τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν θέλομεν δυνηθῆ νὰ προφασισθοῦμεν εἰς τὸν Κριτήν, μὲ τὸ νὰ ἦναι καθ' ἡμῶν ὁ οὐρανός, ἡ γῆ, τὸ ὕδωρ, ὁ Ἥλιος, τὰ ἄστρη, καὶ πᾶς ὁ κόσμος. Ἔτι δὲ καὶ ὁ φύλαξ τῆς ψυχῆς Ἄγγελος τοῦ καθ' ἑνός, ὅστις γινώσκων τὰ ἔργα καὶ λόγια ἅπαντα, θέλει μαρτυρήσει τότε τὴν ἀλήθειαν. Φαίνεται εἰς τὸ Λαυσαϊκὸν, ὅτι οἱ Ἀδελφοὶ παρεκάλεσαν τὸν Ἀββᾶ Ἀμμοῦν, νὰ τὲς εἰπῇ λόγον ψυχωφελῆ, καὶ ἀπεκρίνατο, λέγων· Ὅστις θέλει νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὰς παγίδας τῆ Διαβόλου, ἵνα μὴ πέσῃ εἰς τὴν φοβερὰν ἄβυσσον τῆς κολάσεως, ἂς ἔχῃ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν του πάντοτε εἰς ἐκείνην τὴν φοβερὰν ἀπόφασιν, ἣν ἐκφωνήσει ὁ δίκαιος Κριτὴς κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ἂς στέκεται μὲ τόσον φόβον καὶ θλῖψιν, ὅσην ἔχουσιν εἰς τὴν φυλακὴν οἱ κλέπται καὶ λῃσταὶ ἐκδεχόμενοι τὴν ὥραν καὶ τὴν τῆ θανάτου ἀπόφασιν· οἵτινες ἠξεύροντες, ὅτι δὲν δύνονται νὰ λυτρωθοῦσι ἀπὸ τὸν κίνδυνον κλαίουσιν ὀδυρόμενοι διηνεκῶς, καὶ ἐρωτοῦσι διὰ τὸν Κριτὴν, πότε ἔρχεται νὰ τοὺς ἀποφασίσῃ εἰς θάνατον. Οὕτω πρέπει νὰ κάμνῃ ὁ Μοναχὸς, καὶ πᾶς ἄλλος πιστὸς Χριστιανὸς, νὰ λέγῃ καθ' ὥραν μετὰ συντετριμμένης καρδίας καὶ δακρύων θερμῶν· Οἴμοι, οἴμοι τῷ ἀθλίῳ, πῶς νὰ παρασταθῶ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν εἰς τὸ ἀδέκαστον Κριτήριον, νὰ δώσω ἀπολογίαν διὰ τὴν ἀμελῆ καὶ φαύλην πολιτείαν μου ὁ ἀσύνετος. Καὶ ἀδελφοί μου γινώσκετε, ὅτι ὅστις οὐκ ἔχει τοῦτον τὸν φόβον εἰς τὴν καρδίαν του, ἐν εὐκολίᾳ πίπτει εἰς τὴν ἀμελείαν, καὶ ἄλλα διάφορα ἁμαρτήματα. Ἀλλὰ ἂς ἔλθωμεν εἰς τὴν μακαρίαν ἐκείνην φωνὴν καὶ παμπόθητον ὁποῦ θέλει εἰπεῖ ὁ Δεσπότης πρὸς τοὺς φίλους του. Τότε ἀφ' οὗ ποιήσῃ ὁ βασιλεὺς τὴν ἐξέτασιν, καὶ χωρίσῃ τοὺς δικαίους ἀπὸ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ τοὺς στήσῃ εἰς τὸ δεξιὸν μέρος, ἐρεῖ αὐτοῖς ταῦτα μὲ ἀγαλλιώμενον πρόσωπον· « Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρος μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου »· καὶ τὰ ἑξῆς. Ἔλθετε, ἐκλεκτοί μου δοῦλοι, νὰ ἀπολαύσετε τώρα τὸν μισθὸν τοῦ κόπου σας πολυπλάσιον, ἐλᾶτε νὰ λάβετε βασιλείαν ἀπελεύτητον, χαρὰν ἀνεκλάλητον, καὶ δόξαν ἀμάραντον. Εἰς τὴν προτέραν μου ἔλευσιν ἐγενόμην ἄνθρωπος παθητὸς, καὶ ὑπέμεινα διὰ τὴν ἀγάπην σας ἐμπαιγμοὺς καὶ μάστιγας καὶ ἐπονείδιστον θάνατον, καὶ σᾶς ἔδωκα εἰς τροφὴν τὴν Σάρκα μου, καὶ ἑτέρας πολλὰς εὐεργεσίας σᾶς ἔκαμα, καὶ τώρα πάλιν ἦλθον νὰ σᾶς θεώσω, καὶ νὰ σᾶς δώσω τὴν δόξαν μου. Ἡ βασιλεία μου νὰ ἦναι ἐδική σας· ἡ Θεότης μου Μακαριότης σας· οἱ Ἄγγελοι συμπολῖταί σας· ἡ Μήτηρ μου Μήτηρ σας· ὁ Πατήρ μου ὑμέτερος, καὶ ἐγὼ Ἀδελφός σας. Δὲν ἠμπορῶ νὰ σᾶς δώσω περισσότερον χάρισμα, ὅτι δὲν εὑρίσκεται ἀξιώτερον τίποτες. Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου. Ἐλᾶτε ἐσεῖς ὁποῦ ἐκαταφρονήθητε, καὶ ἐδιώχθητε ἀπὸ τὸν κόσμον διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ ἀπαρνήθητε πατέρα, μητέρα, καὶ ἀδελφούς, νὰ σᾶς τιμήσω κἀγὼ καὶ νὰ σᾶς δοξάσω, ἐπεὶ ὑπακούσατε τῷ προστάγματί μου, καὶ ἐμισήσατε τὸν κόσμον, τὴν σάρκα σας, ἐδείξατε πρὸς τοὺς πτωχοὺς σπλάγχνα οἰκτιρμῶν δι' ἀγάπην μου. Γινώσκετε, ὅτι ἐμένα ἐκάμετε τὴν καλωσύ-

νην ἐκείνην, διὰ τοῦτο ὡς χρεοφειλέτης σᾶς ἀνταμείβω πλουσιοπάροχα σήμερον μὲ δόξαν ἀμάραντον καὶ εὐφροσύνην αἰώνιον. Ὢ ἀντάμειψις ἄπειρος εἰς τόσην ὀλίγην εὐεργεσίαν! Ὢ εὐεργεσία ἀνείκαστος εἰς τοσοῦτον βραχύτατον χάρισμα! Ὢ ἀτίμητος δωρεὰ εἰς μικρὰν ἀγαθοεργίαν! Ὢ Θεέ μου πανάγαθε, καὶ τί ἀντάμειψις εἶναι αὐτή, νὰ δώσῃς τοιαύτην βασιλείαν καὶ Μακαριότητα ἀνεκλάλητον διὰ ὀλίγον ἄρτον, καὶ οἶνον, καὶ ποταπὸν ἱμάτιον; Ὢ καλότυχοι δίκαιοι, ὁποῦ κληρονομᾶτε τοιαύτην ἀπόλαυσιν διὰ ὀλίγον καλὸν ὁποῦ ἐπράξετε. Ἀφ' οὗ εὐχαριστήσῃ τοὺς ἐναρέτους ὁ βασιλεὺς, στρέφει μετ' ὀργῆς καὶ θυμοῦ ἀνεικάστου, τὸ πρόσωπον πρὸς τοὺς παλαιπώρους ἁμαρτωλοὺς λέγων πρὸς αὐτοὺς τὰ τοιαῦτα· Ὢ ἄνομοι καὶ ἀσεβέστατοι, ἦλθεν ὁ καιρὸς νὰ ἀπολαύσετε κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων σας. Ὢ ἀχάριστοι, ὁποῦ ἐκαταφρονᾶτε τὸν Νόμον μου, τὰς ἐντολάς μου δὲν ἐψηφᾶτε ποσῶς, ἐκαταπατεῖτε τοὺς θούλους μου, νομίζοντες, ὅτι δὲν θέλετε δώσει ἀπολογίαν τῶν ἔργων σας. Ἀλλ' οὐαί σας· τώρα νὰ καταλάβετε τὴν μεγάλην ζημίαν σας. Ὢ κλήματα τοῦ ἀμπελῶνός μου ἄκαρπα. Ἐγὼ δὲν ἔλειψα ποτὲ νὰ σᾶς ποτίζω μὲ τὴν δρόσον τῆς χάριτός μου, καὶ μὲ τὸ ὕδωρ τῆς σοφίας μου, νὰ σᾶς φωτίζω μὲ τὸν Ἥλιον τῆς Πίστεως, καὶ νὰ σᾶς τρέφω μὲ τὴν βρῶσιν τῶν Μυστηρίων μου· καὶ τοὺς Ἀγγέλους μου ἔδωσα διὰ φύλακάς σας καὶ ἄλλας χάριτας καὶ εὐεργεσίας σᾶς ἔκαμα, καὶ ἐσεῖς ἀγνώμονες ἐμοὶ ἀνταπεδώκατε πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. Ἀντὶ σταφυλὴν ὥριμον καὶ καρπὸν ἀγαθοεργίας, ἐγεννήσατε ἀκάνθας καὶ τριβόλους. Ἐγὼ ἔγεινα ἄνθρωπος δι' ἀγάπην σας, καὶ πολλὰ ἐκοπίασα διὰ νὰ σᾶς λυτρώσω ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν. Παρεδόθην εἰς χεῖρας ἀνόμων, ἐμαστιγώθην, ἐρραπίσθην, ἐστέφθην ἀκάνθαις, καὶ ἀπέθανον εἰς τὸν Σταυρὸν μὲ αἰσχύνην πολλὴν διὰ λόγου σας, νὰ σᾶς λυτρώσω τῆς αἰωνίου αἰχμαλωσίας, καὶ νὰ σᾶς κάμω κληρονόμους τῆς βασιλείας μου· καὶ ἐσεῖς ἀχάριστοι εἰς τοσαύτας εὐεργεσίας τί ἐκάμνετε διὰ λόγου σας; Πόσην ἐλεημοσύνην ἐδώσατε; πόσον ἐκακοπαθήσατε μὲ νηστείαις, ἀγρυπνίαις, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὁποῦ ἐχρεωστεῖτε νὰ πράξετε; Πολλὴν ἀχαριστίαν ἐδείξατε πρὸς τὸ πάθος μου, τὰ Μυστήριά μου κατεφρονήσατε, καὶ ὅλα σας τὰ θελήματα ἐτελέσατε, πλεονεξίας, πορνείας, φονικὰ, καὶ ἄλλα ὅμοια ἀνομήματα, καὶ ἐμὲ δὲν ἐψηφᾶτε ποσῶς, οὔτε διὰ Θεόν σας μὲ εἴχετε. Ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐβλασφημᾶτε τὸ ὄνομά μου ἀναίσχυντα. Λοιπὸν, ἐπειδὴ τοιουτοτρόπως ἐπολιτεύθητε, καὶ τὰς ἐντολάς μου δὲν ἐφυλάξατε, τώρα θὲν ἔχετε μέρος μετ' ἐμοῦ οὐδὲ ποσῶς εἰς τὴν βασιλείαν μου. Ἀλλὰ πῶς νὰ διηγηθῶ, ἀδελφοί μου τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἀπόφασιν, ὁποῦ θέλει ἐκφωνήσει κατ' αὐτῶν, ἀφ' ὧν τοὺς ἐλέγξῃ ὁ Κύριος; Τρέμει ἡ χείρ μου κατ' ἀλήθειαν· οἱ ὀφθαλμοί σου σταλάζουσι δάκρυα, καὶ δὲν δύναμαι νὰ τὴν γράψω· ἡ γλῶσσα γίνεται ἄλαλος, καὶ τὸ αἷμα ψυχρόν· ὁ λάρυγξ μου ἐβράχνιασε, καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ συντύχω. Ἔκστηθι οὐρανὲ, ἡ γῆ τρόμαξον, φρίξον θάλασσα, καὶ σαλεύθητε τὰ στοιχεῖα πάντα τῆς Κτίσεως. Ὢ λίθοι· Ὢ φυτὰ καὶ χορτάρια ἀκούσατε τὴν καταδίκην τῶν ἁμαρτωλῶν, τὴν φοβερὰν ἀπόφασιν, καὶ συμπονίσατε τούτους, καὶ ἐκ τῶν φύλλων σταλάξατε δάκρυα. Ὢ καὶ νὰ ἦτον δυνατὸν τὴν ὥραν ταύτην, νὰ ἀκουσθῇ ἡ φωνή μου εἰς ὅλα τοῦ κόσμου τὰ πέρατα, νὰ τὴν ἐνωτίσθησαν ἅπαντες, πλούσιοι καὶ πένητες, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, νὰ ἐγροικήσασι τὴν φρικτὴν ἐκείνην ἀπόφασιν, ὁποῦ θὰ δώσει ὁ δικαιότατος ἐκεῖνος Κριτὴς κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν λέγωντας· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ Διαβόλῳ, καὶ τοῖς Ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ὢ ἀπαρακλήτου συμφορᾶς! Ὢ ζημίας ἀνεκδιηγήτου! Κλαύσατε πάντες οἱ ἀκροαταὶ, καὶ θρηνήσατε, ὅτι φρικτὴ καὶ ἀμετάβετος ἡ ἀπόφασις, ἡ θλῖψις αἰώνιος, καὶ ἡ ὀδύνη ἀπαρηγόρητος. Οὗτος ὁ λόγος θέλει νὰ εἶναι τοσαύτης δυνάμεως, ὁποῦ νὰ ἀνοίξῃ ἡ γῆ παρευθὺς νὰ καταπίῃ εἰς τὴν ἄβυσσον ὅσους ἔπαιζον τὴν κιθάραν καὶ τὰ κύμβαλα, καὶ χαίροντες μὲ τὴν μουσικὴν καὶ γλυκύτητα τῶν ὀργάνων, ἐδαπανοῦσαν εἰς μάτην

καὶ ἄκαιρα τὰς ἡμέρας τους. Ταύτην τὴν πτῶσιν γράφει ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν, λέγων· Ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμόνων, καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου. Καὶ μετὰ ταῦτα λέγει πάλιν· Εἶδον ἕνα Ἄγγελον ἰσχυρὸν, καὶ ἐσήκωσεν ὑψηλὰ ἕνα λίθον μεγάλον ὡς μύλον, καὶ τὸν ἔρριψεν εἰς τὴν Θάλασσαν. λέγων· Μὲ τὴν ταραχὴν ταύτην θέλει βυθισθῇ ἐκείνη ἡ μεγάλη χώρα τῆς Βαβυλωνίας, καὶ ποτὲ νὰ μὴ σηκωθῇ ἀπὸ τὸν βυθόν. Οὕτως οὖν θέλουν πέσει οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν θρηνώδη βυθὸν καὶ ζοφωδέστατον τῆς ἀτελευτήτου κολάσεως. Ὦ ἀκροαταὶ, ποταπὴν θλῖψιν καὶ πικρίαν νομίζετε θέλουσι λάβει οἱ τάλανες, ὅταν ἀπ' ἀλλήλων χωρίζωνται; ὁ φίλος ἀπὸ τὸν φίλον, ὁ πατὴρ ἀπὸ τὰ φίλτατα τέκνα, ὁ ἀνὴρ ἀπὸ τὴν ἠγαπημένην ὁμόζυγον, νὰ ὑπάγουσιν, οἱ μὲν εἰς ζωὴν αἰώνιον, οἱ δὲ εἰς κόλασιν ἀτελεύτητον; Τότε νὰ καταρᾶται ἕνας τοῦ ἄλλου του, ὁ μὲν νὰ λέγῃ πρὸς τὰ παιδία του· Κατηραμένον νὰ ἦσαι τέκνον, καὶ σὺ ὦ θύγατερ, ὅτι διὰ τὴν ἄμετρον ἀγάπην, ὁποῦ σᾶς εἶχα, διὰ νὰ σᾶς ὑπανδρεύσω εὐγενικὰ, νὰ σᾶς κάμω πλούσια, ἐμίσησα τὴν ψυχήν μου, καὶ δὲν ἐνθυμούμουν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ ἥρπαζα τὰ ἀλλότρια, καὶ ἀδίκευα, διὰ νὰ σᾶς πλουτίσω, καὶ τώρα κολάζομαι διὰ λόγου σας. Καὶ αὐτὰ πάλιν νὰ λέγουσι πρὸς αὐτές· Ἀνάθεμά σας γονεῖς μας ἀσεβεῖς καὶ παράνομοι ὁποῦ δὲν μᾶς ἐδιδάξετε τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, οὔτε πρὸς σωτηρίαν μᾶς ὡδηγήσατε. Ποίαν ὠφέλειαν μᾶς ἐκάμετε μὲ τὸν πλοῦτός σας; αὐτὸς ἦτον αἰτία τῆς ἀπωλείας μας, διατὶ δὲν τὸν ἀποκτήσατε μὲ δικαιοσύνην, ἀλλὰ μὲ ἁρπαγὴν, καὶ πλεονεξίαν· καὶ πάλιν ἡμεῖς διὰ νὰ ἔχωμεν πολλὰ χρήματα, ἐκάμναμεν τὰ σαρκικά μας θελήματα· ἀμὴ ἐὰν ἤμασθεν πτωχότεροι, δὲν ἠθέλαμεν ἁμαρτάνῃ τοσοῦτον ἀναίσχυντα. Ἀνάθεμά σας γοῦν, ἀφρονέστατοι, ὅτι διὰ νὰ μᾶς πλουτίσετε, καὶ νὰ μᾶς δώσετε πρόσκαιρον γῆν, καὶ φθειρομένην ἀπόλαυσιν, μᾶς ὑστερήσετε τῆς αἰωνίου Μακαριότητος, καὶ ἐχωρίσθημεν καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐσεῖς ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ κατεκρίθημεν εἰς πῦρ ἀτελεύτητον. Αὐτὰ καὶ ἄλλα ὅμοια θέλουν λέγει ἕνας συγγενὴς πρὸς τὸν ἕτερον ἀνωφέλευτα, ὅτι τότε δὲν χρήζει ποσῶς ἡ μετάνοια. Ἠκούσατε, κοσμικοὶ εὐγενέστατοι, πόσην ὠφέλειαν λαμβάνετε νὰ κάμνετε τὰ τέκνα σας πλούσια, καὶ πόσης κολάσεως τοὺς γίνεσθε αἴτιοι; Ἀμὴ διατὶ ἔχετε τόσην θίψαν εἰς τὴν κατηραμένην φιλαργυρίαν; Τί τὰ θέλετε τὰ χρήματα, καὶ τὰ συνάζεται εἰς ἀπώλειάν σας; διατὶ δὲν τὰ δίδετε τοῖς πτωχοῖς, νὰ σᾶς τὰ χρεωστῇ ὁ Δεσπότης τότε, εἰς ἐκεῖνο τὸ πάνδημον Θέατρον, νὰ σᾶς εὐλογήσῃ ἐνώπιον πάντων, νὰ σᾶς κάμῃ συγκληρονόμους τῆς βασιλείας του, ἀμὴ προτιμᾶτε ἀσύνετοι νὰ κολασθῆτε, διὰ νὰ ἀφήσετε τὰ τέκνα σας πλούσια; Εἶναι τινὲς τοσοῦτον ἀνόητοι, καὶ ὑπὸ δαιμόνων περιφερόμενοι, ὁποῦ ἐναντιοῦνται εἰς τὰ ἄνωθεν, λέγοντες· Τίς ἠξεύρει ἂν ἦναι ἀλήθεια, πῶς ἔχομεν νὰ ἀναστηθοῦμεν πάλιν μετὰ τὴν τοσούτων χρόνων περίοδον, ὁποῦ οὔτε κἂν κομμάτι κόκκαλον ἔμεινεν, ἀλλὰ πάντες ἐγίνομεν στάκτη καὶ χῶμα ἀψήφιστον; Ὢ τῆς βλασφημίας! Ὅστις ἀρνεῖται τῆς ψυχῆς τὴν ἀθανασίαν, νὰ λέγῃ ὅτι δὲν εἶναι ἀνάστασις νεκρῶν, εἶναι καθολικὸς Ἄθεος· ὅτι τόσον εἶναι νὰ εἰπῇ ταῦτα, ὥσπερ νὰ ἔλεγεν, οὐκ ἔστι Θεός. Τοῦτο εἶναι νὰ ἀνοίξῃ τινὰς τὴν θύραν εἰς πᾶσαν ἀσέλγειαν, καὶ νὰ κάμνῃ ὅσα κακὰ τοῦ ὑποβάλῃ ὁ δαίμονας. Ὅτι ἐὰν δὲν ἦτον ἄλλη ζωὴ μετὰ θάνατον, ἔκαμνε χρεία νὰ φεύγωμεν τώρα τὰς ἀρετὰς, καὶ νὰ τελοῦμεν ὅλα τὰ σαρκικά μας θελήματα, νὰ διάγωμεν μίαν ἄσεμνον ζωὴν καὶ χοιρώδη, καὶ νὰ φεύγωμεν ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ μισᾷ ἡ φύσις μας, νὰ πολιτευώμεσθεν ὡς ἄλογα ζῶα ἀνόητα. Ἔτι δὲ εἰς τοῦτον τὸν κόσμον βλέπομεν καὶ γίνονται πολλαῖς ἀδικίαις. Οἱ πλούσιοι καταφρονοῦσι τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς πνίγουσι μὲ ὠφέλειαις καὶ ἀβανίαις διάφοραις· οἱ τύραννοι φονεύουν πολλοὺς ἀδίκως, καὶ παιδεύονται οἱ ἀνεύθυνοι· οἱ δυσσεβεῖς καὶ παράνομοι λαμβάνουσι τὰς Ἡγεμονείας· οἱ ἄγνωστοι καὶ ἀνάξιοι ἔχουσι

ταῖς τιμαῖς καὶ ἀξίαις, οἱ δὲ συνετοὶ καὶ γραμματισμένοι εἰσὶ καταφρονεμένοι, καὶ ἄτιμοι· οἱ σοφοὶ ἡγεμονεύονται ἀπὸ τοὺς ἀσόφους, καὶ τοὺς φρονίμους ὁρίζουν οἱ ἄφρονες· οἱ πονηροὶ καὶ ὑποκριταὶ προστάζουσι, καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ ἐνάρετοι εὐτελέζονται· τὸ ψεῦδος ἐπαινεῖται, καὶ ἡ ἀλήθεια καταπατεῖται· καὶ ἁπλῶς ὁ ἔχων ψυχὴν οὐκ ἔχει ζωήν. Ἐὰν οὖν οὐκ ἔστιν ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, καὶ ἀνταμοιβὴ τῶν πράξεων, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰπῶμεν, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν κυβερνᾷ τὸν κόσμον καλά· ἐπειδὴ γίνονται τόσαις ἀταξίαις, καὶ δίδει αἰτίαν καὶ τολμῶσιν οἱ ἄτυχοι νὰ κάμνουν πᾶσαν ἀνομίαν, μὲ τὸ νὰ μὴ τὰς παιδεύει βαρύτατα. Καὶ τοῦτο μόνον νὰ τὸ βάλῃ εἰς τὸν νοῦν του τινὰς εἶναι μεγάλη ἀσέβεια. Ἀλλ' ἡμεῖς οἱ πιστοὶ λέγομεν, ὅτι τὸ κακὸν ὁποῦ δὲν παιδεύει ὁ Κύριος εἰς τὴν ζωὴν ταύτην τὸ παιδεύει εἰς τὴν ἄλλην βαρέως· καὶ τοῦτο εἶναι σημεῖον ἀληθὲς καὶ μαρτυρία ἀψευδεστάτη, ὅτι πῶς εἶναι ἄλλο Κριτήριον εἰς τὸ ὁποῖον μέλλει νὰ ἐξεταχθοῦσιν ὅλαις αἱ πράξεις μας. Ὁ Χρυσόστομος λέγει εἰς τὴν δ'. Ὁμιλίαν περὶ Προνοίας ταῦτα, διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι καὶ ἄλλη ζωὴ μετὰ θάνατον. Ἕνας κριτὴς λέγεται δίκαιος, ὅταν δυναμένος παιδεύει τοὺς κακοὺς, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς βραβεύει· καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι ὑπέρτατος παντὸς τοῦ κόσμου Κριτὴς, ἀνάγκη νὰ κάμῃ τὸ ὅμοιον, ἀλλέως δὲν ἤθελεν εἶσται Θεὸς, οὔτε δίκαιος· ὅτι ἡ δικαιοσύνη εἶναι τοσοῦτον ἑνωμένη μὲ τὴν Θεότητα, ὁποῦ ὅστις ἀρνηθῇ τὴν δικαιοσύνην εἰς αὐτὸν, ἀρνεῖται καὶ τὴν Θεότητα. Τώρα βλέπομεν πολλοὺς ἐναρέτους καὶ ἁγίους ἀνθρώπους, οἵτινες ὄ μόνον δὲν βραβεύονται διὰ τὰς ἀγαθοεργίας αὐτῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἔχουσι θλίψεις, διωγμοὺς, καὶ διάφορα βάσανα, καὶ πάλιν ἄλλους μοχθηροὺς, ὁποῦ δὲν ἔχουσι θλίψιν, καθὼς τοὺς πρέπει, ἀλλὰ ἀπόλαυσιν. Ἐὰν οὖν δὲν εἶναι ἄλλη ζωὴ, ἄδικος εἶναι ὁ Θεός· ἀμὴ βάνωντας τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, φυλάγεται ἡ δικαιοσύνη καὶ τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ· ὅτι ὅσοι κλαίουσιν ἐδῶ δ' ἀγάπην τς, εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν ἀγάλλονται· καὶ πάλιν οἱ ἁμαρτωλοὶ, ὁποῦ ἔχουν ἐδῶ χαρὰν καὶ ἀπόλαυσιν, θλίβονται ἐκεῖ ἀτελεύτητα, κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ πλουσίου, καὶ τοῦ Λαζάρου· Μνήσθητι τέκνον, ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ τὰ ἐξῆς. Λέγει δὲ καὶ εἰς τὴν Σοφίαν ὁ Σολομὼν· ὅτι εἰς τὴν κόλασιν θέλουν λέγει οἱ ἀσεβεῖς διὰ τοὺς σεσωσμένους ταῦτα· Ἴδε, πῶς ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἐκαταφρονοῦμεν ἡμεῖς εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, εἰσὶ τώρα συναριθμημένοι μὲ τοὺς τοῦ Θεοῦ ἁγίους, καὶ ὁ εὐτυχισμένος κλῆρος αὐτῶν εἶναι ἀναμέσον τῶν Ἁγίων. Οὐ μόνον δὲ εἰς τὰς ἡμετέρας βίβλους, ἀλλὰ καὶ εἰς μερικὰς τῶν Ἑλλήνων φαίνεται αὐτὴ ἡ ἀλήθεια· διατὶ ἦσαν τινες φιλόσοφοι, καὶ ἐκατάλαβαν ἀπὸ τὴν πολλήν τους γνῶσιν τῆς ψυχῆς τὴν ἀθανασίαν, καὶ ἄφησαν περὶ τούτου γεγραμμένα μερικὰ λόγια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα νὰ ἀναφέρω δύω μαρτυρίας εἰς πίστωσιν τῶν ἄλλων, καὶ τῆς ἀληθείας βεβαίωσιν. Ὁ Πλάτων ἐκεῖνος ὁ σοφώτατος (τὸν ὁποῖον διὰ νὰ συντύχῃ περὶ Θεοῦ εὐσεβέστατα, ὠνόμασαν Θεῖον) γράφει εἰς τὸν Γοργίαν ταῦτα· Ἔσχατον κακὸν, καὶ πολλὰ ζημιῶδες εἶναι νὰ ὑπάγῃ ἡ ψυχή μου εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν πεφορτισμένη ταῖς ἁμαρτίαις. Ἔτι δὲ εἰς τὸν διάλογον Φαίδωνα λέγει ταῦτα· Ἐὰν ἀπόθαινε καὶ ἡ ψυχὴ μὲ τὸ σῶμα, εἶχασι πολλὴν ὠφέλειαν οἱ ἄνομοι, ὅτι ἔζησαν καθὼς τοὺς ἤρεσεν εἰς τὴν ζωὴν ταύτην, καὶ δὲν ἤθελαν δώσει ἀπολογίαν διὰ τὰς πράξεις τους· ἀμὴ ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος, δὲν ἠμποροῦσι νὰ φύγουν τὴν τιμωρίαν τῶν ἔργων τους. Ἐκείναις δὲ πάλιν ἡ Σιβύλλαις, οἱ χρησμοὶ τῶν ὁποίων εἶναι εἰς τὸν κόσμον τόσον περίφημοι, ὡμίλησαν περὶ τούτου· ὥσπερ ἡ Ἐρυθραία, ἥτις εἶπε ταῦτα περὶ τῶν τιμωριῶν τῆς κολάσεως· Τὸ αἰώνιον πῦρ θέλει καίει τοὺς ἁμαρτήσαντας· καὶ ἡ Δελφικὴ, καὶ ἄλλαις, τῶν ὁποίων ἀφίνω τὰς ῥήσεις διὰ νὰ μὴ μακρύνω τὸν λόγον, καὶ ἔρχομαι εἰς τὰς ἐδικούς μας οἵτινες οὐ μόνον μὲ τὴν θέλησιν τοῦ νοὸς, ἀλλὰ μὲ τὰ ἔργα, καὶ μὲ τὸ αἷμά τς ὡμολόγησαν ἐμφανέστατα τὴν κοινὴν ἀνάστασιν. Οἱ ἅγιοι Μάρτυρις λέγω, ὁποῦ ὑπέμειναν διάφορα κολαστήρια, οἱ ὅσιοι Α-

σκηταί, οἵτινες ἐκακοπάθησαν τόσον, βαδίζοντες τὴν τεθλιμμένην ὁδὸν τῶν Θλίψεων, καὶ ἐφύλαξαν τοσαύτην ἐγκράτειαν, ἵνα λάβωσι τὴν ἀμοιβὴν τῶν καμάτων. Ἀπὸ τοῦτο γοῦν φαίνεται ἀψευδέστατα, ὅτι ἐὰν δὲν ἦτον ἄλλη ζωή, δὲν ἐκαταφρονοῦσαν αὐτὴν τὴν πρόσκαιρον, νὰ φανῶσι τοσοῦτον σκληροὶ καὶ ἄσπλαγχνοι πρὸς τὴν σάρκαν τους. Τόσοι διδάσκαλοι καὶ γραμματισμένοι σοφώτατοι ἄνθρωποι πάσης γενεαλογίας, ἀπὸ κάθε μέρος τοῦ κόσμου, μὲ τὰ τούτων συγγράμματαἐμαρτύρησαν αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, οἱ ὁποῖοι διατὶ εἶχαν νοῦν ὑψηλὸν καὶ πολλὴν σοφίαν, κάμνουσι καὶ τοὺς ἁπλουστέρους καὶ ἰδιώτας νὰ μὴν ἀμφιβάλλουσι. Τόσοι βασιλεῖς Αὐτοκράτορες, ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, ὁ Θεοδόσιος, καὶ οἱ τούτων διάδοχοι, ὁποῦ ἐκυρίευσαν ὅλον τὸν κόσμον, καὶ εἶχασι τόσην ἐξουσίαν καὶ δύναμιν, ἐξέτασαν ἐμμελῶς ἵνα μάθωσιν ἐὰν ἦτον ἄλλη ζωή, καὶ οὕτως ὡμολόγησαν λόγοις τε καὶ ἔργοις μὲ τὴν ἐνάρετον αὐτῶν πολιτείαν, καὶ ἐβεβαίωσαν ὅτι εἶναι, καὶ δὲν ἄφησαν ἀμφιβολίαν ποσῶς. Ἀλλὰ διατὶ νὰ διηγοῦμαι μὲ μαρτυρίας ἀνθρώπων αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, ἣν ὁ Κύριος εἰς πολλοὺς τόπους τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἐπαράγγειλε, λέγων· Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσουσι. Χαίρετε, ὅτι ὁ μισθός, ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ εἰς ἄλλους τόπους ὁμοίως. Ἐὰν οὖν δὲν ἦτον ἄλλη μαρτυρία, καὶ ἀπόδειξις, μόνον αὐτὴ τοῦ Δεσπότου, φθάνει νὰ μὴν ἀμφιβάλλωμεν. Ὅτι τόση ἀναισχυντία καὶ ἀσέβεια εἶναι νὰ εἰπῇς πῶς δὲν εἶναι νεκρῶν ἀνάστασις, ὥσπερ νὰ ἔλεγες, ὅτι οἱ Πατριάρχαι, καὶ Προφῆται δὲν ἤξευραν τί ἐλάλησαν, οἱ Ἀπόστολοι καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας μας ἔσφαλαν· ὅτι ὅσοι ἐμίσησαν τοῦ κόσμου τὰς ἡδονάς, καὶ ἐκακοπάθησαν, ἐλπίζοντες τὸ βραβεῖον εἰς τὴν ἄλλην ζωήν, ἐπλανέθησαν· καὶ πῶς οἱ Μάρτυρες ἐλωλάθησαν νὰ κακοθανατήσουσιν ἄγνωστα, ἐπειδὴ μετὰ θάνατον δὲν λαμβάνουσι καμμίαν ἀμοιβήν, οὔτε χάρισμα εἰς τοσαῦτα ἡρωϊκὰ καὶ ἐνδοξότατα ἔπαθλα, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὡσὰν νὰ ἔλεγες, ὅτι ἡ διδαχὴ καὶ ὁ νόμος τοῦ Χριστοῦ εἶναι ψεύτικος. Διατὶ ἐὰν δὲν ἦτον τῶν ἔργων καὶ πράξεων ἀνταπόδοσις, ἠθέλαμεν εἶσται ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ, ἀφρονέστεροι ἀπὸ ὅλα τὰ Ἔθνη, ἐπεὶ διάγομεν στενωτέραν ζωὴν, καὶ παμμόχθηρον. Λοιπὸν μὴ πλανᾶσθε, ἐπειδὴ εἶναι ἀνάστασις νεκρῶν· μὴ διάγετε ἀμέριμνα, ἀλλὰ διορθώσατε τὴν ψυχήν σας, ἁμαρτωλοὶ, καὶ μὴ καθεύδετε εἰς τὴν ἀμέλειαν, ἀνοίξατε τοὺς νοητοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὡτάσας, νὰ ἀκούσητε τὴν σωτηριώδη βουλὴν ὁποῦ σᾶς δίδει ὁ Προφήτης Ἱερεμίας, λέγων· Δότε τῷ Κυρίῳ Θεῷ ἡμῶν δόξαν πρὸ τοῦ συσκοτᾶσαι, καὶ πρὸ τοῦ προσκόψειν πόδας ὑμῶν ὑπ' ὄρη σκοτεινὰ, καὶ ἀναμενεῖτε εἰς φῶς, καὶ ἐκεῖ σκιὰ θανάτου. Καὶ ὁ Δεσπότης κάλλιον ἀπὸ ὅλους μᾶς νουθετᾷ εἰς τὸ κά. Κεφάλαιον τοῦ Λουκᾶ, λέγων· Προσέχετε ἑαυτοῖς, μήποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ, καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνίδιος ἐφ' ἡμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐκείνη· ἤγουν, φυλάγεσθε ἄνθρωποι, μὴ δοθῆτε εἰς πολυποσίαν καὶ μέθην καὶ μερίμνας, καὶ φροντίδας, τοῦ κόσμου, καὶ ἔλθῃ ἐξάφνου εἰς ἐσᾶς ἡ ἡμέρα ἐκείνη. Φοβηθῆτε γοῦν τὴν ἔλευσιν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Παμβασιλέως τῶν ὅλων, μὲ τόσον τρόπον, ὅσον ἔχετε εἰς τὴν παρουσίαν ἑνὸς ἐπιγείου κριτοῦ ὁποῦ νὰ ἤθελε νὰ ἐξετάσῃ τὰς πράξεις σας. Ὢ τῆς ἀνοίας! Ἐὰν ἤρχετο ὁ Βασιλεὺς ἐδῶ εἰς τὴν Χώραν σας, ἢ νὰ στείλῃ ἄλλον Ἐπίτροπον, νὰ ἐξετάξῃ διὰ πταίσιμον ἀποστασίας, πῶς ἐσυνηβάσθητε μὲ ἄλλον Λυθέντην νὰ προδώσετε τὴν πόλιν εἰς χεῖράς του, καὶ ὅσους εὕρῃ εἰς τοῦτο πταίσαντας νὰ τὰς θανατώνῃ ἀνελεήμονα, ποταπὸν φόβον ἐλάμβανον ὅσοι ἐγνώριζαν εἰς τοῦ λόγου τους ἔγκλημα; Κρίνετέ το μοναχοί σας, χωρὶς ἐγὼ νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ. Ὦ πόσα ἔδιδαν, διὰ νὰ φύγουν τὸν θυμὸν τοῦ ἐπιγείου Κριτοῦ. Ἐπ' ἀληθείας ἐχάριζαν θησαυροὺς ἐξωδίαζαν τὸ χρυσίου τους ὅλον καὶ τὸ ἀργύριον, ἐπουλοῦσαν ἀμπελῶνάς τε καὶ χωράφια, καὶ πᾶσαν ἄλλην ζημίαν ἔστεργαν νὰ πάθουν, μόνον νὰ φύγωσι τὸν θάνατον. Ὢ ἁμαρτωλὲ, εἰς μεγα-

λήτερην συμφορὰν εὑρίσκεσαι, καὶ δὲν τὸ γινώσκεις δι' αὐτὸ δὲν ἐπιμελᾶσαι τὴν σωτηρίαν σου. Ὁ βασιλεὺς μέλλει νὰ ἔλθῃ μίαν ἡμέραν ἐξ οὐρανοῦ μὲ ὅλους τοὺς Ἀγγέλους, νὰ συγκαλέσῃ ὅλα τὰ στοιχεῖα καὶ κτήματα κατὰ σοῦ, νὰ σὲ ἀφανίσῃ δικαίως, διατὶ ἐπρόδωσες τὴν νοητὴν πόλιν αὐτοῦ τοῖς ἐχθροῖς του, ἤγουν τὴν ψυχήν σου, τελῶν τοῦ Διαβόλου τὸ θέλημα, καὶ σὺ δὲν φροντίζεις νὰ ἐπιστρέψῃς ταλαίπωρε εἰς μετάνοιαν; Τὸν ἐπίγειον Κριτὴν δειλιᾷς τοσοῦτον, καὶ τὸν Ἐπουράνιον δὲν φοβᾶσαι; Διὰ νὰ γλυτώσῃς ἀπὸ τοῦτον (ὅστις δὲν δύνεται νὰ σοῦ κάμῃ κακὸν περισσότερον, εἰμὴ μόνον νὰ σοῦ πάρῃ ζωὴν τὴν πρόσκαιρον) ἔστέργες νὰ ὑπομείνῃς πᾶσαν θλῖψιν καὶ βάσανον, καὶ ἐχάριζες ὅλον τὸ πράγμά σου, καὶ διὰ νὰ λυτρωθῇς ἀπὸ τὸν δυνάμενον σῶμα καὶ ψυχὴν ἀπολέσαι, δὲν θέλεις νὰ δώσῃς ἐλεημοσύνην νὰ ἤμισυ; Ὦ ἀγνωσίας καὶ ματαιότητος! Διὰ νὰ φύγῃς τὸν τοῦ σώματος θάνατον, ὁποῦ πάλιν τελευτᾷς αὔριον, ἔκαμες τόσον, καὶ διὰ νὰ λυτρώσῃς τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ἀντάμα ἀπὸ τὸν αἰώνιον καὶ ἀτελεύτητον θάνατον, δὲν βάνεις ἄφρων, ποταπὴν ἐπιμέλειαν; Φθάνουσι ταῦτα διὰ νὰ παρακινήσουν τὸν ἀμελῆ καὶ ὀκνηρὸν πρὸς μετάνοιαν. Καὶ ἂς εἰποῦμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς δόξης τοῦ Παραδείσου, διὰ νὰ καταλάβῃ πᾶς ἕνας πόσων ἀγαθῶν ὑστερεῖται διὰ τὴν ἀκηδίαν αὐτοῦ καὶ ἀμέλειαν.

Ὠδάριον Λέοντος τοῦ σοφοῦ εἰς τὴν β'. τοῦ Κυρίου Παρουσίαν, κατὰ Ἀλφάβητον.

Ἆρα τίς γῆθεν ἀείρας, ἐν συστροφῇ με ζεφύρου,
Ἀκαριαίως ἀποίσει πρὸς τὴν κλαυθμῶνος κοιλάδα,
Ἵν' ὅπως με τὰς μενούσας ἰδὼν κολάσεις θρηνήσω;
Βαβαὶ βαβαὶ πῶς βρυχήσει, γαῖα διχῇ ῥηγνυμένη,
Νεύσει τῆς ὑπερθεν βίας, φρικώδεις ἀπογυμνοῦσα
Χώρους τοὺς νῦν κεκευθμένους! Φεῦ μοι τῆς θέας ἐκείνης!
Γλαφυροτόρνευτοι τάφοι σκότους μεστοί τε καὶ γνόφου.
Μυχὸς ἀπύθμαντος ἄλλος, καὶ ἀντροννύχιος χάσμη,
Ἐν ἀποκρύφοις τηροῦνται πᾶσι λυγρῶς τοῖς βιοῦσι.
Δεινῶς ἐκεῖσε κοιτάζων, ὁ ἄγριος αἱμοπότης,
Βρύχει, λαιμᾷ, σαίνει κέρκον, καὶ κεχηνὼς ἀναμένει,
Καταπιεῖν πικρὸς σκώληξ, τοὺς κατ' ἐμὲ πλημμελοῦντας.
Δακρύων ὄμβρους μοι δίου, εὐίλατε Θεοῦ Λόγε,
Πρὶν κατακρύψῃ με τάφος, ξύνον γυμνὸν εὐπραγίας.
Πρὶν οἱ πικροὶ φορολόγοι ζητήσουσί μου τὰς πράξεις.
Ἐκεῖ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὀλολυγμός τε καὶ θρῆνος.
Τάρταρος ἄμοιρος θέρμης, ἀνήλιος καὶ σκιώδης.
Ἐκεῖ πολύστενον πένθος, καὶ ὀχετοὶ τῶν δακρύων.
Ζυγὸς καὶ πλάστιγξ τὰ ἔργα, σταθμίζεσθαι δοκιμάζων,
Ἀνακουφίζων βαρύνων οὐ τὰ ἐσθλά, τὰ δὲ φαῦλα.
Ἅπερ ἐγὼ ἐπεπράχειν ἐκ πονηρᾶς συνηθείας.
Ἡ καταιγὶς ἐκθροεῖ με, καὶ ταραχὴ τῶν πνευμάτων.
Τὸ αὐχμηρὸν τῆς θυέλλης, καὶ συνοχὴ τῶν κτισμάτων,
Κτύποι βροντῶν ἐπαλλήλων, ἀστεροπῶν τε τὸ δέος.
Θάμβος ἰδεῖν ὑπὲρ πάντα, καὶ τρόμος ἀναπολῆσαι,
Τὸν ποταμὸν τοῦ παμφάγου πυρὸς ὁμοῦ τε καὶ λίμνην.
Παμφλάζουσαν καὶ βριμῶσαν, ἐνδίκως με πυρπολῆσαι.

Θεοκυῆτορ Μαρία, τῶν γηγενῶν εὐκληρία,
Χριστιανῶν προστασία, ἁμαρτωλῶν ἐλπὶς μόνη,
Καὶ κοσμικὴ θυμηδία ῥῦσαι πυρὸς ἀπειλῆς με.
Ἰδοὺ ψυχὴ παναθλία, βλεφάροις τῆς διανοίας,
Ἱστόρησά σοι τὰς θλίψεις, καὶ τὰς ποινὰς πρὸ τῆς δίκης.
Νῆφε θερμῶς ποτνιῶσα, τῆς πείρας τούτων ῥυσθῆναι.
Κριτής σοι πόρρωθεν ἥξει, θρονούμενος ἐν νεφέλαις.
Τὴν Κτίσιν ἀνατινάσων νερτέρων ἐκ τῶν θεμέθλων.
Κυμαίνων καὶ τὸν ἀέρα, παναλκεστάτῃ δυνάμει.
Λαίλαψ λικμίσει τὰ ὄρη, καὶ ἀφανίσει τὰς νάπας.
Καὶ ἐν πυρὶ ἀκαμάτῳ, ἐκτεφρωθήσεται χέρσος.
Ἀπὸ προσώπου Κυρίου, κρῖναι τὴν γῆν ἐρχομένου.
Μαρμαρυγαὶ τῶν φωστήρων, σβεσθήσονται παραυτίκα.
Καὶ τῶν ἀστέρων τὰ πλήθη, οἷά περ φύλλα πεσοῦνται.
Σὺ δὲ βροτὲ πῶς ὑποίσεις τὴν ἔλευσιν τοῦ Δεσπότου;
Μέδον Ὑψίθρονε φεῖσαι, ὡς εὐδιάλλαπτος φύσει,
Ταῖς τῆς Μητρός σου πρεσβείαις, τῶν Νοερῶν στρατευμάτων.
Πάντων ὁμοῦ τῶν Ἁγίων, τοῦ πλάσματος τῶν χειρῶν σου.
Ναμάτων θάλασσα σπάνιν ὑφέξει θειματουμένη.
Καὶ ποταμοὶ κονισθῶσι πηγάζοντες ἀεννάως.
Σὺ δὲ ψυχὴ τί ποιήσεις, τούτων φρικτῶς τελουμένων;
Ξένον ἰδέσθαι τὰ πάντα, τὸ περιέχον στοιχεῖον,
Πυρκαϊᾶς ἀφανείᾳ, διδόμενον ὕλης δίκην.
Καὶ εἱλισσόμενον αὖθις, ὡς κώδικα μεμβρανώδη.
Οἴμοι πῶς ταῦτα μέλαινα, ἐν τῇ ψυχῇ οὐ λαμβάνεις,
Ἀλλ' ὑπὲρ ψάμμον θαλάσσης ἀμνημονεῖς ἁμαρτῶσα;
Ἀδήλως ὅθεν τὸ τέρμα ἤδη λοιπόν σοι προσφαύσει.
Πῶς λιγυρῶς ὑπαθύσης, τῆς σάλπιγγος ὑπενέγκεις;
Τῶν νεκεώνων γὰρ γαῖα νέκυας ἀνασφερήσει.
Καὶ θάλασσα τοὺς σφετέρους, τῇ φοβερᾷ ἐπιτάξει.
Ἐποίθησίς μοι Παρθένε γενοῦ τῆς δίκης ἐν ὥρᾳ,
Σκέπη, φρουρὸς, εὐεργέτις, καὶ ἱλασμὸς, καὶ συλλήπτωρ,
Ἐξ ἔργων μὴ κεκτημένῳ ἐλπίδα θείας συγγνώμης.
Ῥαγήσεται τὰ μνημεῖα, νεκάδων κατεστιγμένων.
Τῇ τοῦ Κριτοῦ ὑπαντήσει, Ἀγγέλου σπέρχοντος ἅμα.
Πάντας ῥιπῇ παραστῆσαι, τεσσάρων ἐκ τῶν ἀνέμων.
Σύνες ψυχὴ μετὰ ταῦτα, φρικτοὶ πῶς τίθονται θρόνοι.
Καὶ ἀναπτύσσονται βίβλοι, παρισταμένων ἐν φόβῳ,
Ἀπείρων καὶ ἀναρίθμων Ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων.
Τότε λοιπὸν αἱ κολάσεις δειχθήσονται ἃς προέφην,
Ἀπολαμβάνειν ἑτοίμως τοὺς ὑπευθύνους διψῶσαι.
Ὧν τελευταῖος καὶ πρῶτος μόνος ἐγὼ ὁ παντλήμων.
Ὑπαγορεύσει πραέως ὁ Δικαστὴς τοῖς ἀξίοις,
Καὶ ἀναξίους ὡσαύτως τοῦ Βήματος ἀπελάσει,
Οὓς μὲν πρὸς δόξαν ἐφέλκων, οὓς δὲ πρὸς ἄληκτον πένθος.
Ὑπὸ πολλῆς εὐσπλαγχνίας καμπτόμενος Θεοῦ Λόγε,
Μὴ φοβεροῖς ὑπηρέταις, καὶ ἀμειλίκτοις Ἀγγέλοις,
Ἀθέμιτα τὸν ἐκ βρέφους σοὶ πταίοντα παραδώσῃς!

Φιλανθρωπίας τῆς ὄντως ἐκπέσουσιν ἀλαζόνες,
Κριταὶ, σοφοὶ, καὶ δυνάσται, καὶ βασιλεῖς ὑπερόπται.
Ἀζύγων καὶ ἱερῶν, οἴμοι, πληθὺς καὶ μιγάδων.
Χωριζομένων συγγόνων, γονέων, φίλων, καὶ τέκνων,
Τίς ἐννοῶν οὐκ οἰμώξει; τίς δὲ βαστάσει τὸν πόνον;
Οὐκ ὄψονται γὰρ ἀλλήλους εἰς τοὺς ἀπείρους αἰῶνας.
Ψυχὴ λογίζου πῶς ἄρθην βληθήσονται εἰς κολάσεις.
Ἑλκόμενοι ἀποτόμως ὑπὸ πυρφόρων Ἀγγέλων,
Καὶ στέναξον πρὸ τῆς πείρας ἐκ βάθους τῆς διανοίας.
Ὡς Θησαυροὺς τῆς ἀβύσσου, καὶ οὐρανοῦ καταράκτας,
Ἀνέῳξας κατακλύζων, Σῶτερ τὴν γῆν ἐπὶ Νῶε,
Οὕτω καὶ νῦν κατακλύσαις, τὸν βόρβορον τῶν παθῶν μου.
Ὦ Δέσποτα τῶν αἰώνων, Πάτερ Υἱὲ, καὶ τὸ Πνεῦμα.
Ἡ τρισυπόστατος μία, καὶ ἀδιαίρετος Φύσις,
Δός μοι καιρὸν μετανοίας πρὸς λύσιν ἀμπλακημάτων.
Ὦ Δέσποινα Θεοτόκε, σπεῦσον βοήθει μοι τάχος.
Ἡ γὰρ ἀκμὴ τῆς ἀξίνης, ὡς ἄκαρπον ὁρῶσθεῖ με.
Ὁ δὲ λικμήτωρ τὴν καῦσιν, ὡς ἄχυρον ἀπειλεῖ με.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Περὶ τῆς ἀφράστου Δόξης τοῦ Παραδείσου, καὶ τῆς τῶν Δικαίων Μακαριότητος.

Ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, λέγει ὁ Μακάριος Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους ἀ. Ἐπιστολὴν, Κεφάλαιον β'. Καὶ ἐὰν αὐτὸς ὁ Θαυμάσιος, ὁποῦ ἡρπάγη ἕως τρίτον οὐρανὸν, καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, δὲν ἐδυνήθη νὰ διηγηθῇ ἱκανῶς περὶ τῆς ἐνδόξου ἐκείνης Μακαριότητος, πῶς νὰ τολμήσω ἐγὼ ὁ ἀνάξιος, νὰ διαπλεύσω τοσοῦτον πέλαγος ἀκινδύνως, ὁποῦ εἶμαι ἁμαρτωλὸς καὶ ἀγράμματος; Τί λέγω; Ἐὰν ἠθέλασιν ἐνωθῇ ἀντάμα ὅλαις ἡ γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων, πάντα τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὅλα τὰ φύλλα τῶν δενδρων, νὰ ἠθέλασι μετατραπῇ εἰς εὐλαλαις γλώσσαις, καὶ σοφωτεραις τῶν εὐγλωττάτων ῥητόρων, πάλιν δὲν ἐδύνοντο νὰ διηγηθῶν πρὸς αὐτάρκειαν τὰ ἀκατάληπτα καὶ ἀνεκλάλητα ἀγαθὰ ἐκεῖνα, ὁποῦ ὀφθαλμὸς δὲν εἶδε, καὶ αὐτὴ δὲν τὰ ἤκουσεν, ὅτε ὁ νοῦς νὰ καταλάβῃ δύναται. Πλὴν διὰ νὰ λάβωμεν τινὰ αἴσθησιν αὐτῶν καὶ παραμικρὰν εὐωδίαν, ἠξιώθησαν τινὲς ἐναρέτοι, καὶ εἶδασι μὲ ὀπτασίαις καὶ ὁρασαις δι' ἐκστάσεων, μέρος τι ἀπ' ἐκείνην τὴν ἀνέκφραστον ἡδονὴν καὶ κάλλος ἀμήχανον, καὶ μᾶς τὸ ἄφησαν γραφικῶς, διὰ νὰ τρώσουν τὴν καρδίαν ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνον τὸν σωτήριον ἔρωτα. Γράφει εἰς τὸν διάλογον αὐτοῦ ὁ Καισάριος, ὅτι εἰς ἕνα Κοινόβιον ἦτον εἰς εὐλαβὴ Μοναχὸς καὶ ἐνάρετος, ὅστις ἔκαμε λ'. χρόνους ὑπήκοος πᾶσι, καὶ πρόθυμος ἐπιμελητὴς πασῶν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου. Εἰς δὲ τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ εἶδεν ἔκστασιν, ἦγουν, ἀπῆλθεν ἡ ψυχή του εἰς τὸν Παράδεισον, καὶ εἶδεν ἐκείνην τὴν Θείαν Μακαριότητα, καὶ ἀφοῦ ἔστρεψεν εἰς τὸν ἑαυτόν του, ἐφώνησε τὸν Ἡγούμενον, καὶ τοὺς Ἀδελφούς, λέγων ταῦτα πρὸς αὐτοὺς μὲ ἱλαρὸν καὶ χαρούμενον πρόσωπον. Ὦ γλυκυτάτη καὶ πάμφωτος ἡ προλαβοῦσα νὺξ διὰ λόγου μου, πόσον ἦτον ἔνδοξος καὶ

χαρμόσυνος διὰ τοὺς Θαυμασίους ὕμνους, ὁποῦ ἤκουσα εἰς τὸν Παράδεισον, καὶ ἐψάλλασιν οἱ Ἐπουράνιοι χοροὶ τῶν Ἀγγέλων καὶ μακαρίων ἀνδρῶν, ὁποῦ ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν μὲ τόσην γλυκυτάτην μελῳδίαν καὶ ἦχον ἀκατάπαυστον, στοχαζόμενοι ἐκείνην τὴν ἄῤῥητον δόξαν καὶ κάλλος ἀμήχανον τῆς ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος. Ὢ πόσην συμφωνίαν ἔχουν οἱ ὕμνοι τους καὶ τὰ ἄσματα. Εἰς τὰ ἐδικά μας ψάλματα εἶναι πολλὴ ἀσυμφωνία καὶ σύγχυσις, κόποι, πάθη, ἱδρῶτες, καὶ ἕτερα ὅμοια, ἀμὴ εἰς ἐκείνην τὴν μακαριωτάτην βασιλείαν δὲν εἶναι κἂν ἕνα ἀπὸ ταῦτα τὰ ἐλαττώματα, ὅτι ὅλα τὰ οὐράνια Πνεύματα συμφωνοῦσιν εἰς τόσην μελῳδίαν τε καὶ γλυκύτητα, ὁποῦ δὲν φθάνει νὰ τὸ εἰπῇ ἀνθρωπίνη γλῶσσα, οὔτε παύουσιν, οὔτε κουράζονται νὰ δοξολογοῦσι τὸν Ποιητήν, ἀλλὰ ὅσον τὸν ὑμνοῦσι, τόσον αὐξάνει εἰς αὐτὲς ὁ πόθος νὰ τὸν δοξάζουσιν. Εἶδα εἰς ἐκείνους τὲς μακαρίους χορούς καὶ ἐγνώρισα τινὰς ἀπὸ τοὺς κεκοιμημένους ἀδελφούς μας ὁπῦ ἔγειναν ἀθάνατοι, καὶ ὑψώθησαν εἰς πολλὴν εὐτυχίαν καὶ δόξαν μακαριότητος· διατὶ ἐτελεύτησαν εἰς ὑπακοὴν οἵτινες τοσοῦτον ἀστράπτουσιν, ὁποῦ ἐθαύμασα εἰς τοσαύτην εὐπρέπειαν, καὶ ἐκατάλαβα, ὅτι ὅσοι ἐταπεινώθησαν ἐδῶ εἰς τὸν κόσμον, ὑψώθησαν ἐκεῖ, καὶ ἐδοξάσθησαν περισσότερον. Τοὺς ὁποίους ἠρώτησα, ἐὰν εἶχα νὰ συναριθμηθῶ κἀγὼ μετ' αὐτῶν καὶ νὰ τοὺς γένω συμμέτοχος εἰς τοιαύτην Μακαριότητα; καὶ μοῦ ἀπεκρίθησαν, ὅτι ὅποιος πολιτευθῇ ἄμεμπτα καὶ ἀναμάρτητα εἰς τὴν σάρκα, νὰ φυλάξῃ τὸ Μοναδικὸν ἐπάγγελμα ἄσπιλον, ἀξιοῦται τοσαύτης ἀγαλλίασεως. Οὕτω γοῦν ἐκδιηγούμενος τὴν ὀπτασίαν, ἔλεγε Θαυμαστὰ καὶ ἐξαίσια πράγματα, καὶ ὀλίγας ἡμέρας ἀπῆλθε πρὸς Κύριον.

Φαίνεται εἰς τὸν Λειμῶνα τῶν Ἀνθέων, εἰς τὸ περὶ δόξης τοῦ Παραδείσου, Ϛ'. Κεφάλ. σξθ'. ὅτι εἰς ἕνα Κοινόβιον ἦτον εἷς Μοναχὸς πολλὰ εὐλαβὴς εἰς τὰ Θεῖα, καὶ ἐκπληρωτὴς πάσης Μοναδικῆς ὑποσχέσεως, ὅστις ἀκούων τὸν στίχον αὐτὸν, ὁποῦ λέγει ὁ Προφήτης « Χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου Κύριε, ὡς ἡμέρα ἡ ἐχθὲς, ἥτις διῆλθεν » ἠρεύνησε πολλάκις εἰς τὸν νοῦν του αὐτὰ τὰ λόγια, καὶ δὲν ἐδύνετο νὰ καταλάβῃ τὴν ἔννοιαν· καὶ ἐπειδὴ εἰς ἐκεῖνο τὸ Μοναστήριον δὲν ἦτον τινὰς σοφὸς διδάσκαλος νὰ τὸν ἐρωτήσῃ, ἔκαμνε πρὸς Κύριον δέησιν νὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ τούτου τοῦ στίχου τὸ νόημα. Οὕτω πολλάκις εὐχόμενος, τοῦ ἐπήκουσεν ὁ τὸ Θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιῶν Κύριος, καὶ μίαν ἡμέραν, ἀφ' ἀνέγνωσαν τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ὄρθρου, καὶ ἀπῆλθον εἰς τὰ κελλία πάντες οἱ Ἀδελφοὶ, ἔμεινε μόνος αὐτὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ προσηύχετο κατὰ τὴν συνήθειαν. Τότε βλέπει ἕναν ἀετὸν ὡραιότατον ὑπὲρ φύσιν, καὶ ἐγύριζεν ὅλον τὸν ναὸν, πηγενωντας καὶ πλησίον τῆ Μοναχῆ πολλάκις. Ηὐφράνθη οὖν εἰς τοσαύτην ὡραιότητα καὶ ἐδοκίμαζε νὰ τὸν πιάσῃ. Ὁ δὲ ἀετὸς ὀλίγον ἐμάκραινε, καὶ αὐτὸς τοῦ ἠκολούθα, ἕως οὗ ἔφθασαν εἰς ἕνα δάσος τοῦ Μοναστηρίου πλησίον, διατὶ δὲν ἐπέτα ὑψηλὰ ὡς τὲς λοιποὺς ἀετούς, ἀλλὰ σιμᾶ εἰς τὴν γῆν, διὰ νὰ τοῦ ἀκολουθῇ ὁ Ὅσιος. Ἀφοῦ γοῦν εἰσῆλθον εἰς ἕνα τόπον τῆ δάσους ἀπόκρυφον, ἀρχίζει ὁ ἀετὸς ἕνα ᾄσμα τοσῦτον ἡδὺ καὶ γλυκύτατον, ὁποῦ ἦλθεν ὁ Μοναχὸς εἰς ἔκστασιν Θαυμάσιον ἀπὸ τὴν γλυκύτητα τῆ κελαδισμοῦ ἐκείνου, στοχαζόμενος μὲ ἄῤῥητον εὐφροσύνην τὴν μελῳδίαν τοῦ Παραδείσου, καὶ ἀφθαρτώθη ἡ σὰρξ αὐτοῦ μὲ Θείαν νεῦσιν καὶ βούλησιν, καὶ οὔτε ψύχος ἠσθάνετο, οὔτε πεῖναν, ἢ ἄλλην ἀνάγκην καὶ φθορὰν τοῦ σώματος, μόνον ἐστέκετο εἰς ταύτην τὴν Θείαν ἀλλοίωσιν, ὥσπερ νὰ ἦτον κυρίως εἰς τὸν Παράδεισον, καὶ ἀκροάζετο τοῦ ἀετοῦ τὴν Ἀγγελικὴν ὑμνῳδίαν χρόνους τριακοσίους. Καὶ τότε ὁ μὲν Ἄγγελος, ὁποῦ ἔδειχνεν εἰς αὐτὸ τὸ σχῆμα, ἀνῆλθεν εἰς οὐρανοὺς ὁ δὲ Μοναχὸς γενόμενος, ἐν ἑαυτῷ, ἀπῆλθεν εἰς τὸ Μοναστήριον, νομίζωντας ὅτι μίαν ὥραν μόνον ἔλειψεν ἀπ' ἐκεῖ. Καὶ φθάσας εἰς τὴν Μονὴν, τὸν ἠρώτησεν ὁ Θυρωρὸς πόθεν ἦτον; Ὁ δὲ ἐθαύμασε πῶς δὲν τὸν ἐγνώριζε, καὶ λέγει αὐτῷ. Ἐγὼ εἶμαι ὁ Βηματάρης ὁ δεῖνας· δὲν μὲ ἠξεύρεις; Ὁ πορτάρης ἐθάῤῥευσεν, ὅτι ἦτον ἔξω ἀπὸ τὰς

φρένας του, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὕπαγε εἰς τὸν δρόμον σου, καὶ ἡμεῖς ἔχομεν βηματάρην, ἀμὴ ἐσένα δὲν σὲ εἶδα ἄλλην φοράν, οὔτε ποτὲ εἰσῆλθες εἰς τοῦτο τὸ Μοναστήριον. Ὁ δὲ εὐλαβὴς Μοναχὸς ἐξιστάμενος, εἶπεν αὐτῷ πάσας τὰς τάξεις τοῦ Κοινοβίου, καὶ τῶν Ἀδελφῶν τὰ ὀνόματα· καὶ ἀπελθόντες εἰς τὸν Ἡγούμενον ἐσυνάχθησαν πάντες, καὶ τινὰ δὲν ἐγνώρισεν ἀπ' ἐκείνους ὁποῦ ἤξευρεν, ὅθεν εἶπε πρὸς αὐτοὺς μετ' ἐκπλήξεως· Ἀπορῶ, καὶ ἐξίσταμαι, Ἀδελφοί, πῶς ἔγεινε τοιαύτη ἐναλλαγὴ διὰ μίαν ὥραν ὁποῦ ἔλειψα ἀπὸ λόγου σας, νὰ ἀλλάξῃ ἡ μορφή σας, νὰ μὴ γνωρίζω τινά, οὔτε ἐσεῖς ἐμένα, Μάρτυς μου ὁ Κύριος, Ἰαῤῥῶ, νὰ μὴν ἐπέρασε μία ὥρα, ὁπῦ εὐγῆκα ἀπὸ τὸ Μοναστήριον ἀφοῦ ἀνεγνώσαμεν τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ὄρθρου, καὶ ἦτον ὁ δεῖνας Ἡγούμενος, οἱ γέροντες οἱ δεῖνα, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες. Ὁ Προεστὼς ἐρευνήσας τὴν βίβλον, ὅπου εἶχασι γεγραμμένα τὰ ὀνόματα πάντων τῶν Ἀδελφῶν, ἐγνώρισεν ὅτι ἦσαν, τ'. χρόνοι. Τότε τὸν ἐξέτασε τί ἄνθρωπος ἦτον, καὶ ποίας ἀρετὰς ἐκατώρθωσε, διὰ νὰ γνωρίσουσι πῶς ἠξιώθη παρὰ Θεοῦ τοιαύτης χάριτος. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, λέγων· Δὲν ἠξεύρω τινὰ ἀρετὴν εἰς τοῦ λόγου μου, μόνον πάντοτε εἶχον ὑπακοὴν πρὸς τοὺς Προεστῶτας, καὶ εἰς ὅλους τοὺς Ἀδελφοὺς τελείαν ἀγάπην, μήτε τινὰ ἐσκανδάλισα. Ἐξαιρέτως δὲ ἔχω τὴν Παναμωμον Δέσποιναν εἰς πόθον πολὺν καὶ εὐλάβειαν, καὶ καθ' ἑκάστην ἀναγινώσκω τοὺς Οἴκους της. Ἔπειτα τοὺς εἶπε καταλεπτῶς, ὡς ἄνωθεν, τὴν ὑπόθεσιν τοῦ αἰτοῦ. Οἱ δὲ ἀκούσαντες, ἐκατάλαβαν τὴν ἔννοιαν, καὶ κλαύσαντες ἀπὸ τὴν χαρὰν, ἠσπάσαντο αὐτὸν ἅπαντες, καὶ τὸν ἐκύτταζαν ὡς οὐράνιον πλάσμα, καὶ ὄχι ἐπίγειον, ὅτι τὰ λογιά τοὺς ἐφαίνοντο κατὰ ἀλήθειαν θεϊκά, καὶ ὄχι ἀνθρώπινα. Τότε τοῦ λέγει ὁ Προεστώς· Δὸς δόξαν τῷ παντοδυνάμῳ Θεῷ, ὁποῦ σὲ ἠξίωσε τοιαύτης θαυμασίας ἐκστάσεως, ὁποῦ δὲν τὴν εἶδε τοιουτοτρόπως ἄλλος τινὰς εἰς τοῦτον τὸν πρόσκαιρον καὶ μάταιον κόσμον, καὶ ἐκατάλαβες ἐμπράκτως μέρος τι ἐκείνης τῆς οὐρανίου μελῳδίας, καὶ ἀνεκφράστου ἀγαλλιάσεως. Καὶ γίνωσκε, ὅτι τριακοσίους χρόνους ἦσουν εἰς ταύτην τὴν ἔκστασιν, καὶ ἐφάνη σου μία ὥρα. Τοσαύτην χαρὰν καὶ εὐφροσύνην ἔχουν νὰ αἰσθάνωνται οἱ Ἅγιοι εἰς τὸν Παράδεισον ἀπ' ἐκείνην τὴν μακαρίαν ἀπόλαυσιν τῆς Παναγίας καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος, ὁποῦ νὰ τοὺς φαίνεται χίλιοι χρόνοι ὥσπερ μία ἡμέρα, κατὰ τὸ ἄνωθεν ῥητὸν τοῦ Δαβίδ, ὁποῦ εἶχες πόθον νὰ μάθῃς τὴν ἔννοιαν. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ὅσιος, ἐκατάλαβε τὴν ἀλήθειαν, καὶ δοξάζων τὸν Κύριον, ἔκλαυσεν ἀγαλλιώμενος, καὶ ἐζήτησε νὰ κοινωνήσῃ τὴν ἁγίαν. Σάρκα καὶ Αἷμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Καὶ μεταλαβὼν τῶν ἀχράντων τοῦ Θεοῦ Μυστηρίων μετὰ πολλῆς εὐλαβείας, εἶπε ταῦτα· Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, καὶ τὰ ἑξῆς, καὶ τότε παρευθὺς παρέδωκε τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ψυχὴν εἰς χεῖρας Θεοῦ. Ἄκουσον δὲ, ὦ ἀκροατά, καὶ μίαν μελέτην, ὁποῦ ἔγραψεν ὁ σοφώτατος Λύγουστῖνος περὶ αὐτῆς τῆς Μακαριότητος. Ὦ ζωὴ ἀνεκλάλητος, ἡτοιμασμένη παρὰ Θεοῦ διὰ τοὺς φίλους αὐτοῦ. Ζωὴ μακαρία. Ζωὴ ἀπέραντος. Ζωὴ ὁποῦ δὲν ἠξεύρει φθοράν, ἢ ἀλλοίωσιν. Ζωὴ ἄλυπος καὶ ἀθάνατος. Ἐκεῖ δὲν εἶναι ἐχθρὸς νὰ βλάψῃ ποσῶς, οὔτε θλῖψις νὰ δώσῃ λύπην τινά. Ἡ ἀγάπη εἶναι τελεία, καὶ φόβος οὐδείς. Ἡ ἡμέρα αἰώνιος, καὶ νύκτα δὲν εἶναι ὁλότελα. Ἡ νόμιμος τροφὴ τῆς ψυχῆς εἶναι νὰ βλέπῃ τὸν Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. Ὦ ζωὴ παμπόθητος, εὐκλεεστάτη, καὶ πανευφρόσυνος. Χαίρομαι νὰ μελετῶ τὴν λαμπρότητά σε. Ἀγάλλεται ἡ ψυχή με νὰ σὲ στοχάζεται. Ὀρέγεταί σε, καὶ ἐπιποθεῖ ἡ καρδία μου. Καὶ ὅσον μᾶλλον σὲ προορῶ, καὶ στοχάζομαι, τόσον περισσότερον μὲ πληγώνει ὁ ἔρωτας τῆς ἐπιθυμίας με. Εὐφραίνομαι νὰ σὲ ἐννοῶ, καὶ νὰ σοῦ ἐνθυμῶμαι ἀγάλλομαι. Ὦ ζωὴ ἀπέραντος, καὶ κατὰ ἀλήθειαν μακαριωτάτη καὶ πάγκαλος Βασιλεία, ὁπῦ δὲν ἔχεις τέλος ποτέ, οὔτε θάνατον. Οἱ καιροὶ δὲν ἀλλάσσουσιν, οὔτε ποσῶς διαδέχονται. Ἡ ἡμέρα ποτὲ δὲν βραδιάζει, οὔτε γινώσκει τὸ παράπαν ἀλλοίωσιν. Αὐτοῦ χαίρεται ὁ τροπαιοφόρος στρατιώτης, ἀπολαμβάνων Χο-

ρὸς τῶν Ἀγγέλων, καὶ στέφεται ἀμαράντινον στέφανον δόξης, ᾄδοντας, καὶ ψάλλοντας τῷ Κυρίῳ. Καλότυχος καὶ ὄντως μακάριος ὅστις ἀξιωθῇ νὰ βλέπῃ τὴν δόξαν σου καὶ λαμπρότητα, τὰ τείχη καὶ τὰς Θύρας τοῦ Κάστρου σου, τοὺς φόρους σου, τὰ παλάτια, τοὺς γενναίους πολίτας, καὶ τὸν Παντοδύναμον καὶ ὑπερένδοξον βασιλέα σου. Οἱ λίθοι τῶν τειχῶν εἶναι ἀτίμητοι, αἱ Θύραι μὲ μαργαριτάρια ἔκλαμπρα, καὶ τὰ παλάτια πάγχρυσα, μὲ ψυφὶ στολισμένα, καὶ σάπφειρον. Ὡραία πάνυ καὶ ὑπέρκαλλος εἶσαι Μήτηρ ἡμῶν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὰς εὐφροσύνας σου. Πρᾶγμα παθητὸν, ἢ φθαρτὸν δὲν ἔχεις ἀπὸ ταῦτα τὰ πρόσκαιρα. Τὸ φῶς, ὁποῦ διηνεκῶς σὲ φωτίζει, δὲν εἶναι ἀπὸ λαμπάδας, ἢ ἄστρη, ἢ Σελήνην, ἢ Ἥλιον αἰσθητὸν, ἀλλὰ τὸ ὄντως Φῶς ἐκ φωτὸς, καὶ Θεὸς ἐκ Θεῦ σοῦ δίδει τὴν ἔλλαμψιν. Ὦ Χριστιανὲ, ποταπὴν ἀγαλλίασιν Θέλεις ἀπολαύσει ἐκεῖ, ἐὰν ζήσῃς ὧδε μὲ φόβον Θεοῦ εἰς ταύτην τὴν παροικίαν σου, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπέλθῃς ἀπὸ τὸν Θάνατον εἰς ἀθανασίαν, ἐκ τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἀφθαρσίαν, χωρὶ ἀπὸ μίαν σκοτεινὴν φυλακὴν εἰς ἕνα πολύφωτον καὶ λελαμπρυσμένον Παράδεισον, ὅπου οἱ Χοροὶ τῶν Ἀγγέλων μὲ γλυκυτάτην μελῳδίαν εὐφραίνονται, ἀπολαμβάνωντας ἀδελφικῶς ὁ ἕνας τὴν δόξαν καὶ τιμὴν τοῦ ἑτέρου. Ἐκεῖ ἑορτάζεται μία πανήγυρις χαρμόσυνος, καὶ ἑορτὴ πανευφρόσυνος, μὲ ἦχον ἄπαυστον, καὶ μελῳδίαν ἡδυτάτην καὶ ἐμμουσον. Ἐκεῖ ἀγάλλεται τὸ τάγμα τῶν Προφητῶν. Ὁ ἔνδοξος Χορὸς τῶν Ἀποστόλων. Ὁ ἀήττητος στρατὸς τῶν Μαρτύρων. Ἡ εὐλαβὴς σύναξις τῶν Ὁσίων, καὶ Ὁμολογητῶν. Ἐκεῖ τὰ πρόβατα καὶ οἱ ἄρνες, ὁπῦ ἐγλύτωσαν ἀπὸ τὰς παγίδας καὶ δίκτυα τῆς παρούσης ζωῆς, ἀγάλλονται εὐφραινόμενοι εἰς τὴν χαρὰν καὶ ἀπόλαυσιν ὅμοιοι, ἀμὴ εἰς τὸν βαθμὸν τῆς ἀξίας διάφοροι· ὅτι φθόνος, ζηλία, ἢ ἔρις, καὶ φιλονεικία ἐκεῖ δὲν χωρεῖ, ἀλλὰ βασιλεύει ἡ ἀγάπη μὲ τελειότητα. Ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι εἰς ὅλους τὸ πᾶν, ὃν ἀκαταπαύστως στοχάζονται, καὶ εἰς τὸν ἔρωτα τούτου καὶ πόθον ἀκμάζουσι πάντοτε. Ἀγαπῶντες ὑμνοῦσι, καὶ ὑμνοῦντες αὐτὸν ἀγαπῶσι. Καὶ πᾶσά τους ἐργασία καὶ ἔπαινος εἶναι ἀκόπως καὶ δίχως κούρασιν. Τὴν τιμὴν τοῦ ἑνὸς χαίρονται καὶ ἀπολαμβάνουσιν ἅπαντες, ὥσπερ νὰ ἦτον ἐδική τους, ὅτι τοῦτο τὸ ἔχει ἡ ἀγάπη ἐκ φύσεως. Καθὼς καὶ εἰς τοῦτον τὸν κόσμον πολλάκις τὸ εἴδαμεν, καὶ ὅταν εἷς ἀγαπᾷ τὸν συγγενῆ του μὲ τὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν του, ἢ καὶ καμμίαν γυναῖκα μὲ σαρκικὸν ἔρωτα, ἔχει τόσην δύναμιν ἡ ἀγάπη, ὁποῦ χαίρεται, καὶ ἀπολαμβάνει τὸ καλὸν τοῦ ἠγαπημένου του, ὥσπερ νὰ ἦτον ἐδικόν του καὶ περισσότερον. Ἐὰν οὖν ἔχῃ ἡ σαρκικὴ ἀγάπη τοσαύτην δύναμιν ποταπὴν νομίζεις νὰ ἔχῃ ὁ πνευματικὸς καὶ Θεϊκὸς ἔρωτας; Ὦ καλότυχοι καὶ μακάριοι, ὅσοι ἀξιωθοῦσι νὰ ἀκούσουν ἐκεῖνα τὰ μελῳδικὰ ᾄσματα τῆς Ἐπουρανίς μουσικῆς, ὅπου ἐστὶν ὁ ἀκατάπαυστος ἦχος, καὶ νὰ συμψάλλουσι μὲ τὴν οὐράνιον ἐκείνην χορείαν τὸ, Ἀλληλούϊα, ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ Θεοῦ τῶν ἁπάντων, νὰ τὸν ἰδοῦσιν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, καθὼς αὐτὸς εἶπε πρὸς τὸν Πατέρα αὐτοῦ: Πάτερ, αὐτὸ εἶναι τὸ Θέλημά μου, νὰ συνευρεθοῦσι μετ' ἐμοῦ ἐκεῖνοι, ὁποῦ μοῦ ἔδωκες, ἵνα ἴδωσι τὴν λαμπρότητα ὁποῦ εἶχα μαζῆ σου, πρὸ τῆς τοῦ κόσμου κτίσεως. Ὦ Μοναχὲ, ἐὰν τοσαύτην εὐφροσύνην αἰσθάνεσαι ἐδῶ εἰς τὸν κόσμον, ὅταν ἀποκτήσῃς τὴν κατάνυξιν, καὶ ἔρχεταί σου ἀπὸ τὸ πένθος τοιαύτη παράκλησις, ὁπῦ ἀγάλλεται ἡ ψυχή σου καὶ χαίρεται, πόσην ἀπόλαυσιν νομίζεις νὰ εὕρῃς ἐκεῖ, ὁπῦ δὲν χωρᾶσι πλέον τὰ δάκρυα, οὔτε πόθον ἔχει τὸ πένθος, ἀλλὰ πάντοτε ἡ εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίασις; Ἔξελθε ἀπὸ τὴν φυλακὴν ἐτούτου τοῦ σώματος, καὶ στοχάσου τὸ βραβεῖον καὶ τὴν πληρωμὴν, ἣν ἀπολαμβάνεις ἐκεῖ διὰ τὸν ὀλίγον καιρὸν ἐτοῦτον, ὁπῦ κοπιάζεις παραμικρὸν εἰς τὴν ἀρετήν. Πόσην τιμὴν Θέλεις λάβει, ὅταν ἡ ἱερὰ Παρθένος καὶ Θεοτόκος, καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος καὶ νυμφίος σου, μὲ τοὺς Ἁγίους ἅπαντας ἔλθῃ πρὸς ὑπάντησίν σου νὰ σοῦ εἰπῇ ἐκεῖνα τὰ λόγια τοῦ Ἄσματος. « Ἔγειραι σπουδαίως, καὶ ἀκολούθει μοι, ὡραιοπάτη μου περιστερά. Ἰδοὺ » ρῆλθεν ὁ χειμὼν, καὶ τὰ ἄνθη ἐφάνησαν ».

Πόσην χαρὰν θέλει λάβει ἡ ψυχή σου, ὅταν τὴν ὑπάγουσιν οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι εἰς τὸν θεῖον θρόνον, νὰ κηρύττουσι τὰ καλά σου ἔργα, τοὺς σταυροὺς, καὶ θλίψεις, ἃς διὰ τὸν Κύριον ἔπαθες; τὰς προσευχάς, τὰς νηστείας, ἐλεημοσύνας, καὶ τὰς λοιπὰς ἀγαθοεργίας σου; Τότε θὰ γνωρίσῃ τῆς ἀρετῆς τὸ ἀξίωμα. Ἐκεῖ ὁ καλὸς τιμᾶται, κατὰ τὸν κόπον του. Ἐκεῖ ψάλλεται τὸ ᾄσμα τοῦ Δαβίδ. « Εἰμὴ ὅτι Κύριος ἐβοήθησέ μοι, παραβραχὺ παρῴκησε τῷ ᾅδῃ ἡ ψυχή μου ». Ἐκεῖ εἰσέρχονται οἱ ἀήττητοι στρατιῶται, αἱ ἀνδρεῖαι γυναῖκες, ὁποῦ ἐνίκησαν τὸν κόσμον, καὶ τὴν γυναικείαν χαυνότητα, καὶ δοξάζονται μεδιττὸν τρόπαιον τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ κόσμου, μὲ ἀμαραντίνους στεφάνους καὶ διαδήματα πάγχρυσα. Ἐκεῖ πολλοὶ νέοι καὶ βρέφη μικρά, ὁποῦ ἐνίκησαν τὸ τρυφερὸν τῶν χρόνων τους μὲ ἀρετὴν καὶ διάκρισιν, λαμβάνουσι τὸ βραβεῖον τῆς παρθενικῆς αὐτῶν καθαρότητος. Ἐκεῖ γνωρίζουσι τοὺς φίλους, πατέρας καὶ διδασκάλους τους, καὶ ἀγκαλιαζόμενοι ἐν ἁγίῳ φιλήματι, ἀπολαμβάνουσι τὸν καρπὸν τῶν ἀρετῶν ἤδιστα, καλὰ καὶ ἄλλον καιρὸν νὰ τοὺς ἐφαίνοντο πικρίαν γεμάταις ἡ ῥίζαις των. Γλυκὺς εἶναι ὁ δροσερὸς ἀέρας εἰς τὴν μεσημερινὴν καῦσιν. Ἡδύτατον τὸ ὕδωρ εἰς τὸν διψασμένον ὁδοιπόρον. Γλυκὺς ὁ ὕπνος καὶ ἡ ἀνάπαυσις τοῦ κοπιάσαντος δούλου, ἀλλὰ τούτων ἁπάντων γλυκυτέρα ἡ ἀγάπη τῶν Ἁγίων καὶ ἡ εἰρήνη κατὰ τὸν πόλεμον, μετὰ τὸν κίνδυνον ἡ ἀσφάλεια, καὶ μετὰ τὰς θλίψεις καὶ κόπους τοὺς περασμένους, ἡ τελεία ἀνάπαυσις καὶ αἰώνιος. Τότε τελειώνουν οἱ πόλεμοι, καὶ δὲν ἔχει χρείαν πλέον τινὰς νὰ ἦναι ἁρματωμένος, καθὼς καὶ οἱ Ἰσραηλῖται, ἀφοῦ ἐπῆραν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἀπόθεσαν τὰ ὅπλα, καὶ ἀστόχησαν ὅλους τοὺς φόβους τοῦ πολέμου καὶ σύγχυσιν, καὶ πᾶς ἕνας ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων ἐχαίρετο τοὺς γλυκεῖς καρποὺς τῆς εἰρήνης καὶ ἀναπαύσεως. Ἐκεῖ ὅσοι ἔσπειραν ἐδῶ δάκρυα, μέλλουν νὰ θερίζουν αἰώνιον ἀγαλλίασιν. Ἐκεῖ ὁ Γεώργιος, ὁ Δημήτριος, καὶ οἱ λοιποὶ Ἀθληταί, λάμπουσιν ὡς ἀστέρες πολύφωτοι, ἀγαλλόμενοι, ὅτι διὰ πόνον ὀλίγον καὶ πρόσκαιρον λαμβάνουσι τοσαύτην ἀνταμοιβὴν ἀπολαύσεως. Ἐκεῖ ὁ Ἰωάσαφ, Ἀντώνιος, Εὐθύμιος, καὶ πάντες οἱ Ὅσιοι, νὰ χαίρωνται ἀπολαμβάνοντες τὴν πληρωμὴν τοῦ κόπου τους πολυπλάσιον, καὶ ἁπλῶς οἱ Ἅγιοι πάντες, Προφῆται καὶ Ἱερομάρτυρες, καὶ ἐξόχως οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι, ἔχοντες πρωτοστάτην καὶ ταξίαρχον τὸν μέγαν Βαπτιστὴν καὶ Πρόδρομον, νὰ ἀγάλλωνται, σκιρτῶντες ἐν ᾄσμασι, καὶ νὰ δοξάζουσι τὸν Θεὸν πῶς τοὺς ἐδυνάμωσε, καὶ κατεφρόνησαν τὸν μάταιον κόσμον, καὶ νὰ κράζωνται καλότυχοι καὶ εὐδαίμονες, ὅτι ἐνίκησαν τὴν σάρκα καὶ τὴν ὑπέταξαν τελείως τῷ πνεύματι, καὶ ἀπέλαβον διὰ γῆϊνα καὶ πρόσκαιρα πράγματα, ὁπὸ κατεφρόνησαν, παντοτεινὰ καὶ οὐράνια, διὰ κόπον ὀλίγον, ἀνάπαυσιν ἄμετρον, διὰ αἰσχύνην καὶ ἀτιμίαν μικρὰν, τιμὴν καὶ δόξαν ἀμάραντον, διὰ θλῖψιν πρόσκαιρον, χαρὰν ἀνεκλάλητον, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, διὰ ῥέοντα καὶ φθαρτὰ, ὁποῦ διαλύονται ὡσεὶ καπνὸς καὶ μαραίνονται ὡς τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, ἀπολαύσιν ἄφθαρτον καὶ ἀεὶ διαμένουσαν. Ταῦτα συλλογιζόμενοι οἱ Ἅγιοι, νὰ εὐφραίνωνται, βλέποντες τῆς Παναγίας Τριάδος τὴν ἀεὶ διαμένουσαν εὐκλειαν. Ὦ γλυκυτάτη δόξα! Ὦ ἐκλεκτὴ συνοδία! Μακάριοι οἱ σὲ ἀπολαύσοντες, καὶ τρισάθλιοι ὅσοι ὑστερηθῶσι τῆς σῆς ὡραιότητος. Ὦ ἄνθρωπε, ἐὰν εἰς αὐτὰ τὰ φθαρτὰ καὶ πρόσκαιρα πράγματα ἔδωκεν ὁ πανάγαθος τοιαύτην εὐπρέπειαν, ποταπὴν νομίζεις νὰ ἔχουσι τὰ ἄφθαρτα καὶ αἰώνια; Ἐὰν ὑψώσῃς πρὸς οὐρανὸν τὰ ὄμματα, βλέπεις τὸν παμφωτον Ἥλιον, τὴν τῆς Σελήνης καὶ τῶν ἀστέρων λαμπρότητα. Εἰς τὴν γῆν θεωρεῖς ὡραῖα καὶ θαυμαστὰ πετήματα, ὄρη, βουνὰ, κοιλάδας, φάραγγας, δένδρα καὶ ζῶα διάφορα, ποικιλόχροα ἄνθη καὶ κρίνα ὡραῖα, πηγὰς καὶ λίμνας, ποταμὸς, καὶ τὴν θάλασσαν. Βλέπεις ἀργύριον, χρυσίον, λίθους τιμίους, μαργαρίτας, καὶ ἕτερα ὅμοια. Λοιπὸν ἐὰν εἰς ταύτην τὴν κοιλάδα τῶν δακρύων καὶ θλίψεων, καὶ εἰς τὴν ἐξορίαν καὶ παροικίαν μᾶς ἔδωκεν ὁ πανάγαθος τοιαῦτα ὡραιότατα πράγματα, ποταπὰ νο-

μίζεις νὰ ἦναι εἰς τὸν Παράδεισον; Ὦ πλουσιόδωρε Δέσποτα, ἐὰν εἰς τὰς σωματικὰς αἰσθήσεις, εἰς ταύτην τὴν φυλακὴν τοῦ κόσμου, μᾶς ἐχάρισες τοιαύτην ἀπόλαυσιν, πόσα ἀγαθὰ μᾶς θέλεις δώσει εἰς τὴν ἀληθῆ καὶ μακαρίαν πατρίδα μας; Ἐὰν τοῖς ἁμαρτωλοῖς, ὁποῦ εἶναι ἐχθροί σου, δίδεις τόσην χαρὰν εἰς τὴν ζωὴν ταύτην, ποταπὴν εὐφροσύνην νὰ ἀξιωθοῦν εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα οἱ φίλοι σου; Γίνωσκε ὦ ἀκροατά, ὅτι τὴν δευτέραν Παρουσίαν μέλλει νὰ ἀνακαινισθῇ ὁ κόσμος, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, νὰ γένῃ πολλὰ ὡραιότερος καὶ λαμπρότερος ἀπὸ τώρα. Τὰ στοιχεῖα νὰ καθαρισθοῦσιν ἀπὸ πᾶσαν φθοράν, νὰ ἦναι τὸ πῦρ λαμπρότερον, ἀμὴ νὰ μὴ καίῃ, ὅτι ἡ καῦσίς του ὅλη πηγαίνει εἰς τὴν κόλασιν. Ὁ ἀὴρ νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ πᾶν σκότος καὶ σύννεφον. Τὸ ὕδωρ νὰ λαμπρυνθῇ, νὰ λάμπῃ ὥσπερ καθρέπτης καὶ κρύσταλλον, καὶ νὰ μὴν ἔχῃ πλέον ψυχρότητα. Ὡσαύτως καὶ ἡ γῆ νὰ λεπτύνῃ, νὰ γένῃ καθαρὰ παντὸς ῥύπου καὶ ὕλης βλαπτικῆς· ὅτι ὅλα τὰ βλαβερά, ὁποῦ δίδουν θλῖψιν καὶ ἀσθένειαν, ἤγουν ἡ θέρμη τοῦ πυρός, τὸ ψυχρὸν τοῦ ὕδατος, τὸ σκότος τοῦ ἀέρος, ἡ καῦσις τοῦ θέρους, ἡ φθορὰ τοῦ ἀέρος, καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία καὶ βρῶμα τοῦ κόσμου τούτου, νὰ συναχθῇ εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς κολάσεως, διὰ περισσοτέραν ὀδύνην τῶν ἀθλίων ἁμαρτωλῶν. Καὶ οὕτω μένουσι τὰ στοιχεῖα κεκαθαρμένα, νὰ ἦναι ἡ γῆ ὅλη ἄβλαβος, καὶ ὡραία ὡς ἄλλος Παράδεισος. Ὡσαύτως οἱ οὐρανοὶ καὶ ὁ Ἥλιος, ἡ Σελήνη, καὶ τὰ ἄστρη νὰ δίδουσι λάμψιν θαυμάσιον καὶ περισσότερον ἑπταπλασίως, καθὼς λέγει ὁ Ἡσαΐας· ὅτι θέλει εἶσται τὸ φῶς τῆς Σελήνης, ὡς τὸ Ἡλιακόν, καὶ τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου ἑπτάκις λαμπρότερον, ὥσπερ τὸ φῶς τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν. Ἔτι δὲ νὰ παύσουν τὴν κίνησιν αὐτῶν, ὅτι ἐπειδὴ ὁ Ἥλιος, ἡ Σελήνη καὶ οἱ Πλανῆται κινοῦνται τώρα διὰ τὴν εὐεργεσίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἤγουν διὰ τὴν γένεσιν, καὶ φθοράν, καὶ τότε παύουσι ταῦτα μετὰ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν· ἀναμφιβόλως πιστευτέον, νὰ παύσουν ὅλα τότε τὸν δρόμον τους, νὰ στέκῃ ὁ Ἥλιος εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἡ Σελήνη εἰς τὴν Δύσιν, καὶ τὰ λοιπὰ εἰς τοὺς τόπους τους, καθὼς ἐξ ἀρχῆς ἐκτίσθησαν, οὔτε νὰ ἀλλάσσουσιν οἱ καιροί, οὔτε χειμὼν, ἢ θέρος νὰ ἦναι, οὔτε νύξ, ἀλλὰ πάντοτε μία ἀϊδιότης χρόνων αἰώνιος, μετὰ ἀπείρου εὐφροσύνης καὶ ἀνεικάστου ἀγαλλιάσεως. Καὶ ταῦτα πάντα γίνονται Θείῳ προστάγματι, διὰ περισσοτέραν δόξαν καὶ ἀπόλαυσιν τῶν Δικαίων, ἵνα λάβωσι τὴν ἀμοιβὴν τῶν ἔργων τους πολυπλάσιον. Πόσην χαρὰν οὖν καὶ ἀγαλλίασιν θέλεις ἔχει τότε, ἀκροατά, νὰ ἀπολαύσῃς τοσαύτην Μακαριότητα; Ἂν σοῦ ἀρέσῃ ὁ τόπος, μὴ βαρεθῇς τὸν τρόπον, ἀλλὰ βάδιζε τεθλιμμένην ὁδὸν, ἵνα συνδοξασθῇς μετὰ τῶν Ἁγίων. Συγκακοπάθησον τώρα, καὶ μάρανον τῆς σαρκὸς τὰ κινήματα, μὲ σκληραγωγίαν καὶ ἄσκησιν, καὶ τότε νὰ χαίρεσαι πάντοτε. Δὲν πρέπει νὰ σοῦ φαίνεται οὐδένας κόπος σκληρὸς, οὔτε μακρὺς ὁ καιρὸς, ὁποῦ εἶναι μέσον καὶ ὄργανον νὰ ἀπολαύσῃς τὴν αἰώνιον ἀγαλλίασιν. Ὁ μέγας Αὐγουστῖνος λέγει, ὅτι εἶναι τοσαύτη ἡ ὡραιότης τοῦ ἀϊδίου φωτὸς, ἡ ἡδύτης τῆς ἀκτίστου Σοφίας, καὶ ἡ ἀπόλαυσις τῆς οὐρανίου Μακαριότητος, ὁποῦ ἂν δὲν ἦτον βολετὸν νὰ σταματήσωμεν ἐκεῖ, εἰμὴ μόνον μίαν ἡμέραν, ἔπρεπε διὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην νὰ καταφρονήσωμεν ὅλα τὰ ἔτη τῆς προσκαίρου ζωῆς, καὶ πᾶσαν σωματικὴν ἀπόλαυσιν. Οὗτος ὁ σοφώτατος διδάσκαλος θέλωντας νὰ ἱστορίσῃ ἕνα βιβλίον περὶ αὐτῆς τῆς Μακαριότητος, ὅσον περισσότερον ἔγραψε περὶ τοῦ Θείου καὶ ἀκαταλήπτου μυστηρίου τῆς ὁμοουσίας καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος, τόσον ὁ νοῦς αὐτοῦ ἐβυθίζετο, καὶ δὲν ἠξευρε πῶς νὰ τελειώσῃ τὴν ἔνδοξον ταύτην διήγησιν. Ὅθεν ἔθειξεν αὐτῷ ὀπτασίαν ὁ Κύριος, διὰ νὰ τοῦ φανερώσῃ, ὅτι τὸ μυστήριον τῆς Παναγίας Τριάδος εἶναι παντελῶς ἀκατάληπτον, καὶ δὲν φθάνει ἀνθρώπου γλῶσσα νὰ διηγηθῇ τὰ ἄῤῥητα ἀγαθὰ ἐκεῖνα, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Ἱστάμενος μίαν ἡμέραν εἰς τὸν αἰγιαλὸν, στοχαζόμενος καὶ μελετῶν αὐτὴν τὴν οὐράνιον δόξαν, εἶδεν ἕνα βρέφος ὡραῖον καὶ εἶχε καμωμένον εἰς τὴν ἄμμον ἕνα λάκκον μικρὸν, καὶ ἐσπούδα-

ζε νὰ εὐγάνῃ μὲ ἕνα μικρὸν ἀγγεῖον τὴν Θάλασσαν, νὰ τὴν χύνῃ εἰς τὸν λάκκον ἐκεῖνον. Ἀφοῦ γοῦν εἶδε, πῶς ἐπειράζετο τὸ βρέφος ὥραν πολλὴν εἰς τοιαύτην ἐγχείρησιν, τὸ ἠρώτησε τί ἐβούλετο νὰ κάμῃ, Λέγει του· Τὴν Θάλασσαν ἐκείνην ὅλην Θέλω νὰ βάλω εἰς τοῦτον τὸν λάκκον. Καὶ ὁ Ὅσιος· Εἰς μάτην κοπιᾷς τέκνον, διατὶ πῶς εἶναι βολετὸν νὰ βάλῃς ἐσὺ τοσοῦτον ἄπειρον πέλαγος εἰς ἕνα λάκκον μικρότατον; Τότε τοῦ λέγει τὸ οὐράνιον βρέφος· Εὐκολώτερον εἶναι νὰ περικλείσω ἐγὼ εἰς τοῦτον τὸν λάκκον ὅλον τὸ πέλαγος, πάρεξ νὰ δυνηθῇς ἐσὺ νὰ τελειώσῃς ἐκεῖνο ὁποῦ ἄρχησες, καὶ νὰ διηγηθῇς μὲ τὴν ὀλίγην σου γνῶσιν τοιαῦτα ἀνέκφραστα καὶ ἀκατάληπτα πράγματα. Ὁ δὲ ἀκούσας ἐθαύμασε, καὶ λέγει του, ποῖα; Τὸ δὲ βρέφος ἀπεκρίνατο, λέγων· Ἐσὺ πάσχεις μὲ τὸν νοῦν σου νὰ ἐρευνήσῃς, καὶ νὰ καταλάβῃς τὸ βαθύτατον καὶ ἀκατανόητον τῆς ἀδιαιρέτου Τριάδος μυστήριον, καὶ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, νὰ γράψῃς ἱκανῶς περὶ τῆς Θείας μεγαλειότητος. Τάχα δύνασαι νὰ περισφίγξῃς ὅλον τὸν κόσμον εἰς τὴν χεῖρά σου; Ἢ νὰ κάμῃς τὸν ὠρανὸν ἀκίνητον; Ἐκεῖνα ὁπῦ δὲν εἶδε ποτὲ ὀφθαλμὸς, δύνεται ὁ ἐδικός σου νὰ στοχασθῇ, καὶ νὰ ἀκούσῃ τὸ οὖς σου ὅσα δὲν ἤκουσεν ἄλλον τινὸς, καὶ νὰ καταλάβῃς ὅσα εἰς καρδίαν ἀνθρώπου δὲν ἀνέβησαν; Ποῖον τέλος νὰ εὑρεθῇ εἰς τὸ ἀτελεύτητον; Μὲ ποῖον μέτρον νὰ μετρηθῇ τὸ ἀμέτρητον; Ἀνάπαυσον τὸν λογισμόν σου, καὶ φθάνει ὅσον σὲ ἐφώτισε τὸ πανάγιον Πνεῦμα, καὶ ἔγραψες περὶ τῆς ἀϊδίου Μακαριότητος· ὅτι δὲν Θέλει ὁ πάνσοφος Δημιουργὸς, νὰ ἠξεύρῃ ἀνθρώπινος νοῦς, καὶ νὰ καταλαμβάνῃ ἀνελλιπῶς τοιαῦτα μυστήρια εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, εἰμὴ μόνον ἐν ὠρανοῖς, εἰς τὴν ἀνέσπερον ἐκείνην ἡμέραν, ὅσοι ἀξιωθοῦσι τοιαύτης ἀγαλλιάσεως· καὶ αὐτοὶ πάλιν, ὄχι νὰ καταλαμβάνουσιν ὅλοι τελείως τοῦτο τὸ Θεῖον μυστήριον, ἀλλ' ὁ μὲν πολύ, ὁ δὲ ὀλιγώτερον, ἕκαστος κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀρετῆς του. Ταῦτα λέγων ὁ Ἄγγελος, ἀνελήφθη. Ὁ δὲ Ὅσιος εὐχαρίστησε πολλὰ τῷ Θεῷ, ὁποῦ τὸν ἠξίωσε τοιαύτης ὁράσεως. Ἐὰν οὖν ποθῆτε, Χριστιανοί μου, νὰ ἀπολαύσετε τοιαύτην Μακαριότητα, ὑπομείνατε πᾶσαν ἐπερχομένην στενοχωρίαν, καὶ μισήσατε τὸν μάταιον πλοῦτον, ὅτι περισσότερον δοξάζεται ὁ μικρότερος δοῦλος τοῦ Θεοῦ, παρὰ ὁ μεγαλήτερος βασιλεὺς τούτου τοῦ κόσμου. Ὦ ἄγνωστος φιλαργυρία τῶν φιλοκόσμων! Ὦ τυφλότης ἀξία θρήνων! Ὦ ἀφροσύνη, ἣν ἔχουσι σήμερον οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι νὰ προτιμοῦσι τὰ πρόσκαιρα καὶ φθαρτὰ, τῶν ἀφθάρτων καὶ αἰωνίων, καὶ διὰ τὰ κόπρα καὶ σκύβαλα νὰ ζημιώνωνται θησαυρὸν τὸν ἀτίμητον! Ὦ φρενοληψία ἀξία πένθους! Καὶ πόσοι εὑρίσκονται σήμερον, οἵ τινες ὄχι διὰ νὰ κυριεύσουν βασίλεια, ἢ Ἡγεμονείας καὶ θησαυροὺς τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ κερδήσουν ἕνα χωράφιον, ἢ ἀμπελῶνα, ἢ ὀλίγα ἀργύρια, ζημιώνονται οἱ ἄθλιοι τοιοῦτον Βασίλειον. Τί λέγω; Ὦ πόσοι διὰ ἕνα βρῶμον καὶ δυσωδίαν σαρκὸς ὑστεροῦνται τοιαύτης Μακαριότητος, καὶ δὲν ἐννοοῦσιν οἱ ἄφρονες ὅτι ποθοῦντες ἐπίγεια, οὐ μόνον χάνουσι τὰ οὐράνια, ἀλλὰ κληρονομοῦσι καὶ ἀτελεύτητον κόλασιν. Ὦ φιλήδονοι καὶ φιλόκοσμοι, συνάξατε τὸν νοῦν καὶ θέλησιν, μισήσατε πάντα τὰ σαρκικὰ θελήματα, ἵνα μὴ ὑστερηθῆτε τοσαύτης εὐφροσύνης διὰ βραχυτάτην ἀπόλαυσιν. Ὅσον ὑπερβαίνει ὁ Ὠκεανὸς ποταμὸς μίαν ρανίδα νερὸν εἰς τὴν ποσότητα, τόσον περισσεύει καὶ ἡ οὐράνιος ἀγαλλίασις ὅλας τὰς ἀπολαύσεις, ὁποῦ ἠμποροῦν νὰ εὑρεθοῦσιν εἰς τὸν Κόσμον, ἢ νὰ ἠκούσθησαν. Εἰς τὴν Βασιλείαν ἐκείνην δὲν εἶναι θλῖψις, ἢ πόνος, ἢ στεναγμὸς, ἀλλὰ εἰρήνη ἀτάραχος, χαρὰ ἄλυπος, ὑγεία ἄνοσος, ζωὴ ἀθάνατος, πλησμονὴ ἀνέλλιπος, ἔαρ ἀχείμαστον, ἡδοὶ ἀνεκφραστος, καὶ κάλλος ἀμήχανον, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, μία εὐφροσύνη παντὸς ἀγαθοῦ καὶ ἀπόλαυσις ἄῤῥητος. Αὐτὴ ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, Βασιλεία τῶν Βασιλειῶν, Βασιλεία πάντων τῶν αἰώνων, Εἰς τὴν ὁποίαν οἱ βουνοὶ σταλάσσουν μέλι καὶ γάλα, καὶ τὰ ὄρη γλυκύτητα. Παράδεισος, καὶ κατοικία τῶν Μακαρίων, τῶν ὁποίων εἶναι ζωὴ καὶ Βασιλεὺς ὁ Θεὸς ὁ ἀθάνα-

τος. Οἱ στέφανοι αὐτῶν μὲ λίθους, μαργαρίτας, καὶ χρυσίον πολύτιμον. Οἱ ἀδελφοί τους φωτεινοὶ Ἄγγελοι. Οἱ ὕμνοι τους ἀκατάπαυστοι μετὰ γλυκυτάτης μελῳδίας, μετὰ τερπνῆς εὐωδίας, καὶ ἀνεκφράστου ἀγαλλιάσεως. Ὦ τέκνα τοῦ Ἀδάμ, υἱοὶ ἀνθρώπων, γενεὰ τετυφλωμένη καὶ ἄγνωστος, πλανεμένα καὶ διασκορπισμένα πρόβατα. Αὐτὴ ἐστιν ἡ πατρίδα καὶ κατοικία σας. Τί ἄλλα πράγματα διώκετε; ποῖον πλοῦτον καὶ ἀξίαν ἄλλην γυρεύετε; πῶς ὑπομένετε νὰ ζημιωθῆτε τοιοῦτον ἀγαθὸν διὰ ὀλίγον κόπον, καὶ θλίψιν πρόσκαιρον; Ἐὰν κοπιᾶτε τόσον ἐδῶ εἰς τὴν ἐξορίαν σας, διὰ νὰ λάβετε παραμικρὸν ἀγαθόν, ὁποῦ βαστᾷ καιρὸν ὀλίγον, διατὶ νὰ μὴ κοπιάσετε διὰ τὴν ὄντως Μακαριότητα, ὁποῦ εἶναι ἀμέτρητον ἀγαθὸν, καὶ ἀγαθὸν τὸ ἀκρότατον, τοῦ ὁποίου δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ σᾶς ὑστερήσῃ, ἀλλὰ τὸ ἔχετε πάντοτε; Μὴ βαρεθῇς οὖν τὰς θλίψεις, ὁποῦ σοῦ ἔλθουσιν ἐδῶ πρόσκαιρα, ἐπεὶ δι' αὐτῶν ἀξιοῦσαι τοιούτου βραβείου, καὶ τοσαύτης ἀνταποδόσεως. Μὴν ὀκνεύσῃς, ἀλλὰ βιάζου νὰ ἀπολαύσῃς τοιαύτην Μακαριότητα. Δι' ἀγάπην ταύτης μίσησον ὅλα τὰ σαρκικὰ καὶ ἐπίγεια. Ἡ μερίδα σου εἶναι εἰς τὴν χώραν τῶν ζώντων. Ἐκεῖ ἐστὶν ὁ θησαυρός, καὶ ὁ πλοῦτός σου. Ἐκεῖ σὲ ἐκδέχεται ὁ Δεσπότης, νὰ σὲ τιμήσῃ μὲ περισσοτέραν δόξαν, ὅσον φανῇ θερμοτέρα πρὸς αὐτὸν ἡ ἀγάπη σου. Ἔγειρε γοῦν ἐκ τοῦ ὕπνου τῆς ἀμελείας, καὶ ἐπικάλεσον τὸν Κύριον, νὰ σὲ ὁδηγήσῃ, νὰ σὲ φωτίσῃ, καὶ νὰ σοῦ δώσῃ τὴν δύναμιν νὰ ὁδεύσῃς τὴν τεθλιμμένην ὁδὸν, ὅτι ἄλλος τρόπος δὲν εἶναι ψυχωφελέστερος ὥσπερ οὗτος, ἤγουν, νὰ ποθῇς τὰς θλίψεις ὁποῦ βασανίζουν τὴν σάρκα, νὰ χαίρεσαι ὅταν σὲ καταφρονοῦν καὶ ὑβρίζουσι, καὶ ἁπλῶς, νὰ ξεριζώσῃς ἀπὸ σοῦ πᾶσαν φιλαυτίαν, ὅτι αὐτὴ εἶναι ὁ ἰὸς καὶ τὸ φαρμάκι, ὁποῦ θανατώνει τὴν ψυχὴν, καὶ σὲ κάμνει καταφρονητὴν τῆς Θείας Μεγαλειότητος. Αὐτὴν ξερίζωσον, καὶ ἀφάνισον τελείως ἐκ τῆς καρδίας σου, ὡς αἰτίαν τῆς ἀπωλείας σου, καὶ πόθησον ἀλοψύχως τὸν δημιουργὸν καὶ Σωτῆρά σου, ὑπὲρ πάντα τοῦ Κόσμου τὰ πράγματα. Καὶ περιπάτει ἐπιμελῶς εἰς τὴν ἐνάρετον πολιτείαν, διὰ νὰ ἀπολαύσῃς ἐκεῖνο τὸ ἀκρότατον ἀγαθὸν, νὰ βλέπῃς τὴν τῶν Ἁγίων λαμπρότητα, τὴν δύναμιν τοῦ Πατρὸς, τὴν σοφίαν τοῦ Υἱοῦ, καὶ τὴν τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἀγαθότητα, νὰ ἀπολαμβάνῃς πᾶσαν εὐφροσύνην εἰς ἐκείνην τὴν Οὐράνιον πολιτείαν, ὁποῦ εἶναι μία γλῶσσα καὶ φράσις εἰς ὅλους, μία ἀγάπη, μία ἐργασία, ὁ αἰώνιος ὕμνος καὶ ἀκατάπαυστος Ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων, μία μόνιμος ἀγαλλίασις, μία φιλία καὶ τράπεζα. Ὕπαγε τώρα, φρενόληπτε καὶ μωρὲ φιλόκοσμε, κτίζε οἰκοδομὰς καὶ παλάτια, γύρευε τιμὰς καὶ ἀξίας, ἀπόκτησον πλοῦτον, ὑποστατικὰ καὶ χωράφια, ἐξουσίαζε ἡγεμονείας, ὅριζε πόλεις πολλὰς καὶ βασίλεια. Μὲ ὅλα ταῦτα, δὲν εἶσαι ποτὲ τοσοῦτον μέγας καὶ ἔντιμος, ὡς ὁ μικρότερος δοῦλος τοῦ Θεοῦ, ὅς τις λαμβάνει ὅσον ὁ Κόσμος ὅλος νὰ δώσῃ δὲν δύνεται, καὶ κληρονομᾷ ἐκεῖνο ὁποῦ ποτὲ δὲν παρέρχεται, ἀλλ' ἀεὶ καὶ πάντοτε διαμένει ἀπαρασάλευτον. Ἐσὺ μὲ τὸν πλοῦτον καὶ δόξαν σου πηγένεις εἰς κόλασιν ἀτελεύτητον, καὶ ἐκεῖνος εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ, νὰ ἔχῃ εὐφροσύνην ἀνεκδιήγητον. Μὴν ἀμελήσωμεν οὖν, ἀδελφοὶ, εἰς ταύτην τὴν ἀναγκαίαν ὑπόθεσιν. Μὴν ὀκνεύσωμεν, ἀλλὰ ἂς ἀγωνισθοῦμεν ἀνδρείως, ἵνα τὸν μισθὸν ἀπολαύσωμεν. Ἰδοὺ πρόκειται τὸ βραβεῖον, καὶ ὁ ἀμαράντινος στέφανος. Δὲν εἶναι αἰσχύνη καὶ ἐντροπή μας, νὰ ἔχουσιν οἱ στρατιῶται τοῦ ἐπιγείου Βασιλέως πόθον περισσότερον εἰς τὸ μικρὸν δῶρον ἐκεῖνο, ὁποῦ βάνει εἰς τὸ στάδιον, τὸ ὁποῖον χρήζει ἑκατὸν φλωρία, ἢ διακόσια, καὶ τὸ λαμβάνει μόνον ἕνας, ὁποιος νικήσῃ τὸν πόλεμον, καὶ οἱ λοιποὶ μένουσι μὲ ζημίαν καὶ αἰσχύνην ἀμέτρητον; Πολλάκις δὲ ὑφερῦνται καὶ τῆς ζωῆς τους, καὶ πάλιν δὲν ἀμελοῦσιν, ἀλλὰ πολεμοῦσιν ἀνδρείως, ἐλπίζωντας πᾶς ἕνας νὰ λάβῃ τὴν ῥέουσαν ἐκείνην τιμὴν, καὶ τὸ βραχύτατον χάρισμα, καὶ ἡμεῖς οἱ ῥάθυμοι καὶ ἀσύνετοι, ὁποῦ ἠξεύρομεν βέβαια, πῶς ὅλοι λαμβάνομεν τοιοῦτον βραβεῖον βασιλικώτατον, καὶ δῶρον ἀτίμητον παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀμελοῦμεν, καὶ δὲν θέ-

λομεν νὰ ἀγωνισθοῦμεν ὀλίγον, νὰ κοπιάσωμεν; Ἂς εἶστε βέβαιοι ὅτι οἱ ὀκνηροὶ καὶ ἀκηδιῶντες τοιαύτης δόξης οὐκ ἐπιτεύξονται, ἀλλὰ οἱ ἀγωνισταὶ καὶ σπουδαῖοι, οἱ τὸν Κόσμον καταφρονήσαντες, καὶ τὰς τῆς σαρκὸς ἡδονὰς βδελυξάμενοι. Ὅσοι ὀρέγονται νὰ ἀπολαύσουσι τοιοῦτον ἀγαθὸν εὐκταιότατον, ποθοῦσιν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον θλίψεις διαφόρους καὶ κολαστήρια, ὡς ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος ὅστις ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ταῦτα· Χρεία εἶναι, ὦ ψυχή μου, νὰ πάσχω θλίψεις καὶ βάσανα, διὰ νὰ ἰδῶ τὸν Σωτῆρα Χριστὸν εἰς τὴν δόξαν του, καὶ νὰ συναριθμηθῶ μὲ τοὺς Ἁγίους αὐτοῦ. Πρέπον εἶναι νὰ δοκιμάσω ἐδῶ πᾶσαν κόλασιν, διὰ νὰ γένω τοιαύτης δόξης καὶ ἀγαλλιάσεως μέτοχος. Ὅλα τὰ λυπηρὰ τοῦ βίου μοῦ φαίνονται ἡδοναῖς καὶ ἀπολαυσαις, μόνον νὰ ἀναπαυθῶ εἰς ἐκείνην τὴν Βασιλείαν αἰώνια. Μὲ τὴν ἐλπίδα ταύτην ὑπέμενον ὁ Ὀνούφριος, ὁ Ἰωάσαφ, καὶ πάντες οἱ Ἀσκηταὶ τὰς νηστείας, τὰς ἀγρυπνίας, καὶ πάσας τὰς τῆς ἐρήμου σκληραγωγίας, πιστεύοντες ὅτι εἶχασι νὰ ἀπολαύσουν ἐκείνην τὴν ἀτελεύτητον Βασιλείαν καὶ εὐφροσύνην τὴν ἀνεκλάλητον. Αὐτὴ ἡ ἐλπὶς ἦτον ἡ ἄγκυρα, ὁποῦ ἔκαμεν ὅλους τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ νὰ στέκουσι στερεοὶ καὶ ἀσάλευτοι εἰς τόσους κλύδωνας, ὁποῦ ἔπαθον εἰς ταύτην τοῦ βίου τὴν νοητὴν καὶ κυμαινομένην θάλασσαν. Καὶ ἐπειδὴ τινὰς δὲν ἐδοξάσθη ἄνευ πόνων καὶ θλίψεων, διατὶ νὰ μὴ ἀποκλίνωμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ κακοπαθήσωμεν, ἔχοντες τὸ θάρρος καὶ τὴν ἐλπίδα μας εἰς τὸν παντοδύναμον Βασιλέα, νὰ μᾶς δώσῃ βοήθειαν; Ναί, πολυεύσπλαγχνε Δέσποτα, Θεὲ Πάτερ Παντοκράτωρ, ἐδῶ παίδευσέ μας, ἐδῶ κόλασόν μας, καὶ βασάνισον πρόσκαιρα. Στεῖλέ μας συμφορὰς, ἀσθενείας, λιμούς, διωγμούς, πικρίας, κινδύνους, καὶ διαφόρους θλίψεις καὶ μάστιγας. Ἂς μᾶς πειράζουν οἱ ἐχθροί, καὶ ἂς μᾶς θλίβουσιν. Ἂς ἐνωθοῦσιν ὅλα τὰ κτίσματα καθ' ἡμῶν, νὰ μᾶς πολεμοῦσι, νὰ μᾶς διώκουσιν. Ἂς γίνωμεν παίγνια τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἂς μᾶς καταφρονέσῃ ὅλος ὁ Κόσμος. Ἂς ὀλιγοστεύῃ εἰς ὀδύνην ἡ ζωή μας, καὶ εἰς στεναγμοὺς οἱ χρόνοι μας, καὶ ἁπλῶς, ἂς μᾶς περικυκλώσουν εἰς τοῦτον τὸν Κόσμον πᾶσαι αἱ δυστυχίαι καὶ βάσανοι. Μόνον νὰ μᾶς ἀξιώσῃς τῆς Βασιλείας σου, νὰ ὑμνολογοῦμεν καὶ νὰ δοξάζωμεν σὲ τὸν προάναρχον Πατέρα, καὶ τὸν συνάναρχον Υἱόν, καὶ τὸ ὁμοούσιον Πνεῦμα, Τριάδα ἀχώριστον. Ὅτι σοὶ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Περὶ τῶν ἀῤῥήτων τιμωριῶν τῆς ἀτελευτήτου Κολάσεως.

Εἰ Μωσέως καὶ τῶν Προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθήσονται, λέγει ὁ Κύριος εἰς τὸ ιϛ'. Κεφ. τοῦ Λουκᾶ ἐν τῇ παραβολῇ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου, ὅπου ὑπάρχων εἰς πολλὴν ὀδύνην βασανιζόμενος ὁ πρώην ἔνδοξος καὶ περίφημος, ὁ ἐμπεπλησμένος παντὸς ἀγαθοῦ εἰς τοῦτον τὸν Κόσμον, ἐζήτα μίαν ῥανίδα νερὸν εἰς τὴν γέενναν, φλογιζόμενος ὑπὸ ἀμέτρου δίψης καὶ ἐκκαιόμενος, καὶ δὲν ἐπέτυχε τοῦ αἰτήματος, ἀλλὰ ἤκουσεν ἀπὸ τὸν φιλόξενον Ἀβραὰμ ὁ μισάδελφος καὶ ἄσπλαγχνος ταῦτα· Ἐνθυμήσου τέκνον ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου. Ὁ δὲ πτωχὸς Λάζαρος εἶχε θλίψεις, πεῖναν καὶ δίψαν, καὶ τώρα ἀγάλλεται καὶ παρακαλεῖται, ἀπολαβὼν τὴν τῶν πόνων ἀντάμειψιν. Καὶ σὺ πάλιν, ὁποῦ εἶχες τότε πᾶσαν σωματικὴν παράκλησιν, νὰ ὀδυνᾶσαι τώρα αἰώνια. Ἀφοῦ γοῦν εἶδεν ὁ ἄθλιος ὅτι δὲν εὗρισκε ποσῶς ἔλεος διὰ λόγου του, ἐνεθυμήθη τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ παρεκάλεσε τὸν Ἀβραὰμ νὰ στείλῃ τὸν Λάζαρον, ἢ ἄλλον νεκρὸν, εἰς

τὸν οἰκόν του νὰ τοὺς ἀναγγείλῃ τὴν βάσανον ὁποῦ εἶχεν ἐκεῖνος διὰ νὰ φοβηθοῦν, νὰ μετανοήσουσιν, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ κολασθῶσιν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ: Ἔχουσι τὰς Βίβλους τῶν Προφητῶν, καὶ ἂς ἀκέσουν τὰ λόγιά τους, νὰ διορθώσουν τὴν πολιτείαν τους. Πλέον κήδεται ὁ πλάστης Θεὸς τῶν ἀδελφῶν σου, ὁποῦ τοὺς ἐποίησε, παρὰ ἐσένα, καὶ μήσε μέλῃ διὰ λόγου τος. Ἔχουσι διδασκάλους καὶ ἂς πιστεύσουν. Ὁ δὲ πλούσιος εἶπε, καὶ αὐτὸς ἤκουε τὰς Γραφάς, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν, ἀμὴ ἐνόμιζε πῶς εἶναι μῦθοι καὶ ψεύματα, διὰ τοῦτο εἶπεν: Οὐχὶ πάτερ, δὲν πιστεύουσι τῶν Γραφῶν τόσον, ὅσον ἐὰν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. Λέγει τοὺ ὁ Ἀβραάμ: Ἐὰν τὰς Γραφὰς ἀπιστοῦσι, μήτε ἐὰν ἀναστηθῇ καὶ νεκρὸς, πιστεύσουσιν. Οὕτως εἶναι ἡ ἀλήθεια, ἀδελφοί. Ὅτι ἐὰν τῶν Γραφῶν δὲν πιστεύουσι τινὲς, ὁπῦ τὰς ἐρεύνησαν, καὶ ἐξέτασαν τόσοι σοφώτατοι Διδάσκαλοι καὶ ἅγιοι ἄνδρες, καὶ ἔστερξαν αὐτὰς ὡς ἀψευδεῖς, καὶ μηδένα δόλον ἢ λάθος ἐν ταύταις εὑρήκασι, πῶς νὰ ἠθέλασι πιστεύσῃ τῶν ἀναστάντων νεκρῶν, ὁποῦ πολλοὶ ἀνέστησαν κατὰ φαντασίαν ἐκ διαβολικῆς συμπεργείας, καὶ ἀπέστρεψαν τοὺς ἁπλουστέρους τῆς εὐθείας ὁδοῦ, καὶ τοὺς ἔρριψαν εἰς ἀπώλειαν; Μάλιστα τότε ἤθελε σοφισθῇ ὁ Διάβολος, καθὼς λέγει ὁ Βουλγαρίας Θεοφύλακτος, βλέπωντας τοὺς ἀνθρώπους πῶς πιστεύουσι τοῖς νεκροῖς, νὰ σπείρῃ δόγματα τῆς κακίας τε, ὅσα ἤθελεν εἰς τὰς ἀνοήτους περὶ τοῦ ᾅδου, νὰ γίνονται πολλαῖς σύγχυσες καθ' ἑκάστην, καθὼς τὸν καιρὸν τῶν εἰκονομάχων, καὶ τῶν λοιπῶν αἱρετικῶν, ὁπῦ εἶχεν ἡ Ἐκκλησία τοιοῦτον πόλεμον. Ἀμὴ τώρα δὲν ἠμπορεῖ ὁ ἀποστάτης νὰ πλανέσῃ τινά, ἐπειδὴ ἐρευνήσασι τὰς Γραφὰς ἀκριβῶς, καὶ ἐμμελῶς οἱ φωστῆρες τῆς Οἰκεμένης, καὶ λάμπουσιν ὡς τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου, ὅθεν φαίνεται δι' αὐτῶν ὁ κλέπτης καὶ γνωρίζεται. Λοιπὸν αὐτὰς ἂς πιστεύσωμεν ἀδελφοί, καὶ μὴ ζητοῦμεν νεκρῶν ἀνάστασιν. Ταῦτα δὲ ἔγραψα ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχὴν ἑτούτου τοῦ λόγου, διὰ νὰ μὴ τολμήσῃ τις ἄγνωστος νὰ εἰπῇ, πῶς εἶναι τὰ ἐνθάδε ἐγγεγραμμένα ψεύματα, καθὼς τινὲς ἀνόητοι λέγουσιν, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι φιλάνθρωπος, καὶ δὲν κολάζει τινὰ Χριστιανὸν, ἀλλὰ τοὺς ἀπίστους. Καὶ τίς ἦλθεν ἀπὸ τὸν ᾅδην νὰ μᾶς εἰπῇ ἐὰν ἦναι ἀλήθεια ὅσα λέγουσιν αἱ Γραφαὶ περὶ τῦ Παραδείσου, καὶ τῆς κολάσεως; καὶ ἄλλα ὅμοια φλυαρήματα, τὰ ὁποῖα ὅσοι τὰ λέγουσιν, εἶναι ἄπιστοι μᾶλλον, ἢ Χριστιανοὶ καὶ Ὀρθόδοξοι, οἵτινες, ὅταν τοὺς ῥίψσιν οἱ δαίμονες εἰς ἐκεῖνα τὰ πάνδεινα κολαστήρια, τότε τὰ θέλουσι πιστεύσει οἱ ἄθλιοι. Ἀρκετὸν ἦτον ὅσα ἐγράψαμεν εἰς τὰ ἄνω γεγραμμένα γ'. Κεφ. καὶ μάλιστα τὸ περὶ τῆς δόξης τοῦ Παραδείσου, νὰ σὲ παρακινήσουν, ὦ ἁμαρτωλὲ, πρὸς μετάνοιαν καὶ ἱκανοποίησιν τῶν σῶν ἐγκλημάτων, διὰ νὰ μὴν ὑστερηθῇς τοιαύτης Μακαριότητος. Ἀλλὰ πόσον εἶναι νὰ προσθέσῃς εἰς τὴν μεγάλην ζημίαν, καὶ τὸ βάρος τῆς τιμωρίας, καὶ τὴν δριμύτητα τῆς κολάσεως, ὁπῦ εἶναι ἡτοιμασμένη τοῖς ἁμαρτάνουσι; Δὲν ἠμπορεῖς οὖν νὰ παρηγορηθῇς εἰς τοῦτο, λέγωντας, ὅτι ἐὰν ἦμαι κακὸς, ὅλη μου ἡ ζημία εἶναι νὰ μὴν ἀπολαύσω τὸν Θεὸν, μὰ δὲν λαμβάνω ἑτέραν παίδευσιν. Οὐκ ἔστι τοῦτο, οὐκ ἔστιν. Ἀλλὰ εἶναι χρεία, ἢ εἰς τὸν Παράδεισον νὰ ἦσαι εἰς τὴν συνοδίαν τῶν Ἀγγέλων, νὰ δοξάζῃς σὺν αὐτοῖς τὸν Κύριον πάντοτε, ἢ μὲ τοὺς δαίμονας νὰ ὀδυνᾶσαι εἰς τὴν κόλασιν ἀτελεύτητα. Καὶ ὅσον εἶναι ὁ κλῆρος τῶν δικαίων καλότυχος, τόσον πάλιν ἡ τῶν κολασμένων κατάστασις ἐλεεινὴ καὶ ταλαίπωρος. Ὅτι ἡ ἀπόλαυσις τῶν Ἁγίων εἶναι ἕνα οἰκουμενικὸν ἀγαθὸν καὶ παντέλειον, εἰς τὸ ὁποῖον περιέχονται ὅλα τὰ καλὰ, ὁποῦ ἠμπορεῖ νὰ καταλάβῃ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς. Καὶ πάλιν ἡ παίδευσις τῶν κολασμένων εἶναι ἕνα κακὸν πανόδυνον, καὶ ταλαιπωρία ὁλόκληρος, χαλεπωτέρα ἀσυγκρίτως καὶ δριμυτέρα ἀπὸ ὅλα τὰ πρόσκαιρα κολαστήρια. Γίνωσκε γοῦν ὅτι αἱ ἀσθένειαι καὶ πόνοι τῆς παρούσης ζωῆς εἶναι κακὰ μερικὰ, δι' αὐτὸ δὲν βασανίζουν κοινῶς ὅλα τὰ μέλη καὶ αἰσθήσεις ἡμῶν, ἀλλὰ μόνον μερικῶς, τουτέστιν ἕνα κακὸν εἶναι τῶν ὀμμάτων, ἄλλο τῶν ὠτίων, ἄλλο τῆς καρδίας, τοῦ στομάχου, καὶ τῶν ἄλλων

μελῶν. Κανένα ἀπὸ ταῦτα δὲν εἶναι κοινὸν νὰ θλίβῃ ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἀλλὰ μερικὸν εἰς ἕνα μέλος· ὅμως βλέπομεν ὅτι καὶ μία μόνον ἀπὸ ταύτας τὰς ἀσθενείας ὀδόντων, ἢ ὠτίων, ἢ ὀφθαλμῶν, δίδει πολλὴν ὀδύνην καὶ θλῖψιν τῷ πάσχοντι. Τάξαι οὖν πῶς βλέπεις ἕνα παράλυτον νὰ ἔχῃ εἰς ὅλα τὰ μέλη ἀσθένειαν, καὶ νὰ μὴν εἶναι κανένα μέρος ὁποῦ νὰ μὴν ἔχῃ ὀδύνην καὶ τιμωρίαν, ἀλλὰ εἰς ἕνα καιρὸν νὰ πάσχῃ ἀριμυτάτους πόνους εἰς τὰ ἐντόσθια, εἰς τὴν κεφαλήν, εἰς τὰ ὦτα, καὶ ὄμματα, καὶ ἁπλῶς, εἰς πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος, καὶ οὕτω νὰ κείτεται εἰς τὸ κρεββάτι θλιβόμενος καὶ βασανιζόμενος. Πόσην τιμωρίαν νομίζεις νὰ αἰσθάνεται ὁ τοιοῦτος; Τί πρᾶγμα ἠμπορεῖ νὰ εἶναι πλέον ταλαίπωρον καὶ δακρύων ἄξιον; Ἐπ' ἀληθείας οὐ μόνον ἄνθρωπον ὁμόψυχόν σου, ἀλλὰ καὶ ἕνα ζῶον νὰ ἔβλεπες νὰ κείτεται εἰς τὸν δρόμον οὕτως ὀδυνώμενον ἐλυπᾶτο ἡ ψυχή σου νὰ τὸ πονέσῃ. Τοιουτοτρόπως, καὶ ἑκατονταπλασίως χειρότερα ἔχουν νὰ τιμωροῦνται εἰς τὴν κόλασιν οἱ ἁμαρτωλοί, εἰς ὅλας τὰς αἰσθήσεις καὶ μέλη τους, μὲ τὰ ὁποῖα ἐπταίσασι τοῦ Θεοῦ· καὶ οὕτω πᾶν μέλος καὶ αἴσθησις, καθὼς ἐδῶ ἀπῆλαυσε τὴν ἡδονὴν τῆς ἁμαρτίας, οὕτως ἐκεῖ νὰ αἰσθάνεται τὸν πόνον καὶ τιμωρίαν του, καὶ ὅσοι ἔπραξαν περισσότερα ἁμαρτήματα, νὰ ἔχουσι διαφόρους κολάσεις εἰς ἐκεῖνον τὸν ἄχαρον τόπον, ὁπου θέλει εἶσται πᾶσα ὀδύνη, λύπη, καὶ στεναγμός· καῦσις πυρὸς λαυροτάτη, πάγος ψυχρότατον, καπνὸς φλογώδης, ὄψεις τῶν δαιμόνων ζοφώδεις καὶ φοβερώταται, βρυγμὸς ὀδόντων, δίψα ἀκατάπαυστος, βρῶμα καὶ δυσωδία ἀνείκαστος, σκώληξ ἀκοίμητος, καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία καὶ βάσανος. Πλέον δὲ πάντων τῶν ῥηθέντων κολάσεων θέλει εἶσται ἡ ὑστέρησις τοῦ Θεοῦ, ὅτι τοῦτο ἔχει νὰ τοὺς θλίβῃ περισσότερον, καθὼς ἐδῶ κάτω θέλομεν εἰπεῖ εἰς τὴν τάξιν του, διὰ νὰ γράψωμεν πρῶτον περὶ τῶν ἐλαφροτέρων κολάσεων. Εὑρίσκομεν εἰς τὰς Γραφὰς, ὅτι οἱ ἁμαρτωλοὶ θέλουν ἔχει ἐννέα τιμωρίας. Πρῶτον τὴν καῦσιν τῆ πυρὸς, καθὼς γράφει ὁ ἱερὸς Ματθαῖος, ὡς ἀπὸ στόματος τῆ Κυρίου, εἰς τὸ Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. Μὴ νομίσῃς νὰ ἦναι τὸ πῦρ ἐκεῖνο ὥσπερ τοῦτο, ὁποῦ ἐδῶ εἰς τὸν κόσμον ὑπηρετούμεσθεν, ἀλλὰ τοσοῦτον καυστικώτερον, ὅσον εἶναι τοῦτο τὸ πῦρ σφοδρότερον ἀπὸ τὸ ζωγραφισμένον. Οὕτω λέγει ὁ Αὐγουστῖνος, ὅτι ὅσον καίει περισσότερον αὐτὴ ἡ στία, ὁποῦ ἅπτομεν ἐδῶ ἀπὸ μίαν στίαν ἱστορισμένην εἰς τοῖχον, τόσον περισσότερον πάλιν ἀπὸ ταύτην τὸ πῦρ τῆς κολάσεως, τὸ ὁποῖον διαφέρει ἀπὸ τοῦτο εἰς τρία πράγματα. Α'. Εἶναι σκοτεινὸν χωρὶς φῶς, μόνον τὴν καῦσιν ἔχει. Β'. Δὲν ἅπτει ἀπὸ ὕλην τινὰ, ἤγουν ξύλα, ἀλλὰ ἄϋλως καίει, καὶ θλίβει σφοδρότερον. Γ'. εἶναι ἄσβεστον, ὁποῦ ποτὲ δὲν σβύνει, οὔτε μαραίνεται. Βάλε γοῦν εἰς τὸν νοῦν σου, ὅτι βλέπεις μίαν μεγάλην κάμινον, νὰ σπινθηρολογᾷ ὡς τὴν Βαβυλώνιον, καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς νὰ κείτεται ἕνας δεδεμένος χεῖρας καὶ πόδας μὲ ἁλύσεις, νὰ φλογίζεται, ἀμὴ νὰ μὴν ἠμπορῇ νὰ ἀποθάνῃ, οὔτε νὰ κατακαῇ καθὼς παθαίνουν ἐδῶ οἱ καταδικοι, ἀλλὰ πάντα νὰ καίεται εἰς τὴν λαύραν τοσούτου πυρὸς, χωρὶς ἐλπίδα τινὰ νὰ εὑγῇ ποτὲ ἀπὸ ταύτην τὴν ἄσβεστον φλόγα, οὔτε νὰ ξεχειλήσῃ πώποτε. Οἴμοι, οἴμοι, πόσας φωνὰς νὰ εὔγαζε, καὶ πόσα δάκρυα νὰ ἔχυνεν ὁ τοιοῦτος; πόσας δεήσεις καὶ προσευχὰς ἔκαμνε πρὸς τὸν Θεὸν, νὰ λυτρωθῇ τοιαύτης κολάσεως; ἐπλήρωνεν ὅλον του τὸν πλοῦτον, καὶ τὰ ὑπάρχοντα· πᾶσαν ἄλλην βάσανον ἔστεργε νὰ ὑπομείνῃ, ἐσχάτην πτωχείαν, σκοτεινὴν φυλακὴν, κάτεργον ὅλην του τὴν ζωὴν, αἰχμαλωσίαν εἰς τοὺς ἀπίστους, πεῖναν, δίψαν, γυμνότητα, καὶ πᾶσαν ἄλλην στενοχωρίαν, μόνον νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὴν ἄσβεστον κάμινον. Ὦ ἁμαρτωλὲ, ἐσὺ εἶσαι ὁ καταδικασμένος εἰς τοιαύτην ὀδυνηρὰν παίδευσιν, ἐὰν δὲν ἐπιστρέψῃς πρὸς μετάνοιαν, νὰ κλαύσῃς πικρῶς, καὶ νὰ διορθώσῃς τὴν πολιτείαν σου καὶ πῶς νὰ ὑποφέρῃς τὴν καῦσιν ἐκείνην, ταλαίπωρε; πῶς δὲν στοχάζεσαι ἀπὸ τώρα τὴν μέλλουσαν βάσανον, νὰ ὀδύρεσαι ὅλην σε τὴν ζωήν, ἵνα μὲ τὸ ὑγρὸν τῶν δακρύων ἐξαλείψῃς τὰς ἀνομίας σου, ἀμὴ γελᾷς, καὶ

μετεωρίζεσαι; Ἂν σὲ ἤθελε καταδικάσῃ ἡ Λύθεντία διὰ τίποτας πταίσιμον, νὰ κλείμης μόνον μίαν ὥραν εἰς ἕνα φοῦρνον καιόμενον, νὰ ὅλην σου τὴν ζωὴν εἰς τὸ κάτεργον μὲ ἁλύσεις εἰς τὰς πόδας αἰχμάλωτος, τί ἐπόκρινες; δὲν εἶχες κάλλιον τὴν πολυχρόνιον αἰχμαλωσίαν, καὶ πᾶσαν ἄλλην στενοχωρίαν, παρὰ τῆς μιᾶς ὥρας ἐκείνης τὴν παίδευσιν; Ἀμὴ διατί, ἄφρον, δὲν καταφρονᾷς τὰς τῆς σαρκὸς ἡδονάς, καὶ πᾶσαν ἀπόλαυσιν πρόσκαιρέν, ὅπως λυτρωθῇς τῆς ἀπελευτήτου ἐκείνης φλογός; Ὢ τῆς ἀνοίας! Τὴν ζέσιν τῶ θέρους δὲν ἠμπορεῖς νὰ ὑπομείνῃς, ἀλλὰ ξετρέχεις εἰς τοὺς δροσερούς τόπους τὸ κατάψυχον, καὶ κειτόμενος εἰς τὰ κρεββάτι δὲν ὑπομένεις κἂν τὸ σκέπασμα, ἀπὸ τὴν ὀλίγην καῦσιν τῶ Νότου, ἀλλὰ στρέφεις ὧδε κἀκεῖσε στενοχωρέμενος, καὶ ἐκεῖ πῶς νὰ ὑπομείνῃς τοσαύτην φλόγα ἀμάραντον; Ἡ δευτέρα τιμωρία εἶναι τὸ πάγος καὶ ἡ ψυχρότης. Οἱ δαίμονες νὰ εὐγάζουν τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐκ τοῦ πυρός, νὰ τοὺς ῥίπτουν εἰς τὸν τάρταρον, ὁποῦ εἶναι λίμνη μεγάλη γεμάτη ὕδωρ καὶ πάγος ψυχρότατον. Ἔπρεπε εἶναι, ὁποῦ λέγει τὸ Εὐαγγέλιον βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Καὶ μὴ νομίζῃς ὅτι εἶναι ὁ πάγος ὀλίγη παίδευσις. Ὅστις ἔτυχε τὸν καιρὸν τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ὕδωρ μέσα, γνωρίζει τί ἄρρητος πόνος εἶναι, ὅτι μελανίζει ὅλη ἡ σάρκα, ἀφανίζεται ἡ ὡραιότης, φεύγει τὸ αἷμα ἀπὸ τὰ ἄκρα, καὶ συνάζεται εἰς τὰ ἐνδότερα μέλη μὲ πόνον ἀνείκαστον· ἡ μὲν καρδία ἀπὸ τὴν πλημμύραν τοῦ αἵματος, τὰ δὲ ἄκρα ἀπὸ τὴν τούτου ὑστέρησιν. Ἡ γ. παίδευσις εἶναι ὁ βρῶμος, ὅτι ἐκεῖ συνάζονται ὅλα τὰ ἀκάθαρτα καὶ ῥυπωμένα βδελύγματα ὅλα τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος ἀπὸ τὰ τόσα σώματα ἔχει τοιαύτην δυσωδίαν, καὶ μάλιστα οἱ συγχαμέροι δαίμονες, ὅπῶ νὰ δίδῃ τοῖς ἁμαρτωλοῖς μεγάλην στένωσιν εἰς τὴν ἔσφρησιν διὰ τὸν ἄμετρον βρῶμον ἐκείνου τοῦ βεβορβορωμένου τόπου. Ὅτι τόση δυσωδία εἶναι εἰς τὴν κόλασιν ὁποῦ ἐὰν ἦτον βολετὸν νὰ ἔλθῃ ἐδῶ εἰς τὸν κόσμον ἕνας ἀπὸ τοὺς κολασμένους, ἐφθείρετο ὁ ἀὴρ ἀπὸ τὴν δυσωδίαν, νὰ γένῃ θανατικὸν εἰς τὴν γῆν. Καὶ ὅστις εἰς τοῦτο ἔχει ἀμφιβολίαν, ἂς ἀναγνώσῃ εἰς τὴν βίβλον, ὁπῶ λέγεται Καθρέπτης τῶν ὑποδειγμάτων, τὰ κάτω γεγραμμένα, νὰ πιστωθῇ τὴν ἀλήθειαν. Ὅπου φαίνεται, πῶς δύω ἀδελφοὶ κατὰ σάρκα ἔτυχαν εἰς τὴν διδαχὴν ἑνὸς Πνευματικοῦ, ὅστις ἐσύντυχε διὰ τὰς τιμωρίας τοῦ ᾅδου, τὰς ὁποίας ἐφοβήθη ὁ εἷς ἀδελφὸς, καὶ διὰ νὰ σωθῇ ἐγίνη Καλόγερος. Ὁ δὲ ἕτερος, μὴ πιστεύων τοιαῦτα λόγια, ἔμεινεν εἰς τὸν κόσμον, διάγων μὲ διαφόρους ἁμαρτίας. Εἰς ὀλίγους χρόνους ἦλθεν εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐπαρακάλεσεν ὁ Μοναχὸς, νὰ τοῦ ἐμφανισθῇ μετὰ θάνατον, νὰ τοῦ εἰπῇ πῶς εὑρίσκετο. Μίαν νύκτα οὖν ἐφάνη εἰς τὸν ἀδελφὸν ὁ ἀπεθαμμένος, καὶ λέγει του, ὅτι ἦτον εἰς ὀδύνην ἀμέτρητον. Ὁ δὲ Μοναχὸς τὸν ἠρώτησε, λέγων: Εἰπέ μοι τὴν ἀλήθειαν χωρὶς ψεῦδος. Εἰς τὸν ᾅδην εἶναι τοσοῦτον φοβεραὶ αἱ κολάσεις, καθὼς τὰ βιβλία μᾶς λέγουσιν, ἢ μόνον διὰ νὰ μᾶς ἐκφοβήσουν τὰ ἔγραψαν οἱ διδάσκαλοι; Λέγει τοι ὁ ἀποθαμμένος. Μυριάκις εἶσαι περισσότεραι ἀπὸ ὅσας ἐγράψασιν, ὅτι ὅλαις ἡ γλώσσαις δὲν φθάνουσι νὰ διηγηθοῦν αὐτὰς τὰς ὀδύνας. Καὶ ὁ Μοναχός· Τάχα ἠμπορῶ νὰ ταῖς δοκιμάσω παραμικρὸν αἰσθητῶς, νὰ βεβαιωθῶ τὴν ἀλήθειαν; Λέγει του· Ναί, μὲ ποίαν αἴσθησιν θέλεις νὰ ταῖς καταλάβῃς; Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐγὼ εἶμαι πολλὰ μικρόψυχος, καὶ δειλιῶ μήπως καὶ ἀποθάνω, μόνον κάμε με νὰ μυρισθῶ μὲ τὴν ὄσφρησιν, ὅσον ἠμπορεῖς ὀλιγώτερον. Τότε τοῦ ἐφάνη πῶς ἐτείναξεν ὁ φανεὶς τὸ ἱμάτιον, καὶ ἐξῆλθε τοσαύτη δυσωδία, ὁπῶ δὲν ἐδύνοντο οἱ Μοναχοὶ τοῦ Μοναστηρίου ἐκείνου νὰ ὑποφέρουσιν, ἀλλὰ ἐγύριζαν ἐδῶ ἐκεῖ ὡς φρενόληπτοι, οὔτε ἡσύχασαν, ἕως οὐ ἀπῆλθον εἰς ἄλλον τόπον μακρὰν ἀπ' ἐκεῖ, καὶ ἔκτισαν Μοναστήριον. Ὢ ἐξαίσιον διήγημα! Οὐαὶ εἰς ἐκείνας τὰς γυναῖκας, ὁποῦ βαστοῦσι μόσχους καὶ ἄλλα μυρωδικὰ, νὰ εὐωδιάζουσιν εἰς τοὺς δρόμους· ὅτι ἐκεῖ θέλουσι βρωμεῖ χειρότερα ἀπὸ τὰ ψοφισμένα θράσῃ, καὶ ὑπὲρ τὴν κόπρον καὶ βόρβορον. Ἡ δ. κόλασις ἐστὶ τῆς ὁράσεως, ἡ ὁποία νὰ τιμωρῆται μὲ τὴν ζοφερὰν ὄψιν

τῶν δαιμόνων, οἵτινες εἰσὶ τόσον ἄσχημοι καὶ φοβεροὶ, ὁποῦ, ἂν ἔβλεπες τώρα τινὰ ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ νὰ ἦναι πλησίον σου ἕνας ἐγκρεμνὸς ῥ. ὀργυίαις, ἢ φοῦρνος ἀπτόμενος, ὀγλιγωρότερα ἔπιπτες εἰς τὸν ἐγκρεμνὸν, ἢ μέσα εἰς τὸν φοῦρνον νὰ κατακαῇς, πάρεξ νὰ βλέπῃς τὴν ὄψιν τοῦ δαίμονος. Τόσην ἀσχημίαν ἐπῆραν τὰ πονηρὰ πνεύματα μετὰ τὴν παράβασιν, ὅτι καθὼς ἦσαν πρότερον τὰ ὡραιότερα κτίσματα τοῦ Ποιητοῦ, οὕτως ἔγειναν πάλιν τὰ ἀσχημότερα. Ἡ πέμπτη τιμωρία εἶναι πεῖνα ἐσχάτη καὶ δίψα ἀμέτρητος, καθὼς λέγει ὁ Δαβὶδ, καὶ λιμώξουσιν ὡς κύων. Καὶ ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν. Νὰ ὀσθίσσι καὶ νὰ τρώγωσι τὰς σάρκας αὐτῶν ἀπὸ τὴν μεγάλην πεῖναν καὶ πόνον ἀμέτρητον. Καὶ ὁ Ἡσαΐας, Οἱ υἱοί μου νὰ τρώγουσιν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, καὶ ἐσεῖς τάλανες νὰ πεινᾶτε, ἤγουν εἰς τὸν ᾅδην, ὑστερούμενοι πάσης χάριτος. Ἡ δίψα δὲ νὰ τὲς δίδῃ ὑπερβολικὴν θλῖψιν καὶ βάσανον, νὰ φωνάζουσιν ἐλεεινῶς μετὰ τὸ ῥηθέντος πλουσίου· Πάτερ Ἀβραὰμ, ἐλέησον ἡμᾶς, καὶ δός μας μίαν ῥανίδα νερὸν, νὰ καταψυχίσωμεν τὴν κατακαιομένην γλῶτταν, ὅτι ἐκ τῆς σφοδροτάτης καύσεως πικρῶς ὀδυνώμεθα. Ὁ δὲ τοὺς ἀποκρίνεται· Ἐλάβετε τὰ ἀγαθά σας εἰς τὴν ζωήν σας. Ὦ πένθους ἀπαρακλήτου! Παρακαλῶ σας, πλούσιοι, στοχασθῆτε εἰς ταύτην τὴν αἴτησιν τοῦ ὁμοίου σας ἐκείνου ἀνελεήμονος τρία πράγματα. Τί εἶναι, ὁπὸ ζητᾷ· τίνος τὸ ζητᾷ· καὶ τί μεγάλον χάρισμα ἐζήτησε, καὶ οὐκ ἐπέτυχε τῆς αἰτήσεως. Διατὶ βλέπομεν ἐδῶ εἰς τὸν κόσμον, καὶ ὅταν ζητήσῃ τινὰς δωρεὰν, καὶ δὲν ἐπιτύχῃ, εἶναι αἰτία ἕνα ἀπὸ ταῦτα τὰ γ'. ἢ ὁ ζητῶν ἐστὶ ποταπὸς καὶ ἀνάξιος, καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἰσακούεται, ἢ τὸ ζήτημα εἶναι μέγα καὶ δύσκολον, ἢ ὁ Ἄρχων ἐκεῖνος εἶναι σκληρὸς, καὶ δὲν συμπονεῖ τὸν Ἀδελφὸν, νὰ τοῦ δώσῃ τὴν αἴτησιν. Ἐδῶ εἰσὶν ἅπαντα τὰ ἐναντία· ὅτι ὁ αἰτῶν ἐστὶ μέγας Ἄρχων καὶ λίαν περίφημος, ἐνδεδυμένος πορφύραν καὶ βύσσον. Ὁ Ἀβραὰμ πάλιν δὲν ἦτον ἄσπλαγχνος, ἀλλὰ μάλιστα ἐλεήμων πολλὰ καὶ φιλόξενος. Ἡ αἴτησις ὁμοίως δὲν ἦτον μεγάλον τίποτες χάρισμα· ἀλλὰ τί; Μία ῥανὶς νεροῦ, καὶ δὲν τοῦ τὸ ἔδωσε διατί; Ὅτι ἐν τῷ ᾅδῃ οὐκ ἔστι μετάνοια οὔτε ἔλεος. Ὅστις δὲν ἔσπειρε τὸν χειμῶνα, δὲν εὑρίσκει τὸ θέρος νὰ ἐσοδιάσῃ. Ὦ ἀπαρηγορήτου ζημίας! Ὦ συμφορᾶς ὀλοθρηνήτου! Ὦ πλούσιοι κοιὶ λαίμαργοι, ὁποῦ δὲν καταδέχεσθε νὰ φᾶτε, πάρεξ νὰ ἔχετε εὔμορφα καὶ ὡραιότατα βρώματα, καὶ ποτὰ εἰς τὴν τράπεζαν, πῶς νὰ ὑπομείνετε τρισάθλιοι τὴν αἰώνιον ἐκείνην πεῖναν, καὶ δίψαν τὴν ἀπαράκλητον; Ἡ ἔκτη παίδευσις εἶναι ὁ ἀκοίμητος σκώληξ τῆς συνειδήσεως, ἤγουν, νὰ βλέπῃ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὁ κολασμένος ὅλας τὰς ἁμαρτίας ὁποῦ ἐτέλεσεν, ὥσπερ νὰ ἦτον ἱστορισμέναις εἰς τὸν τοῖχον, διὰ νὰ θλίβεται μᾶλλον, καὶ ἀπὸ τὸν λογισμὸν ἐτοῦτον νὰ βασανίζεται. Διατὶ καθὼς ὁ σκώληξ γεννᾶται ἀπὸ τὸ σαπημένον ξύλον, ἔπειτα τρώγει καὶ ἀφανίζει αὐτὸ τὸ ξύλον, ὁποῦ τὸν ἐγέννησεν, οὕτω καὶ ὁ ἄχρηστος καὶ σαπημένος ταῖς ἀνομίαις ἁμαρτωλὸς, ἀπὸ τὸν πόνον γεννᾷ τὸν σκώληκα τῆς συνειδήσεως, ὅστις ἐσθίει ἀκαταπαύστως καὶ ἀκοιμήτως τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὡς λέγει ὁ Διάλογος Γρηγόριος εἰς τὰ Ἠθικά. Ὅτι τώρα φαίνεται τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἡδονικὴ τῆς σαρκὸς ἡ ἀπόλαυσις, ἀμὴ τότε ἡ γλυκύτης θέλει μεταπέσῃ εἰς σκώληκας, νὰ τρώγῃ αὐτοῦ τὰ ἐντόσθια κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦ Ἡσαΐου. « Ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται ». Ἡ ζ'. εἶναι τὰ δεσμὰ καὶ σκότος τὸ ἐξώτερον, ὅτι τὸ πῦρ ἐκεῖνο δὲν δίδει φῶς, μόνον καίει καὶ θλίβει ἀνείκαστα. Περὶ τούτου λέγει ὁ Κύριος εἰς τὸν Ματθαῖον, διὰ ἐκεῖνον ὁποῦ δὲν ἦτον ἐνδεδυμένος ἔνδυμα γάμου· Δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας, ἄρατε αὐτὸν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. Ὦ ἀλύτων δεσμῶν! Ὦ ἀπαρακλήτου φυλακῆς, καὶ ζοφώδους καθειρξεως! Ἡ ὀγδόη παίδευσις εἶναι ἡ ἀπόγνωσις καὶ λύπη ἰδιώνυος, ὁποῦ ἔχουν οἱ ταλαίπωροι κολασμένοι χωρὶς ἐλπίδα τινὰ νὰ εὕγωσι πώποτε ἀπ' ἐκεῖνον τὸν πανώδυνον τόπον, καὶ τοῦτο νὰ τοὺς θλίβῃ μᾶλλον, ἢ ὅσα ἐγράψαμεν ἕως ὧδε. Ὅτι ἠξεύροντες, πῶς

δὲν ἔχει τέλος ἡ κόλασις θέλουσι φωνάζει ἀκαταπαύστως, νὰ ἀναθεματίζουν, νὰ βλασφημοῦσι τὸν οὐρανὸν, τὴν γῆν, καὶ ὅλα τὰ κτίσματα, καὶ αὐτὸν τὸν Κριτὴν, ὁπῶ τὸς ἀποφάσισεν εἰς τοσαύτας θλίψεις, καὶ νὰ τρώγουν τὰς σάρκας αὐτῶν ὡς λυσσάρεις σκύλους· νὰ προσκαλοῦνται τὸν θάνατον, καὶ νὰ μὴν ἐπακούωνται, ὅτι ἐκεῖ ἀρχίζει καθ' ἑκάστην ὥραν ὁ θάνατος, ἀμὴ τέλος δὲν ἔχει. Περὶ τούτου γράφει ταῦτα ὁ Αὐγουστῖνος· Ὦ θάνατε, πόσον εἶσαι τώρα ποθητὸς καὶ γλυκύτατος εἰς ἐκείνους, ὁπῶ ἦσουν ἐδῶ μισητὸς καὶ πικρότατος. Τότε σὲ ἐφοβοῦντο, καὶ ἔφευγον, καὶ τώρα σὲ ἐπιθυμοῦν, καὶ ζητοῦσι. Ὦ ἀτελευτήτων δακρύων καὶ θλίψεων! Ὅλα τὰ Βασίλεια τῶ κόσμῳ ἔδιδαν οἱ ταλαίπωροι, ἐὰν ἦτον βολετὸν νὰ ἀπόθαιναν, ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὕτως· ὅτι ὁ θάνατος αὐτῶν εἶναι ἀθάνατος, τὸ πέρας ἀπέραντον, τὸ πῦρ ἄσβεστον, ὁ θρῆνος ἀκατάπαυστος. Ἄλλο ἐκεῖ δὲν ἀκούεται, εἰμὴ μόνον φωναὶ καὶ κραυγαὶ ὀδύνων καὶ θλίψεων. Οὐαὶ, οὐαὶ, οἴμοι, οἴμοι, καὶ ἄλλα ὅμοια. Ἄλλο δὲν εἶναι, ἀμὴ ὄφεις καὶ σκώληκες καὶ ἀνελεήμονες δαίμονες, καὶ ἀποθαίνουν καθ' ὥραν οἱ ἄθλιοι, καὶ τέλος ποτὲ νὰ μὴν ἴδωσιν. Ἀλλὰ διὰ νὰ καταλάβῃς ἀκροατὰ τὴν αἰδιότητα ταύτην, ἄκουσον, καὶ μὴν ὀκνεύσῃς νὰ ἀναγνώβῃς πολλάκις τοῦτο τὸ Κεφ. ὅτι ὅστις δὲν μετανοήσῃ τὰς ἁμαρτίας του διὰ τὸν φόβον τοιαύτης κολάσεως, ἢ σαλὸς εἶναι καὶ δαιμονισμένος, ἢ ἄπιστος, περὶ ὧν οὐκ ἔστιν ἡμῖν ὁ λόγος.

Ἐὰν ἦτον ποθὲς ἕνας βουνὸς ἄμμος, νὰ ἐγγίζῃ ἡ κορυφή τῳ ἕως τὸν Οὐρανὸν, καὶ νὰ λαμβάνῃς καθ' ἡμέραν ἕνα σπυρὶ ἀπὸ ταύτην τὴν ἄμμον τὴν ἄπειρον καὶ ἀμέτρητον, ἐτελείωνεν ἕνα καιρόν· ἀμὴ ἡ κόλασις δὲ ἔχει τέλος. Ἄκουσον καὶ ἄλλην φρικωδεστέραν σύγκρισιν, μήπως καὶ κατανυχθῇ ἡ σκληρὰ καὶ ἀδαμαντίνη σου καρδία, νὰ ἐπιστρέψῃς πρὸς μετάνοιαν, ἵνα λυτρωθῇς τοιαύτης κολάσεως.

Ἐὰν ἤθελεν εἰπεῖ ἕνας Ἄγγελος πρὸς τοὺς κολασμένους ταῦτα τὰ λόγια, ἐλάμβαναν πολλὴν ἀγαλλίασιν, ἤγουν, Χαίρετε κατακριμένοι, καὶ μὴν ὀδύρεσθε, ὅτι ἐπρόσταξεν ὁ ἐλεήμων Θεὸς νὰ καταβαίνω ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς κάθε χρόνον μίαν φοράν, νὰ εὐγάνω μίαν ῥανίδα νερὸν ἀπὸ τὸ στοιχεῖον τοῦ ὕδατος, καὶ ὅταν ἐξαντλήσω ὅλην τὴν θάλασσαν, τὰς πηγὰς, τοὺς ποταμοὺς, καὶ φρέατα, τότε νὰ λάβῃ τέλος ἡ τιμωρία σας, νὰ λυτρωθῆτε ἀπὸ τὴν κόλασιν. Ἐπ' ἀληθείας πολλὴν χαρὰν ἠθέλασι λάβῃ ἀκούοντες, ὅτι ἔμελλε νὰ ἰδοῦσι τὸ τέλος ἕνα καιρὸν, καὶ ἂς ἤθελαν περάσει καὶ τόσοι χρόνοι, ὅσαις ῥανίδες ὕδωρ εἰς τὸν Κόσμον ὅλον εὑρίσκονται. Ἀμὴ δὲν εἶναι βολετὸν νὰ ἀκούσουν ποτέ τους τοιοῦτον λόγον οἱ τάλανες. Ἀλλὰ καθὼς ἡ δόξα τῶ Παραδείσῳ δὲν ἔχει τέλος ποσῶς, οὕτω καὶ τούτων ἡ κόλασις, ὅπου θέλουν ἔχει περισσοτέραν τὴν παίδευσιν, ὅση ἦτον ἐδῶ ἡ ἀπόλαυσις, ἤγουν εἰς τὰ μέλη, ὁποῦ ἥμαρτον, νὰ ὀδυνῶνται σφοδρότερον. Οἱ λαίμαργοι ἀπὸ πείναν καὶ δίψαν. Οἱ πόρνοι καὶ ἀσελγεῖς νὰ φλογίζωνται εἰς δυσώδη τόπον. Οἱ ὑπερήφανοι νὰ ἔχουσι πολλὴν ἀτιμίαν καὶ καταφρόνησιν. Οἱ φιλάργυροι πενίαν ἐσχάτην, καὶ ἁπλῶς δὲν εἶναι κανένα πταίσιμον, νὰ μὴν ἔχῃ τὴν οἰκίαν παίδευσιν, ἀλλὰ νὰ ἦναι μιᾶς ὥρας τιμωρία ἐκεῖ χειρότερη, παρὰ ἑκατὸν χρόνους εἰς τοῦτον τὸν Κόσμον. Τότε, ὡς ἀπεγνωσμένος, νὰ λέγῃ πᾶς ἕνας ταῦτα τὰ λόγια· Ἀπόλοιτο ἡ ἡμέρα, ἐν ᾗ ἐγεννήθην, καὶ νὺξ ἐκείνη, ᾗ εἶπον, ἰδὲ ἄρσεν. Διατί ἐν κοιλίᾳ οὐκ ἐτελεύτησα; Ἐκ γαστρὸς δὲ ἐξῆλθον, καὶ οὐκ εὐθὺς ἀπωλόμην; Ἵνα τί μαστοὺς ἐθήλασα; Αὐτὰ καὶ ἄλλα ὅμοια, ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ γ'. Κεφ. τοῦ Ἰὼβ, νὰ βοῶσιν. Ἔτι δὲ καὶ τὰ τῆς Σοφίας λέγοντες· Ὦ ἄφρονες ἡμεῖς, ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας. Τὸ τῆς δικαιοσύνης φῶς οὐκ ἔλαμψεν ἐν ἡμῖν. Ἀνομίας ἐπλήσθημεν τρίβους καὶ ἀπωλείας, καὶ διωδεύσαμεν ἐρήμους ἀβάτους, τὴν δὲ ὁδὸν Κυρίου οὐκ ἔγνωμεν. Τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ἡ ὑπερηφανία, καὶ τί ὁ πλοῦτος μετὰ ἀλαζονείας ἡμῖν συμβέβληται; Παρῆλθον ἐκεῖνα ὅλα, ὡσεὶ σκιὰ, καὶ ὡς ἀγγελία παρατρέχουσα. Ὡς ναῦς διερχομένη κυματινόμενον ὕδωρ, ὡς διαβάσεως, οὐκ ἔστιν ἴχνος εὑρεῖν. Ὅμοια λόγια θέλουν λέγει εἰς τὴν κόλασιν

οἱ ἁμαρτωλοί, μετανοοῦντες ἀνόνητα, ὅτι ἐκλείσθη ἡ Θύρα τῆς μετανοίας, καὶ ἐπέρασεν ἡ πανήγυρις. Ὦ τάλανες γλῶσσαι, ὁποῦ ἄλλο δὲν συντυχένετε, εἰμὴ βλασφημίας. Τρισάθλια ὦτα, ὁποῦ ἄλλο δὲν ἀκούετε, εἰμὴ θρῆνον καὶ δάκρυα. Ὦ κακότυχοι ὀφθαλμοί, οἵτινες ἄλλο δὲν βλέπετε, πάρεξ ὄφεις καὶ δαίμονας. Ὦ πικραμένα σώματα, ὅτι ἄλλην δρόσον δὲν ἔχετε, εἰμὴ πῦρ ἀτελεύτητον. Ὦ πόσον ὀλίγη καὶ βραχέα ἀπόλαυσις ἔπλεξε τοιαύτην σειρὰν τιμωριῶν καὶ κολάσεως. Ὦ φρενόληπτοι, ποίαν ὠφέλειαν σᾶς δίδουσιν ὅλαις ἐκείναις ἡ ἡδοναῖς ὁποῦ ἔχετε, εὑρισκόμενοι τώρα εἰς πένθος ἀπαραμύθητον; Ταῦτα ἀναγινώσκοντες ἀδελφοί μὴ νομίσητε νὰ ἐγράψαμεν περισσότερον ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, μάλιστα μήτε ἀπὸ τὰ χίλια ἕνα· διατί τόση ὀδύνη εἶναι εἰς ἐκεῖνον τὸν ἄχαρον τόπον, ὁποῦ τὸ στόμα νὰ διηγᾶται, καὶ ἡ χεὶρ νὰ τὰ γράφῃ κουράζεται. Καὶ ὅσοι τὰ εἴδασιν αἰσθητῶς, ἐμίσησαν τόσον τὴν σάρκα τους, ὁποῦ πᾶς ἕνας ἐκαταλάμβανε ποταπὰ νὰ ἦναι ἐκεῖνα τὰ κολαστήρια, ἐπειδὴ ἐδίδασιν ἐδῶ τοῦ σώματος τόσην παίδευσιν, διὰ νὰ φύγουν ἐκείνην τὴν ἄῤῥητον. Νὰ εἰποῦμεν οὖν καὶ ἡμεῖς ἕνα ὑπόδειγμα ἀληθέστατον, καθὼς τὸ ηὕραμεν εἰς ἀξιόπιστα Βίβλια, διὰ νὰ φοβηθῇ πᾶς ἕνας τὴν μέλλουσαν τιμωρίαν, νὰ ὑπομείνῃ πρόσκαιρον παίδευσιν, καθὼς ἔκαμεν ὁ κάτω γεγραμμένος νεκρόγερτος. Διηγᾶται ὁ Ἅγιος Κύριλλος, ὁ Ἀλεξανδρείας εἰς μίαν Ἐπιστολήν, ὁποῦ γράφει πρὸς τὸν Γερὸν Αὐγουστῖνον, καὶ λέγει, ὅτι τρεῖς ἄνθρωποι ἀνέστησαν ἐκ νεκρῶν, οἷς κρίμασιν ὁ Θεὸς εἶδεν, ὁ τὰ πάντα πρὸς τὸ ἡμῶν συμφέρον οἰκονομῶν. Ἕναν ἀπὸ τὺς ὁποίους ἐπῆγα καὶ ηὕρηκα, ὅστις ἐθρήνει ἀπαρηγόρητα, καὶ ἐρωτῶν αὐτὸν, δὲν μοῦ ἀπεκρίνατο τίποτας, μόνον ἔκλαιε. Τέλος πάντων ἀφοῦ ἐβαρέθη τὴν αὐθάδειάν μου διατὶ τὸν ὥρκισα εἰς τὸν Θεὸν, νὰ εἰπῇ λόγον τινὰ εἰς ὠφέλειαν τῶν παρισταμένων, μοῦ ἀπεκρίθη οὕτως· Ἐὰν ἤξευρες τὰς τιμωρίας τῦ ᾅδου, δὲν ἤθελες δυνηθῇ νὰ κρατήσῃς τὸ πένθος οὐδὲ ποσῶς. Ἀλλὰ ποταπὰ κολαστήρια θαρρεῖς νὰ ἦναι ἠτοιμασμένα τοῖς ἁμαρτάνουσι; Λέγω σοι· Νομίζω νὰ ἦναι μεγαλήτερα ἀπὸ ὅλα ταῦτα τὰ πρόσκαιρα. Ὁ δὲ στενάξας βαρέως, εἶπεν· Ἐὰν ὅλας τὰς θλίψεις καὶ τιμωρίας, ξεσχισμοὺς καὶ μαρτύρια, ὁποῦ ἠμπορεῖ νὰ πάθῃ τις εἰς τοῦτον τὸν Κόσμον, παρομοιάσῃς, καὶ νὰ τὰ συγκρίνῃς μὲ τὸ μικρότερον καὶ ὀλιγώτερον τῆς κολάσεως, θέλουν σοῦ φανισθῇ ἐτοῦτα ἡδοναῖς καὶ παραμύθια. Πίστευσόν μοι, ὅτι δὲν εἶναι τινάς, ὁποῦ νὰ ἤθελε δοκιμάσει ἐκείνων τῶν κολάσεων τὴν θριμύτητα, νὰ μὴν ἔχῃ κάλλιον νὰ παιδεύεται χωρὶς ἄνεσιν ἐδῶ, ἕως τὸ τέλος τοῦ Κόσμου, μὲ ὅλας τὰς θλίψεις καὶ βάσανα, ὁποῦ ἐπάθασιν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως σήμερον, παρὰ νὰ κάμῃ μόνον μίαν ἡμέραν ἐκεῖ εἰς τὴν κόλασιν. Ἡ αἰτία λοιπὸν τῶν θακρύων μου εἶναι ἐτούτη, διατὶ ἔπταισα τοῦ Θεοῦ ὅστις ὑπάρχει τοσοῦτον δίκαιος, ὁποῦ μήτε τοῦ δαίμονός ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ παραμικρὰν ἀδικοκρισίαν. Μὴ θαυμάζῃς γοῦν τὸ πῶς κλαίω, ἀλλὰ μᾶλλον φρίττε καὶ θαύμαζε ὅτι ηὑρέθησαν οἱ ἄνθρωποι, πῶς τοὺς ἐκδέχονται τοιαῦται κολάσεις, οὐδὲν περὶ τούτου φροντίζουσιν, οὔτε μεριμνοῦσι νὰ ἐξαλείψουν τὰς ἁμαρτίας τους. Γίνωσκε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὴν ὥραν, ὁποῦ ἐχώριζεν ἡ ψυχὴ ἐκ τοῦ ἀθλίου μου σώματος, ἐπῆρα τόσην ὀδύνην καὶ πόνον, ὁποῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ καταλάβῃ τινάς, ἢ νὰ τὸ πιστεύσῃ, ἐὰν δὲν τὸ δοκιμάσῃ ἐμπράκτως. Ἕως ὧδε εἶναι λόγια τοῦ ἄνωθεν Ἁγίου.

Ὦ μακάριοι ὅσοι ἀκούουσι τοιαῦτα ψυχωφελῆ διηγήματα, καὶ ὀδύρονται ἡμέραν καὶ νύκτα, τώρα ὁποῦ χρήζουν τὰ δάκρυα. Ναί, ἀγαπητοί ἀδελφοί μου, λάβετε γνῶσιν ἀπὸ ἀλλοτρίων κινδύνους καὶ ὑποδείγματα. Νὰ ἦτον βολετὸν νὰ ἀκροασθῆτε τὸν ἀπαράκλητον θρῆνον, τὸ ἀκατάπαυστον δάκρυον, καὶ τοὺς συνεχεῖς ὀδυρμοὺς τῶν ταλαιπώρων ἐκείνων, ὁποῦ ἦσαν ἐδῶ εἰς τὸν Κόσμον μεγάλαι, καὶ τώρα εὑρίσκονται εἰς τὸν ἄχαρον ᾅδην, ἀπεκδεχόμενοι τὰς ῥηθείσας κολάσεις. Ὅτι ἐὰν τοὺς ἠκούετε αἰσθητῶς πόσην θλῖψιν ἔχουσι, πῶς δὲν ἐδουλεύσασι τοῦ Θεοῦ, νὰ λυτρω-

θοῦν τῆς κολάσεως, δὲν εἴχετε τοσαύτην ἀμέλειαν. Ἐπ' ἀληθείας, ἐὰν ἐδύνοντο νὰ μᾶς συντύχουν οἱ ἰσχυροὶ καὶ ἀήττητοι πολεμάρχοι ἐκεῖνοι οἱ παλαιοί, ὁ Ἡρακλῆς λέγω, ὁ Ἕκτωρ, ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ Ἀλέξανδρος, οἱ Καίσαρες, καὶ ἄλλοι Βασιλεῖς ἀνδρειωμένοι, καὶ πλήσιοι, ἠθέλασιν εἰπεῖν αὐτὰ λόγια· Ὦ ζῶντες, νὰ ἦτον βολετὸν νὰ ἐστρέφαμεν εἰς τὸν Κόσμον σας, ὅτι δὲν ἠθέλαμεν φροντίζει πλέον διὰ Χώρας, καὶ Κάστρη, οὔτε Βασίλεια, ἢ διὰ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ πλοῦτον πρόσκαιρον, ἀλλὰ ἡ πτωχεία καὶ ἡ ἐσχάτη πενία νὰ ἦναι βασίλειά μας, τὰ δάση, ἡ ἔρημος, καὶ οἱ τόποι οἱ ἄβατοι, αἱ κατοικίαι μας καὶ ἡ τροφή μας νερὸν καὶ χορτάρια. Πλέον δὲν μᾶς ἐβλέπετε νὰ βάνωμεν ὅπλα κεχρυσωμένα, νὰ θανατοῦμεν ἀνθρώπους, καθὼς ἐκάμναμεν, ἀλλὰ νὰ φοροῦμεν ῥάσα τρίχινα, νὰ πολεμοῦμεν τοὺς δαίμονας, ὄχι ἐνδεδυμένοι πορφύραν καὶ βύσσον, ἢ χρυσοΰφαντα, ἀλλὰ ἱμάτιον ἄχρηστον. Οὐχὶ μὲ ξίφος, καὶ δόρυ, καὶ τόξον εἰς τὴν πλευράν, ἀλλὰ μόνον μίαν ῥάβδον εἰς τὴν χεῖρά μας, διὰ νὰ στηρίζωμεν τὰ ἀχαμνισμένα μέλη μας, νὰ δυνώμεσθε νὰ ὁδεύωμεν. Ὄχι πλέον μὲ στόλον καὶ φουσάτα περικυκλούμενοι, ἀλλὰ εἰς ὄρη καὶ ἄγρια δάση περιφερόμενοι. Δὲν μᾶς ἐβλέπετε πλέον εἰς πολυτελεῖς καὶ πλουσίας τραπέζας, εἰς μετεωρισμοὺς καὶ παιγνίδια, οὔτε ποτὲ νὰ γελάσωμεν, ἀλλὰ πάντοτε εἰς ἐγκράτειαν, καὶ ἄπαυστα δάκρυα. Ὦ πόσον καλότυχοι ἠθέλαμεν κράζεσθαι, ἐὰν εἴχαμεν τὸν πολυτίμητον καιρὸν, ὁποῦ ἐσεῖς ἔχετε οἱ ζῶντες, καὶ ἠμπορεῖτε νὰ κάμετε ἔργα θεάρεστα, ὅτι μίαν ὥραν δὲν ἐξωδιάζαμεν ἄκαιρα, ἀλλὰ πάσας τὰς ἡμέρας καὶ νύκτας εἰς δούλευσιν τοῦ Κυρίου καὶ τῆς ψυχῆς μας ὠφέλειαν. Αὐτὰ καὶ ἕτερα ὅμοια λέγουσιν οἱ τάλανες, ὀδυρόμενοι ματαίως καὶ ἀνωφέλευτα, ὅτι, Οὐκ ἐστὶν ἐν τῷ ᾅδῃ μετάνοια. Ἐσὺ ἔχεις τὸν πολυτίμητον καιρὲν, ἀκροατὰ, εἰς τὰς χεῖρας, καὶ χάνεις τον, διὰ νὰ μὴ θέλῃς νὰ κοπιάσῃς ὀλίγον τίποτες ὄθεν κληρονομᾷς τὰς ἄνω εἰρημένας κολάσεις, καὶ ὑστερεῖσαι καὶ τῆς Θείας ὁράσεως, ἥτις ἐστὶν ἡ ἐννάτη καὶ ἐσχάτη τιμωρία τῶν κολασμένων, ἦγουν, ζημιοῦσαι ὅλας τὰς ἀπολαύσεις, ὁποῦ εἴπαμεν εἰς τὸ πρότερον Κεφ. διὰ τοῦτο δὲν γράφομεν ἐδῶ περισσότερον. Μόνον τοῦτο γίνωσκε, ὅτι ὅσας θλίψεις καὶ ζημίας ἱστορίσαμεν ἄνωθεν πῶς ἔχουν οἱ κολασμένοι, περισσοτέραν ὀδύνην νὰ αἰσθάνωνται διὰ ταύτην τὴν ἐσχάτην ζημίαν παρὰ ὅλας τὰς ἄνω γεγραμμένας· ἦγουν, πῶς ὑστερήθησαν ἐκείνης τῆς ποθεινοτάτης Θείας ὄψεως, καὶ ἐζημιώθησαν τὸ ἀκρότατον ἐφετὸν καὶ ὑπέρτατον, ὅτι ἔστεργον οἱ ἁμαρτωλοὶ νὰ βλέπουσι τὸν Θεὸν, καὶ νὰ ἔχουν ὅλας τὰς θλίψεις τῆς κολάσεως, παρὰ νὰ μὴν αἰσθάνωνται θλῖψιν τινὰ, καὶ τὸν Θεὸν νὰ μὴν βλέπουσιν. Ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ τέλος τῆς ψυχῆς, νὰ ἀπολαύσῃ τὸν Κτίστην αὐτῆς, καὶ εἰς τοῦτο λαμβάνουσι μεγαλήτερην ἡδονὴν οἱ Ἅγιοι, παρὰ εἰς τὰ ἄλλα ἀγαθὰ, ὁποῦ ἔχουν εἰς τὸν Παράδεισον· καὶ πάλιν ὅσοι ὑστερηθοῦσι τούτου τοῦ ἐφετοῦ, αἰσθάνονται περισσοτέραν θλῖψιν διὰ τοῦτο, παρὰ διὰ ὅλας τὰς κολάσεις, ὁποῦ νὰ ἔχουσιν. Ἀλλὰ θέλει ἐρωτήσει τινὰς, νὰ εἴπῃ. Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι πολυεύσπλαγχνος, διατὶ νὰ δίδῃ διὰ πρόσκαιρον ἡδονὴν, τιμωρίαν αἰώνιον; ἦγουν ἕνας ἁμαρτάνει δύω χρόνους τυχὸν, ἢ δέκα, ἢ περισσότερον, διατὶ νὰ φλογίζεται αἰώνια διὰ τόσων ὀλίγων χρόνων ἀπόλαυσιν; Ἄκουσον τὴν ἀπόκρισιν. Φαίνεται εἰς τὰ κρισίματα τῆς δικαιοσύνης, ὅτι διὰ ὀλίγον πταίσιμον δίδει πολλὴν τιμωρίαν, ἦγουν, φονεύει τινὰς, ἢ δυναστεύει κόρην, ἢ κλέπτει ἢ ἄλλο ὅμοιον πράττει, τὰ ὁποῖα ἐγκλήματα γίνονται εἰς ὀλίγην ὥραν· ὅμως ἡ Αὐθεντία δὲν τιμωρεῖ τὸν πταίστην μόνον τόσου καιρὸν, ὅσον ἔκαμνε τὸ κακὸν, ἀλλὰ ἐξορίζει τον, ἢ βάνει τον εἰς τὴν φυλακὴν ὅλην του τὴν ζωὴν, ἢ εἰς τὸ κάτεργον. Εἰ δὲ πάλιν καὶ θανατώσῃ τον διὰ τὸ ἄσχημον τοῦ ἐγκλήματος γίνωσκε, ὅτι δὲν τοῦ δίδει ὁ Νόμος διὰ κόλασιν τοῦ πταίσματος ἐκεῖνον τὸν ὀλίγον πόνον ὁπὲ λαμβάνει ὅταν τὸν θανατώνουσιν, ἀμὴ ἡ παίδευσίς του λογίζεται, ὅτι τὸν χωρίζει αἰώνια ἀπὸ τὴν συνοδίαν τῶν ἀνθρώπων ὡς ἀνάξιον τῆς ζωῆς. Καὶ καθὼς εἰς τοῦ-

τον τὸν Κόσμον δὲν ἠμπορεῖ τινὰς Νόμος νὰ ἀναστήσῃ τὸν καταδικασμένον μετὰ τὸν Θάνατον εἰς τὴν ζωὴν, οὕτω καὶ ὁ κολασμένος δὲν εἶναι βολετὸν μὲ κανένα Νόμον νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὸν ᾍδην, νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν Παράδεισον. Ἔτι δὲ καθὼς ὅσοι ἀποθάνουν ἀμετανόητοι, δὲν λογᾶται πῶς ἀφῆκαν τὴν ἁμαρτίαν· διατὶ ἐὰν ἠθέλασιν ἦσται ἀκόμη εἰς τὴν ζωὴν, δὲν ἐπίστρεφαν πρὸς μετάνοιαν, ἀλλὰ ἐκάμνασι τὰ θελήματά τους, ὅσους χρόνους ἤθελαν ζήσει, διὰ τοῦτο δικαίως κολάζονται ἀτελεύτητα, καθὼς καὶ ἡ γνώμη τους εἶναι εἰς τὸ κακὸν ἀχόρταγος. Ὡσαύτως καὶ οἱ σωζόμενοι δὲν ἀπολαμβάνουσι τὴν Οὐράνιον εὐκλειαν τόσον καιρὸν μόνον, ὅσον ἐργάζονται εἰς τοῦτον τὸν Κόσμον τὸ ἀγαθὸν, ἀλλ' ἀεὶ καὶ πάντοτε, διατὶ ἡ γνώμη τους ἦτον καλὴ, καὶ εἶχασι πόθον καὶ ὄρεξιν, ὅσους χρόνους ἤθελαν ζήσει, νὰ τοὺς δαπανήσουν ἐνάρετα κατὰ τὰ Θεῖα προστάγματα. Διὸ πρεπόντως ἀπολαμβάνουσιν, ὄχι κατὰ τὸν ὀλίγον τους κόπον, ὁποῦ ὑπέμειναν, ἀλλὰ κατὰ τὴν πολλὴν ὄρεξιν ὁπῦ εἶχασιν. Ἔτι δὲ, καθὼς ὁ ἐλεήμων Θεὸς εἰς τὴν ζωὴν ταύτην χρᾶται εὐσπλαγχνίαν ἀμέτρητον πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, παραβλέπων τὰς ἀνομίας τους, καὶ τοὺς παρακινᾷ πρὸς ἐπιστροφὴν διὰ μέσου ἐναρέτων ἀνδρῶν, καὶ Θείων φωτισμῶν καὶ ἀποκαλύψεων, καὶ εὐεργεσιῶν διαφόρων, καὶ ὁσάκις μετανοήσουν τοὺς ὑποδέχεται, οὕτω πάλιν δείχνει τὸ αὐστηρὸν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ μετὰ Θάνατον πρὸς τοὺς ἀχαρίστους, καὶ ἀσεβεῖς, τοὺς τοσαύτην εὐσπλαγχνίαν καταφρονήσαντας· οἵτινες, καθὼς λέγει πρὸς Ἑβραίους ὁ Θεῖος Ἀπόστολος, καταπατοῦσι τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ νομίζουσιν ὡς ἀκάθαρτον, καὶ ὑβρίζουσιν τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος, σταυροῦντες ἄλλην μίαν φορὰν μὲ τὰς χεῖράς τους τὸν Υἱὸν τοῦ Ὑψίστου, καὶ καταφρονοῦντες αὐτοῦ τὴν μεγαλειότητα. Πρεπόντως οὖν θυμώνεται κατ' αὐτῶν, καὶ τοὺς παιδεύει αἰώνια νὰ ὀδύρωνται ἀεὶ καὶ πάντοτε τὴν ἀγνωσίαν αὐτῶν, ὁποῦ ὑστερήθησαν τοιαύτης εὐκλαιστάτης καὶ παμποθήτου Μακαριότητος, καὶ ἐκληρονόμησαν τοσαύτην τιμωρίαν καὶ κόλασιν. Λέγει ὁ Αὐγουστῖνος, ὅτι ἐὰν ἔκλαιεν ἕνας κολασμένος τόσους χρόνους, ἕως νὰ εὐγάλῃ τόσα δάκρυα, ὅσον εἶναι τὸ πέλαγος τῆς Θαλάσσης, οὐδὲν ὠφελεῖται, οὔτε ἠμπορεῖ νὰ ἐξαλείψῃ ἕνα μόνον ἁμάρτημα. Ὦ πρᾶγμα ἐξαίσιον! Ὦ Θρῆνος ἀνωφέλευτος! Ὦ δάκρυα ἀνενέργητα! Ὦ πόνος ἀνιάτρευτος, καὶ πληγὴ ἀθεράπευτος! Ὦ καρδία σκληρὰ καὶ ἀδαμαντίνη, ἐπειδὴ τότε δὲν ὠφελεῖ ὁ πόνος σου, διατὶ δὲν θλίβεσαι τώρα, καὶ νὰ ῥαΐσῃς, σχιζομένη ἀπὸ τὴν συντριβὴν τῆς μετανοίας τῶν ἐγκλημάτων σου; Ὦ ὀφθαλμοὶ μικροὶ καὶ ἀναίσχυντοι! διατὶ δὲν εὐγάζετε τώρα θερμότατα δάκρυα, ἵνα μὴ πενθῆτε τότε ἀνόνητα; Ὦ ψυχὴ ἀναίσθητη καὶ ἀμετανόητη, διατὶ μισᾷς τοῦ λόγου σου; δὲν προβλέπεις τὸν μέγαν κίνδυνον, νὰ διορθώσῃς τὰς πράξεις σου; Κλαύσετε, ἀκροαταί μου, καὶ πενθήσατε τώρα, ὁποῦ χρῄζει περισσότερον μία ῥανίδα δάκρυον, παρὰ τότε ἕνα ἄπειρον πέλαγος. Θρηνήσατε ἀπαράκλητα, νὰ εὐγάλετε κἂν τόσον δάκρυον, ὅσον ἦτον τὸ ὕδωρ ὁπῦ ἐβαπτίσθητε, καὶ τὸ ἄχραντον Αἷμα, ὁποῦ ἔχυσεν ὁ πανοικτίρμων Θεὸς διὰ λόγου μας, ὅτι διὰ αὐτὰ τὰ δύω ἔχομεν τὰ δώσωμεν λόγον ἐν ὥρᾳ Κρίσεως. Ἔτι δὲ καὶ νὰ κλαίωμεν διὰ τὰς ἁμαρτίας, ὁποῦ πράττομεν καθ' ἡμέραν, καὶ ὥραν, καὶ στιγμὴν οἱ ἀσύνετοι. Μὴ νομίσητε, ὅτι εἶναι παραμύθια ὅσα ἐγράψαμεν εἰς τὴν Βίβλον ταύτην. Ἀλλὰ πιστεύοντες αὐτὰ ὡς ἀληθῆ τε καὶ ἀψευδέστατα, κάμετε τόσον, ὅσον ἤθελε κάμει ἕνας κολασμένος, ἐὰν τῷ ἔκαμνεν ὁ Θεὸς τὴν χάριν νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς τοῦτον τὸν Κόσμον, ν' ἀναστηθῇ τὸ κορμί του, νὰ ἀγωνίζεται, διὰ νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὴν φρεκτὴν ἐκείνην καὶ ἄῤῥητον κόλασιν. Ἐννόησον, πόσον πικραμένην καὶ τεθλιμμένην ζωὴν ἤθελε περνᾷ ὁ τοιοῦτος, νὰ μὴ φροντίζῃ φαγητὰ εὔμορφα, ἢ ἐνδύματα, νὰ τὸν ὑβρίζουν καὶ νὰ μὴ σκανδαλίζεται, νὰ τὸν δέρνουν καὶ νὰ μὴν ἀμύνεται, οὔτε ποσῶς νὰ κακοσυνεύεται, ἀλλὰ νὰ τὰ ὑπομένῃ ὡς παίγνια, καὶ νὰ κρίνῃ τοῦ λόγου του ἄξιον τοσούτων καὶ πλειόνων βασάνων, διὰ νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ

ἐκείνην τὴν ἀτελεύτητον. Οὕτως ἂς κάμωμεν καὶ ἡμεῖς. Ἂς συγχωρήσωμεν τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς. Μὴ ἀποδώσωμεν κακὸν ἀντὶ κακοῦ. Ἂς φιλοξενήσωμεν τοὺς πτωχούς, ὅτι ἄλλη ἀρετὴ δὲν δύνεται τόσον νὰ καταπραΰνῃ τὸν θυμὸν τοῦ Δικαστοῦ, ὡς ἡ θεσμίμητος εὐσπλαγχνία καὶ ἐλεημοσύνη πρὸς πένητας. Ἂς ἔχωμεν ὑπομονὴν εἰς τὰς θλίψεις, καὶ μὴ ῥαθυμοῦμεν, νὰ παραπονούμεσθεν πῶς μᾶς πειράζουσι ἄδικα· ὅτι ὅσα βάσανα καὶ θλίψεις μᾶς ἔλθουσι ἐξ ὁρατῶν ἢ ἀοράτων ἐχθρῶν, εἰσὶ κατὰ θείαν συγχώρησιν, ἤγουν, μὲ τὸ θέλημά του, καὶ πρέπουσί μας διὰ τὰς ἁμαρτίας μας, καθὼς εἰς τὸ ά. μέρος σαφέστερον φαίνεται. Καὶ ἂς εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ, ὁποῦ μᾶς παιδεύει εὐσπλάγχνως, ὡς πατὴρ φιλότεκνος πρόσκαιρα, ἵνα λυτρωθῶμεν ἐκείνης τῆς αἰωνιζούσης φλογὸς τοῦ ἀτελευτήτου πυρὸς τῆς κολάσεως, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Περὶ Μετανοίας. Ὅτι ἐν ὥρᾳ τοῦ θανάτου οὐδὲν ὠφελεῖ.

Μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, λέγει ὁ θεῖος Πρόδρομος εἰς τὸ γ'. Κεφ. τοῦ Ματθαίου. Καὶ παρακάτω λέγει· Ἤδη ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. Μὲ ὅλα ἐκεῖνα, ὁπῦ ἐγράψαμεν εἰς τὰ ῥηθέντα Κεφ. τὰ ὁποῖα εἶναι ἄξια νὰ κατανύξουν τὴν σκληροτέραν καρδίαν, νὰ τὴν φέρουν εἰς μετάνοιαν, εὑρίσκονται τινὲς ἄγνωστοι, ὁποῦ βάνουσι καιρὸν εἰς τὸ μέσον καὶ διώρισιν, λέγοντες· Ἂς περάσῃ κανένας χρόνος, καὶ τότε νὰ ἐπιστρέψωμεν. Ὦ τῆς ἀνοίας! Τώρα τὲς φαίνεται δύσκολον νὰ ἀφήσουν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μὲ καιρὸν εὑρίσκουν τὴν εὐκολίαν. Οὗτος εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς δόλους καὶ πανουργίας τοῦ δαίμονος διὰ νὰ σύρῃ τὸν καιρὸν παρεμπρός, ἕως νὰ ἔλθῃ ὁ θάνατος, νὰ ἀποθάνῃς ἀμετανόητος. Ἐννόησον, ἄθλιε, τὴν ἀπάτην τῦ ὄφεως, καὶ κατάλαβε τὴν ἀλήθειαν. Ἐὰν σήμερον σοῦ φαίνεται δύσκολον νὰ μετανοήσῃς, πῶς νὰ συνηθῇς τὸν ἐρχόμενον χρόνον, εὑρισκόμενος δεινεκῶς εἰς τὴν ἁμαρτίαν, νὰ τὴν ἀφήσῃς, ὁπῦ εἶσαι πλέον συνηθισμένος εἰς τὸ κακόν; ἡ φύσις σου ἀχαμνισμένη, ὁ δαίμων ἔχει δύναμιν περισσοτέραν ἐπάνω σου, καὶ σὺ πλέον ἀπὸ τὸν Θεὸν μακρυμένος. Πῶς εἶναι τότε λοιπὸν εὐκολώτερον νὰ κατορθώσῃς τὴν ἀρετὴν, εὑρισκόμενος εἰς τοσαύτας δυσκολίας μὲ τὴν πρᾶξιν τῆς ἁμαρτίας; Ἐὰν ὁσάκις ἁμαρτήσῃς, μακραίνεις μίαν ἡμέραν διάστημα ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, πῶς νὰ στρέψῃς εἰς αὐτὴν εὐκολώτερα, ὅταν εὑρίσκεσαι τόσας ἡμέρας μακρὰν ἀπὸ ταύτην, δι' ὅσας ἁμαρτίας ἐτέλεσας; Αὕτη ἡ πρόφασις εἶναι βέβαια ἀπὸ τὸν πατέρα τῦ ψεύδους, ὁποῦ δὲν ἠξεύρει ποτὲ νὰ εἰπῇ ἀλήθειαν. Καθὼς ἐκεῖνος, ὁποῦ βάνει εἰς τὸ ξύλον ἕνα καρφὶ, καὶ ὅσον τοῦ δίδει μὲ τὴν σφύραν, τόσον τὸ καρφώνει στερρότερα, οὕτω καὶ ἡμεῖς πᾶσαν φορὰν ὁπῦ ἁμαρτήσωμεν, ῥιζώνει ἡ ἁμαρτία εἰς τὴν ψυχήν μας βαθύτερα, ὥσπερ νὰ τῆς ἐδίδαμεν μὲ τὴν σφύραν, καὶ εἶναι δύσκολον νὰ τὴν ἀνασπάσωμεν ὕστερα. Διὰ τῦτο εἴδαμεν τινὰς εἰς τὸ γῆρας τους, ὁποῦ ἐδαπάνησαν τὴν νεότητα εἰς πονηρὰς πράξεις, πῶς ἦτον καὶ τὸ γῆρας ῥερυπωμένον μὲ τῆς προτέρας ζωῆς τὴν ἀσέλγειαν. Καλὰ γοῦν καὶ τὸ γῆρας νὰ μὴ ζητᾷ πλέον τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνην καὶ αὐτὴ ἡ φύσις νὰ τὴν ἐμίσησε, καὶ ὅμως ἀμφότερα νικοῦνται ἀπὸ τὴν δύναμιν καὶ τυραννίαν τῆς κακῆς συνηθείας· εἰς τρόπον ὁποῦ τοιαῦτα ἐγκλήματα δὲν ἔχουν ἄλλον ὅρον νὰ τελειώσουν, οὔτε ἰατρείαν, εἰμὴ τὸν θάνατον, ὁ ὁποῖος μόνον φθάνει

νὰ τοὺς θεραπεύσῃ, καὶ νὰ ξεριζώσῃ τὸ ἔγκλημα. Ἡ ἀφορμὴ εἶναι, ὅτι ἐγέρασεν ἡ συνήθεια, καὶ ἔγεινε φύσις, ἥτις ἐρρίζωσεν εἰς τὰ κόκκαλα ὡς τὴν ἐκτικὴν θερμασίαν ἡ ὁποία, ὅταν ριζώσῃ εἰς τὰ ἐντόσθια, καὶ περάσῃ τὸν μυελὸν τῶν κοκκάλων, δὲν ἔχει πλέον τινὰ θεραπείαν, ἀλλὰ μένει καθόλου ἀνιάτρευτος. Τοῦτι ἐσημείωσεν ὁ Κύριος εἰς τὴν ἔγερσιν τοῦ τετραημέρου Λαζάρου, ὃν ἐζώωσε μὲ φωνὴν μεγάλην (ὁπῶ ἄλλους μὲ πολλὴν εὐκολίαν ἀνέστησε) διὰ νὰ μᾶς δώσῃ νὰ γνωρίζωμεν ποσον εἶναι θαυμαστὸν, νὰ ἀναστηθῇ εἷς ἀπεθαμένος πολλῶν ἡμερῶν καὶ βρωμεσμένος, τουτέστι πολὺν καιρὸν εἰς τὴν ἁμαρτίαν συνηθισμένος. Ὅτι κατὰ τὸν Αὐγουστῖνον ἀπὸ τὰς δ'. ἡμέρας ταύτας, ἡ πρώτη λογᾶται ἡ ἡδονὴ τῆς ἁμαρτίας· ἡ β'. ἡ συγκατάθεσις· ἡ γ'. ἡ πρᾶξις· καὶ ἡ δ'. τῆς ἁμαρτίας συνήθεια. Καὶ ὅστις ἔφθασεν εἰς τοὺς ὅρους τούτους, εἶναι νεκρὸς τετραήμερος, καὶ δὲν ἀναστένεται πάρεξ μὲ βιαίαν φωνὴν τῶν διδασκάλων, καὶ δάκρυα.

Εὑρίσκονται πάλιν ἄλλοι τινὲς τοσοῦτον ἀναίσθητοι καὶ τετυφλωμένοι ἀπὸ τὸν ἀνθρωποκτόνον Διάβολον, ὁποῦ ἔχουσιν εἰς τὸν νοῦν τους μόνον εἰς τὸν θάνατόν τους νὰ ἐπιστρέψουσιν εἰς μετάνοιαν. Ὦ τῆς ἀφροσύνης σου ἁμαρτωλέ! οὕτω θαρρεῖς νὰ ἀπολαύσῃς Βασιλείαν Οὐράνιον; Δὲν ἠξεύρεις, ὅτι τὸ ἀγαθὸν, ὁπῶ πράξῃς τὴν ὥραν ἐκείνην, δὲν εἶναι μὲ ἐδικήν σε προαίρεσιν, ἀλλὰ ἐξ ἀνάγκης καὶ στανικῶς σου; οὐχὶ διὰ τὴν ἀγάπην τῶ Θεοῦ, ἀλλὰ διὰ τὸν φόβον τῆς Κολάσεως; Ὅτι φυσικὸν πρᾶγμα εἶναι νὰ φοβᾶται πᾶς τις τὴν ζημίαν του. Τώρα δαπανᾷς τὴν ζωήν σου ὅλην εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ δαίμονος, εἰς τὸ τέλος νὰ ζητήσῃς τοῦ Θεοῦ, νὰ σοῦ χαρίσῃ τὴν Βασιλείαν τε; Δὲν ἤκουσας τί ἔπαθον αἱ μωραὶ παρθένοι, διατὶ ἐκαρτεροῦσαν νὰ ἀγοράσουσι τὴν ἐλεημοσύνην τὴν ὕστερην ὥραν; ὅθεν ἐκλείσθη ἡ θύρα τοῦ Παραδείσου, καὶ αὐταὶ αἱ ἄφρονες ἐκολάσθησαν, διὰ νὰ μὴν ἦναι ἑτοιμασμέναις προτήτερα; Τί ἄλλο βεβαιότερον ὑπόδειγμα θέλεις, ὥσπερ ἑτοῦτο; Οὕτως ἔχεις νὰ τὸ πάθῃς καὶ σὺ, ἐὰν μείνῃς ἕως τέλους εἰς τὴν ἀμέλειαν. Ὅταν ἦσαι νέος πρέπει νὰ σηκώσῃς τὸν ζυγὸν τοῦ Κυρίου, καὶ ὄχι νὰ χαρίζῃς τοῦ Κόσμου τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας σου, καὶ τῶ Κυρίῳ νὰ δίδῃς τὴν λάσπην καὶ τὸ χειρότερον. Νὰ θελεύῃς, ὅταν ἔχῃς τὴν δύναμιν τοῦ Κόσμου, τῆς σαρκὸς, καὶ τοῦ δαίμονος, καὶ εἰς τὸ γῆράς σου ὁποῦ πλέον δὲν δύνεσαι νὰ σαλεύσῃς, νὰ δύνεσαι εἰς τὴν θείαν ὑπηρεσίαν; καθὼς τὸ κάμνουν τινὲς ἀρχόντισσαις, ὁποῦ ἀφοῦ παλιώσουν τὴν φορεσιάν τους, καὶ δὲν ἔχει πλέον χρῆσιν τινὰ, τὴν ἀφιερώνει εἰς τὰς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν κάμνουν ποδίαις εἰς ταῖς Εἰκόνες, ἁμὴ εἰς τοῦτο μισθὸν δὲν ἔχουσιν. Ὅτι ὁ Κύριος προστάζει εἰς τὸ Λευϊτικὸν, νὰ ἦναι τὸ καλλιώτερον ἀρνίον, ὁποῦ τοῦ ἐθυσίαζαν, καὶ νὰ μὴν ἔχῃ τινὰ ἀσθένειαν. Ἐὰν ἤθελεν ὑπάγει ἕνας ὑπέργηρος χρόνων ἑκατὸν ἔμπροσθεν ἑνὸς Βασιλέως, νὰ τὸν παρακαλῇ νὰ τὸν πάρῃ ὑπηρέτην, τάσσωντας νὰ τοῦ κάμῃ μεγάλην δούλευσιν, δὲν τὸν ἐθέλασιν ἐμπαίζῃ, καὶ νὰ τὸν περιγελάσουσιν ἅπαντες; Περισσότερον εἶσαι σὺ καταφρονήσεως ἄξιος, ἐπεὶ ἀφίνεις τὸν καλὸν καιρὸν τῆς ζωῆς σου, καὶ περνᾷ ὅλος εἰς τὴν τοῦ σώματος δούλευσιν, καὶ καρτερεῖς εἰς τὰ ὕστερά σου νὰ κάμῃς μετάνοιαν ὅταν γεράσῃς, καὶ πλέον δὲν δύνεσαι. Σπανίως καὶ ὀλιγωστὰ εὑρίσκεται, νὰ κάμῃ τινὰς εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου καλὴν μετάνοιαν. Καὶ ἂν δὲν πιστεύῃς ἐμένα, ἀνάγνωσε ὅλους τοὺς Διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ ἰδῇς πόσην ἀμφιβολίαν ἔχουσιν εἰς τοιαύτην ὑπόθεσιν, καὶ μάλιστα ὁ Αὐγουστῖνος, ὁ ὁποῖος λέγει εἰς τὴν Βίβλον τῶν τεσσαρακοντα διδαχῶν τὰ λόγια ταῦτα. « Τοῦ » ἀῤῥώστου, ὁποῦ ζητᾷ εἰς τὸ τέλος τῆς » ζωῆς αὐτοῦ τὸ τῆς μετανοίας Μυστήριον » (θηλονότι Ἐξομολόγησιν, καὶ ἱερὰν Κοι» νωνίαν) ἐπιδίδομεν αὐτῷ ταῦτα, ἐπειδὴ » τὰ ζητᾷ, ἀμὴ δὲν τολμῶμεν νὰ εἰπῶμεν » πῶς σώνεται, ὅτι δὲν τὸ ἠξεύρομεν βέ» βαια ». Καὶ παρακάτω πάλιν λέγει· « Ἐὰν θέλῃς, ἄνθρωπε, νὰ ἔχῃς τὸ ἀσφα» λὲς, ὅτι σώνεσαι, μετανόησον τώρα ὁποῦ » εἶσαι νέος καὶ ὑγιὴς, καὶ φαίνεται πῶς

» ἀφῆκες τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν ἠμπόρεις νὰ » ἁμαρτήσῃς· ἁμὴ ἐὰν καρτερῇς εἰς τὸ » γῆράς σου, τότε δὲν ἀφῆκες ἐσὺ τὴν ἁ- » μαρτίαν, ἀλλ' αὐτὴ ἄφῆκεν ἐσένα ». Ἴδες βουλὴν σοφωτάτην, ἁμαρτωλέ; Καταλάβε γοῦν, ὅτι δὲν ὠφελεῖται ὅς τις κάμνει τὴν ἀρετὴν στανικῶς τϑ. Οἱ κλέπται, καὶ φονεῖς δὲν ὁμολογοῦσιν ἐκϑσίως τὰς ἀνομίας τους, μόνον ὅταν τοὺς δίδῃ ἡ δικαιοσύνη στία, σκάρσους, δαρμοὺς, καὶ ἕτερα κολαστήρια, ὅμως ἡ ἐξομολόγησις αὕτη οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον τϑς δίδει κακὸν καὶ πικρότατον θάνατον. Συνήθειαν ἔχϑσιν οἱ ναῦται καὶ ἔμποροι, ὅταν τοὺς ἔλθῃ φουρτύνα καὶ κλύδων μέγιϛος εἰς τὸ πέλαγος, νὰ ῥίπτϑσιν εἰς τὴν θάλασσαν ὅσα πράγματα ἔχουσι, τὰ ὁποῖα δὲν ἐπόντιζαν, ἐὰν δὲν ἐφοβοῦντο τὸν κίνδυνον, ὅς τις ὅταν περάσῃ, κάμνουσι πάλιν πᾶσαν μηχανὴν, νὰ εὕρϑσιν ὅσα δυνηθοῦν, ἀπ' ἐκεῖνα ὁποῦ ἐῤῥίψασι. Τὸ αὐτὸ ποιϑσιν οἱ ἀποθνήσκοντες. Ἐξομολογοῦνται διὰ τὸν φόβον τοῦ θανάτου καὶ τῆς Κολάσεως. Ξεφορτώνουν τὸ βάρος τῆς κακῆς συνειδήσεως. Συγχωρϑσι τὴν ὕβριν. Χωρίζονται τὰς παλλακίδας. Ἀφίνουσι ψυχικὰ, καὶ ἄλλας πολλὰς ἀγαθοεργίας πράττϑσι, τὰ ὁποῖα δὲν ἔκαμναν, ἐὰν δὲν εἶχασι τοιοῦτον φόβον καὶ κίνδυνον. Καὶ ἀπὸ τοῦτο νὰ καταλάβῃς τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἐὰν τύχῃ νὰ μὴν ἀποθάνϑσι, ϛρέφουσι πάλιν εἰς τὰ πρῶτά τϑς, καὶ τρώγϑσιν ὡς κύνες τὸν ἴδιον ἐμετόν.

Ἄκουσον δὲ καὶ ὑπόδειγμα εἰς ἀψευδῆ μαρτυρίαν, νὰ βεβαιωθῇς, ὅτι ὅσοι διάγϑσιν εἰς ἀμέλειαν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, ἁμαρτάνοντες ὅλην τους τὴν ζωὴν, ἂν καὶ εἰς τὸν θάνατόν τους μετανοήσωσιν, οὐδὲν ὠφελοῦνται. Φαίνεται εἰς τὸ Ἀνθισμένον Λειβάδιον, εἰς τὸ ἀ. Μέρος, Φύλ. ρκή. ὅτι εἰς τὸ Παρίσιον τῆς Φραγκίας ἦτον ἕνας Κανόνικος, Ἐφημέριος εἰς μίαν Ἐκκλησίαν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, πλούσιος καταπολλὰ, διατὶ εἶχεν ὁ Ναὸς εἰσοδήματα, καὶ διῆγεν ἀμελὴς εἰς τὰ ψυχικὰ καὶ παμβέβηλος, εἰς δὲ τὰς σωματικὰς ἀπολαύσεις πρόθυμός τε καὶ ἄοκνος, καὶ ἐτέλει πάσας τὰς τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίας ὁ ἄθλιος. Τέλος πάντων ἦλθεν εἰς θανάσιμον ἀσθένειαν, καὶ φοβούμενος μὴν ἀποθάνῃ, ἐξωμολογήθη ὅλα τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ἐκοινώνησε τὰ ἄχραντα Μυϛήρια μὲ καλὴν διάθεσιν, καὶ δάκρυα εἰς τὸ φαινόμενον, καὶ ὕτως ἀπέθανε, καὶ τὸν ἔθαψαν μὲ προπομπὴν καὶ τιμὴν μεγάλην. Καὶ πολλοὶ ἐθαύμασαν, διατὶ ἦτον χειμῶνας καιρὸς, καὶ ἔβρεχε πρότερον ἡμέρας πολλὰς, καὶ τότε ἔκαμεν εὔμορφον καιρὸν καὶ τὸν ἐνταφίασαν μὲ πολλὴν ἔξοδον καὶ παῤῥησίαν ἀνείκαϛον. Ὅθεν ἔλεγον τινὲς, ὅτι ἦτον καλότυχος, ὁποῦ εἶχεν εἰς ὅλην τϑ τὴν ζωὴν τὰ θελήματά τϑ, εἰς δὲ τὸ τέλος τὸν ἠξίωσεν ὁ Θεὸς, καὶ ἐσώθη μὲ τὴν μετάνοιαν· ἔπειτα πάλιν ἔκαμεν ἡμέραν ἐαρινὴν, καὶ ἐσυνώδευσε τὸ λείψανόν τϑ λαὸς ἀναρίθμητος. Ἀλλὰ διατὶ αἱ κρίσεις τῶν ἀνθρώπων σφάλλϑσι, καὶ δὲν γνωρίζϑσιν τὴν ἀλήθειαν, ἠθέλησεν ὁ παναγαθος Θεὸς νὰ φανερώσῃ εἰς παράδειγμα ἡμῶν τῶν ζώντων, ὅτι ἐκολάσθη ὁ ἄθλιος. Ἐφάνη γᾶν ὁ ἀπεθαμμένος εἰς ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὸν Ἐφημέριον τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας τὸν φίλον αὐτϑ καὶ διάδοχον, καὶ λέγει του, ὅτι ἐκολάσθη καὶ δὲν εἶναι ποσῶς διὰ λόγϑ τϑ ἐλπίδα σωτηρίας, ἢ ἔλεος. Ὁ δὲ ἔντρομος ἀπεκρίνατο, πῶς εἶναι βολετὸν νὰ κολασθῇς, ὁπϑ ἐμετανόησες τὰς ἁμαρτίας σϑ; ἐξωμολογήθης μετὰ δακρύων πολλῶν, καὶ ἐκοινώνησες τὸ τίμιον Σῶμα καὶ Αἷμα τϑ Κυρίϛ ἡμῶν; Ὁ δὲ τεθνηκὼς ἀπεκρίνατο: Ἀναξίως τὰ ἐκοινώνησα, ὅτι ἡ μετάνοιά μου δὲν ἦτον καθὼς ἔπρεπεν, ἀλλὰ ἐξ ἀνάγκης διὰ τὸν φόβον τϑ θανάτϑ καὶ τῆς προσδοκημένης κολάσεως· καὶ ἔταξα μὲν τοῦ Πνευματικοῦ μϑ, νὰ κάμω ἀποχὴν τοῦ κακϑ ἐὰν ζήσω, πλὴν ἡ διάνοια, καὶ ἡ κακή μϑ συνείδησις μοῦ ἔλεγον, ὅτι δὲν θέλω δυνηθῇ νὰ κάμω ἐγκράτειαν, καὶ ἔκλινα εἰς τοῦτον τὸν λογισμὸν καὶ συγκατάθεσιν ἄπρεπον· ὅθεν τελευτήσας εἰς τὴν γνώμην αὐτὴν ὁποῦ εἶχα, τουτέστιν, ἐὰν ἤθελα ζήσῃ, νὰ ϛρέψω πάλιν εἰς τὰς σαρκικὰς ἡδονὰς, δι' αὐτὸ δικαίως κατεκρίθην εἰς τὰς αἰωνίους κολάσεις· ὅτι ὅς τις ἐξομολογήθη χωρὶς νὰ ἔχῃ ϛερεὰν γνώμην νὰ μὴν ἁμαρτήσῃ πλέον εἰς τὸ ἐρχόμενον, δὲν ὠφελεῖται. Ταῦτα εἰπὼν, ἐγένετο ἄφαντος. Ὁ δὲ ζῶν ἔμεινεν ἔμφοβος, καὶ καταλιπὼν

τὸν Κόσμον, ἀπῆλθεν εἰς Μοναστήριον, ὅπου ἐτελεύτησε μὲ πολιτείαν εὐάρεστον. Βλέπεις, ἁμαρτωλέ; Διορθώσου, πρὸ τοῦ νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα ἐκείνη, ὅταν δὲν ὠφελεῖσαι ποσῶς. Ὢ τῆς ἀμελείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ πῶς δὲν φροντίζουν τὴς σωτηρίαν αὐτῶν, ἀλλὰ πάντες ἐξέκλιναν εἰς τὸ πονηρόν;

Ἐρεύνησον, ὦ ἀκροατά, τὴν τῆ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, νὰ ἰδῇς εἰς ποίαν κατάστασιν εἶναι εἰς ταῖς ὑστεριναῖς ἡμέραις ταύταις, νὰ θρηνήσῃς. Εἰς ὅλον τοῦτο τὸ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ δὲν εὑρίσκεται μέρος ὑγιὲς καὶ ἀνόλεθρον. Δὲν εἶναι λέγω σημεῖον εὐσεβείας ποθὲν, ἀλλὰ μάλιστα, ὅπου καὶ ἂν συντυχαίνουσι, δὲν ἀκούεις ἄλλο, πάρεξ μόνον δόλους καὶ ψεύματα, ψιθυρισμοὺς καὶ καταλαλιὰς, φλυαρίας τε καὶ αἰσχρολογίας, ὅρκους, βλασφημίας, φιλαργυρίας, πορνείας, καὶ ἄλλα ὅμοια. Ὅλον διὰ γήϊνα, καὶ πρόσκαιρα πράγματα συντυχαίνουσι, καὶ σπανίως νὰ ἀκούσῃς λόγον περὶ Θεοῦ καὶ θείων πραγμάτων. Μάλιστα δὲ ἀντὶ τούτων, ὀμνύουσι ψεύματα, καὶ βλασφημοῦσι τὸ ὄνομά τε τὸ ἅγιον, καὶ ὅτως ἐνθυμοῦνται τὸ Θεοῦ οἱ ἀγνώμονες. Τόσον ὅπου διὰ τὰ σημεῖα, ὅπου φαίνονται ἔξωθεν, μετὰ βίας ἠμπορεῖ νὰ γνωρίσῃ τινὰς, ἐὰν ἦναι Χριστιανοί, ἢ Ἕλληνες, εἰμὴ μόνον ἀπὸ τοὺς Σταυροὺς καὶ τοὺς ὅρκους, ὁποῦ ἀκούεται τοῦ Χριστοῦ τὸ ὄνομα, ἀμὴ αἱ πράξεις καὶ τὰ ἔργα του ὅλα εἶναι παρ' ὀλίγον Ἑλληνικά. Πῶς ἠμποροῦσιν ὅτοι λοιπὸν νὰ συναριθμηθοῦν μὲ ἐκείνους, ὁποῦ λέγει ὁ Ἡσαΐας, ὅτι ὅσοι τοὺς ἴδωσι, θέλουν τοὺς γνωρίζει εὐθὺς πῶς εἶναι τὰ φυτὰ, ἃ ὁ Κύριος ηὐλόγησεν; Ἐὰν νῦν πρέπει νὰ εἶναι ἡ πολιτεία τοῦ Χριστιανοῦ τοιαύτη, ὅπου νὰ τὸν γνωρίζουσιν ὡς τέκνον Θεοῦ οἱ ὁρῶντες, πῶς νὰ εἰποῦμεν τοὺς σημερινοὺς ἀνθρώπους; Χριστιανοὺς ἢ ἀγνώμονας; Ὢ τῆς ἀμελείας αὐτῶν καὶ ἀμεριμνίας, ὁποῦ ἔχουν οἱ ἄφρονες ὥσπερ νὰ ἦσαν ἀθάνατοι. Ὅλαις τοῦς ἡ φροντίδες εἶναι μόνον διὰ τὸ μοχθηρὸν καὶ γήϊνον σῶμα εἰς τὸ φαγητὸν καὶ ἐνδύματα, καὶ νὰ αὐξήσουν τὸν πλοῦτον, νὰ τὸν ἀφήσουν ὀπίσω τους. Ποίαν οὖν ἐλπίδα σωτηρίας ἠμποροῦσι νὰ ἔχουν οἱ ἄφρονες; Τοῦτο ὅλον εἶπα, διατὶ λέγουσι τινὲς ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι φιλάνθρωπος, καὶ δὲν ἀφίνει κανένα νὰ κολασθῇ, διὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ. Ἐπὶ οὖν οἱ ἄπιστοι πάντες κολάζονται, καὶ πολλοὶ τῶν Χριστιανῶν, ὅσοι δὲν φυλάττουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, δυνατὸν εἶναι νὰ κολασθῇς καὶ σὺ, ὦ ἁμαρτωλὲ, ὁποῦ θαρρεῖς νὰ σωθῇς, χωρὶς νὰ πράξῃς τὸ ἀγαθὸν, μόνον διὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν τῆ Θεῆ, ἀμὴ γίνωσκε πῶς δὲν σὲ θέλει ὠφελήσει τοιαύτη πρόφασις. Μὲ τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτὴν παρεχώρησε, καὶ ἐξωρίσθησαν οὐρανόθεν οἱ Ἄγγελοι, καὶ ἔγειναν δαίμονες. Οἱ Προπάτορες κατεκρίθησαν μὲ τὸ γένος μας ὅλον εἰς θάνατον. Μὲ ὅλην ταύτην τὴν εὐσπλαγχνίαν, ἔστειλε τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον κατακλυσμὸν πανταχοῦ, καὶ ἐκάλυψε ὅλον τὸν Κόσμον, καὶ ἐπνίγησαν διὰ τὴν ἁμαρτίαν πάντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὕστερον πάλιν ἐχάλασε τὰ Σόδομα καὶ Γόμορρα, καὶ Ἱερουσαλὴμ, τὴν Βαβυλῶνα, καὶ ἑτέρας Ἐπαρχίας τε, καὶ Βασίλεια. Καὶ οὐ μόνον ἀλλοτρίους καὶ ἁμαρτωλοὺς ἐπαίδευσεν ὁ Θεὸς διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν ἠγαπημένον, χωρὶς ποσῶς ἐδικόν του πταίσιμον, διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος μας, διατὶ εἶναι Κριτὴς δικαιότατος, καὶ δὲν παραπονεῖ τὴν δικαιοσύνην διὰ τὴν ἐλεημοσύνην αὐτῆ· ὅτι ἐὰν ἤθελε συγχωρήσῃ τοῦ ἀνθρώπου, χωρὶς νὰ παιδεύσῃ τὴν ἁμαρτίαν, ἦτον ἐλεήμων, καὶ ὄχι δίκαιος. Ἐὰν οὖν διὰ νὰ μὴ μείνῃ ἁμαρτία ἀπαίδευτος, ἐτιμωρήθη ὁ ἀνεύθυνος διὰ ἀλλότριον πταίσιμον, τί θέλομεν πάθει ἡμεῖς οἱ ὑπεύθυνοι, ὁπῆ παραβαίνομεν τὰς Θείας ἐντολὰς καθ' ἑκάστην; Ἐὰν εἰς τρυφερὸν, καὶ κάρπιμον ξύλον ἐγίνη αὐστηρὰ παίδευσις, τί νὰ πάθῃ τὸ ξηρὸν καὶ ἄκαρπον; Φοβήσου λοιπὸν, ὦ ἁμαρτωλὲ· καὶ μὴ θαρρῇς ὅτι μόνον διατὶ ὁμολογεῖς τὸν Χριστὸν Θεὸν, ἀξιώνεσαι τῆς Βασιλείας αὐτῆ, ἀλλὰ ὅταν φυλάξῃς τὰς ἐντολάς τε, ὡς αὐτὸς εἶπεν. Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, εἰς τὴν Βασιλείαν μου εἰσελεύσεται, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου. Ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ δαίμων ἐρχιζόμενος τὸν ὁμολογεῖ Υἱὸν Θεοῦ, ἀλλὰ διατὶ δὲν κάμνει τὰς ἐντολάς του, δὲν τὸν ὠφελεῖ ἡ ὁμολογία του. Μὲ τὸν ὁποῖον θέλεις ὑπάγει, ἀνόητε, ἐὰν δὲν

ἀφήσῃς ταύτην τὴν ματαίαν ἐλπίδα σε, νὰ κάμῃς ἀρκετὸν κανόνα, καὶ ἱκανὴν μετάνοιαν. Δὲν εἶναι αὐτὴν ἐλπὶς ἀλλ' αὐθάδεια, ὅτι ἐλπὶς λογίζεται νὰ πιστεύσῃς, πῶς ἀπέχωντας ἀπὸ τὸ κακὸν, καὶ κάμνωντας ἀρκετὴν μετάνοιαν, θέλει σὲ συγχωρήσει ὁ εὔσπλαγχνος ὅσας ἁμαρτίας ἐτέλεσας· ἀμὴ νὰ θαρρῇς ὅτι μὲ ὅλον ὁπὲ εὑρίσκεσαι εἰς τὴν ἁμαρτίαν, σώνεσαι διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν, λανθάνεσαι, καὶ δὲν εἶναι αὐτὸ ἐλπὶς, ἀλλ' ἀναιδεστάτη αὐθάδεια. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἀμελῇς, οὔτε νὰ βάνῃς καιρὸν εἰς τὸ μέσον, ἀλλ' εὐθὺς νὰ στρέψῃς πρὸς τὴν μετάνοιαν. Στοχάσε τὴν περασμένην πολιτείαν σου, νὰ ἰδῇς πόσην ἀχαριστίαν ἔδειξες πρὸς τὸν ποιητήν σε, ὅτι Χριστιανὸς ὢν, ἀναγεννημένος μὲ τὸ ὕδωρ τοῦ Θείου Βαπτίσματος, ἔχεις τὸν Θεὸν ὡς Πατέρα καὶ τρέφεσαι Ἄρτον τὸν Εὐαγγελικὸν καὶ Οὐράνιον, ἤγουν τὴν ἱερὰν Κοινωνίαν. Μὲ ὅλας αὐτὰς τὰ εὐεργεσίας, ἐπολιτεύθης τοσοῦτον ἀναίσχυντα, ὥσπερ νὰ ἦσουν εἷς Ἐθνικὸς καὶ εἰδωλολάτρης, ὁπὲ νὰ μὴν ἐγνώρισε ποτέ τε Θεόν. Ὢ τῆς ἀνοίας σε! Ποίας λογῆς ἁμαρτία εἶναι, καὶ νὰ μὴ τὴν ἐτέλεσες; Ποῖον χωράφιον εὔμορφον εἶδες, καὶ νὰ μὴν ἐχόρτασες τὴν πορνικήν σε ὄρεξιν μὲ τὴν ὅρασιν; Πόσας ἀνομίας ἐμπράκτως ἐτέλεσας; Τί ἄλλο περισσότερον ἤθελες κάμει ἐὰν ἦσαν ἄπιστος, νὰ μὴ φοβᾶσαι τὴν αἰώνιον κόλασιν; Ὅλην σε τὴν ζωὴν ἐδαπάνησες μὲ παρακοὴν τῶ Θείω προστάγματος, κόμνωντας ὅλα σε τὰ θελήματα, καὶ νομίζωντας τὴν φιλαργυρίαν, τὴν ὑπερηφανίαν, καὶ τὴν πορνείαν, μακαριότητα, τῶν ὁποίων τοὺς νόμους ἐφύλαττες, ὥσπερ νὰ ἦτον Θεοί σου· τοῦ δὲ ἀληθοῦς καὶ ὄντως Θεοῦ τὰς ἐντολὰς δὲν ἐψήφας, ὥσπερ νὰ ἦτον ἱστορίαι καὶ παραμύθια. Ὢ ἄξιε τῆς κολάσεως, τί κάμνει ὁ σκώληξ τῆς συνειδήσεως; ποῦ εἶναι τὸ λογικὸν, ἡ γνῶσις, καὶ ἡ κρίσις, ὁπὲ σὲ κάμνει τῶν ἀλόγων παρόμοιον; πῶς δὲν φοβᾶσαι τοσοῦτον κίνδυνον; Ἂν σοῦ ἤθελασι βάλῃ εἰς τὴν τράπεζαν ἕνα φαγητὸν ὡραιότατον, καὶ νὰ σοῦ εἰπῇ τὶς ποταπὸς ἄνθρωπος ὅτι ἦτον φαρμακευμένον, ἑτοίμας ποσῶς νὰ τὰ δοκιμάσῃς; Οἱ Προφῆται πάντες, οἱ Εὐαγγελισταὶ, οἱ Κυρήκες, οἱ Διδάσκαλοι, καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς βοῶσι καὶ λέγουσιν ὅτι, ὁ θάνατος εἶναι εἰς τὸ φαγητὸν ἐκεῖνο τῆς ἁμαρτίας, ταλαίπωρε, εἰς ἐκείνην τὴν βραχυτάτην ἡδονὴν καὶ ὀλίγον νοστιμάδα, ὁπὲ σὲ βάνει ἔμπροσθεν ὁ Διάβολος, πῶς λοιπὸν λαμβάνεις ἑκουσίως τὸν θάνατον, καὶ πίνεις, ἄφρον τὴν κόλασιν; Τί κάμνει ἡ πίστις; Πῶς δὲν ἀκούεις τὰ Θεῖα λόγια; οὔτε αἰσθάνεσαι τὴν ζημίαν σου; Ὢ πόσον σοῦ ἦτον κάλλιον νὰ μὴν ἤθελες γεννηθῇ εἰς τὸν Κόσμον, οὔτε νὰ λάβῃς τὸ Βάπτισμα, οὐδὲ νὰ γνωρίσῃς τὴν Πίστιν, ὅτι ὅλον τοῦτο, ὁ μόνον δὲν σὲ βοηθᾷ εἰς τὴν κοινὴν Κρίσιν, ἀλλὰ καὶ ἀπροφάσιστον ποιήσει τὴν ἁμαρτίαν σου. Ὅτι ἐὰν τὸ φῶς τοῦ λογικὲ ἔκαμεν ἀπροφασίστους τοὺς φιλοσόφους, διατὶ γινώσκοντες τὸν Θεὸς εἰς τρόπον τινὰ, δὲν τὸν ἐδόξαζαν, οὔτε τοῦ ἐβούλευσαν, καθὼς λέγει ὁ μέγας Παῦλος, πόσῳ γε μᾶλλον θέλει κατακριθῇ ὅς τις ἔλαβε τὸ φῶς τῆς πίστεως, καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ Θείου Βαπτίσματος, καὶ ἀνοίγει τὸ παμμίαρον στόμα του, καὶ λαμβάνει αὐτὸν τὸν Θεὸν, καὶ ἀκούει τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ καθ' ἑκάστην, ἐὰν δὲν κάμῃ ἀρετὴν περισσότερον ἀπ' ἐκείνους; Ὢ ἀφροσύνη τινῶν καὶ ἀναίδεια, οἵ τινες ἔχοντες πίστιν, τὴν ἀθετοῦσιν, εὑρισκόμενοι διηνεκῶς εἰς τὴν ἁμαρτίαν· καταφρονοῦσι τὰ Θεῖα προστάγματα, βυθίζονται εἰς πᾶσαν λογῆς ἀνομίαν χωρὶς τινα μέριμναν, δίχως κανένα φόβον, τρώγωντες πίνοντες, γελῶντες, καὶ μετεωριζόμενοι μὲ τοσαύτην ἀναισχυντίαν, ὥσπερ νὰ ἦτον ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ πιστεύσι ὄνειρον, καὶ πάντα τὰ λόγια τῶν Εὐαγγελιστῶν καὶ Διδασκάλων μας ψεύματα. Ναὶ ἐπ' ἀληθείας, εἰσὶ τινὲς Χριστιανοὶ κατὰ τὸ ὄνομα, ὁποῦ ἁμαρτάνουσι μὲ τόσην ἀφοβίαν, ὥσπερ νὰ ἐπίστευαν πῶς δὲν εἶναι Θεὸς, νὰ κολάσῃ τὰς αἰσχρουργίας του, καὶ δὲν ἀφίνουσι καμμίαν τους ὄρεξιν, οὔτε ἁμαρτίαν, ὁποῦ νὰ τοὺς ἐνθυμήσῃ ὁ δαίμων, νὰ μὴ τὴν πράξουν οἱ δείλαιοι. Εἰ δὲ καὶ ἐγκρατευθοῦσι παραμικρὸν, δὲν τὸ κάμνουσι δι' ἀγάπην Χριστοῦ, ἀλλὰ διὰ τὸν φόβον τῆς Αὐθεντίας, ἵνα μὴ λάβωσι τῶν πράξεων τὴν πληρωμὴν, καὶ ἀνταμείψιν· ἀλλὰ διὰ τὴν ἐντολὴν Θεῦ,

δὲν ἀφίνεσι καμμίαν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, νὰ μὴ τὴν θεραπεύουν, ὅταν εὕρωσι καιρὸν ἐπιτήδειον, καὶ τόπον ἁρμόδιον εἰς τὴν γνώμην των. Ἄρον τοὺς ὀφθαλμούς σε, ἁμαρτωλέ, κύτταξε τὴν ἄπειρον μεγαλειότητα τοῦ Δεσπότου τῶν ὅλων, ὃν αἱ Δυνάμεις τῶν Οὐρανῶν δοξάζεσι, καὶ ὑμνοῦσιν ὅλα τὰ κτίσματα. Κατάλαβε, πόση αὐθάδεια καὶ ἀναισχυντία σοῦ εἶναι νὰ τολμᾷς, ὦ σκώληξ ἀναξιώτατε, νὰ παροργίζῃς, καὶ νὰ παροξύνῃς τοσάκις τοιαύτην μεγαλειότητα. Ἐννόησον δὲ τὴν μακροθυμίαν καὶ ὑπομονὴν αὐτοῦ τοῦ κοινοῦ Βασελέως, ὅς τις καρτερεῖ, καὶ ἀπαντυχαίνει σε τόσον καιρὸν ὁποῦ εὑρίσκεσαι εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ φοβήσε, μήπως καὶ βαρεθῇσε, καὶ παρακινηθῇ εἰς ὀργὴν δικαίαν καὶ θυμὸν κατὰ σοῦ, νὰ σὲ ἀφανίσῃ ἀπὸ τὸν Κόσμον, διατὶ δὲν ἔρχεσαι εἰς μετάνοιαν. Βάλε εἰς τὸν νοῦν σου τὰ κρίματα αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ εἴδαμεν, νὰ τρομάξῃς, πλέπον ὅτι μεγάλοι καὶ ἐνάρετοι ἄνθρωποι ἐκολάσθησαν. Ἀναγινώσκομεν ἕνα Σολομῶντα σοφώτατον, ὅστις ἀφούντις ἐσύνθεσεν ἐκείνην τὴν θαυμασὴν Σοφίαν, καὶ τρεῖς χιλιάδας Παροιμίας, καὶ ἄλλα βαθέα μυστήρια, τὸν ἐγκατέλιπεν ὁ Θεὸς, καὶ ἐπροσκύνησε τὰ ἀναίσθητα εἴδωλα. Ἔτι δὲ τὸν Ἰσκαριώτην Ἰούδαν, ὅς τις ἦτον ἕνας τῶν ιβ΄. Ἀποστόλων, καὶ ἔκαμε πρῶτον σημεῖα καὶ θαύματα, ὡς τοὺς ἄλλους, καὶ ὕστερα τὸν ἔρριψεν ὁ πονηρὸς εἰς τοιαύτην ἀσέβειαν. Ἔτι ἕνα ἀπὸ τοὺς πρώτους ἑπτὰ Διακόνους τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁποῦ εἶχασι Πνεῦμα ἅγιον, καὶ ἔγεινεν αἱρεσιάρχης ὁ ἄθλιος, ἤγουν ὁ προσήλυτος Νικόλαος; Εἴδαμεν ἐκεῖνον τὸν ἱερέα Σαπρίκιον, ὅσις ὑπέστη παρὰ τῶν εἰδωλολατρῶν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ διάφορα κολαστήρια, καὶ εἰς τὸ τέλος, ἐπάνω εἰς τὴν ὥραν ὁποῦ ἔμελλε νὰ τὸν ἀποκεφαλίσουν, νὰ λάβῃ ὡς ἀθλητὴς τοῦ Μαρτυρίου τὸν στέφανον, ἀρνήθη τὸν Χριστὸν καὶ ἠσέβησε, καὶ τοῦτον ἦτον Θεοῦ ἐγκατάλειψις, διατὶ δὲν ἤθελεν ὁ ἄφρων νὰ συγχωρήσῃ τοῦ Νικηφόρου, μὲ τὸν ὁποῖον ἐσκανδαλίσθησαν, καθὼς εἰς τὸ β΄. Κεφ. ἔγραψα. Βλέπομεν τὸν Πατριάρχην ἐκεῖνον Σέργιον, ὅστις ἐσύνταξε τὰς κδ΄. Οἴκους τῆς Ἀκαθίστου, εἰς ἐγκώμιον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὁποῦ εἶναι γλυκύτεροι τῆς ἀμβροσίας καὶ νέκταρος, καὶ ὕστερον ἐκολάσθη ὁ ἄθλιος. Καὶ ὄ μόνον αὐτὸς ὁποῦ εἴπομεν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους πολλοὺς ἐνομαστοὺς καὶ ἀνωνύμους ἐναρέτους ἀνθρώπους τὸ πρότερον, καὶ ὕστερον ἔπεσον εἰς ἁμαρτίαν καὶ ἀπωλέσθησαν, τοὺς ὁποίους δὲν γράφω ξεχωριστὰ ἕνα καθ' ἕνα διατὶ κάμνει χρεία νὰ χαλάσω τὰ ἱστία, ἤγουν νὰ κατεβάσω τὰ ἄρμενα, καὶ νὰ ῥάξω εἰς τὸν λιμένα τῆς σιωπῆς, διὰ νὰ μὴ κινδυνεύσω εἰς ξέραν τινὰ καὶ συντριφθῇ τὸ πλοιάριον. Ἀμὴ πᾶς ἕνας ἠμπορεῖ νὰ ἀναγνώσῃ τὰς βίβλους ἡμῶν, καὶ μάλιστα τὸ Λαυσαϊκὸν, νὰ ἰδῇ πόσοι Ἀσκηταὶ ἁγιώτατοι, ὁποῦ εἶχασι χρόνους νὰ φάγωσι βρῶσιν τινὰ, καὶ οἶνον νὰ πίουσιν, εἰμὴ μόνον ἄρτον καὶ ὕδωρ, ἢ καὶ χορτάρια χωρὶς ἄρτου, καὶ ὕστερον ἔπεσον εἰς πορνείαν, ἢ ἄλλο ἔγκλημα, καὶ ἐτελεύτησαν εἰς τὴν ἀπόγνωσιν. Καὶ ὄ μόνον ἐκεῖνον τὸν παλαιὸν καιρὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν σήμερον περισσότερον βλέπομεν ἄστρα πολλὰ καὶ πίπτουσιν ἐκ τοῦ νοητοῦ στερεώματος μὲ ἐλεεινὸν καὶ ταλαίπωρον ὄλισθον, καὶ κυλίονται εἰς τὴν λάσπην καὶ βόρβορον τῶν ἀλόγων ζώων, ἐσθίοντες τροφὴν τῶν κτηνῶν, ὅσοι ἐκάθοντο εἰς τὴν οὐράνιον τράπεζαν, καὶ ἔτρωγαν ἄρτον Ἀγγέλων. Ὦ τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ Θεοῦ! καὶ πόσοι ἀσεβοῦσι τὴν σήμερον, καὶ ἀρνοῦνται τὴν Πίστιν, οὐ μόνον κοσμικοὶ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν Ἐκκλησιαστικὸν Κλῆρον; τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἐγκατέλιπε διὰ τινὰ ἀπόκρυφον ἔγκλημα ἀχαριστίας, ἢ ἄλλο ὅμοιον. Ἐὰν ὃν τοὺς ἐναρέτους καὶ δικαίους καταλιμπάνει μετὰ τὴν δόξευσιν τόσων χρόνων διὰ ἁμαρτίαν τινὰ, τί ἐκδέχεσαι ἐσὺ τρισάθλιε, ὁποῦ ἄλλο δὲν ἔκαμες ὅλην σε τὴν ζωὴν, εἰμὴ ἀνομήματα; Ἕως πότε νὰ διάγῃς εἰς τὴν ἀμέλειαν, καὶ νὰ μὴ φροντίζῃς τὴν σωτηρίαν σου; Ἐρεύνησον τὴν συνείδησίν σε, καὶ ὅλον ἐκεῖνο, ὁποῦ κηρύττει ἡ Πίστις, ἤγουν πῶς ἔχεις τὸν ἀληθινὸν Κριτὴν ἐπάνω σου, ὅς τις βλέπει καὶ γινώσκει ὅλας τὰς πράξεις σου, τὰ ἔργα, τὰ λόγια, καὶ τὰς ἐνθυμήσεις τῆς διανοίας. Ἐννόησον, ὅτι δὲν ἀποθαίνει ἡ ψυχὴ ποτὲ, ἀλλὰ εἶναι ἀθάνατος, καὶ ὅτι πῶς οὕτως ἡ πλη-

ρωμὴ καὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἀρετῆς, ὥσπερ καὶ τῆς ἁμαρτίας ἡ παίδευσις, εἶναι ἀτελεύτητα καὶ αἰώνια, καθὼς ἤκουσες εἰς τὰ προγεγραμμένα δύω Κεφ. Ἐπεὶ οὖν εἶναι τόσον μεγαλα τὰ χρέη μας διὰ τὰ εὐεργεσίας, ὁποῦ μᾶς ἔκαμεν ὁ πανάγαθος Κύριος, καὶ ἔχει νὰ μᾶς δώσῃ ἀκόμη εἰς τὸν Παράδεισον τοσαῦτα Θαυμάσια, ὁποῦ, ἐὰν ἐζούσαμεν τόσους χρόνους, ὅσα ἄστρη ἔχει ὁ οὐρανὸς, καὶ νὰ τοὺς ἐξωδιάζαμεν ὅλους εἰς τὴν αὐτοῦ δούλευσιν, ὀλιγώτερον ἦτον ἀπὸ τὸ χρέος μας. Ἐὰν ἓν ἦναι ἡ ἀρετὴ τοσοῦτον μεγάλον ἀγαθὸν, ὁπῦ ὅλοι οἱ Θησαυροὶ τοῦ κόσμου, καὶ εἴτι δύναται νὰ ποθήσῃ ἡ καρδία, δὲν φθάνει νὰ παρομοιωθῇ μετ' αὐτὴν, καὶ ἐὰν τοσοῦτον μεγάλα πράγματα μᾶς προσκαλῦν εἰς τὴν ἀρετὴν, διατὶ εἶναι ὀλίγοι οἱ φίλοι της; Ἐὰν κινῆται πᾶς ἕνας, καὶ τρέχει εἰς τὸ ὄφελός τε ἐκ φύσεως, ποῖον ὄφελος μεγαλήτερον, ὡς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον; Εἰ δὲ ἀπὸ φόβον τιμωρίας, ποία θριμυτέρα παίδευσις εἰς τὴν ἀτελεύτητον κόλασιν; Εἰ δὲ διὰ χρέος καλωσύνης καὶ εὐεργεσιῶν, ποία χρέη ἠκέσθησαν ποτὲ μεγαλήτερα, ὥσπερ ἐκεῖνα, ὁπῦ ὀφείλομεν τῦ πλουσιοδώρῳ καὶ εὐεργέτῃ Θεοῦ καὶ Σωτῆρός μας; Ἐὰν ὁ φόβος τῦ κινδύνου μᾶς σωφρονῇ, ποῖος μεγαλήτερος ὥσπερ τῦ Θανάτου ὁ κίνδυνος; Ἐὰν ποθοῦμεν τὴν εἰρήνην, τὴν ἐλευθερίαν, καὶ γλυκύτατα ταύτης τῆς ζωῆς, καὶ τοῦ πνεύματος τὴν εἰρήνην τε καὶ ἀνάπαυσιν, ὁποῦ εἶναι πράγματα ἀπὸ ὅλης ἐπιθυμήμενα, φανερὸν εἶναι ὅτι ταῦτα εὑρίσκονται τελειότερα ἀσυγκρίτως καὶ ἐκλεκτότερα εἰς τὴν ζωὴν ἐκείνην τὴν Ἐπεράνιον, ὁποῦ κυβερνᾶται μὲ σοφίαν καὶ σύνεσιν, παρὰ εἰς ταύτην τὴν πρόσκαιρον, τὴν ὑποκειμένην εἰς ἀνωμαλίας καὶ πάθη διάφορα.

Ἐὰν δὲν σοῦ φθάνουσιν ὅλα ταῦτα, νὰ καταλάβῃς τοιαύτην ἀκρίβειαν, βάλε κἂν εἰς τὸν νοῦν σε, ὅτι διὰ τοῦτο ἐκατέβη εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς ὁ Θεὸς καὶ ἔγεινε ἄνθρωπος, καὶ ἐκοπίασε χρόνους τρεῖς καὶ τριάκοντα εἰς τοῦτο τὸ ἔργον, ὁποῦ ὅλον τὸν κόσμον ἐποίησεν εἰς ἓξη ἡμέρας, καὶ διὰ νὰ λάβῃς ἐσὺ τὴν ἀθανασίαν ἀπέθανεν ὁ ἀθάνατος. Ὦ τοῦ Θαύματος! Ὁ Θεὸς ἐσταυρώθη διὰ νὰ Θανατώσῃ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἡμεῖς νὰ τὴν ζωοποιοῦμεν εἰς τὴν καρδίαν μας; Ἀλλὰ διατὶ νὰ μακρύνω τὸν λόγον; Πολλὰς μαρτυρίας εἶχα νὰ εἰπῶ, ἀλλὰ τὰς ἀφίνω διὰ βραχύτητα. Τοῦτο μόνον προσέχετε, ἄνθρωποι, ὅτι ὅπου κυττάζουν οἱ ὀφθαλμοί μας, οὐ μόνον ὁ Χριστὸς καθηλωμένος εἰς τὸν Σταυρὸν, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ κτίσματα βοῶντα, μᾶς προσκαλοῦσιν εἰς τοῦτο τὸ ἀγαθὸν, δηλονότι εἰς τὴν ἀγάπην καὶ δούλευσιν τούτε τοῦ Κοινοῦ Δεσπότου καὶ βασιλέως μας, τόσον ὁποῦ, ὅσα κτίσματα εὑρίσκονται, εἰσὶ διδάσκαλοι, κήρυκες, βίβλοι, καὶ φωναὶ, ὁποῦ εἰς τοῦτο μᾶς δράζουσι. Πῶς εἶναι δυνατὸν, τοιαῦται ὑποσχέσεις καὶ τασσήματα, τόσοι ἀπειλαὶ φοβερισμοὶ, νὰ μὴ δυνηθοῦν νὰ μᾶς φέρουσιν εἰς τὸ ἄκρον ἀγαθὸν τῆς ψυχῆς μας; Τί ἄλλο περισσότερον ἔπρεπε νὰ κάμῃ ὁ πανάγαθος Κύριος ἀπὸ ὅσα ἔκαμε, διὰ νὰ μᾶς σύρῃ πρὸς τοῦ λόγου του;

Ἂς ἀποφασίσωμεν τὸ λοιπὸν ὅτι δὲν εἶναι ἄλλη γνῶσις, ἄλλη σοφία, οὔτε ἄλλη συμβουλὴ εἰς τὸν κόσμον, ἔξω ἀπὸ ταύτην· τουτέστι νὰ ἀφήσωμεν εἰς ἕνα μέρος ὅλα τὰ ἐμπόδια, τὰς ὑπηρεσίας πάσας τοῦ κόσμου, ταῖς σαρκικαῖς φροντίδες, καὶ ὅλας τὰς μερίμνας τοῦ βίου, νὰ ἀκολουσθήσωμεν τὴν νόμιμον ταύτην καὶ ἀληθεστάτην τῆς σωτηρίας ὁδὸν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἀποκτᾷ καὶ ἀπολαμβάνει, πᾶς ἕνας ὁπῦ τὴν περιπατήσει, ἀληθινὴν εἰρήνην, καὶ ζωὴν τὴν αἰώνιον. Εἰς τοῦτο μᾶς προσκαλεῖ ὁ νόμος, ἡ δικαιοσύνη, ἡ Κρίσις, καὶ ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Χριστοῦ, ὁ οὐρανὸς ἡ γῆ, καὶ ὅλα τὰ κτίσματα. Εἰς τοῦτο μᾶς παρακινεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον μὲ τὸ στόμα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ λίγον ταῦτα· Τέκνον, ἄκουσον τοὺς λόγους μου, καὶ ἔχε ἀκριβῆ τὴν βουλήν μου. Βάλε μετὰ χαρᾶς τοὺς πόδας σου εἰς τὰ δεσμὰ τῆς σοφίας, καὶ εἰς τὰς ἀλύσεις αὐτῆς τὸν τράχηλον. Ἀναμένων καρτερικῶς τοὺς καρποὺς ὁποῦ σοῦ δώσει, ὥσπερ ὁ γεωργὸς, ὁποῦ δουλεύει καὶ σπέρνει. Ἀκολούθα τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐξ ὅλης σε τῆς δυνάμεως. Ἐπιμελήσου νὰ τὴν ἀποκτήσῃς, ὅτι μὲ τὴν σοφίαν εὑρήσεις ἀνάπαυσιν. Ὀλίγον εἶναι ὁ κόπος, καὶ πολὺς καὶ γλυκὸς ὁ καρπὸς τῆς γνώσεως, ὁπῦ θέλεις ἀπολαύσει, καὶ εἴτι

σοῦ ἔδειχνε πρῶτον βαρετὸν, θέλει σου εἶναι ἀπολαυστικόν. Ἕως ὧδε εἰσὶ τὰ σοφοῦ Σολομῶντος τὰ λόγια, μὲ τὰ ὁποῖα εἰς τρόπον τινὰ ἠμπορεῖς νὰ καταλάβῃς, πόσον εἶναι θαυμάσιος ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἀπόλαυσις τῆς ἀληθοῦς σοφίας, ὁποῦ εἶναι ἡ ἀρετὴ καὶ ἐπίγνωσις τοῦ Θεοῦ, περὶ τῆς ὁποίας λαλοῦμεν. Εἰ δὲ καὶ δὲν εἶναι ἀρκετὸν ὅλον τοῦτο νὰ νικήσῃ τὸ σκληρὸν τῆς καρδίας σου, ἄρον ἐν τῷ ὕψει τοὺς ὀφθαλμούς σου, σήκωσε ἐπάνω τὰ ὄμματα, κύτταξε ἐκεῖνον τὸν Δεσπότην καὶ βασιλέα τῶν βασιλέων, ὁποῦ εἶναι καθηλωμένος εἰς τὸν Σταυρὸν δι' ἀγάπην σου, καὶ καρτερεῖ σε μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας νὰ σὲ δεχθῇ καὶ κλίνει τὴν ἄχραντον Κορυφήν, διὰ νὰ σοῦ δώσῃ ὅταν ἐπιστρέψῃς, τὸν ἀσπασμὸν τῆς ἀγάπης, καθὼς ἔκαμεν εἰς τὸν Ἄσωτον. Ἀπὸ τὸν Σταυρὸν ἐκεῖνον σὲ προσκαλεῖ, καὶ κράζει σε μὲ τόσας φωνὰς, ὅσας ἔχει πληγὰς, εἰς ἐκεῖνο τὸ ἀκήρατον Σῶμα καὶ ἁγιώτατον. Βάλε εἰς τὸν νοῦν σου τὰ λόγια, ὁποῦ λέγει τῇ ψυχῇ σου εἰς τὸ Ἆσμα τῶν Ἀσμάτων. Στρέψε πρός με, καὶ δέχομαί σε. Ἠξεύρω πῶς ἐπόρνευσες μὲ ἄλλους ἀγαπητικούς, ὅσους ἤθελες, πλὴν ἐπίστρεψον, καὶ ἐγὼ νὰ σὲ συγχωρήσω ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὁ Πατὴρ καὶ Θεός σου, ὁ Κτίστης, ὁ Σωτὴρ, ὁ ἀληθὴς φίλος σου, ὁ νόμιμος εὐεργέτης, ἡ τελεία μακαριότης, καὶ τὸ ὕστερον τέλος σου. Εἰς ἐμὲ εὑρήσεις ἀνάπαυσιν, ἀγαλλίασιν, εἰρήνην, σωτηρίαν, σοφίαν, ἀλήθειαν, καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ, καὶ τὴν φλέβαν τῶν ζωηρῶν ὑδάτων, ὁποῦ σβένουσι τὴν δίψαν, καὶ ὁδηγοῦ τὴν ψυχὴν εἰς ἀναψυχὴν, καὶ ζωὴν τὴν αἰώνιον. Αὐταὶ εἰσὶν αἱ φωναὶ, μὲ ταῖς ὁποίαις προσκαλεῖ τοὺς ἁμαρτήσαντας ἡ ὄντως σοφία, εἰς ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν. Μετανόησον οὖν ἐξ ὅλης σου τῆς ψυχῆς καὶ καρδίας. Μὴν ἐξομολογεῖσαι σήμερον, καὶ αὔριον πάλιν νὰ στρέφῃς εἰς τὸ ἴδιον ἐμετὸν, ὅτι κατὰ τὸν σοφὸν Αὐγουστῖνον, δὲν ὠφελεῖ ἡ μετάνοια, ὁποῦ ῥυπώνεται πάλιν μὲ νεώτερα ἁμαρτήματα· μάταιοι οἱ στεναγμοὶ, καὶ τὰ δάκρυα ἀνωφέλευτα, ἐὰν δὲν κάμῃς ἀποχὴν τοῦ κακοῦ νὰ φύγῃς ἀπὸ τὴν προτέραν ἀσέλγειαν. Μίσησον οὖν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας τὴν ἁμαρτίαν. Συλλογίζου ἀεὶ καὶ πάντοτε, ὅσα εἰς τὴν παροῦσαν βίβλον ἐγράψαμεν εἰς ὠφέλειάν σου, θηλονότι, ὅσα λόγια δύνανται νὰ σὲ φέρουν εἰς τὸ μῖσος τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐξαιρετώτερα ταῦτα τὰ ψυχωφελέστατα καὶ σωτήρια.

Στενὴ ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν. Καὶ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται. Διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον. Οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν.

Αὐτὰ καὶ ἕτερα ὅμοια γράφον, ἁμαρτωλὲ, εἰς τὰς θύρας καὶ τοίχους τοῦ οἴκου σου, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, εἰς τὴν διάνοιαν καὶ καρδίαν σου, νὰ τὰ μελετᾷς καθ' ἑκάστην. Ἆρον τὸν Σταυρὸν ἐπ' ὤμων, ἀκολούθησον τῷ διὰ σὲ σταυρωθέντι Θεῷ, ἵνα συνδοξασθῇς αὐτῷ εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν αἰώνιον, ὅπου ἡ ἀνέκφραστος ἡδονὴ, τὸ ἀμήχανον κάλλος, ἡ ἄῤῥητος εὐφροσύνη, καὶ ἀνεκδιήγητος ἀγαλλίασις, νὰ δοξάζῃς Πατέρα, Υἱὸν, καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ἀχώριστον, μετὰ πάντων τῶν Ἁγίων εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν ἀτελευτήτων αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.